Al. Dumas
Vicontele de
Bragelonne

Alexandre Dumas

Vicontele de Bragelonne
sau
Zece ani mai târziu

Volumul 2

Cuprins

Capitolul I.....3
Capitolul II.....10
Capitolul III.....21
Capitolul IV.....33
Capitolul V.....40
Capitolul VI.....49
Capitolul VII.....57
Capitolul VIII.....64
Capitolul IX.....72
Capitolul X.....77
Capitolul XI.....86
Capitolul XII.....95
Capitolul XIII.....102
Capitolul XIV.....108
Capitolul XV.....114
Capitolul XVI.....125
Capitolul XVII.....130
Capitolul XVIII.....139
Capitolul XIX.....149
Capitolul XX.....159
Capitolul XXI.....164
Capitolul XXII.....174
Capitolul XXIII.....181
Capitolul XXIV.....188
Capitolul XXV.....206
Capitolul XXVI.....215
Capitolul XXVII.....226
Capitolul XXVIII.....238
Capitolul XXIX.....246
Capitolul XXX.....254
Capitolul XXXI.....254

Capitolul XXXII.....254
Capitolul XXXIII.....254
Capitolul XXXIV.....254
Capitolul XXXV.....254
Capitolul XXXVI.....254
Capitolul XXXVII.....254
Capitolul XXXVIII.....254
Capitolul XXXIX.....254
Capitolul XL.....254
Capitolul XLI.....254
Capitolul XLII.....254
Capitolul XLIII.....254
Capitolul XLIV.....254
Capitolul XLV.....254
Capitolul XLVI.....254
Capitolul XLVII.....254
Capitolul XLVIII.....254
Capitolul XLIX.....254
Capitolul L.....254
Capitolul LI.....254
Capitolul LII.....254
Capitolul LIII.....254
Capitolul LIV.....254
Capitolul LV.....254
Capitolul LVI.....254
Capitolul LVII.....254
Capitolul LVIII.....254
Capitolul LIX.....254
Capitolul LX.....254
Capitolul LXI.....254

Capitolul I

O procesiune la Vannes

Trecerea mării de la Belle-Isle la Sarzeau se făcu destul de repede, graţie uneia din acele mici corăbii înarmate despre care i se vorbise lui d'Artagnan în timpul venirii lui aici şi care, întocmite pentru curse mai lungi şi destinate vânătorilor marine, se adăposteau deocamdată în raza portului Locmaria, de unde una dintre ele, cu un sfert din echipajul obişnuit, făcea legătura între Belle-Isle şi continent.

D'Artagnan avu prilejul să se încredinţeze şi de astă dată că Porthos, deşi inginer şi topograf, nu era prea mult introdus în secretele de stat. Deplina lui nepricepere în această materie ar fi putut să fie luată, nu-i vorbă, de oricare altul, drept cea mai dibace prefăcătorie. D'Artagnan însă cunoştea prea bine toate cutele şi ascunzişurile lui Porthos al său pentru a descoperi la el vreo taină, dacă ar fi avut vreuna, aşa cum burlacii ordonaţi şi meticuloşi găsesc totdeauna, cu ochii închişi, cutare carte rânduită în rafturile bibliotecii sau cutare rulă curată aşezată într-un sertar al scrinului. Aşa încât, dacă şiretul de d'Artagnan nu descoperise nimic, întorcându-l pe Porthos şi pe o parte şi pe alta, era fiindcă într-adevăr nu avea ce să descopere. "Fie — îşi zise el — voi afla la Vannes, într-o jumătate de ceas, mai multe decât a putut să afle Porthos la Belle-Isle în două luni de zile. Numai că, pentru a putea prinde câte ceva, e nevoie ca Porthos să nu se folosească de singurul mijloc pe care i-l las la îndemână: trebuie ca el să nu-l prevină în nici un chip pe Aramis de sosirea mea pe aceste meleaguri."

Toată grija muşchetarului se mărginea deci, până una alta, la a nu-l scăpa nici o clipă din ochi pe Porthos. Şi, să ne grăbim a o spune, Porthos nu merita de loc atâta prisos de neîncredere. El nu se gândea câtuşi de puţin la rău. Poate la început, când îl văzuse pentru prima dată, d'Artagnan să-i fi stârnit o oarecare bănuială; dar numaidecât muşchetarul îşi recucerise în această inimă bună şi cinstită locul pe care-l avea totdeauna acolo, astfel că nici cel mai mic nor nu mai umbrea privirea largă cu care Porthos îşi înfăşură din când în când, cu dragoste, prietenul.

De îndată ce coborâră la ţărm, Porthos se interesă dacă era aşteptat de caii săi şi, într-adevăr, îi zări curând la răscrucea drumului ce înconjoară târguşorul Sarzeau, fără a trece prin el şi care duce de-a dreptul la Vannes. Aceşti cai erau în număr de doi; acela al domnului du Vallon şi acela al scutierului său. Căci Porthos avea un scutier de când Mousqueton nu se mai folosea decât de o roabă pentru a se mişca dintr-un loc într-altul.

D'Artagnan credea că Porthos va lua hotărârea de a-şi trimite scutierul să mai aducă un cal, pentru el şi tocmai se pregătea să se declare împotriva acestei hotărâri. Dar lucrurile nu se petrecură aşa precum se aştepta d'Artagnan. Porthos îi porunci foarte simplu servitorului să coboare de pe calul lui şi

să aştepte reîntoarcerea stăpânului la Sarzeau, în timp ce d'Artagnan va călări pe calul acestuia. Ceea ce se şi întâmplă.

— Eh, dar ştiu că eşti un om prevăzător, dragul meu Porthos — îi spuse d'Artagnan prietenului său când se văzu în şa pe calul scutierului.

— Da. Numai că totul se datoreşte bunăvoinţei lui Aramis, întrucât eu n-am nici un cal aici. Aramis mi-a pus ta îndemână grajdurile sale.

— Buni cai, la dracu, pentru un episcop ca el! zise d'Artagnan. Ceea ce dovedeşte că Aramis nu-i un episcop ca oricare altul!

— E un sfânt — răspunse Porthos pe un ton oarecum fornăit şi ridicându-şi ochii spre cer.

— Atunci înseamnă că s-a schimbat întru totul — zise d'Artagnan — căci noi l-am cunoscut ca un om ce nu prea credea în cele sfinte.

— L-a luminat graţia divină — adăugă Porthos.

— Bravo! exclamă d'Artagnan. Asta îmi sporeşte dorinţa de a-l revedea pe scumpul nostru Aramis.

Şi dădu pinteni calului, care porni cu avânt la drum.

— Drace! strigă Porthos. Dacă vom merge cu iuţeala asta, nu vom face decât un ceas, în loc de două.

— Ca să străbatem cât, Porthos?

— Patru leghe şi jumătate.

— E o bucată bună de mers.

— Aş fi putut, dragă prietene, să te duc cu barca, pe canal; dar la naiba cu vâslaşii, ca şi cu caii de poştă! Unii merg ca broaştele ţestoase, ceilalţi ca melcii; şi când poţi avea între genunchi un bidiviu ca ăsta, face mai mult decât toţi vâslaşii sau decât orice alt mijloc de călătorie.

— Ai dreptate, Porthos, mai ales tu, care eşti totdeauna măreţ când te afli pe cal.

— Dar cam greoi, prietene, m-am cântărit nu de mult.

— Şi cât atârni?

— Trei sute! răspunse Porthos cu mândrie[1].

— Bravo ţie!

— Aşa că, înţelegi, sunt nevoit să-mi aleg cai cu spinarea puternică şi vânjoasă, altfel îi deşel în două ceasuri.

— Da, cai de uriaş, nu-i aşa, Porthos?

— Eşti prea drăguţ, prietene — răspunse inginerul cu o mare încântare de sine.

— Zău aşa, dragul meu — adăugă d'Artagnan — uite, mi se pare că a şi început să asude calul tău.

— Ce să-i faci, e tare cald. Ah, dar iată că se zăreşte Vannes-ul.

— Da, se vede chiar foarte bine. E un oraş frumos, după cât se pare.

— Minunat, cel puţin aşa spune Aramis; eu, unul, îl găsesc negru, dar se zice că negrul e frumos, mai ales pentru artişti. Din pricina asta sunt tare necăjit, zău!

— Cum aşa, Porthos?

— Fiindcă am pus să se văruiască în alb castelul meu de la Pierrefonds, care se făcuse cenuşiu de atâta vechime.

— Hm! zâmbi d'Artagnan. Orice s-ar zice, albul e mai vesel.

— Da, însă e mai puţin nobil, după câte mi-a spus Aramis. Noroc că se găsesc negustori care vând vopsea neagră; voi pune să se zugrăvească din nou, în negru, castelul de la Pierrefonds, asta-i totul. Dacă cenuşiul e frumos, înţelegi, prietene, negrul trebuie să fie încântator.

— Doamne — zise d'Artagnan — asta mi se pare logic!

— N-ai mai fost niciodată la Vannes, d'Artagnan?

— Niciodată.

— Atunci nu cunoşti oraşul.

— Nu.

— Ei bine, uită-te — îi arătă Porthos ridicându-se în scări, mişcare ce-l făcu pe bietul animal să se proptească bine pe picioarele dinainte — vezi colo, în soare, o săgeată?

— Da, fireşte, o văd.

— E catedrala.

— Cum îi spune?

— Saint-Pierre. Şi acum, uite dincolo, înspre mahalaua din stânga, vezi o altă cruce?

— Chiar foarte bine.

— E Saint-Paterne, parohia cea mai iubită a lui Aramis.

— Ah!

— Fără îndoială. Vezi tu, sfântul Paterne e socotit a fi fost cel dintâi episcop de Vannes. E adevărat, Aramis susţine că nu. E adevărat iarăşi că el e atât de învăţat, încât asta s-ar putea să fie doar un paro... doar un para...

— Doar un paradox — îl ajută d'Artagnan.

— Întocmai. Mulţumesc. Mi se încurcă limba în gură. E aşa de cald!

— Prietene — îl îndemnă d'Artagnan — urmează-ţi, te rog, interesanta demonstraţie. Ce-i cu clădirea aceea mare, albă, străpunsă de ferestre?

— A, acela e colegiul iezuiţilor. Drace, ai nimerit-o bine! Vezi, alături de colegiu, o casă înaltă, cu clopotniţe, cu turnuleţe, construită într-un frumos stil gotic, cum zice bruta aceea de domnul Gétard?

— Da, o văd. Ce-i cu ea?

— Ei bine, acolo locuieşte Aramis.

— Cum, nu stă la episcopie?

— Nu; episcopia e dărăpănată. Afară de asta, episcopia e în oraş, iar lui Aramis îi place să stea la mahala. Iată pentru ce, cum îţi spuneam, a ales el Saint-Patcrne, fiindcă Saint-Paterne e la periferie. Şi apoi aici e o alee pentru plimbare, un teren pentru jocul cu mingea şi o casă a dominicanilor. Uite-o, aceea care îşi înalţă frumoasa clopotniţă până la cer.

— Prea bine.

— Pe urmă, vezi tu, mahalaua e un oraş aparte: îşi are zidurile, turnurile, şanţurile sale; are chiar un chei şi corăbiile trag acolo la ţărm. Dacă mica noastră corabie n-ar avea o adâncime de opt picioare, am fi putut să mergem cu pânzele întinse până sub ferestrele lui Aramis.

— Porthos, Porthos, prietene — strigă d'Artagnan — eşti un izvor de înţelepciune, o comoară de gânduri alese şi adânci. Porthos, persoana ta nu mă miră, mă uluieşte!

— Iată-ne ajunşi — zise Porthos, schimbând firul convorbirii cu modestia lui obişnuită.

"Era şi timpul" — îşi spuse în sinea lui d'Artagnan, căci calul lui Aramis era plin de sudoare, de parc-ar fi fost un cal de gheaţă ce se topea sub povara trupului lui Porthos.

Aproape în aceeaşi clipă intrară în mahalaua oraşului, dar nu făcură nici o sută de paşi, că fură miraţi să vadă toate uliţele împodobite cu ramuri verzi şi cu flori. Pe zidurile bătrâne din Vannes atârnau cele mai vechi şi cele mai ciudate tapiserii din Franţa. Din balcoanele de fier cădeau lungi fâşii de pânză albă, de care erau agăţate buchete de flori.

Străzile erau pustii; se simţea că întreaga populaţie se strânsese undeva, într-un singur loc. Obloanele erau închise şi răcoarea stăruia în case, la adăpostul storurilor ce aşterneau largi dungi negre între firidele ferestrelor şi pereţii albi ai odăilor.

Deodată, la cotitura unei străzi, un zvon de cântece lovi auzul noilor sosiţi. O mulţime îmbrăcată de sărbătoare se ivi în fumul de tămâie ce se ridica în şuviţe albăstrii spre cer, în timp ce nori de petale de trandafiri zburau prin văzduh până în dreptul balcoanelor de la catul întâi al caselor. Deasupra capetelor mulţimii se desluşeau crucile şi prapurii, sacrele semne ale credinţei. Apoi, sub aceste cruci şi aceşti prapuri, ocrotită parcă de ele, se scurgea o lume întreagă de fecioare înveşmântate în alb şi cu coroniţe de albăstrele pe frunte. Pe cele două laturi ale străzii, înconjurând cortegiul, înaintau soldaţii din garnizoană, cu buchete de flori prinse la ţeava flintelor şi în vârful lăncilor. Era o procesiune.

În timp ce d'Artagnan şi Porthos priveau toate acestea ca o plăcere adâncă, în care se ascundea însă o mare nerăbdare de a trece mai departe, un baldachin uriaş se apropia de ei, precedat de o sută de iezuiţi şi o sută de dominicani şi urmat de doi arhidiaconi, un iconom, un duhovnic şi doisprezece canonici. Un cântăreţ cu glas tunător, ales de bună seamă dintre cele mai puternice glasuri ale Franţei, după cum tamburul major al gărzii imperiale e ales dintre cei mai înalţi bărbaţi ai imperiului, un cântăreţ, urmat de alţi patru cântăreţi care păreau că nu se află acolo decât spre a-i ţine isonul, făcea să se cutremure văzduhul şi să zăngăne ferestrele la sunetul glasului său. Sub baldachin se zărea un chip palid şi nobil, cu ochii negri, cu părul negru în care se amestecau şi fire argintii, cu gura fină şi iscoditoare, cu bărbia ascuţită şi ieşită în afară. Acest cap, plin de măreţie, purta mitra episcopală, acoperământ ce-i dădea, pe lângă caracterul suveranităţii, pe acela de ascetism şi meditaţie evanghelică.

— Aramis! strigă fără să vrea d'Artagnan în clipa când semeaţă figură trecu pe dinaintea lui.

Prelatul avu o mişcare de tresărire; se părea că auzise această voce aşa cum un mort, trezindu-se din nou la viaţă, aude vocea mântuitorului. Îşi ridică marii lui ochi negri, împodobiţi cu gene lungi, şi-i îndreptă cu îndrăzneală către colţul de unde pornise strigătul. Dintr-o aruncătură de privire, îl văzu pe Porthos şi, alături de el, pe d'Artagnan.

La rândul lui, d'Artagnan, datorită ascuţimii văzului său, observă totul, nu-i scăpă nimic. Portretul în picioare al prelatului i se întipări în minte, pentru a nu i se mai şterge niciodată din memorie. Un lucru, mai ales, stârni surprinderea

lui d'Artagnan: în momentul când îl zări, Aramis se înroşi mai întâi, apoi, în aceeaşi clipă, cuprinse sub pleoapa lui flacăra vie din privirea stăpânului şi boarea caldă şi blajină din privirea prietenului. Nu încape îndoială că Aramis îşi punea atunci, în sinea lui, această întrebare: "Ce caută d'Artagnan aici cu Porthos şi ce-are de gând să facă la Vannes?"

Aramis înţelese tot ceea ce se petrecea în mintea lui d'Artagnan, îndreptându-şi privirea către el şi văzând că acesta n-avea de gând să-şi plece ochii în faţa lui. Cunoştea ascuţimea de spirit şi deşteptăciunea prietenului său şi se temea să nu i se ghicească taina înroşirii şi a nedumeririi. Rămăsese acelaşi Aramis, care avea totdeauna de ascuns o taină. De aceea, spre a sfârşi cu această privire de inchizitor, pe care trebuia să o facă să coboare cu orice preţ, după cum generalul caută să înăbuşe cu orice preţ focul unei baterii care-l stinghereşte, Aramis întinse frumoasa lui mână albă, la care scânteia ametistul inelului pastoral, tăie aerul cu semnul crucii şi-i fulgeră pe cei doi prieteni cu binecuvântarea sa.

Poate că, visător nelecuit, d'Artagnan, lipsit de credinţă, fără să-şi dea seama, nu s-ar fi înclinat nici acum sub această binecuvântare sfântă; dar Porthos, văzându-l că se gândeşte la altceva, îşi puse cu blândeţe mâna pe umărul prietenului său şi-l împinse în jos. D'Artagnan se pomeni aplecat; puţin a lipsit să nu cadă în brânci.

Între timp, Aramis trecuse de ei.

D'Artagnan, asemenea lui Anteu, nu făcu decât să atingă pământul, că se ridică numaidecât şi se întoarse către Porthos, gata să-i sară ţandăra. Dar n-avea de ce să se supere pe bravul Hercule, căci acesta era stăpânit de cel mai curai simţământ al evlaviei.

De altminteri, la Porthos, cuvântul, în loc să-i ascundă gândirea, o întregea totdeauna.

— E foarte frumos din partea lui — zise el — că ne-a dat o binecuvântare numai pentru noi doi. Hotărât lucru, e un om şi sfânt şi cumsecade.

Mai puţin convins de aceasta decât Porthos, D'Artagnan nu răspunse.

— Vezi tu, prietene — adăugă Porthos — ne-a zărit în mulţime şi, în loc să meargă în pas cu procesiunea, ca până adineauri, iată-l că se grăbeşte. Vezi cum tot cortegiul măreşte

pasul după el? E nerăbdător să ne vadă şi să ne îmbrăţişeze, dragul nostru Aramis!

— Aşa-i! răspunse d'Artagnan cu glas tare. Apoi, încet, în sinea lui: "Adevărul e că ne-a văzut, vulpoiul, astfel că va avea timp să se pregătească spre a mă primi".

Dar procesiunea trecuse; drumul era din nou liber. D'Artagnan şi Porthos porniră spre palatul episcopal, unda era strânsă o mare mulţime de oameni care voiau să privească reîntoarcerea prelatului. D'Artagnan observă că această mulţime era formată mai cu seamă din burghezi şi militari. Recunoscu în felul de a fi al acestor oameni dibăcia lui Aramis de a şi-i face susţinătorii lui.

Într-adevăr, Aramis nu era omul care să vâneze o popularitate ce nu i-ar putea fi de ajutor. Puţin îi păsa lui dacă era iubit de oameni ce nu-i aduceau nici un folos. Femeile, copiii, bătrânii, cu alte cuvinte cortegiul obişnuit al credincioşilor, nu era cortegiul care îl interesa pe el.

La zece minute după ce trecuseră pragul episcopiei cei doi prieteni, Aramis îşi făcu intrarea ca un biruitor: soldaţii îi prezentau armele ca unui superior, în timp ce burghezii îl salutau ca pe un prieten, ca pe unul mai mare de-al lor mai degrabă, decât ca pe un şef religios. Aramis avea ceva din acei senatori romani la uşile cărora se înghesuiau totdeauna clienţii[2], care veneau să-şi exprime devotamentul. La capătul scării avu o convorbire de o jumătate de minut cu un iezuit, care, ca să-i poată vorbi mai în şoaptă, îşi vârî capul sub baldachin. Apoi intră în casă; uşile se închiseră încet în urma lui şi mulţimea se retrase, în vreme ce cântările şi rugăciunile mai răsunau încă împrejur.

Era o zi minunată. Miresmele pământului se amestecau cu izurile mării şi cu parfumurile ce pluteau în văzduh. Oraşul respira fericire, bucurie, putere. D'Artagnan simţea că prezenţa unei mâini nevăzute şi atotstăpânitoare făurise această putere, această bucurie, această fericire şi răspândise pretutindeni aceste parfumuri. "Oh, oh — îşi zise el — Porthos s-a îngrăşat, dar Aramis a devenit mai măreţ."

Capitolul II

Măreţia episcopului de Vannes

Porthos şi d'Artagnan intraseră la episcopie printr-o uşă dosnică, ştiută numai de prietenii casei. E de la sine înţeles că Porthos îi slujise de călăuză lui d'Artagnan.

Vrednicul baron se mişca mai peste tot ca la el acasă. Totuşi, fie dintr-o recunoştinţă mută faţă de sfinţenia personajului pe care-l întruchipa Aramis, cât şi faţă de firea lui, fie din obişnuinţa de a fi respectuos cu oricine i se impunea din punct de vedere moral, demnă obişnuinţă ce făcuse totdeauna din Porthos un soldat model şi un spirit excelent, datorită acestor motive, spunem, Porthos păstră, de cum intră la sfinţia sa episcopul de Vannes, un fel de reţinere, pe care d'Artagnan o observă de la început în chipul de a se purta cu slugile şi comesenii. Această rezervă însă nu mergea până acolo încât să-l lipsească de obiceiul lui de a pune întrebări. Şi Porthos nu-i mai slăbea pe ceilalţi cu întrebările. Află astfel că preasfinţia sa se întorsese în apartamentele sale şi se pregătea să vină în mijlocul prietenilor lui, dar nu cu aceeaşi maiestuozitate cu care apăruse în faţa turmei sale.

Într-adevăr, cam după un sfert de ceas, în care timp d'Artagnan şi Porthos se priveau mereu unul pe altul în albul ochilor şi tot arătau cu degetele în diferite unghere ale încăperii, când spre miazănoapte, când spre miazăzi, o uşă a sălii se deschise şi sfinţia sa se ivi în pragul ei, îmbrăcat în costumul obişnuit de prelat.

Aramis ţinea fruntea sus, ca un om deprins să dea porunci, cu roba de postav violet răsfrântă în părţi şi cu mâna la şold. Altfel, îşi păstrase mustaţa subţire şi acrul de regească mâhnire de pe vremea lui Ludovic al XIII-lea. La intrare, răspândi în jurul lui acel parfum delicat care, la bărbaţii simandicoşi, ca şi la femeile din lumea mare, nu se schimbă niciodată şi pare să pornească din însuşi trupul persoanei lor, ca o emanaţie directă şi firească. De data asta însă, parfumul mai păstra încă ceva din măreţia cucernică a tămâiei. Nu te mai îmbăta, te pătrundea; nu-ţi mai aţâţa poftele, îţi inspira respect.

De cum trecu pragul, Aramis, fără să stea o clipă în cumpănă şi fără să rostească nici un cuvânt care, într-o asemenea împrejurare, n-ar fi putut să fie decât rece şi fără

însemnătate, se îndreptă cu pasul iute spre muşchetarul atât de bine deghizat în costumul domnului Agnan şi-l strânse în braţe cu o căldură în care nici cel mai bănuitor dintre oameni n-ar fi putut să vadă vreo urmă de nepăsare sau prefăcătorie. D'Artagnan, la rândul lui, îl îmbrăţişă cu aceeaşi însufleţire. Porthos strânse mâna gingaşă a lui Aramis cu mâinile sale mari şi late, iar d'Artagnan observă că sfinţia sa îi întinsese mâna stângă, pesemne din obişnuinţă, dat fiind că Porthos îi zdrobise de bună seamă de zeci de ori degetele împodobite cu inele în încleştarea pumnului său puternic. Spre a se feri de durere, Aramis se apăra deci şi nu-i mai întindea acum decât palma stângă goală, cruţându-şi degetele de la mâna dreaptă, ce-i fuseseră de atâtea ori strivite între tăria aurului şi colţurile diamantelor.

Între două îmbrăţişări, Aramis îl privi în faţă pe d'Artagnan, îi oferi un scaun, iar el se aşeză mai în umbră, lăsând ca lumina să cadă din plin pe chipul interlocutorului său. Această manevră, proprie diplomaţilor şi femeilor, se aseamănă mult cu poziţia pe care, cu obişnuinţa sau dibăcia lor, caută să şi-o asigure pe teren cei ce se întâlnesc într-un duel.

D'Artagnan nu se înşelă asupra acestei manevre, dar se făcu că n-o bagă de seamă. Se simţea prins; însă tocmai fiindcă era prins, se simţea pe drumul bun, care avea să-i descopere multe, astfel încât puţin îi păsa lui, bătrân condotier, că avea să arate învins în aparenţă, de vreme ce avea să tragă din pretinsa lui înfrângere foloasele victoriei.

Aramis fu acela care aruncă prima vorbă.

— Ah, scumpe prietene! Bunul meu d'Artagnan! zise el. Ce fericită întâmplare!

— E o întâmplare, preacucernicul meu camarad — răspunse d'Artagnan — pe care eu aş numi-o prietenie. Te caut, aşa cum te-am căutat totdeauna ori de câte ori am avut să-ţi propun o faptă măreaţă sau să-ţi consacru câteva ceasuri de răgaz.

— Ah, adevărat? făcu Aramis fără înflăcărare. Mă căutai, prin urmare?

— Ei da, te caută, dragul meu Aramis — zise Porthos — şi dovada este că a venit după mine, la Belle-Isle. E frumos din partea lui, nu-i aşa?

— O — exclamă Aramis — fără îndoială, la Belle-Isle...

"Na! îşi zise d'Artagnan. Iată-l pe netotul de Porthos care, fără să-şi dea seama, a tras prima lovitură de tun."

— La Belle-Isle — continuă Aramis — în gaura aceea, în pustietatea aceea! Frumos din partea lui, nimic de zis.

— Iar eu i-am spus că tu te afli la Vannes — adăugă Porthos pe acelaşi ton.

D'Artagnan îşi înarmă buzele cu un zâmbet aproape ironic.

— Asta o ştiam — rosti el — dar voiam să văd cu ochii mei.

— Să vezi, ce?

— Dacă vechea noastră prietenie mai dăinuie încă; dacă, reîntâlnindu-ne, inimile noastre, oricât ar fi ele de învârtoşate de vârstă, mai sunt în stare să scoată acel strigăt de bucurie prin care e salutată întoarcerea unui prieten.

— Ei bine, cred că ai fost mulţumit, nu-i aşa? întrebă Aramis.

— Aşa şi-aşa.

— Cum asta?

— Da. Porthos m-a primit cu un: "Taci!" solemn, iar tu...

— Ei bine, eu?

— Iar tu mi-ai dat o binecuvântare.

— Ce vrei, prietene — zise Aramis zâmbind — asta e tot ce are mai ele preţ un biet prelat ca mine.

— Lasă, lasă, dragă prietene.

— Crede-mă că-i aşa.

— La Paris se spune, cu toate astea, că episcopia de Vannes e una dintre cele mai bune din Franţa.

— Ah, vrei să vorbeşti de bunurile trecătoare? spuse Aramis cu un aer parcă nepământesc.

— Da, tocmai despre aşa ceva vreau să vorbesc. Ţiu chiar foarte mult la asta.

— Dacă-i aşa, să vorbim — zise Aramis cu un surâs.

— Recunoşti că eşti unul dintre cei mai bogaţi prelaţi din Franţa?

— Dragul meu, dacă-mi ceri socoteală, am să-ţi spun că episcopia de Vannes are un venit de douăzeci de mii de livre, nici mai mult, nici mai puţin. E o dioceză cu o sută şaizeci de parohii.

— E foarte frumos — zise d'Artagnan.

— E minunat chiar — adăugă Porthos.

— Cu toate astea — reluă d'Artagnan, înfăşurându-l cu privirea pe Aramis — cred că nu te-ai înmormântat aici pentru totdeauna!

— Iartă-mă, nu te supăra, dar resping cuvântul *înmormântat*.

— Totuşi, mi se pare că la o asemenea depărtare de Paris eşti ca şi înmormântat, sau aproape.

— Dragă prietene — răspunse Aramis — am început să îmbătrânesc; zgomotul şi forfota oraşului nu-mi mai priesc. La cincizeci şi şapte de ani, e timpul să cauţi liniştea şi meditaţia. Eu le-am găsit aici. Ce poate fi mai frumos şi totodată mai impunător, ca această veche Armorică[13]? Am găsit aici, dragă d'Artagnan, tot ceea ce se deosebeşte de ceea ce iubeam altădată, iar ceea ce-ţi trebuie la sfârşitul vieţii se deosebeşte de ceea ce-ţi tăcea plăcere la începutul ei. Câte una din bucuriile mele de pe vremuri se mai abate încă pe aici din când în când, ca să mă salute, fără să mă stingherească în izbăvirea mea. Căci, cu toate că mă aflu încă pe această lume, cu fiecare pas pe care-l fac mă apropii de Dumnezeu.

— Convingător, înţelept, discret; eşti un prelat desăvârşit, Aramis şi te felicit.

— Dar — zâmbi Aramis cu îngăduinţă — cred că n-ai venit aici, dragă prietene, numai ca să-mi aduci laude... Spune, ce te mână încoace? Să mă socot oare atât de fericit că, dintr-o pricină sau alta, vei fi având nevoie de mine?

— Nu, nu, slavă Domnului, prietene drag — răspunse d'Artagnan — nu-i vorba de asta; sunt un om bogat şi liber.

— Bogat?

— Da, ca pentru mine; nu ca tine şi nici ca Porthos, bineînţeles. Am un venit de cincisprezece mii de livre.

Aramis îl privi cu neîncredere. Nu putea să creadă, mai ales când îl vedea pe vechiul lui prieten sub înfăţişarea asta umilă, că făcuse o avere atât de frumoasă. Atunci, d'Artagnan, simţind că se apropie ceasul destăinuirilor, începu să povestească întâmplarea sa din Anglia. În timp ce povestea, văzu de vreo zece ori cum ochii prelatului scânteiară şi cum degetele lui fine tresăriră. Cât despre Porthos, ceea ce-i arăta el acum lui d'Artagnan nu era admiraţie, era entuziasm, era delir. După ce d'Artagnan îşi încheie povesti-rea, Aramis îl întrebă:

— Ei bine?

— Ei bine — răspunse d'Artagnan — vezi dar că am în Anglia prieteni şi proprietăţi, iar în Franţa o comoară. Dacă inima te îndeamnă, ţi le ofer. Iată pentru ce am venit aici.

Oricât de sigură i-ar fi fost privirea, nu putu s-o înfrunte în clipa aceea pe a lui Aramis. Îşi întoarse deci ochii către Porthos, ca o spadă care se retrage din calea unei forţe mai mari şi caută altă ieşire.

— Oricum — murmură episcopul — te-ai îmbrăcat într-un costum de călătorie foarte ciudat, draga prietene.

— Îngrozitor, ştiu. Dar, înţelegi, nu voiam să călătoresc nici ca un cavaler, nici ca un senior. De când sunt bogat, m-am făcut zgârcit.

— Şi zici c-ai venit acum la Belle-Isle? întrebă Aramis, schimbând firul convorbirii.

— Da — răspunse d'Artagnan — ştiam că acolo îl găsesc pe Porthos şi pe tine.

— Pe mine!? exclamă Aramis. Pe mine!? De un an de când sunt aici, n-am trecut nici măcar o singură dată marea.

— Oh — se miră d'Artagnan — nu te ştiam aşa de legat de casă!

— Ah, dragă prietene, trebuie să-ţi spun că nu mai sunt omul de altădată. Pe cal nu mă mai simt bine, iar marea mă oboseşte; sunt un biet preot suferind, care se plânge într-una, care mormăie necontenit, preferând singurătatea, ce mi se pare mai potrivită cu bătrâneţele, mai împăcată cu gândul morţii. Am înţepenit, dragul meu d'Artagnan, am înţepenit în acest colţ de ţară.

— Cu atât mai bine, prietene, cu atât mai bine, căci s-ar putea să devenim vecini.

— Ce spui? rosti Aramis, nu fără o anumită surprindere pe care nu şi-o putu ascunde. Tu, vecin cu mine?

— Ei, Doamne, da!

— Cum asta?

— Sunt pe cale să cumpăr, la un preţ foarte scăzut, nişte zăcăminte de sare ce se găsesc între Piriac şi Le Croisic. Închipuieşte-ţi, prietene, o exploatare cu un venit sigur de doisprezece la sută; fără pierderi, fără cheltuieli de prisos; oceanul, credincios şi neabătut, îşi depune la fiecare şase ceasuri contribuţia lui în cufăraşul meu. Sunt primul parizian care s-a gândit la o asemenea afacere. Nu face mutra asta, te

rog, căci în curând o să stăm alături. Voi cumpăra o stoară de pământ de trei leghe, plătind treizeci de mii de livre.

Aramis îi aruncă o privire lui Porthos, ca şi cum l-ar fi întrebat dacă toate astea erau adevărate, dacă nu cumva se ascundea vreo cursă sub această prefăcută nepăsare. Dar numaidecât, ruşinat parcă de a fi cerut părerea acestui biet auxiliar, îşi adună toate puterile pentru un nou atac, sau pentru o nouă apărare.

— Mi s-a spus — zise el — că ai avut oarecari neînţelegeri cu curtea, dar că ai ieşit, aşa cum ştii tu să ieşi din toate, dragul meu d'Artagnan, cu cinstirile cuvenite luptătorului.

— Eu? strigă muşchetarul cu un hohot de râs ce nu izbutea totuşi să-i ascundă încurcătura, căci, la aceste vorbe ale lui Aramis, putea să creadă că prelatul aflase ceva despre ultimele lui legături cu regele. Eu? Ah, ia spune-mi şi mie cum vine asta, dragă Aramis?

— Da, mi s-a povestit, mie, un biet episcop pierdut în mijocul câmpiilor, mi s-a spus că regele te-ar fi luat drept martor al iubirii lui.

— Pentru cine?

— Pentru domnişoara de Mancini.

D'Artagnan răsuflă uşurat.

— Ah, nu zic nu — răspunse el.

— Se pare că regele te-a luat cu el într-o dimineaţă dincolo de podul de la Blois, ca să stea de vorbă cu frumoasa lui.

— E adevărat — zise d'Artagnan. Ah, ai aflat asta? Atunci trebuie să mai ştii că, în aceeaşi zi, mi-am dat demisia.

— Sinceră?

— Ah, prietene dragă, cum nu se poate mai sinceră.

— Şi atunci l-ai căutat pe contele de La Fère?

— Da.

— Şi pe mine?

— Da.

— Şi pe Porthos?

— Da.

— Numai ca să ne faci o simplă vizită?

— Nu; nu vă ştiam legaţi de nimic şi voiam să vă duc cu mine în Anglia.

— Da, pricep şi atunci ai înfăptuit singur, ca un om minunat ce eşti, ceea ce voiai să ne propui să înfăptuim toţi patru laolaltă. Nu m-am îndoit de loc că ai avut partea ta de

curaj la această frumoasă restauraţie, când am aflat că ai fost văzut la recepţia lui Carol al II-lea şi că regele îţi vorbea ca unui prieten, sau mai degrabă ca unuia faţă de care se simte îndatorat.

— Dar cum dracu ai aflat toate astea? întrebă d'Artagnan, care se temea ca cercetările lui Aramis să nu fi mers mai departe decât ar fi dorit el.

— Dragă d'Artagnan — răspunse prelatul — prietenia mea se aseamănă întrucâtva cu grija paznicului acela de noapte pe care-l avem în micul turn de la capătul cheiului. Acest om cumsecade aprinde în fiecare seară un fanal, pentru a lumina calea bărcilor ce se întorc din largul mării. El stă pitit în ghereta lui şi pescarii nu-l văd niciodată; dar el îi urmăreşte de acolo, îi ghiceşte, îi strigă, îi ajută să intre în port. Eu mă asemăn cu acest paznic; din vreme în vreme îmi soseşte câte o veste ce mă face să-mi aduc aminte de tot ceea ce îndrăgeam cândva. Atunci îmi urmez prietenii de altădată pe marea furtunoasă a vieţii, eu, un biet paznic căruia Dumnezeu s-a milostivit să-i dea ca adăpost o gheretă.

— Şi — întrebă d'Artagnan — după Anglia, ce-am mai făcut?

— Ah, iată — se codi Aramis — vrei să mă tragi de limbă. După ce te-ai întors de acolo, nu mai ştiu nimic, d'Artagnan; văzul mi s-a tulburat. Îmi părea rău că nu te gândeai de loc la mine. Ţi-am plâns uitarea. Dar m-am înşelat. Acum te revăd şi asta e o sărbătoare, o mare sărbătoare, ţi-o jur... Cum se ţine Athos? îl întrebă la rândul lui Aramis.

— Foarte bine, mulţumesc.

— Dar tânărul nostru adoptat?

— Raoul?

— Da.

— Pare c-a moştenit ceva din deşteptăciunea tatălui său, Athos şi din puterea tutorelui său, Porthos.

— Şi cu ce prilej ai putut să-ţi dai seama de asta?

— Ei, Doamne, chiar în ajunul plecării mele.

— Adevărat?

— Da; era o execuţie în Piaţa Grevei, iar după această execuţie s-a stârnit o răzmeriţă. Ne-am pomenit amestecaţi şi, fiind vorba de o răzmeriţă, a trebuit să folosim spadele; ei bine, s-a purtat cum nu se poate mai frumos.

— Ce spui? Şi ce-a făcut? întrebă Porthos.

— Mai întâi, a aruncat un om pe fereastră aşa cum ai arunca un sac cu lână.

— O, foarte bine! strigă Porthos.

— Apoi a tras spada din teacă şi a început s-o învârtească aşa cum făceam noi la vremea noastră.

— Şi ce scop avea acea răzmeriţă? întrebă Porthos.

D'Artagnan observă că această întrebare a lui Porthos îl lăsa cu desăvârşire nepăsător pe Aramis.

— Se stârnise — zise el, privind spre Aramis — din pricina a doi samsari pe care regele voia să-i strângă de gât, doi prieteni ai domnului Fouquet, osândiţi la spânzurătoare.

O uşoară încruntare a sprâncenelor prelatului arăta că el auzise ceva despre toate astea.

— Oh, oh! făcu Porthos. Şi cum se numeau aceşti prieteni ai domnului Fouquet?

— Domnii d'Eymeris şi Lyodot — răspunse d'Artagnan. Cunoşti aceste nume, Aramis?

— Nu — rosti cu dispreţ prelatul. Mi se pare c-ar fi numele unor financiari.

— Întocmai.

— Oh, domnul Fouquet a lăsat să-i fie spânzuraţi prietenii? strigă Porthos.

— Şi de ce nu? zise Aramis.

— Întrucât mi se pare că...

— Dacă i-au spânzurat pe aceşti nenorociţi a fost din ordinul regelui. Or, domnul Fouquet, în calitatea lui de intendent superior, nu are, după credinţa mea, dreptul de viaţă şi de moarte asupra cuiva.

— Oricum — bâigui Porthos — în locul domnului Fouquet...

Aramis înţelese că Porthos avea să spună o nerozie. De aceea schimbă dintr-o dată vorba.

— Ia hai, scumpul meu d'Artagnan — zise el — am vorbit destul despre alţii; să vorbim puţin şi despre tine.

— Dar despre mine ştii tot ce-aş fi putut să-ţi spun. Să vorbim mai bine despre tine, Aramis.

— Ţi-am mai spus, prietene, eu nu mai sunt Aramis.

— Nici măcar abatele d'Herblay?

— Nici acela. Ai în faţa ta un om pe care Dumnezeu l-a luat de mână şi l-a pus într-o demnitate la care el nu putea şi nici nu îndrăznea să se gândească.

— Dumnezeu? întrebă d'Artagnan.

— Da.

— Ei, dar e ciudat! Mie mi s-a spus că domnul Fouquet a făcut asta.

— Cine ţi-a spus aşa ceva? rosti Aramis fără ca întreaga lui putere de voinţă să poată împiedica o uşoară roşeaţă de a-i îmbujora obrajii.

— Pe legea mea, Bazin.

— Prostul acela!

— Nu spun c-ar fi un om de geniu, e drept; dar aşa mi-a spus şi, după spusele lui, aşa ţi-o repet şi eu.

— Nu l-am văzut niciodată pe domnul Fouquet — răspunse Aramis cu o privire la fel de potolită şi la fel de nevinovată ca aceea a unei fecioare care n-a minţit niciodată.

— Totuşi — i-o întoarse d'Artagnan — dacă l-ai fi văzut şi chiar cunoscut, n-ar fi fost nici un rău în asta; domnul Fouquet e un om tare cumsecade.

— Ah!

— Şi un mare om politic.

Aramis făcu un gest de nepăsare.

— Un ministru atotputernic.

— Eu nu atârn decât de rege şi de papă — zise Aramis.

— Doamne, dar ascultă-mă — vorbi d'Artagnan pe tonul cel mai naiv — dacă îţi spun asta e fiindcă toată lumea de aici jură pe numele domnului Fouquet. Ogoarele sunt ale domnului Fouquet, salinele pe care le-am cumpărat sunt ale domnului Fouquet, insula în care Porthos s-a făcut topograf e a domnului Fouquet, garnizoana e a domnului Fouquet, corăbiile sunt ale domnului Fouquet. Mărturisesc deci că nu m-ar fi mirat înfeudarea ta, sau mai bine zis a diocezei tale, faţă de domnul Fouquet. E un alt stăpân decât regele, asta e tot, dar la fel de puternic ca şi un rege.

— Slavă Domnului, eu nu sunt înfeudat nimănui; nu aparţin nimănui şi sunt numai al meu — răspunse Aramis care, în timpul acestei convorbiri, urmărea din ochi fiecare gest al lui d'Artagnan, fiecare căutătură a lui Porthos.

D'Artagnan era însă de nepătruns, iar pe faţa lui Porthos nu se putea citi nimic; loviturile aruncate cu dibăcie erau înfruntate de un adversar dibaci: nici una nu-l atinse. Totuşi, fiecare simţea oboseala unei asemenea lupte, astfel că se bucurară deopotrivă când auziră că sunt chemaţi la masă.

În timpul ospăţului schimbară firul convorbirii. De altminteri, înţeleseseră amândoi că, încercând fiecare să nu-şi dezvăluie tainele unul faţă de altul, nici unul, nici celălalt nu va afla mai mult decât ştiuse până atunci.

Porthos nu pricepuse nimic din toate acestea. El stătea nemişcat, fiindcă Aramis îi făcuse semn să nu scoată o vorbă. Ospăţul nu fu deci pentru el decât un ospăţ. Dar era tocmai ceea ce-i trebuia lui atunci.

Masa se desfăşură astfel în chipul cel mai plăcut. D'Artagnan fu de o voioşie încântătoare. Aramis se întrecu pe sine prin larga lui ospitalitate. Porthos se înfruptă din bucate ca un alt Pelops[41]. Vorbiră despre război şi finanţe, despre arte şi dragoste. Aramis făcea pe uimitul ori de câte ori d'Artagnan arunca vreo vorbă despre politică. Acest lung şir de mirări spori neîncrederea lui d'Artagnan, după cum veşnica neîncredere a muşchetarului stârni neîncrederea lui Aramis. În sfârşit, d'Artagnan rosti înadins numele lui Colbert. Lăsase această lovitură pentru la urmă.

— Ce-i cu Colbert? întrebă episcopul.

"O, deocamdată — îşi zise d'Artagnan — am nimerit la ţintă. Să fim cu băgare de seamă, la dracu! Cu băgare de seamă!"

Şi-i dădu despre Colbert toate desluşirile pe care Aramis putea să le dorească.

Cina, sau mai bine zis convorbirea, se prelungi între d'Artagnan şi Aramis până la ceasul unu dinspre ziuă.

La ceasurile zece precis, Porthos adormise pe scaun şi sforăia ca o orgă. La miezul nopţii îl treziră şi-l trimiseră la culcare.

— Hm — zise el — mi se pare c-am aţipit; era, totuşi, foarte interesant ceea ce vorbeaţi voi.

La ceasurile unu, Aramis îl conduse pe d'Artagnan în camera ce-i fusese hărăzită şi care era cea mai bună din tot palatul episcopal. Doi servitori îi fură puşi la dispoziţie.

— Mâine, la ceasurile opt — îi spuse el despărţindu-se de d'Artagnan — vom face, dacă vrei, o plimbare pe cai, împreună cu Porthos.

— La ceasurile opt? se miră d'Artagnan. Aşa de târziu?

— Ştii că eu am nevoie de şapte ceasuri de somn — zise Aramis.

— Ai dreptate.

— Noapte bună, scumpe prieten!

Şi-l îmbrăţişă pe muşchetar cu toată dragostea.

D'Artagnan îl lasă să plece. "Bun — îşi spuse el, după ce uşa se închise în urma lui Aramis — la ceasurile cinci voi fi în picioare." Apoi, această hotărâre luată, se culcă şi adormi, cum se spune, buştean.

Capitolul III

Unde lui Porthos începe să-i pară rău că a venit împreună cu d'Artagnan

Abia apucă d'Artagnan să stingă lumânarea şi Aramis, care pândea de după perdele ultima pâlpâire de lumină în camera prietenului său, străbătu coridorul în vârful picioarelor şi trecu în odaia lui Porthos. Uriaşul, culcat de aproape un ceas şi jumătate, se lăfăia pe o saltea de puf. Era adâncit în liniştea primului somn care, la Porthos, nu putea fi tulburat nici de dangătul clopotelor, nici de bubuiturile tunului; capul îi plutea în acea dulce legănare ce aminteşte de clătinarea domoală a unei corăbii. După un minut, Porthos avea să pătrundă în lumea visurilor.

Uşa odăii lui se deschise încet, sub apăsarea uşoară a mâinii lui Aramis. Episcopul se apropie de cel care dormea. Un covor moale înăbuşea zgomotul paşilor lui; de altminteri, Porthos sforăia aşa de tare, că nu se mai auzea nimic altceva. Aramis îşi puse o mână pe umărul său.

— Hei — rosti el — hei, dragul meu Porthos!

Glasul său era blând şi drăgăstos, dar răsuna mai mult decât ca o chemare, răsuna ca o poruncă. Mâna lui era uşoară, dar prevestea o primejdie.

Porthos auzi glasul şi simţi, în adâncul somnului său, mâna lui Aramis. Tresări.

— Cine-i aici? strigă el cu vocea sa de uriaş.

— Sst! Sunt eu — răspunse Aramis.

— Tu, prietene? Şi pentru ce naiba mă trezeşti din somn?

— Pentru a-ţi spune că trebuie să pleci.

— Să plec?

— Da.

— Unde?

— La Paris.

Porthos sări în patul său şi rămase în capul oaselor, aruncând asupra lui Aramis o privire buimacă.

— La Paris?

— Da.

— O sută de leghe! oftă el.

— O sută şi patru — preciza episcopul.

— Ah, Doamne! suspină Porthos, culcându-se din nou, asemenea copiilor care se luptă cu bonele lor ca să mai rupă un ceas sau chiar două de somn.

— Treizeci de ceasuri de mers în goana calului — adăugă cu hotărâre Aramis. Ştii că se găsesc cai de poştă foarte buni.

Porthos îşi mişcă un picior, lăsând să-i scape un geamăt.

— Haide, haide, dragă prietene! stărui prelatul cu un fel de nerăbdare.

Porthos îşi coborî celălalt picior pe marginea patului.

— Şi e neapărat nevoie să plec? zise el.

— Neapărat.

Porthos se ridică în picioare şi duşumeaua şi pereţii începură să se zdruncine la paşii lui de gigant.

— Mai încet, pentru numele lui Dumnezeu, dragul meu Porthos! îl rugă Aramis. S-ar putea să trezeşti pe cineva.

— Ah, aşa-i — răspunse Porthos cu un glas tunător — uitasem; dar, fii liniştit, voi fi cu băgare de seamă.

Şi, spunând aceste vorbe, lăsă să-i scape din mână centura de care erau legate spada, pistoalele şi o punga plină de scuzi ce se rostogoliră cu un zornăit puternic şi prelung. Acest tărăboi făcu să-i clocotească sângele în vine lui Aramis, în timp ce lui Porthos îi stârni un formidabil hohot de râs.

— Ei, fir-ar al dracului, parcă-i un făcut! zise el cu acelaşi gras tare.

— Mai încet, Porthos, mai încet, te rog!

— Am înţeles. Şi coborî glasul, cu o jumătate de ton. Spuneam — urmă el — că parcă-i un făcut să nu umbli niciodată mai încet ca atunci când te grăbeşti şi să nu faci mai mare zgomot ca atunci când ai vrea să fie mai multă linişte.

— Da, aşa e; dar hai să dezminţim zicalele, Porthos şi să ne grăbim şi nici gălăgie să nu facem.

— Vezi bine ca mă străduiesc să-ţi fiu pe plac — răspunse Porthos, trăgându-şi pantalonii scurţi până la genunchi.

— Foarte bine.

— S-ar zice că e ceva grabnic!

— Mai mult decât grabnic, e grav, Porthos.

— Oho! Oho!

— D'Artagnan te-a tras de limbă, nu-i aşa?

— Pe mine?

— Da, la Belle-Isle.

— Nici pomeneală.

— Eşti sigur de asta, Porthos?

— La dracu!

— Cu neputinţă. Adu-ţi bine aminte.

— M-a întrebat ce fac şi i-am răspuns: "Topografie". Aş fi vrut să-i spun o altă vorbă, pe care am auzit-o la tine într-o zi.

— Castrometraţie[5]?

— Asta e; dar n-am putut să mi-o aduc aminte.

— Cu atât mai bine. Şi ce te-a mai întrebat.

— Cine e domnul Gétard.

— Şi altceva?

— Cine e domnul Jupenet.

— N-a văzut, din întâmplare, planul nostru de fortificaţii?

— Ba da.

— Ah, drace!

— Dar fii pe pace, ştersesem scrisul tău, cu guma. Cu neputinţă să presupună că mi-ai dat anumite îndrumări în această muncă.

— Are un ochi isteţ amicul nostru.

— Şi de ce ţi-e teamă?

— Mi-e teamă să nu fie totul descoperit, Porthos; e vorba, deci, să prevenim o mare nenorocire. Am dat ordin slugilor mele să încuie toate uşile. D'Artagnan nu va fi lăsat să plece înainte de a se crăpa de ziuă. Calul tău te aşteaptă cu şaua pe el; nu te vei opri decât la prima poştă; până la ceasurile cinci de dimineaţă vei fi făcut cincisprezece leghe. Hai, repede!

Şi Aramis putea fi văzut îmbrăcându-l pe Porthos, bucată cu bucată, mai repede şi mai priceput decât cel mai îndemânatic valet. Porthos, pe jumătate nedumerit, pe jumătate zăpăcit, se lăsa îmbrăcat şi nu mai prididea să-şi ceară mereu iertare. Când fu gata, Aramis îl luă de mână şi-l trase după el, îndemnându-l să calce cu băgare de seamă pe fiecare treaptă a

scării, ferindu-l să se lovească de tocurile uşilor, sucindu-l şi răsucindu-l când într-o parte, când într-alta, ca şi cum el, Aramis, ar fi fost uriaşul, iar Porthos un pitic. Sufletul dintr-însul aprindea şi aţâţa materia din celălalt.

Un cal, gata înşeuat, aştepta, într-adevăr, în curte. Porthos se aruncă în şa. Atunci Aramis luă el însuşi calul de frâu făcându-l să calce prin bălegarul împrăştiat prin curte, cu scopul vădit de a nu se auzi nici un tropot. Îl strângea în acelaşi timp de nări, ca să nu necheze cumva... Apoi, după ce ajunse la poarta cea mare, îl trase la sine pe Porthos, care era să plece fără să fi întrebat măcar în ce scop, şi-i şopti la ureche:

— Acum, prietene Porthos, acum să nu te mai opreşti până la Paris; mănâncă pe cal, bea pe cal, dormi pe cal, dar să nu pierzi nici o clipă.

— Am înţeles; nu voi face nici un popas.

— Să-i dai această scrisoare domnului Fouquet; întâmplă-se orice, trebuie s-o aibă mâine înainte de amiază.

— O va avea.

— Şi gândeşte-te la un lucru, prietene.

— La care?

— Alergi în întâmpinarea brevetului de duce sau de pair.

— Oh, oh! făcu Porthos cu ochii scânteietori. Dacă-i aşa, fac drumul în douăzeci şi patru de ceasuri.

— Încearcă.

— Atunci, dă drumul frâului şi înainte, Goliat!

Aramis slobozi nu numai frâul, dar şi nările animalului. Porthos se apleca în şa, înfipse pintenii în coastele calului şi acesta, înfuriat, porni în galop, alergând cu burta la pământ.

Atât timp cât îl putu zări pe Porthos în noapte, Aramis îl urmări din ochi; pe urmă, după ce călăreţul se pierdu în beznă, intră în curte.

La d'Artagnan nu se observase nici o mişcare. Valetul pus de veghe la uşa nu văzuse nici o lumină, nu auzise nici un zgomot. Aramis închise uşa cu grijă, trimise lacheul să se culce şi se trânti şi el în pat.

D'Artagnan nu bănuia, într-adevăr, nimic; de aceea, când se trezi dimineaţa pe la ceasurile patru şi jumătate, era încredinţat că se află stăpân pe situaţie. Alergă, în cămaşă, să se uite pe fereastră. Fereastra dădea în curte. Se lumina de ziuă. Ograda era pustie, nici măcar găinile nu se ridica-seră încă de pe cuibarele lor. Nu se zărea nici o slugă. Toate uşile

erau închise. "Bun. Linişte deplină — îşi zise d'Artagnan. Nu-i nimic, iată-mă trezit primul în toată casa. Să ne îmbrăcăm; e lucrul cel mai bun de făcut."

Şi d'Artagnan se îmbrăcă. De astă dată însă căută să nu mai dea costumului domnului Agnan acea răceală burgheză şi aproape ecleziastică pe care şi-o impusese înadins mai înainte; dimpotrivă, strângând mai mult haina pe el, încheindu-se la nasturi într-un anumit fel, aşezându-şi pălăria ceva mai într-o parte, izbuti să dea înfăţişării sale ţinuta ostăşească a cărei lipsă îl speriase pe Aramis. Acestea îndeplinite, se folosi, sau mai degrabă se prefăcu a se folosi de bunăvoinţa gazdei sale şi intră pe neaşteptate în odaia acestuia.

Aramis dormea, sau se prefăcea că doarme. O carte mare era deschisă pe măsuţa lui de noapte; lumânarea ardea încă deasupra tipsiei de argint. Era mai mult decât ar fi fost nevoie spre a-i dovedi lui d'Artagnan că prelatul îşi petrecuse noaptea în chipul cel mai cuminte şi că, la trezire, nu putea fi bănuit de nici un gând ascuns.

Muşchetarul făcu însă cu episcopul întocmai ceea ce episcopul făcuse cu Porthos: îl bătu mai întâi uşor pe umăr. Fireşte, Aramis se prefăcea că doarme, căci, în loc să se trezească numaidecât, el, care avea somnul atât de uşor, aşteptă ca celălalt să repete mişcarea.

— Ah, ah, tu eşti — zise el, întinzându-şi alene braţele. Ce surpriză plăcută! Vai, vai, somnul m-a făcut să uit că am fericirea de a te avea ca oaspete. Cât să fie ceasul?

— Nu ştiu — răspunse d'Artagnan, oarecum încurcat. E devreme, cred. Dar, vezi, acest blestemat obicei soldăţesc de a mă scula cu noaptea în cap nu m-a părăsit încă.

— Vrei cumva să ieşim la plimbare de pe acum? întrebă Aramis. E prea de dimineaţă, mi se pare.

— Vom face cum vrei tu.

— Credeam că ne-am înţeles să urcăm pe cai la ceasurile opt.

— Se poate; dar eu eram atât de dornic să te văd, încât mi-am zis: cu cât mai devreme, cu atât mai bine.

— Şi cele şapte ceasuri de somn ale mele? zise Aramis. Ia seama, ţin la ele şi când mi se ştirbeşte ceva din acest tabiet, apoi caut să mă despăgubesc.

— Dar mi se pare că pe vremuri nu erai aşa de somnoros, dragă prietene; sângele îţi fierbea în vine şi niciodată nu te-ar fi găsit cineva dormind în pat.

— Tocmai fiindcă era aşa precum spui îmi place acum să lenevesc mai mult în pat.

— Atunci, mărturiseşte că nu pentru a dormi întruna mi-ai spus să ne întâlnim la ceasurile opt.

— Totdeauna mi-a fost teamă să nu râzi de mine dacă-ţi voi spune adevărul.

— Spune-l, hai.

— Ei bine, de la ceasurile şase până la opt, am obiceiul să-mi fac închinăciunile.

— Închinăciunile?

— Da.

— Nu credeam ca un episcop să aibă îndatoriri atât de aspre.

— Un episcop, dragul meu, trebuie să slujească mai mult aparenţele decât un simplu cleric.

— Ei, drace! Aramis, iată o vorbă care mă împacă acum cu sfinţia ta. Aparenţele! Asta e o vorbă de muşchetar, pe legea mea! Trăiască aparenţele, Aramis!

— În loc să mă lauzi, mai bine iartă-mă, d'Artagnan. E o vorbă lumească asta pe care am scăpat-o acum din gură.

— Atunci, să te las singur?

— Am nevoie de reculegere, prietene.

— Bun, te las singur; dar, de hatârul acestui păgân care se numeşte d'Artagnan, scurteaz-o, te rog; sunt însetat de cuvântul tău.

— Ei bine, d'Artagnan, îţi făgăduiesc că într-un ceas şi jumătate...

— Un ceas şi jumătate de închinăciune! Ah, prietene, e prea mult! Las-o mai ieftin pentru mine.

Aramis începu să râdă.

— Pururi tânăr, pururi voios, pururi fermecător — zise el. Iată-te venit în dioceza mea ca să mă pui rău cu graţia divină.

— Ce vorbeşti!

— Şi ştii bine că n-am avut niciodată putere să mă opun ispitelor tale; ai să mă coşti mântuirea sufletului, d'Artagnan.

D'Artagnan îşi muşcă buzele.

— Dacă-i aşa — zise el — iau păcatul asupra mea; fă doar o cruce creştinească, spune un *Tatăl nostru* şi să mergem.

— Sst! făcu Aramis. Nu mai suntem singuri; aud paşii unor străini urcând scara.

— Ei bine, spune-le să plece.

— Peste putinţă! I-am chemat să vină de ieri; este conducătorul colegiului de iezuiţi şi stareţul dominicanilor.

— Statul tău major. Fie!

— Şi tu ce-ai să faci?

— Mă duc să-l trezesc pe Porthos şi să aştept în odaia lui până îţi vei încheia tu convorbirile.

Aramis nu făcu nici o mişcare, nu-şi încreţi nici o sprânceană; îşi stăpâni şi vorba şi gesturile.

— Du-te — zise el.

D'Artagnan se îndreptă spre uşă.

— Stai! Ştii care-i odaia lui Porthos?

— Nu; dar am să aflu eu.

— Ia-o pe coridor şi deschide uşa a doua pe stânga.

— Mulţumesc. La revedere!

Şi d'Artagnan apucă în direcţia arătată de Aramis.

Nu trecură însă nici zece minute şi se întoarse. Îl găsi pe Aramis aşezat între stareţul dominicanilor şi conducătorul colegiului iezuiţilor, exact în aceeaşi situaţie în care dăduse cândva peste el în hanul de la Crèvecoeur. Această tovărăşie nu-l tulbură câtuşi de puţin pe muşchetar.

— Ce este? întrebă în linişte Aramis. S-ar părea că ai să-mi spui ceva, dragă prietene.

— Este — răspunse d'Artagnan privindu-l ţintă pe Aramis — este că Porthos nu se mai află în camera lui.

— Auzi colo! făcu Aramis cu aceeaşi linişte. Eşti sigur?

— La dracu! Vin doar de acolo.

— Atunci unde poate să fie?

— Asta vreau să ştiu şi eu.

— Şi n-ai întrebat pe nimeni?

— Ba da.

— Şi ce ţi s-a răspuns?

— Că Porthos, având obiceiul să iasă în zori, fără să spună nimănui, pesemne că a plecat.

— Şi ce-ai făcut pe urmă?

— M-am dus la grajd — răspunse cu nerăbdare d'Artagnan.

— Ce să faci acolo?

— Să văd dacă Porthos a plecat călare.

— Şi?... Întrebă episcopul.

— Ei bine, lipseşte un cal de la iesle, numărul 5: Goliat.

Tot acest dialog, se înţelege de la sine, nu era lipsit de o anumită iritare din partea muşchetarului şi de o desăvârşită politeţe din partea episcopului.

— Ah, înţeleg ce s-a întâmplat — zise Aramis după o clipa de gândire. Porthos a ieşit ca să ne facă o surpriză.

— O surpriză?

— Da. Canalul care duce de la Vannes până la mare e foarte bogat în vânat, mai ales în lişiţe şi becaţe; tocmai vânatul care-i place mai mult lui Porthos. Ne va aduce o duzină de păsări pentru masa de la prânz.

— Crezi? se miră d'Artagnan.

— Sunt sigur. Unde vrei să se fi dus? Pun rămăşag că a luat şi o puşcă.

— Se poate — bâgui d'Artagnan.

— Fă un lucru, dragă prietene: încalecă pe cal şi du-te după el.

— Ai dreptate — zise d'Artagnan — mă duc.

— Vrei să te însoţească cineva?

— Nu mulţumesc. Porthos e uşor de recunoscut. Voi întreba şi-i voi da de urmă numaidecât.

— Nu iei o archebuză?

— Nu mulţumesc.

— Pune şaua pe calul care-ţi place.

— Îl voi lua pe acela pe care am venit ieri de la Belle-Isle.

— Bine. Socoteşte-te ca la tine acasă.

Aramis sună şi dădu ordin să fie înşeuat calul pe care-l va alege domnul d'Artagnan. Muşchetarul porni în urma servitorului însărcinat cu îndeplinirea acestui ordin. La uşa, servitorul se trase la o parte, lăsându-l pe d'Artagnan să meargă înainte. În acea clipă, privirea lui întâlni privirea stăpânului său. O încruntare din sprâncene făcu pe isteaţa iscoadă să înţeleagă că trebuia să fie cu ochii în patru la tot ce avea să facă d'Artagnan.

D'Artagnan încălecă pe cal; Aramis auzi bocănitul potcoavelor pe caldarâm. O clipă mai târziu, servitorul se întorcea în casă.

— Ei bine? întrebă episcopul.

— Monseniore, a pornit de-a lungul canalului şi se îndreaptă spre mare — răspunse servitorul.

— Bine! zise Aramis.

Într-adevăr, d'Artagnan, înlăturând orice bănuială, călărea spre ocean, sperând să zărească, fie pe câmp, fie la marginea apei, umbra uriaşă a prietenului său Porthos. Şi se încăpăţână să recunoască urme de copită în fiecare gropiţă din mlaştină. Deseori credea că aude detunătura unei arme de foc. Aceasta iluzie ţinu trei ceasuri. În primele două ceasuri, d'Artagnan îl căută pe Porthos. În al treilea, se întoarse acasă. "Poate că a venit pe alt drum — îşi spuse el — şi am să-i găsesc pe amândoi aşteptându-mă aici."

D'Artagnan se înşela însă. Nu-l găsi pe Porthos la episcopie, aşa cum nu-l găsise nici pe malul canalului.

Aramis îl aştepta în capul scării, cu o înfăţişare deznădăjduită.

— Nu te-a ajuns nimeni din urmă, dragă d'Artagnan? strigă el de departe, de cum îl zări pe muşchetar.

— Nu. Ai trimis pe cineva după mine?

— Îmi pare rău, scumpe prietene, îmi pare rău că te-am făcut să alergi degeaba; dar, la şapte ceasuri, a venit la mine duhovnicul de la Saint-Paterne; s-a întâlnit cu du Vallon, care a plecat şi care, nevoind să trezească din somn pe nimeni la episcopie, l-a însărcinat să-mi spună că, de teamă ca nu cumva domnul Gétard să facă vreo boroboaţă în lipsa lui, a căutat să se folosească de refluxul de dimineaţă pentru a se duce să dea o raită la Belle-Isle.

— Dar, spune-mi, Goliat n-a trecut înot cele patru leghe până la insulă, nu-i aşa?

— Sunt chiar şase — zise Aramis.

— Atunci, cu atât mai puţin.

— De aceea, scumpe prietene — continuă prelatul cu un zâmbet blând — Goliat e în grajd, la locul lui, foarte mulţumit, te încredinţez, că nu l-a mai purtat pe Porthos în spinare.

Într-adevăr, calul fusese adus de la prima staţie de schimb de poştă prin grija prelatului, căruia nu-i scăpa nici un amănunt. D'Artagnan păru cum nu se poate mai mulţumit de această explicaţie. Începea să joace un rol de prefăcătorie care se potrivea foarte bine cu bănuielile ce-i încolţeau din ce în ce mai mult în minte. Se aşeză la masă între iezuit şi Aramis, având-l pe dominican în faţă şi zâmbindu-i mai ales dominicanului, al cărui chip mare şi bucalat îl avea mereu înaintea ochilor.

Prânzul fu lung şi îmbelşugat; un minunat vin de Spania, stridii frumoase de Morbihan, peşti de soi de la gurile Loarei, raci mari de Paimboeuf şi vânat proaspăt de câmp fură bunătăţile întinse pe masă. D'Artagnan mâncă mult şi bău puţin. Aramis nu bău de loc, sau, mai bine zis, nu bău decât apă. Apoi, după ce prânziră, d'Artagnan zise:

— Îmi oferiseşi parcă o archebuză!

— Da.

— Vrei să mi-o împrumuţi?

— Ai de gând să vânezi?

— Aşteptându-l pe Porthos, cred că e lucrul cel mai bun pe care l-aş avea de făcut.

— Ia-o pe aceea care-ţi place, din panoplie.

— Vii şi tu cu mine?

— Vai, prietene scump, aş veni cu mare plăcere, dar vânătoarea e oprită pentru episcopi.

— Ah — făcu d'Artagnan — nu ştiam asta.

— De altminteri — adăugă Aramis — am treabă până la amiază.

— Aşadar, mă duc singur? întrebă d'Artagnan.

— Vai, da. Dar să cauţi să nu întârzii la masă.

— La dracu! Se mănâncă prea bine la tine aici, ca să nu mă grăbesc să vin.

Acestea zise, d'Artagnan îşi părăsi gazda, salută pe ceilalţi doi oaspeţi, îşi luă archebuza şi plecă. Dar în loc să se ducă la vânătoare, o apucă de-a dreptul spre micul port din Vannes. Se uită în zadar să vadă dacă e urmărit; nu văzu pe nimeni şi nimic. Închirie o mică barcă de pescar pentru douăzeci şi cinci de livre şi, la ceasurile unsprezece si jumătate, porni în larg, încredinţat că nu-l urmărise nimeni.

Nu-l urmărise nimeni, e adevărat. Numai că un frate iezuit, cocoţat în vârful clopotniţei bisericii sale, nu pierduse din ochi nici un pas de-al lui d'Artagnan, pe care-l privea îndeaproape, încă de dimineaţă, cu ajutorul unui ochean. La unsprezece ceasuri şi trei sferturi, Aramis era înştiinţat că d'Artagnan plutea spre Belle-Isle.

Călătoria muşchetarului se desfăşura repede; un vânt bun dinspre miazânoapte-răsărit îl împingea drept către Belle-Isle. Pe măsură ce se apropia, ochii lui scrutau coasta. Căuta să vadă, fie pe ţărm, fie deasupra fortificaţiilor, costumul izbitor al

lui Porthos sau marea lui statură profilându-se pe un cer uşor înnorat.

D'Artagnan cercetă în zadar; debarcă fără să fi văzut nimic şi află de la primul soldat întrebat că domnul du Vallon nu se întorsese încă de la Vannes. Atunci, fără a mai pierde o singură clipă, îi porunci barcagiului să îndrepte prova către Sarzeau.

Se ştie că vântul se schimbă la anumite ceasuri din zi; acum nu mai bătea de la miazănoapte-răsărit, ci sufla dinspre miazăzi-răsărit; vântul era deci tot aşa de bun la întoarcerea spre Sarzeau, precum fusese la venirea în Belle-Isle. În trei ceasuri, d'Artagnan atinse continentul; alte două ceasuri îi fură de ajuns ca să ajungă la Vannes.

Cu toată iuţeala acestei curse, măsura în care d'Artagnan era mistuit de nerăbdare şi de ciudă, în timpul traversării, numai barca aceea în care el nu-şi găsi locul în răstimpul celor trei ceasuri ar putea s-o destăinuiască istoriei.

De la cheiul unde debarcase şi până la palatul episcopal, d'Artagnan nu făcu decât o săritură. Credea c-o să-l sperie pe Aramis prin graba întoarcerii sale şi voia să-l mustre, dar cu blândeţe totuşi, deşi nu fără o anumită ascuţime, pentru făţărnicia lui, făcându-l să simtă toate urmările şi smulgându-i în acelaşi timp o parte din taina sa. Mai nădăjduia, în sfârşit, că, luându-l repede la rost, lucru care este pentru o taină ceea ce este un atac la baionetă pentru o redută, să-l silească pe misteriosul Aramis să se dea măcar în parte, pe faţă. Dar în vestibulul palatului se lovi de valetul de cameră, care îi închidea trecerea, zâmbindu-i cu un aer plin de cucernicie.

— La monseniorul! zise d'Artagnan, încercând să-l dea la o parte cu braţul.

Clintit din loc o clipă, valetul îşi reluă atitudinea lui dârză.

— La monseniorul? întrebă el.

— Ei da, de bună seamă; nu mă mai recunoşti, nătângule?

— Ba da; sunteţi cavalerul d'Artagnan.

— Atunci lasă-mă să trec.

— Zadarnic.

— De ce zadarnic?

— Pentru că sfinţia sa nu-i acasă!

— Cum, sfinţia sa nu-i acasă? Dar unde este?

— A plecat.

— A plecat?

— Da.

— Unde?

— Eu nu ştiu; dar poate ca însuşi sfinţia sa i-o va spune cavalerului.

— Cum? Unde? În ce chip?

— În această scrisoare pe care mi-a lăsat-o pentru domnul cavaler.

Şi valetul de cameră scoase o scrisoare din buzunar.

— Hai, dă-mi-o odată, natăraule! se răsti d'Artagnan, smulgându-i-o din mână. Oh, da — adăugă el după ce citi primul rând — da, înţeleg.

Şi citi mai departe cu jumătate de gură:

"Dragă prietene,

O treabă dintre cele mai grabnice mă cheamă într-una din parohiile diocezei mele. Speram să te revăd înainte de a pleca; dar am pierdut această speranţă, gândindu-mă că poate o să stai două sau trei zile la Belle-Isle împreună cu scumpul nostru Porthos.

Îţi doresc petrecere frumoasă, dar caută să nu te întreci cu el la mâncare; e un sfat pe care i l-aş fi dat chiar şi lui Athos, în zilele lui cele mai bune.

Adio, dragă prietene şi crede-mă că-mi pare nespus de rău că nu m-am bucurat mai mult şi mai pe îndelete de minunata ta companie."

— La dracu! exclamă d'Artagnan. Sunt tras pe sfoară! ah, dobitocul, nemernicul, prostul de mine! Dar va râde mai bine cine va râde la urmă. Oh, păcălit! Păcălit ca maimuţa căreia i se aruncă o coajă de nucă!

Şi, zvârlindu-şi pumnul în mutra, ce continua să rânjească, a valetului de cameră, o zbughi pe uşa palatului episcopal.

Nevăstuica, oricât de bun trup ar fi avut, de data asta nu mai putea să fie la înălţimea cerinţelor. D'Artagnan se duse deci la hanul de poştă şi acolo îşi alese un cal căruia îi dovedi, după ce îl îmboldi cu pintenii şi îl struni din zăbală, că cerbii nu sunt cei mai iuţi gonaci în rândul vieţuitoarelor de pe pământ.

Capitolul IV

Unde d'Artagnan goneşte, Porthos sforăie şi Aramis dă poveţe

După treizeci sau treizeci şi cinci de ceasuri de la întâmplările pe care le-am povestit mai sus, în timp ce domnul Fouquet, după obiceiul său, se zăvorâse şi lucra în cabinetul din casa de la Saint-Mandé pe care noi o cunoaştem, o trăsură, la care erau înhămaţi patru cai plini de năduşeală, intră în galop în curte. Această trăsura era aşteptată, de bună seamă, căci trei sau patru lachei se repeziră şi deschiseră portiera. În timp ce domnul Fouquet se ridică de la biroul său şi dădu fuga la fereastră, un bărbat ieşi cu mare greutate din trăsură, coborî încet cele trei trepte ale scării şi se sprijini de umerii lacheilor. Abia apucă să-şi spună numele, că lacheul de umărul căruia nu se rezemase noul venit porni în grabă spre intrare şi dispăru în vestibul. Se ducea să-l vestească pe stăpânul său. Dar nu mai avu nevoie să bata la uşă: Fouquet îl aştepta, în picioare, în prag.

— Monseniorul episcop de Vannes! rosti lacheul.

— Bine! îngăimă Fouquet. Apoi, aplecându-se peste balustrada scării, pe care Aramis începuse să urce primele trepte, zise: Dumneata, scumpe prieten, dumneata, atât de grăbit.

— Da, eu însumi, domnule; însă trudit, zdrobit, după cum poţi să vezi.

— Oh, dragul meu — murmură Fouquet, întinzându-i braţul de care Aramis se agăţă îndată, în timp ce servitorii se retraseră cu respect.

— Lasă, nu-i nimic — răspunse Aramis. Principalul era să ajung şi iată c-am ajuns.

— Vorbeşte, spune-mi repede — zise Fouquet, închizând uşa cabinetului în urma lui Aramis.

— Suntem singuri?

— Da, numai noi singuri.

— Nu ne ascultă nimeni? Nu ne aude nimeni?

— Fii fără grijă.

— Domnul du Vallon a sosit?

— Da.

— Şi a primit scrisoarea mea?

— Da; lucrurile stau prost, pe cât se pare, de vreme ce e nevoie de prezenţa dumitale la Paris într-un moment când ea era mai de folos acolo.

— Ai dreptate: lucrurile stau într-adevăr cum nu se poate mai prost.

— Mulţumesc, mulţumesc! Despre ce este vorba? Dar, pentru Dumnezeu, mai întâi răsuflă puţin, scumpul meu prieten; eşti atât de palid, că mă îngrozeşti.

— Nu mă simt bine, e drept, dar nu te îngriji, rogu-te, de mine. Domnul du Vallon nu ţi-a spus nimic când ţi-a dat scrisoarea?

— Nu! Am auzit un tropot de cal, am sărit la fereastră, am văzut în dreptul scărilor un fel de cavaler împietrit, am coborât, el mi-a întins scrisoarea şi calul a căzut mort lângă scară.

— Şi el?

— A căzut o dată cu calul; a fost luat pe braţe şi dus într-o cameră; după ce-am citit scrisoarea, m-am urcat la el, voind să aflu veşti mai amănunţite; dar dormea atât de adânc, încât n-a fost chip să mai poată fi trezit. Mi s-a făcut milă de el şi am dat ordin să i se scoată cizmele şi să fie lăsat în pace.

— Bine; acum iată despre ce este vorba, monsenioare. L-ai văzut pe domnul d'Artagnan la Paris, nu-i aşa?

— Fireşte şi e un om de spirit, ba chiar un om de inimă, cu toate că din pricina lui au fost ucişi cei doi prieteni ai noştri, d'Eymeris şi Lyodot.

— Vai, da, ştiu; l-am întâlnit la Tours pe curierul care îmi aducea scrisoarea lui Gourville şi depeşele lui Pellisson. Te-ai gândit bine la întâmplarea aceea, domnule?

— Da.

— Şi ai înţeles că era un atac direct la suveranitatea domniei tale?

— Crezi?

— Oh, da, sunt încredinţat.

— Ei bine, îţi mărturisesc că acest gând negru m-a străbătut şi pe mine, da.

— Nu te lăsa orbit, domnule, pentru numele cerului Ascultă-mă bine... revin la d'Artagnan.

— Ascult.

— În ce împrejurare te-ai văzut cu el?

— A venit să ceară bani.

— Cu ce ordonanţă?

— Cu un bon al regelui.

— Direct?

— Semnat de maiestatea sa.

— Ca să vezi! Ei bine, d'Artagnan a venit la Belle-Isle; era deghizat, se dădea drept un intendent oarecare, trimis de stăpânul lui să cumpere nişte zăcăminte de sare. Or, d'Artagnan n-are alt stăpân în afară de rege; venea deci ca trimis al regelui. S-a întâlnit cu Porthos.

— Cine e Porthos?

— Iertare, m-am înşelat. S-a întâlnit cu domnul du Vallon la Belle-Isle şi acum ştie, ca domnia-ta şi ca mine, că Belle-Isle e fortificată.

— Şi crezi ca regele l-a trimis? întrebă Fouquet, îngrijorat.

— Fără nici o îndoială.

— Şi d'Artagnan în mâinile regelui e o unealtă primejdioasă?

— Cea mai primejdioasă dintre toate.

— Aşadar, l-am judecat eu bine de la prima privire.

— Cum adică?

— Am vrut să-l atrag de partea mea.

— Dacă l-ai judecat ca pe omul cel mai viteaz, cel mai ager şi cel mai dibaci din Franţa, atunci l-ai judecat bine.

— Trebuie deci să mi-l atrag cu orice preţ!

— Pe d'Artagnan?

— Nu eşti de aceeaşi părere?

— Ba sunt; dar nu-l vei avea.

— Pentru ce?

— Pentru că am lăsat să treacă timpul în zadar. Stătea rău cu curtea şi trebuia să ne folosim de acest prilej; pe urmă a trecut în Anglia, acolo a contribuit cu toate puterile la restauraţie, după aceea a făcut avere, apoi, în fine, a intrat în serviciul regelui. Ei bine, dacă a intrat în serviciul regelui, înseamnă că e foarte bine plătit.

— Noi îl vom plăti mai mult, iată totul.

— Oh, domnule, dă-mi voie: d'Artagnan e om de cuvânt şi o dată ce şi-a dat cuvântul, nu şi-l mai calcă.

— Şi ce concluzie tragi din toate astea? întrebă Fouquet cu nelinişte.

— Că, deocamdată, trebuie să parăm o lovitură groaznică.

— Şi cum să o parăm?

— Aşteaptă... D'Artagnan va veni să-i dea raportul regelui despre misiunea lui.

— Oh, bine că avem măcar timp să ne gândim ce-i de făcut!

— Cum adică?

— Bănuiesc că i-ai luat-o cu mult înainte!

— Cu aproape zece ceasuri...

— Ei!... Păi în zece ceasuri...

Aramis îşi clătină capul palid.

— Vezi norii aceia care aleargă pe cer, rândunelele acelea care spintecă văzduhul? D'Artagnan zboară mai iute ca norii şi ca păsările; d'Artagnan e vântul care le mână pe sus.

— Ei, dă-l încolo!

— Îţi spun că e ceva supraomenesc în acest om, domnule; e cam de-o vârstă cu mine şi-l cunosc de treizeci şi cinci de ani.

— Ei, şi?

— Ei bine, ascultă ce socoteală am făcut eu, domnule: l-am expediat pe domnul du Vallon încoace la două ceasuri din noapte; domnul du Vallon plecase deci cu opt ceasuri înaintea mea. Când a ajuns domnul du Vallon aici?

— Acum aproape patru ceasuri.

— Vezi dar, eu am făcut patru ceasuri mai puţin decât el; şi trebuie să ştii că Porthos e un călăreţ încercat, a răpus opt cai pe drum, le-am văzut hoiturile cu ochii mei. Eu am făcut o poştă de cincizeci de leghe, dar am gută, sufăr de pietre şi de altele, aşa fel că oboseala mă doboară. A trebuit să descalec la Tours; de-acolo, venind cu trăsura, pe jumătate mort, pe jumătate treaz, aruncat când într-o parte, când în alta, când zvârlit în fundul caleştii, în goana celor patru cai iuţi, am ajuns, în fine, făcând patru ceasuri mai puţin decât Porthos; dar ţine seama că d'Artagnan nu cântăreşte trei sute de livre ca Porthos, nu suferă de gută şi de pietre ca mine: el nu e un călăreţ, ci un centaur; aşa că, ai să vezi, plecând spre Belle-Isle atunci când eu porneam spre Paris, cu toate cele zece ceasuri pe care le aveam înaintea lui, are să ajungă aici numai la două ceasuri după mine.

— Dar mai sunt şi piedici...

— Pentru el nu există piedici...

— Şi dacă nu va găsi cai?

— Va goni mai repede decât caii.

— Ce om, Dumnezeule!

— Da, e un om pe care-l iubesc şi pe care-l admir; îl iubesc fiindcă e bun, larg la suflet, cinstit; îl admir fiindcă reprezintă pentru mine treapta cea mai înaltă a puterii omeneşti; dar, deşi îl iubesc, deşi îl admir, mă tem de el şi-l ocolesc. Aşadar, pe scurt, domnule: în două ceasuri, d'Artagnan va fi aici; ia-o înaintea lui, aleargă la Luvru, intră la rege şi vorbeşte-i, până nu apare d'Artagnan.

— Ce să-i spun regelui?

— Nimic; dăruieşte-i Belle-Isle.

— Oh, domnule d'Herblay, domnule d'Herblay! strigă Fouquet. Câte planuri măreţe năruite dintr-o dată!

— După un plan care a dat greş apare totdeauna alt plan, ce poate merge drept la ţintă! Să nu ne pierdem nădejdea şi du-te, domnule, du-te repede!

— Dar această garnizoană, aleasă pe sprânceană, regele are s-o schimbe numaidecât.

— Această garnizoană, domnule, era a regelui atunci când a fost dusă la Belle-Isle; astăzi este a domniei tale. Acelaşi lucru se va întâmpla cu toate garnizoanele după cincisprezece zile de ocupaţie. Lasă faptele să curgă de la sine, domnule. Te-ar stingheri să ai, după un an, o armată întreagă, în loc de un regiment sau două? Nu-ţi dai seama că garnizoana de astăzi a domniei tale îţi va face noi partizani în La Rochelle, la Nantes, la Bordeaux, la Toulouse, pretutindeni unde va fi trimisă? Du-te la rege, domnule, du-te, timpul trece şi, în vreme ce noi ne frământăm în zadar aici, d'Artagnan zboară ca o săgeată pe drumul cel mare.

— Domnule d'Herblay, ştii foarte bine că orice povaţă a domniei tale e o sămânţă care rodeşte în mintea mea; mă duc la Luvru.

— Chiar în clipa asta, nu-i aşa?

— Nu-ţi cer decât răgazul să-mi schimb costumul.

— Gândeşte-te că d'Artagnan n-are nevoie să treacă prin Saint-Mandé ca să ajungă la Luvru; asta înseamnă că pierdem un ceas din cele pe care le avem câştigate înaintea lui.

— D'Artagnan poate să aibă orice, în afară de caii mei englezeşti. Voi fi la Luvru în douăzeci şi cinci de minute.

Şi fără a mai zăbovi o secundă, Fouquet porunci plecarea. Aramis abia avu timp să-i spună:

— Întoarce-te tot aşa de repede precum pleci, căci te aştept aici cu nerăbdare.

Cinci minute după aceea, intendentul superior zbura spre Paris.

În acest timp, Aramis ceru să i se arate camera unde dormea Porthos. În uşa cabinetului lui Fouquet fu cuprins în braţe de Pellisson, care aflase despre sosirea lui şi-şi părăsise birourile ca să vină să-l vadă. Aramis primi, o dată cu această demnă manifestare de prietenie cu care era atât de obişnuit şi mângâierile lui Pellisson, pe cât de respectuoase, pe atât de pripite. Dar, oprindu-se deodată în faţa uşii, Aramis întrebă:

— Ce se aude sus?

Se auzea, într-adevăr, un muget surd, asemenea celui al unui tigru flămând sau al unui leu întărâtat.

— Oh, nu-i nimic — răspunse Pellisson surâzând.

— Totuşi e ceva...

— E domnul du Vallon care sforăie.

— Aşa-i — zise Aramis — numai el e în stare să facă un astfel de zgomot. Îmi dai voie, Pellisson, să văd dacă n-are nevoie de ceva?

— Dar dumneavoastră îmi daţi voie să vă însoţesc?

— De ce nu!

Şi amândoi intrară în cameră.

Porthos era întins într-un pat, cu faţa mai mult vânătă decât roşie, cu ochii umflaţi, cu gura căscată. Hârâiturile care-i ieşeau din cele mai adânci colţişoare ale pieptului făceau să se zguduie ferestrele odăii. Văzându-i muşchii întinşi, sculptaţi parcă pe chipul lui, părul năclăit de sudoare, tresărirea puternică a bărbiei şi a umerilor, nu te puteai opri să nu-l admiri aproape: forţa dusă până la un asemenea punct avea ceva zeiesc în ea. Gleznele şi picioarele herculeene ale lui Porthos, umflându-se, făcuseră să-i plesnească cizmele de piele; toată greutatea trupului său uriaş se transformase într-o încremenire de piatră. Porthos stătea trântit în pat asemenea ciclopului de granit culcat în câmpia de la Agrigente.

La ordinul lui Pellisson, un valet de cameră se apuca să taie cizmele lui Porthos, căci nici o putere din lume nu i le-ar fi putut scoate din picioare. Patru lachei încercaseră în zadar să i le scoată, trăgând de ele ca nişte scripeţi, dar nu izbutiseră nici măcar să-l trezească din somn pe cel ce sforăia necontenit. Îl descălţară de cizme numai după ce i le prefăcură în fâşii şi picioarele lui Porthos căzură din nou pe pat; îi tăiară pe urmă îmbrăcămintea, îl duseră la baie, îl lăsară acolo timp de un

ceas, apoi îl îmbrăcară din nou în cămaşă alba şi-l aşezară într-un pat tare, totul cu atâtea sforţări şi chinuri, încât ar fi putut să trezească din nesimţire şi un mort, dar care nu fură în stare să-l facă pe Porthos să deschidă un ochi sau să-şi întrerupă măcar pentru o clipă formidabila orgă a sforţărilor sale.

Aramis, la rândul lui, fire plăpândă şi nervoasă, înarmată însă cu mult curaj, voia să înfrunte oboseala şi să dea o mână de ajutor lui Gourville şi Pellisson; dar adormi în curând pe scaunul pe care se încăpăţânase să rămână. Îl ridicară şi-l duseră într-o cameră învecinată, unde odihna într-un pat bun nu întârzie să-i potolească zbuciumul din dosul frunţii.

Capitolul V

Domnul Fouquet nu se dă bătut

În acest timp, Fouquet gonea spre Luvru în galopul cailor lui englezeşti.

Regele lucra cu Colbert. Deodată, suveranul rămase pe gânduri. Cele două osândiri la moarte pe care le semnase de bine ce se urcase pe tron îi reveneau necontenit în minte.

Erau două pete îndoliate pe care le vedea cu ochii deschişi; două pete de sânge pe care le vedea cu ochii închişi.

— Domnule — îi spuse el pe neaşteptate intendentului — mie mi se pare adesea că cei doi oameni pe care dumneata i-ai condamnat nu erau nişte vinovaţi chiar atât de mari.

— Sire, au fost aleşi din turma de jecmănitori, care trebuia să fie ciuntită.

— Aleşi de cine?

— De nevoie, sire — răspunse Colbert cu răceală.

— Nevoie! murmură tânărul rege. Mare cuvânt!

— Mare zeiţă, sire.

— Erau prieteni foarte buni ai intendentului superior, nu-i aşa?

— Da, sire, prieteni ce şi-ar fi dat viaţa pentru domnul Fouquet.

— Şi-au şi dat-o, domnule — zise regele.

— E adevărat, dar, din fericire, în zadar, ceea ce nu era în voinţa lor.

— Câţi bani au sfeterisit aceşti oameni?

— Poate şi zece milioane, dintre care şase le-au fost confiscate.

— Şi acest bănet se află acum în vistieria mea? întrebă regele cu un anumit sentiment de dezgust.

— Se află, sire; numai că această confiscare ce-l ameninţa pe domnul Fouquet însuşi, pe dânsul nu l-a atins câtuşi de puţin.

— Ce vrei să spui, domnule Colbert?

— Că dacă domnul Fouquet a ridicat împotriva maiestăţii voastre o haită de răzvrătiţi pentru a-şi scăpa prietenii de la osândă, va fi în stare să ridice o armată atunci când se va pune problema să se apere pe sine de pedeapsă.

Regele aruncă asupra sfetnicului său una din acele priviri ce seamănă cu ţâşnirea întunecată a unui fulger în furtună, una din acele priviri ce pătrund beznele din cele mai adânci cugete.

— Mă miră — rosti el — că, având despre domnul Fouquet asemenea păreri, nu mi-ai dat până acum nici un sfat.

— Ce sfat, sire?

— Spune-mi mai întâi limpede şi hotărât: ce crezi dumneata, domnule Colbert?

— Cu privire la ce?

— Cu privire la purtările domnului Fouquet.

— Cred, sire, că domnul Fouquet nu se mulţumeşte numai să strângă bani pentru sine, aşa cum făcea domnul de Mazarin şi să lipsească pe maiestatea voastră de o parte din putere, dar vrea să se înconjoare de toţi acei oameni care iubesc viaţa uşoară şi plăcerile, de tot ceea ce trândavii numesc poezie, iar oamenii politici corupţie; cred că, atrăgându-i cu bani pe supuşii maiestăţii voastre, încalcă prerogativele regale şi, dacă va continua astfel, nu va întârzia să aşeze pe maiestatea voastră în rândul celor slabi şi neînsemnaţi.

— Cum pot fi socotite asemenea planuri, domnule Colbert?

— Planurile domnului Fouquet, sire?

— Da.

— Ele se numesc crime de lezmajestate.

— Şi ce se întâmplă cu criminalii de lezmajestate?

— Sunt arestaţi, judecaţi, pedepsiţi.

— Eşti sigur că domnul Fouquet s-a gândit la crima de care-l învinuieşti?

— Voi spune mai multe, sire: a început chiar să treacă la fapte.

— Ei bine, revin la ceea ce spuneam, domnule Golbert.

— Ce spuneaţi, sire?

— Să-mi dai o povaţă.

— Ieriaţi, sire, dar înainte de asta aş mai avea să adaug ceva.

— Spune.

— O dovadă limpede, pipăibilă, neîndoioasă de trădare.

— Care?

— Am aflat că domnul Fouquet a pus să se fortifice Belle-Isle-en-Mer.

— Ah, adevărat?

— Da, sire.

— Eşti sigur?

— Întru totul. Ştiţi, sire, câţi soldaţi se află la Belle-Isle?

— Nu, pe cuvânt; dumneata ştii?

— Nu ştiu, sire; tocmai de aceea voiam să îndemn pe maiestatea voastră să trimită pe cineva la Belle-Isle.

— Pe cine?

— Pe mine, bunăoară...

— Ce-ai putea face dumneata, la Belle-Isle?

— Aş căuta să aflu dacă e adevărat că, asemenea vechilor seniori feudali, domnul Fouquet a pus să i se împânzească zidurile cu creneluri.

— În ce scop ar face el asta?

— În scopul de a se apăra într-o zi împotriva regelui său.

— Dar dacă-i aşa, domnule Colbert — se pronunţă Ludovic — atunci trebuie să se facă îndată ceea ce spui dumneata: domnul Fouquet trebuie arestat.

— Cu neputinţă!

— Socoteam a-ţi fi arătat, domnule, că am şters acest cuvânt din regulile serviciului meu.

— Serviciul maiestăţii voastre nu-l poate împiedica pe domnul Fouquet să fie intendent superior al statului.

— Ei bine?

— Şi, prin urmare, deţinând acest rang, el are de partea lui întregul parlament, după cum are întreaga armată, prin

dărnicia lui, întreaga literatură, prin bunăvoinţa lui, toată nobilimea, prin favorurile sale.

— Ceea ce înseamnă că eu nu pot nimic împotriva domnului Fouquet?

— Absolut nimic, cel puţin deocamdată, sire.

— Eşti un sfetnic sterp, domnule Colbert.

— O, nu, sire, căci nu mă voi mărgini să arăt maiestăţii voastre numai primejdia.

— Atunci, spune, cum să răsturnăm colosul? Ia să vedem!

Şi regele începu să râdă cu amărăciune.

— S-a înălţat prin bani, ucideţi-l prin bani, sire.

— Dacă i-aş ridica însărcinarea pe care o are?

— Nu-i un mijloc potrivit.

— Şi care-i cel mai bun, spune?

— Ruinaţi-l, sire, ăsta e sfatul meu.

— Dar în ce fel?

— Prilejurile nu vor lipsi, căutaţi numai să vă folosiţi de ele.

— Arătă-mi-le şi mie.

— Iată unul, pentru început. Alteţa sa regală *Domnul* urmează să se căsătorească; nunta ar trebui să fie cât mai strălucitoare. E un bun prilej pentru maiestatea voastră de a-i cere un milion domnului Fouquet; domnul Fouquet, care plăteşte dintr-un condei douăzeci de mii de livre atunci când nu datorează decât cinci mii, va găsi cu uşurinţă acest milion la cererea maiestăţii voastre.

— Ei bine, am să-i cer — rosti Ludovic al XIV-lea.

— Dacă maiestatea voastră vrea să semneze ordonanţa, banii îi pot încasa eu însumi.

Şi Colbert întinse în faţa regelui o hârtie, punându-i în mână o pană.

În acea clipă, camerierul deschise uşa şi-l anunţă pe domnul intendent superior. Ludovic păli. Colbert lăsă pana să-i cadă şi se depărtă de rege, asupra căruia îşi întindea aripa sa neagră de înger necruţător.

Intendentul superior îşi făcu intrarea ca om de curte, căruia o singură aruncătură de ochi îi e de ajuns să înţeleagă totul. Ceea ce văzu însă nu era liniştitor pentru Fouquet, oricât de puternic s-ar fi simţit el. Micul ochi negru al lui Colbert, mărit din pricina invidiei şi ochiul limpede al lui Ludovic al XIV-lea, înflăcărat de mânie, arătau o primejdie imediată.

Curtenii sunt, când e vorba de frământările de la curte, ca soldaţii bătrâni care deslușesc, în vâjâitul vântului şi în foşnetul frunzelor, zvonul îndepărtat al înaintării unei trupe înarmate; ei pot aproape să spună, după ce au tras cu urechea, câţi oameni mărşăluiesc, câte arme zăngănesc, câte tunuri sunt trase pe roţi.

Fouquet nu avu deci decât să scruteze liniştea ce se lăsase la ivirea lui; o găsi plină de prevestiri ameninţătoare.

Regele îi dădu răgazul să înainteze până în mijlocul cabinetului. Sfiala de adolescent îl îndemna să-şi înfrâneze pornirile, cel puţin în primele momente. Fouquet simţi asta şi se folosi din plin de împrejurare.

— Sire — zise el — eram nerăbdător să văd pe maiestatea voastră.

— Şi pentru ce? întrebă Ludovic al XIV-lea.

— Pentru a-i aduce o veste bună.

Colbert, mai puţin măreţ ca persoană, mai puţin larg la inimă, semăna totuşi în multe privinţe cu Fouquet. Aceeaşi putere de pătrundere, aceeaşi cunoaştere a oamenilor. Pe deasupra, avea acea tărie de a se stăpâni care lasă ipocriţilor timpul de a chibzui şi de a se pregăti pentru atac. Ghici că Fouquet căuta să o ia înaintea loviturii pe care voia să i-o dea şi ochii îi scânteiară.

— Ce veste? întrebă regele.

Fouquet depuse un sul de hârtie pe masă.

— Maiestatea voastră să binevoiască a-şi arunca ochii peste această lucrare — zise el.

Regele desfăşură încet sulul.

— Planuri?

— Da, sire.

— Şi ce reprezintă aceste planuri?

— O nouă fortificaţie, sire.

— Ah, ah — făcu regele — dumneata te ocupi deci de tactică şi strategie, domnule Fouquet?

— Mă ocup cu tot ceea ce poate fi de folos domniei maiestăţii voastre — replică Fouquet.

— Frumoase lucruri! zise regele privind desenul.

— Maiestatea voastră pricepe, fără îndoială — explică Fouquet aplecându-se deasupra hârtiei. Aici e centura de ziduri, dincolo sunt forturile, dincolo lucrările înaintate.

— Dar aici ce văd, domnule?

— Marea.

— Marea de jur împrejur?

— Da, sire.

— Şi care e locul acesta al cărui plan mi-l arăţi?

— Sire, e Belle-Isle-en-Mer — răspunse Fouquet cu simplitate.

La acest cuvânt, la acest nume, Colbert făcu o mişcare atât de pronunţată, încât regele se întoarse către el, impunându-i stăpânire de sine. Fouquet nu păru câtuşi de puţin surprins nici de mişcarea lui Colbert, nici de semnul regelui.

— Domnule — reluă regele — ai pus aşadar să se fortifice Relie-Isle?

— Da, sire şi am adus devizele şi conturile pentru a fi văzute de maiestatea voastră — răspunse Fouquet. Am cheltuit un milion şase sute de mii de livre cu lucrare.

— Şi în ce scop? întrebă cu răceală Ludovic, care se simţi încurajat de o privire haină a lui Colbert.

— Pentru un scop uşor de înţeles — răspunse Fouquet. Maiestatea voastră nu se are prea bine cu Marea Britanie.

— Da; dar după restauraţia lui Carol al II-lea, am făcut alianţă cu ea.

— Asta de o lună, sire, după cum bine zice maiestatea voastră; fortificaţiile de la Belle-Isle au început însă de aproape şase luni.

— Atunci au devenit de prisos.

— Sire, fortificaţiile nu sunt niciodată de prisos. Am fortificat Belle-Isle contra domnilor Monck şi Lambert şi a tuturor burghezilor din Londra care se jucau de-a soldaţii. Belle-Isle va fi fortificată împotriva olandezilor, cărora Anglia sau maiestatea voastră tot le va declara război într-o zi.

Regele tăcu iarăşi o clipă, uitându-se pe sub gene la Colbert.

— Belle-Isle — zise apoi Ludovic — e a dumitale, pe cât cred, domnule Fouquet, nu-i aşa?

— Nu, sire.

— Atunci a cui e?

— A maiestăţii voastre.

Colbert se îngrozi, ca şi cum o prăpastie s-ar fi deschis sub picioarele lui. Ludovic tresări de admiraţie, fie pentru geniul, fie pentru devotamentul lui Fouquet.

— Explică-te, domnule — zise el.

— Nimic mai uşor, sire. Belle-Isle e un domeniu al meu şi l-am fortificat cu banii mei. Dar cum nimic în lume nu se poate împotrivi ca un supus să facă regelui său un dar cât de neînsemnat, dăruiesc maiestăţii voastre proprietatea asupra acestei insule, al cărei uzufruct îmi va rămâne mie. Belle-Isle, ca punct strategic, se cuvine să aparţină regelui. Maiestatea voastră va putea, de-acum încolo, să întreţină aici o garnizoană de temei.

Colbert era cât pe-aci să-şi piardă echilibrul şi să alunece pe parchet. Ca să nu cadă, trebui să se ţină de un stâlp al lemnăriei în care era îmbrăcat cabinetul.

— E o destoinicie de om de război în ceea ce ai spus acum, domnule — zise Ludovic al XÎV-lea.

— Sire, iniţiativa n-a pornit de la mine — răspunse Fouquet. Ea mi-a fost inspirată de mai mulţi ofiţeri. Planurile însele au fost întocmite de unul dintre cei mai buni ingineri.

— Numele lui?

— Domnul du Vallon.

— Domnul du Vallon? repetă regele. N-am auzit de el. E o greşeala, domnule Colbert — adăugă apoi — că nu cunosc numele oamenilor de talent care cinstesc domnia mea.

Şi, rostind această frază, se întoarse către Colbert. Acesta se simţea zdrobit; sudoarea îi năpădi fruntea, pe buze nu-i veni nici un cuvânt; era pradă unui chin îngrozitor.

— Vei reţine acest nume — îi spuse Ludovic al XIV-lea.

Colbert se înclină, mai alb la faţă decât manşetele-i de dantelă de Flandra.

Fouquet reluă:

— Zidăriile sunt date cu clei roman, compus de arhitecţi, la cererea mea, după meşteşugul celor din vechime.

— Şi tunurile? întrebă Ludovic.

— O, sire, asta priveşte pe maiestatea voastră; nu-mi puteam îngădui să pun tunuri la mine, înainte ca maiestatea voastră să-mi fi spus că primeşte să fie stăpân acolo.

Ludovic începea să se clatine nehotărât între ura pe care i-o stârnea acest om atât de puternic şi mila pe care i-o făcea celălalt om din faţa lui, învinsul, ce i se părea o contrafacere a celui dintâi. Dar conştiinţa îndatoririi de rege îl îndemnă să treacă peste simţămintele omeneşti din el. Întinse degetul asupra hârtiei.

— Aceste planuri te-au costat, fără îndoială, mulţi bani până au fost întocmite? zise el.

— Am avut onoarea de a spune cifra maiestăţii voastre.

— Mai spune-o o dată, am uitat-o.

— Un milion şase sute de mii de livre.

— Un milion şase sute de mii de livre! Dar eşti foarte bogat, domnule Fouquet!

— Maiestatea voastră este bogată, sire — răspunse ministrul — întrucât Belle-Isle îi aparţine.

— Da, mulţumesc; însă oricât aş fi de bogat, domnule Fouquet...

Regele se întrerupse.

— Ei bine, sire? întrebă marele vistiernic.

— Prevăd momentul când îmi vor lipsi banii.

— Vouă, sire?

— Da, mie.

— Şi când va fi momentul acela?

— Mâine, de pildă.

— Rog pe maiestatea voastră să-mi facă cinstea a mă lamuri.

— Fratele meu se căsătoreşte cu o principesă a Angliei.

— Ei bine, sire?

— Ei bine, trebuie să-i fac tinerei prinţese o primire demnă de o nepoată a lui Henric al lV-lea.

— Nimic mai îndreptăţit, sire.

— Pentru asta am nevoie de bani.

— Fără îndoială.

— Şi mi-ar trebui...

Ludovic al XIV-lea stătea în cumpăna. Suma pe care voia s-o ceară era tocmai aceea pe care fusese silit să i-o refuze lui Carol al II-lea. Se întoarse spre Colbert pentru ca el să dea lovitura.

— Mi-ar trebui, mâine... — repetă regele uitându-se la Colbert.

— Un milion — trânti acesta, încântat că avea prilejul să se răzbune.

Fouquet îi întoarse spatele intendentului, pentru a-l asculta pe rege. Nu făcu nici o mişcare şi aşteptă ca regele să repete, sau mai degrabă să murmure:

— Un milion.

— Oh, sire — răspunse cu dispreţ Fouquet — un milion! Ce să facă maiestatea voastră cu un milion?

— Mi se pare, totuşi... — şovăi Ludovic al XIV-lea.

— Atâta se cheltuieşte doar la nunta celui mai mic principe din Germania.

— Domnule...

— Maiestatea voastră are nevoie de două milioane cel puţin. Numai caii vor costa cinci sute de mii de livre. Voi avea cinstea să trimit chiar astă-seară maiestăţii voastre un milion şase sute de mii de livre.

— Cum — zise regele — un milion şase sute de mii de livre!

— Aşteptaţi, sire — răspunse Fouquet, fără să ţină seama de Colbert — ştiu că lipsesc patru sute de mii de livre. Dar acest domn de la vistierie (şi arătă cu degetul, peste umăr, spre Colbert, care se făcu alb ca varul la spa-tele lui), dar acest domn de la vistierie... are în tezaurul său nouă sute de mii de livre ale mele.

Regele îşi îndreptă privirea către Colbert.

— Dar... — bâigui acesta.

— Domnul — adăugă Fouquet, continuând să-i vorbească indirect lui Colbert — domnul a primit acum opt zile un milion şase sute de mii de livre; a plătit o sută de mii de livre gărzilor, şaptezeci şi cinci de mii spitalelor, douăzeci şi cinci de mii elveţienilor, o sută treizeci de mii pentru apro-vizionări, o mie pentru arme, zece mii pentru cheltuieli mărunte; nu mă înşel, deci, socotind că au mai rămas nouă sute de mii de livre. Apoi, întorcându-se pe jumătate spre Colbert, aşa cum face un şef dispreţuitor faţă de subalternul său: Ai grijă, domnule — îi spuse — ca aceste nouă sute de mii de livre să fie vărsate astă-seară, în aur, maiestăţii sale.

— Dar — zise regele — atunci înseamnă că vom avea două milioane cinci sute de mii de livre.

— Sire, cele cinci sute de mii de livre în plus vor fi banii de buzunar ai alteţei sale regale. Ai auzit, domnule Colbert, astă-seară, înainte de ceasurile opt!

Şi cu aceste cuvinte, salutându-l pe rege foarte respectuos, intendentul superior se retrase de-a-ndaratele şi ieşi din cabinet, fără să-l cinstească măcar cu o singură privire pe invidiosul căruia, dintr-o dată, îi răsese pe jumătate capul. Colbert, de ciudă, îşi sfâşie dantela albă de Flandra şi îşi muşcă buzele până la sânge.

Fouquet abia păşi pragul, că în aceeaşi clipă camerierul, trecând pe lângă el, strigă:

— Un curier din Bretania pentru maiestatea sa!

— Domnul d'Herblay avea dreptate — murmură Fouquet, scoţându-şi ceasul din buzunar. O oră şi cincizeci şi cinci de minute. Era tocmai timpul.

Capitolul VI

D'Artagnan sfârşeşte prin a căpăta brevetul de căpitan

Cititorul ştie dinainte pe cine anunţa cameristul când vestea sosirea unui mesager din Bretania. Acest mesager putea fi recunoscut fără nici o greutate. Era d'Artagnan, prăfuit de sus până jos, cu faţa umflată, cu părul năclăit de sudoare într-un chip dezgustător, cu picioarele înţepenite, încât abia îşi mai putea ridica tălpile ca să păşească de pe o treaptă pe alta, cu pintenii de la cizme plini de sânge. În clipa când intra pe uşă, îl zări în prag pe intendentul superior. Fouquet îi aruncă un zâmbet, din treacăt, aceluia care, cu un ceas mai devreme, i-ar fi adus ruina sau moartea. D'Artagnan găsi, în bunătatea lui sufletească şi în nesecata lui tărie trupească, destulă prezenţă de spirit pentru a-şi reaminti frumoasa primire pe care i-o făcuse acest om; îl salută deci la rândul lui, mai mult cu bunăvoinţă şi compătimire, decât cu respect. Simţea că-i flutură pe buze acest cuvânt ce fusese zvârlit de-atâtea ori în faţa ducelui de Guise: "Fugi!" Dar, rostind acest cuvânt, acum, în urechea lui Fouquct, ar fi însemnat să trădeze o cauză; pronunţând acest cuvânt în cabinetul regelui şi de faţă cu un camerier, ar fi însemnat să se nenorocească degeaba, fără să fi fost de folos nimănui. D'Artagnan se mulţumi deci să-i răspundă cu un simplu salut ministrului, fără a-i spune nici un cuvânt şi intră la rege.

În acel moment, suveranul plutea între surprinderea în care îl aruncaseră ultimele cuvinte ale lui Fouquet şi plăcerea de a-l vedea reîntors pe d'Artagnan.

Fără a fi curtean, muşchetarul avea privirea tot atât de sigură şi de ageră, ca şi cum ar fi fost curtean. De cum intră, citi umilinţa sfâşietoare întipărită pe fruntea lui Colbert. Auzi chiar aceste cuvinte pe care i le spunea regele:

— Ah, domnule Colbert, prin urmare ai nouă sute de mii de livre în vistierie?

Colbert, înăbuşit, se înclină fără să răspundă.

Toată această scenă pătrunse în mintea lui d'Artagnan prin ochi şi prin urechi, în acelaşi timp.

Cel dintâi cuvânt al lui Ludovic al XIV-lea către muşchetarul său, ca şi cum ar fi vrut să acopere ceea ce spusese cu o clipă mai înainte, fu un bună ziua plin de bunăvoinţă. Al doilea îi era adresat lui Colbert, cum că putea să plece. Acesta ieşi din cabinetul regelui galben la faţă şi împleticindu-se, în timp ce d'Artagnan îşi răsucea agale sfârcul mustăţilor.

— Îmi place să privesc în neorânduiala asta pe unul din slujitorii mei — zise regele, admirând impunătoarea murdărie a veşmintelor trimisului său.

— În adevăr, sire — răspunse d'Artagnan — am socotit că prezenţa mea e atât de grabnică la Luvru, încât mi-am îngăduit să mă înfăţişez în această ţinută înaintea maiestăţii voastre.

— Îmi aduci, aşadar, veşti mari, domnule? întrebă regele zâmbind.

— Sire, iată totul în două cuvinte: Belle-Isle e fortificată; şi foarte bine fortificată; insula are o centură dublă de ziduri, o cetate, două forturi despărţite; în port se află trei corăbii înarmate, iar bateriile de coastă nu-şi aşteaptă decât tunurile.

— Ştiu toate astea, domnule — răspunse regele.

— Ah, maiestatea voastră ştie totul? făcu muşchetarul cu uimire.

— Am si planul fortificaţiilor de la Belle-Isle — adăugă regele.

— Maiestatea voastră are planul?...

— Iată-l.

— Într-adevăr, sire — bâigui d'Artagnan — acesta este. Am văzut unul la fel şi acolo. Fruntea muşchetarului se întunecă. Ah, înţeleg, maiestatea voastră n-a avut încredere numai în mine şi a mai trimis pe cineva — rosti el pe un ton plin de mustrare.

— Ce importanţă mai are, domnule, modul cum am aflat ceea ce ştiu, de vreme ce ştiu totul?

— Prea bine, sire — vorbi muşchetarul, fără a căuta să-şi mai ascundă nemulţumirea. Îmi îngădui numai să spun maiestăţii voastre că în cazul acesta nu mai era nevoie să mă pună să gonesc atâta cale, pentru a mă afla în primejdie să-mi zdrobesc de douăzeci de ori oasele, ca să fiu primit la întoarcere cu o astfel de veste. Sire, când cineva nu are încredere în oamenii săi ori îi socoteşte netrebnici, nu se foloseşte de ei.

Şi d'Artagnan, într-o mişcare militărească, izbi cu talpa în podea, făcând să se scuture pe parchet un nouraş de pulbere de sânge închegat.

Regele îl privea în tăcere, bucurându-se în sinea lui de primul său triumf.

— Domnule — spuse apoi după o clipă — nu numai că Belle-Isle mi-e cunoscută, dar Belle-Isle e a mea!

— Prea bine, prea bine, sire; nu vă mai cer nimic altceva — răspunse d'Artagnan — decât să fiu concediat!

— Cum concediat, domnule?

— Chiar aşa. Sunt prea mândru ca să mănânc pâinea regelui fără a o câştiga, sau mai degrabă câştigând-o prost. Daţi-mi drumul, sire.

— Oh, oh!

— Daţi-mi drumul, sau plec singur.

— Te-ai supărat, domnule?

— Am şi de ce, la dracu! Stau cocoţat în şa treizeci şi două de ceasuri, gonesc ziua şi noaptea, alerg ca un nebun, ajung aici ţeapăn ca un spânzurat şi altul mi-o ia totuşi înainte! Ce mai, sunt un neghiob. Daţi-mi drumul sire!

— Domnule d'Artagnan — zise Ludovic al XIV-lea punându-şi mâna albă pe braţul prăfuit al muşchetarului — ceea ce ţi-am spus acum nu poate ştirbi cu nimic ceea ce ţi-am făgăduit mai înainte. Cuvântul dat nu se mai retrage! Şi tânărul rege, ducându-se drept la masa lui, deschise un sertar şi scoase din el o bucată de hârtie împăturită în patru. Iată-ţi brevetul de căpitan de muşchetari. L-ai câştigat pe merit, domnule d'Artagnan.

D'Artagnan desfăcu nerăbdător hârtia şi o privi de două ori. Nu-i venea să-şi creadă ochilor.

— Şi acest brevet — adăugă regele — îţi este dat nu numai pentru călătoria dumitale la Belle-Isle, dar şi pentru curajoasa dumitale faptă din Piaţa Grevei. Acolo, într-adevăr, m-ai slujit cu toată vitejia.

— Ah, ah! făcu d'Artagnan, fără a putea ori, cu toată stăpânirea de sine, o anumită roşeaţă ce i se urca în obraji. Şi asta o ştiţi, sire?

— Da, o ştiu.

Regele avea privirea pătrunzătoare şi judecata sa nu dădea niciodată greş, când era vorba să citească în cugetul cuiva.

— Vrei să spui ceva — îl îndemnă el pe muşchetar — vrei să spui ceva şi nu îndrăzneşti. Haide, vorbeşte deschis, domnule; ştii doar că ţi-am spus, odată pentru totdeauna, să n-ai nici o reţinere faţă de mine.

— Ei bine, sire, ceea ce vreau să spun este că mi-ar fi făcut mai multă plăcere dacă aş fi fost numit căpitan de muşchetari pentru că aş fi redus la tăcere o baterie sau pentru că aş fi cucerit un oraş, în fruntea companiei mele, decât pentru a fi ajutat să fie spânzuraţi doi nenorociţi.

— Să fie un adevăr ceea ce spui?

— Dar întreb pe maiestatea voastră: pentru ce m-ar bănui de prefăcătorie?

— Pentru că, dacă te cunosc bine, domnule, nu pot crede că te căieşti de a fi tras spada pentru mine.

— Ei bine, aici vă înşelaţi, sire şi chiar foarte mult. Da, îmi pare rău c-am tras spada atunci, din pricina rezultatelor la care a dus fapta mea; acei bieţi oameni care au pierit, sire, nu erau nici duşmanii voştri, nici ai mei şi ei nu se puteau apăra.

Regele păstră un moment de tăcere.

— Dar însoţitorul dumitale, domnule d'Artagnan, se căieşte şi el?

— Însoţitorul meu?

— Da. Nu erai singur, pe cât mi se pare.

— Singur? Unde?

— În Piaţa Grevei.

— Nu, sire, nu — răspunse d'Artagnan, roşindu-se la gândul că regele ar fi putut bănui că el, d'Artagnan, ar voi să culeagă numai pentru sine gloria ce i se cuvenea şi lui Raoul. Nu, la dracu! Bine zice maiestatea voastră, aveam un însoţitor şi încă unul foarte brav.

— Un tânăr, nu-i aşa?

— Da, sire, un tânăr. Oh, dar se cuvine să aduc laude maiestăţii voastre pentru că e atât de bine informată şi asupra faptelor şi asupra oamenilor. Domnul Colbert e acela care-i face regelui rapoarte atât de amănunţite?

— Domnul Colbert nu mi-a vorbit decât de bine despre dumneata, domnule d'Artagnan şi n-ar fi fost ascultat dacă ar fi vorbit altfel.

— Ah, ce fericire!

— Dar el l-a vorbit de bine şi pe acel tânăr.

— Şi pe drept cuvânt — zise muşchetarul.

— În sfârşit, se pare că acel tânăr e un viteaz — spuse Ludovic al XIV-lea, ca să aţâţe în celălalt un simţământ pe care el îl lua drept ciudă.

— Un viteaz, da, sire — răspunse d'Artagnan, încântat, la rândul lui, de a-i stârni regelui interesul pentru Raoul.

— Îi ştii cumva numele?

— Dar cred că...

— Aşadar, îl cunoşti?

— Da, de aproape douăzeci şi cinci de ani, sire.

— Dar abia are douăzeci şi cinci de ani! exclamă regele.

— Ei bine, sire, îl cunosc de când s-a născut, iată totul.

— Vorbeşti adevărat?

— Sire — zise d'Artagnan — maiestatea voastră îmi pune întrebări cu o neîncredere ce nu intra în caracterul vostru. Domnul Colbert, care v-a încunoştinţat atât de bine, a uitat oare să vă spună că acest tânăr este fiul celui mai bun prieten al meu?

— Vicontele de Bragelonne?

— Da, el însuşi, sire; vicontele de Bragelonne îl are ca tată pe domnul conte de La Fère, care a contribuit atât de mult la restauraţia regelui Carol al II-lea. Oh, Bragelonne se trage dintr-o rasă de viteji, sire!

— Prin urmare, e fiul acelui senior care a venit la mine, sau mai bine zis care a venit la domnul de Mazarin, din partea regelui Carol al II-lea, pentru a ne oferi alianţa lui?

— Întocmai.

— Şi spui că acest conte de La Fère e un viteaz?

— Sire, e un om care a tras spada pentru regele, părintele vostru, de un număr de ori mai mare decât numărul de azi al zilelor preafericitei vieţi a maiestăţii voastre.

De data asta fu rândul lui Ludovic al XIV-lea să-şi muşte buzele.

— Bine, domnule d'Artagnan, bine! Şi domnul conte de La Fère e prietenul dumitale?

— Se vor împlini în curând patruzeci de ani de când suntem prieteni, sire. Maiestatea voastră vede dar că nu-i vorbesc despre lucruri petrecute ieri, alaltăieri.

— Ţi-ar părea bine dacă l-ai revedea pe acest tânăr, domnule d'Artagnan?

— Aş fi încântat, sire.

Ludovic bătu într-un talger. Un camerier îşi făcu apariţia.

— Cheamă-l pe domnul de Bragelonne — îi spuse regele.

— Ah, ah! E aici? se miră d'Artagnan.

— E de gardă astăzi, la Luvru, împreună cu compania de gentilomi ai domnului de Condé.

Regele abia termină, Raoul se înfăţişă în cabinet. Când îl văzu pe d'Artagnan, îi zâmbi cu acel zâmbet fermecător ce nu se întâlneşte decât pe buzele oamenilor tineri.

— Haide, haide — i se adresă d'Artagnan cu familiaritate lui Raoul — regele îngăduie să mă îmbrăţişezi; dar spune-i mai întâi că-i mulţumeşti.

Raoul se înclină cu atâta graţie, încât regele, căruia toate firile nobile îi erau pe plac atâta vreme cât n-o umbreau pe a sa, admiră această frumuseţe, această forţă şi această modestie.

— Domnule — spuse monarhul adresându-se lui Raoul — am cerut domnului prinţ de Condé să aibă bunăvoinţa de a te lăsa să treci în garda mea. Am primit răspunsul său; începând deci din această dimineaţă, eşti al meu. Domnul prinţ de Condé e un stăpân bun; sper însă că nu vei fi în pierdere, schimbându-l.

— Da, da, Raoul, fii liniştit, regele are o inimă minunată — zise d'Artagnan, care cunoştea acum firea lui Ludovic şi se juca oarecum cu amorul lui propriu, până la un anumit punct, bineînţeles, respectând totdeauna convenienţele şi măgulind, chiar atunci când părea că ia în derâdere pe cineva.

— Sire — răspunse Bragelonne cu voce blândă şi plină de farmec, cu acea intonaţie firească şi melodioasă pe care o moştenise de la tatăl său — sire, nu numai din această dimineaţă sunt al maiestăţii voastre.

— Oh, ştiu asta — zise regele — şi vrei să vorbeşti despre întâmplarea din Piaţa Grevei. În ziua aceea, într-adevăr, ai fost cu totul al meu, domnule.

— Sire, nici aceea nu este ziua la care mă gândesc; nu mi-ar sta bine să amintesc de un serviciu atât de mărunt făcut alături de un om ca domnul d'Artagnan. Vreau să vorbesc de o împrejurare care a făcut epocă în viaţa mea şi care m-a consacrat, de la vârsta de şaisprezece ani, în serviciul devotat al maiestăţii voastre.

— Ah, ah! exclamă regele. Şi care este acea împrejurare? Spune, domnule.

— Iat-o... Când am pornit în prima mea campanie, adică atunci când am intrat în serviciul domnului prinţ de Condé, domnul conte de La Fère m-a condus până la Saint-Denis, unde rămăşiţele pământeşti ale regelui Ludovic al XIII-lea aşteptau, pe ultimele trepte ale lăcaşului funebru, un urmaş pe care Dumnezeu nu i-l trimite, sper, decât peste mulţi ani de zile. Acolo, el m-a pus să jur pe cenuşa stăpânilor noştri că voi servi regalitatea, reprezentată prin maiestatea voastră, încarnată de maiestatea voastră, că o voi sluji cu gândul, cu vorba şi cu fapta. Am jurat, iar Dumnezeu şi morţii mi-au primit jurământul. De zece ani, sire, n-am avut, atât de des pe cât aş fi dorit, prilejul să-mi dovedesc credinţa: sunt un soldat al maiestăţii voastre, nimic altceva şi chemându-mă alături de voi, sire, nu înseamnă că îmi schimb stăpânul, ci îmi schimb numai garnizoana.

Raoul tăcu şi se înclină. Dar, deşi el sfârşise, Ludovic al XIV-lea îl asculta încă.

— La dracu! strigă d'Artagnan. A vorbit frumos, nu-i aşa, maiestate? Bun neam, sire, neam mare!

— Da — murmură regele mişcat, fără a îndrăzni totuşi să-şi exprime tulburarea, întrucât ea n-avea altă cauză decât prezenţa unui om înzestrat cu o minunată nobleţe. Da, domnule, ai spus adevărul: oriunde te-ai aflat, ai aparţinut regelui. Totuşi, schimbând garnizoana, vei găsi, crede-mă, o înălţare în rang de care eşti vrednic.

Raoul înţelese că aici se oprea ceea ce regele avea să-i spună lui. Şi, cu tactul desăvârşit ce caracteriza firea sa aleasă, se înclină şi ieşi.

— Mai ai ceva să-mi comunici, domnule? întrebă regele după ce rămase singur cu d'Artagnan.

— Da, sire şi am lăsat anume această veste la urmă fiindcă ea e tristă şi va îmbrăca în doliu regalitatea europeană.

— Dar ce spui, domnule?

— Sire, trecând prin Blois, un cuvânt, un cuvânt trist, ecou al palatului, mi-a lovit auzul.

— Într-adevăr, mă înspăimântaţi, domnule d'Artagnan.

— Sire, acest cuvânt era rostit de un vestitor care purta doliu la braţ.

— Unchiul meu, Gaston de Orléans, te pomeneşti?

— Sire, şi-a dat ultima suflare.

— Şi nimeni nu mi-a spus! strigă Ludovic, a cărui susceptibilitate regală vedea o jignire în tăinuirea acestei veşti.

— Oh, nu vă supăraţi, sire! zise d'Artagnan. Nici un curier din Paris şi nici un curier din lume nu aleargă cu iuţeala slujitorului vostru; curierul de la Blois va ajunge aici abia peste două ceasuri şi aleargă bine, vă asigur de asta, dat fiind că l-am întâlnit dincolo de Orléans.

— Unchiul meu Gaston! murmură Ludovic, ducându-şi mâna la frunte şi închizând în aceste trei cuvinte toate amintirile neplăcute pe care puteau să i le trezească ele.

— Eh, da, sire, aşa e — rosti ca un filozof d'Artagnan, răspunzând gândului regal — trecutul se duce.

— Ai dreptate, domnule, ai dreptate; dar ne rămâne, slavă Domnului, viitorul; şi ne vom strădui să nu-l facem prea posomorât.

— Pentru asta, mă las în seama maiestăţii voastre — zise muşchetarul, înclinându-se. Şi acum...

— Da, aşa e, domnule, uitasem cele o sută zece leghe pe care le-ai străbătut. Du-te, domnule, îngrijeşte-te ca unul din cei mai buni soldaţi ai mei şi când vei fi pe deplin odihnit, vino să te pui la dispoziţia mea.

— Sire, de faţă fiind sau în lipsă, sunt totdeauna al maiestăţii voastre!

D'Artagnan se înclină şi ieşi. Apoi, ca şi cum ar fi venit doar de la Fontainebleau, începu să cutreiere Luvrul spre a-l întâlni pe Bragelonne.

Capitolul VII

Un îndrăgostit şi o stăpână

În timp ce la castelul din Blois lumânările ardeau în jurul trupului neînsufleţit al lui Gaston de Orléans, care reprezenta trecutul, în timp ce burghezii din oraş îi întocmeau epitaful, care era departe de a fi un panegiric, în timp ce *Doamna*, văduva moştenitoare, uitând că în anii tinereţii ei iubise atât de mult acest cadavru înţepenit încât fugise din castelul părintesc ca să-l urmeze, făcea, la douăzeci de paşi de sala funebră, socoteala averii, fără a mai ţine seama de orgoliul rangului, alte socoteli şi alte orgolii se înfruntau în toate celelalte unghere ale castelului unde sălăşluia vreo fiinţă omenească.

Nici dangătul lugubru al clopotelor, nici glasurile tărăgănate ale cântăreţilor, nici strălucirea făcliilor răsfrântă în vitralii, nici pregătirile de înmormântare nu aveau puterea să tulbure două persoane aşezate în dreptul unei ferestre din curtea interioară, fereastră pe care noi o cunoaştem şi care lumina o odaie ce făcea parte din ceea ce se numea pe atunci micile apartamente. De altminteri, o rază jucăuşă de soare, care soarelui părea că nici nu-i pasă de pierderea pe care o îndura Franţa, o rază de soare, spuneam, cădea asupra lor, răscolind miresmele florilor din apropiere şi însufleţind până şi zidurile dimprejur. Aceste două persoane atât de preocupate, nu de moartea ducelui, ci de convorbirea ce se înfiripase între ele cu prilejul acestei morţi, erau o tânără fată şi un june bărbat. Acesta din urmă, un flăcău între douăzeci şi cinci şi douăzeci şi şase de ani cel mult, cu o înfăţişare când foarte deschisă, când prefăcută, făcând să-i joace în cap doi ochi mari, umbriţi de nişte gene lungi, era mărunt şi oacheş la chip; râdea cu o gură largă, dar împodobită cu dinţi frumoşi, iar bărbia lui ascuţită, care părea să se bucure de o mlădiere pe care natura n-o imprimă de regulă acestei părţi a feţei, se lungea uneori într-un chip foarte drăgăstos către interlocutoarea sa, care, se cuvine s-o spunem, nu se retrăgea totdeauna cu iuţeala pe care cerinţele unei bune creşteri aveau dreptul să i-o impună. Tânăra fată, pe care o cunoaştem, căci am mai văzut-o o dată la aceeaşi fereastră, în lumina aceluiaşi soare, tânăra fată oferea un amestec ciudat de sensibilitate şi îngândurare: era fermecătoare când râdea, frumoasă când se posomora; totuşi,

să ne grăbim a o spune, cel mai adesea era mai degrabă fermecătoare, decât frumoasă.

Cele două persoane păreau a fi atins punctul culminant al unei convorbiri pe jumătate glumeaţă, pe jumătate gravă.

— Haide, domnule Malicorne — spunea tânăra fată — vrei să vorbim, în sfârşit, serios?

— Crezi că-i uşor, domnişoară Aure — răspunse tânărul — să faci ceea ce-ai vrea, când nu poţi face ceea ce ai putea...

— Bun! Iată-l că se încurcă în propriile lui fraze.

— Eu?

— Da, dumneata; hai, renunţă la logica asta de procuror, dragul meu.

— Încă ceva cu neputinţă. Sunt secretar de procuror, domnişoară de Montalais.

— Iar eu sunt domnişoară, domnule Malicorne.

— Vai, o ştiu prea bine şi mă chinuieşti prin această depărtare; de aceea, nu-ţi voi mai spune nimic.

— Ba nu, nu te chinuiesc; spune-mi ceea ce ai să-mi spui, haide, ţi-o cer!

— Ei bine, mă supun.

— Ah, într-adevăr, ce fericire!

— *Domnul* a murit.

— Ei, poftim veste! Dar de unde vii ca să ne spui asta?

— Vin din Orléans, domnişoară.

— Şi asta-i singura veste pe care o aduci?

— O, nu!... Vin să anunţ că doamna Henriette a Angliei e pe cale de a sosi pentru a se căsători cu fratele maiestăţii sale.

— Într-adevăr, Malicorne, eşti nesuferit cu veştile astea din veacul celălalt! Să ştii, dacă nu te laşi de obiceiul acesta urât de a mă lua peste picior, voi pune să fii dat afară.

— Oh!

— Da, fiindcă mă scoţi din sărite.

— Ei, ei, răbdare, domnişoară.

— Vrei să mă superi cu tot dinadinsul. Şi ştiu de ce te porţi aşa, lasă...

— De ce? Spune, şi-ţi voi răspunde fără înconjur dacă e adevărat sau nu.

— Ştii că aştept cu nerăbdare răspunsul la rugămintea, pe care am avut nesăbuinţa de a ţi-o face, să pui o vorbă bună ca să fiu domnişoară de onoare şi nu vrei să-ţi pui în joc trecerea.

— Eu?

Malicorne coborî pleoapele, îşi încrucişă braţele şi îşi reluă aerul său prefăcut.

— Şi ce trecere ar putea să aibă un biet ajutor de procuror, spune-mi, rogu-te?

— Tatăl dumitale n-are degeaba un venit de douăzeci de mii de livre, domnule Malicorne.

— Avere de om din provincie, domnişoara de Montalais.

— Tatăl dumitale nu degeaba cunoaşte toate tainele domnului prinţ de Condé.

— Favoare care se mărgineşte la a-i împrumuta bani monseniorului.

— Pe scurt, dumneata însuţi nu eşti degeaba cea mai şireată cutră de provincie.

— Mă măguleşti.

— Eu?

— Da, dumneata.

— Cum asta?

— Fiindcă în timp ce eu vreau să-ţi arăt că n-am nici un fel de trecere, dumneata mă faci să cred că aş avea una.

— În sfârşit, ce-i cu rugămintea mea?

— Ei bine, rugămintea dumitale...

— Voi avea sau nu voi avea răspunsul?

— Îl vei avea.

— Când?

— Oricând vei dori.

— Unde e?

— În buzunarul meu.

— Cum, în buzunarul dumitale?

— Da.

Şi, într-adevăr, cu un surâs de pişicher, Malicorne scoase din buzunar o scrisoare, pe care Montalais i-o smulse din mână ca pe o pradă şi o citi dintr-o răsuflare. Pe măsură ce citea, se însenina la chip.

— Malicorne! strigă ea după ce termină de citit. Orice s-ar spune, eşti un băiat bun.

— De ce, domnişoară?

— Fiindcă ai fi putut cere să fii răsplătit pentru acest lucru şi n-ai făcut-o.

Şi izbucni într-un hohot de râs, crezând că astfel îl zăpăceşte pe ajutorul de procuror. Dar Malicorne înfruntă cu bărbăţie atacul.

— Nu înţeleg ce vrei să spui — zise el.

De astă dată, Montalais era aceea care părea încurcată.

— Ţi-am dezvăluit sentimentele mele — continuă Malicorne. Mi-ai spus de trei ori, râzând, că nu mă iubeşti: m-ai sărutat o singură dată, fără să râzi şi cu asta mă declar mulţumit, e tot ce-mi trebuie.

— Tot? făcu mândra şi cocheta Montalais pe un ton în care se simţea orgoliul rănit.

— Absolut tot, domnişoară — răspunse Malicorne.

— Ah!

Această exclamaţie monosilabică exprima atâta mânie câtă recunoştinţă ar fi avut dreptul să aştepte tânărul. El clătină liniştit din cap.

— Ascultă, Montalais, să nu mai vorbim despre asta — spuse, fără a se îngriji dacă această familiaritate era sau nu în vederile iubitei sale.

— Pentru ce?

— Pentru că, de un an de zile de când te cunosc, mi-ai fi arătat de douăzeci de ori uşa, dacă nu ţi-aş fi fost pe plac.

— Ei ,nu mai spune! Şi pentru care motiv ţi-aş fi putut arăta uşa?

— Fiindcă am fost destul de neobrăzat ca s-o merit.

— Oh, asta e adevărat.

— Vezi dar că eşti silită s-o recunoşti — zise Malicorne.

— Domnule Malicorne.

— Să nu ne supărăm; aşadar, dacă nu m-ai dat afară, nu e fără temei.

— Să nu-ţi închipui cumva că te iubesc! strigă Montalais.

— Prea bine. Ţi-aş spune chiar că în clipa de faţă sunt sigur că mă urăşti.

— Oh, niciodată n-ai spus ceva mai adevărat!

— Fie. Nici eu nu te pot suferi.

— Ah, iau act!

— Ia. Mă găseşti grosolan şi prost; eu te găsesc, la rândul meu, cu glasul înăsprit şi cu faţa sluţită de mânie. În clipa aceasta, ai fi în stare să te arunci mai bine pe fereastră, decât să mă laşi să-ţi sărut vârful degetelor; iar eu m-aş prăvăli mai curând din vârful clopotniţei, decât să-ţi ating poala rochiei. Dar peste cinci minute, dumneata mă vei iubi, iar eu te voi adora. Oh, aşa e!

— Mă îndoiesc.

— Iar eu îţi jur că aşa este!

— Înfumuratule!

— Şi nu e numai atât; ai nevoie de mine, Aure, iar eu am nevoie de dumneata. Când vrei să fii veselă, te fac să râzi; când îmi place să fiu îndrăgostit, te privesc. Ţi-am adus răspunsul pe care-l doreai la rugămintea de a fi doamnă de onoare; dumneata îmi vei da numaidecât lucrul pe care-l voi dori.

— Eu?

— Dumneata! Dar în clipa de faţă, scumpa mea Aure, îţi declar că nu doresc nimic; aşa că, fii liniştită.

— Eşti un om odios, Malicorne; eram pe cale să mă bucur de vestea pe care mi-ai adus-o, dar iată că-mi spulberi orice bucurie.

— Bine, nu-i încă timpul pierdut, te vei bucura după ce voi pleca eu.

— Atunci pleacă, hai...

— Fie; dar, mai întâi, un sfat...

— Care?

— Reia-ţi buna dispoziţie; te urâţeşti când faci pe supărata.

— Mojicule!

— Aşa, să ne spunem tot ce gândim, de vreme ce-am ajuns aici!

— O, Malicorne! O, inimă plină de răutate!

— O, Montalais! Fiinţă ingrată!

Şi tânărul se sprijini în coate pe marginea ferestrei.

Montalais luă o carte şi o deschise. Malicorne se ridică, îşi şterse pălăria cu mâneca hainei şi îşi scutură cu dosul mâinii vestonul negru. Montalais, prefăcându-se că citeşte, îl urmărea cu coada ochiului.

— Bun! rosti ea furioasă. Iată-l că-şi ia aerul lui respectuos. O să stea bosumflat opt zile de aici încolo.

— Cincisprezece, domnişoară — zise Malicorne, înclinându-se.

Montalais îşi ridică asupra lui pumnul strâns.

— Monstrule! strigă ea. Oh, dacă aş fi bărbat!

— Ce mi-ai face?

— Te-aş strânge de gât!

— Ah, foarte bine — zise Malicorne — acum mi se pare că încep să doresc ceva.

— Şi ce doreşti, domnule demon? Să-mi pierd sufletul de furie?

Malicorne învârtea respectuos pălăria între degete; dar deodată lăsă pălăria să-i cadă din mâini, o prinse pe fată de amândoi umerii, o trase spre el şi-şi apăsă pe buzele ei buzele sale prea învăpăiate pentru un bărbat ce voia să arate că ar fi atât de nepăsător. Aure voi să scoată un ţipăt, dar ţipătul acesta fu înăbuşit în focul sărutării. Întărâtată şi mânioasă, fata îl îmbrânci pe tânăr în zid.

— Bun! rosti pe un ton filozofic Malicorne. Asta mi-ajunge pentru şase săptămâni. Adio, domnişoară! Primeşte umilul meu salut!

Şi făcu trei paşi spre uşă.

— Ei bine, nu, nu vei pleca! strigă Montalais, bătând din picior. Rămâi, îţi poruncesc!

— Îmi porunceşti, dumneata?

— Da; nu sunt eu stăpâna?

— Pe sufletul şi pe gândurile mele, da, fără îndoială.

— Frumoasă proprietate, n-am ce zice! Un suflet slut şi un cap sec.

— Ia seama, Montalais, te cunosc — zise Malicorne. Ai să te îndrăgosteşti de servitorul dumitale.

— Ei bine, da — răspunse ea, agăţându-se de gâtul său mai mult cu o nepăsare copilărească, decât cu o voluptoasă delăsare — ei bine, da, căci trebuie să-ţi mulţumesc, la urma urmelor.

— Pentru ce?

— Pentru serviciul pe care mi l-ai făcut. Nu e oare în joc viitorul meu?

— Ba şi al meu.

Montalais îl privi ţintă.

— E îngrozitor — zise — că nu pot niciodată să ghicesc dacă vorbeşti serios sau nu.

— Cum nu se poate mai serios; mă duc la Paris, vei merge şi dumneata, vom merge împreună.

— Atunci, numai pentru asta m-ai ajutat, egoistule?

— Ce vrei, Aure, nu mă pot lipsi de dumneata.

— Ei bine, într-adevăr şi eu la fel; totuşi, trebuie să recunoşti că eşti un suflet rău.

— Aure, scumpa mea Aure, ia seama! Dacă începi iar cu ocările, ştii ce urmează şi am să te ador.

Şi, spunând aceste cuvinte, Malicorne o trase pentru a doua oară pe fată spre el. Dar în aceeaşi clipă se auziră paşi pe

scări. Cei doi tineri erau atât de aproape, încât ar fi fost surprinşi unul în braţele celuilalt, dacă Montalais nu l-ar fi repezit dintr-o dată pe Malicorne cu spatele spre uşa ce se deschise tocmai în momentul acela. Un strigăt puternic, urmat de aspre dojeni, răsună numaidecât. Aceea care scotea acest strigăt şi rostea acele ameninţări era doamna de Saint-Rémy; nenorocitul de Malicorne o prinsese între perete şi uşa pe care ea abia o întredeschisese.

— Iarăşi haimanaua asta! ţipă bătrâna femeie. Nu mai scăpăm de el!

— Ah, doamnă — răspunse Malicorne cu o voce plină de respect — au trecut opt zile întregi de când n-am mai fost pe aici.

Capitolul VIII

Unde apare din nou adevărata eroină a acestei povestiri

În urma doamnei de Saint-Rémy urca domnişoara de La Vallière. Ea auzi izbucnirea de mânie maternă şi, ghicindu-i cauza, păşi tremurând în odaia unde-l zări pe nenorocitul de Malicorne, a cărui fâstâceală nemaipomenită ar fi înduioşat sau ar fi înveselit pe oricine l-ar fi putut privi cu sânge rece. Într-adevăr, tânărul se retrăsese repede în dosul unui jilţ înalt, ca pentru a se pune la adăpost de primele atacuri ale doamnei de Saint-Rémy; nu spera s-o poată îndupleca prin cuvinte, căci ei îi turuia gura mai repede decât lui, fără a se mai opri, dar el îşi punea toată nădejdea în elocvenţa gesturilor lui. Bătrâna doamnă însă nu asculta şi nu vedea nimic: de multă vreme, Malicorne era una din antipatiile ei. Totuşi, furia îi era prea mare ca să nu se abată de la Malicorne şi asupra complicei lui. Montalais fu luată la rând.

— Şi dumneata, domnişoară şi dumneata îţi închipui oare că nu-i voi vorbi *Doamnei* despre cele ce se petrec la una din domnişoarele ei de onoare?

— Oh, mamă — se ruga domnişoara de La Vallière — fii bună, iart-o...

— Taci, domnişoară şi nu te obosi degeaba luând partea unor persoane nedemne; că o fată cinstită ca dumneata suferă înrâurirea unei pilde rele e fără îndoială un lucru destul de urât, dar să-i mai iei şi apărarea, iată ceea ce nu pot îngădui.

— Nu ştiu, zău, pentru ce sunt tratată atât de aspru — izbucni Montalais, nemaiputându-se stăpâni — că doar n-am făcut nici un rău, aşa presupun!

— Dar acest pierde-vară, domnişoară — i-o întoarse doamna de Saint-Rémy arătându-l pe Malicorne — se află aici ca să facă bine? Te rog să-mi răspunzi!

— Nici să facă bine, nici să facă rău, doamnă; a venit să mă vadă, asta-i tot.

— Bine, bine — zise doamna de Saint-Rémy. Alteţa sa regală va fi încunoştinţată şi va judeca.

— Oricum — răspunse Montalais — nu văd de ce domnul Malicorne n-ar avea voie să vină aici, de vreme ce gândurile dumnealui sunt foarte curate.

— Gânduri curate, cu o astfel de mutră! strigă doamna de Saint-Rémy.

— Vă mulţumesc în numele mutrei mele, doamnă — rosti Malicorne.

— Vino, copila mea, vino de-aici — zise doamna de Saint-Rémy. Hai să-i spunem *Doamnei* că în clipa când ea îşi plânge soţul, în clipa când noi toţi plângem săvârşirea unui stăpân în acest vechi castel de la Blois, sălaş al durerii, mai sunt primprejur oameni care se bucură şi petrec.

— Oh! făcură într-un glas cei doi învinuiţi.

— O domnişoară de onoare! O domnişoară de onoare! se văicări bătrâna doamnă, ridicându-şi braţele spre cer.

— Ei bine, de data asta vă înşelaţi, doamnă — zise Montalais, scoasă din răbdări. Nu mai sunt domnişoară de onoare, a *Doamnei*, cel puţin.

— Renunţi la această cinste, domnişoară? Foarte bine, nu pot decât să aplaud o asemenea hotărâre şi iată c-o aplaud.

— Nu renunţ la această cinste, doamnă; trec în serviciul altcuiva, atâta tot.

— Te duci la burghezi sau la magistraţi? întrebă doamna de Saint-Rémy cu dispreţ.

— Aflaţi, doamnă — răspunse Montalais — că nu sunt eu aceea care să slujesc o burgheză sau o soţie de magistrat şi că, părăsind această biată curte unde lâncezeşte persoana dumneavoastră, mă voi duce să stau la o curte aproape regală.

— Auzi, auzi! O curte regală! rosti doamna de Saint-Rémy, străduindu-se să râdă. O curte regală! Ce zici de asta, fiica mea?

Şi se întoarse către domnişoara de La Vallière, pe care voia cu tot dinadinsul s-o îndepărteze de Montalais şi care, în loc să se supună dorinţei doamnei de Saint-Rémy, privea cu frumoşii ei ochi împăciuitori când spre mama sa, când spre Montalais.

— N-am spus o curte regală, doamnă — răspunse Montalais — fiindcă doamna Henriette a Angliei, care va deveni soţia alteţei sale regale *Domnul*, nu e regină. Am spus aproape regală şi m-am exprimat bine, deoarece ea va fi cumnata regelui.

Dacă un trăsnet ar fi căzut pe castelul de la Blois, n-ar fi uimit-o pe doamna de Saint-Rémy aşa cum o uimi această ultimă frază rostită de Montalais.

— Ce tot vorbeşti acolo de alteţa sa regală Doamna Henriette? bâigui bătrâna femeie.

— Spun că voi intra în serviciul ei ca domnişoară de onoare; asta am spus.

— Ca domnişoară de onoare? exclamară în acelaşi timp doamna de Saint-Rémy cu deznădejde şi domnişoara de La Vallière cu bucurie.

— Da, doamnă, ca domnişoară de onoare.

Bătrâna femeie îşi lăsă capul în jos, ca şi cum lovitura ar fi fost prea puternică pentru ea. Totuşi, aproape numaidecât, ridică iarăşi faţa, pentru a da o ultimă ripostă adversarei sale:

— Oh, oh! zise ea. Multe făgăduieli de acest fel se fac fără nici un temei! Te îmbeţi adesea cu speranţe frumoase, pentru ca, la urmă, când e vorba ca aceste făgăduieli să fie împlinite, ca aceste speranţe să fie înfăptuite, te trezeşti că toate aşteptările pe care te bizuiai se destramă ca fumul.

— O, doamnă, trecerea de care se bucură ocrotitorul meu nu poate fi pusă la îndoială şi făgăduielile lui sunt ca şi fapte împlinite.

— Şi acest ocrotitor atât de puternic aş fi prea curioasă dacă aş vrea să-i aflu numele?

— O, Doamne, nu! E domnul de aici — răspunse Montalais, arătând spre Malicorne, care, în tot timpul acestei scene, îşi păstrase cel mai netulburat sânge rece şi cea mai hazlie demnitate.

— Dumnealui! strigă doamna de Saint-Rémy cu o explozie de hohote. Dumnealui e sprijinitorul dumitale! Omul a cărui trecere nu poate fi pusă la îndoială, ale cărui făgăduinţe sunt ca şi fapte împlinite este domnul Malicorne!

Malicorne făcu o plecăciune. Cât despre Montalais, drept orice răspuns, ea scoase hârtia din buzunar şi i-o arătă bătrânei doamne.

— Iată brevetul — spuse.

Asta le puse vârf la toate. De îndată ce-şi aruncă privirea peste binecuvântatul pergament, bătrâna doamnă îşi încrucişă braţele, o nedefinită expresie de invidie şi deznădejde îi împietri obrazul şi trebui să se aşeze pe un scaun ca să nu leşine. Montalais nu era însă atât de rea pentru a se bucura peste măsură de victoria ei şi pentru a-şi copleşi duşmanul, mai ales când acest duşman era mama prietenei sale; se bucură, dar nu sări în sus de fericire că învinsese. Malicorne, în schimb, fu mai puţin generos; el îşi luă aere de nobil în jilţul său, întinzându-şi picioarele cu o familiaritate care, cu două ceasuri mai înainte, i-ar fi atras lovituri de baston.

— Domnişoară de onoare la tânăra *Doamnă*! murmură doamna de Saint-Rémy, încă nevenindu-i să creadă.

— Da, doamnă, şi, culmea, datorită sprijinului domnului Malicorne!

— De necrezut! repetă bătrâna doamnă. Nu-i aşa, Louise, ca e de necrezut?

Dar Louise nu răspunse; stătea cu capul în jos, îngândurată, aproape mâhnită. Îşi duse gingaş mâna la frunte şi oftă.

— Şi, mă rog, domnule — spuse deodată doamna de Saint-Rémy — cum ai făcut de-ai obţinut această însărcinare?

— Am cerut-o, doamnă.

— Cui?

— Unuia din prietenii mei.

— Ai dumneata prieteni cu atâta trecere la curte, încât să-ţi poată îndeplini o asemenea cerere?

— Doamnă, aşa se pare.

— Şi se poate şti numele acestor prieteni?

— N-am spus că aş avea mai mulţi prieteni, doamnă, am spus un prieten.

— Şi cum se numeşte acest prieten?

— La naiba, prea multe vreţi să ştiţi, doamnă! Când ai un prieten atât de puternic ca al meu, nu-l dai în vileag cu una cu două, ca să ţi-l fure te miri cine.

— Ai dreptate, domnule, să nu-i spui numele, căci mă tem că ţi-ar fi greu să-l născoceşti.

— În tot cazul — interveni Montalais — dacă prietenul nu există, brevetul există şi asta lămureşte totul.

— Atunci — zise doamna de Saint-Rémy cu zâmbetul graţios al pisicii care vrea să zgârie — atunci înseamnă că, adineauri, când l-am găsit pe domnul la dumneata...

— Ei bine?

— Îţi aducea brevetul.

— Chiar aşa e, doamnă, aţi ghicit.

— În cazul acesta, totul e foarte cuviincios.

— Cred şi eu, doamnă.

— Şi am greşit, pe cât se pare, făcându-ţi aspre mustrări, domnişoară.

— Foarte mult, doamnă; dar sunt aşa de obişnuită cu mustrările dumneavoastră, încât vi le iert.

— Dacă-i aşa, să mergem, Louise; nu ne rămâne decât să ne retragem. M-auzi?

— Doamnă — rosti La Vallière tresărind — ai spus ceva?

— Dar nu m-ai auzit, copila mea?

— Nu, doamnă, mă gândeam.

— La ce?

— La o mie de lucruri.

— Sper că nu eşti supărată pe mine, Louise! zisa Montalais, strângându-i mâna.

— Dar pentru ce aş fi supărată pe tine, scumpa mea Aure? răspunse tânăra fată cu glasul ei dulce ca un cântec.

— Doamne — adaugă doamna de Saint-Rémy — chiar dacă ar fi puţin supărată pe dumneata, biata copilă, ar avea şi de ce.

— Dar pentru ce, Doamne sfinte, să se supere pe mine?

— Mi se pare că e de familie tot atât de bună şi e tot atât de frumoasă ca şi dumneata.

— Mamă! strigă Louise.

— De o sută de ori mai frumoasă, doamnă, da; dintr-o familie mai bună, însă, nu; dar asta nu-mi spune de loc pentru ce ar fi Louise supărată pe mine.

— Crezi oare că e o plăcere pentru ea să se înmormânteze la Blois, în timp ce dumneata vei străluci la Paris?

— Dar, doamnă, nu eu sunt aceea care o împiedică pe Louise de a mă urma la Paris; dimpotrivă, aş fi foarte fericită să vină şi ea acolo.

— Numai că domnul Malicorne, care e atotputernic la curte...

— Ce să-i faci, doamnă — rosti Malicorne — fiecare cum poate pe această biată lume.

— Malicorne! îi strigă Montalais. Apoi, aplecându-se către tânăr: Ţine-o de vorbă pe doamna de Saint-Rémy, fie certându-te, fie împăcându-te cu ea; trebuie să-i vorbesc Louisei.

Şi o caldă strângere de mână îl răsplăti în aceeaşi clipă pe Malicorne pentru supunerea de care avea să dea dovadă. Malicorne se apropie îmbufnat de doamna de Saint-Rémy, în timp ce Montalais îi şoptea prietenei sale, cuprinzând-o cu braţul pe după gât:

— Ce ai, spune? E adevărat că n-ai să mă mai iubeşti fiindcă voi străluci acolo, aşa cum zice mama ta?

— Oh, nu! răspunse tânăra fata, abia stăpânindu-şi lacrimile. Dimpotrivă, mă bucur de norocul tău.

— Te bucuri! Şi eşti gata să plângi.

— Plângi oare numai de invidie?

— Ah, da, înţeleg, mă duc la Paris şi acest cuvânt, Paris, îţi reaminteşte de un anume cavaler.

— Aure!

— Un anume cavaler care se afla cândva la Blois, iar astăzi se află la Paris.

— Nu ştiu, în adevăr, ce am, dar simt că mă înăbuş.

— Atunci plângi, dacă nu poţi să-mi zâmbeşti.

Louise îşi ridică faţa atât de frumoasă, pe care lacrimile, picurând una câte una, o iluminau ca nişte diamante.

— Haide, mărturiseşte — zise Montalais.

— Ce vrei să mărturisesc?

— Pricina care te face să plângi; nimeni nu plânge fără motiv. Sunt prietena ta; tot ceea ce vrei să fac, voi face. Malicorne e mai puternic decât s-ar crede, să ştii! Vrei să vii la Paris?

— Vai! oftă Louise.

— Vrei să vii la Paris?

— Să rămân singură aici, în acest castel mohorât, eu care mă obişnuisem să-ţi ascult cântecele, să-ţi strâng mâna, să alerg cu tine prin parc! Oh, cât o să-mi fie de urât, ce repede am să mor!

— Vrei să vii la Paris?

Louise oftă din nou.

— Nu vrei să-mi răspunzi, prin urmare.

— Dar ce să-ţi răspund?

— Da sau nu; nu-i atât de greu, mi se pare.

— Oh, tu eşti fericită, Montalais!

— Spune, asta înseamnă că ai vrea să fii în locul meu?

Louise tăcu.

— Mică încăpăţânată! rosti Montalais. S-a mai văzut oare vreodată ca cineva să se ascundă de prietena ei? Haide, mărturiseşte că ai vrea să vii la Paris, mărturiseşte că mori de dorul de a-l revedea pe Raoul!

— Nu pot să mărturisesc asta.

— Şi rău faci.

— De ce?

— Pentru că... vezi acest brevet?

— Fireşte că-l văd.

— Ei bine, aş putea face să ai unul la fel.

— Prin cine?

— Prin Malicorne.

— Aure, vorbeşti adevărat? Ar fi cu putinţă?

— Doamne, Malicorne e aici; ceea ce a făcut pentru mine, va trebui să facă şi pentru tine.

Malicorne auzi rostindu-se de două ori numele lui; fu încântat că avea prilejul să scape de doamna Saint-Rémy şi se întoarse numaidecât către ele.

— Ce s-a întâmplat, domnişoară?

— Vino încoace, Malicorne — făcu Montalais cu un gest poruncitor.

Malicorne se supuse.

— Un brevet la fel — zise Montalais.

— Cum adică?

— Un brevet la fel cu ăsta! E limpede?

— Dar...

— Îmi trebuie!

— Oh, oh, îţi trebuie?

— Da.

— E cu neputinţă, nu-i aşa, domnule Malicorne? zise Louise cu glasul ei dulce.

— Doamne! Dacă e pentru dumneata, domnişoară...

— Pentru mine. Da, domnule Malicorne, va fi pentru mine.

— Şi dacă domnişoara de Montalais îl cere o dată cu dumneata...

— Domnişoara de Montalais nu-l cere, ţi-l ordonă!

— Ei bine, voi căuta să mă supun, domnişoară.

— Şi vei face să fie numită?

— Vom încerca.

— Fără răspunsuri în doi peri. Louise de La Vallière va fi domnişoară de onoare a doamnei Henriette până în opt zile.

— Ce grăbită eşti!

— Până în opt zile; dacă nu...

— Ei bine?

— Îl vei lua şi pe al meu înapoi, domnule Malicorne: nu-mi părăsesc prietena.

— Scumpă Montalais!

— Prea bine, păstrează-ţi brevetul; domnişoara de La Vallière va fi domnişoară de onoare.

— Adevărat?

— Adevărat.

— Aşadar, pot nădăjdui că voi merge la Paris?

— Te poţi bizui pe mine.

— Oh, domnule Malicorne, câtă recunoştinţă! strigă Louise împreunându-şi mâinile şi sărind în sus de bucurie.

— Mică prefăcută! zâmbi Montalais. Încearcă de a mă mai face să cred că nu eşti îndrăgostită de Raoul.

Louise se înroşi ca trandafirul de mai; dar în loc să răspundă, se duse s-o îmbrăţişeze pe mama sa.

— Domnul Malicorne e un prinţ deghizat! zise bătrâna doamnă. Totul îi stă în putinţă.

— Vreţi să fiţi şi dumneavoastră domnişoară de onoare? o întrebă Malicorne pe doamna de Saint-Rémy. Atâta timp cât pot, să numesc barem pe toată lumea!

Şi, cu acestea, ieşi, lăsând-o pe biata doamnă despotcovită, cum ar spune Tallemant des Réaux.

— Fie ce-o fi! murmură Malicorne coborând scara. Treaba asta o să mă coste încă o mie de livre, dar n-am încotro; prietenul meu Manicamp nu face nimic pe degeaba.

Capitolul IX

Malicorne şi Manicamp

Introducerea acestor două noi personaje în istorisirea de faţă şi misterioasa lor asemănare de nume şi de simţăminte merită oarecare atenţie din partea povestitorului, cât şi a cititorului. Vom căuta deci să dăm câteva amănunte despre domnul Malicorne şi despre domnul Manicamp.

Malicorne, se ştie, fusese de curând la Orléans ca să capete brevetul acela pentru domnişoara de Montalais, iar sosirea lui făcuse o mare vâlvă la castelul din Blois. Şi asta pentru că la Orléans se afla în vremea aceea domnul de Manicamp. Ciudat personaj mai era şi acest domn de Manicamp! Băiat cu mult spirit, totdeauna fără un ban, totdeauna la ananghie, cu toate că se înfrupta după voie din punga domnului conte de Guiche, una dintre cele mai bine garnisite pungi ale epocii. Şi asta pentru că domnul conte de Guiche copilărise împreună cu domnul de Manicamp, biet boiernaş vasal, născut din neamul Grammont. Şi pentru că, în sfârşit, domnul de Manicamp, cu spiritul lui ager, îşi crease un venit în bogata familie a mareşalului.

Încă din copilărie, dintr-un calcul foarte bine întocmit pentru vârsta lui îşi împrumutase numele şi tăcerea tuturor nebuniilor contelui de Guiche. Nobilul său prieten şterpelea o fructă adusă pentru doamna mareşal, spărgea o oglindă, scotea ochiul unui câine, de Manicamp era totdeauna gata să ia asupră-şi crima şi primea pedeapsa cuvenită, care nu era mai puţin aspră pentru faptul că se abătea asupra unui nevinovat. În schimb, acest sistem de abnegaţie îi era răsplătit. În loc să umble în hainele sărăcăcioase din care situaţia părintească îi făcuse un fel de lege, putea să apară strălucitor, mândru, ca un tânar senior cu un venit de cincizeci de mii de livre. Asta nu

înseamnă că avea un caracter josnic sau ca era un spirit ploconit; nu, era filozof, sau mai degrabă arăta acea nepăsare, moliciune şi visare ce fac pe un om să treacă peste orice simţământ al ierarhiilor lumeşti. Singura lui ambiţie era să cheltuiască repede şi cât mai mulţi bani. Dar, sub acest raport, domnul de Manicamp era un sac fără fund. De trei sau patru ori pe an, cu regularitate, îl sleia de bani pe contele de Guiche şi când vedea că acesta este cu adevărat sleit, întorcându-şi buzunarele şi punga pe dos şi spunând că i-ar trebui cel puţin cincisprezece zile până când dărnicia părintească să-i umple din nou punga şi buzunarele, de Manicamp pierdea orice vlagă, se culca, stătea lungit în pat, nu mai mânca nimic şi vindea frumoasele lui veşminte sub motiv că, stând culcat în pat, nu mai are nevoie de ele. În timpul acestei amorţiri a trupului şi a spiritului, punga contelui de Guiche se umplea iarăşi şi, odată plină, se revărsa în cea a lui de Manicamp, care îşi cumpăra alte haine noi, se dichisea încă o dată şi reîncepea aceeaşi viaţă de mai înainte. Această manie de a-şi vinde hainele noi pe un sfert din preţul lor adevărat îl făcuse pe eroul nostru de pomină în Orléans, oraş unde, ne-am simţi foarte încurcaţi să spunem de ce, venea să-şi petreacă, de obicei, zilele lui de pocăinţă. Toţi stricaţii provinciali, toţi neisprăviţii cu şase sute de livre pe an se repezeau să culeagă firimiturile îndestulării sale. Printre admiratorii acelor strălucite costume se distingea amicul nostru Malicorne, fiul unui sindic al oraşului, de la care domnul prinţ de Condé, totdeauna strâmtorat, ca orice Condé, împrumuta adesea bani cu camătă mare. Domnul Malicorne ţinea cheile de la lada cu bani a părinţilor săi. Vrem să spunem că, în acele timpuri de moralitate uşoară, el îşi agonisea, de partea lui, urmând exemplul tatălui şi dând bani cu camătă pe termene scurte, un venit de o mie opt sute de livre, fără a mai pune la socoteală alte şase sute de livre ce proveneau de la generozitatea sindicului, astfel încât Malicorne tânărul era regele rafinaţilor din Orléans, dispunând de două mii patru sute de livre, pe care le putea mânui, cheltui, risipi în tot felul de nebunii. Dar, spre deosebire de Manicamp, Malicorne era nemaipomenit de ambiţios. Iubea din ambiţie, arunca banii din ambiţie, s-ar fi putut ruina din ambiţie.

Malicorne se hotărâse să parvină cu orice preţ; şi pentru asta, fără a ţine seama de nimic, îşi alesese o iubită şi un prieten. Iubita, domnişoara de Montalais, era crudă cu el în

privinţa desfătărilor dragostei, dar era o fată de neam nobil şi asta îi era de ajuns lui Malicorne. Prietenul nu ţinea la prietenie, dar era favoritul contelui de Guiche, prieten el însuşi cu *Domnul*, fratele regelui şi asta îi era de ajuns lui Malicorne. În schimb, la capitolul cheltuielilor, domnişoara de Montalais îl costa pe an — panglici, mănuşi şi dulciuri — o mie de livre. De Manicamp îl costa — bani daţi cu împrumut şi nerestituiţi — de la o mie două sute la o mie cinci sute de livre pe an. Aşa încât lui Malicorne nu-i mai rămânea nimic. A, ba nu, ne înşelăm: îi mai rămânea lada cu bani a tatălui său. Şi căuta să se folosească de ea printr-un procedeu asupra căruia păstra cea mai mare taină şi care consta din a-şi însuşi singur, din banii părinteşti, suma necesară pe vreo şase ani înainte, adică circa cincisprezece mii de livre, jurându-se, bineînţeles faţă de el însuşi, de a pune la loc această datorie de îndată ce se va ivi prilejul. Prilejul trebuia să fie primirea unei frumoase însărcinări pe lângă curtea *Domnului*, atunci când această curte se va alcătui cu prilejul căsătoriei Prinţului. Această vreme sosise, într-adevăr şi curtea *Domnului* începea să fie înjghebată. O atribuţie bună pe lângă un prinţ de sânge, primită prin girul şi recomandarea unui prieten de rangul contelui de Guiche, însemna cel puţin douăsprezece mii de livre pe an, şi, punând în practică sistemul pe care-l adoptase Malicorne de a-şi spori veniturile, douăsprezece mii de livre se puteau urca uşor la douăzeci de mii. Pe urmă, odată intrat în această atribuţie, Malicorne se va însura cu domnişoara de Montalais; domnişoara de Montalais, aparţinând unei familii în care nobleţea se transmitea prin pântec, nu numai că avea să fie dotată, dar îl va înnobila şi pe Malicorne. Dar pentru ca domnişoara de Montalais, care nu avea prea multă avere, deşi era singură la părinţi, să poată fi înzestrată convenabil, trebuia să aparţină unei principese pe atât de largă la mână, pe cât de avară era *Doamna*, văduva moştenitoare. Şi pentru ca soţia să nu fie cu nimic mai prejos decât soţul, situaţie ce ar prezenta mari neajunsuri, mai cu seamă când e vorba de nişte caractere cum erau cele ale viitorilor căsătoriţi, Malicorne se gândi să facă din însăşi curtea *Domnului*, fratele regelui, punctul central al unirii lor. Montalais va fi domnişoară de onoare a *Doamnei*, iar Malicorne va fi ofiţer al *Domnului*. De unde se vede că planul pornea dintr-un cap chibzuit şi că purcese a fi adus la îndeplinire cu multă hotărâre. Malicorne îl rugase pe Manicamp

să-i ceară contelui de Guiche un brevet de domnişoară de onoare. Iar contele de Guiche îi ceruse acest brevet *Domnului*, care îl şi semnase fără şovăire.

Planul acesta chibzuit al lui Malicorne, căci e de la sine înţeles că socotelile unui spirit atât de activ ca al său nu se mărgineau numai la prezent, ci se întindeau şi în viitor, planul lui Malicorne, spuneam, era următorul:

Să facă să intre în serviciul doamnei Henriette o femeie îndatorată lui, spirituală, tânără, frumoasă şi pricepută la intrigi; să afle, cu ajutorul acestei femei, toate tainele femeieşti ale acestei tinere căsnicii, în timp ce el, Malicorne şi prietenul său Manicamp vor afla, la rândul lor, toate misterele bărbăteşti ale tinerilor căsătoriţi. Numai folosind astfel de mijloace se poate ajunge la o avere frumoasă şi totodată înjghebată într-un timp scurt.

Malicorne era un nume de rând, iar cel care-l purta avea prea mult spirit ca să-şi ascundă acest adevăr; dar îşi va cumpăra o proprietate şi atunci Malicorne de ceva, sau chiar Malicorne scurt va suna foarte nobil în ureche. Şi n-ar fi cu totul nefiresc să se poată găsi numelui de Malicorne o obârşie dintre cele mai aristocratice. Într-adevăr, n-ar putea, oare, să coboare din vreun domeniu unde un taur cu mari coarne ucigătoare va fi pricinuit cândva o năpastă cuiva şi va fi botezat pământul acela cu sângele pe care-l va fi făcut să curgă acolo?

Fireşte, acest plan era înţesat de multe greutăţi; dar cea mai mare dintre toate era domnişoara de Montalais însăşi. Capricioasă, nestatornică, bănuitoare, nechibzuită, uşuratică, pretenţioasă, fecioară înarmată cu gheare, Erigonă[6] mânjită cu suc de struguri, ea răsturna uneori, cu o singură mişcare a degetelor sale albe sau cu o singură suflare a buzelor ei zâmbitoare, edificiul pe care răbdarea lui Malicorne se străduise să-l înalţe în decurs de o lună.

Lăsând la o parte dragostea, Malicorne era fericit; însă această dragoste, pe care nu se putea împiedica să n-o resimtă, el avea tăria de a şi-o ascunde cu grijă, încredinţat că la cea mai mică slăbire a legăturilor prin care ţinea strâns acest Proteu[7] feminin, demonul îl va trânti la pământ şi-şi va bate fără cruţare joc de dânsul. Îşi umilea iubita, dispreţuind-o.

Arzând de patimă atunci când ea se apropia de el plină de ispite, cunoştea arta de a rămâne rece ca gheaţa, de teamă că,

de îndată ce-ar întinde braţele s-o cuprindă, fata ar rupe-o la fugă, râzându-i în nas.

În ceea ce-o privea, Montalais credea că nu-l iubeşte pe Malicorne, şi, cu totul dimpotrivă, îl iubea. Dar Malicorne repeta faţă de ea atât de des reproşurile că este nepăsătoare, încât fata sfârşea de multe ori prin a crede că acesta era adevărul şi atunci îşi spunea că-l urăşte. Iar de voia să-l cucerească prin cochetărie, Malicorne devenea şi mai mofturos decât ea. Dar ceea ce o făcea pe Montalais să ţină la Malicorne într-un chip ce n-o mai putea despărţi de el era că Malicorne venea mereu încărcat de veşti proaspete de la curte şi din oraş, că el aducea de fiecare dată la Blois o modă, o taină, un parfum, că nu cerea niciodată o întâlnire, ba, dimpotrivă, se lăsa rugat să primească un favor, după care lui îi crăpa totdeauna buza. La rândul ei, Montalais nu era zgârcită cu veştile. Prin ea, Malicorne ştia tot ce se petrecea la *Doamna*, văduva moştenitoare şi îi povestea lui Manicamp întâmplări care te făceau să mori de râs, iar acesta, leneş cum era, i le ducea pregătite de-a gata contelui de Guiche, care le împărtăşea apoi *Domnului*.

Iată, pe scurt, care era urzeala micilor interese şi a micilor conspiraţii ce făceau legătura între Blois şi Orléans şi între Orléans şi Paris şi care aveau s-o aducă în acest din urmă oraş, unde va stârni o adevărată revoluţie, pe biata domnişoară de La Vallière, care nici pe departe nu bănuia, în clipa când se întorcea din camera de sus, bucuroasă, la braţul mamei sale, viitorul ciudat căruia îi era hărăzită.

Cât despre cumsecadele Malicorne, vrem să-l numim pe sindicul din Orléans, el vedea tot atât de puţin limpede în prezent, pe cât vedeau ceilalţi în viitor şi nici prin cap nu-i trecea, în timp ce se plimba singur, în fiecare zi, între ceasurile trei şi cinci, după ce lua masa, prin piaţa Sfânta Caterina, îmbrăcat în haina lui cenuşie, croită pe vremea lui Ludovic al XIII-lea şi cu papucii lui de postav legaţi cu ciucuri mari, că el era acela care plătea toate hohotele de râs, toate sărutările fugare, toate şuşotelile, toată risipa de panglici şi toată zămislirea de planuri ce formau un lanţ neîntrerupt de patruzeci şi cinci de leghe de la castelul din Blois până la Palatul Regal.

Capitolul X

Manicamp şi Malicorne

Aşadar, Malicorne plecă, după cum am spus şi se duse să-l caute pe prietenul său Manicamp, retras în momentul acela la Orléans. Era tocmai în perioada când acest tânăr senior umbla să-şi vândă ultimul costum mai curăţel ce-i mai rămăsese la îndemână. Cu cincisprezece zile mai înainte obţinuse de la contele de Guiche o sută de pistoli, singurii bani cu care putea porni la drum, pentru a se duce s-o întâmpine pe *Doamna*, care avea să sosească la Le Havre. Cu trei zile mai înainte smulsese şi de la Malicorne cincizeci de pistoli, preţul brevetului obţinut pentru Montalais. Acum, deci, nu mai avea de unde să ciupească nimic, epuizându-şi toate resursele şi nu-i rămânea decât să-şi vândă frumosul costum de stofă şi mătase, brodat şi cusut cu aur, care stârnise admiraţia întregii curţi. Dar, pentru a fi în măsură să vândă acest costum, ultimul ce-i mai rămăsese, după cum am fost siliţi să-i destăinuim cititorului, Manicamp a trebuit să se culce iarăşi în patul său. Nici foc în casă, nici bani de buzunar, nici bani pentru plimbare, nimic altceva decât somnul, care trebuia să-i ţină loc şi de mâncare şi de petreceri şi de baluri. S-a spus: "Dormitul ţine loc de mâncare", dar nu s-a spus niciodată: "Cine doarme, petrece", sau; "Cine doarme, dansează". Manicamp, redus la neputinţa de a nu mai petrece şi de a nu mai dansa de opt zile cel puţin, era deci foarte posomorât. Aştepta un cămătar şi-l văzu intrând pe Malicorne. Un strigăt de deznădejde îi scăpă de pe buze.

— Cum — zise el cu un ton pe care nimic nu l-ar putea reda — iar dumneata, prietene?

— Bun, mă primeşti frumos — răspunse Malicorne.

— Ah, numai că aşteptam nişte bani, şi, în loc de bani, vii dumneata.

— Şi dacă ţi-aş aduce eu nişte bani?

— O, atunci e cu totul altceva! Fii binevenit, dragă prietene.

Şi întinse mâna, nu spre palma lui Malicorne, ci spre punga lui. Malicorne se făcu însă că nu bagă de seamă şi-i dădu mâna.

— Şi banii? murmură Manicamp.

— Dragul meu, dacă vrei să-i capeţi, câştigă-i.

— Dar ce trebuie să fac pentru asta?

— La naiba, să-i câştigi!

— În ce fel?

— O, e greu, te previn!

— La dracu!

— Trebuie să te dai jos din pat şi să te duci să-l cauţi numaidecât pe domnul conte de Guiche.

— Să mă scol din pat? murmură Manicamp, întinzându-se cu adâncă plăcere în aşternut. O, asta nu!

— Ţi-ai vândut toate costumele?

— Nu, mi-a mai rămas unul, cel mai frumos chiar; dar aştept cumpărător.

— Şi încălţămintea?

— Mi se pare că se vede colo, pe scaunul acela.

— Ei bine, fiindcă ţi-au mai rămas nişte ghete şi o haină, încalţă-le pe unele, îmbrac-o pe cealaltă, pune şaua pe un cal şi porneşte-o la drum.

— Nici nu mă gândesc.

— Şi de ce, mă rog?

— La naiba, nu ştii că domnul de Guiche se află la Étampes?

— O, eu îl credeam la Paris; dacă-i aşa, nu ai de făcut decât cincisprezece leghe, în loc de treizeci.

— Eşti drăguţ! Dacă voi face cincisprezece leghe cu costumul meu, nu va mai fi de îmbrăcat şi în loc să-l vând cu treizeci de pistoli, voi fi silit să-l dau pe cincisprezece.

— Dă-l pe cât vrei, dar mie îmi trebuie încă un brevet de domnişoară de onoare.

— Ce spui! Pentru cine? Montalais a ta este în dublu exemplar?

— Răutate ce eşti! Dumneata eşti aşa. Dumneata înghiţi două averi: pe a mea şi pe a domnului conte de Guiche.

— Ai putea să spui mai bine pe a domnului de Guiche şi pe a dumitale.

— Aşa e, fiecăruia după rangul său; dar să mă întorc la brevetul meu.

— O să fie greu.

— Dovedeşte-mi pentru ce.

— Dragă prietene, nu vor fi în totul decât douăsprezece domnişoare de onoare pe lângă *Doamna*; am căpătat o dată pentru dumneata ceea ce o mie două sute de femei încearcă să capete şi pentru asta a fost nevoie de o diplomaţie întreagă…

— Da, ştiu că a trebuit să dai o bătălie mare, dragă prietene.

— Aşa sunt afacerile — zise Manicamp.

— Cui i-o spui? De aceea, când voi fi rege, îţi făgăduiesc un lucru.

— Care? Că ai să te numeşti Malicorne I?

— Nu, că am să te fac intendentul meu superior; dar deocamdată nu despre asta e vorba.

— Din păcate!

— E vorba să-mi faci rost de un al doilea brevet de domnişoară de onoare.

— Dragă prietene, de mi-ai făgădui cerul cu stelele toate, nu m-ai face să mă dau jos din patul meu acum.

Malicorne îşi sună buzunarul.

— Am aici douăzeci de pistoli — zise el.

— Şi ce vrei să fac cu douăzeci de pistoli, Maică Precistă?

— Eh — rosti Malicorne puţin îmbufnat — fie şi numai spre a-i adăuga la ceilalţi cinci sute pe care mi-i datorezi!

— Aşa da, ai dreptate — încuviinţă Manicamp, întinzând din nou mâna — sub acest unghi de vedere pot să-i primesc. Dă-i încoace!

— O clipă, la naiba! Nu e vorba numai să întinzi mâna. Dacă îţi dau aceşti douăzeci de pistoli, voi avea brevetul?

— Fără îndoială.

— Repede?

— Chiar astăzi.

— Oh, ia seama, domnule Manicamp! Îţi iei o sarcina prea mare şi eu nu-ţi cer atât de mult. Treizeci de leghe într-o singură zi nu-i puţin; ai să te omori.

— Pentru a îndatora un prieten, nimic nu mi se pare cu neputinţă.

— Eşti un om viteaz.

— Unde-s cei douăzeci de pistoli?

— Iată-i — făcu Malicorne, arătându-i.

— Bine.

— Dar, scumpe domnule Manicamp, numai caii de poştă au să te coste banii ăştia.

— Lasă, n-avea grijă de asta.
— Iartă-mă.
— Cincisprezece leghe de aici până la Étampes...
— Patrusprezece.
— Fie; patrusprezece leghe fac şapte poşte; o livră pentru o poştă înseamnă şapte livre; alte şapte livre pentru surugiu fac patrusprezece; tot atâtea pentru întoarcere, se ridică la douăzeci şi opt; dormitul şi mâncatul încă pe atâta; toată distracţia asta te va costa aproape şaizeci de livre.

Manicamp se întinse ca un şarpe în patul lui şi, îndreptându-şi ochii mari către Malicorne, zise:

— Ai dreptate, nu mă voi putea întoarce mai devreme de mâine.

Şi luă cei douăzeci de pistoli.

— Atunci, pleacă fără zăbavă.
— Dacă-i vorba să mă întorc abia mâine, avem destul timp.
— Timp, pentru ce?
— Să jucăm.
— Pe ce vrei să joci?
— Pe cei douăzeci de pistoli ai dumitale, la naiba!
— Nu, ai să câştigi iarăşi.
— Atunci îi pun la bătaie.
— Contra cât?
— Contra altor douăzeci de pistoli.
— Şi care va fi obiectul rămăşagului?
— Iată. Am spus paisprezece leghe drumul până la Étampes.
— Da.
— Şi paisprezece leghe la întoarcere.
— Da.
— Prin urmare, douăzeci şi opt de leghe.
— Fără îndoială.
— Pentru aceşti douăzeci şi opt de leghe îmi dai paisprezece ceasuri?
— Îţi dau.
— Încă un ceas pentru a-l găsi pe contele de Guiche?
— Fie.
— Şi încă un ceas ca să-mi facă o scrisoare pentru *Domnul*?
— Minunat.
— Şaisprezece ceasuri în totul.
— Socoteşti mai bine ca domnul Colbert.

— Suntem la amiază?

— A trecut de-o jumătate de ceas.

— Ia te uită... ai un ceas foarte bun.

— Ei şi ce spuneai?... zise Malicorne, vârându-şi la loc ceasul, în buzunarul de la brâu.

— Ah, aşa-i; spuneam că îţi voi mai câştiga încă douăzeci de pistoli, cu cei pe care mi i-ai dat, dacă îţi voi aduce scrisoarea contelui de Guiche în...

— În cât?

— În opt ceasuri.

— Ai cumva vreun cal înaripat?

— Asta mă priveşte. Faci rămăşagul?

— Că voi primi scrisoarea contelui în opt ceasuri?

— Da.

— Semnată?

— Da.

— În mână?

— În mână.

— Ei bine, fie! Pariez! zise Malicorne, curios să ştie cum va ieşi din această învoială vânzătorul său de haine.

— Ne-am înţeles?

— Ne-am înţeles.

— Dă-mi pana, cerneală şi hârtie.

— Poftim.

— Ah!

Manicamp se ridică în pat cu un suspin şi, sprijinindu-se în cotul stâng, aşternu pe hârtie, cu scrisul lui cel mai frumos, rândurile următoare:

"Bon pentru un loc de domnişoară de onoare pe lângă Doamna, pe care domnul conte de Guiche se va însărcina să-l obţină la prima întrevedere.

DE MANICAMP"

Această mare trudă îndeplinită, Manicamp se răsturnă din nou pe spate în patul său.

— Ei bine — întrebă Malicorne — ce înseamnă asta?

— Asta înseamnă că dacă eşti grăbit să ai scrisoarea contelui de Guiche către *Domnul*, am câştigat rămăşagul.

— Cum aşa?

— E limpede, mi se pare; vei lua această hârtie.

— Da.
— Şi vei pleca în locul meu.
— Ah!
— Vei alerga în goana cailor.
— Bun!
— În şase ceasuri vei fi la Étampes; în şapte ceasuri vei avea scrisoarea contelui, iar eu voi câştiga rămăşagul, fără a mă fi mişcat din pat, ceea ce-mi convine de minune şi dumitale la fel, sunt sigur de asta.
— Hotărât, Manicamp, eşti un mare om.
— Ştiam mai de mult.
— Aşadar, plec la Étampes.
— Pleci, da.
— Îl caut pe contele de Guiche şi-i înmânez acest bon.
— El îţi va da unul la fel pentru *Domnul*.
— Pe urmă mă duc la Paris.
— Îl vei căuta pe *Domnul* şi-i vei preda bonul contelui de Guiche.
— *Domnul* aprobă.
— Într-o clipită.
— Şi voi avea brevetul.
— Îl vei avea.
— Ah!
— Sper că sunt binevoitor, nu?
— Adorabil.
— Mulţumesc.
— Aşadar, poţi face din contele de Guiche tot ce vrei, scumpul meu Manicamp?
— Tot, în afară de bani.
— Drace! Excepţia nu-i tocmai, plăcută; dar, în fine, în loc să-i ceri bani, dacă i-ai cere...
— Ce?
— Ceva mai important!
— Ce înţelegi prin ceva mai important?
— Să zicem, dacă unul din prietenii dumitale ţi-ar cere să-i faci un serviciu.
— Nu i l-aş face.
— Egoistule!
— Sau, în tot cazul, l-aş întreba ce serviciu mi-ar face în schimb.
— Minunat! Ei bine, acest prieten îţi vorbeşte acum.

— Despre dumneata e vorba, Malicorne?

— Despre mine.

— Aşa!... Eşti, prin urmare, atât de bogat?

— Mai am încă cincizeci de pistoli.

— Tocmai suma de care am nevoie. Unde sunt aceşti cincizeci de pistoli?

— Aici — zise Malicorne, bătându-se cu palma peste buzunarul de la brâu.

— Atunci vorbeşte, scumpe prieten; ce-ţi doreşte inima?

Malicorne luă încă o dată cerneala, pana şi hârtia şi i le dădu lui Manicamp.

— Scrie — îi spuse el.

— Dictează.

— "Bon pentru un loc la curtea *Domnului*."

— O! făcu Manicamp ridicând pana. Un loc la curtea *Domnului* pentru cincizeci de pistoli?

— N-ai auzit bine, dragul meu.

— Dar cât ai spus?

— Am spus cinci sute.

— Şi aceşti cinci sute?

— Iată-i.

Manicamp sorbea din ochi fişicul; dar, de astă dată, Malicorne îl ţinea la distanţă.

— Ei, ce părere ai? Cinci sute de pistoli...

— Spun că-i o nimica toată, dragul meu — zise Manicamp, reluând pana. Dumneata îmi mănânci toată trecerea. Dictează.

Malicorne continuă:

— "Pe care prietenul meu, contele de Guiche, îl va obţine de la *Domnul* pentru prietenul meu Malicorne."

— Gata! zise Manicamp.

— O clipă: ai uitat să semnezi.

— Ah, aşa-i! Şi cei cinci sute de pistoli?

— Iată deocamdată două sute cincizeci.

— Şi ceilalţi două sute cincizeci?

— Când voi căpăta serviciul pe care-l cer.

Manicamp făcu o strâmbătură.

— Atunci dă-mi înapoi recomandarea.

— Ce să faci cu ea?

— Să adaug încă un cuvânt.

— Un cuvânt?

— Da, numai unul.

— Care?

— "Grabnic."

Malicorne îi dădu recomandarea; Manicamp adăugă cuvântul.

— Bun! făcu Malicorne reluând hârtia.

Manicamp începu să numere pistolii.

— Lipsesc douăzeci — zise el.

— Cum aşa?

— Cei douăzeci pe care i-am câştigat.

— Când?

— Când am pariat că vei avea scrisoarea contelui de Guiche în opt ceasuri.

— Ai dreptate.

Şi-i dădu cei douăzeci de pistoli. Manicamp se repezi şi luă aurul cu amândouă mâinile, împrăştiindu-l în cascade pe deasupra patului.

— Iată o a doua slujbă — murmură Malicorne, fluturând hârtia să se usuce — care, la prima vedere, s-ar părea că mă costă mai mult decât cea dintâi, dar...

Se întrerupse, luă la rândul său pana şi-i scrise lui Montalais:

"Domnişoara, vesteşte-o pe prietena dumitale că rugămintea ei va fi îndeplinită fără îmtârziere; plec ca să obţin semnătura; voi face optzeci şi şase de leghe pentru dragostea pe care ţi-o port..."

Apoi, cu zâmbetul lui de demon, continuă fraza pe care o întrerupsese:

— Iată o slujbă care, la prima vedere, s-ar părea că mă costă mai mult decât cea dintâi, dar... câştigul va fi, sper, în proporţie cu cheltuiala şi domnişoara de La Vallière îmi va aduce mai mult decât domnişoara de Montalais, sau altfel... altfel nu mă mai numesc Malicorne. Adio, Manicamp!

Şi ieşi.

Capitolul XI

Curtea palatului Grammont

Când Malicorne ajunse la Étampes, află că atunci chiar contele de Guiche plecase la Paris. Malicorne se odihni două ceasuri şi se hotărî să-şi continue drumul. Ajunse la Paris în toiul nopţii, trase la un mic han unde avea obiceiul să poposească de câte ori venea în capitală şi a doua zi, la ceasurile opt, se prezentă la palatul Grammont.

Sosise tocmai la timp. Contele de Guiche se pregătea să-şi ia rămas bun de la *Domnul*, înainte de a pleca la Le Havre, unde elita nobleţei franceze se dusese s-o întâmpine pe *Doamna* la sosirea ei din Anglia. Malicorne rosti numele lui Manicamp şi fu numaidecât introdus.

Contele de Guiche se afla în curtea palatului Grammont, trecându-şi în revistă echipajele, pe care servitorii şi grăjdarii le plimbau prin faţa lui. Contele lăuda sau făcea observaţii, în mijlocul furnizorilor şi al oamenilor săi, cu privire la îmbrăcămintea, la caii şi la hamurile ce-i erau înfăţişate, când cineva îi aruncă deodată, în timp ce îndeplinea această importantă treabă, numele lui Manicamp.

— Manicamp? strigă el. Să intre, la naiba, să intre!

Şi făcu patru paşi spre poartă. Malicorne se strecură prin deschizătura porţii şi, privind către contele de Guiche surprins că vede un chip necunoscut în locul celui pe care-l aştepta, zise:

— Iertare, domnule conte, dar mi se pare ca s-a întâmplat o greşeală: v-a fost anunţat Manicamp însuşi şi nu e decât trimisul lui.

— Ah, ah! făcu de Guiche cu oarecare răceală. Şi ce-mi aduci?

— O scrisoare, domnule conte.

Malicorne îi întinse primul bon şi urmări mişcările de pe chipul contelui. Acesta citi şi prinse a râde.

— Iarăşi? rosti el. Iarăşi o domnişoară de onoare? Ei, dar năzdrăvanul ăsta de Manicamp a luat sub aripa lui ocrotitoare toate domnişoarele de onoare din Franţa!

Malicorne făcu o plecăciune.

— Şi de ce n-a venit el în persoană? întrebă contele.

— L-am lăsat în pat.

— Ah, drace! Înseamnă că iar n-are bani.

De Guiche ridică din umeri.

— Dar ce-o fi făcând oare cu toţi banii?

Malicorne răspunse printr-o mişcare ce voia sa spună că, asupra acestui punct, era tot atât de neştiutor ca şi contele.

— Atunci să se împrumute undeva — adăugă de Guiche.

— Da, dar eu bănuiesc un lucru.

— Care?

— Că Manicamp nu mai are credit decât la dumneavoastră, domnule conte.

— Asta înseamnă că nu va fi la Le Havre?

Altă mişcare din partea lui Malicorne.

— Dar e cu neputinţă! Toată lumea se va afla acolo!

— Sper, domnule conte, că nu va uita o îndatorire atât de înaltă.

— Ar trebui să fie acum la Paris.

— Va veni pe un drum mai drept, ca să câştige timpul pierdut.

— Şi unde-i în momentul acesta?

— La Orléans.

— Domnule — zise de Guiche salutând — dumneata îmi pari un bărbat cu gust ales.

Malicorne era îmbrăcat în costumul lui Manicamp. Salută şi el, la rândul lui.

— Îmi faceţi o mare cinste, domnule — zise el.

— Cu cine am plăcerea să vorbesc?

— Mă numesc Malicorne, domnule.

— Domnule de Malicorne, cum găseşti tocurile acestor pistoale?

Malicorne era un om dezgheţat, înţelese situaţia. De altfel, acel *de* pus înaintea numelui său îl ridica la înălţimea celui care îi vorbea. Privi tocurile cu ochiul unui cunoscător şi, fără a şovăi, zise:

— Puţin cam grele, domnule.

— Vezi — făcu de Guiche către şelar — domnul, care e om de gust, găseşte că tocurile dumitale sunt grele; ce ţi-am spus eu adineauri?

Şelarul se înclină, cerând iertare.

— Dar despre acest cal ce zici? întrebă de Guiche. L-am cumpărat de curând, târguindu-mă mult pentru el.

— La vedere, mi se pare minunat, domnule conte, dar ar trebui să-l încalec spre a-mi da părerea.

— Ei bine, încalecă-l, domnule de Malicorne şi fă cu el două-trei rotiri în jurul manejului.

Curtea palatului era aşa fel rânduită, încât, la nevoie, putea să ţie loc şi de manej. Malicorne, fără să se arate câtuşi de puţin încurcat, aşează bine căpăstrul, strânse frâul, se prinse cu mâna stângă de coama calului, îşi vârî piciorul în scară, se ridică şi sări în şa. Primul ocol al curţii îl făcu în pasul calului. Al doilea, la trap, iar al treilea la galop. Apoi se opri în dreptul contelui, coborî din şa şi aruncă frâul în mâinile grăjdarului.

— Ei bine — îl întrebă contele — ce părere ai, domnule de Malicorne?

— Domnule conte — răspunse Malicorne — calul e de rasă mecklemburgică. Privindu-i dinţii ce muşcau zăbala, am văzut că a pornit pe al şaptelea an. E vârsta când se pregătesc caii pentru război. E uşor de ţinut în frâu. Calul cu capul mic, se zice, nu oboseşte niciodată mâna călăreţului. Greabănul e puţin cam jos. Rotunjimea crupei m-ar face să mă îndoiesc că ar fi de rasă germană pură. Trebuie să aibă şi sânge englezesc. Fugarul e sprinten la mers, dar saltă puţin în trap şi se cam îndoaie de mijloc. Trebuie să se dea atenţie la potcoave. Încolo e uşor de strunit. La salturi şi la schim-bările de picior am băgat de seamă că e foarte suplu.

— L-ai judecat bine, domnule de Malicorne — zise contele. Se vede că eşti cunoscător. Apoi, cercetându-l pe noul sosit, vorbi: Ai un costum foarte frumos. Presupun că nu l-ai făcut în provincie; nu se croieşte cu atâta gust la Tours sau la Orléans.

— Nu, domnule conte, aveţi dreptate, costumul e lucrat la Paris.

— Da, se şi vede... Dar să ne întoarcem la ale noastre... Prin urmare, Manicamp vrea să mai facă o domnişoară de onoare?

— După cum vedeţi, despre asta v-a şi scris, domnule conte.

— Cine era cea dintâi?

Malicorne simţi că i se îmbujorează obrajii.

— O încântătoare domnişoară de onoare — se grăbi el să răspundă — domnişoara de Montalais.

— Aha, aha! Dumneata o cunoşti, domnule?

— Da, e logodnica mea, sau aproape.

— Atunci e cu totul altceva... Mii de complimente! îl lăudă de Guiche, de pe buzele căruia stătea să-şi ia zborul o glumă de curtean, dar căruia acest titlu de *logodnică*, dat de Malicorne domnişoarei de Montalais, îi reaminti de respectul cuvenit

femeilor. Şi al doilea brevet pentru cine este? întrebă de Guiche. N-o fi cumva pentru logodnica lui de Manicamp?... În acest caz, o deplâng. Biata fată! Va avea ca soţ un personaj nu prea de soi!

— Nu, domnule conte... Al doilea brevet este pentru domnişoara de La Baume Le Blanc de La Vallière.

— Necunoscută — zise de Guiche.

— Necunoscută? Da, domnule — răspunse Malicorne, zâmbind la rândul lui.

— Bun, am să-i vorbesc despre ea *Domnului*. Dar, spune-mi, e în serviciul cuiva?

— Într-o casă foarte bună, e domnişoară de onoare a *Doamnei*, văduva de la Blois.

— Cu atât mai bine. Vrei să mă însoţeşti la *Domnul*?

— Bucuros, dacă îmi faceţi aceasta cinste.

— Ai trăsura aici?

— Nu; am venit călare.

— În costumul ăsta?

— Nu, domnule; am sosit de la Orléans cu diligenţa şi mi-am schimbat costumul de călătorie, luându-l pe acesta, ca să mă prezint la dumneavoastră.

— Ah, aşa-i, mi-ai spus că vii de la Orléans.

Şi vârî, mototolind-o, scrisoarea lui de Manicamp în buzunar.

— Domnule — spuse cu sfială Malicorne — mi se pare că n-aţi citit totul.

— Cum, n-am citit totul?

— Nu; erau două scrisori în aceeaşi învelitoare.

— Ah, ah, eşti sigur?

— Oh, foarte sigur.

— Ia să vedem. Şi contele deschise din nou hârtia. Ah — rosti el — pe legea mea, ai dreptate! Şi desfăcu scrisoarea pe care n-o citise încă. Era de aşteptat — zise el — alt bon pentru o slujbă pe lângă *Domnul*! Oh, dar Manicamp ăsta e un sac fără fund! Oh, şarlatanul, face negoţ cu ele?

— Nu, domnule conte, pe aceasta vrea s-o dăruiască altcuiva.

— Cui?

— Mie, domnule.

— Dar de ce nu mi-ai spus asta de la început, scumpe domnule Mauvaisecorne?

— Malicorne[8]!

— Ah, iartă-mă! Latineasca asta mă încurcă, obiceiul păcătos al etimologiilor. Pentru ce, Doamne sfinte, or mai fi puşi băieţii de familie să înveţe latineasca? *Mala* înseamnă rău. Înţelegi, e tot una. Mă vei ierta, nu-i aşa, domnule de Malicorne?

— Bunătatea dumneavoastră mă copleşeşte, domnule; dar ăsta e un motiv în plus să vă spun numaidecât un lucru.

— Ce lucru, domnule?

— Eu nu sunt gentilom; am o inimă bravă, oarecare spirit, dar mă numesc simplu Malicorne.

— Ei bine — strigă de Guiche privind spre chipul maliţios al interlocutorului său — îmi faci impresia, domnule, a unui om cumsecade. Îmi place înfăţişarea dumitale, domnule Malicorne; pesemne că ai însuşiri straşnice, de vreme ce te-ai împrietenit cu egoistul de Manicamp. Fii sincer şi spune, eşti cumva vreun sfânt coborât pe pământ?

— De ce credeţi asta?

— La naiba! Fiindcă l-ai făcut să-ţi dăruiască ceva! Nu mi-ai spus dumneata că vrea să-ţi dăruiască o slujbă pe lângă rege?

— Iertaţi-mă, domnule conte, dar dacă voi primi această slujbă, nu el este acela care mi-o va fi dăruit, ci dumneavoastră.

— Şi apoi, nu cred că el ţi-ar fi dat-o chiar aşa, pe degeaba.

— Domnule conte...

— Aşteaptă: există un Malicorne la Orléans. La dracu! Acela îl împrumută cu bani pe domnul prinţ de Condé.

— Cred că este tatăl meu, domnule.

— Ah, poftim! Domnul prinţ de Condé îl are pe tată şi acest groaznic tocător de bani îl are pe fiu. Fii cu băgare de seamă, domnule, îl cunosc bine: te va jumuli până la oase!

— Numai că eu dau cu împrumut fără dobândă, domnule — zise Malicorne zâmbind.

— Nu degeaba spuneam eu că eşti un sfânt, sau ceva asemănător, domnule Malicorne. Vei avea slujba pe care o ceri, altfel să nu mi se mai spună pe nume.

— Oh, domnule conte, cum să vă mulţumesc! rosti Malicorne plin de bucurie.

— Să mergem la Prinţ, scumpe domnule Malicorne, să mergem la Prinţ.

Şi de Guiche porni spre ieşire, făcându-i semn lui Malicorne să-l urmeze. Dar în clipa când dădeau să treacă pragul, din partea cealaltă le ieşi înainte un tânăr. Era un bărbat între douăzeci şi patru şi douăzeci şi cinci de ani, în costum de călăreţ, cu faţa palidă, cu buzele subţiri, cu ochii străluciători, cu părul şi cu sprâncenele negre.

— Ei, bună ziua — zise el numaidccât, împingându-l, ca să spunem aşa, pe domnul de Guiche către interiorul curţii.

— Ah, ah! Dumneata aici, de Wardes? Dumneata, cu cizme, cu pinteni şi cu biciuşca în mână!

— E ţinuta potrivită pentru un om ce se pregăteşte să plece la Le Havre. Mâine nu va mai fi nimeni la Paris.

Şi noul venit îl salută ceremonios pe Malicorne, căruia costumul său frumos îi dădea aerul unui prinţ.

— Domnul Malicorne — îi spuse de Guiche prietenului său.

De Wardes se înclină.

— Domnul de Wardes — adăugă de Guiche către Malicorne.

Malicorne se înclină şi el.

— Ia spune, de Wardes — continuă de Guiche — dumneata care eşti la curent cu asemenea lucruri: ce slujbe mai sunt de dat la curtea, sau mai bine zis la casa *Domnului*?

— La casa *Domnului*? făcu de Wardes ridicându-şi ochii în sus ca pentru a căuta răspunsul. Să vedem... Aceea de mare scutier, cred.

— Oh! murmură Malicorne. Să nu vorbim despre astfel de posturi, domnule; ambiţia mea nu ţinteşte atât de departe.

De Wardes avea un ochi mult mai pătrunzător ca al lui de Guiche: îl cântări pe Malicorne dintr-o singură privire.

— Adevărul este — zise el, retezându-i-o — că pentru a primi o astfel de slujbă trebuie să fii duce sau pair.

— Ceea ce-aş dori eu — bâigui Malicorne — e o însărcinare foarte umilă; nu însemn mare lucru şi nu mă preţuiesc mai mult decât ceea ce sunt.

— Domnul Malicorne, pe care îl vezi aici — îi spuse de Guiche lui de Wardes — e un tânăr de ispravă, care n-are alt nenoroc decât acela că nu e gentilom. Dar, dumneata o ştii, eu nu fac mare caz de cineva care nu e decât gentilom.

— Sunt de aceeaşi părere — zise de Wardes — numai că, am să-ţi amintesc, dragă conte, că, fără un rang, sunt puţine speranţe ca cineva să intre în serviciul *Domnului*.

— E adevărat — răspunse contele — eticheta e strictă. Drace, drace! La asta nu m-am gândit.

— Vai, iată o mare nenorocire pentru mine — zise Malicorne pălind uşor — o mare nenorocire, domnule conte.

— Dar care nu e fără leac, sper — răspunse de Guiche.

— La dracu! strigă de Wardes. Leacul e ca şi găsit! Vei fi făcut gentilom, scumpe domn: eminenţa sa cardinalul Mazarin nu se îndeletnicea cu altceva de dimineaţa până seara.

— Încet, încet, de Wardes! zise contele. Fără glume răutăcioase; nu e rostul nostru să facem asemenea glume. Nobleţea se poate cumpăra, e adevărat, dar e un mare păcat ca nobilii să râdă astfel pe seama ei.

— Pe legea mea, dumneata eşti un puritan, cum spun englezii.

— Domnul viconte de Bragelonne! anunţă un valet, în mijlocul curţii, aşa cum ar fi făcut-o într-un salon.

— Ah, scumpe Raoul, vino, vino! Şi tu în cizme! Şi tu cu pinteni! Te pregăteşti de plecare?

Bragelonne se apropie de grupul tinerilor şi salută cu acel aer grav şi blând ce-i era propriu. Salutul lui se îndrepta mai ales către de Wardes, pe care nu-l cunoştea şi ale cărui trăsături se înarmaseră cu o ciudată răceală când îl văzu pe Raoul apropiindu-se.

— Prietene — îi spuse el lui de Guiche — am venit să-ţi cer să fim împreună. Plecăm la Le Havre, presupun.

— Ah, cu atât mai bine! Minunat! Vom face o călătorie foarte plăcută. Domnul Malicorne, domnul de Bragelonne. Ah, domnul de Wardes, să ţi-l prezint.

Tinerii schimbară un salut măsurat. Cele două firi păreau de la început hotărâte să se înfrunte una pe alta. De Wardes era încrezut, zâmbăreţ, prefăcut; Raoul, serios, deschis, dintr-o bucată.

— Împacă-ne, Raoul, pe mine şi pe de Wardes.

— Cu privire la ce?

— Cu privire la nobleţe.

— Cine s-ar pricepe mai bine la asta, decât un Grammont?

— Nu-ţi cer să mă măguleşti, îţi cer părerea.

— Dar mai întâi trebuie să cunosc obiectul discuţiei.

— De Wardes susţine că se face risipă de titluri; eu susţin că titlul nu e totul pentru un bărbat.

— Şi ai dreptate — spuse pe un ton liniştit de Bragelonne.

— Dar şi eu — sări cu un fel de încăpăţânare de Wardes — şi eu, domnule viconte, pretind că am dreptate.

— Ce anume spuneai dumneata, domnule?

— Spuneam că se face tot ce e cu putinţă în Franţa, pentru ca gentilomii să fie umiliţi.

— Şi cine face asta? întrebă Raoul.

— Regele însuşi; se înconjoară de oameni care nu-i fac cinste.

— Haidade! strigă de Guiche. Nu ştiu unde dracu ai văzut tu asta, de Wardes?

— O singură pildă.

Şi de Wardes îl înfăşură pe Bragelonne cu privirea sa.

— Spune.

— Ştii cine a fost numit căpitan general de muşchetari, slujbă care face mai mult decât aceea de pair, care o întrece pe aceea de mareşal al Franţei?

Raoul începu să se înroşească, întrucât vedea unde voia să ajungă de Wardes.

— Nu; cine a fost numit? întrebă de Guiche. Şi asta nu s-a întâmplat de mult, în orice caz, căci acum opt zile postul era încă liber. Ştiu însă că regele l-a refuzat *Domnului*, care-l cerea pentru unul din protejaţii săi.

— Ei bine, dragul meu, regele l-a refuzat unui protejat al *Domnului*, pentru a-l da cavalerului d'Artagnan, un cadet din Gasconia, care n-a făcut altceva decât să-şi târască timp de treizeci de ani spada prin anticamere.

— Iartă-mă, domnule, dacă te întrerup — zise Raoul, aruncându-i o privire plină de asprime lui de Wardes — dar mă faci să cred că dumneata nu-l cunoşti pe cel despre care vorbeşti.

— Nu-l cunosc pe domnul d'Artagnan? Eh, Doamne, dar cine nu-l cunoaşte?

— Cei care-l cunosc, domnule — vorbi Raoul cu mai multă stăpânire, dar şi cu răceală — sunt datori să spună că, dacă nu e un gentilom pe măsura regelui, ceea ce nu e de loc vina lui, se ridică la aceeaşi treaptă cu toţi regii de pe pământ prin curaj şi loialitate. Iată părerea mea, domnule, şi, har cerului, îl cunosc pe domnul d'Artagnan de când am deschis ochii pe lume.

De Wardes vru să răspundă, dar de Guiche îl întrerupse.

Capitolul XII

Portretul *Doamnei*

Discuţia amenința să se învenineze şi de Guiche înţelese prea bine aceasta. Într-adevăr, în privirea lui Bragelonne stăruia o licărire de pornire duşmănoasă. În a lui de Wardes se citea parcă ceva ca o pregătire de atac. Fără să-şi dea seama de ceea ce colcăia în sufletele celor doi prieteni ai lui, de Guiche se gândi să oprească încăierarea pe care simţea că e gata s-o înceapă fie unul, fie altul, sau amândoi deodată.

— Domnilor — zise el — trebuie să ne despărţim: e timpul să mă duc la *Domnul*. Să ne vedem de treburile noastre: tu, de Wardes, vino cu mine la Luvru; tu, Raoul, rămâi stăpânul casei şi cum eşti sfetnicul a tot ce se face aici, îţi vei arunca ochii şi asupra pregătirilor pentru plecarea mea.

Raoul, ca omul care nu caută, dar nici nu se teme de gâlceavă, făcu un semn de încuviinţare din cap şi se aşeză pe o bancă la soare.

— Foarte bine — zise de Guiche — stai acolo, Raoul şi pune să ţi se arate cei doi cai pe care i-am cumpărat; îmi vei spune părerea ta, căci i-am cumpărat cu învoiala ca tu să consfinţeşti târgul. Ah, iartă-mă, am uitat să te întreb, ce face domnul conte de La Fère?

Şi, rostind aceste cuvinte, se uită la de Wardes, cu gândul de a încerca să vadă pe chipul lui efectul produs asupra sa de numele tatălui lui Raoul.

— Mulţumesc — răspunse tânărul — domnul conte e bine.

O scânteiere de ură străfulgeră în ochii lui de Wardes. De Guiche păru a nu observa această lucire haină şi, ducându-se să-i strângă mâna lui Raoul, îi spuse:

— Ne-am înţeles, nu-i aşa, Bragelonne, vei veni să ne cauţi în curtea palatului Regal, da? Apoi, făcându-i semn lui de Wardes să-l urmeze, căci acesta se bâţâia când pe un picior, când pe altul, zise: Să mergem; vino cu noi, domnule Malicorne.

Acest nume îl făcu pe Raoul să tresară. I se păru că mai auzise undeva pronunţându-se acest nume, dar nu-şi putea aduce aminte cu ce prilej. În timp ce încerca să-şi amintească, pe jumătate cu gândurile aiurea, pe jumătate răscolit încă de

convorbirea cu de Wardes, ceilalţi trei porniră spre Palatul Regal, unde îşi avea reşedinţa *Domnul*.

Pe drum, Malicorne îşi dădu seama de două lucruri. Primul, că cei doi tineri aveau de vorbit amândoi; al doilea, că el nu se cădea să meargă în acelaşi rând cu ei. Rămase, deci, ceva mai în urmă.

— Ce te-a apucat? îi spuse de Guiche însoţitorului său după ce ieşiră pe poarta palatului Grammont. Îl ataci pe domnul d'Artagnan şi asta de faţă cu Raoul!

— Ei şi? făcu de Wardes.

— Cum ei şi?

— Aşa; n-avem voie să-l atacăm pe domnul d'Artagnan?

— Dar ştii bine că domnul d'Artagnan reprezintă un sfert din ceea ce, atât de glorios şi atât de vitejesc, se înţelege prin Muşchetari.

— O fi; dar nu văd pentru ce asta m-ar împiedica să-l urăsc pe domnul d'Artagnan.

— Ce ţi-a făcut?

— Oh, mie, nimic.

— Atunci de ce să-l urăşti?

— Întreabă despre asta umbra tatălui meu.

— Într-adevăr, scumpul meu de Wardes, mă uimeşti! Domnul d'Artagnan nu e dintre oamenii care să lase în urma lor o duşmănie, fără să fi dat socoteală de ea. Tatăl dumitale, mi s-a spus, era la rândul lui un pricinaş. Or, nu există vrăjmăşie, oricât de aspră, care să nu fie spălată cu sânge printr-o dreaptă şi loială lovitură de spadă.

— Ce vrei, dragă prietene, această ură dăinuia între părintele meu şi domnul d'Artagnan; tatăl meu m-a crescut, încă din copilărie, cu ea în suflet şi e o moştenire de neuitat.

— Şi ura asta se îndrepta numai către domnul d'Artagnan singur?

— Oh, domnul d'Artagnan era prea strâns legat de ceilalţi trei prieteni ai lui pentru ca veninul să nu se reverse şi asupra lor; ura aceasta e atât de puternică, te rog să mă crezi, încât, la nevoie, nici ceilalţi nu se vor putea plânge că sunt nesocotiţi.

De Guiche îşi aţinti privirea asupra lui de Wardes; se cutremură văzând zâmbetul necruţător al celuilalt. Ceva, ca un fel de presimţire, îi zgudui gândurile; îşi spuse că vremea luptelor cu spada între gentilomi trecuse, dar că ura, cuibărită în adâncul inimii, în loc să se topească acolo, se întărea şi mai

mult; că uneori un zâmbet e tot atât de cumplit ca şi o ameninţare şi că, într-un cuvânt, după părinţi, care se duşmăniseră din tot sufletul şi se înfruntaseră cu tăria braţului, venea rândul fiilor; că aceştia se vor duşmăni cu aceeaşi putere, dar că nu se vor mai lupta între ei decât cu armele intrigii şi ale trădării. Şi cum de Guiche nu-l putea bănui pe Raoul în stare de a folosi trădarea sau intriga, tocmai pentru el se temea mai mult. Însă, în vreme ce acesta gânduri negre îi întunecau fruntea lui de Guiche, de Wardes păru a fi reuşit să se stăpânească.

— De fapt — zise acesta — eu nu am nimic cu domnul de Bragelonne; nici nu-l cunosc măcar.

— Oricum, de Wardes — îi răspunse de Guiche cu oarecare asprime — nu uita un lucru, că Raoul e unul dintre cei mai buni prieteni ai mei.

De Wardes se înclină. Convorbirea se întrerupse aici, cu toate că de Guiche se strădui să citească mai adânc în inima lui de Wardes; dar acesta, hotărât, fără îndoială, să-şi păstreze taina, rămase ferecat în el însuşi. De Guiche îşi făgădui atunci să încerce să ajungă la mai multă înţelegere cu Raoul.

Între timp se apropiaseră de Palatul Regal, care era înconjurat de o mulţime de curioşi. Suita *Domnului* aştepta ultimele lui ordine pentru a încăleca pe cai şi a însoţi ambasadorii însărcinaţi s-o aducă la Paris pe tânăra principesă. Luxul cailor, al armelor şi al livrelelor înlocuia, în momentul acela, datorită cuminţeniei mulţimilor şi tradiţiei de respectuoasă admiraţie faţă de regi, uriaşele cheltuieli acoperite prin impozite. Mazarin spusese: "Lăsaţi-i să cânte, dar numai să plătească!" Ludovic al XIV-lea spunea: "Lăsaţi-i să vadă". Vederea luase locul glasului; mulţimea putea încă să privească, dar nu mai putea să cânte.

Domnul de Guiche îi lăsă pe de Wardes şi pe Malicorne la capătul scării celei mari; el, bucurându-se de favoarea Prinţului, împreună cu cavalerul de Lorraine, care-i zâmbea cu toată gura, deşi nu putea să-l sufere, urcă direct în apartamentele *Domnului*. Îl găsi pe tânărul Prinţ în faţa oglinzii, sulemenindu-şi obrajii cu roşu. Într-un colţ al cabinetului, domnul cavaler de Lorraine, întins pe perne, tocmai îşi frizase părul lung şi blond şi acum şi-l răsucea între degete, aşa cum ar fi făcut o femeie. Prinţul, auzind paşi, întoarse capul şi, zărindu-l pe conte, îl întâmpină:

— Ah, tu eşti, Guiche? Vino aici şi spune-mi adevărul.

— Da, monseniore, ştiţi că ăsta e cusurul meu.

— Închipuieşte-ţi, Guiche, că urâciosul acesta de cavaler îmi face mereu sânge rău.

Cavalerul dădu din umeri.

— Cum asta, monseniore? întrebă de Guiche. După câte ştiu, domnul cavaler n-are asemenea obiceiuri.

— Ei bine, pretinde — continuă Prinţul — că domnişoara Henriette e mai bine ca femeie, decât aş fi eu ca bărbat.

— Luaţi seama, monseniore — zise de Guiche încruntându-şi sprâncenele — mi-aţi cerut să spun adevărul.

— Da — rosti *Domnul* aproape tremurând.

— Ei bine, am să vi-l spun.

— Nu te grăbi, Guiche! strigă Prinţul. Ai destulă vreme. Priveşte-mă cu atenţie şi aminteşte-ţi de *Doamna*; de altfel, iată-i portretul, ţine-l.

Şi-i întinse miniatura, lucrată cu multă fineţe. De Guiche luă portretul şi-l cercetă îndelung.

— Pe cinstea mea — zise el — iată, monseniore, un chip adorabil.

— Dar uită-te şi la mine, priveşte-mă acum şi pe mine! strigă Prinţul, încercând să abată către el atenţia contelui, absorbit în întregime de admirarea portretului.

— Într-adevăr, e ceva minunat! murmură de Guiche.

— Eh, s-ar zice — continuă *Domnul* — că n-ai văzut-o niciodată pe această copilă.

— Am văzut-o, monseniore, dar, e adevărat, sunt cinci ani de atunci şi timpul produce schimbări mari de la o copilă de doisprezece ani la o domnişoară de şaptesprezece.

— În fine, părerea ta, spune-o, s-o auzim!

— Părerea mea e că portretul pare înfrumuseţat, monseniore.

— Oh, fără îndoială că da! E înfrumuseţat — zise Prinţul, bucurându-se. Dar presupune că n-ar fi şi spune-mi părerea ta.

— Monseniore, alteţa voastră trebuie să fie fericită că are o logodnică atât de încântătoare.

— Fie; e părerea ta despre ea; dar despre mine?

— Cred, monseniore, că sunteţi prea frumos pentru un bărbat.

Cavalerul de Lorraine începu să râdă cu hohote. *Domnul* înţelese tot ceea ce putea să fie o judecată severă în părerea contelui cu privire la el. Încruntă din sprâncene.

— Am nişte prieteni prea puţin binevoitori — rosti el.

De Guiche se mai uită o dată la portret; dar, după câteva secunde de contemplare, îl înapoie Prinţului, cu jenă, spunând:

— Credeţi-mă, monseniore, aş prefera să contemplu de zece ori chipul alteţei voastre, decât o dată pe-al *Doamnei*.

Fără îndoială, cavalerul găsi că se ascunde ceva misterios în aceste cuvinte, care rămaseră neînţelese de Prinţ, căci strigă:

— Ei bine, atunci însuraţi-vă!

Domnul continuă să-şi dea cu roşu; pe urmă, după ce termină, mai privi o dată portretul, apoi se uită în oglindă şi zâmbi. De bună seamă, era mulţumit de această comparaţie.

— De altfel, e foarte drăguţ din partea ta că ai venit — îi spuse el lui de Guiche. Mi-era teamă că ai să pleci fără a trece să-ţi iei rămas bun de la mine.

— Monseniorul mă cunoaşte prea bine pentru a nu mă crede în stare de o asemenea lipsă de cuviinţă.

— Şi, afară de asta, ai să-mi ceri poate ceva înainte de a părăsi Parisul?

— Ei bine, alteţa voastră a ghicit: am, într-adevăr, să-i fac o rugăminte.

— Bun, vorbeşte.

Cavalerul de Lorraine deveni numai ochi şi urechi; i se părea că orice favoare obţinută de altul era un furt din ceea ce i se cuvenea lui. Dar întrucât contele de Guiche şovăia, Prinţul îl întrebă:

— E vorba de bani? Dacă da, ai nimerit-o cum nu se poate mai bine; sunt foarte bogat. Domnul intendent superior mi-a trimis cincizeci de mii de pistoli.

— Mulţumesc alteţei voastre, dar nu e vorba de bani.

— Atunci despre ce e vorba? Să vedem.

— De un brevet pentru o domnişoară de onoare.

— Pentru Dumnezeu, Guiche, ai devenit un protector fără pereche! zise Prinţul cu oarecare dispreţ. N-ai să-mi mai vorbeşti oare decât de gâsculiţe?

Cavalerul de Lorraine zâmbi; el ştia că monseniorului nu-i prea plăceau oamenii care cereau favoruri pentru femei.

— Monseniore — zise contele — nu eu sunt acela care ocroteşte direct persoana în chestiune; e unul din prietenii mei.

— Ah, asta-i altceva! Şi cum se numeşte protejata prietenului dumitale?

— Domnişoara de La Baume Le Blanc de La Vallière, care e mai de mult domnişoară de onoare a *Doamnei*, văduva de la Blois.

— Ah, o şchioapă! zise cavalerul de Lorraine, lungindu-se pe perna sa.

— O şchioapă!? repetă Prinţul. *Doamna* să aibă aşa ceva sub ochii ei? Doamne, nu, ar fi prea primejdios pentru când va fi însărcinată.

Cavalerul de Lorraine izbucni în râs.

— Domnule cavaler — i se adresă de Guiche — nu e frumos ceea ce faci: eu cer un lucru şi dumneata îmi pui beţe-n roate!

— Ah, iartă-mă, domnule conte — răspunse cavalerul de Lorraine, neliniştit de tonul cu care contele accentuase cuvintele sale — n-am avut această intenţie şi, de altfel, cred că o confund pe domnişoara cu altcineva.

— Fără îndoială şi te încredinţez eu că o confunzi.

— Spune, ţii mult la asta, Guiche? întrebă Prinţul.

— Mult, monseniore.

— Ei bine, s-a făcut! Dar să nu-mi mai ceri alt brevet, căci nu mai e nici un loc.

— Ah! exclamă cavalerul. E amiază; ceasul hotărât pentru plecare.

— Mă goneşti, domnule? îi aruncă contele.

— Oh, conte, dumneata mă chinuieşti astăzi! răspunse cavalerul cu un zâmbet îngăduitor.

— Pentru numele lui Dumnezeu, conte! Pentru numele lui Dumnezeu, cavalere! îi mustră *Domnul*. Nu vă certaţi astfel aici; nu vedeţi că asta îmi face rău?

— Şi semnătura? întrebă contele.

— Scoate un brevet din sertar şi dă-mi-l.

De Guiche luă brevetul ce-i fusese arătat, cu o mână, iar cu cealaltă îi întinse *Domnului* o pană muiată în cerneală. Prinţul semnă.

— Poftim — zise el, înapoindu-i brevetul — însă cu o condiţie.

— Care?

— Sa te împaci cu cavalerul.

— Bucuros — zise de Guiche.

Şi-i întinse cavalerului mâna cu o nepăsare ce semăna mai degrabă a dispreţ.

— Du-te, conte — zise cavalerul, fără să pară câtuşi de puţin că observase dispreţul contelui — du-te şi adu-ne o principesă care să nu fie mai prejos de portretul ei.

— Da, du-te şi procedează cu înţelepciune... Ia spune, pe cine iei ca însoţitori?

— Pe Bragelonne şi pe de Wardes.

— Doi bravi tovarăşi de drum.

— Chiar prea bravi! adăugă cavalerul. Încearcă să-l aduci înapoi pe amândoi, conte.

— Păcătoasă inimă! murmură de Guiche. Nu vede decât răul, oriunde şi oricând.

Apoi, salutându-l pe *Domnul*, ieşi. Când ajunse în vestibul, flutură în aer brevetul semnat. Malicorne se repezi şi i-l luă din mână, tremurând de bucurie. Dar, după ce i-l dădu, de Guiche observă că acesta mai aştepta ceva.

— Răbdare, domnule, răbdare — îi spuse el omului său — era acolo domnul cavaler şi m-am temut să nu m-aleg cu nimic dacă aş fi cerut prea mult dintr-o dată. Aşteaptă, deci, până mă întorc. Adio!

— La revedere, domnule conte; mii de mulţumiri — zise Malicorne.

— Şi trimite-mi-l pe Manicamp. Dar, ia spune-mi, domnule, o adevărat că domnişoara de La Vallière e şchioapă?

În clipa când rosti aceste cuvinte, un cal se opri din trap la spatele lui. De Guiche întoarse capul şi-l văzu pălind pe Bragelonne, care tocmai în clipa aceea intrase în curte. Bietul îndrăgostit auzise totul. Nu acelaşi lucru se întâmpla cu Malicorne, care o şi ştersese din loc.

"Cu ce rost se vorbeşte aici despre Louise? se întrebă Raoul. Oh, să-l ferească Dumnezeu pe acest de Wardes, care zâmbeşte acolo, să spună un cuvânt despre ea, în faţa mea!"

— Gata, domnilor! strigă contele. Haide, la drum!

În acea clipă, Prinţul, care îşi sfârşise toaleta, se ivi la fereastră. Întreaga escortă îl salută prin urale şi, zece minute mai târziu, steaguri, flamuri şi pene fluturau în văzduh, în unduirea galopului cailor.

Capitolul XIII

La Le Havre

Toată această curte, atât de strălucitoare, atât de veselă, atât de însufleţită de simţiri felurite, ajunse la Le Havre după patru zile de la plecarea din Paris. Era către ceasurile cinci seara; nu se primise încă nici o veste despre *Doamna*. Porniră să-şi caute locuinţe; dar, în legătură cu asta, se stârni o mare învălmăşeală între stăpâni, se iscară ciorovăieli între lachei. În mijlocul acestei zarve, contelui de Guiche i se păru că-l recunoaşte pe Manicamp. Într-adevăr, el era cel care tocmai atunci sosea; dar, întrucât Malicorne îi luase costumul cel mai frumos, el nu mai putuse găsi decât un costum de catifea violetă, brodat cu argint. De Guiche îl recunoscu mai mult după costum decât după chip, căci văzuse de atâtea ori la Manicamp acest costum violet, care era ultima lui salvare. Manicamp se înfăţişă înaintea contelui sub o boltă de făclii care mai mult incendiau decât luminau poarta pe unde se intra în Le Havre şi care se afla nu departe de turnul lui Francisc I. Contele, văzând faţa mohorâtă a lui Manicamp, nu-şi putu stăpâni o izbucnire de râs.

— Eh, bietul meu Manicamp — strigă el — iată-te în violet! Eşti cumva în doliu?

— Sunt în doliu, da — răspunse Manicamp.

— După cine, sau după ce?

— După costumul meu albastru, cu fire de aur, care a dispărut şi în locul lui nu l-am mai găsit decât pe acesta; şi încă a trebuit să fac economii, nu glumă, ca să-l pot răscumpăra.

— Adevărat?

— La dracu! Te mai şi miri, după ce mă laşi fără nici un ban!

— În sfârşit, iată-te aici, asta e principalul.

— Venit pe nişte drumuri nemaipomenit de proaste.

— Unde eşti găzduit?

— Găzduit?

— Da.

— Dar nu sunt găzduit nicăieri.

De Guiche începu să râdă iar.

— Atunci, unde vei fi găzduit?

— La un loc cu tine.

— Păi, nici eu nu ştiu unde am să stau.

— Cum, nu ştii?

— Fără îndoială; de unde vrei să ştiu unde am să dorm?

— N-ai reţinut un hotel?

— Eu?

— Tu, sau *Domnul*.

— Nu ne-am gândit la asta nici unul, nici altul. Oraşul Le Havre e mare, presupun şi de vreme ce s-o găsi un grajd pentru doisprezece cai şi o casă curată într-un cartier bun...

— O, sunt multe case foarte curate...

— Ei bine, atunci...

— Dar nu pentru noi.

— Cum nu pentru noi? Dar pentru cine?

— Pentru englezi, la dracu!

— Pentru englezi?

— Da, toate sunt închiriate.

— De cine?

— De domnul de Buckingham.

— De cine? făcu de Guiche, silit, la rostirea acestui nume, să-şi ascută auzul.

— Ei da, dragul meu, de domnul de Buckingham. Înălţimea sa a trimis înainte un curier; acest curier a sosit de trei zile şi a reţinut toate casele locuibile care se găsesc în oraş.

— Haide, haide, Manicamp, să ne înţelegem.

— Doamne, dar ceea ce-ţi spun e destul de limpede, mi se pare.

— Totuşi, domnul de Buckingham nu ocupă doar tot oraşul, ce dracu!

— Nu-l ocupă, e adevărat, fiindcă n-a debarcat încă, dar, de îndată ce va debarca, o să-l ocupe.

— Bun! Dar un om care a luat o casă se va mulţumi cu ea şi n-o să vrea să aibă două.

— Da, dar doi oameni?

— Fie, două case; patru, şase, zece, dacă vrei; în Le Havre sunt însă o sută de case!

— Ei bine, află că toate o sută sunt închiriate.

— Cu neputinţă!

— Măi, dar încăpăţânat mai eşti! Când îţi spun că domnul de Buckingham a închiriat toate casele din jurul aceleia în care

va fi găzduită maiestatea sa regina văduvă a Angliei şi principesa, fiica ei!

— Ah, nu zău, iată ceva neobişnuit — zise de Wardes mângâind gâtul calului său.

— E întocmai precum spun, domnule.

— Eşti sigur de asta, domnule de Manicamp?

Şi, punând această întrebare, se uită cu neîncredere la de Guiche, ca şi cum ar fi vrut să afle ce temei se putea pune pe vorbele prietenului său.

Între timp se făcuse noapte şi torţele, pajii, lacheii, scutierii, caii şi trăsurile se îngrămădeau în faţa porţii şi în piaţă; luminile se reflectau în canalul unde năvăleau apele mării în plin flux, în vreme ce, dincolo de dig, se zăreau sute de capete de curioşi, marinari sau burghezi care căutau să nu piardă nimic din tot ce se petrecea acolo.

În timpul acestor sporovăieli, Bragelonne, ca şi cum ar fi fost străin de ceilalţi, stătea pe cal, ceva mai în urma lui de Guiche şi privea jocul luminilor ce se răsfrângeau în apă, respirând totodată, cu plăcere, mireasma sărată a valurilor ce se rostogoleau vuind peste nisip, pietriş şi alge, împrăştiindu-şi spuma albă în văzduh şi risipindu-şi vuietul în noapte.

— Dar, mă rog — strigă de Guiche — ce l-a împins pe domnul de Buckingham să facă atâta provizie de locuinţe?

— Da — întrebă şi de Wardes — ce l-a împins?

— Oh, un motiv suprem — răspunse Manicamp.

— Ei bine, cunoşti acest motiv?

— Cred că-l cunosc.

— Atunci vorbeşte.

— Apleacă-te spre mine.

— Drace! Nu se poate spune decât în şoaptă?

— Ai să-ţi dai seama singur.

— Bun.

De Guiche se aplecă.

— Dragostea — zise Manicamp.

— Nu mai pricep nimic.

— Spune mai bine că încă nu pricepi.

— Vorbeşte desluşit.

— Ei bine, mulţi cred, domnule conte, că alteţa sa regală *Domnul* va fi cel mai nefericit dintre soţi.

— Cum adică! Ducele de Buckingham să…?

— Acest nume aduce nenorocire prinţilor din casa Franţei.

— Aşadar, ducele...?

— Ar fi îndrăgostit nebun de tânăra *Doamna*, după câte se spune şi n-ar vrea pentru nimic în lume ca cineva să se apropie de ea, în afară de dânsul.

De Guiche se înroşi.

— Bine, bine, mulţumesc! zise el, strângându-i mâna lui Manicamp. Apoi, ridicând capul, adăugă: Pentru numele lui Dumnezeu, Manicamp, fă în aşa fel ca planul ducelui de Buckingham să nu ajungă la urechile franceze, căci altfel vor sclipi sub soarele acestei ţări spade ce nu se tem câtuşi de puţin de oţelurile călite englezeşti.

— De fapt — zise Manicamp — această dragoste nu mi-a fost dovedită de nimeni şi s-ar putea să fie doar un zvon.

— Nu — zise de Guiche — trebuie să fie ceva adevărat la mijloc!

Şi fără voia lui, dinţii tânărului conte scrâşniră amarnic.

— Ei bine, la urma urmei, ce-ţi pasă ţie, ce-mi pasă mie? Ce mă priveşte pe mine dacă *Domnul* va fi ceea ce a fost răposatul nostru rege? Buckingham tatăl, cu regina; Buckingham fiul, cu tânăra *Doamna*. Treaba lor!

— Manicamp! Manicamp!

— Ei, la naiba, e un fapt, sau, în orice caz, o vorbă.

— Tăcere! rosti contele.

— Dar pentru ce tăcere? zise de Wardes. Un fapt foarte onorabil pentru naţiunea franceză. Nu eşti de aceeaşi părere cu mine, domnule de Bragelonne?

— Ce fapt? întrebă cu mâhnire Bragelonne.

— Că englezii aduc astfel omagiul lor reginelor şi prinţeselor dumneavoastră.

— Iartă-mă, n-am auzit despre ce-aţi vorbit şi te-aş ruga să mă lămureşti.

— Foarte simplu: a trebuit ca domnul de Buckingham tatăl să vie la Paris pentru ca maiestatea sa regele Ludovic al XIII-lea să-şi dea seama că soţia lui este una dintre cele mai frumoase femei de la curtea Franţei; trebuie acum ca domnul de Buckingham fiul să consacre, prin omagiul pe care i-l aduce, frumuseţea unei prinţese de sânge francez! Va fi de aici încolo un brevet de frumuseţe pentru voi, dat fiind că a aprins dragostea într-o inimă de dincolo de mare.

— Domnule — răspunse Bragelonne — nu-mi place să aud glumindu-se pe seama unor astfel de lucruri. Noi, gentilomii,

avem datoria să apărăm cinstea reginelor şi a principeselor. Dacă noi vom râde de ele, atunci ce vor face lacheii?

— Oh, oh, domnule — bâigui de Wardes, care se înroşi deodată de mânie — cum trebuie să iau asta?

— Ia-o cum vrei, domnule — răspunse cu răceală Bragelonne.

— Bragelonne! Bragelonne! mormăi de Guiche.

— Domnule de Wardes! strigă Manicamp, văzând că tânărul îşi îndemna calul înspre calul lui Raoul.

— Domnilor! Domnilor! îi mustră de Guiche. Nu daţi o astfel de pildă în faţa lumii, în stradă. De Wardes, nu ai dreptate.

— Nu am dreptate? De ce? Vreau să-mi spui!

— Nu aveţi dreptate deoarece vorbiţi totdeauna de rău pe cineva sau ceva — răspunse Raoul cu necruţătorul lui sânge rece.

— Iartă-l, Raoul — spuse de Guiche încet.

— Să nu vă bateţi înainte de a vă fi odihnit măcar; nu veţi face nici o scofală — zise Manicamp.

— Haide, haide! strigă de Guiche. Înainte, domnilor, înainte!

Şi, cu acestea, dând la o parte caii şi pajii, îşi făcu drum până la piaţa înconjurată de mulţime, trăgând după el întregul cortegiu al francezilor. O poartă mare, ce da într-o curte, era deschisă; de Guiche intră în acea curte; Bragelonne, de Wardes, Manicamp şi încă trei sau patru gentilomi îl urmară. Acolo ţinură un fel de consiliu de război; se sfătuiră asupra mijlocului pe care trebuiau să-l folosească pentru a salva demnitatea suitei franceze. Bragelonne fu de părere să se respecte dreptul de întâietate. De Wardes propuse să se ocupe milităreşte oraşul. Această propunere i se păru cam pripită lui Manicamp. El socotea că e mai bine să se odihnească mai întâi; era lucrul cel mai cuminte pe care-l aveau de făcut. Din păcate, pentru a-i urma sfatul, le lipsea ceea ce era mai important: o casă şi câteva paturi. De Guiche stătu puţin pe gânduri, apoi spuse cu glas tare:

— Cine mă iubeşte, mă urmează!

— Şi oamenii? întrebă un paj care se apropiase de grup.

— Toată lumea! strigă înflăcăratul tânăr. Haide, Manicamp, du-ne la casa unde urmează să tragă alteţa sa *Doamna*.

Fără să bănuiască ce gânduri are contele, prietenii lui îl urmară, escortaţi de mulţimea ale cărei aclamaţii şi strigăte de bucurie păreau o fericită prevestire a planului, încă necunoscut, spre a cărui făurire se îndrepta această focoasă tinerime. Vântul sufla cu putere dinspre port şi-i lua pe sus în rafale lungi.

Capitolul XIV

Pe Mars

Ziua următoare se arăta ceva mai liniştită, cu toate că vântul sufla fără încetare. Totuşi, soarele se ridicase într-unul din acei nori purpurii, frângându-şi razele sângerii în creasta valurilor negre.

Din vârful turnurilor de veghe, zarea era scrutată cu nerăbdare. Către ceasurile unsprezece dimineaţa, în depărtare apăru un bastiment; acest bastiment se apropia de ţărm cu toate pânzele întinse; altele două îl urmau la o distanţă de o jumătate de nod. Înaintau ca nişte săgeţi zvârlite de un arcaş puternic; şi totuşi marea era atât de agitată, încât iuţeala mersului lor nu putea învinge furia talazurilor care înclinau corăbiile când în dreapta, când în stânga. Curând, forma vaselor şi culoarea flamurilor dădură putinţa să se vadă că erau nave englezeşti. În frunte plutea bastimentul pe care se afla Prinţesa, purtând pavilionul amiralităţii. Numaidecât, pe ţărm se răspândi zvonul că Prinţesa sosea. Toată nobilimea franceză alergă în port; poporul se îngrămădi pe cheiuri şi pe diguri. După două ceasuri, navele se strânseră în jurul vasului amiral şi, neîncumetându-se pesemne să pătrundă pe gura strâmtă a portului, aruncară câteşitrele ancorele între Le Havre şi satul Hève. Odată manevra sfârşită, vasul amiral salută Franţa prin douăsprezece lovituri de tun, cărora le răspunse, lovitură după lovitură, bateria din fortul Francisc I. Îndată după aceea, o sută de ambarcaţiuni porniră spre larg; toate erau împodobite cu stofe scumpe şi erau încărcate cu gentilomi francezi ce sa duceau să întâmpine vasele ancorate. Dar, văzând cum aceste

bărci se luptau cu marea chiar în port, văzând apoi valurile ce se înălţau cât munţii şi se rostogoleau pe plajă, dincolo de diguri, cu un muget îngrozitor, nimeni nu putea crede că ele vor face mai mult de un sfert din drumul până la vasele din larg, fără să fie înghiţite de talazuri.

În pofida vântului şi a mării înfuriate, o barcă pilot se pregătea să iasă din port pentru a se duce să se pună la dispoziţia vasului amiral englez. De Guiche, care căutase printre micile ambarcaţiuni de acolo una mai solidă decât celelalte, cu ajutorul căreia să poată ajunge la vasele engleze, zări vasul pregătindu-se de plecare şi se bucură.

— Raoul — zise el — nu găseşti că e ruşinos pentru nişte făpturi înţelepte şi puternice ca noi să dea înapoi în faţa acestei forţe brutale a vântului şi a apei?

— Tocmai la asta mă gândeam şi eu acum — răspunse Bragelonne.

— Ei bine, vrei să ne îmbarcăm pe corăbioara aceea şi să o luăm înainte? Vrei şi tu, de Wardes?

— Luaţi seama, o să vă înecaţi — îi preveni Manicamp.

— Nici nu mă gândesc — răspunse de Wardes — întrucât, cu vântul în faţă, aşa cum îl veţi avea, nu veţi putea ajunge la vase.

— Aşadar, nu vrei?

— Nu, pe legea mea! Mi-aş da bucuros viaţa într-o luptă cu oamenii — declară el aruncându-i o privire piezişă lui Bragelonne — dar să mă războiesc împotriva unor valuri de apă sărată, zău că n-am chef de-aşa ceva.

— Iar eu — adăugă Manicamp — chiar de-ar trebui să ajung cu orice preţ la vasele acelea, m-aş teme înainte de toate să nu-mi prăpădesc singurul costum curat ce mi-a mai rămas; apa sărată stropeşte şi pătează.

— Prin urmare, nici tu nu vrei? întrebă de Guiche.

— De bună seamă că nu, te rog să mă crezi şi de astă dată sunt foarte hotărât.

— Dar, ia priviţi — strigă de Guiche — priveşte, de Wardes, priveşte şi tu, Manicamp: acolo, pe puntea vasului amiral, stau prinţesele şi se uită la noi.

— Un motiv în plus, dragul meu, să nu ne facem de râs în faţa lor, scăldându-ne în valurile mării.

— Asta e ultimul tău cuvânt, Manicamp?

— Da.

— Ăsta e ultimul tău cuvânt, de Wardes?

— Da.

— Atunci mă voi duce singur.

— Nu — zise Raoul — merg şi eu cu tine; mi se pare că aşa ne-am înţeles.

Adevărul este că Raoul, cântărind primejdia cu sânge rece, fără nici un fel de ambiţie, vedea bine pericolul; dar el ţinea cu tot dinadinsul să facă un lucru de la care de Wardes dăduse înapoi.

Vasul pornise la drum. De Guiche strigă:

— Hei, cei din barcă! Nu mai aveţi două locuri?

Şi înfăşurând cinci sau şase pistoli într-o bucăţică de hârtie, îi aruncă de pe chei în barcă.

— Se vede treaba că nu vă e teamă de apa sărată, domnişorilor — zise stăpânul bărcii.

— Nu ne e teamă de nimic — răspunse de Guiche.

— Dacă-i aşa, poftiţi, viteji gentilomi.

Barca se apropie de chei şi cei doi tineri săriră în ea, unul după altul, cu aceeaşi uşurinţă.

— Acum, curaj, băieţi! strigă de Guiche. În această pungă se mai găsesc încă douăzeci de pistoli; dacă vom ajunge la vasul amiral, sunt ai voştri.

Numaidecât, vâslaşii se încovoiară deasupra vâslelor şi barca îşi luă zborul pe deasupra valurilor. Toată lumea urmărea cu încordare această faptă cutezătoare; populaţia din Le Havre se îndesa pe diguri; toate privirile erau aţintite spre barcă. Uneori, plăpânda găoace de scânduri rămânea o clipă încremenită deasupra crestei înspumate, pentru ca deodată să se prăbuşească apoi într-un abis mugind, în care părea că se pierde. Totuşi, după un ceas de luptă, ajunse în apele vasului amiral, de la care se desprinseră două bărcuţe trimise să-i vină în ajutor.

Pe puntea din spate a vasului amiral, adăpostite sub un baldachin de catifea şi hermină, sprijinit pe stâlpi puternici, doamna Henriette, văduva şi tânăra *Doamnă*, avându-l alături de ele pe amiralul conte de Norfolk, priveau îngrozite barca aceea care aci era ridicată spre slava cerului, aci era aruncată în fundul iadului şi pe a cărei pânză neagră se distingeau şi mai bine, ca două apariţii luminoase, cele două chipuri nobile ale celor doi gentilomi francezi. Echipajul, rezemat de marginile punţii sau agăţat printre frânghii, întâmpina cu strigăte de

bucurie îndrăzneala celor doi tineri curajoşi, îndemânarea cârmaciului şi puterea vâslaşilor. Urale de triumf salutară sosirea lor la bord. Contele de Norfolk, un tânăr chipeş, de vreo douăzeci şi şase, douăzeci şi opt de ani, înaintă câţiva paşi spre ei.

De Guiche şi Bragelonne urcară încet scara de la tribord, apoi, însoţiţi de contele de Norfolk, care îşi reluă locul alături de ele, se înclinară în faţa prinţeselor. Respectul, dar mai ales un fel de teamă, de care el nu-şi dădea seama, îl împiedicaseră până atunci pe contele de Guiche să o privească în faţă pe tânăra *Doamnă*. Aceasta, dimpotrivă, îl remarcase de la început şi o întrebase pe mamă:

— Nu cumva e *Domnul* acela care vine în barcă?

Doamna Henriette, care-l cunoştea pe *Domnul* mai bine decât fiica ei, zâmbise în faţa acestei amăgiri a amorului propriu al fiicei şi răspunse:

— Nu, acesta e domnul de Guiche, favoritul lui.

La acest răspuns, tânăra Prinţesă fu nevoită să-şi stăpânească instinctiva bunăvoinţă provocată de îndrăzneala contelui.

Într-adevăr, chiar în clipa când Prinţesa punea această întrebare, de Guiche, cutezând în sfârşit să-şi ridice ochii spre ea, putu să compare originalul cu portretul. Când văzu acea înfăţişare palidă, acei ochi înflăcăraţi, acel minunat păr castaniu, gura tremurândă şi gestul acela cu adevărat regesc, ce părea că mulţumeşte şi încurajează totodată, fu cuprins de o asemenea tulburare, încât, dacă n-ar fi fost alături de el Raoul, care-i dădu braţul, s-ar fi clătinat pe picioare. Privirea uimită a prietenului său şi un gest binevoitor al reginei îl făcură pe de Guiche să-şi revină în fire. În puţine cuvinte, îşi arătă misiunea, spuse că este un trimis al *Domnului* şi salută, după rangul fiecăruia şi în felul cum îl primi fiecare, pe amiral şi pe ceilalţi seniori englezi ce erau grupaţi în jurul principeselor. Îl prezentă apoi şi pe Raoul, căruia i se făcură onorurile cuvenite — toată lumea ştia în ce măsură contribuise contele de La Fère la restauraţia regelui Carol al II-lea; în afară de asta, tot contele era acela care fusese însărcinat cu ducerea tratativelor pentru înfăptuirea acestei căsătorii, care o readucea în Franţa pe nepoata lui Henric al IV-lea.

Raoul vorbea foarte bine englezeşte; se făcu deci interpretul prietenului său pe lângă tinerii seniori englezi, cărora limba franceză nu le era de loc familiară.

În acel moment apăru un tânăr de o frumuseţe desăvârşită şi de o impunătoare bogăţie în ceea ce privea costumul şi armele. El se apropie de principese, care vorbeau acum cu contele de Norfolk, şi, cu un glas ce nu-i putea ascunde nerăbdarea, zise:

— Haideţi, doamnelor, este timpul să coborâm la ţărm şi tocmai voia să ia braţul pe care tânărul i-l oferea cu o vioiciune plină de nuanţe în care se puteau citi multe lucruri, când amiralul făcu un pas şi se aşează între tânăra *Doamnă* şi noul venit.

— O clipă, dacă îngăduiţi, milord de Buckingham — zise el. Debarcarea nu este cu putinţă pentru femei, la ceasul acesta. Marea e prea agitată acum; dar, către ceasurile patru, este de aşteptat ca vântul să se potolească, astfel încât vom debarca mai înspre seară.

— Daţi-mi voie, milord — răspunse Buckingham cu o iritare pe care nu căuta să şi-o mai ascundă. Reţineţi aceste doamne şi nu aveţi dreptul s-o faceţi. Dintre doamne, una aparţine, vai! de azi încolo, Franţei şi, după cum vedeţi, Franţa o cere prin glasul ambasadorilor ei.

Şi arătă cu mâna spre de Guiche şi spre Raoul, pe care îi salută în acelaşi timp.

— Nu presupun — răspunse amiralul — că e în intenţia acestor domni să expună viaţa principeselor.

— Milord, aceşti domni au venit în contra vântului; îngăduiţi-mi să cred că primejdia nu poate fi mai mare pentru doamne, care vor merge în direcţia vântului.

— Aceşti domni sunt foarte bravi — zise amiralul. Aţi observat că erau mulţi bărbaţi în port, dar nici unul n-a îndrăznit să-i urmeze. Pe deasupra, dorinţa de a prezenta cât mai repede cu putinţă omagiile lor *Doamnei* şi ilustrei sale mame i-a făcut să înfrunte marea, foarte rea astăzi chiar pentru marinari. Dar pilda acestor domni, pe care-o voi slăvi în faţa statului meu major, nu trebuie să fie una şi pentru doamne.

O privire furişă a *Doamnei* surprinse roşeaţa ce acoperea obrajii contelui. Această privire îi scăpă lui Buckingham. El n-avea ochi decât ca să-l supravegheze pe Norfolk. Era, în chip vădit, gelos pe amiral şi părea să ardă de dorinţa de a le smulge

pe principese de pe solul acesta mişcător al vaselor, unde amiralul era rege.

— De altfel — reluă Buckingham — fac apel la *Doamna* însăşi să hotărască.

— Iar eu, milord — răspunse amiralul — fac apel la conştiinţa mea şi la răspunderea mea. Am făgăduit să o redau pe *Doamna* sănătoasă şi teafără Franţei, îmi voi ţine făgăduiala.

— Cu toate acestea, domnule...

— Milord, îngăduiţi-mi să vă amintesc că aici comand eu singur.

— Milord, vă daţi seama ce spuneţi? rosti Buckingham cu trufie.

— Ştiu foarte bine şi o repet: aici comand eu singur, milord şi totul trebuie să mi se supună — marea, vântul, navele, oamenii.

Cuvintele acestea erau mari şi fură rostite cu multă nobleţe. Raoul observă efectul produs de ele asupra lui Buckingham. Acesta tremura din tot corpul şi se sprijini de unul din stâlpii cortului, ca să nu cadă; ochii i se înroşiră de furie, iar mâna cu care nu se sprijinea i se împlântă pe mânerul spadei.

— Milord — vorbi regina — permiteţi-mi să vă spun că sunt întru totul de părerea contelui de Norfolk; şi apoi, chiar dacă vremea ar fi fost frumoasă şi prielnică, iar nu ameninţătoare cum este în clipa de faţă, tot ar trebui să-i mai acordăm câteva ceasuri ofiţerului care ne-a adus atât da bine şi cu o îngrijire atât de mare până în apropierea coastelor Franţei, unde va trebui să ne părăsească.

Buckingham, în loc să răspundă, o întrebă cu privirea pe tânăra *Doamnă*. Aceasta, pe jumătate ascunsă sub faldurile de catifea şi aur ce-o adăposteau, nu asculta aproape de loc această discuţie, preocupată să-l privească pe contele de Guiche, care stătea de vorbă cu Raoul. Aceasta fu o nouă lovitură pentru Buckingham, care credea că descoperă în privirea Principesei Henriette un simţământ ceva mai adânc decât cel al simplei curiozităţi. Se retrase împleticindu-se şi se rezemă de catargul cel mare.

— Domnul de Buckingham n-are stofă de marinar — zise regina-mamă în franţuzeşte — iată, fără îndoială, pentru ce ţine atât de mult să pună mai repede piciorul pe uscat.

Tânărul auzi aceste cuvinte, păli, lăsă braţele să-i cadă cu deznădejde pe lângă trup şi se depărta încet, amestecând într-un suspin amar vechea lui iubire şi noua sa ură.

Trecând peste toate acestea, amiralul, fără să ţină de altfel seama de proasta dispoziţie a lui Buckingham, le invită pe principese în cabina lui de la prora, unde fusese întinsă o masă îmbelşugată, demnă de înalţii lui oaspeţi. Amiralul se aşează la dreapta *Doamnei*, iar pe contele de Guiche îl puse la stânga ei. Era locul pe care-l ocupa de obicei Buckingham. De aceea, când intră în sala de mese, ducele avea să încerce o nouă durere, văzându-se încă o dată înlăturat de etichetă — această altă regină căreia trebuia să-i poarte respect — şi chiar la un rang mai prejos decât cel pe care-l avusese până acum. La rândul lui, de Guiche, poate mai palid încă de fericire, pe cât era rivalul său de mânie, se aşeză tresărind alături de Prinţesă, a cărei rochie de mătase, atingându-l uşor, făcea să-i treacă prin tot trupul fiorii unei voluptăţi nemaicunoscute de el până atunci. După masă, Buckingham se ridică să-i ofere *Doamnei* braţul. De astă dată fu rândul lui de Guiche să-i dea o lecţie ducelui.

— Milord — zise el — fiţi bun şi, începând din acest moment, nu vă mai interpuneţi între alteţa sa regală *Doamna* şi mine. Începând din acest moment, într-adevăr, alteţa sa regală aparţine Franţei şi mâna Prinţesei atinge mâna *Domnului*, fratele regelui, atunci când alteţa sa regală îmi face cinstea de a-mi atinge mâna.

Şi, rostind aceste cuvinte, îi oferi el însuşi braţul tinerei *Doamne*, dar cu o sfială atât de vădită şi în acelaşi timp cu o nobleţe atât de stăpână pe sine, încât englezii făcură să se audă un murmur de admiraţie, pe când Buckingham lăsă să-i scape un suspin de durere.

Raoul iubea; el înţelese totul. Îi aruncă prietenului său una din acele priviri adânci, pe care numai un prieten sau numai o mamă le aruncă, în semn de ocrotire sau de veghe, asupra copilului sau asupra prietenului pe cale de a se rătăci.

Către ceasurile două, soarele se ivi, în sfârşit, pe cer, vântul se potoli, marea se linişti şi se netezi ca un vast covor de cristal, iar ceaţa care înfăşură coastele se împrăştie ca un văl ce se destramă în fâşii subţiri. Şi surâzătorul ţărm al Franţei se zărea acum în soare, cu miile lui de căsuţe albe, ce se desenau fie pe verdele blând al copacilor, fie pe albastrul senin al cerului.

Capitolul XV

Corturile

Amiralul, cum am văzut, luase hotărârea să nu bage în seamă privirile ameninţătoare şi pornirile năbădăioase ale lui Buckingham. Într-adevăr, de când plecaseră din Anglia, el avusese destul timp să se obişnuiască pe încetul cu toate acestea. De Guiche însă nu observase în nici un fel că tânărul lord părea să aibă un dinte împotriva lui; totuşi, din instinct, nu simţea nici o stimpatie pentru favoritul lui Carol al II-lea. Regina-mamă, cu o experienţă mai mare şi cu un simţ mai rece, domina întreaga situaţie şi, întrucât înţelegea primejdia ce plutea în aer, se pregătea să taie nodul atunci când momentul o va cere. Şi acest moment se ivi. Liniştea pusese acum stăpânire pe totul din jur, în afară de inima lui Buckingham, iar acesta, în nerăbdarea lui, îi repeta în şoaptă tinerei Prinţese:

— Doamnă, doamnă, în numele cerului, să coborâm la ţărm, te rog! Nu vezi oare că acest înfumurat conte de Norfolk mă ucide cu adorările lui şi cu grija pe care ţi-o poartă?

Henriette auzi aceste cuvinte; ea zâmbi şi, fără a întoarce faţa, punând doar în vocea sa acea mlădiere de blânda mustrare şi de drăgăstoasă asprime prin care cochetăria ştie să dea o încuviinţare, având totuşi aerul că formulează o apărare, murmură:

— Scumpul meu lord, ţi-am mai spus şi altă dată că dumneata eşti nebun.

Nici unul din aceste amănunte, am mai arătat, nu-i scăpa lui Raoul; auzise rugămintea lui Buckingham şi răspunsul Prinţesei; îl văzuse pe Buckingham făcând un pas înapoi la acest răspuns, scoţând un suspin şi ducându-şi mâna la frunte; şi întrucât nici inima, nici ochii nu-i erau înfăşuraţi în văluri, el înţelese totul şi se cutremură bănuind ce se petrecea în sufletul şi în gândurile lordului.

În sfârşit, amiralul, cu o încetineală înadins măsurată, dădu ultimele ordine pentru plecarea bărcilor. Buckingham primi

aceste ordine cu o bucurie atât de vie, încât un spectator străin ar fi putut crede că tânărul era zdruncinat la minte.

La comenzile lui Norfolk, o barcă mare, frumos pavoazată, coborî uşor pe lângă peretele vasului amiral; în ea puteau să încapă douăzeci de vâslaşi şi cincisprezece călători. Covoare de catifea ţesături brodate cu armele Angliei, ghirlande de flori, căci pe vremea aceea se folosea cu mare plăcere parabola când era vorba de alianţe politice, formau principala podoabă a acestei bărci cu adevărat regeşti. Abia fu lansată la apă, abia ridicară marinarii vâslele, aşteptând, ca nişte soldaţi cu armele la piept, îmbarcarea Prinţesei, că Buckingham alergă la scară ca să-şi ocupe locul său în barcă. Dar regina îl opri.

— Milord — spuse ea — nu se cuvine să ne laşi, pe mine şi fiica mea, să coborâm la ţărm, fără ca locuinţele să ne fi fost pregătite într-un chip oarecare. Te rog deci, milord, să te duci înainte la Le Havre şi să îngrijeşti ca totul să fie rânduit la sosirea noastră.

Aceasta fu o nouă lovitură pentru duce, lovitură cu atât mai grea cu cât era neaşteptată. Gângăvi ceva, se înroşi, dar nu fu în stare să răspundă nimic. Crezuse că va putea să stea lângă *Doamna* în timpul traversării şi să se bucure astfel până la urmă de ultimele clipe pe care norocul i le mai hărăzea. Dar ordinul era neînduplecat.

Amiralul, care auzise acest ordin, strigă numaidecât:

— Barca cea mică la apă!

Comanda fu îndeplinită cu acea iuţeală care este obişnuită în manevrele navelor de război. Buckingham, dezolat, îndreptă o privire deznădăjduită către Prinţesă, una rugătoare către regină şi una plină de mânie către amiral. Prinţesa se prefăcu a nu observa nimic. Regina întoarse capul. Amiralul începu să râdă. Buckingham, văzându-l că râde, fu gata să se năpustească asupra lui Norfolk. Regina-mamă se ridică în picioare.

— Pleacă domnule — rosti ea cu autoritate.

Tânărul duce rămase ca împietrit. Dar, privind în jurul lui şi încercând o ultimă salvare, întrebă, gâtuit de atâtea înfrângeri dureroase:

— Şi dumneavoastră, domnilor, dumneata, domnule de Guiche şi dumneata, domnule de Bragelonne, nu mă însoţiţi?

De Guiche se înclină.

— Eu sunt, întocmai ca şi domnul de Bragelonne, la ordinele reginei — răspunse el. Ceea ce ne va porunci ea să facem, aceea vom face.

Şi privi spre tânăra Prinţesă, care îşi lăsă ochii în jos.

— Iartă-mă, domnule de Buckingham — zise regina — dar domnul de Guiche îl reprezintă aici pe *Domnul.*; dânsul urmează să ne facă onorurile Franţei, după cum domnia ta ne-ai făcut onorurile Angliei; nu se poate deci sustrage datoriei de a ne însoţi. De altminteri, datorăm această mică favoare curajului pe care l-a avut de a veni să ne întâmpine aici pe o vreme atât de rea.

Buckingham deschise gura ca pentru a răspunde, dar, fie că nu găsi o idee potrivită, fie că nu-i veneau cuvintele pentru a exprima această idee, nici un sunet nu i se desprinse de pe buze şi, răsucindu-se ca ameţit, sări de pe navă în barcă. Vâslaşii abia avură timp să-l prindă în braţe şi să-şi ţină ei înşişi echilibrul, căci săritura şi greutatea ducelui erau cât pe-aci să răstoarne bărcuţa.

— Hotărât, milord e nebun — zise amiralul, cu glas tare, către Raoul.

— Mă tem şi eu pentru milord — răspunse Bragelonne.

În tot timpul cât barca a plutit spre ţărm, ducele nu şi-a dezlipit privirile de la vasul amiral, asemenea unui avar căruia i se răpeşte o comoară, asemenea unei mame căreia i s-ar smulge din braţe fiica spre a fi condusă la moarte. Dar nimic nu răspunse la semnele lui, la tulburarea sa, la jalnicele lui zbuciumări. Buckingham era atât de întristat, încât se lăsă să cadă pe o bancă, înfigându-şi mâna în păr, în timp ce marinarii, nepăsători, făceau barca să zboare pe deasupra valurilor. Când ajunseră la ţărm, părea aşa de istovit, încât, dacă nu l-ar fi întâmpinat mesagerul pe care-l trimisese înainte ca intendent însărcinat să se ocupe cu rechiziţionarea locuinţelor, n-ar fi ştiut încotro s-o apuce. Odată condus la locuinţa ce-i era rezervată, se închise înăuntru, ca Ahile în cortul său.

În larg, barca cea mare care le aducea pe prinţese se desprindea de vasul amiral în clipa când Buckingham punea piciorul pe pământ. După ea venea o altă barcă, încărcată de ofiţeri, de curteni şi de prieteni. Toată populaţia din Le Havre, urcată la repezeală în lotci pescăreşti, în luntri cu fundul drept sau în caiace normande, ieşi în întâmpinarea bărcii regale. Tunurile din forturi începură să tragă din nou; vasul amiral şi

celelalte două nave răspundeau cu alte salve şi vâlvătăi de flăcări amestecate cu scame şi fum ţâşneau din ţevile largi, în rotocoale, rătăcind pe deasupra valurilor, înainte de a se destrăma în văzduhul albastru.

Prinţesa atinse cu piciorul prima treaptă a cheiului. O muzică veselă o aştepta pe uscat şi acum îi însoţea fiecare pas pe care-l făcea. În timp ce alaiul se îndrepta spre centrul oraşului şi Prinţesa călca uşor pe tapiseriile bogate şi pe buchetele de flori, contele de Guiche şi Raoul, desprinzându-se din mijlocul englezilor, apucară pe alte străzi şi se duseră în goană la reşedinţa aleasă mai dinainte pentru *Doamna*.

— Să ne grăbim — îi spuse Raoul lui de Guiche — căci după firea pe care i-o cunosc, acest Buckingham ar fi în stare să ne facă cine ştie ce pocinog, văzând urmarea celor hotărâte de noi ieri.

— Oh — răspunse contele — îl avem aici pe de Wardes, care e dârzenia întrupată şi pe Manicamp, care e blândeţea însăşi.

De Guiche nu se lăsă totuşi pe tânjeală şi, după cinci minute, se aflau în faţa primăriei. Ceea ce-i uimi la început fu o mare mulţime de oameni ce ticsea piaţa.

— Bun — zise de Guiche — se pare că locuinţele noastre au fost înălţate.

Într-adevăr, în faţa primăriei, chiar în mijlocul pieţei, fuseseră înjghebate corturi de o eleganţă neobişnuită, în vârful cărora fluturau drapelele Franţei şi Angliei, alăturate. Primăria era înconjurată de corturi ca de o centură bălţată; zece paji şi doisprezece călăraşi din gardă, trimişi să escorteze pe ambasadori, făceau de strajă în jurul corturilor. Priveliştea era ciudată, neobişnuită; avea ceva feeric.

Aceste locuinţe improvizate fuseseră ridicate în timpul nopţii. Îmbrăcate pe dinăuntru şi pe dinafară cu cele mai scumpe stofe pe care de Guiche le putuse găsi în Le Havre, ele încercuiau pe de-a întregul primăria, adică reşedinţa tinerei Prinţese; erau apoi legate unele de altele prin nişte cordoane de mătase întinse şi păzite de santinele, în aşa fel că planul lui Buckingham era complet răsturnat, în cazul când acest plan ar fi fost cu adevărat de a păstra pentru el şi englezii lui terenul din preajma primăriei. Singura trecere prin care se putea ajunge la treptele primăriei şi care nu fusese închisă de această baricadă de mătase, era străjuită de două corturi asemănătoare

cu două foişoare şi ale căror uşi se deschideau de o parte şi de alta a acestei intrări. Cele două corturi erau destinate lui de Guiche şi lui Raoul; în lipsa lor, ele trebuiau să fie ocupate în permanenţă: al lui de Guiche de către de Wardes, al lui Raoul de Manicamp. În jurul acestor două corturi şi al celorlalte şase, cam vreo sută de ofiţeri, de gentilomi şi de paji străluceau în costumele lor de mătase şi aur, zumzăind ca nişte albine în jurul stupilor. Toţi aceştia, cu spadele la şold, erau gata să se supună *in corpore*, la un semn al lui de Guiche sau al lui Bragelonne, cele două căpetenii ale ambasadei.

Chiar în momentul când cei doi tineri se iviră la capătul unei străzi ce dădea în piaţă, ei zăriră, străbătând aceeaşi piaţă, în galopul calului său, un tânăr gentilom de o eleganţă încântătoare. Tânărul brăzda mulţimea de curioşi prin care trecea, dar când văzu locuinţele acestea ridicate acolo peste noapte, scoase un strigăt de mânie şi deznădejde. Era Buckingham! Buckingham, care se trezise din amorţeala sa, pentru a îmbrăca cel mai strălucitor costum şi a veni să le aştepte pe *Doamna* şi pe regină pe treptele primăriei. Dar, la intrarea dintre cele două corturi, i se taie calea şi fu nevoit să se oprească. Buckingham ridică furios biciuşca; doi ofiţeri îi apucară însă braţul.

Dintre cei doi înlocuitori, numai unul era în cortul său. De Wardes urcase în interiorul primăriei, pentru a transmite unele dispoziţii date de către de Guiche. Auzind larma pe care o făcea Buckingham, Manicamp, întins deasupra pernelor dintr-unul din cele două corturi de la intrare, se ridică în capul oaselor, cu lenea lui obişnuită, şi, văzând că tărăboiul nu contenea, se ivi de după perdea.

— Ce-i aici — întrebă el cu o voce somnoroasă — şi ce înseamnă gălăgia asta atât de mare?

Întâmplarea făcu ca, în clipa când el începu să vorbească, zarva să contenească, astfel încât, cu toate că vocea lui era blândă şi stăpânită, toată lumea îi auzi întrebarea. Buckingham întoarse capul şi privi de sus acest trup lung şi deşirat şi această faţă pe jumătate adormită. Pesemne că persoana gentilomului nostru, îmbrăcat, de altminteri, destul de simplu, aşa precum am arătat, nu-i stârni prea mare respect, căci i se adresă pe un ton dispreţuitor:

— Dumneata cine mai eşti, domnule?

Manicamp se sprijini de braţul unei matahale de călăraş, ce stătea alături, ţeapăn ca un stâlp de catedrală şi răspunse cu acelaşi glas potolit:

— Dar dumneata cine eşti?

— Eu sunt milordul duce de Buckingham. Am închiriat toate casele din preajma primăriei, unde am treburi; or, întrucât aceste case sunt închiriate, ele sunt ale mele şi fiindcă le-am închiriat ca să am trecerea liberă spre primărie, dumneata n-ai dreptul să-mi închizi calea.

— Dar domnule, cine te împiedică să treci? întrebă Manicamp.

— Santinelele dumitale.

— Fiindcă vrei să treci călare, domnule şi consemnul este să nu fie lăsaţi să treacă decât oameni pe jos.

— Nimeni n-are dreptul să dea vreun consemn aici, în afară de mine — zise Buckingham.

— Cum aşa, domnule? întrebă Manicamp cu vocea lui blândă. Fă-mi plăcerea şi dezleagă-mi această enigmă.

— Pentru că, după cum ţi-am mai spus, eu am închiriat toate casele din jurul pieţei.

— Asta o ştiu, întrucât nouă nu ne-a mai rămas decât piaţa.

— Te înşeli, domnule, piaţa e a mea, ca şi casele.

— Oh, s-avem iertare, domnule, dumneata greşeşti. La noi e o vorbă: caldarâmul regelui; deci piaţa este a regelui; şi cum noi suntem ambasadorii regelui, piaţa este a noastră.

— Domnule, te-am mai întrebat o dată, cine eşti dumneata? strigă Buckingham, scos din fire de sângele rece al interlocutorului său.

— Mă numesc Manicamp — răspunse tânărul cu o voce eoliană, într-atât era de armonioasă şi suavă.

Buckingham ridică din umeri.

— Pe scurt — zise el — când am închiriat casele din jurul primăriei, piaţa era goală; barăcile astea îmi împiedică vederea, scoateţi-le de aici!

Un surd şi ameninţător murmur se răspândi în mulţimea de ascultători. Tocmai în acel moment sosi de Guiche; acesta dădu la o parte mulţimea ce-l despărţea de Buckingham şi, urmat de Raoul, intră printr-o parte a pieţei, în timp ce prin cealaltă parte intra de Wardes.

— Iertaţi, milord — vorbi el — dar dacă aveţi vreo plângere de făcut, fiţi bun şi adresaţi-mi-o mie, ştiut fiind că eu sunt cel care a dat planurile acestei construcţii.

— Afară de asta, vreau să-ţi atrag luarea-aminte, domnule, că acest cuvânt, barăci, poate să ne supere — adăugă Manicamp pe un ton plin de graţie.

— Aşadar, ce spuneaţi, domnule? întrebă de Guiche.

— Spuneam, domnule conte — răspunse Buckingham cu un accent de furie încă nepotolită, cu toate că se mai stăpânise puţin în prezenţa unui egal — spuneam că e cu neputinţă ca aceste corturi să rămână acolo unde sunt.

— Cu neputinţă? se miră de Guiche. Şi pentru ce, rogu-vă?

— Fiindcă mă stingheresc.

De Guiche lăsă să-i scape un gest de nerăbdare, dar o privire de gheaţă a lui Raoul îl domoli.

— Ar trebui să vă stingherească mai puţin, domnule, decât abuzul de întâietate pe care vi l-aţi îngăduit.

— Abuzul?

— Dar, fără îndoială. Aţi trimis aici un mesager care să închirieze, în numele vostru, toate casele din Le Havre, fără a mai ţine seama că şi francezii trebuiau să vină în întâmpinarea *Doamnei*. E un lucru mai puţin frăţesc, domnule duce, pentru reprezentantul unei naţiuni prietene.

— Pământul e al primului ocupant — zise Buckingham.

— Dar nu şi în Franţa.

— Pentru ce nu şi în Franţa?

— Fiindcă e ţara bunei-cuviinţe.

— Ce vreţi să spuneţi? strigă Buckingham pe un ton atât de ridicat, încât cei de faţă se dădură numaidecât un pas înapoi, crezând că au să se încaiere.

— Vreau să spun, domnule — răspunse de Guiche pălind de furie — că eu am pus să se ridice aceste adăposturi pentru mine şi prietenii mei, în chip de locuinţe pentru ambasadorii Franţei, ca singurul loc de odihnă pe care pretenţia dumneavoastră ni l-a lăsat în acest scop şi că în aceste adăposturi voi sta, eu şi ai mei, afară numai dacă o voinţă mai puternică şi îndeosebi mai suverană decât a domniei voastre, nu va hotărî altfel.

— Adică dacă nu va dispune evacuarea, cum se zice la Palat — adăugă cu blândeţe Manicamp.

— Cunosc eu pe cineva, domnule, care va fi, sper, aşa precum doriţi — zise Buckingham ducându-şi mâna la spadă.

În aceeaşi clipă, când zeiţa Discordiei, aprinzând inimile, era pe cale să îndrepte toate spadele împotriva piepturilor omeneşti, Raoul îşi puse încet braţul pe umărul lui Buckingham.

— Un cuvânt, milord — zise el.

— Dreptul meu! Dreptul meu mai întâi! strigă năbădăiosul tânăr.

— Tocmai asupra acestui punct voi avea cinstea de a vă vorbi — adăugă Raoul.

— Fie, dar fără multe vorbe, domnule.

— O singură întrebare; vedeţi dar că nu se poate să fiu mai scurt decât atât.

— Vorbiţi, ascult.

— Oare dumneavoastră, sau domnul duce de Orléans urmează să se însoare cu nepoata regelui Henric al IV-lea?

— Cum aţi spus? întrebă Buckingham, dându-se un pas înapoi, uluit.

— Vă rog să-mi răspundeţi la asta, domnule — stărui liniştit Raoul.

— Dorinţa dumneavoastră este cumva de a mă lua în râs, domnule? întrebă Buckingham.

— Şi ăsta poate fi un răspuns şi el îmi este de ajuns. Aşadar, aţi mărturisit, nu dumneavoastră sunteţi cel care se căsătoreşte cu Prinţesa Angliei.

— Dar o ştiţi prea bine, domnule, aşa mi se pare.

— Iertaţi, însă după felul cum vă purtaţi, lucrul nu este tocmai limpede.

— La urma urmei, ce vreţi dumneavoastră să spuneţi?

Raoul se apropie de duce.

— Aveţi — zise el coborând glasul — porniri care seamănă cu cele ale geloziei; ştiţi asta, milord? Or, asemenea porniri, când la mijloc e vorba de o femeie, nu se potrivesc de loc cuiva care nu e nici amantul, nici soţul ei; cu atât mai puţin, sunt sigur că înţelegeţi asta, milord, când acea femeie este o prinţesă.

— Domnule — izbucni Buckingham — dumneavoastră o înjosiţi pe Doamna Henriette.

— Dumneavoastră sunteţi cel care o înjoseşte, milord, luaţi seama! răspunse Bragelonne cu răceală. Adineauri, pe vasul amiral, aţi reuşit s-o supăraţi pe regina-mamă şi l-aţi scos din răbdări pe amiral. M-am uitat la dumneavoastră, milord şi am

crezut, la început, că sunteţi nebun; dar pe urmă am ghicit adevărata pricină a acestei nebunii.

— Domnule!

— Fiţi liniştit, am să mai adaug ceva: sper că sunt singurul dintre francezi care a priceput acest lucru.

— Dar ştiţi, domnule — zise Buckingham, tremurând de mânie şi în acelaşi timp de nestăpânire — ştiţi că aveţi un fel de a vorbi care merită să fie înăbuşit?

— Cântăriţi-vă cuvintele, milord — îl înfruntă Raoul cu semeţie — nu mă trag dintr-o spiţă de oameni ale căror porniri să se lase înăbuşite; în schimb, dumneavoastră faceţi parte dintr-un neam ale cărui pasiuni sunt privite cu neîncredere de către bunii francezi; vă repet, deci, pentru a doua oară, luaţi seama, milord.

— La ce, dacă nu vă supăraţi? Nu cumva dumneavoastră mă ameninţaţi?

— Sunt fiul contelui de La Fère, domnule de Buckingham şi eu nu ameninţ niciodată, pentru că lovesc mai întâi. De aceea, să ne înţelegem, ameninţarea pe care v-o fac, iat-o…

Buckingham strânse pumnii; dar Raoul continuă, ca şi cum n-ar fi observat nimic.

— La primul cuvânt în faţa cuviinţei pe care vi-l veţi mai îngădui faţă de alteţa sa regală… Oh, fiţi potolit, domnule de Buckingham, aşa cum şi eu caut să fiu.

— Dumneavoastră?

— Da, eu. Atâta vreme cât *Doamna* se afla pe teren englez, am tăcut; acum însă, când ea a pus piciorul pe pământul Franţei, acum când noi am primit-o aici în numele Prinţului, la cea dintâi ocară pe care, în ciudata dumneavoastră afecţiune, o veţi aduce casei regale a Franţei, nu-mi rămân decât două lucruri de făcut: sau să vestesc în faţa tuturor nebunia ce v-a cuprins în acest moment şi să pun să fiţi trimis cu toată ruşinea înapoi în Anglia, sau, dacă preferaţi, să vă înfig pumnalul în piept în mijlocul adunării. De altfel, această a doua cale mi se pare cea mai potrivită şi cred că pe ea o voi folosi.

Buckingham se făcu mai alb la faţă decât gulerul de dantelă de Anglia ce-i înfăşură gâtul.

— Domnule de Bragelonne — zise el — îmi vorbeşte oare un gentilom?

— Da. Numai că acest gentilom îi vorbeşte unui nebun. Liniştiţi-vă, milord şi atunci vă va vorbi altfel.

— Oh, domnule de Bragelonne — murmură ducele cu o voce înăbuşită şi ducându-şi mâna la gât — dar vezi bine că mor!

— Dacă asta s-ar întâmpla în acest moment, domnule — zise Raoul cu netulburatul lui sânge rece — aş socoti-o într-adevăr drept o mare fericire, întrucât astfel s-ar înlătura tot soiul de cuvinte răutăcioase pe seama dumneavoastră şi pe aceea a ilustrelor persoane pe care devotamentul domniei voastre le prihăneşte într-un chip atât de nesăbuit.

— Oh, ai dreptate, ai dreptate — îngăimă tânărul duce deznădăjduit. Da, da, dacă aş muri! Da, mai bine să mor decât să sufăr ceea ce sufăr în clipa de faţă!

Şi îşi duse mâna la un minunat pumnal cu plăselele împodobite cu pietre preţioase, pe care-l scoase pe jumătate de la piept. Raoul îl apucă de braţ.

— Ia seama, domnule — zise el — dacă nu vă veţi ucide, veţi rămâne de râsul lumii; dacă vă veţi ucide, veţi păta cu sânge veşmântul de nuntă al Principesei Angliei.

Timp de un minut, Buckingham rămase locului, gâfâind. În acel minut i se văzură buzele tremurând, obrajii străbătuţi de fiori, ochii tulburi, ca într-un delir. Apoi, deodată, el vorbi:

— Domnule de Bragelonne, nu cunosc un spirit mai nobil ca al dumitale; eşti vrednicul fiu al celui mai desăvârşit gentilom de pe lume. Folosiţi-vă de corturile dumneavoastră!

Şi cuprinse cu amândouă braţele grumazul lui Raoul.

Întreaga adunare, uimită de acest sfârşit la care nimeni nu se aştepta, dată fiind înverşunarea unuia dintre adversari şi dârza stăruinţă a celuilalt, întreaga adunare începu să bată din palme şi mii de urale, mii de aplauze voioase se ridicară spre cer. De Guiche îl îmbrăţişă la rândul său pe Buckingham, cam fără tragere de inimă, dar, oricum, îl îmbrăţişă. Acesta fu semnalul. Englezii şi francezii, care, până atunci, se priviseră unii pe alţii cu nelinişte, fraternizară într-o clipă.

Tocmai când se întâmplau toate acestea, sosi cortegiul principeselor, care, fără intervenţia lui Bragelonne, ar fi găsit în piaţă două armate încăierate şi flori stropite cu sânge. Atmosfera se însenină din nou la ivirea flamurilor.

Capitolul XVI

Noaptea

Cea mai deplină armonie se statornici astfel în mijlocul corturilor. Englezi şi francezi se întreceau în a fi cât mai curtenitori faţă de ilustrele călătoare şi cât mai binevoitori între ei. Englezii le trimiseră francezilor flori, din care făcuseră o întreagă provizie pentru a sărbători sosirea tinerei Prinţese; francezii îi poftiră pe englezi la un ospăţ ce urma să fie dat abia a doua zi.

Doamna fu deci întâmpinată în calea sa de aclamaţiile tuturora. Ea le apărea ca o regină, din pricina respectului ce i-l purtau toţi, ca un idol, din pricina adoraţiei ce i-o nutreau unii.

Regina-mamă le făcu francezilor cea mai călduroasă primire. Franţa era pentru dânsa ţara natală şi fusese prea nenorocită în Anglia, pentru ca Anglia să o fi putut face să uite Franţa. O îndemna, aşadar, pe fiica sa, dându-i ca pildă dragostea ei, să iubească ţara unde amândouă găsiseră adăpost şi unde le aştepta acum zodia unui viitor strălucit.

După ce zarva sosirii se potoli şi privitorii începură să se împrăştie, după ce nu se mai auziră decât fanfarele îndepărtate şi zumzetul mulţimii, după ce noaptea se lasă peste tot, înfăşurind în vălurile sale înstelate marea, portul, oraşul şi ţarinile încă fremătând în urma acestui mare eveniment, de Guiche intră în cortul său şi se aşează pe o bancă largă de lemn, pe faţă cu o expresie atât de îndurerată, încât Bragelonne îl urmări cu privirea până când îl auzi oftând; atunci se apropie de el. Contele se lăsase pe spate, cu umărul rezemat de peretele cortului, cu fruntea în palme, cu pieptul zguduit, cu genunchii tremurând.

— Suferi, prietene? îl întrebă Raoul.

— Îngrozitor.

— Trupeşte, nu-i aşa?

— Da, trupeşte.

— Ziua a fost obositoare, într-adevăr — continuă tânărul, cu privirea aţintiră asupra celui pe care-l avea în faţă.

— Da şi numai somnul m-ar putea întrema.

— Vrei să te las singur?

— Nu, trebuie să-ţi vorbesc.

— Nu te voi lăsa să vorbeşti decât după ce-ţi voi pune eu însumi câteva întrebări, de Guiche.

— Pune.

— Dar să fii sincer în răspunsuri.

— Ca întotdeauna.

— Ştii pentru ce era Buckingham atât de furios?

— Aş putea să bănuiesc.

— O iubeşte pe *Doamna*, vrei să spui, nu-i aşa?

— Cel puţin după cum se poartă, ai putea să juri că asta e cauza.

— Ei bine, nu-i asta!

— Oh, de astă data te înşeli, Raoul; i-am citit obida în ochi, în mişcări, în tot ce a făcut de azi-dimineaţă şi până acum.

— Eşti poet, scumpul meu conte şi pretutindeni vezi numai poezie.

— Văd mai ales dragostea.

— Unde nu există.

— Unde există.

— Ascultă, de Guiche, nu crezi că te înşeli?

— Oh, sunt sigur că nu! strigă cu îndărătnicie contele.

— Spune-mi, conte — îl întrebă Raoul, privindu-l în adâncul ochilor — ce te face să te socoţi atât de clarvăzător?

— Amorul propriu — răspunse de Guiche şovăind.

— Amorul propriu! E un cuvânt prea lung, de Guiche.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun, dragă prietene, că de obicei eşti mai puţin trist decât astă-seară.

— Oboseala.

— Oboseala?

— Da.

— Ei bine, dragul meu, am făcut campanii împreună, am stat alături călare optsprezece ceasuri, trei cai, zdrobiţi de oboseală şi morţi de foame, au căzut sub noi, dar nu ne-am dat bătuţi. Prin urmare, nu oboseala te întristează, conte.

— Atunci, supărarea.

— Care supărare?

— Aceea de astă-seară.

— Nebunia lordului Buckingham?

— Ei da, fără îndoială! Nu e oare supărător, pentru noi, francezii care-l reprezentăm pe stăpânul nostru, să vedem cum

un englez îi face curte viitoarei noastre stăpâne, a doua doamnă a regatului?

— Da, ai dreptate; însă eu cred că lordul Buckingham nu e chiar atât de primejdios.

— Nu, dar e plictisitor. Venind aici, era cât pe-aci să stârnească zâzania între englezi şi noi, dacă n-ai fi fost tu, cu înţelepciunea ta admirabilă şi cu hotărârea ta atât de ciudată, ne-am fi încrucişat spadele în mijlocul oraşului.

— Dar s-a schimbat, ai văzut.

— Da, de bună seamă; şi tocmai de-aici porneşte nedumerirea mea. Tu i-ai vorbit încet; ce i-ai spus? Crezi că o iubeşte, dar tot tu singur spui ca o pasiune nu se stinge cu atâta uşurinţă; prin urmare nu e îndrăgostit de ea!

De Guiche rosti aceste cuvinte din urmă cu o asemenea expresie, încât Raoul ridică faţa. Pe nobilul chip al tânărului său prieten se citea o nemulţumire lesne de observat.

— Ceea ce i-am spus lui, conte — răspunse Raoul — am să ţi-o repet ţie. Asculta bine, iată: "Domnule, priviţi cu un aer de invidie, cu un aer de patimă jignitoare pe sora Prinţului dumitale, care nu-ţi este logodnică şi care nu este, nu poate să-ţi fie amantă; aduci deci o ocară acelora care, ca noi, vin să întâmpine o fecioară spre a o conduce la soţul ei".

— I-ai spus tu asta? întrebă de Guiche, înroşindu-se.

— În mod foarte deschis; ba am mers şi mai departe.

De Guiche făcu o mişcare.

— l-am spus: "Cu ce ochi ne-ai privi dumneata dacă ai zări printre noi un bărbat atât de nesocotit, atât de neloial, încât să nutrească alte simţăminte în afară de cel mai curat respect faţă de o prinţesă hărăzită stăpânului nostru?"

Aceste cuvinte i se adresau în aşa măsură lui de Guiche, încât contele păli şi, cuprins de un tremur subit, nu putu decât să întindă maşinal o mână spre Raoul, în timp ce cu cealaltă îşi acoperea ochii şi fruntea.

— Dar, slavă Domnului — continuă Raoul, fără să ia în seamă mişcarea prietenului său — francezii, despre care se spune că sunt uşuratici, curioşi, nesăbuiţi, ştiu să treacă la o judecată sănătoasă şi la o morală sănătoasă când e vorba de chestiuni de înaltă cuviinţă. "Or, am adăugat, află, domnule de Buckingham, că noi, gentilomii Franţei, noi ne slujim regii jertfindu-le nu numai pasiunile noastre, dar şi averea şi chiar viaţa noastră; iar dacă, din întâmplare, demonul face să

încolţească în noi unul din acele gânduri ce aprind inima, noi stingem această flacără, chiar de trebuie s-o stropim cu propriul nostru sânge. În felul acesta salvăm dintr-o dată trei mândrii: a ţarii noastre, a stăpânului nostru şi a noastră înşine. Iată, domnule de Buckingham, în ce fel înţelegem să ne purtăm noi; iată cum trebuie să se poarte orice om de bun simţ." Şi iată, dragul meu de Guiche — adăugă Raoul — cum i-am vorbit domnului de Buckingham, făcându-l, fără greutate, să înţeleagă totul.

De Guiche, încovoiat până atunci sub greutatea cuvintelor lui Raoul, se îndreptă deodată, cu privirea mândră, cu palma înfierbântată şi apucă mâna lui Raoul; pometii obrajilor săi, după ce fuseseră reci ca gheaţa, se aprinseseră acum ca focul.

— I-ai vorbit foarte bine, Raoul — spuse el cu vocea sugrumată. Eşti un prieten desăvârşit, îţi mulţumesc. Şi acum, te rog, lasă-mă singur.

— Vrei să rămâi singur?

— Da, am nevoie de odihnă. Prea multe întâmplări mi-au răvăşit astăzi capul şi inima; mâine, când ne vom revedea, nu voi mai fi acelaşi om, te asigur.

— Ei bine, fie, te las — zise Raoul, retrăgându-se.

Contele făcu un pas către prietenul său şi-l strânse cu căldură în braţe. Dar Raoul putu să simtă în această îmbrăţişare prietenească tremurul unei mari pasiuni înăbuşite.

Noaptea era senină, răcoroasă, înstelată: după furtună, căldura soarelui readusese pretutindeni viaţa, bucuria, încrederea. Pe cer se înfiripaseră câţiva nori lungi şi străvezii, a căror albeaţă aurită făgăduia un şir de zile potolite, datorită unei adieri dinspre răsărit. În piaţa primăriei, umbre mari, tăiate de largi raze luminoase, formau un fel de mozaic uriaş, din lespezi albe şi lespezi negre. Curând, întregul oraş adormi; doar în apartamentul *Doamnei*, ale cărui ferestre dădeau spre piaţă, se mai zărea o lumină slabă şi această blândă licărire a lămpii aproape stinse părea imaginea acelui somn liniştit de fecioară, a cărei viaţă abia înmugureşte, abia începe să simtă şi a cărei flacără se astâmpără iarăşi de îndată ce trupul a adormit.

Bragelonne ieşi din cortul său cu mersul liniştit şi măsurat al omului dornic să vadă totul, dar grijuliu să nu fie văzut de nimeni. Şi atunci, pitit în dosul perdelelor groase, cuprinzând întreaga piaţă cu o singură privire, văzu, după o clipă, perdelele

de la cortul lui de Guiche mişcându-se şi desfăcându-se. În dosul lor se zărea umbra lui de Guiche, ai cărui ochi scânteiau în întunecime, îndreptaţi cu înfrigurare către salonul *Doamnei*, luminat de pâlpâirea dulce a lămpii din interiorul apartamentului. Această lucire potolită ce împurpura vitraliile era în clipele acelea steaua spre care căta contele. Se putea vedea tremurându-i în privire tot zbuciumul ce-i vânzolea sufletul. Raoul, ascuns în umbră, ghicea toate gândurile pătimaşe ce întindeau între cortul tânărului ambasador şi balconul Prinţesei un fir tainic şi fermecător de simpatie, un fir împletit din năzuinţe pline de atâta voinţă, de atâta stăruinţă, încât aceste năzuinţe se adresau, fără îndoială, visurilor de dragoste, cu rugămintea ca ele să coboare în culcuşul acela parfumat pe care contele îl sorbea înfiorat cu ochii sufletului său.

Dar de Guiche şi Raoul nu erau singurii care stăteau de veghe. Fereastra unei case ce dădea în piaţă era de asemenea deschisă; era fereastra de la locuinţa unde trăsese Buckingham. În lumina ce se revărsa pe această din urmă fereastra, se desprindea, în linii groase, umbra ducelui, care, rezemat de pervazul înflorit cu cioplituri frumoase şi împodobit cu franjuri de catifea, îşi îndrepta şi el, spre balconul *Doamnei*, dorinţele şi nebuneştile viziuni ale iubirii lui.

Bragelonne nu-şi putu stăpâni un zâmbet. "Iată o biată inimă luată cu asalt — îşi zise el, gândindu-se la *Doamna*. Apoi, întorcându-se cu gândul, plin de compătimire, la *Domnul*, adăugă: Şi un biet soţ ameninţat din toate părţile. Bine de el că e un mare prinţ şi are destulă armată ca să-şi păzească odorul."

Bragelonne mai pândi câtăva vreme tertipurile celor doi îndrăgostiţi, ascultă sforăitul sonor, necuviincios, al lui Manicamp, care trăgea la aghioase cu atâta mândrie, de parcă ar fi fost îmbrăcat în costumul lui albastru, iar nu în cel violet, pe urmă întoarse faţa spre adierea ce-i aducea din depărtări cântecul unei privighetori şi, după ce-şi făcu el însuşi o provizie de alean, altă lingoare a nopţilor, se duse să se culce, gândindu-se, în ceea ce-l privea, că poate tot aşa, patru sau şase ochi, la fel de învăpăiaţi ca şi ai lui de Guiche sau Buckinghan, o sorbeau pe aceea care era idolul său din castelul de la Blois.

— Unde domnişoara de Montalais nu se poate spune că e o garnizoana prea puternică! rosti el încet, suspinând însă destul de tare.

Capitolul XVII

De La Le Havre la Paris

A doua zi, serbările avură loc cu toată pompa şi cu toată însufleţirea pe care mijloacele oraşului şi buna dispoziţie a spiritelor puteau să le dea.

În timpul celor din urmă ceasuri petrecute la Le Havre, fusese pregătită şi plecarea. *Doamna*, după ce-şi luă rămas bun de la flota engleză şi salută pentru cea din urmă oară patria, înclinându-se în faţa pavilionului ei, se urcă în trăsură, însoţită de un alai strălucitor.

De Guiche sperase că ducele de Buckingham se va înapoia împreună cu amiralul în Anglia; dar Buckingham izbuti să-i dovedească reginei că ar fi nepoliticos din partea lui să o lase pe *Doamna* să ajungă la Paris aproape ca şi părăsită. Acest lucru odată hotărât, ca Buckingham să o însoţească pe *Doamna*, tânărul duce îşi alese un grup de gentilomi şi de ofiţeri care aveau să formeze o suită a lui proprie; astfel încât o întreagă armată se îndreptă acum spre Paris, împrăştiind aur şi stârnind o voioşie fără margini în toate oraşele şi satele prin care trecea.

Vremea era frumoasă. Franţa se arăta încântătoare ochiului, mai ales pe acest drum pe care-l urma alaiul. Primăvara îşi arunca florile şi ramurile înmiresmate în calea acestei tinereţi princiare. Toată Normandia, cu ţarinele ei înverzite, cu zările ei albastre, cu râurile ei argintii, se înfăţişa ca un paradis pentru noua soră a regelui.

Tot drumul fu numai serbări şi cântece de veselie. De Guiche şi Buckingham uitaseră tot ce-i dezbina; de Guiche se gândea doar să înfrângă noile asalturi ale englezului, Buckingham să reînsufleţească în inima Prinţesei amintirea ţării de care erau legate imaginile atâtor zile fericite. Dar, vai! bietul duce îşi dădu seama că icoana scumpei lui Anglii se ştergea din ce în ce mai mult în mintea *Doamnei*, pe măsură ce, în locul ei, se întipărea tot mai adâncă dragostea pentru Franţa.

Într-adevăr, el putu să observe că toate micile lui semne de bunăvoinţă nu mai trezeau nici o recunoştinţă şi oricât de graţios s-ar fi arătat pe unul din cei mai iuţi bidivii din rasa Yorkshire, abia din când în când şi numai din întâmplare ochii Principesei se mai întorceau şi asupra lui. În zadar încerca să dea dovadă de toată bărbăţia, adunând laolaltă puterea, tinereţea, furia şi destoinicia, pentru a atrage asupra sa una din privirile ei aruncate peste câmp sau îndreptate către altcineva; în zadar îşi aţâţa calul, care scotea foc pe nări, făcându-l să sară peste piedicile din cale sau să se avânte prin vâlcele şi tăpşanuri, adesea gata să se zdrobească de un copac sau să se rostogolească în vreun şanţ, căci *Doamna*, auzind tropotul, ridica doar pentru o clipă faţa şi-l privea nepăsătoare, apoi, surâzând uşor, se întorcea către paznicii ei credincioşi, Raoul şi de Guiche, care călăreau liniştiţi pe lângă portierele trăsurii sale. Atunci Buckingham cădea pradă tuturor chinurilor geloziei; o durere necunoscută, ciudată şi arzătoare se strecura în vinele sale şi ameninţa să-i cuprindă inima; atunci, pentru a dovedi că-şi dădea seama de nebunia lui şi că voia să răscumpere prin cea mai umilă supunere nerozia năzdrăvăniilor sale, îşi strunea calul înecat de sudoare, acoperit de o spumă albă şi groasă, şi-l silea să muşte zăbala lângă fereastra trăsurii, în văzul mulţimii de curteni. Uneori smulgea drept răsplată un cuvânt al *Doamnei*, dar şi acest cuvânt i se părea mai curând o mustrare.

— Bine, domnule Buckingham — spunea dânsa — iată-te, în sfârşit, întors la simţăminte mai cuminţi.

Sau un cuvânt al lui Raoul:

— Ai să-ţi omori calul, domnule de Buckingham.

Şi-l asculta răbdător pe Raoul, căci un glas lăuntric îi spunea, fără sa fi căpătat vreo dovadă anume, că Raoul era cel care-l domolea pe de Guiche şi că, fără Raoul, cine ştie ce pornire nesocotită, fie a contelui, fie a lui însuşi, a lui Buckingham, ar fi dus la o ruptură, la o izbucnire, la surghiun poate.

De când cu faimoasa discuţie pe care cei doi tineri o avuseseră în corturile din Le Havre şi în cursul căreia Raoul îl făcuse pe duce să-şi dea seama de greşeala purtărilor lui, Buckingham se simţea atras, fără voia sa, către Raoul. Îi plăcea să stea adesea de vorbă cu el şi mai totdeauna pentru a-l întreba ceva fie despre tatăl lui, fie despre d'Artagnan,

prietenul lor, al amândurora, de care Buckingham era aproape tot atât de încântat ca şi Raoul. Raoul căuta de obicei să închege asemenea discuţii mai ales când era de faţă şi de Wardes, care în tot timpul călătoriei se simţise rănit de superioritatea lui Bragelonne şi îndeosebi de înrâurirea acestuia asupra spiritului lui de Guiche. De Wardes avea acel ochi fin şi pătrunzător ce caracterizează orice natură înclinată către rău; el observase de la început frământările lui de Guiche şi purtarea lui, care arătau că e îndrăgostit de Prinţesă. Dar în loc să trateze acest subiect cu înţeleaptă cumpănire a lui Raoul, în loc să ţină seama, cu demnitate, ca acesta, de cuviinţele şi îndatoririle cărora le era supus, de Wardes atingea totdeauna la conte, cu bună-ştiinţă, acea coardă, mereu gata să vibreze din plin, a cutezanţei tinereţii şi a orgoliului egoist.

Se întâmplă astfel că, într-o seară, în timpul unui popas la Nantes, de Guiche şi de Wardes stăteau de vorbă împreună, rezemaţi de grilajul barierei, în vreme ce Buckingham şi Raoul discutau plimbându-se în sus şi în jos, iar Manicamp le întreţinea pe principese, care nu-i arătau prea multă consideraţie din pricina firii sale cam uşuratice, a purtărilor lui de-o voioşie cam nestăvilită şi a caracterului său gata totdeauna să se ploconească.

— Mărturiseşte — îi spuse atunci de Wardes contelui — că îţi simţi inima tânjind şi că preceptorul tău nu ţi-o poate vindeca.

— Nu te înţeleg — zise contele.

— E foarte limpede, totuşi: te usuci din cauza dragostei.

— O sminteală, de Wardes, o simplă sminteală!

— Ar fi o sminteală, da şi nimic altceva, dacă *Doamna* ar privi cu nepăsare chinurile tale; dar ea le urmăreşte cu atâta interes, încât mi-e teamă să nu fie ponegrită pe urma şi mă cutremur, crede-mă, la gândul că, ajungând la Paris, pedagogul tău, domnul de Bragelonne, să nu vă dea de gol pe amândoi.

— De Wardes! De Wardes! Iar te legi de Bragelonne!

— Haide, haide, să sfârşim cu copilăriile — spuse cu jumătate de gură geniul rău al contelui. Ştii tot atât de bine ca şi mine ceea ce vreau să spun; vezi, de altfel, foarte bine că privirile Prinţesei devin mai blânde când îţi vorbeşte; înţelegi, din mlădierea glasului ei, că-i face plăcere să-l asculte pe al tău; simţi că aude versurile pe care i le reciţi şi n-ai să tăgăduieşti că-ţi mărturiseşte în fiecare dimineaţă că a dormit prost.

— E adevărat, de Wardes, e adevărat; dar la ce bun să-mi înşiri toate astea?

— Nu găseşti că e bine să vezi limpede lucrurile?

— Nu, atunci când lucrurile pe care le vezi te pot face să înnebuneşti.

Şi întoarse cu nelinişte faţa către Prinţesă, ca şi cum, respingând şoaptele lui de Wardes, ar fi vrut să caute totuşi o adeverire în ochii ei.

— Iată! Iată — zise de Wardes — priveşte, te cheamă, n-o auzi? Hai, nu pierde prilejul, pedagogul nu-i aici.

De Guiche nu se putu stăpâni; o pornire de neînvins îl împinse spre Prinţesă. De Wardes îl privea, zâmbind, cum se îndrepta spre ea.

— Te înşeli, domnule — rosti deodată Raoul sărind peste bariera de care, cu o clipă mai înainte, stăteau rezemaţi cei doi vorbitori — pedagogul e aici şi te ascultă.

De Wardes, la glasul lui Raoul, pe care-l recunoscu fără a mai avea nevoie să-l privească, dădu să tragă spada din teacă.

— Vârâ spada la loc — zise Raoul — ştii doar ca în timpul călătoriei pe care suntem chemaţi s-o îndeplinim, orice manifestare de acest fel nu-şi are locul. Vârâ spada la loc, dar ţine-ţi şi limba în gură. Pentru ce strecori în inima celui pe care-l numeşti prieten fierea ce ţi-o roade pe a dumitale? Şi de ce vrei să mă faci pe mine să urăsc un om cinstit, prieten al tatălui meu şi alor mei? Iar pe conte îl îndemni să iubească o femeie hărăzită stăpânului dumitale? Într-adevăr, domnule, ai fi un trădător şi un ticălos în ochii mei, dacă ceea ce e mai drept, nu te-aş socoti un nebun.

— Domnule — strigă de Wardes înfuriat — nu mă înşelam, aşadar, când te numeam un pedagog! Tonul acesta îngâmfat, felul acesta de a vorbi e mai curând al unui iezuit căruia îi place să jignească, iar nu al unui gentilom. Pă-răseşte, te rog, faţă de mine, acest ton şi acest limbaj. Îl urăsc pe domnul d'Artagnan fiindcă a săvârşit o laşitate faţă de părintele meu.

— Minţi, domnule — rosti cu răceală Bragelonne.

— Oh — strigă de Wardes — mă mai şi jigneşti, domnule?

— De ce nu, dacă ceea ce spui nu e adevărat.

— Mă jigneşti şi nu pui încă mâna pe spadă?

— Domnule, mi-am făgăduit mie însumi să nu te ucid înainte de a fi dus-o pe *Doamna* alături de soţul ei.

— Să mă ucizi! Oh, pumnul dumitale de cârpă nu ucide chiar atât de uşor, domnule lăudăros!

— Se poate — ripostă cu asprime Raoul — dar spada domnului d'Artagnan ucide; şi nu numai că am aceasta spadă, domnule, dar el însuşi m-a învăţat cum s-o folosesc şi cu ea voi căuta să-i răzbun, domnule, la timpul cuvenit, numele pe care dumneata i-l defăimezi.

— Domnule, domnule — se răsti de Wardes — ia seama! Dacă nu-mi vei da satisfacţie numaidecât, orice mijloc îmi va fi îngăduit ca să mă răzbun!

— Oh, oh, domnule — făcu Buckingham, ivindu-se pe neaşteptate alături de ei — iată o ameninţare ce vesteşte un asasinat şi care, dacă nu mă înşel, nu face cinste unui gentilom.

— Ce-ai spus, domnule duce? zise de Wardes întorcându-se către el.

— Am spus că ai rostit nişte cuvinte care sună urât în urechile mele de englez.

— Ei bine, domnule — strigă de Wardes întărâtat — dacă ceea ce spui e adevărat, cu atât mai bine! Voi găsi cel puţin în dumneata un om care nu-mi va scăpa printre degete. Ia deci vorbele mele aşa cum le-ai auzit.

— Le iau aşa cum se cuvine, domnule — răspunse Buckingham cu acel ton trufaş care-i era propriu şi care dădea, chiar într-o convorbire obişnuită, un accent de dispreţ vorbelor pe care le rostea. Domnul de Bragelonne e prietenul meu, dumneata îl defăimezi pe domnul de Bra-gelonne şi deci va trebui să-mi dai socoteala pentru această jignire.

De Wardes îi aruncă o privire lui Bragelonne, care, credincios rolului său, rămânea liniştit şi rece, chiar în faţa dispreţului ducelui.

— Mai întâi, se pare că nu-l jignesc pe domnul de Bragelonne, întrucât domnul de Bragelonne, care poartă o spadă la şold, nu se socoteşte jignit.

— Dar, oricum, ai adus o jignire cuiva?

— Da, l-am defăimat pe domnul d'Artagnan — răspunse de Wardes, care simţise că numele acesta era singurul cleşte cu care putea să scormonească mânia lui Raoul.

— Atunci — zise Buckingham — e cu totul altceva.

— Nu-i aşa? se grăbi să adauge de Wardes. Asta înseamnă că prietenilor domnului d'Artagnan le revine datoria de a-l apăra.

— Sunt întru totul de părerea dumitale, domnule — răspunse englezul, care îşi recăpătă sângele său rece. Pe domnul de Bragelonne jignit, eu nu l-aş putea, la drept vorbind, apăra, deoarece domnul de Bragelonne e aici; dar dacă e vorba de domnul d'Artagnan...

— Îl vei lăsa pe mâna mea, nu-i aşa, domnule? zise de Wardes.

— Aş, nu, dimpotrivă, mă voi lupta eu însumi — răspunse Buckingham, trăgându-şi spada din teacă — întrucât dacă domnul d'Artagnan l-a jignit pe tatăl dumitale, el i-a făcut, sau cel puţin a încercat să-i facă, un mare serviciu părintelui meu.

De Wardes rămase ca încremenit.

— Domnul d'Artagnan — continuă Buckingham — e cel mai îndatoritor gentilom din câţi cunosc. Voi fi deci încântat ca, având obligaţii personale faţă de dânsul, să ţi le plătesc dumitale, printr-o împunsătură de spadă.

Şi, în aceeaşi clipă, Buckingham îi făcu un semn lui Raoul şi se puse în gardă. De Wardes înaintă un pas, pentru a-şi încrucişa spada cu a celuilalt.

— Staţi! Staţi, domnilor! strigă Raoul sărind între ei şi despărţindu-i cu spada sa, pe care şi-o trase la rându-i din teacă. Toate astea nu merită să ne sfârtecăm unii pe alţii aproape sub ochii Prinţesei. Domnul de Wardes îl vorbeşte de rău pe domnul d'Artagnan, dar dumnealui nici nu-l cunoaşte pe domnul d'Artagnan.

— Oh, oh! făcu de Wardes scrâşnind din dinţi şi înclinând vârful spadei spre botul cizmei. Zici că nu-l cunosc, eu, pe domnul d'Artagnan?

— Da, nu-l cunoşti — răspunse Raoul cu acelaşi ton rece — şi nici nu ştii unde se află el acum.

— Eu? Nu ştiu unde se află?

— Fireşte, aşa trebuie să fie, de vreme ce cauţi să te cerţi cu nişte străini din pricina lui, în loc să te duci să te răfuieşti cu domnul d'Artagnan acolo unde se află el.

De Wardes păli.

— Ei bine, am să-ţi spun eu, domnule, unde-l poţi găsi — continua Raoul. Domnul d'Artagnan se află la Paris; locuieşte la Luvru, când e de serviciu; în strada Lombarzilor, când nu e. Domnul d'Artagnan poate fi oricând găsit la una sau la cealaltă din aceste două locuinţe. Aşadar, întrucât îi porţi atâta ură, nu vei fi deloc un bărbat vrednic de stimă dacă nu te vei duce să-l

cauţi spre a-ţi da satisfacţia pe care pari a o cere tuturor, numai lui nu.

De Wardes îşi şterse fruntea năpădită de sudoare.

— Asta-i, domnule de Wardes! adăugă Raoul. Nu ne stă bine să ne arătăm atât de bătăioşi, când ştim că există anumite edicte împotriva duelurilor. Gândeşte-te, regele s-ar supăra pe noi pentru aceasta nesupunere, mai ales într-un moment ca ăsta şi regele ar avea dreptate.

— Scuze! rânji de Wardes. Pretexte!

— Haidade! i-o întoarse Raoul. Vorbeşti nerozii, dragul meu de Wardes. Ştii foarte bine că domnul duce de Buckingham e un bărbat curajos, că a tras spada din teacă de zece ori şi că o va mai trage şi a unsprezecea oară. Poartă un nume care îl obligă, ce dracu! Cât despre mine, ştii tot atât de bine, nu-i aşa? că nici mie nu mi-e teamă să mă bat. M-am luptat la Sens, la Bléneau, la Dunes, în faţa tunurilor, la o sută de paşi înaintea liniei frontului, în timp ce dumneata, în paranteză fie spus, stăteai la o sută de paşi înapoia ei. E adevărat că acolo era prea multă lume ca să ţi se fi băgat de seamă vitejia, de aceea nici nu ţi-o arătai; dar aici s-ar stârni vâlvă, ar fi scandal şi ţii să se vorbească de dumneata cu orice preţ şi în orice chip. Ei bine, nu te bizui pe mine, domnule de Wardes, pentru a te ajuta în acest plan; nu-ţi voi face această plăcere.

— Ai deplină dreptate — zise Buckingham vârându-şi la loc spada în teacă — şi îţi cer iertare, domnule de Bragelonne, de a mă fi lăsat târât de furia primei clipe.

De Wardes însă, dimpotrivă, făcu mânios o săritură şi, cu spada ridicată, îl ameninţă pe Raoul, care abia avu timp să pareze lovitura.

— Ei, domnule — zise Bragelonne liniştit — ia seama, erai să-mi scoţi un ochi.

— Aşadar, nu vrei să te baţi! strigă cât se poate de tare de Wardes.

— Nu, cel puţin deocamdată. Dar iată ce-ţi făgăduiesc, de îndată ce vom ajunge la Paris: te voi duce la domnul d'Artagnan, căruia îi vei arăta plângerile pe care le-ai putea avea împotriva lui. Domnul d'Artagnan va cere regelui îngăduinţa de a-ţi vârî spada între coaste, regele va încuviinţa, şi, odată împuns cu spada, ei bine, scumpe domnule de Wardes, atunci vei privi cu un ochi mai blând preceptele Evangheliei, care propovăduieşte uitarea jignirilor.

— Ah! strigă iarăşi de Wardes, înfuriat de atâta sânge rece. Se vede cât de colo, domnule de Bragelonne, că eşti pe jumătate bastard!

Raoul se făcu deodată tot aşa de alb la faţă ca şi gulerul cămăşii sale; din ochi îi ţâşni un fulger care-l determină pe de Wardes să se dea un pas îndărăt. Buckingham însuşi fu uimit şi se aruncă între cei doi vrăjmaşi, pe care se aştepta să-i vadă năpustindu-se unul asupra celuilalt. De Wardes păstrase anume această ocară pentru la urmă; strângea convulsiv mânerul spadei şi aştepta lovitura.

— Ai dreptate, domnule — vorbi Raoul, făcând o mare sforţare de a se stăpâni — eu nu cunosc decât numele tatălui meu; dar ştiu de câtă cinste şi curăţenie sufletească se bucură contele de La Fère pentru a nu mă teme nici măcar o singură clipă, aşa cum ai vrea să spui dumneata, că ar exista vreo pată asupra naşterii mele. Faptul că nu cunosc numele mamei mele este pentru mine şi numai pentru mine, o nefericire, dar nu poate fi un prilej de defăimare. Or, dumneata dai dovadă de lipsă de loialitate, domnule, dai dovadă de lipsă de consideraţie jignindu-mă pentru această nefericire a mea. Dar ce are a face, m-ai jignit şi de asta dată mă consider jignit! Aşa că, să fim înţeleşi: după ce-ţi vei fi încheiat socotelile cu domnul d'Artagnan, vei avea de a face cu mine, dacă nu te superi!

— Oh, oh! răspunse de Wardes cu un zâmbet amar. Îţi admir prudenţa, domnule! Adineauri îmi făgăduiseşi o împunsătură de spadă din partea domnului d'Artagnan şi abia după lovitura pe care mi-o va da domnul d'Artagnan mi-o oferi şi pe a dumitale.

— Nu te nelinişti din pricina asta — răspunse Raoul cu o mânie surdă — domnul d'Artagnan e neîntrecut în mânuirea armelor şi-i voi cere îngăduinţa să se poarte cu dumneata aşa cum s-a purtat cu părintele dumitale, adică să nu te omoare cu totul, spre a-mi lăsa mie plăcerea ca, după ce te vei fi înzdrăvenit, să te ucid cu adevărat, fiindcă eşti un suflet rău, domnule de Wardes şi nu meriţi, într-adevăr, ca cineva să caute a te cruţa.

— Nici eu, domnule, nu te voi cruţa pe dumneata, fii fără grijă — răspunse de Wardes.

— Domnule — făcu Buckingham — îngăduie-mi să traduc cuvintele dumitale printr-un sfat pe care vreau să i-l dau

domnului de Bragelonne: domnule de Bragelonne, pune-ţi de acum încolo platoşă.

De Wardes îşi strânse pumnii.

— Ah, pricep — zise el — domnii aşteaptă momentul când vor fi putut să-şi ia această măsură de precauţie ca să se măsoare cu mine.

— Bine, domnule — rosti atunci Raoul — pentru că ţii cu tot dinadinsul, să terminăm odată!

Şi făcu un pas către de Wardes, cu spada întinsă.

— Ce-ai de gând? întrebă Buckingham.

— Fii pe pace — răspunse Raoul — nu va ţine mult.

De Wardes trecu în gardă; spadele li se încrucişară. De Wardes se repezi cu atâta furie asupra lui Raoul, încât la cea dintâi scrâşnire a lamelor de metal, pentru Buckingham fu limpede că Raoul îşi cruţă adversarul. Ducele se dădu un pas înapoi şi urmărea desfăşurarea luptei.

Raoul era netulburat, ca şi cum s-ar fi jucat cu o floretă şi nu s-ar fi luptat cu o spadă; îşi eliberă arma ce-i fusese prinsă până la mâner; retrăgându-se un pas îndărăt, pară prin contre cele trei sau patru atacuri pe care le încercă de Wardes, apoi, la o ameninţare de lovitură directă pe care de Wardes o apără printr-o mişcare rotită, îi smulse spada şi o aruncă la douăzeci de picioare dincolo de grilajul barierei. După aceea, cum de Wardes rămăsese dezarmat şi zăpăcit, Raoul îşi vârî spada în teacă, pe urmă îl apucă de guler şi de centură şi-l azvârli peste barieră, tremurând şi gemând de mâine.

— O să ne mai vedem noi! O să ne mai vedem noi! îngăimă de Wardes ridicându-se şi culegându-şi spada de pe jos.

— Eh, la dracu! zise Raoul. Acelaşi lucru îţi tot repet şi eu de un ceas! Apoi, întorcându-se către Buckingham, îi spuse: Duce, nici o vorbă despre toate astea, te rog mult; mă simt ruşinat c-am trecut dincolo de orice margine a răbdării, dar nu mi-am mai putut stăpâni furia. Îţi cer iertare, uită totul.

— Ah, scumpul meu viconte — zise ducele strângându-i mâna atât de dârză şi atât de dreaptă totodată — îngăduie-mi, dimpotrivă, să-mi amintesc şi să-mi amintesc prin ce primejdii ai trecut; omul ăsta e periculos, te va ucide.

— Tatăl meu — răspunse Raoul — a trăit douăzeci de ani sub ameninţarea unui duşman mult mai de temut şi e încă viu. Sunt plămădit dintr-un sânge pe care Dumnezeu îl ocroteşte, domnule duce.

— Tatăl dumitale avea prieteni de nădejde, viconte.

— Da — oftă Raoul — prieteni cum nu se mai întâlnesc astăzi.

— Oh, nu spune asta, te rog, în clipa când îţi dăruiesc prietenia mea.

Şi Buckingham întinse braţele spre Bragelonne, care primi cu bucurie alianţa oferită.

— În familia mea — adăuga Buckingham — se moare pentru cei pe care-i iubeşti, ştii asta, domnule de Bragelonne?

— Da, duce, o ştiu — răspunse Raoul.

Capitolul XVIII

Ce gândea cavalerul de Lorraine despre prinţesă

Pe drum nu se mai întâmplă nimic deosebit. Sub un motiv oarecare, ce nu făcu mare vâlvă, domnul de Wardes se desprinse de grup şi o luă înainte. Îl chemă cu sine şi pe Manicamp, a cărui fire nepăsătoare şi molâie îi slujea de balanţă. Este de luat în seamă faptul că oamenii certăreţi şi năbădăioşi se însoţesc totdeauna cu semeni de-ai lor mai blajini şi mai potoliţi, ca şi cum unii ar căuta în acest contrast o înfrânare a firii lor, ceilalţi o apărare pentru propria lor slăbiciune.

Buckingham şi Bragelonne, arătându-i lui de Guiche prietenia lor, formau în tot timpul călătoriei un adevărat concert de laude întru slăvirea Prinţesei. Numai că Bragelonne izbutise să facă în aşa fel încât acest concert să fie înălţat în trio, iar nu în solo, aşa cum de Guiche şi rivalul său pareau a năzui încă să se ridice în ochii ei.

Această metodă da armonie, ca să zicem aşa, îi plăcu mult doamnei Henriette, regina-mamă; ea nu fu, poate, în aceeaşi măsură şi pe gustul Prinţesei, care era cochetă ca un demon şi care, fără teamă de ceea ce i s-ar fi spus, căuta parcă anume prilejurile de zâzanie. Avea, într-adevăr, una din acele inimi vajnice şi cutezătoare ce merg până la simţămintele cele mai

delicate, dar aţâţă totodată spada cu o anume poftă de rănire. Astfel, privirile, zâmbetele, toaletele ei, ca nişte proiectile interminabile, cădeau ca ploaia asupra celor trei tineri, îi ciuruiau fără milă şi din acest arsenal nesecătuit se năşteau apoi ocheade înfiorate, sărutări de mâini fierbinţi şi mii de alte delicii care săgetau de la distanţă inimile gentilomilor din suită, ale burghezilor, ale ofiţerilor din oraşele prin care trecea cortegiul, ale pajilor, ale poporului, ale lacheilor; era un prăpăd general, o devastare universală. Ajungind la Paris, *Doamna* lăsase în urma ei o sută de mii de îndrăgostiţi şi aducea cu sine în capitală o jumătate de duzină de nebuni şi cel puţin doi săriţi la minte.

Singur Raoul, ghicind întreaga putere de seducţie a acestei femei şi dat fiind că el avea inima ocupată, în care nu se mai găsea nici un locşor gol unde să se mai înfigă vreo săgeată, singur Raoul ajunse teafăr şi stăpân pe sine în capitala regatului. De câteva ori, pe drum, stătu de vorbă cu regina Angliei despre farmecul îmbătător pe care *Doamna* îl împrăştia în jurul ei şi atunci mama, pe care atâtea nenorociri şi dezamăgiri o învăţaseră să cunoască viaţa, îi răspunse:

— Henriette a fost menită să fie o femeie ilustră, fie că s-ar fi născut pe tron, fie că s-ar fi născut în întuneric, căci e înzestrată cu imaginaţie, capricii şi voinţă.

De Wardes şi Manicamp, mergând înainte şi dând de veste, răspândeau pretutindeni zvonul despre sosirea Prinţesei. Cortegiul se pomeni astfel, la Nanterre, întâmpinat de o strălucitoare escortă de călăreţi şi trăsuri. Era *Domnul*, care, urmat de cavalerul de Lorraine şi de favoriţii lui, urmaţi ei înşişi de o parte din casa militară a regelui, venea să-şi salute augusta logodnică.

De la Saint-Germain, Prinţesa şi mama ei schimbaseră rădvanul de călătorie, puţin prea greu şi cam obositor la drum şi se urcaseră într-un cupeu tras de şase cai, cu hamuri bătute în aur şi argint. În acest soi de caleaşcă regală, stând ca pe un tron sub umbrela de mătase brodată cu lungi ciucuri de pene, îşi făcu apariţia tânăra şi frumoasa Prinţesă, pe al cărei chip zâmbitor se răsfrângeau reflexele trandafirii ce se aşterneau atât de plăcut pe obrajii ei albi ca sideful.

Prinţul, apropiindu-se de trăsură, fu uimit de atâta frumuseţe; el îşi exprimă admiraţia în termeni destul de grăitori pentru ca însoţitorul său, cavalerul de Lorraine, să ridice din

umeri în mijlocul curtenilor şi pentru ca Buckingham şi contele de Guiche să simtă câte un junghi în inimă.

După cuvintele de bun sosit şi după îndeplinirea regulilor cuvenite, cortegiul porni încet mai departe, pe drumul Parisului.

Prezentările se făcuseră fără prea multă ceremonie. Domnul de Buckingham îi fusese prezentat Prinţului laolaltă cu ceilalţi gentilomi englezi. Prinţul le aruncase doar o scurtă privire şi atâta tot. Însă pe drum, văzându-l pe duce că dădea târcoale pe lângă portierele trăsurii cu neastâmpărul lui de totdeauna, îl întreba pe cavalerul de Lorraine, ce nu se depărta nici o clipă de lângă el:

— Cine este călăreţul acela?

— A fost prezentat adineauri alteţei voastre — răspunse cavalerul de Lorraine — e frumosul duce de Buckingham.

— Ah, aşa-i.

— Cavalerul *Doamnei* — adăugă favoritul cu o subliniere şi cu un ton pe care numai invidioşii pot să le dea frazelor lor cele mai simple.

— Cum! Ce vrei să spui? întrebă Prinţul strunindu-şi calul.

— Am spus cavalerul.

— *Doamna* are, aşadar, un cavaler de curte?

— Dar mi se pare că-l vedeţi tot aşa de bine ca şi mine; pnviţi-i cum râd, glumesc şi cât de fericiţi sunt amândoi.

— Câteşitrei.

— Cum câteşitrei?

— De bună seamă; nu vezi că e şi de Guiche acolo?

— Aşa e!... Da, îl văd... Dar ce dovedeşte asta?... Că *Doamna* are doi cavaleri, nu unul.

— Înveninezi totul, viperă!

— Nu înveninez nimic... Ah, monseniore, vă gândiţi numai la rău! Iată că se fac soţiei voastre onorurile regatului Franţei şi tot nu sunteţi mulţumit.

Ducele de Orléans se temea de verva satirică a cavalerului, mai ales când o simţea ridicată la o anumită treaptă a tăriei. I-o tăie scurt:

— Prinţesa e frumoasă — rosti el nepăsător, ca şi cum ar fi fost vorba de o străină.

— Da — răspunse pe acelaşi ton cavalerul.

— Spui da ca şi cum ai zice nu. Ochii ei negri sunt foarte frumoşi, aşa mi se pare.

— Cam mici.

— E adevărat, dar strălucitori. Are o statură potrivită.

— E puţin cam scundă, monseniore.

— Nu zic nu. Dar are un aer nobil.

— Prea slabă la faţă.

— Dinţii mi s-au părut minunaţi.

— Prea se văd. Are o gură destul de mare, slavă Domnului! Hotărât lucru, monseniore, m-am înşelat: sunteţi mai frumos decât soţia voastră.

— Şi găseşti cumva că sunt mai frumos chiar decât Buckingham? Spune.

— Oh, da; şi el simte asta, căci, priviţi-l: îşi sporeşte atenţiile pe lângă *Doamna*, de teamă să nu-l puneţi în umbră.

Domnul făcu un gest de nerăbdare; dar, când văzu un zâmbet de triumf fluturând pe buzele cavalerului, îşi lăsă calul să meargă la pas.

— În fond — zise el — de ce m-aş preocupa atât de vara mea? Ce, n-o cunosc destul de bine? N-am fost crescut împreună cu ea? N-am văzut-o mereu la Luvru, pe vremea când eram copii?

— Ah, iertare, dragă Prinţe, s-a schimbat mult de atunci — rosti cavalerul. La vremea de care vorbiţi era mai puţin strălucitoare şi îndeosebi mult mai puţin mândră: mai ales în seara aceea — vă aduceţi aminte, monseniore? — când regele n-a vrut să danseze cu ea, fiindcă o găsea urâtă şi prost îmbrăcată?

Aceste cuvinte făcură să se încrunte sprâncenele ducelui de Orléans. Orice s-ar spune, nu era o laudă pentru el să se însoare cu o prinţesă căreia regele nu-i dăduse prea multă atenţie în tinereţea lui. Ar fi vrut, poate, să spună ceva, dar tocmai în acea clipă de Guiche se îndepărtă de trăsură şi se apropie de Prinţ. El zărise de departe pe Prinţ şi pe cavaler şi, cu urechea aţintită, părea că încearcă să ghicească vorbele pe care le schimbau între ei *Domnul* şi favoritul său. Acesta din urmă, fie din viclenie, fie din nesocotinţă, nu se osteni să-şi ascundă gândurile.

— Conte — zise el — ştiu că ai gust.

— Mulţumesc pentru laudă — răspunse de Guiche — dar în legătură cu ce îmi spui asta?

— Doamne, s-o întrebăm pe alteţa sa.

— Fără îndoială — spuse *Domnul* — Guiche ştie bine că-l socotesc un călăreţ desăvârşit.

— Acestea fiind zise, să mergem mai departe, conte; te afli în preajma Prinţesei de opt zile, nu-i aşa?

— Întocmai — răspunse de Guiche roşindu-se fără să vrea.

— Ei bine, spune cinstit, ce gândeşti despre persoana ei?

— Despre persoana ei? făcu de Guiche fâstâcit.

— Da, despre persoana ei, despre felul ei de a fi, în sfârşit, despre ea…

Zăpăcit de această întrebare, de Guiche şovăia să răspundă.

— Haide, haide, de Guiche — îl îndemnă cavalerul, râzând — spune ce gândeşti şi fii sincer: *Domnul* ţi-o cere.

— Da, da, fii sincer — adăugă Prinţul.

De Guiche bolborosi câteva cuvinte de neînţeles.

— Îmi dau seama că e o întrebare gingaşă — îl încurajă *Domnul* — dar, mă rog, tu ştii că mie mi se poate spune totul. Cum o găseşti?

Pentru a ascunde ceea ce se petrecea în sufletul lui, de Guiche se agăţă de singurul mijloc de apărare ce stă la îndemâna omului luat pe neaşteptate: minţi.

— Eu n-o găsesc pe *Doamna* — bâigui el — nici bine, nici rău, dar totuşi înclin mai mult către bine decât către rău.

— Eh, conte dragă — strigă cavalerul — tocmai dumneata vorbeşti astfel, care te topeai de admiraţie şi nu mai găseai cuvinte de laudă atunci când i-ai văzut portretul?

De Guiche se înroşi până în vârful urechilor. Din fericire, calul său, făcând o săritură într-o parte, îl ajută să-şi ascundă această roşeaţă.

— Portretul! murmură el apropiindu-se din nou. Ce portret?

Cavalerul nu-l slăbise nici o clipă din ochi.

— Da, portretul. Miniatura nu-i seamănă oare?

— Nu ştiu. Am uitat acel portret, mi s-a şters cu totul din minte.

— Cu toate astea, el îţi făcuse o impresie puternică — zise cavalerul.

— Se poate.

— Are spirit, cel puţin? întrebă ducele.

— Cred că da, monseniore.

— Dar domnul de Buckingham are? întrebă cavalerul.

— Nu ştiu.

— Eu sunt de părere că are — răspunse cavalerul — căci o face să râdă pe *Doamna* şi se pare ca ea se simte bine în compania lui, ceea ce nu se întâmplă niciodată cu o femeie de spirit când se află în preajma unui prost.

— Atunci înseamnă că e un om de duh — spuse cu nevinovăţie de Guiche, în ajutorul căruia veni îndată Raoul, văzându-l încolţit de acest primejdios interlocutor, cu care intră în vorbă şi-l sili astfel să schimbe discuţia.

Sosirea fu strălucitoare şi plină de voioşie. Regele, ca să-şi sărbătorească fratele, dăduse ordin ca totul să fie pregătit într-un chip măreţ. *Doamna* şi mama ei coborâră la Luvru, în acel Luvru unde, pe vremea surghiunului, ele înduraseră cu atâta umilinţa bezna, sărăcia şi lipsurile. Acest palat neospitalier pentru nefericita fiică a lui Henric al IV-lea, cu pereţii goi, podelele desfundate, tavanele tapisate cu pânză de păianjeni, uriaşele cămine cu marmura ciuntită pe la colţuri, vetrele acelea reci, pe care doar milostivirea parlamentului le mai încălzise puţin pentru ele, îşi schimbaseră cu totul înfăţişarea. Zugrăveli minunate, covoare groase, lespezi strălucitoare, picturi proaspete în largi rame aurite; pretutindeni, candelabre, oglinzi şi mobile arătoase; pretutindeni, gărzi în ţinute falnice, cu panaşele fluturând şi un întreg popor de valeţi şi de curteni prin anticamere şi scări. În curţile unde altădată creştea iarba, ca şi cum acel ingrat Mazarin ar fi socotit de cuviinţă să le dovedească parizienilor că singurătatea şi restriştea trebuiau să fie, alături de mizerie şi deznădejde, cortegiul monarhiilor înfrânte, în curţile acelea imense, mute şi pustii, se mândreau acum cavaleri ai căror cai scoteau scântei din lespezile de piatră atinse de copitele lor. Trăsuri încărcate cu femei tinere şi frumoase aşteptau să o salute, când va trece, pe fiica acestei fiice a Franţei, care, în timpul văduviei şi exilului ei, nu avusese de multe ori nici măcar o bucată de lemn să arunce în foc sau o bucată de pâine să pună pe masă şi pe care o umiliseră până şi cei mai umili slujitori ai castelului. De aceea, doamna Henriette se întorcea la Luvru cu inima tot atât de năpădită de durere şi de triste amintiri, pe cât de voioasă şi de triumfătoare se reîntorcea aici fiica ei, fire mai schimbătoare şi care uitase aproape totul. Ea ştia că această primire strălucitoare se adresa fericitei mame a unui rege reaşezat pe al doilea tron al Europei,

în timp ce primirea aceea rea îi fusese rezervată ei, personal, fiicei lui Henric al IV-lea, pedepsită de a fi trăit în nenorocire.

După ce principesele fură instalate în apartamentele lor, unde fură lăsate să se odihnească, bărbaţii, care se înviorară şi ei după oboseala încercată, se întoarseră la treburile şi datoriile lor.

Bragelonne începu prin a se duce să-şi vadă părintele. Dar Athos plecase la Blois. Tânărul voi atunci să-l revadă pe domnul d'Artagnan. Dar şi acesta, ocupat cu organizarea unei noi case militare a regelui, era de negăsit. Bragelonne se repezi în cele din urmă la de Guiche. Contele avea însă nesfârşite convorbiri cu croitorii lui şi cu Manicamp, care îi răpeau ziua întreagă. Şi mai rău o nimeri la ducele de Buckingham. Acesta cumpăra cai peste cai, diamante peste diamante. Tot ce avea Parisul mai bun în materie de brodeze, de giuvaergii, de croitori, era ţinut de el de dimineaţă până seara. Între el şi de Guiche se dădea o luptă mai mult sau mai puţin curtenitoare de a obţine succesul pentru care ducele voia să cheltuiască un milion şi pentru care mareşalul de Grammont îi dăduse lui de Guiche şaizeci de mii de livre. Buckingham se bucura şi-şi risipea milionul său. De Guiche ofta însă din greu şi ar fi ajuns să-i smulgă părul din cap, dacă nu l-ar fi avut alături de el pe de Wardes, care-l îmbărbăta cu sfaturile lui.

— Un milion! repeta în fiecare zi de Guiche. O să fiu copleşit. De ce nu vrea domnul mareşal să-mi dea partea mea de moştenire?

— Fiindcă ai face-o praf — îi spunea Raoul.

— Ei, dar ce-l priveşte pe el! Dacă va trebui să mor, voi muri. Pe urmă nu voi mai avea nevoie de nimic.

— Dar de ce trebuie numaidecât să mori? îl întrebă Raoul.

— Nu vreau să fiu întrecut în eleganţă de un englez.

— Scumpul meu conte — interveni atunci Manicamp — eleganţa nu-i un lucru costisitor, e doar un lucru pretenţios.

— Da, dar lucrurile pretenţioase costă foarte mult, iar eu n-am decât şaizeci de mii de livre.

— La naiba — zise de Wardes — eşti într-o oarecare încurcătură; cheltuieşte tot atât cât Buckingham: nu e decât o diferenţă de nouă sute patruzeci de mii de livre.

— De unde să le iau?

— Fă datorii.

— Am destule.

— Un motiv în plus să mai faci.

Aceste sfaturi sfârşiră prin a-l întărâta atât de tare pe de Guiche, că se porni să facă nebunii, în timp ce Buckingham nu făcea decât cheltuieli. Vestea despre risipa celor doi gentilomi înflori obrazurile tuturor negustorilor din Paris şi între palatul lui Buckingham şi palatul lui Grammont era o con-tinuă întrecere care să fie în frunte.

În această vreme, *Doamna* se odihnea, iar Bragelonne îi scria domnişoarei de La Vallière. Patru scrisori îşi şi luaseră zborul din pana lui, fără să fi primit însă nici un răspuns, pentru ca, chiar în dimineaţa când trebuia să aibă loc ceremonia căsătoriei în capela de la Palatul Regal, Raoul, în timp ce-şi făcea toaleta, să-l audă pe valetul său anunţând:

— Domnul de Malicorne!

— Ce-o fi vrând de la mine acest Malicorne? se întrebă Raoul. Spune-i să aştepte — îi răspunse lacheului.

— E un domn de la Blois — adăugă valetul.

— Ah, lasă-l să intre! strigă Raoul cu vioiciune.

Malicorne intră, frumos ca un astru şi purtând o spadă neasemuită. După ce salută cu multă graţie, spuse:

— Domnule de Bragelonne, vă aduc mii de urări din partea unei doamne.

Raoul se înroşi.

— Din partea unei doamne — murmură el — a unei doamne din Blois?

— Da, domnule, din partea domnişoarei de Montalais.

— Ah, mulţumesc, domnule, te recunosc acum — zise Raoul. Şi ce doreşte de la mine domnişoara de Montalais?

Malicorne scoase din buzunar patru scrisori, pe care i le întinse lui Raoul.

— Scrisorile mele! E oare cu putinţă? rosti acesta pălind. Scrisorile mele nedesfăcute încă!

— Domnule, aceste scrisori n-au mai găsit la Blois persoanele cărora le erau trimise, de aceea vă sunt aduse înapoi.

— Domnişoara de La Vallière a plecat din Blois? strigă Raoul.

— Acum opt zile.

— Şi unde se află?

— Trebuie să fie la Paris, domnule.

— Dar cum aţi ştiut că aceste scrisori veneau de la mine?

— Domnişoara de Montalais v-a recunoscut scrisul şi plicurile — răspunse Malicorne.

Raoul se îmbujoră şi zimbi.

— E foarte frumos din partea domnişoarei Aure — zise el. A rămas aceeaşi persoană bună şi încântătoare.

— Aceeaşi, domnule.

— Ar fi trebuit să-mi dea totuşi o veste mai precisă despre domnişoara de La Vallière. N-o să mă apuc acum să răscolesc acest imens Paris.

Malicorne scoase din buzunar un alt plic.

— Poate veţi găsi în această scrisoare ceea ce doriţi să ştiţi — zise el.

Raoul desfăcu nerăbdător plicul. Scrisul era al domnişoarei Aure şi iată ce cuprindea răvaşul:

"Paris, Palatul Regal, în ziua celebrării nunţii."

— Ce înseamnă asta? îl întrebă Raoul pe Malicorne. Dumneata ştii ceva, domnule?

— Da, domnule viconte.

— Atunci fii bun şi spune-mi.

— Cu neputinţă, domnule.

— Pentru ce?

— Pentru că domnişoara Aure m-a oprit să vorbesc.

Raoul se uită lung la acest personaj ciudat şi nu ştiu ce să mai întrebe.

— Cel puţin — reluă el — e o veste îmbucurătoare sau tristă pentru mine?

— Veţi vedea.

— Eşti neclintit în taina dumitale!

— Domnule, o favoare.

— În schimbul aceleia pe care dumneata mi-o refuzi?

— Exact.

— Vorbeşte!

— Doresc foarte mult să văd ceremonia şi nu am bilet de participare, cu toate demersurile pe care le-am făcut ca să obţin unul. M-aţi putea ajuta să intru?

— Desigur.

— Faceţi asta pentru mine, domnule viconte, vă rog din suflet!

— O voi face cu plăcere, domnule; vino cu mine.

— Domnule, vă rămân cea mai plecată slugă.

— Te credeam prieten cu domnul de Manicamp!

— Da, domnule. Dar azi-dimineaţă, în timp ce-l priveam cum se îmbracă, i-am vărsat din greşeală o sticlă de lustru pe costumul lui cel nou şi a început să mă ameninţe cu spada în mână în aşa fel, că a trebuit s-o iau la fugă. Iată pentru ce nu i-am mai cerut un bilet. M-ar fi ucis.

— Este foarte probabil — zise Raoul. Îl ştiu pe Manicamp în stare să ucidă pe omul vinovat de a fi săvârşit crima de care te consideri împovărat faţă de el, dar voi îndrepta răul în ceea ce te priveşte; să-mi îmbrac mantia şi sunt gata să-ţi slujesc de călăuză şi ocrotitor.

Capitolul XIX

Surpriza domnişoarei de Montalais

Doamna fu cununată la Palatul Regal, în capelă, în faţa unei lumi de curteni aleşi cu cea mai mare stricteţe. Totuşi, în pofida înaltei cinsie pe care o arăta o invitaţie, Raoul, credincios făgăduielii sale, îi înlesni intrarea lui Malicorne, dornic de a se bucura de această rară privelişte. După ce-şi îndeplini sarcina luată, Raoul se duse lângă de Guiche, care, în contrast cu strălucitorul lui costum, avea o înfăţişare atât de răvăşită de durere, încât numai ducele de Buckingham putea să-l întreacă în privinţa paliditătii şi a posomorârii.

— Ia seama, conte — şopti Raoul apropiindu-se de prietenul său şi pregătindu-se să-l sprijine, în momentul când arhiepiscopul îi binecuvânta pe cei doi soţi.

Într-adevăr, domnul prinţ de Condé putea fi văzut cum se uita cu un ochi mai mult decât curios la aceste două imagini ale deznădejdii stând în picioare, ca nişte cariatide, de o parte şi de alta a altarului. Contele căută să-şi schimbe înfăţişarea.

După terminarea ceremoniei, regele şi regina trecură în salonul cel mare, unde le fură prezentate *Doamna* şi suita ei. Se observă că regele, care păruse tare încântat la vederea cumnatei sale, îi aduse laudele cele mai deschise. Se observă că

regina-mamă, înfăşurându-l pe Bukingham cu o privire lungă şi îngândurată, se aplecă spre doamna de Motteville şi-i spuse:

— Nu găseşti că-i seamănă tatălui său?

Se observă, în sfârşit, că *Domnul* cerceta din ochi toată lumea de acolo şi părea destul de nemulţumit.

După recepţia prinţilor şi a ambasadorilor, *Domnul* ceru regelui încuviinţarea de a-i prezenta şi totodată şi *Doamnei*, persoanele care făceau parte din noua sa casă.

— Dumneata ştii, viconte — îl întrebă încet domnul de Condé pe Raoul — dacă întocmirea casei a fost făcută de o persoană de gust şi dacă vom avea în preajma noastră nişte chipuri mai curăţele?

— Nu ştiu nimic, monseniore — răspunse Raoul.

— Oh, te prefaci că nu ştii.

— Cum asta, monseniore?

— Eşti prieten cu de Guiche, care e unul dintre prietenii Prinţului.

— E adevărat, monseniore, dar întrucât acest lucru nu m-a interesat de loc, nu i-am făcut nici o întrebare lui de Guiche şi, la rândul său, de Guiche, nefiind întrebat, nu mi-a dezvăluit nimic.

— Dar Manicamp?

— L-am văzut, e drept, pe domnul de Manicamp la Le Havre şi apoi pe drum, însă am avut grijă să fiu tot atât de puţin curios faţă de el, precum am fost şi faţă de de Guiche. De altminteri, domnul de Manicamp va putea şti oare ceva despre toate astea, el care nu e decât un personaj de mâna a doua?

— Eh, dragul meu viconte, dar pe ce lume trăieşti? zise domnul de Condé. Nu ştii că în astfel de împrejurări tocmai personajele de mâna a doua învârtesc totul? Dovadă e că aproape toate numirile s-au făcut prin recomandările domnului Manicamp către de Guiche şi ale lui de Guiche către *Domnul*.

— Ei bine, monseniore, nu ştiam nimic despre asta — zise Raoul — şi e o veste nouă pe care alteţa voastră îmi face cinstea de a mi-o aduce la cunoştinţă.

— Aş vrea să te cred, cu toate că e de necrezut. Ah, dar nu mai avem mult de aşteptat: iată escadronul zburător care înaintează, cum spunea buna regină Caterina. Drace, frumoase făpturi!

Un pâlc de fecioare se pregăteau să intre, într-adevăr, în salon, sub îndrumarea doamnei de Navailles şi trebuie să o

spunem, spre lauda lui Manicamp, dacă el a avut cu adevărat în această alegere partea pe care i-o atribuia prinţul de Condé, că era o privelişte demnă de a încânta ochiul acelora care, asemeni domnului prinţ de Condé, erau admiratorii tuturor genurilor de frumuseţe. O tânără blondă, ce putea să aibă între douăzeci şi douăzeci şi unu de ani şi ai cărei mari ochi albaştri, deschizându-se, împrăştiau în jurul lor o văpaie de flăcări orbitoare, mergea în frunte şi fu prezentata cea dintâi.

— Domnişoara de Tonnay-Charente — îi spuse *Domnului* bătrâna doamnă de Navailles.

La care *Domnul* repetă, adresându-se *Doamnei*:

— Domnişoara de Tonnay-Charente.

— Ah, ah, asta îmi pare îndeajuns de plăcută — zise domnul de Condé, întorcându-se către Raoul... Una la mână.

— Într-adevăr — răspunse Raoul — e frumoasă, cu toate că are un aer cam prea mândru.

— Hm, cunoaştem noi aerele astea, viconte; în trei luni va fi domesticită! Hei, dar priveşte, iată altă frumuseţe.

— Da — şopti Raoul — şi încă una dintre cunoştinţele mele.

— Domnişoara Aure de Montalais — anunţă doamna de Navailles.

Numele şi pronumele fură repetate în acelaşi chip ceremonios de către *Domnul*.

— Dumnezeule mare! exclamă Raoul, aţintindu-şi ochii uluiţi spre uşa de la intrare.

— Ce s-a întâmplat? întrebă prinţul de Condé. Oare domnişoara de Montalais te-a făcut să scoţi acest "Dumnezeule mare"?

— Nu, monseniore, nu — răspunse Raoul, făcându-se alb ca varul şi începând să tremure.

— Atunci, dacă nu e domnişoara Aure de Montalais, trebuie să fie această încântătoare blondă care o urmează. Frumoşi ochi, pe cinstea mea. Puţin cam slăbuţă, dar plină de farmec.

— Domnişoara de La Baume Le Blanc de La Vallière — rosti doamna de Navailles.

La acest nume, ce răsună până în adâncul inimii lui Raoul, un nor cald i se urcă din piept până în dreptul ochilor. În aşa fel încât nu mai văzu şi nu mai auzi nimic; în aşa fel că domnul de Condé, nemaigăsind în el decât un ecou mut al glumelor sale,

se duse să vadă mai de aproape minunatele făpturi ce-i tulburaseră inima de la prima aruncătură de ochi.

— Louise aici! Louise, domnişoară de onoare a *Doamnei*! murmura Raoul.

Şi ochii lui, ca şi cum nu le-ar fi venit să creadă ceea ce vedeau, săreau într-una de la Louise la Montalais. Acum însă, aceasta din urmă se dezbărase cu totul de sfiiciunea ei momentană, sfiiciune la care nu recursese, de altfel, decât în clipa prezentării şi a reverenţelor de rigoare. După acestea, domnişoara de Montalais privea din ungherul ei, cu destulă stăpânire de sine, lumea de acolo şi văzându-l pe Raoul, făcea haz de uimirea nemaipomenită în care prezenţa ei şi a prietenei sale îl aruncaseră dintr-o dată pe bietul îndrăgostit. Această privire stăruitoare, răutăcioasă, aproape obraznică, pe care Raoul voia s-o ocolească, dar la care se întorcea mereu cu un aer întrebător, îl chinuia peste măsură pe tânăr. Cât despre Louise, fie datorită sfiiciunii ei fireşti, fie din altă pricină, pe care Raoul nu putea s-o înţeleagă, îşi ţinea necontenit ochii în jos şi, intimidată, uluită, cu respiraţia scurtă, se retrăgea cât putea mai la o parte, nepăsătoare chiar la semnele cu cotul pe care i le făcea Montalais.

Toate acestea erau pentru Raoul o adevărată enigmă, pentru a cărei dezlegare bietul viconte ar fi fost în stare să dea oricât. Dar nimeni nu era lângă el să-i spună un cuvânt, nici măcar Malicorne, care, puţin fâstâcit de a se vedea între atâţia gentilomi şi oarecum speriat de privirile necruţătoare ale lui Montalais, descrise un cerc şi, puţin câte puţin, trecu la câţiva paşi în spatele domnului de Condé, dincolo de grupul domnişoarelor de onoare, cât mai aproape de domnişoara Aure, planetă în jurul căreia, umil satelit, părea să graviteze necontenit, cu voie sau fără voie.

Revenindu-şi în fire, Raoul crezu a auzi la stânga lui nişte glasuri cunoscute. Erau, într-adevăr, de Wardes, de Guiche şi cavalerul de Lorraine, care vorbeau împreună. E drept însă că vorbeau atât de încet, încât abia li se auzeau şoaptele în sala aceea vastă. Ca să vorbeşti astfel, fără să te mişti din loc, fără să te întorci, fără să te apleci, fără să-ţi priveşti interlocutorul, era un talent a cărui desăvârşire noii veniţi nu puteau s-o atingă dintr-o dată. De aceea, trebuia mai întâi o îndelungată experienţă a acestor şuşotiri care, fără priviri, fără clătinări din cap, păreau o convorbire între un grup de statui. Ca atare, în

cercurile largi din jurul regelui şi al reginelor, în timp ce maiestăţile lor vorbeau tare şi toţi ceilalţi aveau aerul că-i ascultă într-o tăcere religioasă, se ţinea un mare număr de asemenea colocvii şuşotite, în care măgulirea nu era câtuşi de puţin nota dominantă. Dar Raoul era unul dintre cei pricepuţi în a pătrunde taina oricărei etichete şi, din simpla mişcare a buzelor, el putea să ghicească adesea înţelesul cuvintelor şoptite.

— Cine-i această Montalais? întreba de Wardes. Cine-i această La Vallière? Ce-i cu provincia asta care ne ia cu asalt?

— Pe Montalais — răspunse cavalerul de Lorraine — o cunosc bine: e o fată straşnică, ce va înveseli curtea, La Vallière e o şchioapă foarte drăguţă.

— Vai, rău am ajuns! făcu de Wardes.

— Nu râde, de Wardes; despre şchioape există nişte axiome latineşti foarte ingenioase şi îndeosebi foarte caracteristice.

— Domnilor, domnilor — le atrase atenţia de Guiche, privind cu nelinişte spre Raoul — puţină măsură în cuvinte, vă rog!

Dar îngrijorarea contelui, cel puţin în aparenţă, nu-şi avea nici un rost: Raoul îşi păstrase cea mai desăvârşită şi cea mai netulburată nepăsare, cu toate că nu scăpase nici o vorbă din cele ce se spuseseră acolo. Se părea că însemnează pe răboj necuviinţele şi obrăzniciile celor doi provocatori, pentru a se răfui cu ei la timpul potrivit. Ca şi cum i-ar fi ghicit gândurile, de Wardes stărui:

— Şi cine sunt amanţii acestor domnişoare?

— Al lui Montalais? întrebă cavalerul.

— Da, al lui Montalais, mai întâi.

— Ei bine, tu, eu, de Guiche, cine-o vrea, la naiba!

— Şi al celeilalte?

— Al domnişoarei de La Vallière?

— Da.

— Luaţi seama, domnilor — le şopti Guiche, spre a-l împiedica pe de Wardes să afle răspunsul cerut — luaţi seama, *Doamna* ascultă.

Raoul îşi vârî mâna până la încheietură sub deschizătura hainei şi-şi frământă amarnic pieptul şi dantelele. Dar tocmai această neruşinare pe care o vedea îndreptându-se împotriva bietelor femei îl făcu să ia o hotărâre nestrămutată. "Dacă

Louise a venit aici — îşi spuse el în sinea lui — n-a putut-o face decât într-un scop onorabil şi sub o ocrotire onorabilă; trebuie să cunosc însă acest scop, trebuie să aflu cine o protejează." Şi, procedând la fel ca Malicorne mai înainte, se retrase încetul cu încetul spre grupul domnişoarelor de onoare.

Curând, prezentările se terminară. Regele, care tot timpul nu încetase s-o privească şi s-o admire pe *Doamna*, părăsi sala de recepţie însoţit de cele două regine. Cavalerul de Lorraine îşi reluă locul lângă *Domnul* şi, în timp ce se retrăgeau împreună, îi strecurară la ureche câteva picături din otrava pe care o strânsese în el în decurs de un ceas, cât privise noile fete şi se gândise la cei ce aveau să se bucure de ele. Regele, ieşind, trăsese după sine o parte din asistenţă, iar acei curteni care ţineau să se arate independenţi sau galanţi începură să se apropie de doamne. Domnul de Condé îi spuse câteva cuvinte măgulitoare domnişoarei de Tonnay-Charente. Buckingham îi făcea curte doamnei de Chalais şi doamnei de Lafayette, pe care *Doamna* le privise cu plăcere de la început şi şi le apropiase. Cât despre contele de Guiche, părăsindu-l pe *Domnul* de îndată ce se putuse apropia singur de *Doamna*, se întreţinea foarte voios cu doamna de Valentinois, sora lui şi cu domnişoarele de Créquy şi de Châtillon.

În mijlocul tuturor acestor interese politice sau amoroase, Malicorne voia să rămână şi el singur cu Montalais, dar aceasta prefera să stea de vorbă cu Raoul, fie şi numai spre a face haz de toate întrebările şi nedumeririle lui. Raoul se îndreptase direct către domnişoara de La Vallière şi o salutase cu cel mai profund respect, lucru care o făcu pe Louise să se îmbujoreze la faţă şi să se bâlbâie; dar Montalais se grăbi să-i sară în ajutor.

— Ei bine — zise ea — iată-ne, domnule viconte.

— Vă văd — zise Raoul zâmbind — şi tocmai în legătură cu prezenţa dumneavoastră aici am venit să vă cer o mică lămurire.

Malicorne se apropie de ei cu cel mai fermecător surâs.

— Retrage-te puţin, domnule Malicorne — îl înlătură Montalais. Într-adevăr, ai devenit foarte indiscret.

Malicorne îşi muşcă buzele şi făcu doi paşi înapoi, fără a spune un singur cuvânt. Numai că surâsul lui îşi schimba dintr-o dată expresia şi, din senin cum era, deveni răutăcios.

— Vrei o lămurire, domnule Raoul? întrebă Montalais.

— De buna seamă şi cred că întâmplarea asta merită una: domnişoara de La Vallière, domnişoară de onoare a *Doamnei*!

— Pentru ce n-ar fi şi ea domnişoară de onoare, la fel ca şi mine? făcu Montalais.

— Primiţi felicitările mele, domnişoară — zise Raoul, căruia i se părea că ele nu vor să-i răspundă direct la întrebare.

— Spui asta cu un aer foarte ceremonios, domnule viconte.

— Eu?

— Doamne! S-o întrebăm şi pe Louise.

— Domnul de Bragelonne socoteşte poate că locul e mai presus de rangul meu — zise Louise, foarte tulburată.

— Oh, nu, domnişoară — răspunse cu vioiciune Raoul — ştii foarte bine că nu asta este părerea mea; nu m-aş mira chiar dacă ai ocupa locul unei regine, cu atât mai puţin pe acesta de aici. Singurul lucru care mă uimeşte este că am aflat totul abia azi şi numai din întâmplare.

— Ah, e adevărat — răspunse Montalais fără să stea prea mult pe gânduri, aşa cum îi e obiceiul. Tu nu pricepi nimic din toate astea, Louise, şi, într-adevăr, nici nu ai cum să pricepi ceva. Domnul de Bragelonne ţi-a trimis patru scrisori, dar la Blois rămăsese numai mama ta; trebuia să ne ferim ca acele scrisori sa cadă în mâna ei; le-am primit eu şi i le-am trimis înapoi domnului Raoul, care te credea ta Blois când tu erai la Paris, fără ca dumnealui să ştie măcar că fuseseşi ridicată în demnitate.

— Dar cum, nu l-ai prevenit pe domnul Raoul, aşa cum te rugasem eu? strigă Louise.

— Asta mai trebuia! Să facă pe supăratul, sa înceapă cu mustrările, să strice tot ceea ce noi ne-am străduit atât de mult să facem? Ah, nu, fireşte!

— Aşadar, sunt un om aspru? zise Raoul.

— De altfel — adăugă Montalais — aşa mi s-a părut că e mai bine. Eu plecam la Paris, dumneata nu erai acolo, Louise plângea cu lacrimi fierbinţi; credeţi ce v-o plăcea, dar l-am rugat atunci pe protectorul meu, acela care a căpătat un brevet pentru mine, să mai ceară unul pentru Louise; şi brevetul a venit. Louise a plecat să-şi comande rochiile; eu am rămas în urmă, dat fiind că îmi făcusem rochiile mai înainte; am primit scrisorile dumitale, ţi le-am trimis înapoi, adăugând un cuvânt care îţi făgăduia o surpriză. Şi surpriza, scumpe domn, iat-o; mi se pare frumoasă, nu mai cere alte lămuriri... Haide, domnule

Malicorne, e timpul să-i lăsăm pe aceşti tineri împreună; au sa-şi spună o mulţime de lucruri. Dă-mi braţul! Sper ca prin asta ţi se face o mare cinste, domnule Malicorne.

— Iartă-mă, domnişoară — zise Raoul, oprind-o pe nebunatica fată şi dând cuvintelor lui o intonaţie a cărei gravitate contrasta cu tonul glumeţ al lui Montalais — iartă-mă, dar aş putea să ştiu şi eu numele acelui protector? Căci dacă cineva te protejează pe dumneata, domnişoară şi în virtutea unor anumite motive... Raoul se înclină, apoi îşi încheie gândul: Nu e nevoie de aceleaşi motive pentru ca domnişoara de La Vallière să fie protejată.

— Pentru Dumnezeu, domnule Raoul — spuse cu nevinovăţie Louise — lucrul e foarte simplu şi nu văd pentru ce nu ţi-aş spune eu singură totul... Protectorul meu e domnul Malicorne.

Raoul rămase o clipă ca trăsnit, întrebându-se dacă nu-şi bate cumva joc de el; pe urmă se întoarse să-l întrebe pe Malicorne. Dar acesta se depărtase, tras de mână de Montalais. Domnişoara de La Vallière făcu o mişcare s-o urmeze pe prietena ei, însă Raoul o reţinu cu un fel de blândă autoritate.

— Te rog, Louise — zise el — un cuvânt.

— Dar, domnule Raoul — rosti fata roşindu-se — am rămas singuri. Toată lumea s-a retras... Au să ne caute, ce vor spune?

— Nu-ţi fie teamă — răspunse tânărul surâzând — nu suntem, nici unul, nici altul, personaje atât de importante, încât să se bage de seama lipsa noastră.

— Dar serviciul meu, domnule Raoul?

— Fii liniştită, domnişoară, eu cunosc obiceiurile de la curte: serviciul dumitale va începe abia de mâine; îţi mai rămân deci câteva minute de răgaz, în cursul cărora poate vei binevoi să-mi dai deslușirile pe care am avut onoarea să ţi le cer.

— Cât eşti de serios, domnule Raoul! murmură Louise, neliniştită.

— Din pricină ca împrejurarea e serioasă, domnişoară. Vrei să mă asculţi?

— Te ascult; dar, domnule, îţi repet, am rămas singuri.

— Ai dreptate — zise Raoul.

Şi, oferindu-i braţul, o conduse pe tânăra fată în galeria vecină cu sala de recepţie, ale cărei ferestre dădeau în piaţă. Toată lumea se îngrămădea la fereastra din mijloc, care avea un balcon în afară, de unde se puteau vedea în toată amănunţimea

tacticoasele pregătiri de plecare. Raoul deschise una din ferestrele laterale şi acolo, singur cu domnişoara de La Vallière, îi vorbi:

— Louise, ştii că, încă din copilărie, te-am iubit ca pe o soră şi ţi-am împărtăşit toate necazurile mele, ţi-am încredinţat toate speranţele ce-mi luminau sufletul.

— Da — răspunse ea încet — da, domnule Raoul, ştiu asta.

— Aveai obiceiul, la rându-ţi să-mi mărturiseşti aceeaşi prietenie, aceeaşi încredere. De ce, în întâlnirea de azi, nu te-ai arătat ca o prietenă? De ce te fereşti de mine?

La Vallière nu răspunse.

— Credeam că mă iubeşti — zise Raoul, al cărui glas devenea din ce în ce mai tremurător — credeam că ai consimţit la toate planurile făcute împreună pentru fericirea noastră, atunci când ne plimbam amândoi pe marile alei de la Cour-Cheverny şi pe sub plopii şoselei care duce la Blois. Nu-mi răspunzi, Louise? Şi se întrerupse. Taci oare — o întrebă el apoi, cu răsuflarea întretăiată — fiindcă nu mă mai iubeşti?

— Nu spun asta — răspunse Louise aproape în şoaptă.

— Oh, spune-mi adevărul, te rog! Mi-am pus toată nădejdea vieţii mele în tine, te-am ales pentru purtările tale blânde şi simple. Nu te lăsa orbită, Louise, acum te afli în mijlocul curţii, unde tot ce e curat se întinează, unde tot ce e tânar se veştejeşte repede. Louise, astupă-ţi urechile ca să n-auzi ce se vorbeşte, închide-ţi ochii ca să nu vezi ce se petrece în juru-ţi, strânge-ţi buzele ca să nu respiri miazmele corupătorilor. Fără minciuni, fără ascunzişuri, Louise, să cred oare cuvintele pe care le-a spus domnişoara de Montalais? Louise, ai venit la Paris pentru că eu nu mai eram la Blois?

La Vallière se înroşi şi-şi ascunse faţa în palme.

— Da, aşa este — strigă Raoul în culmea fericirii — da, de aceea ai venit! Oh, te iubesc cum nu te-am iubit încă niciodată! Îţi mulţumesc, Louise, pentru acest devotament. Dar trebuie să iau măsuri pentru a te pune la adăpost de orice jignire, pentru a te feri de orice pată. Louise, o domnişoară de onoare, la curtea unei Prinţese tinere, în aceste vremuri de moravuri uşoare şi de nestatornicie în dragoste, o domnişoară de onoare e ţinta tuturor atacurilor, fără să fie apărată de nimeni şi această situaţie nu poate să-ţi convină. Trebuie să te măriţi ca să fii respectată.

— Să mă mărit?

— Da.

— Dumnezeule!

— Iată mâna mea, Louise; dă-mi-o pe-a ta.

— Dar tatăl dumitale?

— Tatăl meu nu se mai amestecă.

— Totuşi...

— Îţi înţeleg această îndoială, Louise; voi vorbi cu tatăl meu.

— Oh, domnule Raoul, mai gândeşte-te, mai aşteaptă.

— Să mai aştept, e cu neputinţă; să mai stau pe gânduri, când e vorba de tine, ar însemna să te jignesc. Dă-mi mâna, scumpa Louise, sunt stăpân pe mine însumi; tatăl meu va spune da, ţi-o făgăduiesc. Dă-mi mâna, nu mă face să aştept astfel, răspunde-mi repede un cuvânt, unul singur, altfel voi crede că, pentru a te fi schimbat într-atâta, a fost de ajuns un singur pas în acest palat, o singură suflare a strălucirii, un singur surâs al reginelor, o singură privire a regelui.

Raoul abia apucă să rostească acest din urmă cuvânt, că La Vallière deveni palidă ca moartea, fără îndoială din teama pe care o încerca văzându-l pe tânăr vorbindu-i cu atâta însufleţire. De aceea, printr-o mişcare mai iute ca gândul, îşi lăsă amândouă mâinile să cadă în palmele lui Raoul. Apoi o rupse la fugă fără a mai rosti o silabă şi dispăru fără a se fi mai uitat nici o clipă înapoi.

Raoul îşi simţi tot trupul tremurând la atingerea mâinilor ei. Primi jurământul, ca un jurământ solemn pe care dragostea îl smulge feciorelnicei sfiiciuni.

Capitolul XX

Consimţământul lui Athos

Raoul ieşise din Palatul Regal cu o hotărâre ce nu îngăduia nici o amânare în îndeplinirea ei. Încălecă deci pe cal chiar în curtea palatului şi apucă drumul spre Blois, în timp ce nunta *Domnului* şi a Principesei Angliei se desfăşura în urma lui, în

marea veselie a curtenilor şi spre şi mai marea întristare a lui de Guiche şi a lui Bukingham.

Raoul îşi văzu de treaba lui: în optsprezece ceasuri ajunse la Blois. Îşi pregătise pe drum cele mai tari argumente. Febra este şi ea un argument fără replică şi Raoul avea febră.

Athos se afla în cabinetul lui, sporind cu câteva pagini memoriile sale, când Raoul intra pe uşă, condus de Grimaud. Clarvăzătorul gentilom nu avu nevoie decât de o aruncaseră de ochi pentru a vedea că ceva cu totul ne-obişnuit se petrecea în sufletul fiului său.

— Îmi pari a fi venit pentru o afacere importantă — spuse el arătându-i un scaun lui Raoul, după ce-l îmbrăţişase.

— Da, domnule — răspunse tânărul — şi te rog să mă asculţi cu aceeaşi binevoitoare atenţie de care nu m-ai lipsit niciodată.

— Vorbeşte, Raoul.

— Domnule, iată faptele dezbrăcate de orice vorbe de prisos, pe care le-aş socoti nedemne faţa de un bărbat ca domnia ta: domnişoara de La Vallière se află la Paris, în calitate de domnişoară de onoare a *Doamnei*. Am stat şi am chibzuit mult; o iubesc pe domnişoara de La Vallière mai presus de orice şi nu-mi îngăduie cugetul să o las într-un post unde bunul ei renume, virtutea ei chiar pot să fie ameninţate. Doresc deci să mă însor cu ea şi de aceea, domnule, am venit să-ţi cer consimţământul pentru această căsătorie.

Athos păstrase, în timpul acestei declaraţii, o tăcere şi o rezervă neclintite. Raoul îşi începuse cuvântarea sa căutând să pară condus de cel mai deplin sânge rece, dar o sfârşi prin a lăsa să se vadă la fiecare cuvânt o tulburare dintre cele mai vii. Athos îl învălui pe Bragelonne cu privirea lui adâncă, umbrită de o uşoară tristeţe.

— Aşadar, zici că te-ai gândit bine? întrebă el.

— Da, domnule.

— Mi se pare că ţi-am împărtăşit sentimentele mele în legătură cu această alianţă.

— Ştiu, domnule — răspunse Raoul destul de încet — dar mi-ai dat a înţelege că dacă aş stărui...

— Şi stăruieşti?

Bragelonne bâigui un da aproape neînţeles.

— Probabil, domnule — reluă Athos foarte liniştit — că pasiunea dumitale trebuie să fie, într-adevăr, foarte puternică,

de vreme ce, în ciuda împotrivirii mele faţă de această unire, nu te poţi hotărî să renunţi la ea.

Raoul îşi trecu peste frunte o mână tremurătoare, ştergând astfel sudoarea care-l năpădise. Athos îl privi îndeaproape pe fiul său şi simţi că inima i se umple de milă. Se ridică în picioare.

— Prea bine — zise el — sentimentele mele personale nu înseamnă nimic, pentru că e vorba de ale tale; ai venit să mă rogi ceva, îţi stau la dispoziţie. De fapt, să vedem, ce doreşti de la mine?

— Oh, bunăvoinţa dumitale, domnule, bunăvoinţa dumitale mai întâi — zise Raoul apucându-i mâinile.

— Te înşeli asupra sentimentelor ce ţi le nutresc, Raoul; în inima mea ai să găseşti ceva mai mult decât bunăvoinţă — replică Athos.

Raoul sărută apăsat mâna pe care o strângea, aşa cum ar fi făcut îndrăgostitul cel mai pătimaş.

— Haide, haide — reluă contele — spune, Raoul, sunt gata pentru orice; ce trebuie să semnez?

— Oh, nimic, domnule, nimic; te-aş ruga numai să-ţi dai osteneala de a-i scrie regelui, cerând pentru mine maiestăţii sale, căruia îi aparţin, îngăduinţa de a mă căsători cu domnişoara de La Vallière.

— Bine, iată o idee chibzuită, Raoul. Într-adevăr, după mine, sau mai degrabă înaintea mea, ai un stăpân; acest stăpân e regele; te supui deci unei îndoite încercări, aşa e loial.

— Oh, domnule!

— Îţi voi îndeplini fără zăbavă dorinţa, Raoul.

Contele se apropie de fereastra şi, aplecându-se puţin în afară, strigă:

— Grimaud!

Grimaud îşi arătă capul de după o tufă de iasomie pe care o curăţa de uscături.

— Caii! îi spuse contele.

— Ce înseamnă ordinul ăsta? întrebă Raoul.

— Că vom pleca peste două ceasuri.

— Unde?

— La Paris.

— Cum la Paris! Vii la Paris?

— Regele nu e la Paris?

— Fără îndoială.

— Ei bine, ai uitat că trebuie să mergem împreună acolo?

— Dar, domnule — zise Raoul aproape cutremurat de atâta bunătate părintească — eu nu-ţi cer să te oboseşti în felul acesta, ci să faci doar o scrisoare...

— Raoul, te înşeli şi asupra trecerii mele; nu se cade ca un simplu gentilom ca mine să-i scrie regelui său. Vreau şi se cuvine, să-i vorbesc în faţă regelui. O voi face. Vom pleca împreună, Raoul.

— Oh, câtă bunăvoinţă, domnule!

— În ce dispoziţii crezi că se află maiestatea sa?

— Faţa de mine?

— Da.

— Oh, foarte bune.

— Ţi-a spus-o cumva?

— Cu propria sa gură.

— În ce împrejurare?

— Cu prilejul unei recomandări a domnului d'Artagnan, mi se pare şi în legătură cu o întâmplare din Piaţa Grevei, unde am avut cinstea să trag spada pentru maiestatea sa. Am deci motive să mă socotesc, fără deşartă mândrie, destul de înălţat în ochii maiestăţii sale.

— Cu atât mai bine!

— Dar, te rog din suflet — continuă Raoul — nu păstra faţă de mine această seriozitate şi acest aer de taină, nu mă face să regret că am ascultat de un simţământ mai puternic ca orice.

— E a doua oară când îmi spui asta, Raoul şi nu era nevoie; vrei o formalitate pentru consimţământul meu, pe care ţi-l dau, e lucru hotărât şi să nu mai vorbim despre asta. Vino să-mi vezi noile plantaţii, Raoul.

Tânărul ştia că, după ce contele îşi manifesta voinţa, nu mai putea fi loc pentru controversă. Lăsă capul în jos şi-l urmă pe tatăl său în grădină. Athos îi arătă, pe îndelete, altoiurile, răsadniţele şi pepinierele. Această linişte a contelui îl nedumerea din ce în ce mai mult pe Raoul; dragostea ce-i umplea inima i se părea atât de mare, încât lumea întreagă abia dacă o putea cuprinde. Cum se făcea atunci că inima lui Athos rămânea goală şi închisă în faţa nemărginitei lui iubiri? De aceea, Bragelonne, adunându-şi toate puterile, strigă dintr-o dată:

— Domnule, e cu neputinţă ca dumneata să n-ai un motiv de a o respinge pe domnişoara de La Vallière, care e atât de

bună, atât de blândă, atât de curată, încât spiritul domniei tale, înzestrat cu o mare înţelepciune, ar trebui să o preţuiască aşa precum merită. În numele cerului, să fie oare între domnia ta şi familia ei vreo tainică duşmănie, sau vreo ură păstrată din părinţi?

— Uite, Raoul, ce brazdă frumoasă de lăcrămioare — zise Athos — vezi ce bine le prieşte umbra şi umezeala, mai ales umbra frunzelor de sicomor, printre care se strecoară căldura, ferindu-le de arşiţa soarelui?

Raoul se opri în loc, îşi muşcă buzele, apoi, simţind că sângele îi năvăleşte spre tâmple, zise plin de cutezanţă:

— Domnule, dă-mi te rog, o explicaţie; nu poţi uita că fiul dumitale e şi el un om.

— Atunci — răspunse Athos ridicându-se încruntat — dovedeşte-mi ca eşti un om, căci un fiu nu-mi dovedeşti prin nimic că eşti. Te-am rugat să aştepţi momentul unei alianţe ilustre; ţi-aş fi găsit o soţie în primele rânduri ale nobilimii bogate; voiam să poţi străluci prin această îndoită sclipire pe care o dau gloria şi averea, căci nobleţea o ai prin sânge.

— Domnule — strigă Raoul împins de o pornire nestăpânită — acum două zile mi s-a adus ocara că nu-mi cunosc mama.

Athos păli; apoi, încruntându-şi sprânceana ca zeul suprem al antichităţii, întrebă cu foarte multă maiestate:

— Aş dori să ştiu ce-ai răspuns, domnule.

— Oh, iartă-mă... iartă-mă! murmură tânărul, prăbuşindu-se din înălţimea exaltării sale.

— Ce-ai răspuns, domnule? repetă contele, bătând din picior.

— Domnule, aveam spada în mână, iar cel care mă jignea astfel era în gardă; i-am smuls spada şi i-am aruncat-o peste un şanţ, unde l-am zvârlit apoi şi pe el, să şi-o culeagă de pe jos.

— Şi pentru ce nu l-ai ucis?

— Maiestatea sa opreşte duelul şi în momentul acela eram ambasador al maiestăţii sale.

— Prea bine — rosti Athos — iată un motiv în plus spre a mă duce să-i vorbesc regelui.

— Ce-ai de gând să-i ceri, domnule?

— Permisiunea de a trage spada împotriva aceluia care ne-a făcut această jignire.

— Domnule, dacă nu m-am purtat aşa cum ar fi trebuit să mă port, te rog sa mă ierţi.

— Cine îţi aduce vreo mustrare, Raoul?

— Această permisiune pe care vrei să i-o ceri regelui.

— Raoul, voi ruga pe maiestatea să să-ţi semneze contractul de căsătorie.

— Domnule...

— Dar cu o condiţie.

— Mai e nevoie să-mi pui condiţii, dumneata, mie? Porunceşte, domnule, mă voi supune.

— Cu condiţia — urmă Athos — că îmi vei spune numele celui care a vorbit astfel despre mama ta.

— Dar, domnule, ce nevoie ai să cunoşti acest nume? Jignirea mi-a fost adusă mie şi odată permisiunea obţinută din partea maiestăţii sale, răzbunarea mă priveşte numai pe mine.

— Numele lui, domnule!

— Nu pot îngădui să te expui unei primejdii!

— Mă iei drept un Don Diego? Numele lui!

— Îl ceri cu tot dinadinsul?

— Vreau să-l ştiu.

— Vicontele de Wardes.

— Ah, făcu liniştit Athos. Foarte bine, îl cunosc. Dar caii noştri sunt gata, domnule; în loc să plecăm peste două ceasuri, vom pleca chiar acum. În şa, domnule, în şa!

Capitolul XXI

Prinţul e gelos pe ducele de Buckingham

În timp ce domnul conte de La Fère se îndrepta spre Paris, însoţit de Raoul, Palatul Regal era teatrul unei scene pe care Molière ar fi numit-o de bună comedie.

Trecuseră patru zile de la căsătorie. *Domnul*, după ce mâncase în mare grabă, trecu în anticamerele sale, cu buzele strânse, cu sprânceana încruntată. Masa nu fusese veselă. *Doamna* ceruse să fie servită în apartamentul ei. Prinţul luase deci prânzul în cerc restrâns. Cavalerul de Lorraine şi Manicamp fuseseră singurii prezenţi la acest dejun, care ţinuse doar trei sferturi de ceas, fără să se scoată o vorbă.

Manicamp, mai puţin introdus în intimitatea alteţei sale regale decât cavalerul de Lorraine, încerca în zadar să citească în ochii Prinţului motivul pentru care avea o mină atât de posomorâtă. Cavalerul de Lorraine, care n-avea nevoie să ghicească nimic, fiindcă ştia totul, se ospăta cu acea poftă extraordinară pe care o avea atunci când îi vedea pe alţii mâhniţi şi se bucura în aceeaşi măsură de supărarea Prinţului, ca şi tulburarea lui Manicamp. Îi făcea plăcere să-l ţină la masă, în timp ce el mânca fără întrerupere, pe Prinţul nerăbdător, care ardea de dorinţa de a se ridica de pe scaun.

De multe ori, Prinţul se căia că-i dăduse cavalerului de Lorraine libertatea de a-şi lua nasul la purtare, ceea ce-l făcea să treacă peste orice etichetă. Acum, *Domnul* se afla într-o asemenea stare de spirit; dar se temea de cavaler în aceeaşi măsură în care-l iubea, astfel că se mulţumi să-şi înăbuşe năduful în piept. Din timp în timp, Prinţul ridica ochii în tavan, apoi şi-i cobora la feliile de ficat pe care cavalerul le ataca fără încetare; pentru ca, în cele din urmă, neîndrăznind să-şi dea drumul, să înceapă a juca o pantomimă de care însuşi Arlechin ar fi fost gelos. În sfârşit, Prinţul nu se mai putu stăpâni şi, la fructe, se ridică, încruntat, aşa precum am spus, şi-l lăsă pe cavalerul de Lorraine să-şi termine dejunul după pofta stomacului său. Văzând că Prinţul se ridică, Manicamp se ridică şi el, ţeapăn, cu şervetul în mână.

Prinţul alerga mai curând decât mergea spre anticameră şi întâlnind un valet de uşă, îi dădu în şoaptă un ordin scurt. Apoi, schimbând direcţia, ca să nu mai treacă prin sala de mâncare, străbătu cabinetele sale, cu gândul de a se duce s-o întâlnească pe regina-mamă în camera ei de rugăciune, unde bătrâna suverană avea obiceiul să-şi petreacă cea mai mare parte a timpului.

Puteau să fie ceasurile zece dimineaţa. Ana de Austria scria în clipa când intră Prinţul.

Regina-mamă ţinea foarte mult la acest fiu, care era frumos la chip şi bun la inimă. Prinţul era, într-adevăr, mai tandru şi, dacă vreţi, mai feminin decât regele. El o obişnuise pe mama sa cu acele mici gingăşii feminine care le plac totdeauna femeilor. Ana de Austria, care ar fi dorit să aibă o fiică, găsea aproape în acest fiu micile atenţii, micile îngrijorări şi toată drăgălăşenia unui copil de doisprezece ani. Astfel, Prinţul îşi folosea tot timpul pe care-l petrecea alături de mama

lui admirându-i braţele frumoase, dându-i sfaturi asupra alifiilor şi reţete de esenţe, de care ea se arăta foarte dornică; apoi îi săruta mâinile şi ochii cu un farmec copilăresc, având totdeauna la dânsul o zaharicală, ca să i-o ofere, sau dându-i o povaţă despre cum să-şi facă o pieptănătură nouă.

Ana de Austria îl iubea pe rege, sau mai bine zis iubea în fiul ei mai mare regalitatea: Ludovic al XIV-lea reprezenta pentru ea legitimitatea divină. Era regina-mamă cu regele; mamă era numai cu Filip. Iar acesta din urma ştia că, dintre toate adăposturile, sânul unei mame e cel mai dulce şi cel mai sigur. De aceea, în copilărie, se refugia la el ori de câte ori se iscau furtuni între rege şi fratele său; adesea, după ghionţi care însemnau din partea lui crime de lezmajestate, după lupte cu pumnii şi cu unghiile, în care regele şi supusul lui foarte nesupus se încăierau, în cămăşi, într-un pat unde fiecare voia să rămână stăpân, avându-l pe valetul de cameră Laporte drept singurul judecător al bătăliei, Filip, învingător, dar înspăimântat de victoria lui, alerga să-i ceară mamei sale sprijinul sau măcar asigurarea unei iertări pe care Ludovic al XIV-lea n-o acorda decât cu greu şi numai de la distanţă. Ana izbutise, prin aceste intervenţii paşnice, să aplaneze toate conflictele dintre fiii ei şi să cunoască astfel, cu aceleaşi prilejuri, toate tainele lor.

Regele, puţin gelos de această dragoste maternă ce se revărsa mai ales asupra fratelui său, căuta să-i arate Anei de Austria mai multă supunere şi mai multă ascultare decât îi stătea de obicei în fire. Ana de Austria adoptase acest sistem de politică şi faţă de tânăra regină. De aceea, dată fiind atitudinea ei aproape despotică de a conduce menajul regal, îşi pregătea acum toate bateriile pentru a conduce cu acelaşi absolutism şi căsnicia celui de al doilea fiu. Regina-mamă era aproape mândră atunci când vedea că vine la dânsa un chip alungit, cu obrajii palizi, cu ochii înroşiţi, înţelegând numaidecât că era cazul să dea un ajutor celui mai slab sau celui mai supărat.

Ea scria deci, după cum am spus, în momentul când Prinţul intră în camera sa de rugăciune, dar nu cu ochii roşii, nu cu obrajii palizi, ci neliniştit, necăjit, întărâtat. Sărută, cu un aer distrat, braţele mamei sale şi se aşează înainte ca ea să-i fi dat încuviinţarea. În lumina regulilor de etichetă stabilite la curte de către Ana de Austria, această uitare a convenienţelor era un semn de rătăcire, mai ales din partea lui Filip, care îndeplinea

cu atâta tragere de inimă formele respectului. Dar dacă încălca într-un chip aşa de vădit aceste principii, însemna că motivul trebuia să fie foarte grav.

— Ce ai, Filip? întrebă Ana de Austria, întorcându-se către fiul ei.

— Ah, doamnă, o mulţime de lucruri — murmură Prinţul cu un aer îndurerat.

— Îmi pari, într-adevăr, un om foarte preocupat — spuse regina, lăsând pana în călimară.

Filip încruntă sprânceana, dar nu răspunse.

— În toate acele lucruri ce-ţi frământă mintea — zise Ana de Austria — pesemne că e unul care te chinuie mai mult decât celelalte!

— Unul, în adevăr, mă apasă mai tare ca toate celelalte, da, doamnă.

— Te ascult.

Filip deschise gura ca să dea drumul tuturor ofurilor ce-i stăteau pe suflet şi care păreau să nu aştepte decât o ieşire ca să-şi ia zborul. Însă tăcu deodată şi tot năduful din inimă se rezumă la un suspin.

— Haide, Filip, haide, curaj — zise regina-mamă. Când ai să te plângi de ceva, înseamnă mai totdeauna că la mijloc e o persoană care te stinghereşte, nu-i aşa?

— Nu vreau să spun asta, doamnă.

— De cine vrei să vorbeşti? Haide, haide, spune, pe scurt.

— Adevărul e, doamnă, ca ceea ce aş vrea să spun e foarte discret.

— Ah, Doamne!

— Da; căci, în fine, o femeie…

— Ah, vrei să vorbeşti de Prinţesă? întrebă regina-mamă cu un pronunţat sentiment de curiozitate.

— De Prinţesă?

— De soţia ta, mă rog.

— Da, da, înţeleg.

— Ei bine, dacă despre Prinţesă vrei să-mi vorbeşti, fiul meu, atunci nu te sfii. Îţi sunt mamă şi Prinţesa nu e pentru mine decât o străină. Totuşi, întrucât îmi e noră, nu te îndoi că am să ascult cu mult interes ceea ce ai să-mi spui, fie numai fiindcă te priveşte pe tine.

— Ei bine, doamnă — zise Filip — mărturiseşte-mi, la rându-ţi, dacă n-ai băgat de seamă ceva.

— Ceva, Filip?... Te exprimi într-un chip îngrozitor de vag. Ceva? Şi cam la ce se referă acest ceva?

— Prinţesa e o femeie drăguţă, nu-i aşa?

— Ei, da, este.

— Totuşi nu este o frumuseţe.

— Nu; dar, pe măsură ce se va maturiza, poate să devină şi mai frumoasă. Ai văzut bine câte schimbări au adus pe chipul ei cei câţiva ani care au trecut. Ei bine, se va dezvolta din ce în ce mai mult, gândeşte-te că n-are decât şaisprezece ani. La cincisprezece ani şi eu eram foarte slabă; dar, în sfârşit, aşa cum e, Prinţesa e drăguţă.

— Prin urmare, poate fi băgată în seamă.

— Fireşte; e băgată în seamă o femeie oarecare, cu atât mai mult o prinţesă.

— Ea a fost bine crescută, nu-i aşa, doamnă?

— Doamna Henriette, mama ei, e o femeie puţin cam rece, puţin cam pretenţioasă, dar o femeie plină de simţiri frumoase. Educaţia tinerei Prinţese se poate să fi fost întrucâtva neglijată, dar cât despre principii, le cred bune; asta era cel puţin părerea mea despre dânsa în timpul cât a stat în Franţa; după aceea s-a întors în Anglia, nu ştiu ce s-a mai întâmplat acolo.

— Ce vrei să spui?

— Ei, Doamne, vreau să spun că unele capete, puţin mai uşoare, se zăpăcesc repede când totul le merge bine.

— Ei bine, doamnă, ai rostit cuvântul: eu o socotesc pe Prinţesă un astfel de cap puţin mai uşor, asta e.

— Nu trebuie să exagerăm, Filip; are mult spirit şi e într-o anumită măsură cochetă, lucru foarte firesc la o femeie tânără, dar, fiul meu, la persoanele de rang înalt acest cusur poate fi spre lauda unei curţi. O prinţesă care e puţin cochetă îşi formează de obicei o curte strălucită; un zâmbet al ei face să înflorească pretutindeni luxul, spiritul şi chiar curajul; nobilimea se luptă mai bine pentru un prinţ a cărui soţie e frumoasă.

— Foarte mulţumesc, doamnă — zise Filip în glumă. Într-adevăr, dumneata îmi spui lucruri care mă pun pe gânduri, mamă.

— În ce fel? întrebă regina cu prefăcută naivitate.

— Dumneata ştii, doamnă — rosti cu amărăciune Filip — dumneata ştii cât de mult am ţinut eu să nu mă însor.

— Ah, de astă dată tu mă pui pe mine pe gânduri. Ai oare vreun motiv serios să te plângi de Prinţesă?

— Serios n-aş putea spune.

— Atunci lasă această înfăţişare nenorocită. Dacă tot astfel te arăţi şi în casa ta, fii atent, vei fi luat drept un soţ nefericit.

— De fapt — răspunse Filip — nu sunt un soţ mulţumit şi chiar vreau să se ştie asta.

— Filip! Filip!

— Pe cuvântul meu, doamnă, îţi vorbesc foarte deschis; eu n-am înţeles viaţa aşa cum sunt silit astăzi să o trăiesc.

— Explică-te.

— Soţia mea aş putea spune că nici nu e a mea: nu stă niciodată cu mine. Dimineaţa — vizite, corespondenţă, toalete, seara — baluri, concerte.

— Eşti gelos, Filip?

— Eu? Să mă ferească Dumnezeu! Las altora rolul acesta neghiob de soţ gelos; sunt însă nemulţumit.

— Filip, toate aceste învinuiri pe care i le aduci soţiei tale sunt copilării şi atâta vreme cât n-ai alte pricini mai temeinice…

— Ascultă atunci: fără a fi vinovată, o femeie poate să dea loc la multe neînţelegeri; sunt anumite legături, anumite preferinţe pe care femeile tinere ţin să le arate în lume şi care sunt de ajuns pentru a-i face nenorociţi până şi pe bărbaţii cei mai puţin geloşi.

— Ah, iată-ne ajunşi, în sfârşit, la obiect, după atâta vorbărie! Legăturile, preferinţele deci! De un ceas de când batem câmpii şi abia acum ai izbutit să spui ce anume te doare.

— Ei bine, da…

— Asta e însă altceva şi e mult mai serios. Prinţesa s-a făcut vinovată cumva de asemenea nedreptăţi faţă de tine?

— Hotărât că da.

— Cum, soţia ta, la patru zile după căsătorie, stă de vorbă cu altul în locul tău, preferă pe altul? Ia seama, Filip, mi-e teamă că exagerezi; când vrei prea mult să dovedeşti ceva, tocmai atunci nu dovedeşti nimic.

Prinţul, speriat de seriozitatea mamei sale, încercă să răspundă, dar nu putu decât să bolborosească nişte cuvinte ce n-aveau nici un înţeles.

— Iată că dai înapoi — zise Ana de Austria — şi îmi pare bine; asta înseamnă că recunoşti netemeinicia celor spuse.

— Nu! strigă Filip. Nu dau înapoi şi am să ţi-o dovedesc. Am spus legături, nu-i aşa? Am spus preferinţe, da? Ei bine, ascultă!

Ana de Austria se pregăti numaidecât să asculte cu acea plăcere de cumătră pe care cea mai cumsecade femeie, cea mai desăvârşită mamă, fie ea şi regină, o simte totdeauna atunci când e vorba să se amestece în micile certuri ale unei căsnicii.

— Ei bine — reluă Filip — spune-mi un lucru.

— Ce anume?

— Pentru ce soţia mea a păstrat o curte engleză? Explică-mi.

Şi Filip îşi încrucişă braţele la piept, măsurând-o pe mama lui ca şi cum ar fi fost încredinţat că ea nu va avea ce să răspundă la această învinuire.

— Dar — vorbi Ana de Austria — e foarte simplu. Englezii sunt compatrioţii ei, au cheltuit o mulţime de bani ca s-o însoţească în Franţa şi n-ar fi frumos, n-ar fi nici chiar politic să se despartă dintr-o dată de o nobilime care n-a şovăit în faţa nici unei îndatoriri, a nici unei jertfe.

— Eh, mamă, frumoasă jertfă, n-am ce zice, să vii într-o ţară străină unde poţi face, cu un scud, mai multă impresie decât în altă parte cu patru! Minunată îndatorire, nu-i aşa, să străbaţi o sută de leghe pentru a însoţi o femeie de care eşti îndrăgostit!

— Îndrăgostit, Filip? Te gândeşti la cele ce spui?

— Ba bine că nu!

— Şi cine e îndrăgostit de Prinţesă?

— Chipeşul duce de Buckingham!... Nu cumva vrei să-i iei apărarea, mamă?

Ana de Austria se înroşi şi zâmbi în acelaşi timp. Numele ducelui de Buckingham trezea în dânsa amintiri atât de dulci şi atât de triste totodată.

— Ducele de Buckingham? murmură ea.

— Da, unul din acei frumuşei de alcov, cum spunea bunicul meu, Henric al IV-lea.

— Toţi din neamul Buckingham sunt bărbaţi leali viteji — zise cu îndrăzneală Ana de Austria.

— Prea bine, prea bine! Iat-o pe propria mea mamă luând apărarea galantului care-i face curte soţiei mele! strigă Filip cu atâta deznădejde, încât constituţia lui plăpândă fu zguduită până la lacrimi.

— Fiul meu! Fiul meu! exclamă Ana de Austria. Asemenea vorbe nu sunt vrednice de un om ca tine. Soţia ta nu are nici un curtezan şi chiar dacă ar avea unul, acela n-ar fi domnul de Buckingham: bărbaţii din neamul lor, îţi repet, sunt loiali şi discreţi; ei respectă cu sfinţenie legile ospeţiei.

— Eh, doamna — ripostă Filip — domnul de Buckingham e englez şi crezi că englezii respectă chiar cu atâta sfinţenie bunurile principilor francezi?

Ana se înroşi pentru a doua oară sub peruca ei şi îşi întoarse faţa sub pretextul că vrea să apuce pana din călimară; în realitate, însă, voia să-şi ascundă de ochii fiului ei roşeaţa din obraji.

— Într-adevăr, Filip — zise ea — ştii să găseşti cuvinte care mă surprind, iar pe tine mânia te orbeşte, aşa cum pe mine mă înspăimântă; gândeşte-te bine, dragul meu!

— Doamnă, n-am nevoie să mă gândesc, căci văd.

— Şi ce vezi?

— Vad că domnul de Buckingham se ţine scai de soţia mea. Îndrăzneşte să-i facă daruri, iar ea are îndrăzneala de a le primi. Ieri, vorbea de o perniţă cu parfum de violete; or, parfumerii noştri francezi, doamnă, o ştii prea bine, căci le-ai cerut de atâtea ori, fără să poţi căpăta, parfumerii noştri n-au ajuns să aibă această esenţă. Ei bine, am văzut că ducele avea la el o asemenea perniţă cu parfum de violete. Prin urmare, cea pe care o avea soţia mea, de la el o căpătase.

— Într-adevăr, domnule — zise Ana de Austria — dumneata clădeşti piramide pe vârfuri de ace. Ia seama! te întreb, ce rău vezi în faptul că un compatriot îi dă o reţetă pentru un parfum nou compatrioatei sale? Aceste gânduri ciudate, ţi-o jur, îmi reamintesc cu durere de tatăl tău, care m-a făcut adeseori să sufăr pe nedrept.

— Tatăl domnului de Buckingham era, fără îndoială, mai rezervat, mai respectuos decât fiul său — zise Filip cu nesăbuinţă, fără a-şi da seama că o rănea adânc în inimă pe mama sa.

Regina păli şi-şi duse o mână crispată la piept; dar, reculegându-se repede, vorbi:

— În sfârşit, ai venit aici cu un gând oarecare?

— De bună seamă.

— Atunci vorbeşte.

— Am venit, doamnă, cu gândul de a mă plânge fără înconjur şi de a te preveni că nu voi îngădui nimic din partea domnului de Buckingham.

— Nu vei îngădui nimic?

— Nu.

— Ce vei face?

— Mă voi plânge regelui.

— Şi ce crezi c-o să-ţi răspundă regele?

— Ei bine — zise Prinţul cu o expresie de cruntă hotărâre, ce contrasta straniu cu blândeţea obişnuită a fizionomiei lui — ei bine, atunci îmi voi face dreptate singur.

— Ce înţelegi prin a-ţi face dreptate singur? întrebă Ana de Austria cu oarecare groază.

— Vreau ca domnul de Buckingham să-mi lase soţia în pace; vreau ca domnul de Buckingham să părăsească Franţa, şi-l voi face să-mi cunoască dorinţa.

— Nu vei face să ţi se cunoască nimic, Filip — răspunse regina — căci dacă te vei purta astfel, dacă vei încălca legile ospitalităţii, voi cere să se ridice împotriva ta asprimea regelui.

— Aşadar mă ameninţi, mamă! strigă Filip, izbucnind în lacrimi. Mă ameninţi, când eu vin să mă plâng!

— Nu, nu te ameninţ, ci vreau să-ţi stăvilesc mânia. Îţi spun că a lua împotriva domnului de Buckingham sau a oricărui alt englez o măsură necuvenită, că a folosi chiar un mijloc oricât de puţin neplăcut înseamnă să târăşti Franţa şi Anglia în dezbinări foarte dureroase. Cum, un Prinţ, fratele regelui Franţei, nu va şti să treacă peste o jignire, chiar reală, în faţa unei necesităţi politice?

Filip făcu o mişcare.

— De altminteri — continuă regina — jignirea nu e nici adevărată, nici posibilă şi nu e vorba decât de o gelozie ridicolă.

— Doamnă, ştiu eu ce ştiu.

— Iar eu, orice ai şti, te îndemn să-ţi stăpâneşti pornirea.

— Dar nu mă mai pot stăpâni, doamnă.

Regina se ridică în picioare, plină de demnitate, cu o răceală ceremonioasă.

— Atunci, spune-mi, ce vrei să faci? întrebă ea.

— N-am de gând să fac nimic, doamnă, dar îmi exprim dorinţa. Dacă domnul de Buckingham nu va pleca de bună voie din casa mea, voi pune să i se închidă uşa.

— Asta e o chestiune despre care va trebui să-i vorbim regelui — zise Ana de Austria, cu inima bătându-i, cu vocea tremurândă.

— Dar, doamnă — strigă Filip, lovindu-şi mâinile una de alta — fii mamă şi nu regină, deoarece eu îţi vorbesc ca fiu; între domnul de Buckingham şi mine totul se va termina în patru minute.

— Tocmai asta nu vreau să se întâmple, domnule — zise regina luându-şi atitudinea autoritară — căci ar fi nedemn de dumneata.

— Ei bine, nu voi da ochii cu el, dar îi voi impune dorinţa mea Prinţesei.

— Oh! făcu Ana de Austria cu tristeţea aducerilor aminte. Să nu tiranizezi niciodată o femeie, fiul meu; să nu fii niciodată poruncitor cu soţia ta! O nevastă învinsă nu-i totdeauna şi convinsă.

— Ce să fac atunci?... Voi cere sfatul celor din jurul meu.

— Da, al sfetnicilor tăi făţarnici, al cavalerului de Lorraine, al lui de Wardes... Lasă-mi mie grija acestei trebi, Filip. Vrei ca ducele de Buckingham să plece, nu-i aşa?

— Cât mai repede, doamnă.

— Ei bine, trimite-l la mine pe duce, fiule! Zâmbeşte-i, nu-i spune nimic soţiei tale, regelui, nimănui. Sfaturi să nu primeşti decât din parte-mi. Vai, eu ştiu ce înseamnă o căsnicie tulburată de către domnii sfetnici.

— Mă voi supune, mamă.

— Şi vei fi mulţumit, Filip. Găseşte-mi-l pe duce.

— Oh, asta nu va fi de loc greu.

— Unde crezi că se află el acum?

— Pe dracu! La uşa Prinţesei, aşteptând-o să se scoale! E în afară de orice îndoială.

— Bine — făcu Ana de Austria cu deplin calm. Fii bun şi spune-i ducelui că îl rog să vină să mă vadă.

Filip sărută mâna mamei sale şi se duse să-l caute pe domnul de Buckingham.

Capitolul XXII

For ever!

Milord Buckingham, răspunzând invitaţiei reginei-mame, se prezentă la dânsa după o jumătate de ceas de la plecarea ducelui de Orléans.

Când numele lui fu rostit de către valetul de la intrare, regina, care stătea cu coatele rezemate pe masă, ţinându-şi fruntea în palme, se ridică şi primi cu un surâs suav salutul plin de graţie şi de respect pe care i-l adresa ducele.

Ana de Austria era frumoasă încă. Se ştie că la vârsta aceasta destul de înaintată, părul ei lung, cenuşiu, mâinile ei frumoase, buzele-i rumene stârneau încă admiraţia tuturor celor ce-o vedeau. În clipa aceea, pradă unei amintiri ce-i răscolea trecutul în piept, era tot aşa de frumoasă ca şi în zilele tinereţii sale, atunci când uşile palatului ei se deschideau pentru a-l primi, tânăr şi pasionat, pe tatăl acestui Buckingham, acel nefericit bărbat care trăise numai pentru ea, care murise cu numele ei pe buze. Ana de Austria îşi îndreptă deci asupra lui Buckingham o privire atât de tandră, încât se putea ghici în ea căldura unei iubiri materne şi în acelaşi timp ceva plăcut şi blând, ca o cochetărie de amantă.

— Maiestatea voastră — zise Buckingham cu respect — a dorit să-mi vorbească?

— Da, duce — răspunse regina în englezeşte. Binevoiţi şi luaţi loc.

Această favoare pe care i-o Făcea Ana de Austria tânărului, aceasta mângâiere a limbii ţării sale, de care ducele fusese dezobişnuit de când se afla în Franţa, îi tulburară adânc sufletul. Bănui numai decât că regina avea să-i ceară ceva.

După ce încercă, în primele momente, apăsarea aproape de neînvins ce-o cotropise, regina îşi reluă aerul ei zâmbitor.

— Domnule — întrebă ea în franţuzeşte — cum găsiţi Franţa?

— O ţară frumoasă, doamnă — răspunse ducele.

— Aţi mai văzut-o vreodată?

— O singură dată, da, doamnă.

— Dar, ca orice englez, preferaţi Anglia, desigur!

— Îmi iubesc mai mult patria decât patria unui francez — răspunse iarăşi ducele — dar dacă maiestatea voastră m-ar întreba unde mi-ar plăcea mai mult să stau, la Londra sau la Paris, aş răspunde: la Paris.

Ana de Austria observă tonul însufleţit cu care fuseseră rostite aceste cuvinte.

— Aveţi, milord, mi s-a spus, o avere frumoasă în ţara dumneavoastră; locuiţi într-un palat vechi şi bogat.

— Palatul tatălui meu — răspunse Buckingham coborându-şi privirea.

— Aveţi acolo multe lucruri de preţ şi multe mărturii din trecut — spuse regina, răscolind fără să vrea amintiri ce nu se uită atât de uşor.

— Într-adevar — zise ducele, simţindu-se cuprins de melancolia acestui început de convorbire — oamenii de inimă visează mai mult la trecut sau la viitor, decât la prezent.

— Asta aşa e — rosti regina cu voce înceată. De aici rezultă — adăugă ea — că dumneavoastră, milord, care sunteţi un om de inimă... veţi părăsi în curând Franţa... pentru a vă reîntoarce la bogăţiile dumneavoastră, la amintirile dumneavoastră.

Buckingham înălţă fruntea.

— Nu cred, doamnă — murmură el.

— Cum?

— Mă gândesc, dimpotrivă, să părăsesc Anglia, pentru a veni să trăiesc în Franţa.

Fu rândul Anei de Austria să-şi arate uimirea.

— Dar — zise ea — nu vă bucuraţi de favoarea noului rege?

— Dimpotrivă, doamnă, maiestatea sa mă cinsteşte cu o bunăvoinţă fără margini.

— Nu-mi închipui — adăugă regina — nici că averea vi s-a împuţinat; se pare că e foarte mare.

— Averea mea, doamnă, n-a fost niciodată mai înfloritoare.

— Atunci înseamnă că aveţi un motiv tainic?

— Nu, doamnă — se grăbi să răspundă Buckingham — nu e nimic tainic în ceea ce m-a făcut să iau această hotărâre. Îmi place să trăiesc în Franţa, îmi place să fiu la o curte plină de gust şi de politeţe; iubesc, în sfârşit, doamnă, plăcerile acestea oarecum serioase, care nu sunt plăcerile ţării mele şi care se întâlnesc numai aici, în Franţa.

Ana de Austria zâmbi cu înţeles.

— Plăceri serioase! făcu ea. V-aţi gândit bine, domnule de Buckingham, la această seriozitate?

Ducele se bâlbâi.

— Nu există plăcere atât de serioasă — continuă regina — care l-ar putea împiedica pe un bărbat de rangul dumneavoastră...

— Doamnă — o întrerupse ducele — maiestatea voastră stăruie prea mult asupra acestui punct, aşa mi se pare.

— Găsiţi, duce?

— E pentru a doua oară, dacă nu se supără maiestatea voastră, că lăudaţi farmecul Angliei, în dauna încântării pe care o simte oricine trăind în Franţa.

Ana de Austria se apropie de tânăr şi, punându-şi mâna ei frumoasă pe umărul lui, care tresări la această atingere, îi spuse:

— Domnule, crede-mă, nimic nu întrece bucuria de a trăi în ţara unde te-ai născut. Mi s-a întâmplat, mie însămi, în dese rânduri, să duc dorul Spaniei. Am trăit mult, milord, prea mult pentru o femeie şi vă mărturisesc că n-a fost an în care să nu fi simţit adânc în mine dorul Spaniei.

— În nici un an, doamnă? zise tânărul cu răceală. În nici unul din aceşti ani în care aţi fost o regină a frumuseţii, aşa cum, de altfel, sunteţi încă şi astăzi?

— Oh, fără măguliri, duce! Sunt o femeie care v-ar putea fi mamă. Şi puse în aceste ultime cuvinte un accent, o dulceaţă ce pătrunseră inima lui Buckingham. Da — adăugă ea — v-aş putea fi mamă şi iată pentru ce vreau sa vă dau un sfat.

— Sfatul de a mă reîntoarce la Londra? exclamă el.

— Da, milord — încuviinţă ea.

Ducele îşi împreună mâinile cu un aer nenorocit, ce nu putea să-i scape acestei femei înclinate către simţăminte mângâietoare, graţie amintirilor ei mângâietoare.

— Trebuie! întări regina.

— Cum — strigă el de astă dată — mi se spune în chip serios că trebuie să plec, că trebuie să mă exilez, ca trebuie să plec repede de aici?

— Să vă exilaţi aţi spus? Ah, milord, s-ar crede că Franţa e patria dumneavoastră.

— Doamnă, ţara oamenilor care iubesc e ţara celor pe care-i iubesc.

— Nici un cuvânt mai mult, milord! rosti regina. Dumneavoastră uitaţi cu cine vorbiţi!

Buckingham căzu în genunchi.

— Doamnă, doamnă, sunteţi un izvor de înţelepciune, de bunătate, de îndurare; doamnă, sunteţi nu numai cea dintâi din acest regat prin rang, sunteţi cea dintâi din lume prin virtuţile care vă fac divină; eu n-am spus nimic, doamnă. Am spus oare ceva la care să-mi răspundeţi cu un atât de crud cuvânt? Să mă fi trădat oare, doamnă?

— V-aţi trădat — zise regina cu voce slabă.

— Dar n-am spus nimic! Nu ştiu nimic!

— Aţi uitat că vorbiţi, că gândiţi în faţa unei femei şi de altminteri...

— De altminteri — o întrerupse el repede — nimeni nu ştie că mă ascultaţi.

— Dimpotrivă, se ştie, duce; aveţi toate cusururile şi toate însuşirile tinereţii.

— Am fost trădat! Am fost pârât!

— De către cine?

— De cei care, la Le Havre, au citit în inima mea, cu o drăcească pătrundere, ca într-o carte deschisă.

— Nu ştiu de cine vreţi să vorbiţi.

— Domnul de Bragelonne, de pildă.

— E un nume de care am auzit, fără să-l cunosc pe cel care-l poartă. Nu, domnul de Bragelonne n-a spus nimic.

— Atunci cine? Oh, doamnă, dacă cineva a avut cutezanţa să vadă în mine ceea ce eu însumi nu vreau să văd...

— Ce vei face, duce? zise regina, schimbând tonul.

— Sunt taine care îi ucid pe cei ce le descoperă.

— Cel care a descoperit taina dumitale, nebunule, n-a fost încă ucis; ceva mai mult, nici nu-l vei ucide, fiindcă el e înarmat cu toate drepturile: e un soţ, e un gelos, e al doilea gentilom al Franţei, e fiul meu, este ducele de Orléans.

Buckingham păli.

— Cât sunteţi de crudă, doamnă! scrâşni el.

— Iată-te, duce de Buckingham — i se adresă Ana de Austria cu amărăciune — trecând prin toate încercările şi luptându-te cu norii, când ţi-ar fi atât de uşor să rămâi împăcat cu dumneata însuţi.

— Dacă am intrat în luptă, doamnă, vom şti să murim pe câmpul de bătălie — răspunse tânărul cu glas stins, lăsându-se pradă celei mai dureroase apăsări.

Ana se repezi la el şi-i luă mâna.

— Villiers — îi spuse ea în englezeşte, pe un ton atât de aspru, încât nimeni n-ar fi putut s-o înfrunte — dar ce doreşti dumneata? Ca o mamă să-şi jertfească fiul? Ca o regină să consimtă la dezonoarea casei sale? Eşti un copil, scoate-ţi din cap asemenea gânduri! Cum, pentru a-ţi cruţa dumitale o lacrimă, să înfăptuiesc eu aceste două nelegiuiri, Villiers? Vorbeai adineauri de morţi, dar morţii au fost cel puţin respectuoşi şi supuşi; morţii se înclinau în faţa unui ordin de surghiun; îşi duceau deznădejdea ca pe o comoară în inima lor, fiindcă deznădejdea venea de la femeia iubită, fiindcă moartea, atât de amăgitoare, era ca un dar, ca o favoare.

Buckingham se ridică în picioare, cu chipul răvăşit, cu palmele lipite în dreptul inimii.

— Aveţi dreptate, doamnă — zise el — dar cei de care vorbiţi primiseră ordinul de surghiun dintr-o gură iubită; nu erau alungaţi, erau rugaţi să plece şi nimeni nu-şi bătea joc de ei.

— Nu; li se păstra amintirea chiar! murmură Ana de Austria. Dar cine ţi-a spus că eşti alungat, ca eşti trimis în surghiun? Cine ţi-a spus că devotamentul dumitale va fi uitat? Eu nu vorbesc în numele nimănui, Villiers; vorbesc în numele meu, pleacă! Fă-mi acest mare bine, arată-mi atâta respect; a mai făcut asta cândva şi altcineva care-ţi purta numele.

— Aşadar, pentru dumneavoastră, doamnă?

— Numai pentru mine.

— Nu va rămâne în urmă nici un om care să râdă, nici un prinţ care să spună: "Asta am vrut!"...?

— Duce, ascultă-mă. Şi aici, chipul august al bătrânei regine luă o expresie solemnă. Îţi jur că nimeni nu porunceşte aici, în afară de mine; îţi jur nu numai că nimeni nu va râde, nu se va lăuda, dar nimeni nu va călca respectul la care rangul dumitale îl impune. Bizuie-te pe mine, duce, cum m-am bizuit şi eu pe dumneata.

— Nu sunteţi destul de convingătoare, doamnă; mă simt chinuit, deznădăjduit; consolarea, oricât de dulce şi de întreagă ar fi ea, nu mi se va părea îndeajuns de liniştitoare.

— Prietene, ai cunoscut-o pe mama dumitale? îl întrebă regina cu un zâmbet mângâietor.

— Oh, prea puţin, doamnă, dar îmi amintesc că această nobilă femeie mă acoperea cu sărutări şi cu lacrimi ori de câte ori mă vedea plângând.

— Villiers — murmură regina trecându-şi braţul peste umărul tânărului — eu sunt ca o mamă pentru dumneata şi, crede-mă, nimeni, niciodată, nu-mi va face fiul să plângă.

— Mulţumesc, doamnă, mulţumesc! zise tânărul înduioşat şi tulburat peste măsură. Acum simt că se mai găseşte încă în inima mea loc pentru un simţământ mai frumos şi mai nobil decât iubirea.

Regina-mamă îl privi în ochi şi-i strânse mâna.

— Du-te! zise ea.

— Când trebuie să plec? Porunciţi!

— Când vei crede de cuviinţă, milord — răspunse regina. Pleci, dar îţi alegi singur ziua şi ceasul. Astfel, în loc să pleci astăzi, cum ai dori-o de bună seamă, sau mâine, după cum mulţi s-ar putea aştepta, pleacă poimâine seară; atât doar, fă-ţi cunoscută încă de pe acum hotărârea dumitale.

— Hotărârea mea! murmura tânărul.

— Da, duce.

— Şi să nu mă mai întorc niciodată în Franţa?

Ana de Austria stătu o clipă pe gânduri, adâncindu-se în dureroasa povară a meditaţiilor răscolite de această întrebare.

— Îmi va fi plăcut — răspunse ea — să ştiu că vei reveni aici în ziua când eu mă voi duce să dorm somnul cel veşnic la Saint-Denis, alături de rege, soţul meu.

— Care v-a făcut să suferiţi atât de mult! zise Buckingham.

— Care a fost regele Franţei — răspunse regina.

— Doamnă, sunteţi plină de bunătate, păşiţi într-o viaţă fericită, înotaţi în bucurie; vă aşteaptă ani mulţi în faţă.

— Ei bine, atunci înseamnă că vei reveni târziu aici — rosti regina, încercând să zâmbească.

— Nu voi mai reveni niciodată — răspunse Buckingham cu tristeţe — deşi sunt un om tânăr.

— Oh, slavă Domnului...

— Moartea, doamnă, nu ţine seamă de numărul anilor, e nepărtinitoare: poţi muri tânăr, poţi trăi până la adânci bătrâneţe.

— Duce, fără gânduri întunecate; am să-ţi spun ceva care are sa te înveselească. Revino peste doi ani. Citesc pe frumosul dumitale chip că gândurile care te fac să te întristezi astăzi ţi se vor părea nedemne de luat în seamă peste şase luni; iar în răgazul pe care ţi-l dau eu, ele vor fi murit şi vor fi fost uitate ele mult.

— Socot că mă judecaţi mai bine adineauri, doamnă — răspunse tânărul — când îmi spuneaţi că asupra noastră, a celor din familia Buckingham, trecerea timpului nu lasă urme.

— Tăcere! Oh, tăcere! rosti regina, sărutându-l pe duce pe frunte cu o afecţiune pe care nu şi-o putu stăpâni. Haide, haide, nu mă mâhni iar, nu începe iar de la capăt! Eu sunt regină, dumneata eşti supus al regelui Angliei; regele Carol te aşteaptă. Adio, Villiers! *Farewell*, Villiers!

— *For ever*! răspunse tânărul.

Şi plecă numaidecât, năpădit de lacrimi. Ana îşi apăsa palmele pe frunte; apoi, privindu-se în oglindă, murmură:

— Orice s-ar spune, femeia e pururea tânără; într-un colţ al inimii sale, ea are totdeauna douăzeci de ani.

Capitolul XXIII

Unde maiestatea sa Ludovic al XIV-lea n-o găseşte pe domnişoara de la Vallière nici destul de bogată, nici destul de frumoasă pentru un gentilom de rangul vicontelui de Bragelonne

Raoul şi contele de La Fère ajunseră la Paris în seara zilei când Buckingham avusese această convorbire cu regina-mamă. De cum sosi, contele ceru, prin Raoul, o audienţă la rege.

Regele îşi petrecuse o bună parte a zilei privind cu Prinţesa şi cu doamnele de la curte ţesăturile de Lyon pe care i le dăduse în clar cumnatei lui. Luase apoi masa la curte, pe urmă trecuse în sala de jocuri, după care, părăsind jocurile la ceasurile opt, ca de obicei, se închisese în cabinetul său pentru a lucra împreuna cu domnii Colbert şi Fouquet.

Raoul se afla în anticameră în momentul când cei doi miniştri ieşiră şi regele îl zări prin deschizătura uşii.

— Ce doreşte domnul de Bragelonne? întrebă el.

Tânărul se apropie.

— Sire — răspunse el — o audienţă pentru domnul conte de La Fère, care vine de la Blois cu marea rugăminte de a fi primit de maiestatea voastră.

— Am un ceas de răgaz înainte de joc şi de cină — zise regele. Domnul de La Fère e gata?

— Domnul conte e jos, la ordinele maiestăţii voastre.

— Să urce.

Peste cinci minute, Athos intra la Ludovic al XIV-lea, primit de stăpân cu acea graţioasă bunăvoinţă pe care regele, cu un tact rar întâlnit la vârsta lui, o folosea pentru a cuceri pe acei oameni ce nu puteau fi cuceriţi prin favorurile obişnuite.

— Conte — zise regele — lasă-mă să sper că ai venit să-mi ceri ceva.

— N-o voi ascunde de loc maiestăţii voastre — răspunse contele. Am venit, într-adevăr, cu o rugăminte.

— S-o auzim! făcu regele plin de voioşie.

— Dar nu pentru mine, sire.

— Cu atât mai rău! Dar, în sfârşit, voi face pentru protejatul dumitale, conte, ceea ce-mi refuzi să fac pentru domnia ta.

— Maiestatea voastră mă consolează... Am venit să-i vorbesc regelui pentru vicontele de Bragelonne.

— Conte, e ca şi cum ai vorbi pentru domnia ta.

— Nu tocmai, sire... Ceea ce doresc să obţin pentru el de la maiestatea voastră n-aş putea-o cere pentru mine. Vicontele vrea să se însoare.

— E tânăr încă; dar n-are a face... E un bărbat distins, îi voi găsi o soţie potrivită.

— A şi găsit-o sire şi nu cere decât asentimentul maiestăţii voastre.

— Ah, prin urmare, e vorba numai să semnez un contract de căsătorie?

Athos se înclină.

— Şi-a găsit o logodnică bogată şi de o condiţie care să-ţi convină?

Athos şovăi o clipă.

— Logodnica e domnişoară de neam bun — răspunse el — dar, de bogată, nu e bogată.

— E un rău căruia îi vom găsi leacul.

— Maiestatea voastră mă umple de recunoştinţă; totuşi, îmi va îngădui să fac o întrebare?

— Fă, conte.

— Maiestatea voastră pare a-şi arăta intenţia de a înzestra această tânără fată?

— Da, fireşte.

— Şi asta ca urmare a venirii mele la Luvru? M-aş simţi mâhnit, sire.

— Fără falsă sensibilitate, conte; cum se numeşte logodnica?

— Este — răspunse Athos cu răceală — domnişoara de La Vallière de La Baume Le Blanc.

— Ah! făcu regele căutând să-şi aducă aminte. Cunosc acest nume; un marchiz de La Vallière...

— Da, sire, e fiica lui.

— El a murit?

— Da, sire.

— Iar văduva s-a căsătorit cu domnul de Saint-Rémy, majordomul Prinţesei de la Blois?

— Maiestatea voastră e bine informată.

— Aşa e, aşa e... Ceva mai mult, domnişoara face parte dintre domnişoarele de onoare ale Prinţesei celei tinere.

— Maiestatea voastră cunoaşte mai bine decât mine toată povestea.

Regele se gândi o clipă, apoi, privind pe ascuns faţa îngrijorată a lui Athos, îi spuse fără ocol:

— Conte, această domnişoară nu e prea frumoasă, mi se pare!

— Nu ştiu ce să vă spun, sire — răspunse Athos.

— Eu am privit-o: nu m-a izbit prin nimic.

— Are un aer de blândeţe şi de modestie, dar nu e prea frumoasă, într-adevăr, sire.

— Părul ei blond e frumos, totuşi.

— Cred că da.

— Şi ochii săi albaştri la fel.

— Aşa zic şi eu.

— Deci, sub raportul frumuseţii, nu e ceva deosebit. Să trecem la bani.

— O zestre de cincisprezece până la douăzeci de mii de livre cel mult, sire; îndrăgostiţii încă nu se gândesc la asta; eu însumi nu fac mare caz de bani.

— De ceea ce prisoseşte, vrei să spui; dar de ceea ce este necesar, nu se pot lipsi. Cu o zestre de cincisprezece mii de

livre, fără alte venituri, o femeie nu poate năzui să răzbată la curte. Îi vom întregi noi dota — vreau să fac asta pentru Bragelonne.

Athos se înclină. Regele observă stăruind încă o anumită răceală la conte.

— Să trecem de la bani la merite — zise Ludovic al XlV-lea. Fiică a marchizului de La Vallière, asta e bine; dar îl avem pe acest brav Saint-Rémy, care strică puţin blazonul... prin partea femeiască, ştiu, dar, oricum, îl strică: şi dumneata, conte, ţii cu tărie, cred, la blazon.

— Eu, sire, nu mai ţin la nimic, decât la credinţa faţă de maiestatea voastră.

Regele căzu din nou pe gânduri.

— Observ, domnule — zise el — că mă surprinzi din ce în ce mai mult de când am început această convorbire. Ai venit să-mi ceri încuviinţarea pentru o căsătorie, dar pari a face această cerere cu inima foarte îndoită. Oh, rareori se întâmplă să mă înşel, cu toate că sunt tânăr, căci faţă de unii îmi pun prietenia în slujba înţelepciunii; faţă de alţii, pun neîncrederea, care sporeşte puterea de pătrundere. Repet dar, dumneata nu faci această cerere din tot sufletul.

— Ei bine, sire, e adevărat.

— Atunci nu mai înţeleg nimic; renunţă.

— Nu, sire; îl iubesc pe Bragelonne nespus de mult; el s-a îndrăgostit de domnişoara de La Vallière şi îşi făureşte tot felul de visuri pentru viitor; nu sunt dintre aceia care vor să distrugă iluziile tinereţii. Căsătoria asta nu-mi e pe plac, dar rog pe maiestatea voastră să consimtă la înfăptuirea ei cât mai degrabă, făcând astfel fericirea lui Raoul.

— Bine, bine, conte, dar ea îl iubeşte?

— Dacă maiestatea voastră doreşte să spun adevărul, eu nu cred în iubirea domnişoarei de La Vallière; e tânără, e o copilă, e neştiutoare; plăcerea de a vedea curtea, onoarea de a fi în serviciul *Doamnei* vor cântări în mintea ei mai mult decât dragostea care ar putea să-i sălăşluiască în inimă; cu alte cuvinte, va fi o căsătorie cum maiestatea voastră a văzut destule la curte; dar dacă Bragelonne o vrea, să fie aşa cum vrea el.

— Nu semeni cumva cu acei părinţi slabi de voinţă care se fac sclavii copiilor lor? rosti regele.

— Sire, am voinţă împotriva celor răi, dar îmi calc pe inimă când e vorba de oameni cumsecade. Raoul suferă, e pradă mâhnirii: spiritul lui, senin de obicei, a devenit greoi şi întunecat; nu vreau să lipsesc pe maiestatea voastră de serviciile pe care el le poate aduce regelui său.

— Te înţeleg — răspunse Ludovic — şi-ţi înţeleg mai ales inima.

— Atunci — adăugă contele — nu mai e nevoie să spun maiestăţii voastre că scopul meu este să clădesc fericirea acestor copii, sau mai bine zis a acestui copil.

— Şi eu vreau, ca şi dumneata, fericirea domnului de Bragelonne.

— Nu mai aştept, sire, decât semnătura maiestăţii voastre. Raoul va avea cinstea de a se prezenta în faţa voastră pentru a primi încuviinţarea.

— Te înşeli, conte — zise cu hotărâre regele. Ţi-am spus că vreau fericirea vicontelui, de aceea mă împotrivesc deocamdată la această căsătorie.

— Dar, sire — exclamă Athos — maiestatea voastră mi-a făgăduit...

— Nu asta, conte; nu ţi-am făgăduit asta, fiindcă nu intră în vederile mele.

— Înţeleg toată bunăvoinţa şi generozitatea pe care maiestatea voastră le nutreşte faţă de mine, dar îmi iau îngăduinţa de a vă reaminti că am primit sarcina de a veni aici ca ambasador.

— Un ambasador, conte, cere adesea, dar nu obţine totdeauna.

— Ah, sire, ce lovitură pentru Bragelonne!

— Lovitura o voi da eu; am să-i vorbesc vicontelui.

— Iubirea, sire, e o putere de neînvins.

— Oricine o poate învinge; te încredinţez de asta, conte.

— Când ai sufletul unui rege, sufletul vostru, da, sire.

— Nu te mai nelinişti asupra acestui subiect. Am anumite vederi în privinţa lui Bragelonne; nu spun că nu se va însura cu domnişoara de La Vallière, dar nu vreau să se căsătorească atât de tânăr; nu vreau s-o ia în căsătorie înainte ca ea să-şi fi mărit zestrea, iar el, la rândul său, înainte de a fi câştigat toate meritele pe care vreau să i le dau eu. Într-un cuvânt, conte, doresc să mai aştepte.

— Sire, încă o dată...

— Domnule conte, ai venit, spuneai, să-mi ceri o favoare?

— Da, desigur.

— Ei bine, acordă-mi domnia ta una: să nu mai vorbim despre asta. S-ar putea ca nu peste mult timp să fac un război; am nevoie de gentilomi liberi în jurul meu. Aş şovăi să trimit sub gloanţe şi în bătaia tunului un bărbat însurat, un părinte de familie; aş şovăi de asemeni, spre binele lui Bragelonne, să înzestrez, fără temeiuri solide, o fată necunoscută — asta ar naşte gelozia în nobilimea mea.

Athos făcu o plecăciune şi nu răspunse.

— Asta e tot ce voiai să-mi ceri? adăugă Ludovic al XlV-lea.

— Absolut tot, sire şi cer îngăduinţa de a mă retrage. Dar trebuie să-l previn pe Raoul?

— Nu te îngriji de asta, nu-ţi face supărări din această pricină. Spune-i vicontelui că mâine dimineaţă, când mă voi scula, am să-i vorbesc eu. Cât pentru astă-seară, conte, eşti aşteptat la jocul meu.

— Sunt în costum de călătorie, sire.

— Va veni o zi, sper, când n-ai să mă mai părăseşti. Nu mai e mult, conte, până când monarhia va fi stabilită în aşa fel, încât să poată oferi o demnă găzduire tuturor oamenilor cu meritele domniei tale.

— Sire, atâta vreme cât un rege e mare în inimile supuşilor săi, nu mai are importanţă palatul în care locuieşte, întrucât el e adorat într-un templu.

Spunând aceste cuvinte, Athos ieşi din cabinet şi îl regăsi afară pe Bragelonne, care-l aştepta.

— Ei bine, domnule? îl întrebă tânărul.

— Raoul, regele e foarte binevoitor faţă de noi, poate nu în sensul la care te aştepţi, dar e bun şi generos cu familia noastră.

— Domnule, îmi aduci o veste rea! murmură tânărul pălind.

— Regele îţi va spune mâine dimineaţă, cu propria lui gură, că nu e o veste rea.

— Dar, în sfârşit, domnule, regele n-a semnat?

— Regele vrea să-ţi facă el însuşi contractul, Raoul; şi vrea să-l facă aşa de bine, încât pentru asta îi trebuie timp. Cată a-ţi stăpâni mai curând nerăbdarea ta, decât a te îndoi de bunele intenţii ale regelui.

Raoul, consternat, deoarece cunoştea sinceritatea contelui şi în acelaşi timp dibăcia lui, rămase adâncit într-o posomorâtă amorţire.

— Nu vrei să vii puţin cu mine? îl întrebă Athos.

— Iartă-mă, domnule, te urmez — bâigui el.

Şi coborî scările în urma lui Athos.

— Oh, fiindcă tot mă aflu aici — rosti deodată contele — n-aş putea să-l văd şi pe domnul d'Artagnan?

— Vrei să te conduc la apartamentul său? zise Bragelonne.

— Da, aş vrea.

— E pe scara cealaltă, haidem.

Şi schimbară drumul; dar, când ajunseră la capătul galeriei celei mari, Raoul zări un lacheu în livreaua contelui de Guiche, caro alergă iute spre el îndată ce-i auzi glasul.

— Ce este? îl întreba Raoul.

— Acest bilet, domnule. Domnul conte a aflat că v-aţi întors şi s-a grăbit să vă scrie; vă caut de un ceas.

Raoul se apropie de Athos pentru a desface scrisoarea.

— Îmi dai voie, domnule? zise el.

— Poftim.

"Scumpul meu Raoul — scria contele de Guiche — am să-ţi comunic o chestiune foarte importantă fără întârziere; ştiu că te-ai întors; vino la mine cât mai repede."

Abia termină de citit, când, ivindu-se din galerie, un valet, de astă dată în livreaua lui Buckingham, recunoscându-l pe Raoul, se apropie de el foarte respectuos.

— Din partea milordului duce — murmură valetul.

— Ah! exclamă Athos. Văd, Raoul, ca eşti căutat ca un general de armată; te las, mă voi duce singur la domnul d'Artagnan.

— Te rog să mă ierţi, n-am ce face — zise Raoul.

— Da, da, te iert. Cu bine, Raoul. Mă poţi găsi la mine până poimâine, când mă întorc la Blois, daca nu vor surveni alte ordine.

— Domnule, mâine îţi voi prezenta respectele mele.

Athos plecă. Raoul deschise scrisoarea lui Buckingham.

"Domnule de Bragelonne — scria ducele — dintre toţi francezii pe care i-am cunoscut, dumneata eşti acela care-mi

placi mai mult; cred că o să am nevoie de prietenia dumitale. Am primit o anumită înştiinţare scrisă în cea mai bună franţuzească. Eu sunt englez şi mi-e teamă să n-o înţeleg greşit. Scrisoarea e semnată de un nume mare, iată tot ce pot să ştiu. Mă vei îndatora mult venind să mă vezi, căci am aflat că te-ai întors de la Blois.

Al dumitale devotat,
VILLIERS, DUCE DE BUCKINGHAM."

— Am să trec pe la stăpânul tău — zise Raoul către valetul lui de Guiche, lăsându-l să plece. Iar peste un ceas voi fi la domnul de Buckingham — adăugă el, făcând un semn cu mâna către mesagerul ducelui.

Capitolul XXIV

A bate apa cu spada

Ducându-se la el, Raoul îl găsi pe de Guiche stând de vorbă cu Manicamp şi cu de Wardes. Acesta din urmă, de când cu întâmplarea de la barieră, îl privea pe Raoul ca pe un străin. S-ar fi zis că nu se petrecuse nimic între ei; atât doar că aveau aerul că nu se cunosc.

Raoul intra, iar de Guiche se grăbi să-l întâmpine. În timp ce-i strângea mâna prietenului său, Raoul îşi aruncă în fugă privirea asupra celorlalţi doi tineri. Spera să citească pe feţele lor ceva din ceea ce le frământa spiritele. De Wardes era însă rece şi de nepătruns. Manicamp părea cufundat în contemplarea unei mobile de la care nu-şi lua ochii.

De Guiche îl duse pe Raoul într-un cabinet alăturat şi-i spuse să ia loc.

— Cât de voios arăţi astăzi! îl lăuda el.

— E destul de ciudat — răspunse Raoul — căci nu sunt câtuşi de puţin vesel.

— Întocmai ca şi mine, nu-i aşa, Raoul? Ne merge prost în dragoste.

— Cu atât mai bine în ceea ce te priveşte, conte: vestea cea mai rea pe care mi-ai da-o despre dumneata şi care m-ar putea întrista şi mai mult, ar fi o veste bună faţă de ceea ce-i în sufletul meu.

— Oh, atunci nu te mâhni într-atâta, căci nu numai că sunt foarte nenorocit, dar nu văd decât oameni fericiţi în jurul meu.

— Iată ceea ce nu mai înţeleg de loc — răspunse Raoul. Explică-te, prietene, explică-te.

— Ai să înţelegi îndată. M-am luptat în zadar cu simţământul pe care tu l-ai văzut născându-se în mine, crescând în mine, înrobindu-mă cu totul; am chemat în ajutor toate poveţele şi toată puterea mea sufletească; am stat şi am judecat bine nenorocirea spre care mă îndreptam; am cercetat-o în adânc, e un abis, ştiu; dar nu-mi pasă, îmi voi urma drumul.

— Nesocotitule! Nu mai poţi face un singur pas, fără a atrage asupră-ţi astăzi ruina, mâine moartea.

— Întâmplă-se orice!

— De Guiche!

— M-am gândit în toate felurile; ascultă...

— Oh, crezi că vei izbuti, crezi că *Doamna* te va iubi?

— Raoul, nu cred nimic, sper, fiindcă speranţa e sădită în om şi ea nu-l părăseşte până la mormânt.

— Dar să zicem că vei avea fericirea la care năzuieşti; atunci vei fi în mod sigur mai nenorocit decât dacă n-ai avea-o.

— Te rog nu mă mai întrerupe, Raoul, căci n-ai să mă convingi de loc; ţi-o spun de la început: nu vreau să fiu convins. Am mers atât de departe, încât nu pot să mai dau înapoi, am suferit atât de mult, încât moartea îmi va apărea ca o binefacere. Sunt nu numai îndrăgostit până la delir, Raoul, sunt gelos până la furie.

Raoul îşi lovi mâinile una de alta cu un sentiment ce părea mai degrabă mânie.

— Bine! zise el.

— Bine sau rău, puţin îmi pasă. Iată ceea ce vreau de la tine, prietenul meu, fratele meu. De trei zile, Prinţesa e în sărbătoare, în beţia plăcerilor. În prima zi n-am îndrăznit s-o privesc; o uram, fiindcă nu era atât de neno-rocită ca mine. A doua zi nu mi-am mai luat ochii de la ea; la rându-i, da, aşa cel puţin mi se părea că văd, Raoul, la rându-i, mă privi de câteva ori, dacă nu cu milă, în orice caz cu o anumită blândeţe. Dar între privirile ei şi ale mele s-a strecurat umbra altuia.

Zâmbetul aceluia o face şi pe ea să zâmbească; alături de calul ei galopează neîncetat un cal care nu e al meu; la urechea ei murmură necontenit o voce mângâietoare, care nu e a mea. Raoul, de trei zile îmi arde capul, prin vine îmi curg flăcări. Această umbră trebuie s-o gonesc; acest zâmbet, să-l sting; această voce, s-o înăbuş.

— Vrei să-l ucizi pe *Domnul*? strigă Raoul.

— Eh, nu. Nu sunt gelos pe *Domnul*; nu sunt gelos pe soţ; sunt gelos pe amant.

— Amant?

— Dar n-ai observat nimic aici, tu care acolo vedeai totul?

— Eşti gelos pe domnul de Buckingham?

— Îl urăsc de moarte!

— Iarăşi?

— Oh, de data asta socoteala se va încheia repede între nci; i-am luat-o înainte, l-am făcut să primească un bilet.

— Tu eşti cel care l-ai scris? Tu?

— De unde ştii că i-am scris?

— Ştiu fiindcă el însuşi m-a încunoştinţat. Iată.

Şi-i întinse lui de Guiche scrisoarea pe care o primise aproape în aceeaşi clipă cu a sa. De Guiche o citi cu nerăbdare.

— E scrisă de un om brav şi mai ales e un bărbat care ţine la onoare — zise el.

— Da, fireşte, ducele e un bărbat nobil; nu mai e nevoie să te întreb dacă tu i-ai scris în aceiaşi termeni nobili.

— Îţi voi arăta scrisoarea mea când te vei duce să-l convoci din parte-mi.

— Dar asta e aproape cu neputinţă.

— Ce anume?

— Să ma duc la el, eu.

— De ce?

— Ducele îmi cere sfatul; tu, de asemeni.

— Oh, presupun că-mi vei da preferinţă. Ascultă, uite ce te rog să-i spui excelenţei sale... E un lucru simplu... Într-una din zilele astea, astăzi, mâine, poimâine, în ziua care-i convine, vreau să-l întâlnesc la Vincennes.

— Mai gândeşte-te!

— Credeam a-ţi fi spus că m-am gândit în toate felurile.

— Ducele e străin; are o misiune care-l face inviolabil... Vincennes e foarte aproape de Bastilia.

— Urmările mă privesc.

— Dar motivul acestei întâlniri? Ce motiv vrei să-i arăt?

— Nu te va întreba nimic despre asta, fii liniştit... Ducele trebuie să fie tot atât de plictisit de mine, pe cât sunt eu de el; ducele trebuie să mă urască tot atât cât îl urăsc şi eu. De aceea, te rog, du-te la duce şi, dacă va fi nevoie să-l rog ca să primească propunerea mea, îl voi ruga.

— E de prisos... Ducele m-a înştiinţat că vrea să-mi vorbească. Acum e la jocul regelui... Să mergem acolo amândoi. Eu îl voi chema deoparte, în galerie; tu vei sta ascuns. Două cuvinte vor fi de ajuns.

— Foarte bine, îl voi lua cu mine pe de Wardes, ca să am mai mult curaj.

— De ce nu pe Manicamp? De Wardes o să vină şi aşa, chiar de l-am lăsa aici.

— Da, ai dreptate.

— N-a aflat nimic?

— Oh, absolut nimic. Mai sunteţi supăraţi?

— Nu ţi-a povestit nimic?

— Nu.

— Nu-mi place omul acesta şi, fiindcă nu l-am iubit niciodată, înseamnă că nu pot fi astăzi mai supărat pe el decât eram ieri.

— Atunci să mergem.

Coborâră toţi patru. Trăsura lui de Guiche aştepta la uşă şi-i conduse la Palatul Regal. Pe drum, Raoul îşi făuri un plan. Fiind singurul care cunoştea tainele celor doi nobili, el nu-şi pierduse nădejdea că va ajunge la o împăcare între ei. Ştia că are trecere la Buckingham: cunoştea înrâurirea pe care o avea asupra lui de Guiche; lucrurile nu i se păreau deci chiar atât de deznădăjduite. Alungând în galeria din faţa salonului regal, unde totul strălucea de lumini, unde cele mai frumoase şi mai ilustre femei de la curte se mişcau în sus şi în jos ca nişte aştri în văzduhul lor cotropit de flăcări, Raoul nu se putu împiedica de a-l uita o clipă pe de Guiche, pentru a o privi pe Louise, care, în mijlocul celorlalte doamne de onoare, asemenea unei porumbiţe vrăjite, sorbea din ochi cercul regesc, scânteietor de aur şi diamante.

Bărbaţii stăteau în picioare, regele singur era aşezat. Raoul îl zări pe Buckingham. Era la zece paşi de *Domnul*, într-un grup de francezi şi de englezi care admirau înfăţişarea lui plină de măreţie şi neasemuita bogăţie a costumului său. Unii

dintre curtenii mai bătrâni îşi aduceau aminte că-l văzuseră cândva pe părinte şi această amintire nu era spre paguba fiului.

Buckingham se întreţinea cu Fouquet. Ministrul îi vorbea cu glas tare despre Belle-Isle.

— Nu pot să mă duc la el acum — zise Raoul.

— Aşteaptă şi alege prilejul, dar termină mai repede. Ard tot.

— Ah, iată-l pe salvatorul nostru! exclamă Raoul văzându-l pe d'Artagnan, care, foarte mândru în noul lui costum de căpitan de muşchetari, tocmai îşi făcea în galerie o intrare de cuceritor.

Şi se îndreptă spre el.

— Contele de La Fère te caută, cavalere — zise Raoul.

— Da — răspunse d'Artagnan — acum m-am despărţit de el.

— Crezusem a înţelege că urma să petreceţi o parte din noapte împreună.

— Ne-am şi dat întâlnire pentru mai târziu.

Şi, în timp ce-i răspundea lui Raoul, d'Artagnan îşi plimba privirile distrate în stânga şi în dreapta, căutând pe cineva în mulţime sau urmărind ceva în apartament. Deodată, ochii i se opriră asupra unui punct, ca ochii unui vultur care a zărit prada căutată. Raoul se uită în direcţia aceea. Văzu că d'Artagnan şi de Guiche se salutară. Dar nu putu să observe asupra cui se oprise atunci privirea atât de curioasă şi atât de mândră a căpitanului.

— Domnule cavaler — zise Raoul — numai dumneata ai putea să-mi faci un mare serviciu.

— Care, scumpul meu viconte?

— E vorba de a-l chema pe domnul de Buckingham, căruia vreau să-i spun două cuvinte, dar cum domnul de Buckingham vorbeşte cu domnul Fouquet, înţelegi că nu eu sunt acela care m-aş putea duce să le tulbur convorbirea.

— Ah, ah, domnul Fouquet! E aici? întrebă d'Artagnan.

— E în faţa dumitale, iată-l.

— Da, el este. Dar crezi că eu am mai multe drepturi decât tine?

— Eşti un bărbat care se bucură de multă consideraţie.

— Ah, aşa-i, sunt căpitan de muşchetari; dar a trecut atât de mult timp de când mi s-a tot făgăduit acest grad şi atât de puţin de când îl am, încât îmi uit mereu rangul.

— Îmi vei face acest serviciu, nu-i aşa?

— Domnul Fouquet, drace!

— Ai ceva împotriva lui?

— Nu, mai curând el are ceva împotriva mea; clar, fie; cum într-o zi sau alta va trebui să...

— Uite, mi se pare că te priveşte; sau poate că...?

— Nu, nu te înşeli de loc, mie îmi face această cinste.

— Atunci, prilejul e tocmai bun.

— Crezi?

— Du-te, te rog.

— Bine, mă duc.

De Guiche nu-şi mai dezlipea ochii de la Raoul; acesta îi făcu semn că totul e în ordine.

D'Artagnan păşi drept spre grup şi salută foarte politicos pe domnul Fouquet şi pe ceilalţi.

— Bună ziua, domnule d'Artagnan. Vorbeam despre Belle-Isle-en-Mer — zise Fouquet cu acel talent curtenitor şi cu acea ştiinţă a privirii pentru care este nevoie de o jumătate din viaţa ca să le desprinzi şi pe care unii oameni, în pofida încercărilor lor, nu şi le însuşesc niciodată.

— Despre Belle-Isle-en-Mer? Ah, ah! făcu d'Artagnan. Care vă aparţine, nu-i aşa, domnule Fouquet?

— Domnul îmi spune că a dăruit-o regelui — răspunse Buckingham. Cu plecăciune, domnule d'Artagnan.

— Cunoşti cumva Belle-Isle, cavalere? îl întrebă Fouquet pe muşchetar.

— Am fost acolo o singură dată, domnule — răspunse d'Artagnan ca un desăvârşit om de spirit şi ca om de lume.

— Şi ai stat mult acolo?

— Numai o zi, monseniore.

— Şi ce-ai văzut?

— Tot ce se poate vedea într-o zi.

— O zi e mult pentru cineva cu privirea dumitale, domnule.

D'Artagnan se înclină.

În timpul acestei convorbiri, Raoul îi făcu semn lui Buckingham.

— Domnule intendent superior — zise Buckingham — vi-l las pe căpitan, care se pricepe mai bine decât mine la bastioane, întărituri şi contraîntărituri şi mă duc să întâlnesc un prieten care îmi face semn. Înţelegeţi...

Într-adevăr, Buckingham se desprinse din grup şi se îndreptă spre Raoul, însă oprindu-se o clipă lângă masa unde jucau Prinţesa, regina-mamă, regina cea tânără şi regele.

— Haide, Raoul — zise de Guiche — iată-l; repede şi fără şovăire!

Buckingham, după ce făcu o plecăciune în faţa Prinţesei, îşi continuă drumul înspre Raoul. Acesta îi veni în întâmpinare. De Guiche stătea nemişcat la locul său, de unde îi urmărea cu privirea.

Lucrurile fuseseră combinate în aşa fel, încât întâlnirea celor doi tineri avu loc în spaţiul rămas gol dintre grupul jucătorilor şi galeria unde se plimbau în sus şi în jos, oprindu-se din când în când, pentru a vorbi, câţiva gentilomi gravi. Dar în clipa când cele două linii erau gata să se unească, ele fură deodată rupte de o a treia. Era Prinţul, care înainta spre ducele de Buckingham. Prinţul avea pe buzele sale trandafirii şi pomădate cel mai fermecător surâs.

— Ei, Doamne — zise el cu o politeţe plină de bunăvoinţă — ce mi-a fost dat să aud, scumpul meu duce?

Buckingham se întoarse brusc: nu-l văzuse pe Prinţ venind, îi auzise numai vocea, dintr-o dată. Tresări, fără să vrea. O uşoară paloare îi brazdă obrajii.

— Monseniore — întrebă el — ce i s-a putut spune alteţei voastre, pentru a-i pricinui o uimire atât de mare?

— Un lucru care mă deznădăjduieşte, domnule — răspunse Prinţul — un lucru care va însemna un doliu pentru întreaga curte.

— Ah, alteţa voastră e prea bună — zise Buckingham — întrucât văd că vrea să-mi vorbească despre plecarea mea.

— Întocmai.

— Vai, monseniore, aflându-mă la Paris abia de cinci sau şase zile, plecarea mea nu poate fi un doliu decât pentru mine.

De Guiche auzi răspunsul din locul unde se afla şi tresări la rândul său.

— Plecarea sa! murmură el. Ce vrea să spună?

Filip continuă cu acelaşi zâmbet graţios:

— Că regele Marii Britanii vă cheamă, domnule, înţeleg asta: se ştie că maiestatea sa Carol al II-lea, care îşi cunoaşte gentilomii, nu se poate lipsi de dumneavoastră. Dar ca noi să vă pierdem fără părere de rău, aşa ceva nu se poate concepe; primiţi deci omagiul alor mei.

— Monseniore — zise ducele — credeţi că dacă părăsesc curtea Franţei...

— O faceţi fiindcă sunteţi chemat, ştiu asta; dar, oricum, dacă socotiţi că dorinţa mea ar avea oarecare trecere la rege, mă ofer să rog pe maiestatea sa Carol al II-lea de a vă lăsa printre noi câtăva vreme încă.

— Atâta bunăvoinţă mă copleşeşte, monseniore — răspunse Buckingham — dar am primit ordine precise. Şederea mea în Franţa era limitată; eu am prelungit-o, cu riscul de a displăcea scumpului meu suveran. Abia astăzi mi-am adus aminte că trebuia să plec de-acum patru zile.

— Oh! făcu Prinţul.

— Da; eu însă — adăugă Buckingham ridicând vocea, în aşa fel ca să fie auzit şi de prinţese — eu mă asemuiesc acelui om din Orient care, timp de mai multe zile, a fost nebun din pricina unui vis frumos şi care, într-o bună dimineaţă, s-a trezit vindecat, adică cu judecata întreagă. Curtea Franţei are frumuseţi ce se pot asemăna cu acel vis, monseniore, dar trebuie să ne trezim şi să ne ducem la datoriile noastre. N-aş putea deci prelungi şederea mea aici, aşa cum alteţa voastră are bunătatea de a mi-o cere.

— Şi când aţi hotărât să plecaţi? întrebă Filip foarte îndatoritor.

— Mâine, monseniore... Echipajele mele sunt gata de trei zile.

Ducele de Orléans făcu o mişcare din cap, care ar fi vrut să însemne: "Dacă aşa stau lucrurile, duce, nu mai e nimic de adăugat". Buckingham îşi întoarse ochii spre regine; privirea lui o întâlni pe aceea a Anei de Austria, care-i mulţumi şi-l încuviinţă printr-un gest. Buckingham îi răspunse printr-un alt gest, ascunzând sub un zâmbet voios durerea ce-i străpungea inima. Prinţul se retrase în direcţia din care venise. Dar, în acelaşi timp, din direcţia opusă apăru de Guiche. Raoul se temu ca nu cumva nerăbdătorul tânăr să facă el propunerea pusă la cale şi-i ieşi înainte.

— Nu, nu, Raoul, totul e de prisos acum — zise de Guiche, întinzându-şi amândouă braţele către duce şi târându-l în dosul unei coloane... Oh, duce, duce — rosti de Guiche — iartă-mi ceea ce ţi-am scris! Am fost nebun! Dă-mi scrisoarea înapoi!

— E adevărat — răspunse tânărul duce cu un zâmbet trist — acum nu mai ai de ce să mă urăşti.

— Oh, duce, duce, iartă-mă!... Prietenia mea, prietenia mea veşnică...

— Pentru ce, într-adevăr, mai m-ai urî, conte, de vreme ce o părăsesc, de vreme ce n-am s-o mai văd?

Raoul auzi aceste cuvinte şi, înţelegând că prezenţa lui era de prisos acum între aceşti tineri care nu-şi spuneau decât vorbe de prietenie, se retrase câţiva paşi într-o parte. Aceşti paşi îl apropiară de de Wardes. Acesta vorbea despre plecarea lui Buckingham. Interlocutorul lui era cavalerul de Lorraine.

— Înţeleaptă retragere! spunea de Wardes.

— Pentru ce?

— Pentru că îl scapă pe nobilul duce de o împunsătură de spadă.

Şi amândoi începură să râdă. Raoul, indignat, se întoarse spre ei, cu sprâncenele încruntate, cu tâmplele zvâcnindu-i, cu un zâmbet dispreţuitor. Cavalerul de Lorraine se răsuci pe călcâie; de Wardes rămase nemişcat şi aşteptă.

— Domnule — i se adresă Raoul lui de Wardes — când ai să te laşi de urâtul obicei de a-i jigni pe cei ce nu sunt de faţă? Ieri îl ponegreai pe domnul d'Artagnan; astăzi, pe domnul duce de Buckingham.

— Domnule, domnule — ripostă de Wardes — ştii prea bine că uneori îi jignesc şi pe cei ce sunt de faţă!

Pieptul lui de Wardes îl atingea pe al lui Raoul, umerii lor se înfigeau unul în altul, feţele lor se aplecau una spre alta, ca pentru a se aprinde unul pe altul cu focul răsuflării şi al mâniei lor. Se vedea bine că unul era în culmea furiei, celălalt la capătul răbdării. Deodată auziră o voce plină de graţie şi îngăduinţa, care răsună la spatele lor:

— Mi se pare că mi s-a rostit numele aici!

Se întoarseră amândoi dintr-o dată: era d'Artagnan, care, cu o privire zâmbitoare, cu gura deschisă într-un zâmbet, îl înşfăcă de umăr pe de Wardes. Raoul se dădu un pas la o parte, spre a-i face loc muşchetarului. De Wardes, tremurând din tot trupul, păli; dar nu se mişcă din loc. D'Artagnan, cu acelaşi zâmbet pe buze, trecu în locul pe care i-l lăsase liber Raoul.

— Mulţumesc, dragul meu Raoul — zise el. Am a-ţi vorbi, domnule de Wardes. Nu pleca, Raoul; toată lumea poate să audă ceea ce am a-i spune domnului de Wardes.

Apoi zâmbetul îi dispăru, privirea îi deveni rece şi ascuţită ca o lamă de oţel.

— Sunt la ordinele dumitale, domnule — bâigui de Wardes.

— Domnule — reluă d'Artagnan — de mult căutam prilejul să stau de vorbă cu dumneata; acest prilej s-a ivit abia astăzi. Cât despre loc, e rău ales, recunosc, dar, dacă vrei să-ţi dai osteneala să vii până la mine, acest la mine se află lângă scara care porneşte de la capătul galeriei.

— Te urmez, domnule — zise de Wardes.

— Eşti singur aici, domnule? întrebă d'Artagnan.

— Nu, sunt cu domnii Manicamp şi de Guiche, doi prieteni buni.

— Bine — rosti d'Artagnan — dar numai două persoane e cam puţin. Sper că vei mai găsi pe cineva, ce zici?

— Fireşte — răspunse tânărul care nu ştia unde voia să ajungă d'Artagnan. Oricâţi vei dori.

— Prieteni?

— Da, domnule.

— Prieteni buni?

— De bună seamă.

— Ei bine, fă-ţi, rogu-te, o provizie de aşa ceva. Vino şi tu, Raoul... Adu-l şi pe domnul de Guiche; şi pe domnul de Buckingham, dacă vrei.

— Oh, Doamne, ce tămbălău, domnule! rosti de Wardes, încercând să zâmbească.

Căpitanul îi făcu un mic semn cu mâna, ca pentru a-l îndemna să aibă răbdare.

— Eu sunt totdeauna netulburat. Prin urmare, te aştept, domnule — zise el.

— Aşteaptă-mă.

— Atunci, la revedere.

Şi porni către apartamentul său.

Camera lui d'Artagnan nu era goală; se afla acolo contele de La Fère, retras în firida unei ferestre.

— Ei bine? îl întrebă el pe d'Artagnan, când îl văzu intrând pe uşă.

— Ei bine — răspunse acesta — domnul de Wardes binevoieşte să-mi acorde cinstea de a-mi face o mică vizită în tovărăşia câtorva prieteni de-ai săi şi de-al noştri.

Într-adevăr, numaidecât după muşchetar apărură de Wardes şi Manicamp. Îi urmau de Guiche şi Buckingham, destul de nedumeriţi, neştiind ce voiau de la ei. Raoul venise şi el, însoţit de vreo doi-trei gentilomi. De cum intră, îşi roti privirea

de jur împrejurul camerei. Zărindu-l pe conte, se duse şi se aşeză lângă el.

D'Artagnan îşi primea musafirii cu toată curtenia de care era în stare. Îşi păstra o expresie potolită şi binevoitoare. Toţi cei care se găseau acolo erau oameni de vază, ocupând posturi la curte. Apoi, după ce rugă pe fiecare în parte să-l ierte pentru osteneala pricinuită, se întoarse către de Wardes, care, cu toată stăpânirea de sine, nu-şi ascunse totuşi o expresie pe care se citea un amestec de surprindere şi îngrijorare.

— Domnule — i se adresă d'Artagnan — acum că ne aflăm în afara Palatului Regal, acum că putem vorbi cu glas tare fără să călcăm convenienţele, am să te încunoştinţez pentru ce mi-am luat libertatea de a te ruga să treci pe la mine, convocându-i în acelaşi timp şi pe aceşti domni. Am aflat, prin domnul conte de La Fère, prietenul meu, despre vorbele defăimătoare pe care le-ai rostit pe seama mea; ai spus că mă socoteşti duşmanul dumitale de moarte, întrucât, zici dumneata, aş fi fost duşmanul tatălui dumitale.

— E adevărat, domnule, am spus toate astea — recunoscu de Wardes, a cărui paloare se aprinse uşor.

— Aşadar, dumneata mă învinovăţeşti de o ucidere, de o greşeală sau de o laşitate? Te rog să-ţi precizezi acuzarea.

— De faţă cu martori, domnule?

— Da, se înţelege, de faţă cu martori şi bagi de seamă că i-am ales dintre cei mai buni cunoscători ai codului onoarei.

— Dar dumneata nu ţii seamă de faptul că m-am purtat delicat, domnule. Te-am acuzat, e adevărat, însă am păstrat secretul asupra acuzării. N-am intrat în nici un amănunt, m-am mulţumit să-mi arăt ura faţă de nişte persoane pentru care era aproape o datorie de a ţi-o face cunoscută. N-ai luat în seamă discreţia mea, cu toate că era în interesul dumitale să păstrez tăcerea. Nu-ţi mai recunosc de loc prudenţa dumitale obişnuită, domnule d'Artagnan.

D'Artagnan îşi muşcă un capăt al mustăţii.

— Domnule — zise el — am avut cinstea de a te ruga să-ţi arăţi motivele pentru care mă urăşti.

— Cu glas tare?

— La dracu!

— Atunci, am să vorbesc.

— Vorbeşte, domnule — zise d'Artagnan ploconindu-se — te ascultăm cu toţii.

— Ei bine, domnule, e vorba nu de o vina faţă de mine, ci de o vină faţă de tatăl meu.

— Ai mai spus asta o dată.

— Da, numai că sunt anumite chestiuni de care nu te apropii decât cu şovăială.

— Dacă o astfel de şovăială există cu adevărat, te rog să ţi-o învingi, domnule.

— Chiar în cazul că va fi vorba de o faptă ruşinoasă?

— În toate cazurile.

Martorii acestei scene începură să se uite unii la alţii cu o anumită îngrijorare. Totuşi se liniştiră repede, văzând că faţa lui d'Artagnan nu trăda nici un fel de tulburare. De Wardes continua să tacă.

— Vorbeşte, domnule — îl somă d'Artagnan. Vezi bine că ne faci să aşteptăm.

— Ei bine, ascultaţi! Tatăl meu iubea o femeie, o femeie nobilă; această femeie îl iubea şi ea pe tatăl meu.

D'Artagnan schimbă o privire cu Athos. De Wardes urmă.

— Domnului d'Artagnan îi căzură în mână nişte scrisori în care era vorba de o întâlnire; dumnealui se deghiză în costumul celui care era aşteptat, se duse la întâlnire în locul lui şi abuză de faptul ca era întuneric.

— E adevărat — zise d'Artagnan.

Un murmur uşor se auzi în rândul celor de faţă.

— Da, am săvirşit această faptă urâtă. Ar fi trebuit să adaugi, domnule, întrucât te arăţi atât de nepărtinitor, că pe vremea când s-a petrecut întâmplarea de care mă învinuieşti nici nu împlinisem încă douăzeci şi unu de ani.

— Fapta nu e mai puţin ruşinoasă — zise de Wardes — şi vârsta când începi să judeci e de ajuns pentru un gentilom ca să nu săvârşească o murdărie.

Un nou murmur se auzi în preajmă, dar acum de uimire şi aproape de îndoială.

— A fost un şiretlic ruşinos, într-adevăr — zise d'Artagnan — şi nu l-am aşteptat pe domnul de Wardes ca să vină să mă mustre pentru a mă mustra eu însumi şi încă destul de aspru, pentru ceea ce am făptuit. Cu timpul, am devenit mai înţelept, mai onest îndeosebi şi am plătit această greşeală prin îndelungi remuşcări. Dar, mă adresez dumneavoastră, domnilor, aceasta s-a întâmplat în anul 1626 şi era într-o vreme, din fericire dumneavoastră nu ştiţi asta decât din auzite, era într-o vreme

când dragostea nu ţinea seamă de îngrădiri, iar cugetele nu-şi picurau, ca astăzi, veninul lor şi smirna. Eram soldaţi tineri, mereu bătându-ne, mereu bătuţi, totdeauna cu spada trasă din teacă, sau cel puţin pe jumătate trasă, totdeauna cu moartea în faţă; războiul ne învârtoşea sufletele, iar cardinalul nu ne mai dădea răgaz. În sfârşit, m-am căit şi, mai mult încă, mă căiesc încă şi acum, domnule de Wardes.

— Da, domnule, înţeleg prea bine, căci o asemenea faptă nu putea să nu tragă după sine căinţe; dar asta nu te poate ierta de a fi pricinuit pierzania unei femei. Aceea despre care vorbeşti, sub vălul ruşinii, sub apăsarea ocării, aceea despre care vorbeşti a fugit, a părăsit Franţa şi nimeni n-a mai ştiut ce s-a întâmplat cu ea...

— Oh — rosti contele de La Fère întinzând braţul spre de Wardes cu un zâmbet sinistru — ba da, domnule, a mai fost văzută şi sunt chiar aici, de faţă, câteva persoane care, auzind vorbindu-se despre ea, pot să o re-cunoască în portretul pe care i-l voi face eu acum. Era o femeie de douăzeci şi cinci de ani, slabă, palidă şi blondă, care se măritase în Anglia.

— Se măritase? întrebă de Wardes.

— Ah, nu ştiai că era măritată? Vezi dar că noi suntem mai bine informaţi decât dumneata, domnule de Wardes. Ştii, desigur, că i se spunea milady, fără a se mai adăuga altceva la această denumire?

— Da, domnule, ştiu asta.

— Dumnezeule! murmură Buckingham.

— Ei bine, această femeie care venise din Anglia s-a reîntors în Anglia, după ce pusese la cale, nu mai puţin de trei ori, moartea lui d'Artagnan. Un act de dreptate, nu-i aşa? N-am nimic de zis, domnul d'Artagnan o făcuse de batjocură. Dar ceea ce nu mai e dreptate este că în Anglia, prin farmecul ei, această femeie l-a cucerit pe un tânăr care era în serviciul lordului Winter şi care se numea Felton. De ce păleşti, milord de Buckingham? De ce vi se aprind aşa ochii de mânie şi durere? Atunci sfârşiţi povestirea, milord şi spuneţi-i domnului de Wardes cine era acea femeie care a pus cuţitul în mâna celui ce l-a ucis pe tatăl dumneavoastră.

Un strigăt zbură de pe buzele tuturor. Tânărul duce îşi scoase batista şi-şi şterse fruntea năpădită de sudoare. O mare tăcere se lăsă printre cei de faţă.

— Vezi, domnule de Wardes — spuse d'Artagnan — că această povestire a avut darul de a tulbura cu atât mai mult, cu cât vorbele lui Athos au răscolit amintiri neplăcute; vezi dar ca nelegiuirea mea n-a fost pricină de pierzanie a unui suflet, căci sufletul era pe de-a-ntregul pierdut înainte de remuşcarea mea. Totuşi, a fost o mustrare de cuget. Aşa încât acum, când adevărul a ieşit la lumină, nu-mi mai rămâne, domnule de Wardes, decât să-ţi cer cu toată umilinţa iertare pentru această faptă ruşinoasă, aşa cum, de bună seamă, i-aş fi cerut iertare şi părintelui dumitale, dacă ar mai trăi şi dacă l-aş mai fi întâlnit atunci când m-am reîntors în Franţa după moartea regelui Carol I.

— Dar e prea mult, domnule d'Artagnan! strigară cu însufleţire câteva glasuri.

— Nu, domnilor — zise căpitanul. Acum, domnule de Wardes, sper că totul s-a lămurit între noi şi că nu vei mai dori să mă vorbeşti de rău. E o afacere încheiată, nu-i aşa?

De Wardes se înclină, bâlbâind ceva.

— Sper de asemenea — continuă d'Artagnan apropiindu-se şi mai mult de tânăr — că nu vei mai vorbi de rău pe nimeni de aici încolo, aşa cum ai urâtul obicei; căci un bărbat atât de cumpănit, atât de desăvârşit cum eşti dumneata, dumneata care-l cerţi pe un bătrân soldat, după treizeci şi cinci de ani, pentru o poznă făcută la tinereţe, dumneata, zic, care ţii atât de mult la curăţenia cugetului, îţi vei lua, la rându-ţi, în sinea dumitale, făgăduiala de a nu face nimic care să fie împotriva cugetului şi a onoarei. De aceea, ascultă bine ceea ce-mi rămâne să-ţi spun, domnule de Wardes. Fereşte-te ca vreo nouă poveste în care să fie amestecat şi numele dumitale să-mi mai ajungă la ureche!

— Domnule — zise de Wardes — n-are rost să fiu ameninţat pentru nimic.

— Oh, n-am terminat încă, domnule de Wardes — adăugă d'Artagnan — şi eşti silit să mă mai asculţi puţin.

Cercul se strânse în jurul lor, însufleţit de curiozitate.

— Vorbeai adineauri cât se poate de tare de cinstea unei femei şi de onoarea părintelui dumitale; ne-ai făcut mare plăcere vorbind astfel, căci e o încântare să te gândeşti ca acest simţământ de delicateţe şi onestitate, care nu trăia, s-ar părea, în sufletul nostru, trăieşte în sufletul copiilor noştri şi e frumos, în sfârşit, să vezi un tânăr la vârsta când de obicei se ia în

derâdere cu prea multă uşurinţă cinstea femeilor, e frumos, zic, să vezi un tânăr care le respectă şi le apără.

De Wardes îşi încleştă buzele şi pumnii, de bună seamă foarte neliniştit să ştie cum se va încheia acest discurs al cărui început se anunţa atât de rău.

— Cum se face atunci — continuă d'Artagnan — că ţi-ai îngăduit să-i spui domnului viconte de Bragelonne că nu şi-a cunoscut mama?

Ochii lui Raoul scânteiară.

— Oh! strigă el făcând un pas înainte. Domnule cavaler, domnule cavaler, asta e o chestiune care mă priveşte pe mine!

De Wardes rânji cu răutate. D'Artagnan îl îndepărtă pe Raoul cu braţul.

— Nu mă întrerupe, tinere — zise el. Şi aruncându-şi privirea asupra lui de Wardes, urmă: Tratez aici o afacere care nu se rezolvă prin lovituri de spadă. O tratez în faţa unor bărbaţi de onoare, care, cu toţii, au învârtit mai mult decât o dată spada în mână. I-am ales anume. Or, aceşti domni ştiu că orice taină pentru care e scoasă spada din teacă nu mai e o taină. Repet deci întrebarea pe care i-o pun domnului de Wardes: ce te-a făcut să-l jigneşti pe acest tânăr, jignind în acelaşi timp pe tatăl şi pe mama lui?

— Dar mi se pare — replică de Wardes — că vorbele sunt libere, când te-ai hotărit să le susţii prin toate mijloacele ce-i stau la îndemână unui om de lume.

— Ah, domnule, spune-mi: care sunt mijloacele cu ajutorul cărora un om de lume poate susţine o vorbă urâtă?

— Spada.

— Eşti lipsit nu numai de logică, spunând asta, dar şi de credinţă şi de onoare; pui în primejdie viaţa mai multor oameni, fără să mai vorbim de a dumitale, care mi se pare foarte nesăbuită. Ştii însă că orice modă trece, domnule şi moda întâlnirilor pe teren a trecut, fără să mai punem la socoteală edictele maiestăţii sale, care opresc duelul. Deci, pentru a fi consecvent cu ideile dumitale de cavalerism, va trebui să-i ceri scuze domnului Raoul de Bragelonne; îi vei spune că regreţi de a-i fi adresat o vorbă nesocotită, că nobleţea şi puritatea neamului său sunt scrise nu numai în inima lui, dar în toate faptele vieţii sale. Vei face asta, domnule de Wardes, cum am făcut-o şi eu adineauri, eu, bătrân căpitan, în faţa mustăţii dumitale de băieţandru.

— Şi dacă n-o voi face? întrebă de Wardes.

— Ei bine, atunci se va întâmpla...

— Ceea ce dumneata vrei să împiedici — îl întrerupse de Wardes râzând — se va întâmpla ca logica dumitale de împăciuire să ducă la o încălcare a edictelor regelui.

— Nu, domnule — spuse căpitanul cu mult calm — te înşeli.

— Atunci ce se va întâmpla?

— Se va întâmpla că mă voi duce la rege, cu care sunt în raporturi destul de bune; regele, căruia am avut fericirea de a-i face câteva servicii pe vremea când dumneata nici nu te născuseşi încă, regele, în sfârşit, care, la cererea mea, mi-a trimis un ordin în alb pentru domnul Baisemeaux de Montlezun, guvernatorul Bastiliei, regele mă va auzi spunându-i: "Sire, un om l-a jignit în chip laş pe domnul de Bragelonne în persoana mamei sale. Am scris numele acestui om pe ordinul de arestare pe care maiestatea voastră a binevoit să mi-l dea, astfel că domnul de Wardes se află la Bastilia pe timp de trei ani".

Şi d'Artagnan scoase din buzunar ordinul semnat de rege, arătându-i-l lui de Wardes. Apoi, văzând că tânărul nu era prea convins şi că lua aceasta drept o ameninţare fără temei, ridică din umeri şi se îndreptă cu răceală spre masa unde se aflau o călimară şi o pană a cărei lungime l-ar fi speriat chiar şi pe topograful Porthos. Abia atunci de Wardes văzu că ameninţarea era cum nu se poate mai serioasă; Bastilia era, încă de pe vremea aceea, ceva înspăimântător. Făcu un pas spre Raoul şi, cu un glas aproape de neînţeles, bâigui:

— Domnule, îţi cer scuzele pe care mi le-a impus adineauri domnul d'Artagnan şi pe care mă văd silit să ţi la adresez.

— O clipă, o clipă, domnule — sări muşchetarul foarte nemulţumit — te înşeli asupra termenilor. Eu n-am spus: "Şi pe care mă văd silit să ţi le adresez". Am spus: "Şi pe care cugetul meu mă îndeamnă să ţi le cer". Fraza asta merge mai bine decât cealaltă, crede-mă; va merge cu atât mai bine cu cât va fi mărturia cea mai adevărată a simţămintelor dumitale.

— Subscriu la asta, deci — zise de Wardes — dar, într-adevăr, domnilor, mărturisiţi că o împunsătură de spadă, străpungând trupul, aşa cum se făcea odinioară, e mai dulce decât o asemenea tiranie.

— Nu, domnule — răspunse Buckingham — întrucât o împunsătură de spadă, când o primeşti, nu înseamnă că ai sau

nu ai dreptate; înseamnă doar că eşti mai mult sau mai puţin dibaci.

— Domnule! rosti de Wardes.

— Ah, eşti gata să spui iar vreo răutate — îl fulgeră d'Artagnan, tăindu-i vorba — şi-ţi fac un bine silindu-te să te opreşti aici.

— Asta e tot, domnule? întrebă de Wardes.

— Absolut tot — răspunse d'Artagnan — şi aceşti domni, dimpreună cu mine, suntem mulţumiţi de dumneata.

— Crede-mă, domnule — i-o întoarse de Wardes — mijloacele dumitale de împăciuire nu sunt prea fericite.

— Şi pentru ce asta?

— Pentru că ne despărţim, eu şi domnul de Bragelonne, fac rămăşag, duşmănindu-ne mai mult decât înainte.

— În ce mă priveşte, te înşeli, domnule — răspunse Raoul — căci nu voi păstra în inima mea nici un atom de fiere împotriva dumitale.

Aceasta ultimă lovitură îl zdrobi pe de Wardes. Îşi aruncă ochii de jur împrejur, ca un om rătăcit.

D'Artagnan îi salută cu graţiozitate pe gentilomii care avuseseră bunăvoinţa să ia parte la aceste explicaţii şi fiecare se retrase, dându-şi mâna. Nimeni nu-i întinse mâna lui de Wardes.

— Oh! strigă tânărul răpus de mânia ce-i rodea inima. Oh, să nu găsesc oare pe nimeni asupra căruia să mă răzbun?

— Ba da, domnule, mai sunt eu aici! îi răsună în ureche un glas plin de ameninţare.

De Wardes se întoarse şi-l văzu pe ducele de Buckingham, care, rămas acolo cu această intenţie, fără îndoială, se apropie încet de el.

— Dumneata, domnule? strigă de Wardes.

— Da, eu. Eu nu sunt supus al regelui Franţei, domnule; eu nu voi mai rămâne pe pământul Franţei, căci mă întorc în Anglia. Eu, care am strâns în sufletul meu destulă deznădejde şi mânie, simt deci, ca şi dumneata, nevoia de a mă răzbuna pe cineva. Aprob întru totul principiile domnului d'Artagnan, dar nu mă simt obligat să le respect când e vorba de dumneata. Sunt englez şi vreau să-ţi propun, la rândul meu, ceea ce dumneata le-ai propus în zadar celorlalţi.

— Domnule duce!

— Haide, iubite domnule de Wardes, fiindcă eşti atât de înverşunat, ia-mă pe mine drept ţintă. Voi fi la Calais peste treizeci şi şase de ore. Vino cu mine, drumul ne va părea mai puţin lung mergând laolaltă, decât despărţiţi. Acolo vom trage spadele pe nisipul peste care se revarsă marea şi care, şase ceasuri din zi, e teritoriul Franţei, iar celelalte şase ceasuri, teritoriul lui Dumnezeu.

— Prea bine — răspunse de Wardes — primesc.

— La dracu — zise ducele — dacă mă ucizi, iubite domnule de Wardes, îmi vei face, te încredinţez, un mare bine!

— Voi face tot ce voi putea ca să-ţi fiu pe plac, duce — răspunse de Wardes.

— Atunci, ne-am înţeles, mergi cu mine.

— Voi fi la dispoziţia dumitale. Drace, aveam nevoie, ca să mă potolesc, de o primejdie adevărată, de o întâlnire cu moartea.

— Ei bine, cred că ai găsit ceea ce căutai. Cu plecăciune, domnule de Wardes; mâine, în cursul dimineţii, valetul meu de camera îţi va spune ora precisă a plecării. Vom călători împreună, ca doi buni prieteni. De obicei, călătoresc ca un om grăbit. Cu bine!

Buckingham îl salută pe de Wardes şi intră la rege. De Wardes, cu sufletul strivit, ieşi de la Palatul Regal şi porni repede spre casa unde locuia.

Capitolul XXV

Baisemeaux de Montlezun

După lecţia puţin cam aspră pe care i-o dădură lui de Wardes, Athos şi d'Artagnan coborâră împreună scara ce ducea în curtea Palatului Regal.

— Vezi tu — îi spuse Athos lui d'Artagnan — mai curând sau mai târziu, Raoul nu va scăpa de acest duel cu de Wardes; şi de Wardes e tot atât de curajos, pe cât e de rău.

— Îi cunosc pe caraghioşii ăştia — răspunse d'Artagnan — am avut de-a face cu tatăl. Îţi mărturisesc, iar pe vremea aceea

aveam muşchii straşnici şi o îndemânare de fiară, îţi mărturisesc, zic, că tatăl mi-a dat mult de furcă. Dar să mă fi văzut cum mă descurcam! Ah, prietene, astăzi nu se mai pomenesc asemenea lovituri; aveam un braţ care nu putea să stea o clipă locului, un braţ ca argintul viu, tu ştii asta, Athos, căci m-ai văzut de multe ori la treabă. Nu mai era o simplă bucată de oţel, era un şarpe care lua toate formele şi toate lungimile, ca să-şi poată înfige capul acolo unde trebuie, adică să muşte cât mai bine; săream la şase picioare, apoi la trei, îmi înfruntam adversarul corp la corp, apoi făceam un salt la zece picioare. Nu era putere omenească în stare să ţie piept unei atât de sălbatice sprinteneli. Ei bine, de Wardes tatăl, cu vitejia lui înnăscută, cu înverşunarea lui câinoasă, m-a făcut să asud mult, încât îmi aduc aminte şi acum că, la sfârşitul luptei, îmi simţeam degetele înţepenite de mânerul spadei.

— Prin urmare bine îţi spuneam — reluă Athos — că fiul îl va căuta pe Raoul şi va sfârşi prin a-l întâlni pe teren, căci Raoul e uşor de găsit în asemenea împrejurări.

— De acord, prietene, dar Raoul e un om cu judecată; el nu-l urăşte pe de Wardes, aşa a spus; va aştepta să fie provocat şi atunci situaţia lui va fi mai bună. Regele nu se va putea supăra pe el; de altminteri, vom găsi noi un mijloc de a-l potoli pe rege. Dar de ce aceste temeri, aceste îngrijorări, la tine care nu te nelinişteai niciodată cu una cu două?

— Iată: totul mă tulbură. Raoul se duce mâine să-l vadă pe rege, care-i va spune hotărârea lui în privinţa căsătoriei. Raoul, îndrăgostit cum este, se va mâhni mult de tot şi dacă, în această proastă dispoziţie, îl va întâlni pe de Wardes, apoi îţi închipui!

— Vom căuta să împiedicam trăsnetul, prietene.

— Eu n-o sa mai pot, căci vreau să mă reîntorc la Blois. Toată această spoială simandicoasă de la curte, toate aceste clevetiri mă dezgustă. Nu mai sunt tânăr ca să pactizez cu josniciile de astăzi. Am citit în marea carte a lui Dumnezeu multe lucruri prea frumoase şi prea limpezi, ca să mă mai intereseze micile măguliri pe care şi le şoptesc aceşti oameni când vor să se prostească unii pe alţii. Într-un cuvânt, mă plictisesc la Paris, pretutindeni unde nu te am lângă mine şi fiindcă nu te pot avea lângă mine mereu, vreau să mă reîntorc la Blois.

— Oh, cât de mult te înşeli, Athos! Cum îţi amăgeşti obârşia şi măreţia sufletească! Oamenii de calibrul tău sunt

făcuţi să-şi arate până în ultima zi plenitudinea facultăţilor lor. Iată: vechea mea spadă din La Rochelle, această lamă spaniolă, m-a slujit treizeci de ani fără cusur; într-o zi de iarna, căzând pe lespezile Luvrului, s-a spart ca un ciob, dragul meu. Am pus de mi s-a făcut din ea un cuţit de vânătoare ce va ţine încă o sută de ani de aici încolo. Tu, Athos, cu sufletul tău cinstit, cu sinceritatea ta, cu sângele tău rece şi cu instrucţia ta atât de temeinică, eşti omul care trebuie pentru a-i povăţui şi a-i îndruma pe regi. Rămâi aici: domnul Fouquet nu va dăinui cât lama mea spaniolească.

— Haide, haide — zâmbi Athos — iată-l pe d'Artagnan care, după ce m-a ridicat in slăvi, făcând din mine un fel de zeu, mă azvârle din vârful Olimpului şi mă turteşte de pământ. Eu am ambiţii mai mari, prietene. Să fiu ministru, să fiu sclav, la naiba! Nu sunt nimic — nu sunt aşa mai mare? Mi-aduc aminte că te auzeam adeseori spunându-mi marele Athos. Or, nu cred că, dacă aş fi ministru, ai mai fi de acord cu acest epitet. Nu, nu, eu nu mă predau atât de uşor!

— Atunci să nu mai vorbim despre asta; renunţă la tot, chiar la fraternitate.

— Oh, scumpul meu prieten, e prea aspru ceea ce-mi spui.

D'Artagnan strânse cu însufleţire mâna lui Athos.

— Da, da, renunţă fără teamă. Raoul se poate lipsi de tine, atâta vreme cât sunt eu la Paris.

— Ei bine, atunci mă voi reîntoarce la Blois. Astă-seară ne vom lua rămas bun; mâine, în zorii zilei, voi încăleca pe cal.

— Dar acum nu te poţi întoarce singur la han; de ce nu l-ai luat cu tine pe Grimaud?

— Prietene dragă, Grimaud doarme; el se culcă devreme. Bietul meu bătrânel oboseşte repede. A venit cu mine de la Blois şi l-am silit să stea acasă, căci dac-ar trebui, pe neodihnite, să facă din nou cele patruzeci de leghe ce ne despart de Blois, ar muri, dar fără să crâcnească. Şi eu ţin mult la Grimaud al meu.

— Îţi voi da un muşchetar să-ţi lumineze calea. Hei, să vină careva!

Şi d'Artagnan se aplecă peste balustrada aurită. Şase sau opt capete de muşchetari se desprinseră din întuneric.

— Cineva care vrea să-l însoţească pe domnul conte de La Fère! strigă d'Artagnan.

— Vă mulţumesc pentru bunăvoinţă, domnilor — zise Athos. Dar n-aş vrea să stingheresc astfel pe nişte gentilomi.

— L-aş însoţi eu bucuros pe domnul — se auzi un glas — dacă n-aş avea să-i vorbesc domnului d'Artagnan.

— Cine-i acolo? întrebă d'Artagnan scrutând întunericul.

— Eu, scumpe domnule d'Artagnan.

— Să mă ierte Dumnezeu, dar ăsta e glasul lui Baisemeaux!

— Eu însumi, domnule.

— Ei, dragul meu Baisemeaux, ce cauţi la curte?

— Aştept ordinul dumitale, scumpe domnule d'Artagnan.

— Ah, uituc ce sunt — zise d'Artagnan — într-adevăr, ai fost înştiinţat în legătură cu o arestare; dar de ce-ai venit dumneata, în loc să fi trimis un scutier?

— Am venit eu, fiindcă am să-ţi spun ceva.

— Şi de ce nu m-ai chemat mai devreme?

— Aşteptam — răspunse cu sfială domnul Baisemeaux.

— Eu plec. Rămâi cu bine, d'Artagnan — îi spuse Athos prietenului său.

— Nu pleca înainte de a ţi-l prezenta pe domnul Baisemeaux de Montlezun, guvernatorul castelului Bastiliei.

Baisemeaux se înclină; Athos făcu la fel.

— Dar mi se pare c-ar trebui să vă cunoaşteţi — adăugă d'Artagnan.

— Parcă mi-aduc aminte de domnul — zise Athos.

— Ştii, dragul meu, e Baisemeaux, din garda regelui, cu care am făcut atâtea isprăvi frumoase, altădată, sub cardinal.

— Foarte bine — zise Athos luându-şi rămas bun cu voioşie.

— Domnul conte de La Fère, al cărui nume de războinic era Athos — şopti d'Artagnan la urechea lui Baisemeaux.

— Da, da, un bărbat straşnic, unul din cei patru faimoşi — zise Baisemeaux.

— Chiar aşa. Dar, ia spune, dragă Baisemeaux, despre ce e vorba?

— Dacă vrei să m-asculţi...

— Mai întâi, în legătură cu ordinul meu, află că nu mai e nici un ordin. Regele renunţă la arestarea persoanei cu pricina.

— Ah, cu atât mai rău! rosti Baisemeaux cu un suspin.

— Cum cu atât mai rău? strigă d'Artagnan râzând.

— Fireşte — răspunse guvernatorul Bastiliei. Prizonierii mei sunt veniturile mele.

— Ah, e adevărat. Nu mă gândisem la asta.

— Care va să zică, nici un ordin?

Şi Baisemeaux suspină din nou.

— Dumneata încaltea — reluă el — ştii că ai o poziţie frumoasă: căpitan-locotenent de muşchetari!

— Destul de bună, da. Dar nu văd pentru ce m-ai invidia, dumneata, guvernatorul Bastiliei, care e cel dintâi castel al Franţei.

— Asta o ştiu eu — răspunse cu tristeţe Baisemeaux.

— Vorbeşti de parcă ai fi un osândit, la dracu! Aş face schimb de venituri cu dumneata, dacă ai voi acest lucru.

— Să nu vorbim de venituri — zise Baisemeaux — dacă vrei să nu-mi zdrobeşti inima.

— Dar văd că te uiţi în dreapta şi-n stânga de parcă ţi-ar fi teamă să nu te aresteze, dumneata care-i păzeşti pe cei arestaţi.

— Mă uit să văd dacă nu ne priveşte şi nu ne ascultă cineva şi ar fi mai bine să stăm de vorbă undeva, mai retraşi, dacă îmi îngădui această favoare.

— Baisemeaux! Baisemeaux! Ai uitat deci că ne cunoaştem de treizeci şi cinci de ani! Nu lua faţă de mine aere de înfricoşat. Fii la largul dumitale. Eu nu-i mănânc de vii pe guvernatorii Bastiliei.

— Ferească-i Cel de sus!

— Haide, vino în curte, vom merge braţ la braţ; e un clar de lună minunat şi de-a lungul aleii, sub stejari, îmi vei povesti tărăşenia dumitale lugubră. Vino.

Îl trase pe nefericitul guvernator în curte, îl luă la braţ, aşa precum spusese, şi, cu voioşia lui nestăvilită, îi zise:

— Haide, dă-i drumul, Baisemeaux, deşartă-te. Ce vrei să-mi spui?

— Povestea e cam lungă.

— Vrei poate să începi prin a te văicări? Asta o va lungi şi mai mult. Mă prind că porumbeii dumitale de la Bastilia îţi aduc un venit de cincizeci de mii de livre.

— Bine ar fi, dragă domnule d'Artagnan!

— Mă uimeşti, Baisemeaux; ia priveşte-te puţin, dragul meu. Faci pe omul înfricoşat, la dracu! Am să te duc în faţa unei oglinzi şi acolo ai să vezi că eşti dolofan, înfloritor, grăsuţ şi

rotund în obraji ca o roată de caşcaval; că ai nişte ochi ca doi cărbuni aprinşi şi că, fără această cută pârdalnică prin care te prefaci că ţi-e fruntea încreţită, nici nu pari de cincizeci de ani. Or, după câte ştiu, ai ajuns la şaizeci, nu?

— Aşa e!

— Ei, la dracu, ştiu bine că aşa e, aşa cum ştiu şi de venitul de cincizeci de mii de livre.

Micul Baisemeaux bătu din picior.

— Bine, bine — zise d'Artagnan — am să-ţi fac socoteala pungii: erai căpitan de gardă la domnul de Mazarin — douăsprezece mii de livre pe an; încasate timp de doisprezece ani, fac, să zicem, o sută patruzeci de mii de livre.

— Douăsprezece mii de livre! Pe ce lume te afli? strigă Baisemeaux. Zgripţuroiul acela bătrân n-a dat niciodată mai mult de şase mii şi cheltuielile slujbei se ridicau la şase mii cinci sute. Domnul Colbert, care mi-a tăiat dintr-un condei cele şase mii de livre, a binevoit să-mi dea o gratificaţie de cincizeci de pistoli, astfel că, fără moşioara de la Montlezun, care îmi aduce douăsprezece mii de livre, n-aş fi putut-o scoate la capăt cu nevoile.

— Să trecem peste cele ce-ai păţit, să revenim la cele cincizeci de mii de livre de la Bastilia. Aici ai, sper, locuinţă, hrană; primeşti şase mii de livre ca simbrie.

— Să zicem!

— An bun, an rău, cincizeci de prizonieri, care, unul peste altul, îţi aduc o mie de livre.

— N-aş putea sa tăgăduiesc.

— Asta înseamnă cincizeci de mii de livre pe an; stai în slujbă de trei ani, prin urmare ai încasat o sută cincizeci de mii de livre.

— Uiţi un amănunt, scumpe domnule d'Artagnan.

— Care?

— Că dumneata ai primit slujba de căpitan din mâinile regelui.

— Da, ştiu. Şi?

— Pe câtă vreme eu am primit-o pe aceea de guvernator de la domnii Tremblay şi Louvière.

— E drept; iar Tremblay nu era omul care să-ţi lase slujba lui pe degeaba.

— Oh şi Louvière la fel. De aici rezultă că i-am dat şaptezeci şi cinci de mii de livre lui Tremblay, partea sa.

— Frumos!... Şi lui Louvière?

— Tot atât.

— Chiar când ai fost numit?

— Nu, ar fi fost cu neputinţă. Regele nu voia, sau mai degrabă domnul de Mazarin nu voia să se vadă că au fost îndepărtaţi aceşti doi luptători pe baricade; şi atunci a fost nevoit să admită, pentru ca ei să se retragă, nişte condiţii aspre de tot.

— Ce condiţii?

— Cutremură-te!... Venitul pe trei ani, ca sfânţuială.

— Drace! Aşa că cele o sută cincizeci de mii de livre au intrat în mâinile lor?

— Exact.

— Şi afară de asta?

— O sumă de cincisprezece mii de scuzi sau cincizeci de mii de pistoli, cum vrei, în trei plaţi.

— E nemaipomenit!

— Dar asta nu e totul.

— Ei, lasă-mă!

— Dacă nu îndeplinesc una din condiţii, aceşti domni au dreptul să reintre în slujba lor. Regele a semnat asta.

— E groaznic! De necrezut!

— Şi totuşi e adevărat.

— Te plâng, bietul meu Baisemeaux. Dar atunci, spune-mi, la ce dracu ţi-a mai acordat domnul de Mazarin această pretinsă favoare? Ar fi fost mai simplu să ţi-o refuze.

— Oh, da, dar l-a silit sprijinitorul meu s-o facă.

— Sprijinitorul dumitale? Cine-i ala?

— La naiba, unul din prietenii dumitale, domnul d'Herblay!

— Domnul d'Herblay? Aramis?

— Aramis însuşi. A fost foarte binevoitor cu mine.

— Binevoitor! Că te-a băgat la asemenea caznă!

— Stai să vezi cum s-a întâmplat. Voiam să părăsesc serviciul cardinalului. Domnul d'Herblay le-a vorbit despre mine lui Louvière şi lui Tremblay; ei se ţineau tari. Râvneam mult la această slujbă, căci ştiam ce poate să aducă şi m-am plâns domnului d'Herblay despre sărăcia mea; el s-a oferit să răspundă pentru mine la fiecare soroc de plată.

— Auzi colo! Aramis? Oh, dar mă uimeşti! Aramis să răspundă pentru dumneata?

— Ca om de onoare. A obţinut semnătura. Tremblay şi Louvière au părăsit slujba, iar eu am plătit în fiecare an unuia din aceşti domni douăzeci şi cinci de mii de livre ca beneficiu; în fiecare an, de asemeni, în luna mai, domnul d'Herblay venea el însuşi la Bastilia şi-mi aducea două mii cinci sute de pistoli spre a-i împărţi crocodilior mei.

— Atunci, îi datorezi o sută cincizeci de mii de livre lui Aramis?

— Oh, iată deznădejdea mea, nu-i datorez decât o sută de mii.

— Nu te înţeleg prea bine.

— Eh, fără îndoială! El n-a venit decât doi ani. Astăzi însă suntem în 31 mai şi el n-a venit, iar scadenţa e mâine la amiază. Încât, dacă mâine nu voi plăti, aceşti domni, în baza contractului, pot să reintre în slujbă; voi fi despuiat şi voi fi muncit trei ani, plătind două sute cincizeci de mii de livre, pe degeaba, scumpe domnule d'Artagnan, absolut pe degeaba.

— Asta e foarte ciudat — murmură d'Artagnan.

— Recunoşti acum că aş putea să am o cută pe frunte?

— Oh, da!

— Recunoşti acum că, cu toată rotunjimea asta de caşcaval, cu toată îmbujorarea din obrajii ca două mere şi cu toată strălucirea acestor ochi ca doi cărbuni aprinşi, am ajuns să mă tem că nu voi avea măcar o felie de caşcaval sau măcar un măr să-mi potolesc foamea şi nici ochi ca să-mi plâng soarta?

— E trist, într-adevăr.

— Am venit deci la dumneata, domnule d'Artagnan, căci numai dumneata mă poţi scoate din încurcătură.

— Cum asta?

— Îl cunoşti pe abatele d'Herblay?

— La dracu!

— Îl ştii că e cam ascuns?

— Eh, da.

— Atunci să-mi dai adresa eparhiei lui, căci l-am căutat la Noisy-le-Sec, dar nu mai e acolo.

— La naiba, e episcop la Vannes!

— Vannes, în Bretania?

— Da.

Omul cel mărunţel începu să-şi smulgă părul din cap.

— Vai de mine! se văită el. Cum să ajung la Vannes până mâine la amiază?... Sunt un om pierdut. Vannes! Vannes! se văicărea întruna Baisenieaux.

— Deznădejdea dumitale îmi face rău. Ascultă, un episcop nu stă veşnic la el acasă; monseniorul d'Herblay s-ar putea să nu fie chiar atât de departe cum crezi.

— Oh, dă-mi adresa lui!

— N-o ştiu nici eu, prietene.

— Hotărât, sunt pierdut! Mă duc să m-arunc la picioarele regelui.

— Dar, Baisemeaux, nu te mai înţeleg; de ce, dacă Bastilia putea să aducă cincizeci de mii de livre, n-ai făcut în aşa fel ca să aducă o sută de mii?

— Fiindcă sunt un om cinstit, dragă domnule d'Artagnan şi fiindcă deţinuţii mei sunt hrăniţi ca nişte prinţişori.

— La dracu! Ai ajuns prea departe. Atunci îndoapă-te cu buna dumitale hrană şi până mâine la amiază să te văd crăpat.

— Ce cruzime! Îţi mai arde de râs!

— Nu, dimpotrivă, mă întristezi... Ascultă, Baisemeaux, eşti un om de cuvânt?

— Oh, căpitane!

— Ei bine, dă-ţi cuvântul de onoare că n-ai să sufli nimănui o vorbă din ceea ce am să-ţi spun acum.

— Nimănui! Nimănui!

— Vrei să pui mâna pe Aramis?

— Cu orice preţ.

— Ei bine, du-te şi caută-l pe domnul Fouquet.

— Ce legătură...?

— Neghiob ce eşti!... Unde e Vannes?

— Păi...

— Vannes se află în dioceza Belle-Isle, sau Belle-Isle în dioceza Vannes. Belle-Isle e a domnului Fouquet; domnul Fouquet l-a numit pe domnul d'Herblay la această episcopie.

— Dumneata îmi deschizi ochii şi îmi redai viaţa.

— Cu atât mai bine. Atunci du-te şi spune-i limpede domnului Fouquet că vrei să-i vorbeşti domnului d'Herblay.

— Aşa-i! Aşa-i! striga Baisemeaux plin de fericire.

— Şi — adăugă d'Artagnan, oprindu-l cu o privire aspră — cuvântul de onoare?

— Oh, e sfânt! răspunse omuleţul, pregătindu-se s-o ia la fugă.

— Unde te duci?

— La domnul Fouquet.

— Nu, domnul Fouquet se află la joc, cu regele. Ai să te duci la domnul Fouquet mâine dimineaţă, devreme; asta e tot ce poţi face.

— Mă voi duce! Mulţumesc!

— Îţi doresc noroc!

— Mulţumesc.

— Iată o poveste năstruşnică — murmură d'Artagnan, care, după ce se despărţi de Baisemeaux, urcă încet treptele scării. Ce dracu să-l fi împins oare pe Aramis să-l bage pe Baisemeaux într-o asemenea încurcătură? Lasă... o să aflăm noi asta într-o bună zi!

Capitolul XXVI

Jocul Regelui

Fouquet se afla, după cum spusese d'Artagnan, la masa de joc a regelui.

Se părea că plecarea lui Buckingham aruncase balsam în toate inimile chinuite în ajun. *Domnul*, strălucind de voie bună, îi făcea mii de semne călduroase mamei sale. Contele de Guiche nu se mai putea despărţi de Buckingham şi, în timp ce juca, se întreţinea cu el asupra diverselor pro-bleme ale călătoriei. Buckingham, cu un aer visător şi plin de bunăvoinţă, ca orice om de inimă care a luat o hotărâre, îl asculta pe conte şi-i arunca din când în când *Doamnei* o privire încărcată de regrete şi de dragoste fierbinte. Prinţesa, în sânul fericirii sale, îşi împărţea gândurile între rege, care juca alături de ea, *Domnul*, care făcea uşoare glume pe seama celor ce câştigau mult şi de Guiche, care trăda o voioşie ce întrecea măsura. Cât despre Buckingham, el aproape că n-o mai preocupa; pentru dânsa, acest trecător pe aici, acest izgonit era o amintire, nu mai era un om.

Aşa sunt făcute inimile uşuratice: legate prea mult de prezent, ele o rup din rădăcini cu tot ceea ce le-ar putea

stingheri măruntele socoteli privind o mulţumire egoistă. *Doamna* s-ar fi obişnuit cu zâmbetul, atenţia, suspinele unui Buckingham aflat de faţă; dar, din depărtare, zâmbete, suspine, îngenuncheri, ce rost mai aveau? Vântul strâmtorii, ce mâna corăbiile grele, încotro va împinge oare aceste suspine? Cine putea să ştie?

Ducele îşi dădea seama de această schimbare şi îşi simţea inima rănită de moarte. Fire delicată, mândră şi predispusă la simţăminte adânci, el blestema ziua în care pasiunea îi cotropise sufletul. Privirile pe care i le trimitea *Doamnei* se răciră încetul cu încetul la suflul de gheaţă al gândurilor sale. Nu putea încă dispreţui, dar avea destulă tărie pentru a impune tăcere strigătelor năvalnice din inima sa.

Pe măsură ce *Doamna* ghicea transformările din sufletul lui, se străduia să-şi sporească şi mai mult strălucirea, pentru a-l tulbura şi mai tare. Intenţiile ei, sfioase şi nehotărâte la început, se afirmară mai apoi cu toată puterea: trebuia să fie remarcată cu orice preţ şi mai presus de oricine, mai presus chiar de regele însuşi. Şi era remarcată. Reginele, în ciuda demnităţii lor, regele, în ciuda respectelor impuse de etichetă, fura eclipsaţi. Reginele, mândre şi înţepate, luară la început în glumă şi trecură cu vederea acest lucru. Doamna Henriette, regina-mamă, fu uimită ea însăşi de strălucirea pe care o recăpăta neamul ei, graţie vioiciunii nepoatei lui Henric al IV-lea. Regele, gelos atât ca tânăr, gelos atât ca rege pe tot ceea ce se ridica mai presus de el în jurul său, nu se putu împiedica de a depune armele în faţa acestei zburdălnicii franceze căreia însuşirile împrumutate vieţii engleze îi dădeau şi o mai mare putere de atracţie. Se lăsă prins ca un copil de această cuceritoare frumuseţe ce punea spiritul în mişcare. Ochii *Doamnei* aruncau fulgere în toate părţile. Voioşia se desprindea de pe buzele sale de purpură ca înţelepciunea de pe buzele bătrânului grec Nestor.

În jurul reginelor şi regelui, toată curtea, vrăjită de farmecul Prinţesei, observă pentru prima dată că se putea şi râde în faţa celui mai mare rege de pe pământ, în chip de oameni vrednici de a fi socotiţi cei mai politicoşi şi mai spirituali oameni din lume.

Doamna, din seara aceea, se bucură de un succes în stare să zăpăcească pe orice muritor ce nu s-ar fi născut în aceste sfere înalte care se numesc Un tron şi care sunt la adăpost de

asemenea ameţeli, datorită înălţimii lor. Începând din acel moment, regele o privi pe *Doamna* ca pe un personaj de vază. Buckingham o privi ca pe o cochetă în stare să producă cele mai crude chinuri. De Guiche o privi ca pe o divinitate. Curtenii, ca pe un astru a cărui lumină trebuia să devină un focar pentru orice favoare, pentru orice treaptă a puterii. Totuşi, Ludovic al XlV-lea, cu câţiva ani în urmă, nu catadicsise nici măcar să-i dea mâna acestei *urâţenii*, la un bal. Totuşi, Buckingham o adorase în genunchi pe această cochetă. Totuşi, de Guiche se uitase la această divinitate ca la o femeie. Totuşi, curtenii nu îndrăzniseră să aplaude apariţia acestui astru, de teamă să nu displacă regelui, căruia pe vremuri acest astru nu-i era pe plac.

Iată acum ce se petrecu, în seara aceea de neuitat, în sala de joc a regelui. Regina cea tânără, deşi spaniolă şi nepoată a Anei de Austria, îl iubea pe rege şi nu ştia să-şi ascundă simţămintele. Ana de Austria, iscoditoare ca orice femeie şi impunătoare ca orice regină, înţelese puterea *Doamnei* şi se înclină numaidecât în faţa ei. Ceea ce făcu pe regina cea tânără să se ridice de pe scaun şi să se retragă în apartamentul ei. Regele abia dacă luă în seamă această plecare, în pofida semnelor de prefăcută indispoziţie pe care le dădea. Bizuindu-se pe regulile etichetei, pe care începuse s-o introducă la curte ca element pentru orice fel de relaţie, Ludovic al XIV-lea nu se tulbură câtuşi de puţin; el oferi braţul *Doamnei*, fără să se uite la *Domnul*, fratele lui şi o conduse pe tânăra Prinţesă până la uşa apartamentului ei. Se observă că, în pragul uşii, maiestatea sa, liber de orice constrângere sau nemaiputându-se stăpâni, lăsă să-i iasă din piept un lung şi adânc suspin. Femeile, căci lor nu le scapă nimic, domnişoara de Montalais, în primul rând, nu pierdură prilejul de a şuşoti între ele:

— Regele a oftat.

— *Doamna* a oftat.

Şi aşa era. *Doamna* oftase uşor, dar cu un acompaniament mult mai primejdios pentru liniştea regelui. Ea oftase închizându-şi frumoşii ochi negri, apoi şi-i redeschisese şi, aşa încărcaţi cum erau de o nespusă tristeţe, şi-i ridicase asupra regelui, al cărui chip, în momentul acela, se împurpurase deodată. În urma acestei îmbujorări, a acestui schimb de oftări şi a tuturor acestor gesturi regale, se vede treaba că Montalais săvârşise o indiscreţie şi că această indiscreţie o tulburase pesemne pe prietena ei, căci domnişoara de La Vallière, mai

puţin pătrunzătoare, fără îndoială, păli când regele se înroşi, apoi, întrucât serviciul o chema să fie lângă *Doamna*, intră, tremurând, după Prinţesă, fără a se gândi să-şi pună mănuşile, aşa cum o cerea ceremonialul. E adevărat că această provincială putea să ia drept scuză fâstâcirea pe care i-o cauzase maiestatea regală. Într-adevăr, domnişoara de La Vallière, preocupată să închidă uşa, îşi îndreptase, fără să vrea, ochii asupra regelui, care se retrăgea de-a-ndaratelea.

Regele se întoarse în sala de jocuri; voia să se întreţină cu diferite persoane, dar se putea vedea limpede că gândurile îi erau în altă parte. Încurcă mai multe jocuri, de pe urma cărora traseră folos diverşi seniori ce păstraseră acest obicei de pe vremea domnului de Mazarin, cel de tristă amintire, dar de bune socoteli. Astfel, Manicamp, oricât ar fi fost el de distrat, lucru asupra căruia cititorul nu mai poate avea îndoieli, Manicamp, omul cel mai cinstit de pe lume, trase pur şi simplu spre el douăzeci de mii de livre ce stăteau pe postav şi a căror proprietate se părea că nu şi-o revendică nimeni. Astfel, domnul de Wardes, căruia îi vuia oarecum capul din pricina tuturor întâmplărilor din seara aceea, pierdu şaizeci de dubloni de aur, pe care-i câştigă domnul de Buckingham şi pe care acesta, nefiind în stare, ca şi părintele sau, să-şi mânjească mâinile cu o sumă de bani atât de neîn-semnată, îi lăsă lumânărarului, acel lumânărar având datoria să fie veşnic treaz.

Regele îşi recăpătă puţină atenţie abia în clipa când domnul Colbert, care pândea de câteva momente, se apropie şi, foarte respectuos, de bună seamă, dar totodată stăruitor, îşi strecură unul din sfaturile sale în urechea plină încă de vuiet a maiestăţii sale. La acest sfat, Ludovic îşi încordă atenţia şi, deodată, aruncându-şi privirile înaintea lui, întrebă:

— Oare domnul Fouquet nu-i aici?

— Ba da, sire, ba da — răspunse glasul intendentului superior, care stătea de vorbă cu Buckingham.

Şi se apropie. Regele făcu un pas spre el, cu un aer fermecător, degajat.

— Iartă-mă, domnule ministru, dacă-ţi tulbur convorbirea — zise Ludovic — dar te chem pretutindeni unde am nevoie de dumneata.

— Serviciile mele sunt totdeauna la dispoziţia regelui — răspunse Fouquet.

— Şi mai ales vistieria — rosti regele, silindu-se să zâmbească.

— Vistieria mai înainte de orice — zise cu răceală Fouquet.

— Iată despre ce e vorba, domnule: vreau să dau o serbare la Fontainebleau. Casă deschisă pentru cincisprezece zile. Am nevoie de...

Regele se uită pieziş la Colbert. Fouquet aştepta netulburat.

— De...? întrebă el.

— De patru milioane — rosti regele, răspunzând la zâmbetul crud al lui Colbert.

— Patru milioane? repetă Fouquet, făcând o plecăciune adâncă.

Şi unghiile, înfigându-i-se în carnea pieptului, pătrunseră până la sânge, fără ca seninătatea de pe faţa lui să fie o singură clipă tulburată.

— Da, domnule — zise regele.

— Când, sire?

— Dar... când vei putea... Adică... nu, cât mai curând cu putinţă.

— Îmi trebuie timp.

— Timp! strigă triumfător Colbert.

— Timp ca să pot număra scuzii — rosti intendentul superior cu un dispreţ suveran. Nu se poate mânui şi nu se poate socoti decât un milion pe zi, domnule.

— Atunci, patru zile — spuse Colbert.

— Oh! răspunse Fouquet adresându-se regelui. Slujbaşii mei se întrec cu firea când e vorba de un serviciu pentru maiestatea sa. Suma va fi pregătită în trei zile.

Fu rândul lui Colbert să pălească. Regele îl privi cu nedumerire.

Fouquet se retrase fără îngâmfare, fără slăbiciune, zâmbind numeroşilor prieteni în privirile cărora numai el singur vedea o adevărată prietenie, un legământ ce mergea până la compătimire. Dar ministrul nu trebuia judecat după zâmbetul lui; Fouquet avea, în realitate, moartea în suflet. Câteva picături de sânge pătau, sub haină, ţesătura fină ce-i acoperea pieptul. Haina ascundea sângele; zâmbetul îi ascundea furia. După felul cum se urcă în trăsură, oamenii săi ghiciră că stăpânul nu era în apele lui. Din această bănuială rezultă că ordinele fură îndeplinite cu acea precizie ce se observă în

manevrele de pe un vas de război comandat pe furtună de un căpitan cătrănit. Trăsura nu alerga, zbura. Fouquet abia avu timp să-şi adune gândurile până acasă. De îndată ce ajunse, urcă la Aramis. Episcopul nu se culcase încă.

În ce-l priveşte pe Porthos, el se ospătase din belşug cu o pulpă de berbec la frigare, cu doi fazani fripţi şi cu un munte de raci; apoi pusese să i se ungă trupul cu uleiuri parfumate, aşa cum făceau luptătorii din antichitate; pe urmă, după ungere, se înfăşurase în flanele şi ceruse să fie dus într-un pat uşor încălzit şi stropit.

Aramis, precum am spus, nu se culcase încă. Îmbrăcat într-un halat de catifea, scria, scrisori după scrisori, cu scrisul lui mic şi înghesuit, care, într-o pagină, putea să cuprindă un sfert de volum.

Uşa se deschise cu zgomot; intendentul superior apăru în prag, palid, tulburat, răvăşit. Aramis ridică faţa.

— Buna seara, scumpă gazdă — zise el.

Şi privirea lui cercetătoare observă toată această supărare, toată această nelinişte.

— A fost frumos jocul la rege? întrebă Aramis, ca să lege o convorbire.

Fouquet se aşează şi, cu un gest, îi arătă uşa lacheului care-l însoţise. Apoi, după ce lacheul ieşi, răspunse:

— Foarte frumos!

Şi Aramis, care-l urmărea cu privirea, îl văzu cum se întinde pe perini, cu o mare nestăpânire.

— Ai pierdut, ca de obicei? întrebă Aramis, cu pana în mână.

— Mai mult ca oricând — răspunse Fouquet.

— Dar e ştiut că dumneata nu te topeşti cu firea când pierzi.

— Uneori.

— Hm! Domnul Fouquet jucător prost?

— Sunt jocuri şi jocuri, domnule d'Herblay.

— Cât ai pierdut, monseniore? întrebă Aramis cu oarecare nelinişte.

Fouquet se reculese o clipă, spre a-şi alege tonul, apoi, fără nici un tel de tulburare, răspunse:

— Seara asta mă costă patru milioane.

Şi un râs amar însoţi ultimele vibraţii ale acestor cuvinte. Aramis nu se aştepta la o cifră atât de mare; el lăsă pana să-i cadă din mână.

— Patru milioane! repetă el. Ai pus la joc patru milioane? Cu neputinţă!

— Domnul Colbert îmi ţinea cărţile — răspunse intendentul superior cu acelaşi râs sinistru.

— Ah, acum înţeleg, monseniore. Aşadar, o nouă cerere de fonduri?

— Da, prietene.

— Din partea regelui?

— Din gura lui însuşi. E cu neputinţă ca un om să fie doborât cu un zâmbet mai drăgălaş ca al lui!

— Drace!

— Se zici de asta?

— La naiba! Zic că vor să te ruineze, e limpede.

— Asta e părerea dumitale?

— Asta. De altminteri n-ar trebui să te mire, fiindcă este tocmai ceea ce noi prevăzusem mai de mult.

— Fie; dar nu mă aşteptam la patru milioane.

— E adevărat că suma e mare; dar, la urma urmei, patru milioane nu înseamnă moartea unui om, e cazul să o spunem, mai ales când acest om se numeşte domnul Fouquet.

— Dacă mi-ai cunoaşte fundul lăzii, dragul meu d'Herblay, ai fi mai puţin liniştit.

— Şi i-ai făgăduit?

— Dar ce-ai fi vrut să fac?

— În ziua când eu voi refuza, Colbert se va oferi să dea. De unde? Nu ştiu! Dar va găsi bani şi eu aş fi pierdut!

— Nu mai încape îndoială. Şi peste câte zile ai făgăduit aceste patru milioane?

— În trei zile. Regele părea foarte grăbit.

— În trei zile!

— Oh, prietene — rosti Fouquet — şi când te gândeşti că adineauri, când treceam pe stradă, oamenii strigau; "Iată-l pe bogatul domn Fouquet, în trăsură!" Într-adevăr, dragă d'Herblay, să-ţi pierzi minţile, nu aha!

— Oh, nu, monseniore, până aici! Treaba asta nu merită atâta supărare — zise pe un ton dispreţuitor Aramis, împrăştiind cenuşă peste scrisoarea pe care abia o terminase.

— Atunci, un leac, un leac pentru această boală fără leac!

— Nu e decât unul singur: plăteşte.

— Dar nu ştiu dacă voi mai avea această sumă. Vistieria trebuie să fie golită; s-a plătit pentru Belle-Isle; s-a plătit întreţinerea; banii, de când cu ivirea mijlocitorilor, sunt rari. Admiţând totuşi că voi plăti de astă dată, ce voi face rândul viitor? Căci, te rog să mă crezi, n-am ajuns la capăt! Când regii prind gustul banilor, sunt ca tigrii nărăviţi la carne de om: înghit mereu! Într-o bună zi mă voi vedea silit să spun: "Cu neputinţă, sire!" Ei bine, în ziua aceea voi fi pierdut!

Aramis dădu uşor din umeri.

— Un om cu poziţia domniei tale, monseniore — zise el — nu poate fi pierdut decât atunci când vrea să fie.

— Un om, în orice poziţie ar fi el, nu poate lupta împotriva unui rege.

— Hm! În tinereţea mea, eu m-am luptat cu cardinalul de Richelieu, care era rege în Franţa, ba mai mult, cardinal!

— Am eu armate, trupe, comori? Nu mai am nici măcar Belle-Isle.

— Eh, nevoia e mama născocirilor. Când vei crede că totul e pierdut...

— Ei bine?

— Se va descoperi ceva neaşteptat, care va salva totul.

— Şi cine va descoperi acest minunat ceva?

— Dumneata.

— Eu? Mă dau bătut în materie de descoperiri.

— Atunci, eu.

— Bun. Dacă-i aşa, pune-te pe treabă numaidecât.

— Ah, avem destul timp.

— Dumneata mă ucizi cu acest sânge rece, d'Herblay — zise intendentul superior ştergându-şi cu batista fruntea plină de sudoare.

— Nu-ţi mai aminteşti cele ce ţi-am spus într-o zi?

— Ce mi-ai spus?

— Să nu te laşi prada îngrijorării, dacă mai ai o brumă de curaj. Mai ai?

— Aşa cred.

— Atunci nu te îngrijora.

— Prin urmare, ne-am înţeles: în clipa supremă, îmi vei sări în ajutor, nu-i aşa, d'Herblay?

— Nu va însemna decât să-ţi dau înapoi ceea ce-ţi datorez, monseniore.

— E datoria oamenilor de finanţe să-şi plece urechea la nevoile unor oameni ca dumneata, d'Herblay.

— Dacă bunăvoinţa e datoria oamenilor de finanţe, milostenia e virtutea oamenilor bisericii. Dar, de data asta, ieşi singur din încurcătură, monseniore. N-ai căzut încă atât de jos: în ultima clipă, vom vedea noi.

— Vom vedea peste puţin, crede-mă.

— Fie. Deocamdată, îngăduie-mi să-ţi spun că, în ceea ce mă priveşte, îmi pare nespus de rău că stai aşa de prost cu banii.

— Pentru ce asta?

— Fiindcă voiam să-ţi cer şi eu obolul.

— Pentru dumneata?

— Pentru mine sau pentru ai mei, pentru ai mei sau pentru ai noştri.

— Şi cât anume?

— Ah, linişteşte-te; o sumă bunicică, e drept, dar nu prea mare.

— Spune, cât?

— Oh, cincizeci de mii de livre.

— Un fleac!

— Adevărat?

— Fără îndoială; cincizeci de mii de livre se găsesc oricând. Ah, de ce oare pungaşul acela care se numeşte domnul Colbert nu se mulţumeşte cu atât de puţin ca dumneata! Nu mi-aş mai face atâta sânge rău. Şi când îţi trebuie această sumă?

— Mâine dimineaţă.

— Bine, şi...?

— Ah, ai dreptate, în ce scop, vrei să întrebi?

— Nu, cavalere, nu; n-am nevoie de lămuriri.

— Ba da; nu este mâine 1 iunie?

— Da, şi?

— Scadenţa unuia dintre obligaţiile noastre.

— Aşadar, avem obligaţii?

— Fără îndoială: mâine plătim ultima noastră treime.

— Care treime?

— Din cele o sută cincizeci de mii de livre ale lui Baisemeaux.

— Baisemeaux? Cine mai e şi ăsta?

— Guvernatorul Bastiliei.

— Ah, da, aşa-i; m-ai pus să plătesc o sută cincizeci de mii de franci pentru omul acesta.

— Şi nu e bine?

— Dar în ce scop?

— Pentru slujba lui, pe care a cumpărat-o sau, mai bine zis, pe care noi am cumpărat-o de la Tremblay şi Louvière.

— Nu prea-mi mai amintesc limpede toate astea.

— Înţeleg, ai atâtea pe cap! Totuşi, nu cred că ai vreo afacere mai importantă decât aceasta.

— Atunci, spune-mi, cu ce rost am cumpărat noi slujba aceea?

— Ca să-i fim de folos.

— Aha!

— Mai întâi lui.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă, nouă.

— Cum, nouă? Râzi de mine?

— Monseniore, sunt vremuri când un guvernator al Bastiliei poate să fie o cunoştinţă foarte plăcută.

— Am fericirea să nu te înţeleg, d'Herblay.

— Monseniore, avem poeţii noştri, inginerul nostru, arhitectul nostru, muzicanţii noştri, tipograful nostru, pictorii noştri; ne mai trebuia şi un guvernator al Bastiliei.

— Ah, crezi?

— Monseniore, să nu ne facem iluzii; suntem pe cale de a ajunge la Bastilia, scumpe domnule Fouquet — zise prelatul, arătându-şi de sub buzele palide dinţii lui frumoşi, care erau încă aceiaşi dinţi adoraţi cu treizeci de ani în urmă de Marie Michon.

— Şi crezi că pentru atâta lucru nu e prea mult o sută cincizeci de mii de livre, d'Herblay? Te încredinţez că, de obicei, îţi foloseşti cu mai multă chibzuinţă banii.

— Va veni o zi când vei recunoaşte că această credinţă e greşită.

— Dragul meu d'Herblay, în ziua când ai ajuns la Basstlia, nu te mai poţi bizui pe trecut.

— Ba da, dacă obligaţiile luate sunt îndeplinite la timp; şi apoi, crede-mă, acest cumsecade Baisemeaux n-are o inima de curtean. Sunt convins că-mi va păstra multă recunoştinţă pentru aceşti bani; fără să mai punem la socoteală, cum îţi spun, monseniore, că actele le păstrez eu.

— La dracu, ce fel de afacere mai e şi asta? Cămătărie când e vorba de binefacere!

— Monseniore, monseniore, nu te amesteca în treaba asta! Dacă e cămătărie, asta mă priveşte pe mine singur; de pe urma ei vom trage însă folos amândoi, asta-i tot.

— Vreo intrigă, d'Herblay?...

— Nu zic nu.

— Şi Baisemeaux complice?

— De ce nu? Sunt alţii şi mai răi. Aşadar, pot conta mâine pe cei cinci mii de pistoli?

— Îi vrei astă-seară?

— Ar fi şi mai bine, căci am de gând să pornesc la drum cât mai devreme; bietul Baisemeaux, care nu ştie ce-am devenit, trebuie că stă ca pe jar.

— Vei avea suma peste un ceas. Ah, d'Herblay, dobânda celor o sută cincizeci de mii de franci nu va compensa niciodată cele patru milioane ale mele — zise Fouquet ridicându-se.

— De ce nu, monseniore?

— Bună seara! Am treabă cu slujbaşii mei, înainte de a mă duce să mă culc.

— Noapte bună, monseniore!

— D'Herblay, îmi doreşti ceva ce-mi va fi cu neputinţă să am.

— Voi căpăta cele cincizeci de mii de livre astă-seară .

— Da.

— Ei bine, atunci culcă-te fără nici o grijă; ţi-o spun eu. Noapte bună, monseniore!

În ciuda acestei urări şi a tonului cu care fusese făcută, Fouquet ieşi dând neîncrezător din cap şi scoţând un oftat adânc.

Capitolul XXVII

Micile socoteli ale domnului Baisemeaux de Montlezun

Şapte ceasuri băteau la Saint-Paul, când Aramis, călare, în costum de burghez, adică îmbrăcat într-o haină de postav colorat, având drept semn de deosebire un fel de cuţit de vânătoare la brâu, trecu pe lângă strada Petit-Musc şi se opri în capul străzii Tournelles, la poarta castelului Bastiliei. Două gărzi făceau de strajă la poartă. Nu stătură mult pe gânduri ca să-i deschidă lui Aramis, care intră călare pe cal, şi-i arătară cu mâna o lungă alee mărginită de clădiri pe dreapta şi pe stânga. Această alee ducea până la podul mobil, adică până la adevărata intrare.

Podul mobil era lăsat; tocmai se începea serviciul la castel. Santinela de la corpul de gardă dinafară îl opri pe Aramis şi-l întrebă pe un ton destul de repezit ce treabă îl aducea acolo. Aramis îi spuse cu politeţea lui obişnuită că treaba pentru care venise era dorinţa de a-i vorbi domnului Baisemeaux de Montlezun. Primul paznic strigă la un al doilea paznic, aşezat într-o cuşcă, dincolo de poartă. Acesta scoase capul printr-o deschizătură şi-l cercetă cu toată atenţia pe noul venit. Aramis repetă dorinţa ce-l mânase încoace. Paznicul chemă numaidecât un subofiţer care se plimba printr-o curte destul de largă şi care, aflând despre ce este vorba, alergă să caute un ofiţer din statul-major al guvernatorului. Acest din urmă ofiţer, după ce ascultă cererea lui Aramis, îl rugă să aştepte puţin, dădu să plece, dar se întoarse din drum, întrebându-l care e numele său.

— Nu pot să ţi-l spun, domnule — zise Aramis. Află numai că am să-i comunic domnului guvernator chestiuni de o atât de mare însemnătate, încât pot să răspund de la început de un lucru, anume că domnul Baisemeaux va fi încântat să mă vadă. Ceva mai mult, dacă îi vei spune că e persoana pe care el o aşteaptă la 1 iunie, sunt convins că va alerga el însuşi să mă întâmpine.

Ofiţerului nu putea să-i intre în cap că un om atât de suspus ca domnul guvernator se va osteni să iasă înaintea unui alt om atât de puţin important cum părea să fie acest mic burghez de pe cal.

— Foarte bine, domnule, ai sosit la timp. Domnul guvernator se pregăteşte să iasă, iată-i trăsura cu caii înhămaţi, în curtea Guvernământului; aşa că nu va fi nevoie să vină să te întâmpine, întrucât are să te vadă când va trece pe aici.

Aramis făcu din cap un semn de încuviinţare; nu voia să le arate celorlalţi că ar fi un personaj de seamă; aşteptă deci în

tăcere şi cu răbdare, aplecat peste oblâncul şeii. Nu trecură nici zece minute, că văzu cum trăsura guvernatorului se urni din loc şi se apropie de poartă. Guvernatorul se ivi, se urcă în trăsură şi se pregăti să plece undeva. Dar acelaşi ceremonial avu loc pentru stăpânul casei, ca pentru orice străin suspect: paznicul din cuşcă îi ieşi înainte în clipa când trăsura dădu să intre sub portic şi guvernatorul deschise uşiţa pentru a se supune el, cel dintâi, consemnului. În felul acesta, paznicul rămânea încredinţat că nimeni nu ieşea din Bastilia pe ascuns.

Trăsura pătrunse sub portic. Dar în timp ce se deschidea poarta cea mare de fier, ofiţerul se apropie de trăsura ce se oprise pentru a doua oară şi-i spuse ceva guvernatorului. Acesta întinse numaidecât capul pe uşiţă şi-l zări pe Aramis, călare, la capătul podului mobil. Scoase îndată un strigăt de bucurie şi coborî, sau mai degrabă sări din trăsură, venind, în mare grabă, să-i strângă mâinile lui Aramis şi să-i ceară mii de scuze. Puţin a lipsit să nu-i sărute dosul palmelor.

— Greu se mai intră la Bastilia, domnule guvernator! Să fie oare la fel pentru cei care sunt aduşi aici fără voia lor, ca şi pentru cei care vin de bunăvoie?

— Iertare! Iertare!Ah, monseniore, ce bucuros sunt că văd pe sfinţia voastră!

— Sst! Nu te gândeşti, dragă domnule de Baisemeaux? Ce-ar crede oamenii ăştia văzând un episcop în veşmintele mele de-acum?

— Ah, să-mi fie cu iertare, nu mi-a dat prin minte... Calul domnului la grajd! strigă Baisemeaux.

— Nu, nu, la dracii, nu! zise Aramis.

— Dar pentru ce?

— Pentru că am cinci mii de pistoli în traista de la şa.

Faţa guvernatorului se lumină atât de tare, încât deţinuţii, dacă l-ar fi văzut, ar fi putut crede că e vizitat de vreun prinţ de sânge.

— Da, da, aveţi dreptate. Calul la Guvernământ! Vreţi, scumpe domnule d'Herblay, să ne urcăm în trăsură ca să mergem până la mine?

— Să mă urc într-o trăsură pentru a străbate o curte, domnule guvernator! Mă crezi oare atât de beteag! Nu, pe jos, domnule guvernator, pe jos!

Baisemeaux îşi oferi atunci braţul ca sprijin, dar prelatul nu se folosi de el. Ajunseră astfel la Guvernământ, Baisemeaux

frecându-şi mâinile şi trăgând cu ochiul spre calul înşeuat, Aramis cercetând zidurile sumbre şi goale dimprejur.

Un vestibul destul de spaţios, o scară dreaptă, cu trepte albe de piatră, duceau la apartamentele lui Baisemeaux. Acesta trecu prin anticameră, prin sala de mâncare, unde se pregătea micul dejun, deschise o mică uşă ascunsă şi se închise cu oaspetele său într-un cabinet mare, ale cărui ferestre dădeau pieziş spre curţile din interior şi spre grajduri.

Baisemeaux îl pofti pe prelat să şadă, cu acea politeţe smerită pe care numai un om cumsecade sau un om foarte recunoscător poate să o cunoască în toate tainele ei. Jilţ cu braţe, pernă sub picioare, masă cu rotiţe, de care să-şi rezeme coatele — guvernatorul pregăti totul el însuşi. El însuşi aşeză apoi pe acea masă, cu o grijă plină de religiozitate, săculeţul cu aur pe care unul din soldaţii lui îl adusese sus cu un respect nu mai mic decât al unui preot care aduce sfânta împărtăşanie.

Soldatul ieşi. Baisemeaux închise uşa în urma sa, trase perdeaua la fereastră şi se uită în ochii lui Aramis pentru a vedea dacă nu-i lipsea nimic.

— Ei bine, monseniore — zise el, rămânând în picioare.

— Ţineţi mult să fiţi cel mai nedezminţit om de cuvânt!

— În afaceri, dragă domnule de Baisemeaux, punctualitatea nu e o virtute, ci o simplă îndatorire.

— Da, în afaceri, pricep; dar cu mine nu trataţi nici o afacere, monseniore, îmi faceţi doar un serviciu.

— Haide, haide, dragă domnule Baisemeaux, recunoaşte că, în ciuda acestei punctualităţi, n-ai fost scutit de oarecare nelinişte.

— În privinţa sănătăţii dumneavoastră, da, fără îndoială — bolborosi Baisemeaux.

— Am voit să vin de ieri, dar n-am putut, fiind prea obosit — adaugă Aramis.

Baisemeaux se grăbi să mai vâre o pernă la şalele musafirului său.

— Dar — reluă Aramis — mi-am făgăduit să vin să-ţi fac o vizită astăzi, cât mai de dimineaţă.

— Sunteţi un om minunat, monseniore.

— Ei bine, m-am cam grăbit, aşa mi se pare.

— Cum asta?

— Da, te pregăteai de plecare.

Baisemeaux se înroşi.

— Într-adevăr — zise el — eram pe punctul de a ieşi.

— Atunci te-am întors din drum?

Încurcătura lui Baisemeaux deveni vădită.

— Te stingheresc poate — continuă Aramis, înfigându-şi privirea ascuţită în bietul guvernator. Dacă aş fi ştiut asta, n-aş mai fi venit.

— Ah, monseniore, cum puteţi crede că m-aţi putea stingheri vreodată, dumneavoastră?

— Mărturiseşte că te duceai să cauţi bani.

— Nu — se bâlbâi Baisemeaux — nu, v-o jur, mă duceam...

— Domnul guvernator se mai duce la domnul Fouquet? se auzi tocmai atunci, de jos, din curte, glasul maiorului.

Baisemeaux alergă ca un apucat la fereastră.

— Nu, nu! ţipă el înfuriat. Cine dracu vorbeşte de domnul Fouquet? Sunteţi beţi? Pentru ce mă tulburaţi când ştiţi că am treabă?

— Te duceai la domnul Fouquet — zise Aramis ascuţindu-şi buzele — la abate sau la intendentul superior?

Baisemeaux avea mare poftă să trântească o minciună, dar îi lipsi curajul.

— La domnul intendent superior — zise el.

— Atunci, vezi bine că aveai nevoie de bani, de vreme ce te duceai la cel care-i poate da.

— Dar nu, monseniore!

— Haide, haide, n-ai încredere în mine?

— Scumpul meu senior, neştiind, neputând afla locul unde v-aş fi găsit...

— Oh, ai fi primit bani de la domnul Fouquet, dragă domnule Baisemeaux, e un om care are mâna largă.

— Vă jur că n-aş fi îndrăznit niciodată să-i cer bani domnului Fouquet. Voiam să-i cer adresa dumneavoastră, atâta tot.

— Adresa mea, de la domnul Fouquet? exclamă Aramis, căscând ochii mari, fără să vrea.

— Da — rosti Baisemeaux fâstâcit de privirea prelatului — da, fără îndoială, de la domnul Fouquet.

— Nu e nici un rău în asta, domnule Baisemeaux, numai că, mă întreb, pentru ce-i cereai adresa mea domnului Fouquet?

— Ca să vă scriu.

— Înţeleg — zise Aramis zâmbind — dar nu asta voiam sa spun; nu te întreb în ce scop te duceai să ceri adresa mea, te

întreb cum se face că te duceai să o ceri tocmai domnului Fouquet?

— Ah — răspunse Baisemeaux — fiindcă domnul Fouquet având Belle-Isle...

— Ei bine, şi?

— Belle-Isle, care se află în dioceza Vannes şi cum dumneavoastră sunteţi episcop de Vannes...

— Scumpe domnule de Baisemeaux, întrucât ştiai că sunt episcop de Vannes, nu mai aveai nevoie să te duci să-i ceri adresa mea domnului Fouquet.

— Mă rog, domnule — zise Baisemeaux încolţit — am săvârşit cumva vreo nesocotinţă? În cazul acesta, vă cer iertare.

— Haidade! Dar cum puteai oare să săvârşeşti o nesocotinţă? întrebă foarte liniştit Aramis.

Şi căutând să se înseninеze la chip, zâmbindu-i în acelaşi timp guvernatorului, Aramis se întreba cum se face că Baisemeaux, care nu-i cunoştea adresa, ştia totuşi că Vannes era reşedinţa sa. "O să lămuresc eu asta" — îşi zise el în sinea lui. Apoi, cu glas tare:

— Hai, dragul meu guvernator, vrei să încheiem micile noastre socoteli?

— La ordinele dumneavoastră, monseniore. Dar, mai înainte, spuneţi-mi, monseniore...

— Ce?

— Nu-mi faceţi cinstea să luaţi dejunul cu mine, ca de obicei?

— Ba da, foarte bucuros.

— Minunat.

Baisemeaux bătu de trei ori într-o tipsie.

— Ce înseamnă asta? întrebă Aramis.

— Că am pe cineva la masă şi să se facă pregătirile cuvenite.

— Ah, drace! Şi-ai bătut de trei ori! Am impresia, crede-mă, dragul meu guvernator, că îmi dai prea multă importanţă.

— Oh, auzi vorbă! De altminteri, e o datorie pentru mine să vă primesc cât pot mai bine.

— De unde şi până unde?

— Fiindcă nici un prinţ n-a făcut pentru mine ceea ce-aţi făcut dumneavoastră!

— Ei, iarăşi? Lasă asta!

— Ba nu, ba nu...

— Să vorbim despre altceva, sau, mai bine, spune-mi, eşti mulţumit de cum îţi merg afacerile la Bastilia?

— N-am de ce să mă plâng.

— Deţinuţii îţi aduc ceva venit?

— Prea puţin.

— Drace!

— Domnul de Mazarin nu era atât de cărpănos.

— Ah, da, ţi-ar prinde bine un guvern bănuitor, ca al fostului cardinal.

— Da, sub el, treaba mergea bine. Fratele eminenţei sale cenuşii aici şi-a făcut averea.

— Crede-mă, dragul meu guvernator — zise Aramis apropiindu-se de Baisemeaux — un rege tânăr face cât un cardinal bătrân. Tinereţea îşi are neîncrederile ei, furiile ei, pasiunile ei, în timp ce bătrâneţea e stăpânită de ură, de prevedere, de temeri. Le-ai plătit lui Tremblay şi Louvière beneficiile pe cei trei ani?

— Oh, Doamne, da!

— În aşa fel că nu rămâne să le mai dai decât cele cincizeci de mii de livre pe care ţi le-am adus?

— Da.

— Aşadar, fără economii?

— Ah, monseniore, dând acestor domni cincizeci de mii de livre din partea mea, vă jur că le dau tot ceea ce câştig. Asta i-o spuneam şi domnului d'Artagnan, aseară.

— Ah — făcu Aramis, ai cărui ochi scânteiară o clipă, pentru a se stinge numaidecât — ah, l-ai văzut aseară pe d'Artagnan... Şi cum o mai duce acest bun prieten?

— Mai bine ca oricând.

— Şi ce zici că-i spuneai, domnule Baisemeaux?

— Îi spuneam — răspunse guvernatorul fără să-şi dea seama de zăpăceala sa — îi spuneam că la mine deţinuţii o duc prea bine.

— Câţi ai? întrebă Aramis într-o doară.

— Şaizeci.

— Ei, dar asta e o cifră destul de frumuşică.

— Ah, monseniore, altădată erau ani când se aflau aici şi două sute.

— Dar, în sfârşit, nici şaizeci nu sunt de lepădat. Lasă, n-ai de ce să te plângi.

— Nu, fără îndoială, căci, dacă ar fi altul în locul meu, fiecare i-ar aduce câte o sută cincizeci de pistoli.

— O sută cincizeci de pistoli!

— Doamne! Faceţi socoteala: pentru un prinţ de sânge, bunăoară, primesc cincizeci de livre pe zi.

— Numai că dumneata n-ai nici un prinţ de sânge aici, cel puţin aşa presupun — făcu Aramis cu un tremur uşor în glas.

— Nu, slavă Domnului! Adică, nu, din păcate.

— Cum din păcate?

— Păi da, fiindcă altfel aş fi subvenţionat.

— Ai dreptate.

— Se dau, deci, pentru un prinţ de sânge, cincizeci de livre.

— Da.

— Pentru un mareşal al Franţei, treizeci şi şase de livre.

— Dar, deocamdată, n-ai nici mareşali ai Franţei, după cum n-ai nici prinţi de sânge, nu-i aşa?

— Vai, nu! Ce-i drept însă, locotenenţii-generali şi brigadierii sunt socotiţi la câte douăzeci şi patru livre şi am doi.

— A, bun!

— Vin apoi consilierii parlamentari, care îmi aduc câte cincisprezece livre.

— Şi câţi din ăştia ai?

— Patru.

— Nu ştiam că aceşti consilieri sunt atât de bine preţuiţi.

— Da, însă de la cincisprezece livre cobor numaidecât la zece.

— La zece?

— Da, un judecător de pace, un apărător, un om al bisericii, zece livre.

— Şi din ăştia ai şapte? Bună afacere!

— Nu, proastă!

— De ce?

— Pentru că nu pot să nu tratez pe aceşti bieţi oameni, care sunt oricum ceva, la fel ca pe un consilier al parlamentului.

— Într-adevăr, ai dreptate, nu văd cum s-ar putea face o deosebire de cinci livre între unii şi alţii.

— Vă daţi seama, dacă gătesc un peşte bun, îl plătesc totdeauna cu patru sau cinci livre; dacă prepar o găină grasă, mă costă o livră şi jumătate. Cresc multe orătănii în ogradă,

nimic de zis, dar trebuie să le cumpăr grăunţe şi nici nu vă puteţi închipui ce armată de şoareci avem aici.

— Ei bine, de ce n-ai împotriva lor vreo jumătate de duzină de pisici?

— Ei da, pisicile îi vânează, dar a trebuit să renunţ la ele, fiindcă ştiţi cum se folosesc pisicile de grăunţe... Am fost nevoit să iau şoricari, pe care i-am adus tocmai din Anglia, ca să stârpesc atâta şobolănime. Dar câinii mănâncă îngrozitor de mult; mă costă cât un deţinut de categoria a cincea, fără a mai ţine seama că uneori dau iama prin iepurii şi găinile mele.

Îl asculta oare Aramis sau nu-l asculta? Greu de spus; ochii lui plecaţi în jos arătau un om care-l urmărea cu atenţie pe interlocutorul său, mâna lui neliniştită arăta însă pe unul care se gândea la altceva. Episcopul medita, într-adevăr.

— Cum vă spuneam deci — continuă Baisemeaux — o pasăre mai acătării se ridică la o livră şi jumătate, iar un peşte bun mă costă patru sau cinci livre. Şi la Bastilia se dau trei mese pe zi; deţinuţii, fiindcă n-au altceva de făcut, mănâncă toată ziua; un om care îmi aduce zece livre, consumă şapte livre şi cincizeci de centime.

— Dar îmi spuneai ca pe cei de zece livre îi îngrijeşti la fel ca pe cei de cincisprezece livre.

— Da, se înţelege.

— Prea bine! Atunci înseamnă că de la cei de cincisprezece livre îţi rămâne un câştig de şapte livre şi jumătate.

— Trebuie să-mi scot paguba de undeva — zise Baisemeaux, care îşi dădu seama că se lăsase prins cu ocaua mică.

— Ai dreptate, dragă guvernatorule; dar nu mai ai şi deţinuţi sub zece livre?

— Oh, ba da! Aici se numără burghezii şi avocaţii.

— Să le fie de bine. La cât e taxat unul din ăştia?

— La cinci livre.

— Şi de cât mănâncă?

— La dracu! Înţelegeţi doar că nu li se poate da în fiecare zi peşte sau friptura de pasăre şi nici vin de Spania la orice masă; dar, oricum, tot au de trei ori pe săptămână câte un prânz îmbelşugat.

— Dar asta e curată filantropie, dragul meu guvernator, şi-ai să ajungi să te ruinezi.

— Nu. Gândiţi-vă la un lucru: când cel de cincisprezece livre nu şi-a mâncat toată friptura, sau când cel de zece livre a mai lăsat ceva în blid, aceste resturi le trimit celor de cinci livre; şi asta e un adevărat banchet pentru bieţii de ei. Ce vreţi, trebuie să fiu milos!

— Şi cât îţi rămâne, în mijlociu, de la cei de cinci livre?

— Un franc şi jumătate.

— Bravo, eşti un om cinstit, Baisemeaux!

— Mulţumesc!

— Nu, într-adevăr, o spun cu toată sinceritatea.

— Mulţumesc, mulţumesc, monseniore. De astă dată cred că aveţi dreptate. Dar ştiţi ce mă face să sufăr?

— Nu.

— Ei bine, mă doare inima pentru burghezii de jos şi pentru aprozii notarilor, taxaţi la câte trei livre. Ăştia nu văd niciodată crapul de Rin sau morunul din Canalul Mânecii.

— Înţeleg. Dar de la cei de cinci livre nu se întâmplă să mai rămână câte ceva?

— Oh, monseniore, să nu mă socotiţi până într-atâta de hain! Mă străduiesc să-l fac fericit şi pe burghezul de jos sau pe ajutorul de notar, dându-le şi lor câte o aripioară de potârniche, câte o felioară de friptură de căprioară sau o fărâmă de pateu cu trufe, bunătăţi pe care nu le-au mai gustat ei decât în vis; ce-i drept, acestea sunt resturi de la cei de douăzeci şi patru de livre; mănâncă, beau, la sfârşit strigă: " Trăiască regele!" şi binecuvântează Bastilia; cu două sticle de vin de Champagne, care mă costă un sfert de livră bucata, îi ameţesc în fiecare duminică. Oh, ăştia se roagă pentru mine şi sunt singurii cărora le pare rău când pleacă de la închisoare. Şi ştiţi ce-am remarcat?

— Nu, nu ştiu.

— Ei bine, am remarcat... iar asta e o adevărată fericire pentru casa mea, am remarcat că unii deţinuţi, după ce sunt puşi în libertate, fac tot ce pot ca să se întoarcă din nou aici şi cât mai curând. Pentru ce fac asta, dacă nu ca să se înfrupte din bucatele mele?

Aramis zâmbi cu un aer îndoielnic.

— Zâmbiţi?

— Da.

— Vă spun că avem aici nume înscrise de trei ori în decurs de doi ani.

— Ar trebui să văd, ca să cred.

— Oh, pot să vă arăt, cu toate ca nu e îngăduit să deschidem condica în faţa străinilor.

— Cred că nu e îngăduit.

— Dar dumneavoastră, monseniore, dacă vreţi să vedeţi cu ochii proprii...

— Aş fi încântat, o mărturisesc.

— Ei bine, fie!

Baisemeaux se duse la un sertar şi scoase din el o condică mare. Aramis îl urmărea cu privirea aprinsă. Baisemeaux se întoarse, puse condica pe masă, răsfoi câteva file şi se opri la litera M.

— Iată — zise el — ăsta, de pildă.

— Cine anume?

— "Martinier, 1659; Martinier, iunie 1660; Martinier, martie 1661. Pamflete, mazarinade etc." Dar pricepeţi că ăsta nu e decât un pretext, fiindcă n-a fost încarcerat pentru mazarinade; amicul se denunţa el singur, ca să fie închis la Bastilia. Şi cu ce scop, domnule? Cu scopul de a reveni să mănânce la bucătăria mea pentru trei livre pe zi.

— Pentru trei livre! Nenorocitul!

— Da, monseniore: poetul e taxat la ultima categorie, mai jos decât burghezul umil şi decât ajutorul de notar; dar, v-am spus, tocmai acestora le fac şi eu surprize.

Aramis mai întoarse, cu un gest maşinal, câteva foi ale condicii, continuând să citească, dar fără să pară că-l interesează vreunul din numele citite.

— În 1660, vedeţi, optzeci de înscrişi — zise Baisemeaux — în 1659, tot optzeci.

— Ah, Seldon! făcu Aramis. Cunosc acest nume, aşa nu se pare. Nu mi-ai vorbit chiar dumneata de un tânăr cu acest nume?

— Da, da, un diavol de student care a făcut... Cum numiţi dumneavoastră asta, două versuri latineşti care se leagă între ele?

— Un distih.

— Da, chiar aşa.

— Nenorocitul! Pentru un distih!

— Drace, repede vi se mai înmoaie inima! Dar ştiţi că acest distih l-a făcut împotriva iezuiţilor?

— Mi-e totuna; oricum, pedeapsa mi se pare prea aspră.

— Nu-l plângeţi: anul trecut vă interesaţi parcă de el.

— Fără îndoială.

— Ei bine, întrucât interesul vostru, monseniore, e atotputernic aici, din ziua aceea îl tratez, ca pe unul de cincisprezece livre.

— Ca şi pe acesta adică — zise Aramis, care, după ce mai întorsese câteva file, se oprise la unul din numele ce venea numaidecât după al lui Martinier.

— Întocmai, ca şi pe acesta.

— Să fie oare italian acest Marchiali? întrebă Aramis arătând cu vârful degetului numele asupra căruia se oprise.

— Sst! făcu Baisemeaux.

— De ce sst? rosti Aramis, crispându-şi fără să vrea mâna-i albă.

— Credeam că v-am vorbit despre acest Marchiali.

— Nu, e întâia oară când aud rostindu-i-se numele.

— Se prea poate, pesemne că v-am vorbit fără să-l numesc.

— Nu-i vreun bătrân păcătos şi acesta? întrebă Aramis încercând să zâmbească.

— Nu, dimpotrivă, e un om tânăr.

— Ah, ah, atunci fărădelegea lui trebuie să fie cu atât mai mare!

— De neiertat!

— A ucis pe cineva?

— Aş.

— A pus foc?

— Nici.

— Vreo defăimare?

— Ei nu. E acela care... Şi Baisemeaux se pleca la urechea lui Aramis, făcându-şi pâlnie amândouă palmele: E acela care îşi îngăduie să semene cu...

— Ah, da, da! zise Aramis. Acuma ştiu, mi-ai vorbit de el anul trecut; dar păcatul lui mi s-a părut destul de mic...

— Mic!

— Sau, mai degrabă, străin de voinţa lui.

— Monseniore, când cineva îşi găseşte o astfel de asemănare, n-o face fără o anumită voinţă.

— În sfârşit, îl uitasem, ăsta e adevărul. Dar, auzi, scumpa mea gazdă — spuse Aramis închizând condica — mi se pare că suntem chemaţi.

Baisemeaux luă condica, o duse repede la loc, în scrinul pe care-l încuie cu grijă şi băgă cheia în buzunar.

— Doriţi să ne aşezăm la masă, monseniore? zise apoi. Căci, într-adevăr, nu v-aţi înşelat, suntem chemaţi la dejun.

— Cum vrei, scumpul meu guvernator.

Şi trecură în sala de mâncare.

Capitolul XXVIII

Dejunul domnului Baisemeaux

Aramis era cumpătat de obicei; de data asta însă, abţinându-se de la vin, din care bău cât mai puţin, onoră cum se cuvine dejunul lui Baisemeaux, care de altminteri merita toate laudele. Gazda, la rându-i, devenise de o voioşie nestăpânită; vederea celor cinci mii de pistoli, la care îşi întorcea din când în când ochii, făcea să-i crească inima de bucurie. Din când în când, apoi, se uita şi la Aramis, cu o adâncă recunoştinţă. Acesta se lăsase pe speteaza scaunului şi sorbea din pahar, cu vârful buzelor, câteva picături de vin, pe care le plimba pe limbă ca un cunoscător.

— Să mai îndrăznească cineva să-mi spună că se trăieşte rău la Bastilia! zise el clipind din ochi. Fericiţi deţinuţii care capătă măcar o jumătate de sticlă pe zi din acest minunat bourgogne!

— Toţi cei de cincisprezece livre îl beau — răspunse Baisemeaux. E un vin foarte vechi.

— Oare şi bietul nostru şcolar, sărmanul nostru Seldon, gustă din el?

— Nu! El nu!

— Dar mi se pare că te-am auzit spunând că el face parte din rândul celor de cincisprezece livre!

— El? Nici pomeneală! Un om care face districte...sau cum le-aţi spus la acelea?

— Distihuri...

— La cincisprezece livre! Haidade! Vecinul lui e la cincisprezece livre.

— Vecinul lui?

— Da.

— Care?

— Celălalt, al doilea Bertaudière.

— Scumpul meu guvernator, iartă-mă, dar dumneata vorbeşti o limbă pentru care trebuie o anumită ucenicie ca s-o înţelegi.

— Aşa-i, scuzaţi. Al doilea Bertaudière, să vedeţi, înseamnă cel care stă la catul al doilea al turnului Bertaudière.

— Prin urmare, Bertaudière e numele unuia din turnurile Bastiliei? Într-adevăr, am auzit eu că fiecare turn are câte un nume. Şi unde se află acest turn?

— Uitaţi, acela-i — zise Baisemeaux ducându-se la fereastră. Peste curtea asta din stângă, al doilea.

— Foarte bine. Ah, acolo zace deţinutul de cincisprezece livre?

— Da.

— Şi de când e închis acolo?

— Ah, Doamne! De şapte sau opt ani, cam aşa ceva.

— Cum cam aşa ceva? Nu mai ştii datele?

— Pe ăsta l-am găsit aici, scumpe domnule d'Herblay.

— Dar Louvière, dar Tremblay socot că ar fi trebuit să-ţi spună.

— Oh, scumpul meu domn... Iertaţi, iertaţi... vreau să spun monseniore.

— Nu face nimic. Spuneai că...?

— Spuneam că tainele Bastiliei nu se moştenesc o dată cu cheile Guvernământului.

— Ah, aşa! Atunci, cu deţinutul ăsta e un mister, un secret de stat?

— Oh, chiar un secret de stat nu cred; e un secret oarecare, ca tot ce se petrece la Bastilia.

— Foarte bine — zise Aramis — dar atunci de ce vorbeşti cu mai multă libertate despre Seldon, decât despre...

— Decât de-al doilea Bertaudière?

— Exact.

— Păi fiindcă, după părerea mea, vina unui om care a făcut un distih e mai mică decât a aceluia care seamănă cu...

— Da, da, te înţeleg, dar temnicerii...

— Ce este cu temnicerii?

— Stau de vorbă cu deţinuţii, nu-i aşa?

— Fără îndoială.

— Atunci deţinuţii le vor fi spunând că sunt nevinovaţi.

— Nu le spun decât asta, toţi; e isonul tuturor.

— Da, dar asemănarea asta despre care îmi vorbea; adineauri?

— Adică?

— Nu le sare în ochi temnicerilor?

— Oh, scumpe domnule d'Herblay, trebuie să fii om de curte, ca dumneavoastră, ca să ţii seamă de aceste amănunte.

— Ai de o mie de ori dreptate, dragă domnule Baisemeaux. Încă un strop din acest bourgogne, dacă nu te superi.

— Nu un strop, un pahar.

— Nu, nu. Dumneata ai rămas muşchetar până în vârful unghiilor, pe câtă vreme eu am devenit episcop. Un strop pentru mine, un pahar pentru dumneata.

— Fie.

Aramis şi guvernatorul ciocniră.

— Şi apoi — zise Aramis, cercetând cu privirea-i strălucitoare rubiniul ce juca în paharul pe care-l ţinea cu mâna în dreptul ochilor, ca şi cum ar fi vrut să-l soarbă cu toate simţurile deodată — şi apoi, ceea ce dumneata numeşti o asemănare, altul poate că nici n-ar lua-o în seamă.

— Oh, ba da! Oricine care ar cunoaşte cât de cât persoana cu care se aseamănă.

— Eu cred, dragă domnule Baisemeaux, că asta nu-i decât o născocire a minţii dumitale.

— Nu, pe cinstea mea!

— Ascultă — stărui Aramis — eu am văzut mulţi oameni care semănau cu acela despre care vorbim, dar, din respect, nu se pomenea nimic despre aşa ceva.

— Fără îndoială, căci sunt asemănări şi asemănări; aceasta este însă izbitoare şi, dacă l-aţi vedea...

— Ei bine?

— V-aţi încredinţa singur.

— Dacă l-aş vedea — zise Aramis cu un aer nepăsător — dar nu-l voi vedea niciodată, după cât se pare.

— Şi de ce nu?

— Fiindcă numai dacă aş călca pragul uneia din încăperile acelea îngrozitoare, m-aş socoti înmormântat pentru totdeauna.

— Eh, nu! Locuinţa e bună.

— Lasă, lasă!

— Cum lasă, lasă?

— Nu te cred pe cuvânt, iată totul.

— Daţi-mi voie, daţi-mi voie! Nu-l plângeţi pe al doilea Bertaudière. La dracu! Are o cameră bună, mobilată plăcut, cu covoare.

— Nu zău!

— Da, da! Nu-i de loc nenorocit flăcăul ăsta! Cea mai bună încăpere de la Bastilia i s-a dat lui. A avut mare noroc!

— Haide, haide — zise Aramis cu răceală — n-o să mă faci acum să cred că la Bastilia se găsesc şi odăi de lux; cât despre covoarele dumitale...

— Ei bine, cât despre covoarele mele?

— Ce să mai vorbim, ele nu există decât în închipuirea dumitale; eu nu văd decât păianjeni, şobolani, broaşte chiar.

— Broaşte? Ah, în celule, nu zic nu.

— Oricum, eu nu prea văd mobile şi nici o zdreanţă de covor.

— Dar dacă aţi vedea cu ochii dumneavoastră, ce-aţi zice? zise Baisemeaux întărâtat.

— Nu, oh, la dracu, nu!

— Chiar pentru a vă încredinţa de asemănarea aceea, pe care o tăgăduiţi ca şi covoarele?

— Vreun spectru, poate vreo umbră, vreun nenorocit care trage să moară.

— Nu, nu! Un voinic tot aşa de solid ca Podul Nou din Paris.

— Trist, posomorât?

— Câtuşi de puţin; plin de zburdălnicie.

— Haidade!

— Ăsta e cuvântul; l-am spus, nu-l mai retrag.

— E cu neputinţă!

— Veniţi cu mine!

— Unde?

— O să vedeţi!

— Unde vrei sa mă duci?

— Să dăm o raită prin Bastilia.

— Ce-ai spus?

— O să vedeţi, o să vedeţi cu ochii dumneavoastră.

— Dar regulamentele?

— Oh, despre asta n-aveţi nici o grijă. E ziua de ieşire a maiorului meu: locotenentul e de rond la bastioane; suntem stăpâni deplini.

— Nu, nu, dragă guvernatorule; numai când mă gândesc la huruitul zăvoarelor ce trebuiesc trase şi m-apucă groaza.

— Ei, ce atâta teamă?

— S-ar putea să mă uiţi pe la al treilea sau al patrulea Bertaudière şi... brr!...

— Glumiţi?

— Nu, îţi vorbesc foarte serios.

— Daţi cu piciorul unui prilej neasemuit. Ştiţi că, pentru a obţine favoarea pe care eu v-o fac gratuit, unii prinţi de sânge au plătit până la cincizeci de mii de livre?

— Ce spui? Să stârnească oare atâta curiozitate?

— Fructul oprit, monseniore! Fructul oprit! Dumneavoastră, ca om al bisericii, ştiţi ce înseamnă asta.

— Nu. Eu, unul, dacă aş avea vreo curiozitate, ar fi pentrul bietul autor al distihului.

— Ei bine, haidem la acela; stă la al treilea Bertaudière şi el.

— Pentru ce spui: şi el?

— Pentru ca eu, dacă aş avea o curiozitate, ar fi pentru camera aceea frumoasă, cu covoare şi pentru cel ce locuieşte în ea.

— Hm! Mobile am mai văzut; iar un chip fără însemnătate nu prezintă interes.

— Un cincisprezece livre, monseniore, un cincisprezece livre e totdeauna demn de a fi văzut.

— Ei da, tocmai voiam să te întreb: de ce cincisprezece livre pentru acesta şi numai trei livre pentru bietul Seldon?

— Ah, vedeţi, e un lucru minunat această deosebire, scumpul meu domn şi iată unde se vede din plin bunătatea regelui...

— A regelui? A regelui zici?

— A cardinalului vreau să spun. "Nenorocitul ăsta — şi-a spus domnul de Mazarin — nenorocitul ăsta e sorocit să rămână toată viaţa în temniţă."

— Pentru ce?

— Doamne! Mi se pare că fărădelegea lui e veşnică şi tot aşa trebuie să-i fie şi osânda.

— Veşnică?

— Fără îndoială. Dacă nu va avea norocul să se îmbolnăvească de vărsat, pricepeţi?... Dar asemenea noroc e rar, căci aerul la Bastilia nu e tocmai rău.

— Judecata dumitale e cum nu se poate mai năstruşnică, scumpe domnule de Baisemeaux.

— Nu-i aşa?

— Vrei să spui, cu alte cuvinte, că nenorocitul acela va trebui să îndure fără întrerupere, până la capătul zilelor lui...

— Să îndure? N-am spus asta, monseniore; un cincisprezece livre nu îndură nimic.

— Îndură temniţa, în orice caz.

— Fără îndoială, asta e o fatalitate; dar această suferinţă îi e îndulcită întrucâtva. Ce mai, veţi recunoaşte că acest flăcău nu fusese adus pe lume ca să mănânce toate bunătăţile pe care le mănâncă aici. La naiba, priviţi: avem pe masa noastră un pateu de care nici nu ne-am atins, aceşti raci din care abia am ciugulii, raci de Marna, mari ca nişte homari, uitaţi-vă. Ei bine, toate astea vor porni spre al doilea Bertaudière, dimpreună cu o sticlă din acest vin pe care-l găsiţi atât de straşnic. Şi acum, că le vedeţi, sper că nu vă mai îndoiţi.

— Nu, scumpul meu guvernator, nu; numai că dumneata te gândeşti doar la acele fericite cincisprezece livre şi îl uiţi cu totul pe sărmanul Seldon, protejatul meu.

— Fie! în cinstea domniei voastre, va fi zi de sărbătoare pentru el: va primi pişcoturi şi prăjituri şi această sticluţă de porto.

— Eşti un om de ispravă, ţi-am mai spus-o şi ţi-o repet, dragul meu Baisemeaux.

— Să mergem, să mergem — zise guvernatorul, puţin ameţit, pe de o parte de vinul pe care-l băuse, pe de alta de laudele lui Aramis.

— Să nu uiţi că te urmez numai ca să-ţi fac pe plac — zise prelatul.

— Oh, când ne-om întoarce o să-mi mulţumiţi.

— Atunci, să mergem.

— Aşteptaţi numai să-i dau de veste temnicerului cu cheile.

Baisemeaux bătu de două ori în tipsie; se ivi un om.

— Mă duc prin turnuri! strigă guvernatorul. Fără paznici, fără tobe, fără zarvă, s-a înţeles?

— Dacă nu mi-aş lăsa aici mantia — zise Aramis prefăcându-se îngrozit — aş crede, într-adevăr, că intru în temniţă ca osândit.

Temnicerul porni înaintea guvernatorului; Aramis, la dreapta lui; câţiva soldaţi împrăştiaţi prin curte se înşirară drepţi, ca nişte pari nemişcaţi, la trecerea guvernatorului. Baisemeaux îl îndemnă pe oaspetele lui să urce mai multe trepte, ce dădeau pe un fel de esplanadă; de acolo ajunseră pe podul mobil, unde paznicii îi ieşiră înainte guvernatorului şi-l recunoscură.

— Domnule — spuse atunci guvernatorul, întorcându-se către Aramis şi vorbindu-i în aşa fel, încât paznicilor nu le scăpa nici un cuvânt — domnule, ai o memorie bună, nu-i aşa?

— Pentru ce? întrebă Aramis.

— Pentru planurile şi pentru măsurătorile dumitale; căci, după cum ştii, nu-i e îngăduit nimănui, nici măcar arhitecţilor, să intre la persoanele de aici cu hârtie, pene sau plaivasuri.

"Bun! îşi zise Aramis în sinea lui. Se pare că sunt luat drept un arhitect. N-o fi cumva vreo glumă de-a lui d'Artagnan, care m-a văzut inginer la Belle-lsle?" Apoi, cu glas tare:

— Fii liniştit, domnule guvernator; în meseria noastră, o aruncătură de ochi şi o memorie bună sunt de ajuns.

Baisemeaux nu mişcă nici o sprânceană: paznicii îl luară pe arhitect drept ceea ce părea să fie.

— Ei bine, să mergem mai întâi la Bertaudière — zise Baisemeaux cu aceeaşi intenţie de a fi auzit de străji.

— Sa mergem — răspunse Aramis.

Apoi, adresându-se temnicerului cu cheile, guvernatorul spuse:

— Tu îi vei duce între timp celui de la numărul 2 ospăţul de care ţi-am vorbit.

— Numărul 3, dragă domnule Baisemeaux, numărul 3; iarăşi l-ai uitat.

— Ai dreptate.

Şi începură să urce. Traseră şi deschiseră atâtea zăvoare, atâtea uşi zăbrelite şi atâtea broaşte numai în aceasta singură curte, câte ar fi fost de ajuns pentru un oraş întreg.

Aramis nu era nici visător, nici un om cu simţirea prea ascuţită; făcuse versuri în tinereţea lui, dar acum avea inima uscată, ca orice bărbat de cincizeci şi cinci de ani care a iubit mult femeile, sau, mai bine zis, care a fost mult iubit de ele.

Totuşi, când puse piciorul pe treptele de piatră tocite, pe care călcaseră atâţia năpăstuiţi ai vieţii, când se simţi pătruns de răceala bolţilor întunecate, umede de atâtea lacrimi, fu, de bună seamă, înduioşat, căci fruntea i se înclină, privirile i se umeziră, şi-l urmă pe Baisemeaux fără a-i mai spune o vorbă.

Capitolul XXIX

Al doilea de la Bertaudière

La al doilea etaj, fie din pricina oboselii, fie că era prea tulburat, musafirul simţi că i se taie răsuflarea. Se rezemă cu spatele de zid.

— Vreţi să începem cu cel de-aici? întrebă Baisemeaux. Întrucât vom trece de la unul la altul, e acelaşi lucru, cred, dacă vom urca de la al doilea la al treilea, sau dacă vom coborî de la al treilea la al doilea. De altminteri, în încăperea de aici sunt de făcut oarecare reparaţii — se grăbi el să adauge cu intenţia de a fi auzit de paznicul ce se afla lângă ei.

— Nu, nu! protestă cu însufleţire Aramis. Mai sus, mai sus, domnule guvernator, dacă vrei; sus e mai multă grabă.

Şi continuară să urce.

— Cere cheile temnicerului — îi şopti Aramis.

— Bucuros.

Baisemeaux luă cheile şi deschise el însuşi uşa încăperii a treia. Temnicerul intră cel dintâi şi puse pe masă porţia de hrană pe care bunul guvernator o numea ospăţ. Apoi ieşi. Deţinutul nu făcuse nici o mişcare. După aceea intră Baisemeaux, în timp ce Aramis rămase în prag. De acolo, el văzu un tânăr, un copilandru aproape, de optsprezece ani, care, ridicând capul la auzul unui zgomot neobişnuit, sări jos din pat când îl zări pe guvernator şi, împreunându-şi mâinile, începu să strige:

— Mama! Mama!

În strigătul acestui tânăr era atâta durere, încât Aramis simţi că se cutremură fără voia lui.

— Dragul meu oaspete — îi spuse Baisemeaux silindu-se să zâmbească — ţi-am adus în acelaşi timp o distracţie şi un întăritor, distracţia pentru spirit, întăritorul pentru corp. Iată-l pe domnul care va face anumite măsurători la dumneata şi iată nişte dulciuri pentru a sfârşi masa.

— Oh, domnule, domnule — răspunse tânărul — lasă-mă singur un an întreg, hrăneşte-mă un an numai cu pâine şi apă, dar spune-mi că după un an voi ieşi de aici, spune-mi că după un an îmi voi revedea mama.

— Dar, dragul meu — zise Baisemeaux — te-am auzit pe dumneata însuţi spunând că mama ţi-e foarte săracă şi că stăteai foarte prost la ea, pe când aici, la naiba!

— Dacă e săracă, domnule, cu atât mai mult se cuvine să-i lăsaţi singurul sprijin pe care-l are. Că stăteam prost la ea? Oh, domnule, când eşti liber te simţi bine pretutindeni!

— În sfârşit, de vreme ce dumneata însuţi mărturiseşti că n-ai făcut decât pârdalnicul acela de distih...

— Şi fără gând rău, domnule, v-o jur, fără nici un gând rău; îl citeam pe Marţial când mi-a venit în minte acea idee. Oh, domnule, să fiu pedepsit, să mi se taie mâna cu care l-am scris, voi munci cu cealaltă; dar să fiu lăsat lângă mama.

— Copilul meu — zise Baisemeaux — ştii prea bine că asta nu atârnă de mine; eu nu pot decât să-ţi măresc raţia de hrană, să-ţi dau un păhărel de porto, să-ţi strecor un pesmet între două blide.

— O, Dumnezeule, Dumnezeule! strigă tânărul, prăbuşindu-se pe spate şi rostogolindu-se pe duşumea.

Aramis, neputând să îndure prea mult timp această scenă, se retrase pe uşă, la capătul scării.

— Nenorocitul! murmură el încet.

— Oh, da, domnule, e nenorocit, însă numai din vina părinţilor.

— Cum asta?

— Fără îndoială... Pentru ce l-au pus să înveţe latineasca?... Prea multă ştiinţă, vedeţi prea bine, domnule, dăunează... Eu nu ştiu nici să scriu, nici să citesc latineşte de aceea nici nu sunt la închisoare.

Aramis se uită cu nedumerire la acest om care spunea că nu e la închisoare, deşi era temnicer al Bastiliei. Cât despre Baisemeaux, văzând că nici sfaturile, nici vinul lui de Porto nu aveau nici un efect, ieşi el însuşi foarte tulburat.

— Ei, uşa, uşa! strigă temnicerul. Aţi uitat să închideţi uşa.

— Aşa-i — zise Baisemeaux. Poftim, ţine cheile.

— Voi cere iertarea acestui copilandru — zise Aramis.

— Iar dacă n-o veţi obţine — adăugă Baisemeaux — cereţi măcar să fie trecut la zece livre; vom avea de câştigat amândoi şi el şi eu.

— Dacă şi celălalt deţinut îşi strigă tot astfel mama — zise Aramis — mai bine nu mai intru; voi face măsurătoarea de afară.

— Oh, oh! răspunse temnicerul. Să nu vă fie teamă, domnule arhitect, ăsta e blând ca un mieluşel; ca să-şi strige mama, ar trebui să vorbească şi el nu vorbeşte niciodată.

— Atunci să intrăm — rosti Aramis cu jumătate de gură.

— Oh, domnule — întrebă temnicerul cu cheile — dumneavoastră sunteţi arhitect de închisoare?

— Da.

— Şi încă nu v-aţi obişnuit cu astfel de lucruri? Ciudat!

Aramis îşi dădu seama că, pentru a nu trezi bănuieli, trebuia să-şi cheme în ajutor tot sângele rece.

Baisemeaux avea cheile, deschise uşa.

— Rămâi afară — îi spuse el temnicerului — şi aşteaptă-ne la capătul scării.

Temnicerul ascultă şi se retrase.

Baisemeaux intră cel dintâi şi deschise cu mâna lui cea de a doua uşă. Atunci, în pătratul de lumină ce se strecura prin fereastra zăbrelită se zări un tânăr inimos la chip, mai mult scund, cu părul tăiat scurt, cu o barbă ce apucase să crească bine; stătea pe un scăunel, cu cotul pe un jilţ de care îşi rezema partea de sus a trupului. Haina lui, aruncată pe pat, era de catifea neagră, subţire, iar el respira cu nesaţ aerul proaspăt ce-i umplea pieptul acoperit de o cămaşă din cea mai bună mătase ce se putea găsi.

La intrarea guvernatorului, tânărul întoarse capul cu o mişcare domoală şi, recunoscându-l pe Baisemeaux, se ridică şi salută curtenitor. Dar când îşi îndreptă ochii spre Aramis, care rămăsese în umbră, acesta se cutremură, păli şi scăpă din mână pălăria pe care o ţinea între degete, ca şi cum toţi muşchii i-ar fi plesnit deodată.

În acest timp, Baisemeaux, obişnuit cu prezenţa deţinutului său, părea că nu lua câtuşi de puţin parte la tulburarea împărtăşită de Aramis; el aşează pe masă pateul şi racii, aşa cum

ar fi făcut un slujitor plin de zel. Ocupat cu acestea, nu observă nici pe departe neliniştea ce pusese stăpânire pe musafirul său. Dar după ce termină, adresându-se tânărului deţinut, îi spuse:

— Arăţi plăcut la faţă, semn că-ţi merge bine.

— Foarte bine, domnule, mulţumesc — răspunse tânărul.

Glasul lui era cât pe-aci să-l năucească pe Aramis. Fără să-şi dea seama, făcu un pas înainte, cu buzele tremurând. Această mişcare era atât de uşor de observat, încât nu-i scăpă lui Baisemeaux, oricât era el de ocupat.

— Iată un arhitect care a venit să cerceteze soba dumitale — zise Baisemeaux. Scoate fum?

— Niciodată, domnule.

— Spuneaţi că nimeni nu poate fi fericit în închisoare — zise guvernatorul frecându-şi mâinile şi uitându-se către Aramis. Iată, totuşi, un deţinut care e fericit. Dumneata nu te plângi de nimic, sper!

— De nimic, domnule.

— Şi nu ţi-e urât aici? întrebă Aramis.

— Niciodată.

— Ei — făcu Baisemeaux încet — aveam dreptate?

— Doamne, ce vrei, dragul meu guvernator, în faţa evidenţei trebuie să te pleci. E îngăduit să i se pună câteva întrebări?

— Oricâte vă doreşte inima.

— Ei bine, fă-mi atunci plăcerea şi întreabă-l dacă ştie pentru ce se află aici.

— Domnul mă roagă să te întreb — zise Baisemeaux — dacă cunoşti motivele detenţiunii dumitale.

— Nu, domnule — răspunse tânărul cu simplitate nu le cunosc.

— Dar e cu neputinţă — rosti Aramis înfierbântându-se fără să vrea. Dacă n-ai şti motivul detenţiunii clumitale, n-ai sta aici atât de liniştit!

— Am fost furios în primele zile.

— Şi acum de ce nu mai eşti?

— Fiindcă am stat şi m-am gândit.

— Ciudat! zise Aramis.

— Nu-i aşa că-i uluitor? adăugă Baisemeaux.

— Şi la ce te-ai gândit? întrebă Aramis. Ai putea să răspunzi, domnule?

— M-am gândit că, întrucât n-am săvârşit nici o fărădelege, Dumnezeu nu mă poate pedepsi.

— Dar ce altceva e închisoarea — întrebă Aramis — dacă nu o pedeapsă?

— Vai, nu ştiu — răspunse tânărul. Tot ceea ce pot să vă spun este că ceea ce gândesc astăzi se deosebeşte cu totul de ceea ce gândeam acum şapte ani.

— Auzindu-te vorbind astfel, domnule şi văzând resemnarea dumitale, s-ar putea crede că îţi place să stai la închisoare.

— O îndur.

— Cu încredinţarea că într-o zi vei fi liber?

— Nu mai cred nimic, domnule; sper, şi-atâta tot; dar şi speranţa, o mărturisesc, îmi scade cu fiecare zi ce trece.

— Dar, în sfârşit, de ce n-ai fi liber, de vreme ce ai fost odată?

— Tocmai asta e — răspunse tânărul — cauza care mă împiedică să mai aştept libertatea: de ce-aş mai fi fost închis, dacă ar fi fost vorba să mi se redea libertatea mai târziu?

— Ce vârstă ai dumneata?

— Nu ştiu.

— Cum te numeşti?

— Am uitat numele care mi s-a dat.

— Părinţii dumitale?

— Nu i-am cunoscut niciodată.

— Dar cei care te-au crescut?

— Nu mă socoteau fiul lor.

— Ai iubit pe cineva înainte de a fi adus aici?

— Îmi iubeam doica şi florile.

— Asta e tot?

— Îl iubeam şi pe valetul meu.

— Îţi pare rău după doica şi valetul acela?

— Am plâns mult când au murit.

— Au murit după ce ai fost adus aici sau înainte de asta?

— Au murit în ajunul zilei când am fost ridicat.

— Amândoi deodată?

— Amândoi deodată.

— Şi cum te-au ridicat?

— A venit un om să mă caute, m-a urcat într-o trăsură care era închisă cu zăvoare şi m-a adus aici.

— Şi l-ai putea recunoaşte pe acest om?

— Purta mască.

— Nu-i aşa că această poveste e nemaipomenită? îi spuse încet Baisemeaux lui Aramis.

Aramis abia mai răsufla.

— Da, nemaipomenită — murmură el.

— Dar ceea ce-i şi mai ciudat este că mie niciodată nu mi-a spus atâtea câte v-a spus dumneavoastră acum.

— Poate din pricină că nu l-ai întrebat! zise Aramis.

— Asta se poate — răspunse Baisemeaux — eu nu sunt curios. Dar, vedeţi, camera e frumoasă, nu-i aşa?

— Foarte frumoasă.

— Un covor…

— Minunat.

— Mă prind că el nu avea unul ca asta înainte de a veni aici.

— Cred. Apoi, întorcându-se către tânăr, îl întrebă: Nu-ţi aminteşti dacă ai fost vizitat vreodată de vreun străin sau de vreo străină?

— Oh, ba da, de trei ori, de o femeie care, de fiecare dată, s-a oprit cu trăsura la poartă, apoi a intrat acoperită de un văl pe care nu şi-l ridica decât atunci când închideam uşa şi eram singuri.

— Îţi mai reaminteşti acea femeie?

— Da.

— Ce-ţi spunea ea?

Tânărul surâse cu tristeţe.

— Mă întreba ceea ce mă întrebaţi şi dumneavoastră, dacă sunt fericit şi dacă nu mi-e urât.

— Iar când venea, sau când pleca?

— Mă cuprindea cu braţele, mă strângea la piept, mă săruta.

— Ţi-o aminteşti bine?

— Foarte bine.

— Te întreb dacă îţi aminteşti trăsăturile chipului ei!

— Da.

— Deci, ai recunoaşte-o dacă întâmplarea ţi-ar aduce-o în faţă sau te-ar pune în faţa ei?

— Oh, fără nici o îndoială!

O rază de fugară mulţumire trecu pe chipul lui Aramis. În acea clipă, Baisemeaux îl auzi urcând pe temnicerul cu cheile.

— Vreţi să ieşim? îi spuse repede lui Aramis.

Pesemne că Aramis aflase tot ceea ce dorea să afle.

— Când doriţi — răspunse el.

Tânărul îi văzu că se pregătesc să plece şi-i salută politicos. Baisemeaux răspunse printr-o simplă înclinare a capului. Aramis, probabil din respect pentru durerea deţinutului, îl salută cu o plecăciune adâncă. Ieşiră. Baisemeaux trase uşa după ei.

— Ei bine — întrebă Baisemeaux pe scară — ce spuneţi de toată povestea asta?

— Am descoperit taina, dragul meu guvernator — răspunse Aramis.

— Ia auzi! Şi care e această taină?

— În casa aceea s-a săvârşit un asasinat.

— Haidade!

— Înţelegi, valetul şi doica morţi în aceeaşi zi.

— Dar cum?

— Otravă.

— Ah! Ah!

— Ce părere ai de asta?

— Că s-ar putea să fie adevărat... Oare acest tânăr să fie un ucigaş?

— Eh, cine-ţi spune asta? Cum îţi închipui că bietul copil a putut să fie un ucigaş?

— Asta mă întrebam şi eu.

— Crima s-a întâmplat în casa lui — asta e de ajuns. Poate că i-a văzut pe ucigaşi, iar ei se tem să nu-i dea în vileag.

— Drace, dacă ştiam asta...

— Ce-ai fi făcut?

— Puneam să fie supravegheat mai îndeaproape.

— Oh, nu pare c-ar avea chef să fugă.

— Ah, deţinuţii, nu-i cunoaşteţi!

— Îi daţi cărţi de citit?

— Niciodată; e absolut oprit.

— Absolut?

— Ordin scris de domnul Mazarin, cu mâna lui.

— Mai ai acest ordin?

— Da, monseniore; vreţi să-l vedeţi când ne-om întoarce să vă luaţi mantaua?

— Vreau, autografele îmi plac foarte mult.

— Acesta e cât se poate de citeţ; n-are decât o singură ştersătură.

— Aha, o singură ştersătură! Şi ce ascunde această ştersătură?

— O cifră.

— O cifră?

— Da. Mai întâi scria: întreţinere de 50 de livre.

— Ca prinţii de sânge, va să zică?

— Dar cardinalul va fi văzut că se înşelase, pricepeţi: a şters pe zero şi a adăugat un 1 înaintea lui 5. Ei, clar bine că mi-am adus aminte...

— Ce?

— Nu spuneţi nimic despre asemănare?

— Nu spun nimic, dragă domnule Baisemeaux, dintr-un motiv foarte simplu: că nici nu există.

— Ei, asta-i!

— Sau, dacă există, ea e numai în închipuirea dumitale; dar, chiar de-ar exista undeva, eu cred că ai face mai bine să nu mai vorbeşti despre ea.

— Adevărat?

— Regele Ludovic al XIV-lea, înţelegi foarte bine, nu te-ar ierta niciodată dacă ar afla că împrăştii zvonul că unul dintre supuşii lui are îndrăzneala de a-i semăna.

— Aşa-i, aşa-i — zise Baisemeaux îngrozit — dar n-am vorbit despre asta decât cu dumneavoastră şi, înţelegeţi, monseniore, mă bizui pe discreţia domniei voastre.

— Cât despre asta, fii liniştit.

— Mai doriţi să vedeţi ordinul? întrebă Baisemeaux încă speriat.

— Fără îndoială.

Vorbind astfel, ajunseră din nou în apartamentul guvernatorului. Baisemeaux scoase din dulap o condică specială, asemănătoare cu aceea pe care i-o arătase mai înainte lui Aramis, dar cu o cataramă încuiată. Cheia cu care se deschidea această cataramă făcea parte dintr-o legătură pe care Baisemeaux o purta mereu cu el. Apoi, punând ceaslovul pe masă, îl deschise la litera M şi-i arătă lui Aramis următoarea însemnare din coloana pentru deţinuţi:

"Nici o carte, rufărie din cea mai fină, haine îngrijite; să nu fie scos la plimbare, să nu i se schimbe temnicerul, să nu intre nimeni la el.

Instrumente de muzică; mână liberă în privinţa îngrijirii; 15 livre pentru hrană. Domnul Baisemeaux poate să facă plângere dacă cele 15 livre nu ajung."

— Iată, da — zise Baisemeaux — tocmai mă gândesc să fac plângere.

Aramis închise condica.

— Da — spuse el apoi — e scrisul domnului de Mazarin: îi recunosc slova. Şi acum, scumpul meu guvernator — continuă pe urmă, ca şi cum cu această ultimă constatare şi-ar fi îndeplinit dorinţele — acum, dacă vrei, să trecem la micile noastre socoteli.

— Ei bine, ce termen doriţi să iau? Hotărâţi-l dumneavoastră.

— Nu lua nici un termen; fă-mi o simplă chitanţă pentru o sută cincizeci de mii de franci.

— Plătibili?

— La cererea mea. Dar, să fim înţeleşi, nu ţi-i voi cere decât atunci când şi dumneata vei avea putinţa să mi-i dai.

— Oh, asta mă bucură — zise Baisemeaux surâzând. Dar v-am mai dat două adeverinţe -

— Da, într-adevăr, iată-le, le rup.

Şi, după ce-i arătă guvernatorului cele două adeverinţe, Aramis le rupse. Copleşit de o asemenea dovadă de încredere, Baisemeaux scrise fără şovăire o chitanţă pentru o sută cincizeci de mii de franci plătibili la cererea prelatului. Aramis, care urmărise pe deasupra umărului guvernatorului mâna care scria, luă chitanţa şi o băgă în buzunar fără să aibă aerul că ar mai citi-o, ceea ce-i dădu şi mai multă încredere lui Baisemeaux.

— Iar acum — zise Aramis — n-ai să te superi pe mine, nu-i aşa, dacă am să-ţi iau vreun deţinut?

— Cum asta?

— Foarte simplu, obţinând iertarea lui. Nu ţi-am spus oare că sărmanul Seldon mă interesează mult?

— Ah, e adevărat!

— Ei bine?

— Treaba dumneavoastră; faceţi cum vreţi. Văd că aveţi braţul lung şi mâna largă.

— Adio, atunci! Adio!

Şi Aramis plecă, însoţit de binecuvântările guvernatorului.

Capitolul XXX

Cele două prietene

La ceasul când domnul Baisemeaux îi arăta lui Aramis deţinuţii din Bastilia, o trăsură se opri în faţa porţii doamnei de Bellière şi la acel ceas, încă prea devreme, o tânără femeie cu chipul ascuns sub o glugă de mătase urcă scara.

Când fu anunţată doamna Vanel, doamna de Bellière citea, sau, mai bine zis, sorbea cu privirile slovele unei scrisori, pe care se grăbi s-o ascundă undeva. Abia îşi sfârşise toaleta de dimineaţă şi slujnicele sale se aflau încă în camera alăturată. La numele şi la paşii Margueritei Vanel, doamna de Bellière alergă s-o întâmpine. I se păru că vede în ochii prietenei sale o strălucire ce nu arăta nici sănătate, nici bucurie.

Marguerite o îmbrăţişa, îi strânse mâinile, abia dându-i răgaz să vorbească.

— Draga mea — îi spunea — m-ai uitat oare de tot? Nu te mai gândeşti la altceva decât la plăcerile de la curte?

— N-am văzut nici măcar serbările căsătoriei.

— Atunci, ce faci tot timpul?

— Mă pregătesc să plec la Bellière.

— La Bellière?

— Da.

— La ţară, deci. Îmi place să te văd bucuroasă că pleci. Dar eşti cam palidă.

— Nu, mă simt minunat.

— Cu atât mai bine, eram îngrijorată. Nu ştii ce mi s-a spus!

— Se spun atâtea lucruri!

— Oh, dar am auzit ceva nemaipomenit!

— Cât de bine te pricepi să-i aţâţi pe cei ce te ascultă, Marguerite!

— Aşa-s eu. Mă tem însă să nu te supăr.

— Oh, în nici un caz. Ştii doar că nu mă pierd cu firea aşa uşor.

— Ei bine, se spune că... Ah, Doamne, nu voi putea niciodată să-ţi împărtăşesc una ca asta!

— Atunci să nu mai vorbim — zise doamna de Bellière, care ghicea o răutate în aceste şovăiri de început, dar care era totuşi mistuită de curiozitate.

— Ei bine, scumpă marchiză, se spune că de la o vreme îl regreţi tot mai puţin pe domnul de Bellière, bietul om!

— Vorbe rele, Marguerite; îl regret şi-l voi regreta totdeauna pe soţul meu. Dar au trecut doi ani de când a murit, iar eu n-am decât douăzeci şi opt şi durerea pierderii lui nu trebuie să stăpânească toate faptele, toate gândurile vieţii mele. Sunt încredinţată, Marguerite, că tu, tu, ca femeie desăvârşită ce eşti, n-ai să dai crezare celor ce se spun.

— De ce nu? Tu ai o inimă atât de iubitoare! răspunse cu răutate doamna Vanel.

— Şi a ta e la fel, Marguerite şi totuşi nu te-am văzut niciodată răpusă de necaz când inima îţi era rănită.

Aceste cuvinte erau o aluzie directă la ruptura dintre Marguerite şi intendentul superior. Era totodată o dojană ascunsă, dar la fel de directă, îndreptată spre inima tinerei femei. Ca şi cum n-ar fi aşteptat decât acest semnal ca să-şi arunce săgeata, Marguerite strigă:

— Ei bine, Élise, se spune că eşti îndrăgostită.

Şi o străpunse cu privirea pe doamna de Bellière, care nu se putu împiedica să nu roşească.

— Cine mai ţine seama de câte defăimări se fac pe seama femeilor — replică marchiza după o clipă de tăcere.

— Oh, nimeni nu te defăimează, Élise!

— Cum, se spune că sunt îndrăgostită şi asta nu-i o defăimare?

— Mai întâi, dacă e adevărat, nu e defăimare, e o simplă clevetire şi apoi, fiindcă nu mă laşi să termin, lumea nu spune că te-ai fi prins în mrejele acestei iubiri. Te zugrăveşte, dimpotrivă, ca pe o iubită virtuoasă, înarmată cu gheare şi dinţi, închizându-te la tine ca într-o fortăreaţă şi încă o fortăreaţă de necucerit, ca aceea a Danaei, cu toate că turnul Danaei era clădit din aramă.

— Ai mult spirit, Marguerite — zise doamna de Bellière tremurând.

— Totdeauna m-ai măgulit, Élise... Pe scurt, se spune că nimeni nu te poate seduce şi nimeni nu poate ajunge la tine.

Vezi dar că nu eşti defăimată... Dar la ce te gândeşti, când îţi vorbesc?

— Cine, eu?

— Da, eşti roşie toată şi-ai amuţit.

— Caut să înţeleg — răspunse marchiza ridicându-şi frumoşii ei ochi, cu un început de furie — caut să înţeleg la ce ai putut să faci aluzie, tu, atât de pricepută în mitologie, asemuindu-mă cu Danae.

— Ah, ah! făcu Marguerite. La asta te gândeşti?

— Da. Nu ţi-aduci aminte că la mănăstire, când încercam să dezlegăm probleme de aritmetică... Ah, e cam greu ceea ce vreau să-ţi spun, iar eu... Nu ţi-aduci aminte că, dacă ni se dădea un termen, noi trebuia să-l găsim pe celălalt? Şi apoi caută şi caută.

— Dar nu ghicesc ce vrei să spui!

— Nimic mai simplu, totuşi. Pretinzi că sunt îndrăgostită, nu-i aşa?

— Aşa mi s-a spus.

— Ei bine, nu se spune, cred că sunt îndrăgostită de o închipuire. Nu e nici un nume de om în toate vorbele astea?

— Fireşte că da, e şi un nume.

— Ei bine, draga mea, nu e de mirare că eu trebuie să caut acest nume, de vreme ce tu nu vrei să mi-l spui.

— Scumpa mea marchiză, văzându-te roşind, credeam că n-ai să-ţi baţi prea mult capul ca să-l găseşti.

— Cuvântul tău Danae m-a pus în încurcătură. Cine spune Danae, spune ploaie de aur, nu-i aşa?

— Adică Iupiter se schimbase pentru Danae în ploaie de aur.

— Amantul meu atunci... acela pe care mi-l dai...

— Oh, iartă-mă, eu îţi sunt prietenă şi nu-ţi dau pe nimeni.

— Fie!... Atunci duşmanii.

— Vrei să-ţi spun numele?

— E o jumătate de ceas de când mă faci să-l aştept.

— Îl vei auzi. Nu te speria, e un om mare.

— Bine!

Marchiza îşi înfigea unghiile în carnea palmelor, ca un osândit la apropierea securii.

— E un bărbat foarte bogat — adăugă Marguerite — poate cel mai bogat. În sfârşit e...

Marchiza închise o clipă ochii.

— E ducele de Buckingham! zise Marguerite izbucnind în râs.

Perfidia fusese calculată cu o dibăcie de necrezut. Acest nume, care cădea fără sens în locul numelui pe care-l aştepta marchiza, făcu asupra bietei femei efectul acelor securi neascuţite care-i ciopârţiseră, fără a-i ucide, pe domnii de Chalais[9] şi de Thou[10], condamnaţi la eşafod. Doamna de Bellière nu-şi pierdu însă cumpătul.

— Aveam dreptate să te recunosc o femeie de spirit — zise ea. Mă faci să petrec o clipă plăcută. Gluma e minunată... Nu l-am văzut niciodată pe domnul de Buckingham.

— Niciodată? rosti Marguerite stăpânindu-şi râsul.

— N-am ieşit de loc din casă de când ducele se află la Paris.

— Oh! reluă doamna Vanei, întinzându-şi piciorul zglobiu spre o bucată de hârtie ce flutura pe covor, în apropiere de fereastră. Poţi să nu te vezi cu cineva, dar poţi să-i scrii.

Marchiza simţi un fior rece: hârtia aceea era plicul scrisorii pe care o citea în momentul când sosise prietena ei. Iar plicul era pecetluit cu armele intendentului superior. Retrăgându-se puţin pe canapeaua sa, doamna de Bellière îşi aruncă poalele largi ale rochiei de mătase peste bucata de hârtie, acoperind-o cu totul.

— Spune, Marguerite — zise ea apoi — spune-mi, pentru a-mi înşira toate aceste prostii ai venit la mine aşa de dimineaţă?

— Nu, am venit ca să te văd, mai întâi şi ca să-ţi aduc aminte de vechiul nostru obicei, atât de plăcut şi atât de frumos, ştii, când ne duceam să ne plimbăm la Vincennes şi când, sub un stejar, într-un zăvoi, vorbeam despre cei care ne iubeau şi pe care-i iubeam.

— Vrei să mă iei la o plimbare?

— Sunt cu trăsura şi am trei ceasuri libere.

— Nu sunt îmbrăcată, Marguerite... şi... dacă vrei să stăm de vorbă, nu e nevoie să ne ducem la pădurea de la Vincennes, vom găsi şi în grădina mea un copac frumos, o alee stufoasă, o pajişte presărată cu părăluţe şi violetele acestea al căror parfum se simte de aici.

— Draga mea marchiză, îmi pare rău că mă refuzi... Simţeam nevoia să-mi uşurez inima într-a ta.

— Dar îţi repet, Marguerite, inima mea e a ta şi aici, în această cameră şi aici, aproape, sub teiul din grădina mea, ca şi acolo, sub un stejar din pădure.

— Pentru mine nu-i totuna, marchiză... Când mă apropii de Vincennes, îmi simt suspinele mai aproape de ţinta spre care se îndreaptă mereu de câteva zile încoace.

Marchiza îşi ridică dintr-o dată faţa.

— Te miri, nu-i aşa... că mă gândesc încă la Saint-Mandé?

— La Saint-Mandé? exclamă doamna de Bellière.

Şi privirile celor două femei se încrucişară, ca două spade ce se întâlnesc în prima ciocnire a unei lupte.

— Tu, atât de mândră?... adăugă cu dispreţ marchiza.

— Eu... atât de mândră!... răspunse doamna Vanel. Aşa sunt făcută eu... Nu pot ierta uitarea, nu pot îndura necredinţa. Când părăsesc pe cineva şi-l fac să plângă, sunt ispitită să mai iubesc încă; dar când sunt părăsită şi văd că celălalt râde, atunci iubesc ca o nebună.

Doamna de Bellière făcu o mişcare fără să vrea. "E geloasă" — îşi zise Marguerite.

— Atunci — spuse marchiza — eşti îndrăgostită nebuneşte de... domnul de Buckingham... nu, mă înşel... de domnul Fouquet?

Doamna Vanel simţi lovitura şi tot sângele îi năvăli în inimă.

— Şi vrei să mergi la Vincennes... la Saint-Mandé chiar!

— Nu ştiu ce voiam, dar tu mi-ai fi putut da un sfat.

— În ce privinţă?

— Cum ai mai făcut-o adesea.

— Da, însă nu şi de data asta; căci eu, eu nu iert, ca tine. Iubesc mai puţin, poate; dar când inima mi-a fost jignită, e pentru totdeauna.

— Domnul Fouquet nu te-a jignit, totuşi — zise cu nevinovăţie de fecioară Marguerite Vanel.

— Înţelegi foarte bine ceea ce vreau să-ţi spun. Domnul Fouquet nu m-a jignit cu nimic; faţă de mine nu s-a învrednicit nici cu vreo favoare, nici cu vreo ocară, tu însă ai de ce să te plângi de el. Eşti prietena mea, nu-ţi voi da, deci, sfatul pe care-l aştepţi.

— Ah, faci presupuneri?

— Suspinele de care vorbeai adineauri sunt mai mult decât nişte semne.

— Ah, dar tu mă striveşti! făcu deodată tânăra femeie, adunându-şi toate puterile, ca luptătorul ce se pregăteşte să dea ultima lovitură. Nu ţii seama decât de patimile şi slăbiciunile mele; de sentimentele curate şi generoase nu vrei să vorbeşti. Dacă mă simt împinsă, în clipa de faţă, spre intendentul superior, dacă fac chiar un pas spre el, ceea ce este cu putinţă, ţi-o mărturisesc, este din pricină că soarta domnului Fouquet mă tulbură adânc, întrucât, după părerea mea, el este unul dintre bărbaţii cei mai nefe-riciţi astăzi.

— Ah — făcu marchiza, ducându-şi o mână la inimă — s-a mai întâmplat oare ceva nou?

— Nu ştii, aşadar?

— Nu ştiu nimic — răspunse doamna de Bellière cu acel freamăt de nelinişte ce opreşte gândul şi vorba, ce poate opri chiar inima să mai bată.

— Draga mea, s-a întâmplat că toată favoarea regelui s-a întors de la domnul Fouquet, pentru a trece de partea domnului Colbert.

— Da, aşa se spune.

— Şi e firesc, după dezvăluirea complotului de la Belle-Isle.

— Am auzit însă că descoperirea acelor fortificaţii l-a umplut de cinste pe domnul Fouquet.

Marguerite se porni să râdă cu atâta cruzime, că doamna de Bellière i-ar fi împlântat în clipa aceea, cu multă plăcere, un pumnal în inimă.

— Draga mea — continuă Marguerite — nu mai e vorba de cinstea domnului Fouquet, e vorba de salvarea lui. Până în trei zile, ruina intendentului superior va fi un fapt îndeplinit.

— Oh — făcu marchiza, surâzând la rândul ei — înseamnă să se meargă prea repede.

— Am spus trei zile fiindcă vreau să mă mai leg încă de o speranţă. Dar, mai mult ca sigur, catastrofa se va produce în douăzeci şi patru de ore.

— Şi pentru ce?

— Pentru cel mai simplu dintre toate motivele: domnul Fouquet nu mai are bani.

— În lumea finanţelor, draga mea Marguerite, cutare n-are astăzi un ban, dar poate să aibă mâine milioane.

— Asta putea să i se întâmple domnului Fouquet atunci când avea doi prieteni bogaţi şi pricepuţi care goleau de bani

toate sipetele şi strângeau grămezi de aur pentru el; dar aceşti prieteni sunt morţi.

— Scuzii nu mor, Marguerite; sunt ascunşi, îi cauţi, dai de ei şi-i cumperi.

— Tu vezi totul în alb şi în roz, cu atât mai bine pentru tine. Păcat că nu eşti Egeria domnului Fouquet, i-ai putea arăta izvorul de unde să scoată milioanele pe care i le-a cerut regele ieri.

— Milioane? şopti marchiza cu groază.

— Patru... număr cu soţ.

— Infama! murmură doamna de Bellière, torturată de bucuria crudă a celeilalte... Dar cred că domnul Fouquet are patru milioane — răspunse ea apoi cu multă îndrăzneală.

— Dacă le are pe acestea cerute de rege astăzi — zise Marguerite — poate că nu le va mai avea pe acelea pe care regele i le va cere peste o lună.

— Regele îi va mai cere şi alţi bani?

— Fără îndoială şi iată de ce îţi spun că ruina bietului domn Fouquet devine de neînlăturat. Din orgoliu, va scoate bani de unde va şti, dar când nu va mai avea, va cădea.

— E adevărat — zise marchiza cutremurându-se — planul e tare... Spune-mi, domnul Colbert îl urăşte atât de mult pe domnul Fouquet?

— Nu cred că-l iubeşte... Or, domnul Colbert e un om puternic; câştigă mult când îl cunoşti de-aproape: concepţii mari, voinţă, discreţie... Va ajunge departe.

— Va fi intendent superior?

— Tot ce este cu putinţă... Iată pentru ce, buna mea marchiză, mă simt mişcată când mă gândesc la acest biet om care m-a iubit, m-a adorat chiar; iată pentru ce, văzându-l atât de nenorocit, îi iert necredinţa... de care, sunt înclinată să cred, se căieşte acum; iată pentru ce nu m-aş da îndărăt de a-i aduce o mângâiere, de a-l ajuta cu un sfat; el ar înţelege de ce fac asta şi le-ar primi bucuros. E plăcut să fii iubită, vezi tu... Bărbaţii preţuiesc mult dragostea, când nu sunt orbiţi de putere.

Marchiza, zăpăcită, zdrobită de aceste atacuri pline de cruzime, calculate cu dibăcie şi precizia unui tir de artilerie, nu mai ştia ce să răspundă; nu mai ştia nici ce să gândească. Glasul perfidei luase intonaţiile cele mai drăgăstoase; vorbea ca o femeie, dar ascundea instincte de panteră.

— Ei bine — spuse doamna de Bellière, care aştepta în zadar ca Marguerite să înceteze de a lovi mereu în duşmanul înfrânt — ei bine, de ce nu te duci să stai de vorbă cu domnul Fouquet?

— Într-adevăr, marchiză, ideea ta nu e rea. Dar nu, nu se cade să fac eu, cea dintâi, primul pas. Domnul Fouquet mă iubeşte, fără îndoială, însă e prea mândru. Nu mă pot expune să fiu gonită... Trebuie, de altminteri, să-mi cruţ şi bărbatul. Nu-mi spui nimic? Bine, mă voi duce să mă sfă-tuiesc cu domnul Colbert.

Se ridică zâmbind, ca şi cum ar fi fost hotărâtă să plece. Marchiza nu avu puterea să facă la fel. Marguerite se îndepărtă câţiva paşi, spre a se bucura în continuare de umilitoarea durere în care era adâncită rivala ei, apoi, deodată, o întrebă pe gazdă:

— Nu mă conduci până jos?

Marchiza se ridică, palidă şi rece, fără a se mai gândi la plicul pe care căutase să-l ascundă la începutul convorbirii şi pe care, la primul pas, îl lăsă la vedere. Apoi deschise uşa ce da în camera de rugăciune şi, fără măcar să mai întoarcă faţa spre Marguerite Vanel, trecu dincolo. Marguerite rosti, sau mai degrabă bolborosi trei sau patru cuvinte, pe care doamna de Bellière nu le auzi. Dar, de îndată ce marchiza dispăru, înverşunata ei rivală nu-şi putu stăpâni dorinţa de a se încredinţa că presupunerile ei erau întemeiate: se în-tinse ca o panteră şi luă plicul de jos.

— Ah — murmură ea, scrâşnind din dinţi — citea chiar o scrisoare de la domnul Fouquet când am intrat eu aici!

Şi ieşi, la rândul ei, din cameră.

În acest timp, marchiza, trecută dincolo de pragul uşii sale, se simţi la capătul puterilor: o clipă rămase nemişcată, palidă şi încremenită ca o statuie; apoi, ca o statuie pe care furtuna o răstoarnă de pe soclul ei, se clătină şi căzu neînsufleţită pe covor. Răbufneala căderii ei răsună în acelaşi timp cu huruitul trăsurii Margueritei ce ieşea pe poarta palatului.

Capitolul XXXI

Argintăria doamnei de Bellière

Lovitura fusese cu atât mai dureroasă, cu cât căzuse pe neaşteptate; marchizei i-a trebuit deci câtva timp până să-şi revină; dar, odată reînsufleţită, începu să se gândească numaidecât la cele ce aveau să se întâmple de aici încolo. Ca atare, ea relua, chiar dacă ar fi fost ca viaţa să i se prăbuşească încă o dată, firul ideilor pe care i le stârnise neîndurătoarea ei prietenă. Trădare, apoi negre ameninţări ascunse sub o aparenţă de interes obştesc, iată ce însemnau uneltirile lui Colbert. Bucuria josnică în faţa unei apropiate căderi, sforţări necontenite pentru a ajunge la acest ţel, seduceri nu mai puţin vinovate decât însăşi crima, iată ceea ce punea la cale Marguerite.

Marchiza văzu cu tristeţe, mai mult decât cu indignare, că regele se scălda într-un complot care întrecea duplicitatea lui Ludovic al XIII-lea pe când era bătrân şi zgârcenia lui Mazarin de pe vremea când n-ajunsese încă să se afunde până la gât în aurul francez. Dar, numaidecât, spiritul acestei curajoase femei îşi recăpătă întreaga tărie şi încetă de a se mai opri la speculaţiile înapoiate ale compătimirii. Marchiza nu se număra printre aceia care se văicăresc atunci când trebuie să facă ceva şi cărora le place să deplângă o nenorocire pe care au putinţa s-o uşureze. Stătu, timp de aproape zece minute, cu fruntea în palmele reci ca gheaţa; apoi, ridicându-şi capul, sună, cu o mână hotărâtă şi cu un gest plin de energic, femeile sale de serviciu. Ştia ce avea de făcut.

— S-a pregătit totul pentru plecarea mea? întrebă pe una dintre cameriste, care intră pe uşă.

— Da, doamnă; dar nu credeam că doamna marchiză va pleca la Bellière înainte de trei zile.

— Totuşi, podoabele şi nestematele sunt strânse?

— Da, doamnă; dar de obicei toate astea le lăsăm la Paris; doamna nu-şi ia niciodată giuvaericalele la ţară.

— Şi zici că toate sunt împachetate?

— În cabinetul doamnei.

— Şi obiectele de aur?

— În lăzi.

— Şi argintăria?

— În scrinul cel mare, de stejar.

Marchiza tăcea; apoi, cu o voce liniştită, zise:

— Să fie chemat argintarul meu.

Femeile se retraseră să împlinească ordinul. Marchiza trecu atunci în cabinetul ei şi cercetă, cu multă atenţie, toate lădiţele şi sertarele. Niciodată nu dăduse atâta importanţă acestor bogăţii care fac mândria unei femei; niciodată nu privise aceste podoabe, decât pentru a le alege pe cele care îi trebuiau, după garniturile şi culorile lor. Acum admira mărimea rubinelor şi limpezimea diamantelor; se întrista dacă zărea o pată, dacă descoperea cel mai mic cusur; i se părea că aurul era prea slab şi că pietrele erau lipsite de valoare.

Argintarul o surprinse în această îndeletnicire când intră pe uşă.

— Domnule Faucheux — îi spuse ea — dumneata mi-ai furnizat toată argintăria pe care o am, nu-i aşa?

— Da, doamnă marchiză.

— Nu mai mi-aduc aminte la cât se ridica nota de plată.

— A celei noi, doamnă, sau a aceleia pe care v-a dăruit-o domnul de Bellière la căsătorie? Căci le-am furnizat pe amândouă.

— Ei bine, a celei noi, mai întâi.

— Doamnă, ibricele, căniţele şi farfuriile, cu capacele lor, fructierele şi piuliţele, bomboniere şi carafele au costat-o pe doamna marchiză şaizeci de mii de livre.

— Numai atât, pentru Dumnezeu?

— Doamna găsea atunci că nota era prea scumpă...

— Aşa-i, aşa-i! Mi-amintesc, într-adevăr, că erau scumpe; lucrul lor, se înţelege.

— Da, doamnă: gravuri, cizelări, forme noi.

— Şi la cât se ridică lucrul, din acest preţ? Nu şoväi.

— O treime din valoare, doamnă. Însă...

— Să trecem acum la celălalt serviciu, la cel vechi, pe care l-am primit de la soţul meu.

— Oh, doamnă, e mai puţin lucrat decât cel de care am vorbit. Nu se ridică decât la treizeci de mii de livre, valoare netă.

— Şaptezeci! murmură marchiza. Dar, domnule Faucheux, mai e şi argintăria rămasă de la mama; ştii, lucrurile acelea masive de care n-am vrut să mă despart, fiind amintiri.

— Ah, doamnă, aceasta ar fi un bun mijloc de câştig pentru oameni care, ca şi doamna marchiză, nu şi-ar mai putea păstra văsăria. Pe vremea aceea, doamnă, nu se lucrau obiecte atât de

uşoare ca astăzi. Se lucrau în lingouri. De aceea, această veselă nu mai e pe gustul nostru; totuşi, cântăreşte.

— Iată, iată tot ce vreau să ştiu. Cât preţuieşte?

— Cincizeci de mii de livre, cel puţin. Nu vorbesc şi de vasele acelea mari de pe bufet, care, fiecare, valorează cinci mii de livre argint: adică zece mii de livre amândouă.

— O sută treizeci! murmură marchiza. Eşti sigur de aceste cifre, domnule Faucheux?

— Sigur, doamnă. De altfel, nu e greu să le cântărim.

— Cantităţile le am trecute în condicele mele.

— Oh, sunteţi o femeie ordonată, doamnă marchiză.

— Să trecem la altceva — zise doamna de Bellière.

Şi deschise un scrin.

— Recunosc aceste smaralde — zise negustorul — eu vi le-am montat; sunt cele mai frumoase de la curte. Adică nu, cele mai frumoase sunt ale doamnei de Châtillon; le-a primit de la domnul de Guise. Ale dumneavoastră, doamnă, vin după acelea.

— Şi preţuiesc?

— Montate?

— Nu; presupune c-ar fi de vânzare.

— Ştiu că s-ar găsi destui cumpărători! exclamă domnul Faucheux.

— Iată tocmai ceea ce voiam să te întreb. Le-ar cumpăra cineva?

— Oricine ar cumpăra pietrele dumneavoastră, doamnă; se ştie că aveţi cele mai frumoase podoabe din Paris. Dumneavoastră nu sunteţi dintre femeile care se schimbă; când cumpăraţi ceva, e lucru de preţ; iar când aveţi un lucru bun, îl păstraţi.

— Deci cât s-ar plăti pe aceste smaralde?

— O sută treizeci de mii de livre.

Marchiza scrise pe o tăbliţă, cu un condei, cifra spusă de argintar.

— Şi acest colier de rubine? întrebă ea.

— Rubine roz?

— Iată-le.

— Sunt frumoase, sunt superbe. Nu ştiam că aveţi aceste pietre, doamnă.

— Preţuieşte-le.

— Două sute de mii de livre. Acela de la mijloc face el singur o sută de mii.

— Da, da, la atât mă gândeam şi eu — zise marchiza. Diamante, diamante, oh, am atât de multe: inele, lănţişoare, cercei, agrafe, ace! Preţuieşte-le, domnule Faucheux, preţuieşte-le.

Argintarul îşi scoase lupa, tiriziile, cântări, cercetă cu lupa, apoi spuse încet, făcându-şi socoteala:

— Iată pietre care-i pot aduce doamnei marchize o rentă de patruzeci de mii de livre.

— Le preţuieşti la opt sute de mii de livre?

— Aproape.

— La atât mă gândeam şi eu. Dar monturile sunt aparte.

— Ca totdeauna, doamnă. Şi dacă aş fi chemat sa vând sau să cumpăr, m-aş mulţumi drept beneficiu numai cu aurul acestor monturi: m-aş alege cu vreo douăzeci şi cinci de mii de livre.

— Frumoasă sumă!

— Da, doamnă, foarte frumoasă.

— Primeşte beneficiul, cu condiţia să-mi prefaci în bani lichizi toate aceste pietre?

— Dar, doamnă — strigă argintarul îngrozit — presupun că nu aveţi de gând să vă vindeţi diamantele!

— Tăcere, domnule Faucheux, nu te nelinişti din pricina asta; dă-mi numai răspunsul. Dumneata eşti un om cinstit, furnizor al casei mele de treizeci de ani; i-ai cunoscut pe tatăl şi pe mama mea, pe care-i serveau tatăl şi mama dumitale. Îţi vorbesc ca unui prieten: primeşti aurul monturilor pentru suma pe care vreau să mi-o aduci în schimbul pietrelor?

— Opt sute de mii de livre! Este enorm!

— Ştiu.

— Cu neputinţă să găsesc atâţia bani.

— Oh, nu te cred!

— Dar, doamnă, gândiţi-vă la vâlva pe care o va face în lume vestea că vă puneţi bijuteriile în vânzare!

— Nimeni nu va afla... Dumneata îmi vei face tot atâtea podoabe false, care să semene cu cele adevărate. Nu răspunde nimic: aşa vreau eu. Vinde cu bucata, vinde numai pietrele.

— Asta îmi va fi foarte uşor... *Domnul* caută giuvaeruri, pietre preţioase pentru toaleta *Doamnei*. Voi plasa fără nici o greutate *Domnul*UI lucruri în valoare de şase sute de mii de livre. Sunt convins că ale dumnea-voastră sunt cele mai frumoase.

— Când asta?

— În mai puţin de trei zile.

— Ei bine, restul îl vei plasa la particulari; deocamdată, fă-mi un contract de vânzare garantată... cu plata peste trei zile.

— Doamnă, doamnă, gândiţi-vă bine, vă rog... Pierdeţi o sută de mii de livre, dacă vă grăbiţi.

— Voi pierde şi două sute, la nevoie. Vreau ca totul să se facă astă-seară. Primeşti?

— Primesc, doamnă marchiză... Nu vă ascund că voi câştiga din asta cinci mii de pistoli.

— Cu atât mai bine! În ce monedă îmi vei da banii?

— În aur sau în bilete ale băncii de Lyon, plătibile la domnul Colbert.

— Primesc — zise marchiza cu însufleţire. Du-te şi adu-mi cât mai repede suma, în bilete, ai auzit?

— Da, doamnă; dar vreau să...

— Nici un cuvânt, domnule Faucheux! Ah, argintăria, o uitasem... Cât îmi dai pe ea?

— Cincizeci de mii de livre, doamnă.

— Un milion — îşi spuse marchiza. Domnule Faucheux, vei lua de asemeni aurăria, argintăria şi întreaga veselă. Voi spune că le-am dat la topit pentru a face alte modele mai pe gustul meu. Topeşte-le, zic şi adu-mi valoarea în aur... numaidecât.

— Bine, doamnă marchiză.

— Vei pune aurul într-o lădiţă; vei trimite acest aur printr-un vânzător al dumitale, fără ca oamenii mei să-l vadă; vânzătorul mă va aştepta într-o trăsură.

— Aceea a doamnei Faucheux? întrebă argintarul.

— Dacă vrei, o voi lua de la dumneata.

— Da, doamnă marchiză.

— Îţi dau trei oameni de-ai mei, ca să ducă argintăria la dumneata.

— Da, doamnă.

Marchiza sună.

— Furgonul — zise ea — la dispoziţia domnului Faucheux!

Argintarul salută şi ieşi, spunând ca furgonul să-l urmeze îndeaproape şi vestind el însuşi, în gura mare, că marchiza îşi trimite vesela la topit, pentru a face una mai nouă.

Trei ceasuri mai târziu, ea se duse la domnul Faucheux şi primi de la dânsul opt sute de mii de livre în bilete ale băncii de Lyon şi două sute cincizeci de mii de livre în aur, totul închis

într-un sipet pe care un vânzător abia îl putu căra până la trăsura doamnei Faucheux. Căci doamna Faucheux îşi avea trăsura ei. Fiică a unui preşedinte de conturi, ea îi adusese soţului, sindic al argintarilor, treizeci de mii de scuzi. Aceşti treizeci de mii crescuseră şi se înmulţiseră în răstimp de douăzeci de ani. Argintarul era milionar, dar om modest. Pentru nevasta lui cumpărase o venerabilă caleaşcă, meşterită în 1648, adică la zece ani după ce se născuse regele. Această caleaşcă, sau, mai degrabă, această căsuţă pe roate constituia mândria întregului cartier; era zugrăvită toată cu scene alegorice şi cu nori împânziţi cu stele de aur şi de argint.

În acest echipaj, ce stârnea aproape râsul, se urcă distinsa femeie, sub privirea vânzătorului, care îşi strângea cu sfială genunchii, de teamă să nu atingă rochia nobilei doamne. Şi acelaşi vânzător îi strigă vizitiului, mândru că ducea în butcă o marchiză:

— Drumul spre Saint-Mandé!

Capitolul XXXII

Zestrea

Caii domnului Faucheux erau demni descendenţi din rasa Perche, cu genunchii mari şi cu picioarele tot pe atât de butucănoase. Ca şi caleaşca, ei datau din cealaltă jumătate a veacului. Nu alergau deci cu iuţeala armăsarilor englezeşti ai domnului Fouquet. Astfel că făcură până la Saint-Mandé nu mai puţin de două ceasuri. Se poate spune însă că mer-geau cu o anumită măreţie. Iar măreţia înlătură zdruncinările.

Marchiza se opri în faţa unei porţi binecunoscute, cu toate că n-o văzuse decât o dată, ne amintim, într-o împrejurare nu mai puţin penibilă decât aceea care o aducea aici şi acum. Scoase din buzunar o cheie, o vârî cu mâna ei mică şi albă în broască, împinse uşa, care se deschise fără zgomot, şi-i spuse vânzătorului să urce sipetul la etajul întâi. Dar sipetul acesta era atât de greu, că vânzătorul se văzu silit să-l cheme în ajutor pe vizitiu.

Sipetul fu aşezat în acel mic cabinet, anticameră sau mai degrabă budoar, ce ţinea de salonul unde noi l-am văzut pe domnul Fouquet îngenuncheat la picioarele marchizei. Doamna de Bellière îi dărui un ludovic vizitiului, un surâs fermecător vânzătorului şi le făcu semn la amândoi să plece. Ea închise uşa în urma lor şi rămase astfel singură, în aşteptare, baricadată. Nici un servitor nu se ivea înăuntru. Totul era însă în aşa fel pregătit, de parcă un spirit nevăzut ar fi ghicit nevoile şi dorinţele musafirului, sau mai bine-zis ale musafirei care era aşteptată. Focul în vatră, lumânările în candelabre, răcoritoarele pe mescioară, cărţile pe birou, florile proaspete în vaze japoneze. Ai fi zis o casă a minunilor.

Marchiza aprinse candelabrele, respiră parfumul florilor, se aşeză şi căzu pe dată într-o adâncă visare. Dar această reverie, oricât de tristă, era îmbibată de o anumită dulceaţă. Vedea în faţa sa o comoară pusă în mijlocul camerei. Un milion pe care-l smulsese din averea ei, aşa cum o secerătoare smulge o albăstrea din coroniţa ei. Îşi făurea cele mai dulci visuri. Se gândea mai presus şi mai înainte de toate la un mijloc de a-i lăsa tot acest bănet domnului Fouquet, fără ca el să ştie de unde îi pică un asemenea dar. Un astfel de gând i se înfăţişă, se înţelege, în primul rând în minte. Şi cu toate că, în timp ce se gândea la el, planul i se părea greu de înfăptuit, nu deznădăjdui totuşi în dorinţa de a ajunge la ţintă. Trebuia să sune pentru a-l chema pe domnul Fouquet şi apoi să fugă îndată din casă, mai fericită decât dacă, în loc de a da un milion, ar fi primit ea însăşi un milion. Dar, de când venise aici, din clipa când dăduse cu ochii de acest budoar atât de cochet, din care s-ar fi zis că o cameristă avusese grijă să şteargă până şi ultimul fir de praf, din clipa când văzuse acest salon atât de bine întreţinut, încât ar fi putut crede că zânele care stăteau acolo abia atunci plecaseră, ea se întrebă dacă privirile acelora care fugiseră la ivirea sa, duhuri, zâne, strigoi sau făpturi omeneşti, nu o recunoscuseră cumva. Atunci Fouquet ar afla totul, iar ceea ce n-ar afla, ar bănui; Fouquet n-ar primi în dar ceea ce ar primi poate cu titlu de împrumut, aşa încât, îndreptat pe acest făgaş, planul n-ar ajunge la ţintă şi n-ar duce la nici un rezultat. Era deci nevoie, pentru a reuşi, să facă totul în chipul cel mai serios. Trebuia ca ministrul să înţeleagă întreaga primejdie ce-l ameninţa, pentru a se supune capriciului generos al unei femei; trebuia, în fine, pentru a-l convinge, să folosească tot farmecul

unei prietenii sincere şi, dacă atâta nu ar fi fost de ajuns, toată înflăcărarea unei dragoste puternice, pe care nimic n-ar putea-o abate de la hotărârea ei nestrămutată de a-l îndupleca.

Într-adevăr, ministrul era cunoscut ca un bărbat galant şi plin de demnitate. Avea să primească oare el obolul unei femei? Nu, se va împotrivi şi dacă totuşi vreun glas în lume ar fi fost în stare să-i înfrângă împotrivirea, acesta era numai glasul femeii pe care o iubea.

Acum, altă îndoială, o îndoială crudă, străpungea inima doamnei de Bellière cu durerea şi cu ascuţimea rece a unui pumnal. Era oare el în stare să iubească? Acest spirit fugar, această inimă nestatornică se putea oare hotărî să se oprească o clipă, fie chiar şi pentru a contempla un înger? Nu cumva şi Fouquet, în ciuda înţelepciunii lui, în ciuda sufletului lui cinstit, era asemenea acelor cuceritori ce varsă lacrimi pe câmpul de bătălie atunci când au repurtat o victorie? "Ei bine, asupra acestui lucru trebuie să mă lămuresc şi în aceasta privinţă trebuie să-l judec — îşi spuse marchiza. Cine ştie dacă această inimă atât de râvnită nu e o inimă vulgară şi plină de necurăţenii, cine ştie dacă acest spirit nu se va dovedi a fi, atunci când îl voi pune la încercare, josnic şi de proastă calitate?... Haide, haide! adăugă ea apoi. Prea multă îndoială, prea multă şovăire! La încercare! La încercare!" Se uită la pendula din perete. "Sunt ceasurile şapte, trebuie să fi sosit; e ora semnăturilor. Haide!" Şi, ridicându-se cu o nestăpânită nerăbdare, se îndreptă spre oglindă, în care îşi surâse cu zâmbetul hotărât al întregului devotament; răsuci după aceea arcul şi trase mânerul soneriei. Apoi, istovită parcă mai dinainte de lupta în care se aruncase, se apropie de un fotoliu şi îngenunche în neştire lângă el, cu fruntea acoperită de palmele-i tremurătoare.

După zece minute, auzi scrâşnind arcul de la uşă. Uşa alunecă pe ţâţânele ei nevăzute. Fouquet se ivi. Era palid la faţă şi parcă apăsat de greutatea unui gând amar. Nu se grăbea, ci venea, atâta tot. Trebuie că povara care-l apăsa era destul de mare, de vreme ce un om robit plăcerii, pentru care plăcerea era totul, se mişca atât de încet la o astfel de chemare.

Într-adevăr, noaptea, încărcată de visuri chinuitoare, îi înăsprise trăsăturile, de obicei înzestrate cu o nobilă nepăsare, şi-i săpase în jurul ochilor cearcăne vinete şi adânci. Totuşi, era încă frumos, încă mândru, iar expresia melancolică a gurii,

expresie atât de rară la el, dădea fizionomiei sale o înfăţişare nouă, ce-l întinerea. Îmbrăcat în negru, cu pieptul bombat de dantele răvăşite de mâna-i neliniştită, intendentul superior se opri cu privirea înceţoşată de gânduri în pragul acestei odăi unde de atâtea ori venise să guste o fericire aşteptată.

Această blândeţe mohorâtă, această tristeţe surâzătoare, ce înlocuia exaltarea bucuriei, făcură asupra doamnei de Bellière, care-l privea de departe, un efect de nedescris. Ochiul unei femei ştie să citească toată trufia sau toată suferinţa în trăsăturile bărbatului pe care-l iubeşte; s-ar zice că, în ciuda slăbiciunii lor, Dumnezeu a fost cu femeile mai darnic decât a fost cu celelalte creaturi ale sale. Ele îşi pot ascunde simţămintele în faţa bărbatului; bărbatul nu şi le poate ascunde pe ale sale. Marchiza ghici dintr-o privire toată nenorocirea ministrului. Ghici că-şi petrecuse o noapte fără somn, o zi plină de necazuri. Din clipa aceea se simţi tare, înţelegând că-l iubeşte pe Fouquet mai presus de orice. Se ridică de jos şi se apropie de el:

— Mi-ai scris azi-dimineaţă — îi spuse ea — c-ai început să mă uiţi şi că eu, fiindcă nu m-ai mai văzut de mult, am încetat fără îndoială să mă mai gândesc la dumneata. Am venit să-ţi dovedesc că te înşeli, domnule şi asta cu atât mai mult cu cât citesc în ochii dumitale un anumit lucru.

— Care, doamnă? întrebă Fouquet foarte mirat.

— Că niciodată nu m-ai iubit atât de mult ca în clipa de faţă, tot astfel cum dumneata ar trebui să citeşti în hotărârea mea de a veni aici că nu te-am uitat de loc.

— Oh, dumneata, marchiză — rosti Fouquet, al cărui nobil chip fu luminat o clipă de o rază de bucurie — dumneata eşti un înger şi bărbaţii n-au dreptul să se îndoiască de dumneata. Nu le rămâne decât să se umilească şi să ceară iertare!

— Atunci să-ţi fie dată iertarea!

Fouquet voi să îngenuncheze în faţa ei.

— Nu — zise marchiza — aşază-te alături de mine. Ah, urât gând îţi mai trece prin minte!

— De unde deduci asta, doamnă?

— Din zâmbetul dumitale, care-ţi tulbură întreaga fizionomie. Spune-mi, la ce te gândeşti? Vorbeşte deschis, fii sincer, între prieteni nu există taine.

— Ei bine, doamnă, spune-mi atunci, pentru ce această asprime faţă de mine, de trei sau patru luni încoace?

— Această asprime?

— Da; nu mi-ai spus oare să nu te mai vizitez?

— Vai, prietene dragă — răspunse doamna de Bellière cu un suspin adânc — din cauză că vizita dumitale la mine ţi-a pricinuit o mare nenorocire, din cauză că locuinţa mea e supravegheată, din cauză că aceiaşi ochi care te-au văzut o data te-ar mai putea vedea încă, din cauză că socot mai puţin primejdios pentru dumneata să vin eu aici, decât să vii dumneata la mine; în sfârşit, din cauză că te găsesc destul de nefericit, pentru a nu voi să-ţi sporesc şi mai mult nefericirea...

Fouquet tresări. Aceste cuvinte îi aduceau aminte de necazurile de la vistierie, lui, care, cu câteva minute mai înainte, nu se gândea decât la speranţele amantului.

— Nefericit, eu? bâigui apoi, încercând să zâmbească. Într-adevăr, marchiză, cu tristeţea dumitale m-ai face să cred că aşa este. Oare aceşti ochi frumoşi nu se uită la mine decât ca să mă plângă? Oh, aştept de la ei o altă mângâiere.

— Nu eu sunt tristă, domnule; priveşte-te în oglindă: dumneata eşti.

— Marchiză, sunt puţin palid, e adevărat, dar din pricina prea multor treburi; regele mi-a cerut ieri bani.

— Da, patru milioane; ştiu asta.

— Ştii? strigă Fouquet surprins. Dar cum de o ştii? Abia aseară, la joc, după plecarea reginelor şi în prezenţa unei singure persoane, regele mi-a...

— Vezi, deci, că ştiu; asta e de ajuns, nu-i aşa? Ei bine, continuă, prietene; regele ţi-a cerut...

— Ei bine, înţelegi, marchiză, a trebuit să caut banii, apoi să-i număr, apoi să-i trec în registre; asta cere timp. De la moartea domnului de Mazarin se simte oarecare greutate şi încurcătură în serviciul finanţelor. Administraţia mea e supraîncărcată; iată pentru ce am vegheat toată noaptea.

— Cel puţin ai găsit suma? întrebă cu nelinişte marchiza.

— Ar fi de mirare, marchiză — răspunse Fouquet cu voioşie — ca un intendent superior să nu aibă în lăzile lui o biată sumă de patru milioane.

— Da, cred că o ai, sau că o vei avea.

— Cum adică o voi avea?

— Nu e mult de când ţi s-au mai cerut două milioane.

— Mie mi se pare, dimpotrivă, că a trecut un veac de atunci. Dar să nu mai vorbim de bani, te rog!

— Din contră, tocmai despre ei vreau să vorbim, prietene.

— Oh!

— Ascultă, n-am venit decât pentru asta aici.

— Dar ce vrei să spui? întrebă intendentul superior, ai cărui ochi exprimau o mare curiozitate.

— Domnule, intendenţa superioară e o slujbă pe viaţă?

— Marchiză!

— Observă că eu îţi răspund la toate întrebările şi cu deplină sinceritate.

— Marchiză, mă uimeşti, îmi vorbeşti ca un om de afaceri.

— E foarte simplu: vreau să-mi plasez nişte bani la dumneata şi, fireşte, vreau să ştiu dacă prezinţi garanţii.

— Într-adevăr, marchiză, încep să-mi pierd capul şi nu mai ştiu unde vrei să ajungi.

— Vorbesc cu toată seriozitatea, dragă domnule Fouquet; am oarecare fonduri ce mă stingheresc. M-am săturat să tot cumpăr pământuri şi vreau să însărcinez pe un prieten să-mi pună în valoare banii.

— Dar asta nu e atât de grabnic, îmi închipui! zise Fouquet.

— Dimpotrivă, e grabnic, chiar foarte grabnic.

— Ei bine, vom vorbi despre asta mai târziu.

— Nu mai târziu, căci banii mei sunt aici.

Marchiza îi arătă intendentului superior sipetul, apoi îl deschise, lăsând să se vadă în el teancuri de bilete şi o grămadă de aur. Fouquet se ridicase în aceeaşi clipă ca şi doamna de Bellière; rămase câtva timp pe gânduri, pe urmă, dintr-o dată, se trase înapoi, păli şi căzu pe un scaun, ascunzându-şi faţa în palme.

— Oh, marchiză, marchiză! murmură el.

— Ce este, domnule?

— Ce crezi oare despre mine, ca să-mi faci un asemenea dar?

— Despre dumneata?

— Fără îndoială.

— Dar să vedem ce crezi dumneata însuţi? Spune.

— Aceşti bani i-ai adus aici pentru mine; mi-i dai fiindcă mă ştii la strâmtoare. Oh, nu tăgădui, ghicesc totul. Oare nu-ţi cunosc eu inima?

— Ei bine, dacă îmi cunoşti inima, trebuie să vezi că eu îţi ofer inima.

— Aşadar, am ghicit! striga Fouquet. Eh, doamnă, într-adevăr, nu ţi-am dat niciodată dreptul să mă jigneşti astfel.

— Să te jignesc! murmură ea pălind. Ciudată gingăşie omenească! Mă iubeşti, mi-ai spus sau nu aşa? Mi-ai cerut sau nu, în numele acestei iubiri, reputaţia mea, onoarea mea? Iar când îţi ofer aceşti bani, mă refuzi!

— Marchiză, marchiză, ai fost liberă să-ţi păstrezi ceea ce numeşti reputaţia dumitale şi onoarea dumitale. Lasă-mi libertatea de a le păstra şi eu pe ale mele. Lasă-mă să mă ruinez, lasă-mă să cad sub povara urii ce mă înconjoară, sub povara greşelilor pe care le-am săvârşit, sub povara chiar a remuşcărilor mele; dar, în numele cerului, marchiză, nu mă zdrobi sub această ultimă lovitură!

— Adineauri te arătaseşi lipsit de spirit, domnule Fouquet — zise ea.

— Se poate, doamnă.

— Iar acum iată-te lipsit de inimă.

Fouquet îşi apăsă mâna crispată peste pieptul gâfâind.

— Striveşte-mă, doamnă — murmură el — n-am ce să răspund.

— Ţi-am oferit prietenia mea, domnule Fouquet.

— Da, doamnă; dar te-ai mărginit la atât.

— Ceea ce fac dovedeşte o prietenă?

— Fără îndoială.

— Şi respingi această dovadă a prieteniei mele?

— O resping.

— Priveşte-mă în faţă, domnule Fouquet. Ochii marchizei scânteiară. Îţi ofer dragostea mea.

— Oh, doamnă! îngână Fouquet.

— Te iubesc, mă auzi, de multă vreme; femeile au, ca şi bărbaţii, falsele lor gingăşii. Te iubesc de mult, dar nu voiam să ţi-o spun.

— Oh! făcu Fouquet, împreunându-şi mâinile.

— Ei bine, ţi-o spun acum. Mi-ai cerut această dragoste în genunchi, iar eu ţi-am refuzat-o; eram oarbă, cum ai fost şi dumneata adineauri. Iată iubirea mea, ţi-o ofer întreagă.

— Da, iubirea, dar numai iubirea.

— Iubirea mea, fiinţa mea, viaţa mea! Totul, totul, totul!

— Oh, Doamne! exclamă Fouquet uluit.

— Îmi primeşti dragostea?

— Oh, dar mă striveşti sub greutatea propriei mele bucurii!

— Vei fi mulţumit, spune, spune... dacă voi fi întreagă a dumitale?

— E cea mai mare fericire!

— Atunci, ia-mă. Dar, dacă îţi sacrific o prejudecată, sacrifică-mi şi dumneata un scrupul.

— Doamnă, doamnă, nu mă ispiti!

— Prietene, prietene, nu mă refuza!

— Oh, ia seama la ceea ce propui!

— Fouquet, un cuvânt... "Nu!"... şi voi deschide această uşă — zise ea, arătând uşa ce dădea în stradă. Şi nu mă vei mai vedea. Un alt cuvânt... "Da!"... şi te voi urma unde vei voi, cu ochii închişi, fără apărare, fără împotrivire, fără remuşcări.

— Élise!... Élise!... Dar acest sipet?

— E zestrea mea.

— E ruina ta! strigă Fouquet, răscolind aurul şi hârtiile. E aici un milion...

— Exact... Podoabele mele, care nu-mi vor mai folosi la nimic dacă nu mă iubeşti, care nu-mi vor mai folosi, de asemeni, dacă mă vei iubi aşa cum te iubesc eu!

— Oh, e prea mult, prea mult! murmură Fouquet. Cedez, cedez, fie numai şi pentru a preamări acest devotament. Primesc zestrea...

— Iată şi femeia — adăugă marchiza, aruncându-se în braţele lui.

Capitolul XXXIII

Pe terenul lui Dumnezeu

În acest timp, Buckingham şi de Wardes făceau, în bună tovărăşie şi într-o înţelegere deplină, drumul de la Paris la Calais.

Buckingham se grăbise să-şi ia rămas bun de la cei de la curte, în aşa fel încât întrevederile cele mai importante le scurtă cât putu mai mult. Vizitele la *Domnul* şi la *Doamna*, la regina cea tânără şi la regina văduvă fuseseră reduse la una singură pentru toate aceste persoane. Aceasta ca o măsură de

prevedere luată de regina-mamă, care-l cruţa astfel de neplăcerea de a mai sta singur de vorbă cu *Domnul* şi de primejdia de a o revedea pe *Doamna*.

Buckingham îl îmbrăţişă pe de Guiche şi pe Raoul, asigurându-l pe cel dintâi de întreaga lui consideraţie, iar pe al doilea de o statornică prietenie, sortită să învingă toate piedicile şi să nu se lase zdruncinată nici de depărtare, nici de trecerea timpului.

Carele cu încărcăturile lor plecaseră înainte; el porni la drum seara, în trăsură, împreună cu întreaga sa curte.

De Wardes, nemulţumit că fusese silit să se ţină, ca să spunem aşa, de coada acestui englez, căutase în mintea lui ageră toate mijloacele spre a scăpa de această povară; dar nimeni nu-i dădu nici o mână de ajutor, astfel că se văzu nevoit să tragă ponoasele pentru înţepăturile şi pentru vorbele lui răutăcioase. Cei cărora li s-ar fi putut destăinui, în calitate de oameni de spirit, i-ar fi râs în nas, vorbindu-i de superioritatea ducelui. Ceilalţi, mai greu de urnit, dar mai cumpăniţi, i-ar fi aruncat în faţă ordinele regelui, care opreau duelul. Alţii, în sfârşit şi aceştia erau cei mai numeroşi, deşi, din bunătate creştinească sau din mândrie naţională, i-ar fi putut da un sprijin, n-aveau chef să înfrunte o dizgraţie şi cel mult le-ar fi şoptit miniştrilor la ureche că plecarea ducelui ar putea degenera într-un mic masacru. Astfel că, mai de voie, mai de nevoie, de Wardes îşi pregăti lucrurile de drum, luă doi cai şi, urmat de un singur lacheu, se îndreptă spre bariera de unde urma să ia trăsura lui Buckingham.

Ducele îşi primi rivalul ca şi cum ar fi legat cea mai plăcută cunoştinţă: se strânse ca să-i facă loc în cupeu, îi oferi zaharicale, îi acoperi genunchii cu mantia căptuşită cu blană de jder, care stătea aruncată pe bancheta din faţă. Apoi vorbiră:

— Despre curte, fără să pomenească nimic de *Doamna*;

Despre *Domnul*, fără să pomenească nimic de căsnicia lui;

Despre rege, fără să pomenească de cumnata lui;

Despre regina-mamă, fără să pomenească de nora ei:

Despre regele Angliei, fără să pomenească de sora lui;

Despre starea sufletească a fiecărui călător, fără să rostească nici un nume primejdios.

Astfel, călătoria, care se continua în etape scurte, fu plăcută.

Astfel, Buckingham, adevărat francez prin spirit şi prin educaţie, fu încântat că-şi alesese un atât de bun însoţitor de drum.

Ospeţe gustoase servite în pripă, întreceri la călărie prin frumoasele lunci întâlnite în drum, vânători de iepuri, căci ducele îşi luase cu sine ogarii şi timpul se scurgea repede şi în voioşie.

Buckingham se asemăna puţin cu acest minunat fluviu Sena, care îmbrăţişează de o mie de ori Franţa în cotiturile lui amoroase, înainte de a se hotărî să se reverse în ocean. Dar, părăsind Franţa, Buckingham ducea şi mai mult dorul noii franceze pe care o condusese la Paris; nu era gând care să nu-i stârnească o amintire şi, prin urmare, un regret. De aceea, când, uneori, se adâncea în gânduri, în ciuda marii lui stăpâniri de sine, de Wardes îl lăsa să plutească în reveriile sale. Această delicateţe l-ar fi înduioşat de bună seamă pe Buckingham şi i-ar fi schimbat dispoziţiile cu privire la de Wardes dacă acesta, chiar tăcând din gură, ar fi avut o privire mai puţin răutăcioasă şi un zâmbet mai puţin fals. Dar ura din instinct e neînfrântă: nimic nu o poate stinge; un pumn de cenuşă o acoperă uneori, însă ea coace sub această cenuşă cu şi mai multă furie.

După ce se bucurară de toate petrecerile pe care le puteau întâlni pe drum, ajunseră, în sfârşit, la Calais. Era către apusul zilei a şasea. Încă din ajun, oamenii ducelui o luaseră înainte şi pregătiseră o barcă. Această barcă era menită să-i ducă până la iahtul ce rătăcea prin larg, de-a lungul coastei, sau se oprea în loc, la două sau trei bătăi de tun de ţărm, atunci când îşi simţea aripile albe obosite. Barca, ducându-se şi venind de câteva ori, avea să care la bord toate echipajele ducelui.

Caii fură urcaţi în barcă, de aici fură ridicaţi pe puntea corăbiei cu ajutorul unor cuşti făcute anume şi căptuşite în aşa fel, încât copitele cailor, chiar în momentele de panică sau nerăbdare, se loveau de pereţii moi; aceşti pereţi îi apărau în acelaşi timp şi de juliturile ce le-ar fi ştirbit frumuseţea. Opt din aceste cuşti, puse unele peste altele, umpleau fundul corăbiei. După cum se ştie, în timpul scurtelor traversări pe mare, caii, tremurând de spaimă, nu mănâncă nimic, ba chiar se zbârlesc la vederea celei mai bune hrane pe care o primesc cu atâta bucurie pe uscat.

Încetul cu încetul, întregul echipaj al ducelui fu astfel transportat pe iaht şi atunci oamenii lui se reîntoarseră pentru

a-l vesti că totul era gata şi că, dacă doreşte să se îmbarce împreună cu gentilomul francez, nu-i mai aşteaptă decât pe ei. Căci nimeni nu-şi închipuia că gentilomul francez ar fi putut avea de încheiat cu milordul duce şi alte socoteli decât acelea ale prieteniei. Buckingham îi răspunse stăpânului bărcii că el ar fi gata de plecare, dar cum marea era prea frumoasă, iar sfârşitul zilei făgăduia un apus de soare minunat, se gândea să nu se îmbarce decât peste noapte, rămânând sa facă, la înserare, o plimbare pe ţărm. De altfel, adăugă el, aflându-se într-o foarte bună tovărăşie, nu avea nici o grabă să se îmbarce pe corabie. Spunând acestea, le arătă oamenilor care-l înconjurau măreaţa privelişte a cerului împurpurat la orizont şi treptele de nori scămoşaţi ce urcau de la discul soarelui până la zenit, semănând cu un lanţ de munţi ale căror vârfuri ar fi îngrămădite unul într-altul. Toată această învălmăşeală de nori era smălţuită la bază cu un fel de spumă însângerată ce căpăta culorile opalului şi sidefului pe măsură ce privirea se ridica de jos în sus. Marea, la rândul ei, era brăzdată de aceleaşi reflexe şi pe fiecare creastă de val albastru scânteia un punct de lumină, asemenea unui rubin aşezat în raza unei lămpi. Înserarea caldă, miresmele sărate îndrăgite de visătorii cu închipuirea aprinsă, vântul de răsărit suflând în adieri blinde şi potolite, apoi, în depărtare, iahtul profilându-se negru, cu formele lui ascuţite, pe fondul cerului împurpurat, iar ici şi colo pânzele triunghiulare ale goeletelor înclinate în azur ca nişte aripi de pescăruşi ce calcă apa, priveliştea merita, într-adevăr, să fie admirată.

Gloata curioşilor se ţinea după valeţii cu fireturi de aur, printre care, zărindu-l pe intendent şi pe secretar, mulţi credeau că-l văd pe stăpân şi pe prietenul lui. Cât despre Buckingham, îmbrăcat foarte simplu, cu o vestă de mătase cenuşie şi cu o haină până la genunchi, de catifea violetă, cu pălăria trasă pe ochi, fără decoraţii şi broderii, nu era luat în seamă mai mult decât era de Wardes, îmbrăcat în negru ca un procuror.

Oamenii ducelui primiseră însărcinarea să aştepte la ţărm cu o barcă pregătită pentru transportarea stăpânului lor, dar fără a veni să-l ia mai înainte ca el sau prietenul lui să-i fi chemat. Orice-ar vedea că se întâmplă! adăugase el apăsând pe aceste cuvinte, în aşa fel ca ele să fie bine înţelese.

După câţiva paşi făcuţi pe plajă, Buckingham îi spuse lui de Wardes:

— Cred, domnule, că a sosit vremea să ne luăm rămas bun. Uite, marea se umflă, în zece minute ea se va întinde aşa de mult peste nisipul pe care călcăm, încât nu vom mai avea unde să punem piciorul.

— Milord, sunt la dispoziţia dumitale, numai că...

— Numai că ne aflăm încă pe pământul regelui, nu-i aşa?

— Asta vream să spun.

— Ei bine, atunci vino; se află acolo, după cum vezi, un fel de insuliţă înconjurată de o apă mică; apa creşte însă necontenit şi insuliţa tinde să dispară din minut în minut. Această insulă îi aparţine lui Dumnezeu, căci ca se află între fluxul şi refluxul mării, astfel că regele n-o are trecută pe hărţile sale. O vezi?

— O văd. Dar acum nu putem să ajungem la ea fără să ne udăm la picioare.

— Da, însă observă că ea formează un dâmb destul de înalt şi că apa creşte de jur împrejur, ocolindu-i vârful. Înseamnă că ne vom putea întâlni foarte bine pe acea mică scenă. Ce părere ai?

— Eu voi socoti bine ales orice loc unde spada mea va avea cinstea de a se încrucişa cu a dumitale, milord.

— Ei bine, dacă-i aşa, haide. Îmi pare nespus de rău că te voi sili să te uzi la picioare, domnule de Wardes, dar va trebui, cred, să-i poţi spune regelui: "Sire, nu m-am duelat pe pământul maiestăţii voastre". E poate ceva cam subtil în asta, dar, de când cu Port-Royal-ul, dumneavoastră plutiţi în subtilităţi. Oh, să nu ne plângem însă, asta vă face să aveţi un spirit plin de farmec şi care nu vă aparţine decât dumneavoastră, francezilor. Dacă vrei, să ne grăbim,

domnule de Wardes, căci, iată, marea se umflă şi noaptea se lasă.

— Dacă nu merg mai repede, milord, este fiindcă nu vreau să ţi-o iau înainte. Nu te-ai udat, domnule duce?

— Până acum nu. Dar ia priveşte colo: caraghioşii aceia ai mei se tem să nu ne înecăm şi sunt gata să ne sară în ajutor cu barca. Iată-i cum saltă pe crestele valurilor şi ce ciudaţi par; dar asta îmi dă rău de mare. N-ai vrea să ne întoarcem cu spatele la ei?

— Dacă te vei întoarce cu spatele la ei, vei avea soarele în faţă, milord.

— Oh, soarele e slab la ceasul acesta şi va dispare în curând; nu te nelinişti în privinţa asta.

— Cum doreşti, milord; dacă mi-am spus părerea, am făcut-o din delicateţe.

— Ştiu, domnule de Wardes, şi-ţi apreciez observaţia. Nu vrei să ne scoatem hainele?

— Cum hotărăşti, milord.

— E mai comod.

— Atunci, sunt gata.

— Spune-mi, domnule de Wardes, dar deschis, fără nici o jenă, te simţi cumva prost pe nisipul acesta ud, sau te mai consideri încă pe teritoriu francez? Dacă da, ne putem bate în Anglia sau pe puntea iahtului meu.

— E foarte bine aici, milord; atât doar, am onoarea de a-ţi atrage atenţia, că marea creşte mereu, astfel încât abia vom avea timp...

Buckingham făcu un semn de încuviinţare, îşi scoase haina şi-o aruncă pe nisip. De Wardes făcu la fel. Cele două trupuri, albe ca nişte stafii pentru cei care le priveau de pe ţărm, se desenau clare în umbra roşie-violetă ce cobora din cer.

— Pe legea mea, domnule duce, nu vom putea face nici o mişcare aici! zise de Wardes. Nu simţi cum se afundă picioarele în nisip?

— Sunt îngropat până la glezne — răspunse Buckingham, fără să mai vorbesc de apa care ne pătrunde.

— Eu sunt ud tot... În gardă, domnule duce!

De Wardes trase spada din teacă. Ducele îl imită.

— Domnule de Wardes — spuse atunci Buckingham — un ultim cuvânt, te rog... Mă bat cu dumneata fiindcă nu te iubesc, fiindcă mi-ai sfâşiat inima luând în râs o anumită pasiune a mea, pe care o mărturisesc în clipa de faţă şi pentru care aş fi foarte fericit să-mi dau viaţa. Eşti un om rău, domnule de Wardes şi vreau să fac toate sforţările pentru a te ucide; căci, simt asta, dacă nu vei muri în această luptă, vei face mai târziu mult rău prietenilor mei. Iată ce aveam să-ţi spun, domnule de Wardes.

Şi Buckingham salută.

— Iar eu, milord, iată ce am a-ţi răspunde: nu te-am urât mai înainte; dar acum, că ai ghicit cu cine ai de-a face, te urăsc şi mă voi strădui din toate puterile mele să te ucid.

Şi de Wardes îl salută la rându-i pe Buckingham.

În aceeaşi clipă, spadele li se încrucişară; două fulgere se întâlniră în întuneric. Lamele de oţel se căutau, se aşteptau, se atingeau. Dar amândoi erau buni spadasini; primele mişcări nu duseră la nici un rezultat.

Noaptea se lăsase repede. Bezna era atât de adâncă, încât atacau şi se apărau călăuziţi numai de instinct. Deodată, de Wardes simţi că spada lui se oprise în ceva: îl împunsese pe Buckingham în umăr. Spada ducelui se lăsă în jos, o dată cu braţul.

— Oh! făcu el.

— Atins, nu-i aşa, milord? zise de Wardes, retrăgându-se doi paşi înapoi.

— Da, domnule, însă uşor.

— Totuşi, ai ieşit din gardă.

— E prima senzaţie produsă de fierul rece; dar mi-am revenit. Să reîncepem, te rog, domnule. Şi, degajând cu o sinistră avântare a spadei, ducele zgârie pieptul marchizului. Atins, de asemeni — zise el.

— Nu — răspunse de Wardes, rămânând nemişcat.

— Nu se poate! Îţi văd cămaşa roşie! strigă Buckingham.

— Atunci — mârâi de Wardes furios — atunci... primeşte!

Şi, fandând cu pricepere, străpunse antebraţul lui Buckingham. Vârful spadei trecu printre cele două oase. Buckingham îşi simţi braţul drept paralizat; întinse braţul stâng, înhăţă spada, gata să-i cadă din mâna amorţită, şi, înainte ca de Wardes să se fi pus în gardă, îi străpunse pieptul. De Wardes se clătină, genunchii i se îndoiră şi, lăsându-şi spada înfiptă în braţul ducelui, căzu în apă, care se înroşi cu un reflex mai real decât acela răsfrânt din norii amurgului.

De Wardes nu murise. Dar îşi dădea seama de primejdia îngrozitoare ce-l ameninţa: marea avea să-l înghită. Ducele simţi şi el primejdia. Cu un efort brusc şi cu un strigăt ascuţit de durere, smulse spada înfiptă în braţul lui şi, întorcându-se către de Wardes, îl întrebă:

— Ai murit, marchize?

— Nu — răspunse de Wardes cu glasul înăbuşit de sângele ce-i năvălea din plămâni spre gâtlej — dar nu mai am mult.

— Ei bine, ce-i de făcut? Să vedem, poţi merge?

Buckingham îl ridică într-un genunchi.

— Cu neputinţă — rosti de Wardes. Apoi, recăzând, murmură: Cheamă-ţi oamenii, sau mă înec.

— Haide! strigă Buckingham. Hei, cei din barcă! Veniţi repede, repede!

Barca începu să înainteze pe apă, dând din toate vâslele. Dar marea creştea mai repede decât putea să alerge barca. Buckingham văzu că de Wardes era gata să fie acoperit de un talaz; cu braţul său stâng, teafăr şi nerănit, îl cuprinse de grumaz şi-l trase mai sus. Valul se revărsă până în dreptul brâului, dar nu-l putu mişca din loc. Ducele porni apoi spre ţărm. Dar abia făcu zece paşi, că un al doilea talaz, mai mare, mai ameninţător, mai furios decât primul, îl lovi în coşul pieptului, îl prăvăli la pământ şi îl acoperi. Apoi, la reflux, trupul ducelui şi al lui de Wardes rămaseră întinse pe nisip. De Wardes leşinase.

În acel moment, patru mateloţi ai ducelui, înţelegând primejdia, se aruncară în apă şi, într-o secundă, fură lângă Buckingham. Mare le fu spaima când îl văzură pe stăpânul lor plin de sânge pe măsură ce apa se scurgea de pe el spre genunchi şi spre picioare. Voiră să-l ia pe braţe.

— Nu, nu! zise ducele. La ţărm, marchizul, la ţărm!

— Moarte! Moarte francezului! strigară surd englezii.

— Caraghioşilor! se răsti ducele, rididându-se cu un gest superb şi împroşcându-i cu sânge. Supuneţi-vă! Domnul de Wardes la ţărm, domnul de Wardes la adăpost de orice pericol, altfel vă spânzur pe toţi!

Între timp se apropiase şi barca. Secretarul şi intendentul săriră la rândul lor în apă şi veniră lângă marchiz. Acesta nu mai dădea semne de viaţă.

— Veţi răspunde cu capul de acest om! zise ducele. La ţărm! Domnul de Wardes la ţărm!

Fu luat pe braţe şi fu dus pe nisipul uscat, unde marea nu ajungea niciodată. Câţiva curioşi, precum şi vreo cinci-şase pescari, se strânseseră la mal, atraşi acolo de neobişnuitul spectacol al celor doi oameni care se duelau în apa ce le ajungea până la genunchi. Pescarii, văzând că vine spre ei un grup de oameni ducând pe braţe un rănit, intrară şi ei până la glezne în apă. Englezii le dădură rănitul în clipa când acesta începea să-şi redeschidă ochii. Apa sărată a mării şi nisipul

mărunt îi pătrunseseră în răni, pricinuindu-i dureri de nedescris.

Secretarul ducelui scoase din buzunar o pungă plină şi i-o înmână celui care părea mai vrednic dintre cei de faţă.

— Din partea stăpânului meu, milordul duce de Buckingham — îi spuse el — pentru a i se da domnului marchiz de Wardes toate îngrijirile ce se pot găsi.

Şi se reîntoarse, urmat de ai lui, până la barca în care se urcase cu mare greutate Buckingham, dar numai după ce văzuse că de Wardes era în afară de orice primejdie.

Marea crescuse şi mai mult; hainele brodate şi cingătorile de mătase fură năpădite de apă. Multe pălării fură luate de valuri. Cât despre hainele milordului duce şi a lui de Wardes, acestea fuseseră împinse de flux până la ţărm. De Wardes fu înfăşurat în haina ducelui, crezându-se că era a lui şi fu dus pe braţe spre oraş.

Capitolul XXXIV

Întreita iubire

După plecarea lui Buckingham, de Guiche îşi închipui că lumea era acum numai a lui, fără a o mai împărţi cu nimeni.

Domnul, care nu mai avea nici un motiv să fie gelos şi care, de altminteri, se lăsa tot mai mult în voia cavalerului de Lorraine, îngăduia în casa lui mai multă libertate decât ar fi putut să dorească chiar cei mai pretenţioşi.

La rândul său, regele, care prinsese gustul de a sta în preajma Prinţesei, născocea petreceri după petreceri pentru a face şederea la Paris cât mai plăcută; astfel că nu era zi fără o serbare la Palatul Regal sau fără o recepţie la Prinţ. Regele pusese să se facă pregătiri la Fontainebleau, unde avea să primească întreaga curte şi toată lumea era pe picior de plecare.

Prinţesa ducea viaţa cea mai ocupată cu putinţă. Glasul ei, pana sa, nu mai aveau nici o clipă de răgaz. Convorbirile cu de Guiche căpătau încetul cu încetul acel interes în care nu se

putea să nu se recunoască preludiile marilor pasiuni. Când ochii se înduioşează într-o discuţie despre culorile stofelor, când petreci un ceas vorbind despre calităţile şi parfumul unui flacon sau ale unei flori, sunt în acest soi de convorbiri cuvinte pe care toată lumea le aude, dar sunt şi gesturi sau suspine pe care nu toată lumea poate să le vadă.

După ce *Doamna* vorbise destul cu domnul de Guiche, vorbea şi cu regele, care venea s-o vadă cu regularitate în fiecare zi. Se juca, se făceau versuri, se alegeau devize şi embleme; primăvara aceasta nu era numai primăvara naturii, era tinereţea unei curţi întregi.

Regele era tânăr, frumos şi mai galant ca oricine altul. Iubea ca un îndrăgostit toate femeile, chiar şi pe regină, soţia lui. Dar marele rege era omul cel mai sfios sau cel mai rezervat din regatul său, încât nu-şi mărturisise nici măcar lui însuşi simţămintele proprii. Această sfială îl reţinea în marginile simplei politeţi şi nici o femeie nu putea să se laude că era preferată faţă de altele. Se putea presimţi că ziua când el îşi va declara imboldurile sufleteşti va fi aurora unei noi suveranităţi; dar el nu se declara. Domnul de Guiche se folosea de acest lucru, rămânând regele întregii curţi amoroase. Se spunea că-i trăsese clopotele domnişoarei de Montalais, se spunea că-i sfârâiau călcâiele după domnişoara de Châtillon; acum însă aproape că nu se mai uita la nici o femeie de la curte. N-avea ochi şi urechi decât pentru una singură. De aceea căută pe nesimţite să-şi cucerească un loc în casa *Domnului*, care-l iubea şi-l reţinea cât mai mult în preajma lui. Sălbatic din fire, fusese greu de ţinut pe loc înainte de venirea Prinţesei; după sosirea ei nu-i mai venea să părăsească palatul. Lucru care, observat de toată lumea, fu înregistrat mai ales de geniul rău al casei, cavalerul de Lorraine, căruia *Domnul* îi arăta o deosebită simpatie, fiindcă era totdeauna vesel, chiar şi în răutăţile sale şi avea mult duh, ceea ce făcea ca timpul să treacă într-un mod mai plăcut.

Cavalerul de Lorraine, spunem, văzând că de Guiche ameninţa să-l îndepărteze, recurse la un mijloc ce nu putea da greş. Dispăru, lăsându-l pe Prinţ în încurcătură. În prima zi a dispariţiei sale, *Domnul* aproape nu-i simţi lipsa, căci de Guiche era alături şi, în afară de convorbirile cu *Doamna*, el îşi consacră cu eroism ceasurile din zi şi din noapte Prinţului. A

doua zi însă, nevăzând pe nici unul în jurul său, Prinţul întrebă unde e cavalerul. I se răspunse că nimeni nu ştia nimic.

De Guiche, după ce-şi petrecuse dimineaţa alegând broderii şi franjuri cu *Doamna*, veni să-l consoleze pe Prinţ. Dar după-masă mai erau de cercetat nişte lalele şi de preţuit nişte ametiste: de Guiche se reîntoarse în salonul *Doamnei*.

Prinţul rămase iarăşi singur; era ora când îşi făcea toaleta; se pomeni dintr-o dată că e cel mai nenorocit dintre oameni şi întrebă din nou dacă se primise vreo veste de la cavaler.

— Nimeni nu ştie unde ar putea fi găsit domnul cavaler — fu răspunsul care i se dădu.

Domnul, neştiind cum să-şi mai omoare urâtul, se duse în haină de casă şi cu scufie pe cap la *Doamna*. Aici se aflau o mulţime de tineri care râdeau şi şuşoteau în toate colţurile: ici un grup de femei chicoteau pe înfundate în jurul unui bărbat; dincolo, Manicamp şi Malicorne erau răpiţi de Montalais, de domnişoara de Tonnay-Charente şi de alte două fete vesele. Mai departe, *Doamna* sta aşezată pe perne, iar de Guiche, în genunchi lângă ea, ţinea întinsă palma plină de perle şi pietre preţioase, dintre care Prinţesa le arăta cu degetul ei subţire şi alb pe cele care-i plăceau mai mult. În alt colţ, un cântăreţ din chitară îngâna nişte melodii spaniole după care Prinţesa se înnebunea de când le auzise cântate, cu o anumită melancolie, pentru regina cea tânără: numai că, ceea ce spaniola murmura cu pleoapele umezite de lacrimi, englezoaica fredona cu un surâs ce lăsa să i se vadă dinţii de sidef. Acest salon, astfel populat, prezenta cea mai veselă imagine a plăcerii.

Intrând, Prinţul fu surprins să vadă acolo atâta lume care se distra fără el. Fu atât de gelos, încât nu se putu stăpâni să nu strige, ca un copil:

— Cum, vă veseliţi aici şi eu mă plictisesc singur?

Vocea lui fu ca o bubuitură de tunet ce întrerupe dintr-o dată ciripitul păsărelelor într-un frunziş; se făcu o tăcere adâncă. De Guiche sări numaidecât în picioare. Malicorne se făcu mic în dosul rochiei domnişoarei de Montalais. Manicamp înalţă capul şi luă poziţia şi aerul cel mai ceremonios. Chitaristul vârî chitara sub o masă şi trase covorul ca să n-o vadă Prinţul. Singură *Doamna* nu se mişcă de la locul ei şi, zâmbindu-i soţului, îi răspunse:

— Ştiam că e ceasul când îţi faci toaleta.

— Şi care a fost ales pentru distracţii! bombăni Prinţul.

Această replică plină de supărare fu semnalul împrăştierii: femeile se risipiră ca un stol de păsări speriate; cântăreţul din chitară se topi ca o umbră; Malicorne, apărat de Montalais, care-şi întindea poalele rochiei, se strecură în dosul unei tapiserii. Cât despre Manicamp, el sări în ajutorul lui de Guiche, care, firește, rămăsese alături de *Doamna* şi amândoi înfruntară ciocnirea, laolaltă cu Prinţesa. Contele era prea fericit ca să se supere pe soţ; dar Prinţul era pornit împotriva soţiei lui. Acestuia îi trebuia un motiv de ceartă; îl căuta cu tot dinadinsul şi plecarea grăbită a celor de acolo, care se veseleau înainte de venirea lui şi păreau atât de tulburaţi de prezenţa sa, îi sluji ca pretext.

— Pentru ce fug toţi la ivirea mea? zise el pe un ton morocănos.

Doamna răspunse cu răceală că, de câte ori apare stăpânul, familia se retrage la o parte, din respect. Şi, rostind aceste cuvinte, ea făcu o strâmbătură atât de caraghioasă şi atât de glumeaţă, că de Guiche şi Manicamp nu se putură stăpâni şi izbucniră în râs. Prinţesa îi imită. Voioşia lor îl cuprinse şi pe Prinţ, care se văzu silit să se aşeze, deoarece, râzând, îşi pierdea mult din gravitatea sa. În sfârşit, el încetă să râdă, dar mânia îi spori. Era mai furios acum, din pricină că se lăsase cuprins de râs, decât fusese în clipa când îi văzuse pe ceilalţi râzând. Îl privea pe Manicamp cu ochi mari, neîndrăznind să-şi descarce mânia pe contele de Guiche.

Dar la un semn poate prea dispreţuitor, Manicamp şi de Guiche ieşiră. Astfel că Prinţesa rămase singură, începu să-şi strângă cu un aer trist perlele, fără a mai zâmbi măcar şi vorbi încă şi mai puţin.

— Observ fără nici un fel de greutate — zise Prinţul — că sunt primit ca un străin la dumneata, doamnă.

Şi ieşi foarte întărâtat. În cale se întâlni cu Montalais, care stătea în aticameră.

— E plăcut să vină cineva să vă vadă — zise el — dar numai de la uşă.

Montalais făcu plecăciunea cea mai adâncă.

— Nu înţeleg — zise ea — ceea ce alteţa voastră regală îmi face cinstea de a-mi spune.

— Spun, domnişoară, că atunci când râdeţi cu toţii în apartamentul *Doamnei*, e musafir nepoftit cel ce nu rămâne afară.

— Alteţa voastră regală nu se gândeşte la sine, de bună seamă, când spune asta.

— Dimpotrivă, domnişoară, tocmai despre mine vorbesc, tocmai la mine mă gândesc. E limpede, n-am motive să mă mândresc cu primirile ce mi se fac aici. Cum, într-o zi când la *Doamna*, adică la mine, se strânge lume şi se face muzică, într-o zi când vreau să mă distrez şi eu puţin, toţi fug... Ah, am ajuns, aşadar, spaima tuturor, încât toţi se retrag când mă văd?... Înseamnă oare că se petrec aici lucruri urâte în absenţa mea?

— Dar — răspunse Montalais — nu s-a făcut astăzi nimic în plus, monseniore, faţă de ceea ce se face în toate zilele.

— Cum, în toate zilele se râde aşa?

— Da, monseniore.

— În toate zilele sunt aici grupuri ca acelea pe care le-am văzut acum?

— Mereu la fel, monseniore.

— Şi, în fine, în toate zilele se zdrăngăneşte la strunele acelea?

— Monseniore, chitara s-a întâmplat să fie astăzi; dar când n-avem chitară, avem lăute şi flaute; femeile se plictisesc fără muzică.

— Mă rog! Dar bărbaţii aceia?

— Care bărbaţi, monseniore?

— Domnul de Guiche, domnul de Manicamp şi ceilalţi.

— Toţi fac parte din casa monseniorului.

— Da, da, ai dreptate, domnişoară.

Şi Prinţul intră în apartamentele sale. Era foarte abătut. Se trânti în cel mai adânc fotoliu, fără a se mai privi în oglindă.

— Unde poate să fie cavalerul? se întrebă el.

În apropierea Prinţului se afla un valet. Acesta îi auzi întrebarea.

— Nu se ştie, monseniore.

— Iarăşi acest răspuns!... Primul care-mi va mai răspunde: "Nu se ştie", va fi izgonit de aici.

Toată lumea, auzind aceasta, fugi din preajma Prinţului, aşa cum fugise şi din preajma Prinţesei. Atunci, Prinţul fu cuprins de o furie nespusă. Dădu cu piciorul într-un scrin, care se rostogoli pe parchet, sfărâmându-se în treizeci de bucăţi. Apoi, cu cel mai mare sânge rece, trecu în galerie şi răsturnă rând pe rând un vas de smalţ, un ibric de porfir şi un

candelabru de bronz. Totul făcu un zgomot asurzitor. Oamenii băgară capetele pe uşi.

— Ce doreşte monseniorul? cuteză să întrebe cu sfială căpitanul gărzilor.

— Fac muzică — răspunse monseniorul scrâşnind din dinţi.

Căpitanul gărzilor trimise să fie chemat în grabă medicul alteţei sale regale. Dar, înaintea medicului, sosi Malicorne, care-i spuse Prinţului:

— Monseniore, domnul cavaler de Lorraine mă urmează.

Prinţul îl privi atunci pe Malicorne şi-i zâmbi recunoscător. Într-adevăr, cavalerul de Lorraine intra pe uşă.

Capitolul XXXV

Gelozia domnului de Lorraine

Ducele de Orléans scoase un strigăt de mulţumire când îl zări pe cavalerul de Lorraine.

— Ah, ce fericire! exclamă el. Prin ce întâmplare te mai putem vedea? N-ai dispărut, aşa după cum se spunea?

— Ba da, monseniore.

— Un capriciu?

— Un capriciu? Eu să am capricii faţă de alteţa voastră? Respectul…

— Lasă încolo respectul, de care nu mi-ai dat dovadă niciodată. Te dezleg de el. Pentru ce-ai plecat?

— Pentru că-i eram întru totul de prisos monseniorului.

— Fii mai lămurit.

— Monseniorul are în preajma sa oameni mult mai distractivi decât aş putea fi eu. Nu mă simt în stare să lupt; de aceea m-am retras.

— Toată această rezervă n-o văd întemeiată. Care sunt oamenii contra cărora nu vrei să lupţi? Guiche?

— Nu numesc pe nimeni.

— Dar e absurd! Te stinghereşte Guiche?

— Nu spun asta, monseniore! Nu mă faceţi să vorbesc , ştiţi prea bine că de Guiche este unul dintre prietenii noştri buni.

— Atunci cine?

— Iertaţi-mă, monseniore, dar să schimbăm vorba, vă rog.

Cavalerul ştia foarte bine că setea şi curiozitatea se aţâţă cu atât mai mult atunci când înlături băutura sau explicaţiile.

— Nu, vreau să aflu pentru ce-ai dispărut!

— Ei bine, am să v-o spun; dar să n-o luaţi în nume de rău.

— Vorbeşte!

— Mi-am dat seama că devenisem stânjenitor.

— Pentru cine?

— Pentru *Doamna*.

— Cum asta? rosti Prinţul uimit.

— Foarte simplu: *Doamna* e poate geloasă de prietenia pe care binevoiţi să mi-o acordaţi.

— Ţi-a mărturisit-o ea?

— Monseniore, *Doamna* nu-mi adresează niciodată cuvântul, mai ales de la o vreme încoace.

— De când?

— Din clipa când domnul de Guiche, plăcându-i mai mult decât mine, e primit la orice oră.

Prinţul roşi.

— La orice oră?... Ce înseamnă cuvintele acestea, cavalere? zise el cu asprime.

— Vedeţi dar, monseniore, că am izbutit să vă supăr? Ştiam că aşa are să se întâmple.

— Nu mă superi, însă rosteşti vorbele cam la repezeală, întrucât *Doamna* îl preferă pe Guiche mai mult decât pe dumneata?

— Nu voi mai spune nimic — zise cavalerul cu un salut plin de ceremonie.

— Dimpotrivă, vreau să vorbeşti. Dacă te-ai retras din pricina asta, înseamnă că eşti gelos.

— Se cuvine să fii gelos atunci când iubeşti, monseniore; oare alteţa voastră nu e gelos pe *Doamna*? Dacă alteţa voastră ar vedea întotdeauna pe cineva în preajma *Doamnei*, pe cineva tratat cu prea multă îngăduinţă, n-ar intra la gânduri? Ne apărăm prietenii la fel ca şi iubirea. Alteţa voastră regală mi-a făcut uneori marea cinste de a mă numi prietenul său.

— Da, da, însă iată încă un cuvânt cu două înţelesuri; cavalere, ai astăzi o conversaţie nefericită.

— Care cuvânt, monseniore?

— Ai spus *cineva tratat cu prea multa îngăduinţă...* Ce înţelegi dumneata prin această *îngăduinţă*?

— Ceva foarte simplu, monseniore — răspunse cavalerul cu o mare voie bună. Astfel, de pildă, când un soţ vede că soţia lui cheamă de preferinţă pe cutare sau cutare bărbat lângă ea, când acest bărbat se găseşte totdeauna la căpătâiul patului ei sau la portiera trăsurii sale, când în marginea poalelor rochiilor soţiei se găseşte oricând un locşor unde să calce piciorul acestui bărbat, când amândoi se întâlnesc în afara subiectelor conversaţiei, când floarea uneia este de aceeaşi culoare cu paglica celuilalt, când muzica se face în apartament, iar supeul se ia în dormitor, când, la apariţia soţului, toţi amuţesc în jurul soţiei, când soţul se pomeneşte pe neaşteptate că are drept prieten pe cel mai îndatoritor, pe cel mai tandru dintre bărbaţi, deşi, cu opt zile mai înainte, acesta părea cel mai puţin al lui... atunci...

— Atunci, încheie.

— Atunci, spun, monseniore, soţul are tot dreptul să fie gelos. Dar toate aceste amănunte nu-şi au rostul, ele n-au nici o legătură cu ceea ce vorbeam noi.

Prinţul se frământa, se străduia să răspundă ceva.

— Nu mi-ai spus totuşi — sfârşi el prin a rosti — pentru ce te-ai depărtat. Adineauri spuneai c-ai făcut-o de teamă să nu stingereşti pe cineva, ai adăugat chiar c-ai remarcat la *Doamna* o înclinare de a-l favoriza pe de Guiche.

— Ah, monseniore, n-am spus asta.

— Ba da!

— Dar, dacă am spus-o, nu mă gândeam la nimic rău.

— În sfârşit, te-ai gândit la ceva?

— Monseniorul mă pune în încurcătură.

— Nu-i nimic, vorbeşte. Dacă spui adevărul, pentru ce să te pun în încurcătură?

— Eu spun totdeauna adevărul, monseniore, dar şovăi mereu când e vorba să repet ceea ce aud de la alţii.

— Ah, să repeţi... Atunci se pare că s-a spus ceva?

— Mărturisesc că mi-a vorbit cineva.

— Cine?

Cavalerul luă o înfăţişare aproape încruntată.

— Monseniore — zise el — mă supuneţi unei anchete, mă trataţi ca pe un acuzat în faţa judecăţii... numai că zvonurile care zboară pe lângă urechea unui gentilom nu se opresc totdeauna acolo. Alteţa voastră vrea să dau acestor zvonuri însemnătatea unui eveniment?

— În sfârşit — adăugă Prinţul cu ciudă — un fapt e sigur şi anume acela că te-ai retras din pricina acestor zvonuri.

— Trebuie să spun adevărul: mi s-a vorbit despre stăruinţele domnului de Guiche pe lângă *Doamna*, atât şi nimic mai mult; o plăcere nevinovată, repet, şi, pe deasupra, îngăduită. Monseniorul să nu fie însă nedrept şi să nu împingă lucrurile prea departe. Asta nu vă priveşte.

— Nu mă priveşte când se vorbeşte despre stăruinţele lui de Guiche pe lângă *Doamna*?...

— Nu, monseniore, nu; şi ceea ce vă spun i-aş spune-o şi lui de Guiche însuşi, atât de curată mi se pare curtea pe care i-o face *Doamnei*; i-aş spune-o şi ei însăşi. Dar ştiţi de ce mă tem? Mă tem să nu fiu luat drept un gelos din pricina favorurilor, când eu nu sunt gelos decât din prietenie. Vă cunosc partea slabă, ştiu că, atunci când iubiţi, nu vreţi să mai ţineţi seamă de nimic. Or, o iubiţi pe *Doamna*, şi, de altminteri, cine n-ar iubi-o? Urmăriţi bine cercul în care vă plimb: *Doamna* l-a remarcat printre prietenii noştri pe cel mai chipeş şi mai atrăgător; ea ne va face să-l privim pe acesta în aşa fel, încât îi veţi lăsa pe planul al doilea pe ceilalţi. Dispreţul vostru m-ar face să mor; e destul să-l îndur pe cel al *Doamnei*. De aceea, m-am hotărât, monseniore, să las locul celui favorit, a cărui fericire o invidiez, păstrându-i totuşi o prietenie sinceră şi o sinceră admiraţie. Spuneţi, aveţi ceva împotriva acestui fel de a privi lucrurile? Este al unui bărbat galant? Purtarea mea e vrednică de un prieten adevărat? Răspundeţi-mi măcar un cuvânt, acum, după ce m-aţi interogat cu atâta asprime.

Prinţul se aşezase, îşi ţinea tâmplele în mâini şi-şi răvăşea părul cu degetele. După o tăcere destul de lungă pentru ca tânărul cavaler să fi putut cântări efectul manevrelor lui oratorice, monseniorul se ridică.

— Ia să vedem — zise el — dar să fii deschis.

— Ca întotdeauna.

— Bun! Ştii prea bine că noi am observat ceva în legătură cu extravagantul acela de Buckingham.

— Oh, monseniore, n-o învinovăţiţi pe *Doamna*, sau vă părăsesc pentru totdeauna! Cum, aici aţi ajuns? La bănuieli?

— Nu, nu, cavalere, n-o bănuiesc pe *Doamna*; dar în sfârşit... văd.... compar...

— Buckingham era un nebun.

— Un nebun asupra căruia chiar tu mi-ai deschis ochii.

— Nu, nu — protestă cu însufleţire cavalerul — nu eu v-am deschis ochii, ci de Guiche! Oh, să nu confundăm!

Şi începu să râdă cu acel râs strident ce seamănă cu un şuier de năpârcă.

— Da, da, într-adevăr... tu spui doar câteva vorbe, pe când Guiche se arăta de-a dreptul gelos.

— Cred şi eu — adăugă cavalerul pe acelaşi ton — el luptă pentru altar şi cămin.

— Cum ai spus? întrebă Prinţul cu semeţie şi revoltat de această glumă perfidă.

— Fără îndoială, nu este oare domnul de Guiche primul gentilom al casei voastre?

— În sfârşit — răspunse Prinţul ceva mai calm — crezi că această pasiune a lui Buckingham a fost observată?

— Se-nţelege!

— Ei bine şi zici că şi a domnului de Guiche e observată la fel?

— Dar, monseniore, recădeţi în aceeaşi greşeală; nimeni nu spune că domnul de Guiche ar avea vreo pasiune.

— Bine, bine!

— Vedeţi, monseniore, ar fi mai bine, de o sută de ori mai bine, să mă lăsaţi să dispar, decât să vă stârnesc, cu scrupulele mele, nişte bănuieli pe care *Doamna* le-ar considera drept crime şi ar avea dreptate.

— Ce-ai face în locul meu?

— Un lucru înţelept.

— Care?

— N-aş mai lua în seamă vanitatea acestor epicurieni noi şi în felul acesta zvonurile ar cădea de la sine.

— Voi vedea, voi chibzui.

— Oh, aveţi destul timp, primejdia nu e mare şi apoi nu e vorba nici de primejdie, nici de pasiune; e vorba numai de teama pe care o am de a vedea că prietenia voastră pentru mine slăbeşte. De îndată ce-mi veţi reda încrederea cu aceeaşi bunăvoinţă, nici un alt gând nu-mi va mai trece prin minte.

Prinţul clătină din cap ca şi cum ar fi vrut să spună: "Dacă ţie nu-ţi va mai trece, mie îmi va trece!"

Dar, sosind ora dejunului, monseniorul trimise să fie prevenită *Doamna*. I se aduse răspunsul că *Doamna* nu putea să ia parte la masa mare şi că avea să prânzească la dânsa.

— Eu n-am nici o vină — zise Prinţul. Azi-dimineaţă am căzut pe neaşteptate în momentul când se veseleau cu muzică, am făcut pe gelosul şi acum sunt pedepsit.

— Vom lua masa singuri — zise cavalerul cu un suspin. Îmi pare rău de de Guiche.

— Oh, lui Guiche îi va trece repede supărarea, e o fire bună!

— Monseniore — spuse deodată cavalerul — mi-a venit o idee: adineauri, în timpul convorbirii noastre, poate că am amărât pe alteţa voastră şi v-am trezit anumite bănuieli. Se cade să fiu tot eu împăciuitorul... Mă duc să-l caut pe conte şi să-l aduc încoace.

— Ah, cavalere, eşti un suflet minunat!

— Spuneţi asta ca şi cum aţi fi surprins.

— Doamne, dar nu eşti în fiecare zi atât de drăguţ!

— Fie; în schimb, ştiu să îndrept o greşeală pe care am săvârşit-o, mărturisiţi!

— Mărturisesc!

— Alteţa voastră vrea să-mi facă plăcerea de-a aştepta aici câteva clipe?

— Bucuros, du-te... voi încerca costumul pentru Fontainebleau.

Cavalerul plecă şi îşi chemă oamenii săi cu o mare grijă, ca şi cum le-ar fi dat nişte ordine tainice. Toţi porniră în diferite direcţii, în timp ce el îşi păstră valetul de cameră.

— Află — îi spuse — dar află numaidecât dacă domnul de Guiche nu-i la *Doamna*. Însă, vezi, cum vei afla asta?

— Foarte uşor, domnule cavaler: îl voi întreba pe Malicorne, care va afla de la domnişoara de Montalais. Dar trebuie să vă spun de la început că întrebarea va fi de prisos, căci toţi oamenii domnului de Guiche sunt plecaţi: probabil că şi stăpânul lor a plecat o dată cu ei.

— Informează-te totuşi.

Nu trecură nici zece minute şi valetul de cameră se reîntoarse, îl trase într-un chip misterios pe stăpânul său pe o

scară de serviciu şi-l făcu să intre într-o cămăruţă a cărei fereastră dădea spre grădină.

— Ce s-a întâmplat? întrebă cavalerul. Pentru ce atâtea precauţiuni?

— Priviţi, domnule — zise valetul de cameră.

— Ce?

— Priviţi acolo jos, sub castan.

— Bine... Ah, Doamne, îl văd pe Manicamp, care aşteaptă; ce aşteaptă oare?

— Veţi vedea îndată, dacă veţi avea puţină răbdare... Colo, acum vedeţi?

— Văd unul, doi, patru muzicanţi cu instrumentele lor şi după ei, împingându-i din urmă, pe de Guiche în persoană. Dar ce face acolo?

— Aşteaptă să i se deschidă uşa cea mică de la scara doamnelor de onoare; va urca pe acolo la *Doamna*, unde se va auzi o nouă cântare în timpul mesei.

— E foarte frumos ceea ce-mi spui.

— Nu-i aşa, domnule?

— Domnul Malicorne ţi-a spus toate astea?

— El însuşi.

— Ţine la tine deci?

— Ţine la *Domnul*.

— Pentru ce?

— Pentru că vrea să facă parte din casa sa.

— La naiba, va face! Ce ţi-a dat pentru asta?

— Taina pe care v-o vând, domnule.

— Ţi-o plătesc cu o sută de pistoli. Ţine!

— Mulţumesc, domnule... Priviţi, uşa cea mică se deschide şi o femeie cheamă muzicanţii înăuntru.

— E Montalais.

— Mai încet, domnule, nu rostiţi prea tare acest nume; cine spune Montalais, spuse Malicorne. Dacă vă puneţi rău cu unul, aveţi de furcă cu celălalt.

— Bine, n-am văzut nimic.

— Iar eu n-am primit nimic — zise valetul vârând punga în buzunar.

Cavalerul, având certitudinea că de Guiche intrase acolo, se reîntoarse la *Domnul*, pe care-l găsi îmbrăcat în costumul său splendid, strălucind de bucurie şi de frumuseţe.

— Se spune — strigă de Lorraine — că regele a ales soarele ca deviză; adevărul e, monseniore, că vouă vi se potriveşte mai bine această deviză.

— Şi Guiche?

— De negăsit. A fugit, s-a evaporat. Scandalul vostru de azi-dimineaţă l-a speriat. A dispărut de-acasă.

— Hm, e în stare, neghiobul, să fi luat poşta şi să se fi dus la proprietăţile lui. Bietul băiat! Îl vom chema înapoi, lasă. Haidem să mâncăm.

— Monseniore, astăzi e ziua ideilor; mi-a mai venit una în cap.

— Care?

— Monseniore, *Doamna* e supărată pe alteţa voastră şi are dreptate să fie. Îi daţi o scuză; duceţi-vă să mâncaţi împreună.

— Oh, ăsta e un sfat pentru un soţ slab.

— E pentru un soţ bun. Prinţesei îi e urât; va plânge în farfurie, va avea ochii roşii. Un soţ care face ca ochii soţiei lui să se roşească e un soţ nesuferit. Duceţi-vă, monseniore, duceţi-vă!

— Nu, am spus să mi se aducă masa aici.

— Haide, haide, monseniore, vom fi trişti amândoi: eu îmi voi simţi inima împovărată ştiind că *Doamna* e singură, iar alteţa voastră, oricât de neînduplecat veţi voi să păreţi, veţi suspina totuşi. Luaţi-mă şi pe mine la prânzul *Doamnei* şi va fi o surpriză foarte plăcută. Fac prinsoare că vom petrece de minune; azi-dimineaţă v-aţi înşelat.

— Tot ce se poate.

— Fără nici un poate; e un fapt.

— Cavalere, cavalere, tu mă sfătuieşti rău!

— Vă sfătuiesc bine, e în folosul vostru: costumul acesta de culoarea panselelor, brodat cu aur, vă vine de minune. *Doamna* va fi mai subjugată de bărbat decât de procedeu. Haide, monseniore!

— M-ai înduplecat, să mergem.

Prinţul, împreună cu cavalerul, ieşi din apartamentul său şi se îndreptă spre acela al Prinţesei. Cavalerul şopti la urechea valetului său aceste cuvinte:

— Oameni în faţa uşii celei mici. Nimeni să nu poată fugi pe acolo! Repede!

Şi, urmându-l pe Prinţ, ajunse în anticamera *Doamnei*. Uşierii se pregăteau să dea de veste.

— Nimeni să nu se mişte — zise cavalerul zâmbind. Monseniorul vrea să facă o surpriză.

Capitolul XXXVI

Prinţul e gelos pe de Guiche

Prinţul intră brusc, asemenea oamenilor cu gânduri curate şi care cred că fac o plăcere, sau asemenea celor care speră să surprindă o taină, ca un trist obol al geloşilor.

Doamna, îmbătată de primele măsuri ale muzicii, dansa cu o patimă nebună, lăsând la o parte dejunul început. Dansatorul ei era domnul de Guiche, cu braţele ridicate, cu ochii pe jumătate închişi, cu genunchiul pe parchet, ca acei dansatori spanioli cu priviri voluptoase, cu gesturi mângâietoare. Prinţesa se învârtea în jurul lui, cu acelaşi surâs şi cu aceeaşi vrajă aţâţătoare. Montalais admira. La Vallière, aşezată într-un colţ, privea cu un aer visător.

E cu neputinţă să redăm efectul pe care-l produse asupra acestor oameni fericiţi apariţia neaşteptată a *Domnului*. Este de asemenea cu neputinţă de redat efectul pe care-l produse asupra lui Filip vederea acestor oameni fericiţi. Contele de Guiche nu mai avu puterea să se ridice de jos; *Doamna* rămăsese la jumătatea pasului şi mişcării sale, fără să poată îngâna un cuvânt. Cavalerul de Lorraine, rezemat de pervazul uşii, zâmbea ca un om adâncit în cea mai nevinovată admiraţie.

Paloarea prinţului, tremurul convulsiv al mâinilor şi piciorului fu primul simptom care-i trezi la realitate pe cei de faţă. O mare tăcere urmă după tropotele dansului. Cavalerul de Lorraine se folosi de acest răgaz pentru a veni să-i salute pe *Doamna* şi respectiv pe de Guiche, prefăcându-se că-i confundă în reverenţele sale cu cei doi stapâni ai casei. Prinţul, apropiindu-se la rândul său, zise cu un glas răguşit:

— Sunt încântat; veneam aici crezând că te găsesc bolnavă şi mâhnită, dar te văd prinsă în noi plăceri; într-adevăr, e o

fericire! Casa mea e cea mai veselă din univers! Apoi, întorcându-se către de Guiche, îi spuse: Conte, nu te ştiam un dansator atât de iscusit. Şi, revenind la soţia lui: Fii mai bună cu mine — i se adresă el cu o amărăciune sub care îşi ascundea mânia. De câte ori se petrece la dumneata, cheamă-mă şi pe mine... Sunt un Prinţ foarte însingurat.

De Guiche îşi recăpătă sângele rece şi, cu o mândrie firească, ce-i stătea atât de bine, zise:

— Monseniorul ştie că întreaga mea viaţă e în serviciul său: oricând va fi vorba să o dau, voi fi gata s-o fac; azi însă, nefiind vorba decât de dans, dansez.

— Şi ai dreptate — zise Prinţul cu răceală. Şi apoi, doamnă — continuă el — nu observi că doamnele dumitale îmi răpesc prietenii cei mai buni? Domnul de Guiche nu-i al vostru, doamnă, e al meu. Dacă vrei să iei masa fără mine, ai doamnele. Când mănânc singur, eu am gentilomii mei; nu mă lipsi până şi de ei.

Doamna simţi şi dojana şi lecţia. Roşeaţa îi năpădi dintr-o dată obrajii.

— Domnule — răspunse ea — nu ştiam, venind la curtea Franţei, că Prinţesele de rangul meu sunt considerate ca femeile din Turcia. Nu ştiam că nu le e îngăduit să vadă bărbaţi; dar dacă asta îţi e dorinţa, mă voi supune; nu te ruşina de loc dacă vrei să pui zăbrele la ferestrele mele.

Această ripostă, care îi făcu să zâmbească pe Montalais şi pe de Guiche, răscoli mânia în inima Prinţului, mânie din care o bună parte se risipise prin cuvintele ce le rostise.

— Foarte bine! zise el pe un ton stăpânit. Iată cum sunt respectat în casa mea!

— Monseniore! Monseniore! murmură cavalerul la urechea Prinţului, în aşa fel încât toată lumea observă că voia să-l potolească.

— Să mergem! rosti Prinţul drept orice răspuns, trăgându-l pe cavaler după el şi răsucindu-se cu o mişcare bruscă, gata aproape s-o îmbrâncească pe *Doamna*.

De Lorraine îşi urmă stăpânul până în apartamentul său, unde Prinţul nu avu răbdare să se aşeze şi dădu frâu liber mâniei ce-i clocotea în piept. Cavalerul îşi ridică ochii în tavan, îşi împreună mâinile şi nu scotea o vorbă.

— Părerea ta? strigă *Domnul*.

— Despre ce, monseniore?

— Despre tot ce se petrece aici.

— Oh, monseniore, e grav!

— E odios! Viaţa nu se poate duce astfel!

— Într-adevăr, nu e o fericire! zise cavalerul. Şi tocmai sperasem să avem linişte după plecarea nebunului acela de Buckingham.

— Iar acum e şi mai rău!

— Nu spun asta, monseniore.

— Nu, dar o spun eu, căci Buckingham nu îndrăznise să facă nici pe sfert din ceea ce am văzut astăzi.

— Ce anume?

— Să se ascundă pentru a dansa, să se prefacă pentru a lua masa în doi.

— Oh, monseniore, nu, nu!

— Ba da! Ba da! strigă Prinţul întărâtându-se singur ca un copil răutăcios. Dar nu voi mai îndura asta multă vreme! Vreau să se ştie ce se petrece aici!

— Monseniore, un scandal...

— La naiba, să mă ruşinez eu, când ei nu se ruşinează faţă de mine? Aşteaptă-mă aici, cavalere, aşteaptă-mă!

Prinţul dispăru în camera alăturată şi-l întrebă pe uşier dacă regina-mamă se reîntorsese de la capelă.

Ana de Austria era fericită: liniştea restabilită în sânul familiei sale, o întreagă curte bucuroasă de prezenţa unui suveran tânăr şi pornit spre lucruri mari, veniturile statului sporite, pacea la graniţe asigurată, totul o făcea să prevadă un viitor luminos. Din când în când doar o răscolea amin-tirea acelui băiat tânăr pe care-l primise ca o mamă bună şi-l alungase ca una vitregă. Un suspin îi încheie gândul. Deodată, ducele de Orléans intră la dânsa.

— Mamă — strigă el trăgând cu nerăbdare draperiile în urma lui, la uşă — lucrurile nu mai pot să meargă astfel!

Ana de Austria îşi ridică frumoşii ei ochi asupra lui şi, cu o netulburată blândeţe, îl întrebă:

— Despre ce lucruri vrei să vorbeşti?

— Vreau să vorbesc de *Doamna*.

— Soţia ta?

— Da, mamă.

— Mă prind că nebunul de Buckingham îi va fi trimis vreo scrisoare de bun rămas.

— Ei bine, nu, mamă, nu-i vorba de Buckingham.

— De cine atunci? Căci bietul băiat era pe punctul de a-ţi pune gelozia la încercare şi credeam că…

— Mamă, *Doamna* l-a şi înlocuit pe domnul de Buckingham.

— Filip, ce-ţi iese din gură? Rosteşti cuvintele cu prea multă uşurătate.

— Nu, nu. Doamna a întors-o atât de bine, încât sunt încă şi mai gelos.

— Doamne şi pe cine?

— Cum, n-ai băgat de seamă nimic?

— Nu.

— N-ai observat că domnul de Guiche e mereu la ea, mereu cu ea?

Regina îşi pocni palmele şi începu să râdă.

— Filip — zise ea — la tine nu mai e vorba de un cusur, e o boală.

— Boală sau cusur, doamnă, eu sufăr.

— Şi pretinzi că s-ar putea vindeca un rău care există numai în închipuirea ta? Vrei să ţi se dea dreptate, deşi gelozia ta n-are nici un temei?

— Ah, iată că reîncepi să spui despre acesta ceea ce spuneai şi despre celălalt.

— Asta, fiul meu — rosti pe un ton sec regina — fiindcă ceea ce credeai despre celălalt reîncepi să crezi şi despre acesta.

Prinţul se înclină puţin înţepat.

— Şi dacă ţi-aş cita fapte — zise el — ai crede?

— Fiul meu, pentru orice alt lucru, în afară de gelozie, te-aş crede fără să-mi aduci dovezi; dar când e vorba de gelozie, nu-ţi făgăduiesc nimic.

— Asta e ca şi cum maiestatea ta mi-ar porunci să tac şi m-ar scoate din cauză.

— Câtuşi de puţin; eşti fiul meu şi-ţi datorez toată îngăduinţa unei mame.

— Oh, mărturiseşte-ţi gândul: îmi datorezi toată îngăduinţa cuvenită unui nebun.

— Nu exagera, Filip şi ia seama să nu-mi vorbeşti despre soţia ta ca despre o femeie uşuratică…

— Dar faptele?

— Te ascult.

— Azi-dimineaţă se făcea muzică la *Doamna*, la ceasurile zece.

— Un lucru nevinovat.

— Domnul de Guiche stătea de vorbă cu ea, numai ei amândoi... Ah, am uitat să-ţi spun că de opt zile el n-o mai părăseşte, se ţine de dânsa ca o umbră.

— Dragul meu, dacă ar fi ceva rău, s-ar ascunde.

— Bun! exclamă atunci ducele. Asta aşteptam să-mi spui. Ţine minte ce-ai spus! Azi-dimineaţă, zic, i-am surprins şi mi-am exprimat fără înconjur nemulţumirea.

— Fii sigur că asta e de ajuns; ai fost poate chiar prea aspru. Soţiile tinere sunt supărăcioase. Mustrându-le pentru un rău pe care nu l-au făcut înseamnă adesea să le spui că-l puteau face.

— Bine, bine, aşteaptă! Reţine de asemenea şi ceea ce-ai spus acum, doamnă: "Lecţia de azi-dimineaţă e da ajuns şi, dacă ar face ceva rău, s-ar ascunde".

— Aşa am spus, da.

— Dar, puţin după aceea, căindu-mă de slăbiciunea mea de azi-dimineaţă şi ştiind că Guiche stă supărat la el acasă, m-am dus din nou la *Doamna*. Ghiceşte ce-am găsit acolo? Alte muzici şi dansuri şi Guiche — ascuns acolo!

Ana de Austria îşi încruntă sprâncenele.

— O nechibzuinţă — zise ea. Şi ce-a spus *Doamna*?

— Nimic.

— Dar Guiche?

— La fel... Ba da... el a bâlbâit nişte obrăznicii.

— Şi tu ce crezi, Filip?

— C-am fost orb, că Buckingham nu era decât un pretext şi că adevăratul vinovat e Guiche.

Ana ridică din umeri.

— Şi atunci?

— Vreau ca Guiche să plece din preajma mea, ca şi Buckingham şi voi cere asta regelui, afară numai dacă...

— Dacă?

— N-ai să faci dumneata această rânduială, doamnă, dumneata care eşti atât de înţeleaptă şi de bună.

— N-o voi face.

— Cum, mamă?

— Ascultă, Filip, nu sunt în fiecare zi dispusă să mă cert cu oamenii; am autoritate asupra celor tineri, dar nu m-aş putea

folosi de ea fără să o pierd; de altfel, nimic nu dovedeşte că domnul de Guiche ar fi vinovat.

— Mi-a displăcut.

— Asta te priveşte.

— Bine, atunci ştiu ce am de făcut — zise Prinţul cu îndârjire.

Ana îl privi neliniştită.

— Şi ce vei face? întrebă ea.

— Îl voi îneca în bazin, prima oară când îl voi mai găsi în casă la mine.

După o asemenea crudă ameninţare, Prinţul aşteptă un efect de groază. Regina rămase însă nepăsătoare.

— N-ai decât — zise ea.

Filip era slab ca o femeie; începu să urle:

— Sunt trădat, nimeni nu mă iubeşte! Iat-o şi pe mama mea trecând de partea duşmanilor mei!

— Mama ta vede mai departe decât tine şi nu se osteneşte să te mai povăţuiască, fiindcă nu vrei s-o asculţi.

— Mă voi duce la rege!

— Asta voiam să-ţi şi spun. Aştept pe maiestatea sa aici, e ora sa de vizită. Plânge-te.

N-apucă să termine, că Filip auzi uşa de la anticameră deschizându-se cu zgomot. Îl cuprinse teama. Se desluşeau paşii regelui, ale cărui tălpi scârţâiau pe covoare. Prinţul dispăru pe o uşiţă, lăsând-o pe regină singură. Ana de Austria începu să râdă. Râdea încă în clipa când intră regele. El venea, foarte îndatoritor, să afle despre sănătatea, cam zdruncinată, a reginei-mame. Venea, de asemeni, s-o anunţe ca toate pregătirile pentru călătoria la Fontainebleau erau terminate. Văzând-o că râde, se simţi mai puţin îngrijorat şi-o întrebă, el însuşi zâmbind, ce anume o face să fie atât de veselă. Ana de Austria îi luă mâna şi, cu o voce plină de haz, îi zise:

— Ştii, sunt mândră că am sânge spaniol în vine.

— Pentru ce, doamnă?

— Pentru că spaniolele sunt mai cumsecade, cel puţin în comparaţie cu englezoaicele.

— Explică-te.

— De când te-ai însurat, n-ai avut motiv să-i faci nici o mustrare reginei, nu-i aşa?

— Nu, de bună seamă.

— Şi s-a scurs destul timp de când te-ai însurat. Fratele tău, dimpotrivă, e însurat numai de cincisprezece zile.

— Şi?

— Se plânge de *Doamna* pentru a doua oară.

— Cum! Iarăşi Buckingham?

— Nu, altul.

— Cine?

— Guiche.

— Aşa! Atunci *Doamna* e o cochetă.

— Mă tem că da.

— Sărmanul meu frate! zise regele zâmbind.

— Îngădui cochetăria, după câte văd.

— Când e vorba de *Doamna*, da; de fapt, Prinţesa nu e cochetă.

— Fie; dar fratele tău îşi va pierde capul din pricina asta.

— Ce vrea?

— Să-l înece pe Guiche.

— Cam violent.

— Nu râde. El e deznădăjduit. Gândeşte-te la un mijloc.

— Ca să-l salvez pe Guiche, bucuros.

— Oh, dacă fratele tău te-ar auzi vorbind astfel, ar conspira împotrivă-ţi, aşa cum a făcut unchiul vostru, *Domnul*, împotriva regelui, părintele tău.

— Nu. Filip mă iubeşte tare mult şi eu îl iubesc tare mult la rândul meu; vom trăi ca buni prieteni. În rezumat, ce doreşte de la mine?

— S-o împiedici pe *Doamna* de a mai fi cochetă şi pe Guiche de a mai fi galant.

— Numai atât? Fratele meu îşi face o idee prea mare despre puterea regală... Să schimbi firea unei femei! Cu un bărbat mai treacă-meargă, dar cu o femeie?

— Cum ai să te descurci?

— Îi voi spune un cuvânt lui Guiche, care e băiat deştept, şi-l voi face să înţeleagă.

— *Dar Doamna?*

— Cu ea e mai greu; un cuvânt nu va fi de ajuns; va trebui să-i ţin predici.

— Lucrul e însă grabnic.

— Oh, voi căuta să mă zoresc cât mai mult cu putinţă. Avem repetiţie de balet astăzi după-masă.

— Vei ţine predica dansând?

— Da, doamnă.

— Şi făgăduieşti o convertire?

— Voi curma erezia prin convingere sau prin foc.

— Îţi doresc izbândă! Pe mine să nu mă amesteci însă în toate astea — *Doamna* nu mi-ar ierta-o niciodată; şi, soacră fiind, trebuie să mă înţeleg cu nora mea.

— Doamnă, regele va lua totul asupra lui. Uite, chiar mă gândesc.

— La ce?

— Ar fi poate mai bine să mă duc eu însumi la *Doamna*.

— E puţin cam solemn.

— Da, dar solemnitatea nu le stă rău predicatorilor şi apoi lăutele baletului vor acoperi jumătate din vorbele mele. Afară de asta, e nevoie să împiedicăm vreo furie de-a fratelui meu... E mai bine să mă grăbesc... *Doamna* e în apartamentele sale?

— Aşa cred.

— Motivele neînţelegerilor, te rog.

— În două cuvinte, iată: mereu muzică... stăruinţa lui Guiche... bănuieli de ascunzişuri şi urzeli...

— Dovezi?

— Nici una.

— Bine; mă duc la *Doamna*.

Şi regele începu să-şi privească, în oglindă, costumul bogat şi faţa care-i strălucea ca diamantele de pe el.

— Aşadar, *Domnul* e ţinut la distanţă? zise el.

— Oh, focul şi apa nu se gonesc cu mai multă înverşunare!

— De ajuns, mamă, îţi sărut mâinile... cele mai frumoase mâini din Franţa.

— Izbuteşte, sire... Fii împăciuitorul acestei căsnicii.

— Nu mă folosesc de ambasador — răspunse regele. Prin asta vreau să-ţi spun că voi izbândi.

Şi ieşi râzând, scuturându-şi cu multă atenţie îmbrăcămintea, în timp ce se îndrepta spre apartamentul Prinţesei.

Capitolul XXXVII

Mediatorul

Când regele apăru la *Doamna*, toţi curtenii, pe care vestea unei scene conjugale îi împrăştiase prin jurul apartamentelor, începură să se simtă pradă celor mai mari nelinişti. Chiar se şi stârni în această privinţă o furtună pe care cavalerul de Lorraine, în mijlocul grupurilor, o discuta cu bucurie în toate elementele ei, îngroşându-le pe cele mai slabe şi manevrându-le, conform planurilor lui răutăcioase, pe cele mai tari, cu scopul de a produce efectele cele mai rele cu putinţă.

Aşa după cum prevăzuse Ana de Austria, prezenţa regelui dădu un caracter solemn evenimentului. Nu era un lucru mărunt, în 1662, nemulţumirea *Domnului* din pricina *Doamnei* şi amestecul regelui în treburile particulare ale *Domnului*. De aceea se văzu cum cei mai îndrăzneţi bărbaţi, care-l înconjurau pe contele de Guiche încă din primele momente, se depărtau acum de el cu un fel de groază; contele însuşi, cuprins de panica celorlalţi, se retrase la el, singur.

Regele intră la *Doamna* salutând, aşa cum avea obiceiul să facă totdeauna. Doamnele de onoare erau înşirate la rând în galerie, la trecerea sa. Oricât de preocupat ar fi fost maiestatea sa, îşi aruncă totuşi ochiul de stăpân asupra acestor două rânduri de tinere şi încântătoare femei ce-şi lăsau cu modestie feţele în jos. Toate se înroşiseră simţind privirea regelui aţintită asupra lor. Una singură, al cărei păr lung cădea în bucle mătăsoase pe cei mai frumoşi umeri din lume, una singură era palidă şi abia îşi stăpânea emoţia, cu toate că prietena ei o îmboldea necontenit cu cotul. Aceasta era La Vallière, căreia Montalais se străduia să-i insufle, prin semne şi priviri, curajul care ei nu-i lipsea niciodată. Regele nu se putu stăpâni să nu întoarcă faţa. Toate frunţile, ce abia se ridicaseră, se plecară din nou; numai capul acela blond rămase nemişcat, ca şi cum n-ar mai fi avut nici o putere şi nici o voinţă.

Intrând la *Doamna*, Ludovic o găsi pe cumnata lui întinsă pe jumătate peste pernele din camera ei. Aceasta se ridică numaidecât şi făcu o reverenţă adâncă, îngăimând câteva cuvinte de mulţumire pentru cinstea ce i se arăta. Apoi se aşeză din nou, învinsă de o slăbiciune, prefăcută, fără îndoială, căci un colorit fermecător îi îmbujora obrajii, iar ochii, din pricina câtorva lacrimi pe care abia şi le ştersese, aveau parcă şi mai multă strălucire.

Regele se aşează, fără a-i fi scăpat, datorită acelui spirit de observaţie ce-l caracteriza, nici dezordinea din cameră, nici aceea, tot atât de vădită, de pe chipul *Doamnei* şi luă un aer de voioşie.

— Sora mea — zise el — la ce oră vrei să repetăm astăzi figurile de balet?

— Ah, sire — răspunse ea clătinându-şi încet şi trist capul fermecător — binevoiţi şi iertaţi-mă pentru astăzi; tocmai aveam de gând să previn pe maiestatea voastră că astăzi nu voi putea lua parte la repetiţie.

— Cum — făcu regele cu o surprindere stăpânită — sora mea, eşti cumva indispusă?

— Da, sire.

— Atunci să trimit după medicii alteţei tale.

— Nu, căci medicii nu-mi pot alina cu nimic răul de care sufăr.

— Mă înspăimânţi!

— Sire, vreau să cer maiestăţii voastre îngăduinţa de a mă reîntoarce în Anglia.

Regele făcu o mişcare.

— În Anglia? Spune limpede ceea ce vrei să spui, doamnă.

— O spun fără tragere de inimă, sire — răspunse cu hotărâre nepoata lui Henric al IV-lea. Şi frumoşii ei ochi negri scânteiară aprinşi. Da, îmi pare rău că trebuie să-i fac maiestăţii voastre mărturisiri de acest fel, dar mă simt prea nefericită la curtea maiestăţii voastre şi vreau să mă întorc în familia mea.

— Doamnă, Doamnă!

Şi regele se apropie.

— Ascultaţi-mă, sire — continuă tânăra femeie, recăpătând asupra interlocutorului ei puterea de dominare pe care i-o dădeau frumuseţea şi firea sa nestăpânită — eu sunt obişnuită cu suferinţa. De tânără încă am fost umilită, am fost dispreţuită. Oh, să nu spuneţi că nu-i aşa, sire! adăugă ea cu un surâs.

Regele se înroşi.

— Atunci, vă spun, eram gata să cred că Dumnezeu mă adusese pe lume pentru asta, pe mine, fiica unui rege puternic; dar, fiindcă-i zdrobise tatălui meu viaţa, mie putea să-mi zdrobească numai mândria. Am suferit mult, am făcut-o să sufere şi pe mama; am jurat însă că dacă vreodată Dumnezeu mă va ajuta să-mi duc zilele în libertate, fie chiar şi ca o

lucrătoare din popor care-şi câştigă pâinea prin truda sa, nu voi mai îndura nici cea mai mică umilire. Şi ruga mi-a fost ascultată: am recăpătat bogăţia cuvenită rangului meu, naşterii mele; am urcat până la treptele tronului; am crezut că, aliindumă cu un principe francez, voi găsi în el o rudă, un prieten, un egal; dar constat că n-am găsit decât un stăpân şi asta mă revoltă. Mama nu va afla nimic, iar maiestatea voastră, pe care o respect şi... o iubesc...

Regele tresări: nici un glas nu-i sunase încă atât de plăcut în urechi.

— Maiestatea voastră, spun, sire, care ştiţi totul, fiindcă aţi venit aici, poate că mă veţi înţelege. Dacă nu mi-aţi fi trecut pragul, veneam eu să vă caut. Nu vreau decât libertatea de a putea să plec fără îngrădire. Las în seama maiestăţii voastre, pe care vă consider un om nobil şi delicat, grija de a mă dezvinovăţi şi a mă apăra.

— Sora mea, sora mea — bâigui regele, copleşit de acest atac atât de direct — te-ai gândit bine la enorma răspundere a planului pe care ţi l-ai făurit?

— Sire, eu nu stau să mă gândesc, eu simt. Lovită, resping din instinct lovitura — iată totul!

— Dar ce ţi s-a făcut? Să vedem!

Prinţesa, se vedea bine, voia ca prin această manevră de care se folosesc totdeauna femeile, să înlăture orice mustrare şi să arunce ea una mai gravă; din acuzată, să devină acuzatoare. E semnul neîndoios al vinovăţiei; dar prin această întorsătură vădită, femeile, chiar cele mai puţin dibace, ştiu să iasă de fiecare dată învingătoare. Regele nu băgă de seamă că venise la ea ca s-o întrebe: "Ce i-ai făcut fratelui meu?" şi că se rezumase doar a spune: "Ce ţi s-a făcut?"

— Ce mi s-a făcut? răspunse *Doamna*. Oh, trebuie să fii femeie ca să înţelegi, sire: m-a făcut să plâng.

Şi cu un deget alb-sidefiu, care nu-şi găsea perechea ca fineţe, îşi arătă ochii înlăcrimaţi şi începu din nou să plângă.

— Sora mea, te rog! zise regele apropiindu-se şi mai mult, pentru a-i lua o mâna pe care ea şi-o lăsă umedă şi tremurătoare.

— Sire, am fost mai întâi lipsită de prezenţa unui prieten al fratelui meu. Milordul de Buckingham era pentru mine un oaspe plăcut, voios, un compatriot care-mi cunoştea obiceiurile, aş spune aproape un însoţitor de-a lungul vieţii, căci am

petrecut multe zile împreună, alături de ceilalţi prieteni ai noştri, în frumosul parc de la Saint-James.

— Dar, sora mea, Villiers era îndrăgostit de dumneata!

— Pretext! Şi ce dacă domnul de Buckingham ar fi fost sau nu îndrăgostit de mine? zise ea cu un aer foarte serios. Să fie oare un pericol pentru mine un bărbat îndrăgostit?... Ah, sire, nu e de ajuns ca cineva să te iubească.

Şi zâmbi cu atâta drăgălăşenie, cu atâta fineţe, că regele simţi inima bătându-i tare, gata să i se spargă în piept.

— În sfârşit şi dacă fratele meu ar fi gelos? o întrerupse el.

— Bine, consimt asta, iată un motiv. Dar domnul de Buckingham a fost alungat.

— Alungat?... Oh, nu!

— Expulzat, respins, trimis înapoi, dacă vă place mai mult, sire. Unul dintre primii gentilomi ai Europei s-a văzut silit să părăsească în pripă curtea regelui Franţei, a lui Ludovic al XIV-lea, ca un om de rând, din pricina unei priviri sau a unui buchet de flori. Nu e o laudă pentru curtea cea mai galantă... Iertare, sire, uitam că, vorbind astfel, lovesc în puterea voastră suverană.

— Vai de mine! Nu, sora mea, nu eu l-am trimis înapoi pe domnul de Buckingham!... Îmi plăcea foarte mult!

— Nu? făcu *Doamna* cu şiretenie. Ah, atunci cu atât mai bine!

Şi accentuă acest *cu atât mai bine* ca şi cum în locul acestor cuvinte ar fi rostit *cu atât mai rău*. Urmă o tăcere de câteva clipe. Prinţesa reluă:

— Domnul de Buckingham plecat... ştiu acum pentru ce şi prin cine... credeam că-mi voi recăpăta liniştea... Dar nu... Iată că *Domnul* găseşte alt pretext; iată că...

— Iată că apare altul — zise regele cu voioşie. Şi e firesc: eşti frumoasă, doamnă, vei fi iubită totdeauna.

— Atunci — strigă Prinţesa — voi fi înconjurată de singurătate! Oh, asta vor, asta mi se pregăteşte! Dar nu, prefer să mă întorc la Londra. Acolo sunt cunoscută, sunt apreciată. Voi avea prietenii mei, fără a mă teme că unii şi alţii vor cuteza să spună că îmi sunt amanţi. La naiba, urâtă bănuială, mai ales din partea unui gentilom! Ah, *Domnul* a scăzut mult în ochii mei de când am văzut, de când am constatat că se poartă cu mine ca un tiran.

— Ei, ei, fratele meu nu e vinovat de altceva decât că te iubeşte.

— Mă iubeşte! *Domnul* mă iubeşte? Ah, sire... Şi începu să râdă cu hohote. *Domnul* nu va iubi niciodată o femeie — continuă ea — fiindcă se iubeşte prea mult pe sine; da, din nenorocire pentru mine, *Domnul* face parte din speţa cea mai rea de geloşi: e gelos fără a iubi.

— Mărturiseşte totuşi — zise regele, care începea să se pasioneze de această convorbire aprinsă, vioaie — mărturiseşte că Guiche te iubeşte.

— Ah, sire, eu nu ştiu nimic!

— Ar trebui să vezi. Un bărbat care iubeşte se trădează.

— Domnul de Guiche nu s-a trădat.

— Sora mea, sora mea, îl aperi pe domnul de Guiche!

— Eu? Nici nu mă gândesc! Oh, sire, atât i-ar mai lipsi nefericirii mele, o bănuială din partea voastră!

— Nu, doamnă, nu — se grăbi să răspundă regele. Nu te mâhni în zadar. Oh, plângi! Te conjur, liniştеşte-te!

Ea plângea însă de-a binelea; lacrimi mari îi curgeau pe mâini. Regele îi apucă o mână şi-i sorbi una din aceste lacrimi. Ea îl privi cu atâta tristeţe şi cu atâta duioşie, încât el îşi simţi inima răpusă.

— Nu ai nimic cu Guiche? întrebă regele mai neliniştit decât s-ar fi cuvenit să fie în rolul său de mediator.

— Dar nimic, nimic!

— Atunci pot să-l îmbunez pe fratele meu.

— Eh, sire, nimic nu-l va îmbuna. Să nu credeţi că e numai gelos. *Domnul* a fost rău povăţuit şi e o fire bănuitoare.

— Oricine poate să fie aşa, când e vorba de dumneata.

Doamna îşi lăsă ochii în jos şi tăcu. Regele făcu la fel, ţinându-i însă mereu mâna într-a lui. Această tăcere de o clipă dăinui un veac. *Doamna* îşi retrase încet mâna. Acum era sigură de izbândă. Cucerise câmpul de bătălie.

— *Domnul* se plânge — spuse regele cu sfială — că în loc să stai cu el, în locul societăţii lui preferi alte cercuri particulare.

— Sire, *Domnul* îşi petrece vremea privindu-se mereu în oglindă şi punând la cale tot felul de răutăţi împotriva femeilor, împreună cu domnul cavaler de Lorraine.

— Oh, mergi, mi se pare, prea departe!

— Spun ceea ce este. Observaţi! Veţi vedea, sire, dacă am dreptate.

— Voi observa. Dar, până atunci, ce satisfacţie i-am putea da fratelui meu?

— Plecarea mea.

— Iar repeţi acest cuvânt? strigă regele puţin iritat, ca şi cum ar fi crezut că în zece minute se produsese o asemenea schimbare, încât *Doamna* ar fi renunţat la ideile ei de mai înainte.

— Sire, nu mai pot să fiu fericită aici — zise ea. Domnul de Guiche îl stânjeneşte pe *Domnul*. Va fi oare îndepărtat şi el?

— Dacă va fi nevoie, de ce nu? răspunse zâmbind Ludovic al XlV-lea.

— Ei bine şi după domnul de Guiche?... Pe care-l voi regreta de altfel, vă previn, sire.

— Ah, îl vei regreta?

— Fără îndoială! E binevoitor, se poartă cu mine ca un prieten, mă distrează.

— Ah, dacă te-ar auzi *Domnul*! rosti regele, nemulţumit. Să ştii că nu mă voi mai însărcina să vă împac şi nici nu voi mai încerca s-o fac!

— Sire, în momentul de faţă credeţi că l-aţi putea împiedica pe *Domnul* să fie gelos pe primul venit? Iar eu ştiu foarte bine că domnul de Guiche nu e primul venit.

— Iarăşi! Te previn că, în calitate de frate, voi începe să-l urăsc pe domnul de Guichè.

— Ah, sire — zise *Doamna* — nu vă însuşiţi, vă rog, nici simpatiile, nici duşmăniile *Domnului*. Rămâneţi rege: va fi mai bine pentru maiestatea voastră şi pentru toată lumea.

— Eşti o adorabilă zeflemistă, doamnă şi înţeleg de ce chiar şi cei pe care-i batjocoreşti te adoră.

— De aceea, sire, voi, pe care-l socoteam apărătorul meu, treceţi acum de partea celor care mă asupresc — răspunse *Doamna*.

— Eu asupritorul dumitale? Ferit-a sfântul!

— Atunci — stărui ea cu un aer rugător — încuviinţaţi cererea mea.

— Dar ce mi-ai cerut?

— Să mă reîntorc în Anglia.

— Oh, asta nu, niciodată! strigă Ludovic al XlV-lea.

— Sunt, prin urmare, prizonieră?

— În Franţa, da.

— Şi atunci, ce trebuie să fac?

— Ei bine, sora mea, uite, am să-ţi spun.

— Ascult pe maiestatea voastră ca o slugă umilă.

— În loc de a prefera anumite intimităţi oarecum nepotrivite, în loc să ne creezi îngrijorări cu izolarea dumitale, arată-te în mijlocul nostru mereu, nu ne mai părăsi; să trăim în familie. De bună seamă, domnul de Guiche e un om curtenitor; dar, în sfârşit, dacă noi n-avem spiritul său...

— Oh, sire, ştiţi bine că faceţi pe modestul!

— Nu, ţi-o jur. Poţi fi rege şi să simţi totuşi că ai mai puţin noroc de a plăcea decât cutare sau cutare gentilom.

— Jur că nu credeţi un singur cuvânt din ceea ce spuneţi, sire.

Regele o privi pe *Doamna* cu multă tandreţe.

— Vrei să-mi făgăduieşti un lucru? zise el.

— Care?

— Să nu-ţi mai pierzi în apartamentul dumitale, împreună cu străinii, timpul pe care ni-l datorezi nouă. Vrei să facem împotriva duşmanului comun o alianţă ofensivă şi defensivă?

— O alianţă cu maiestatea voastră, sire?

— De ce nu? Oare nu eşti o putere?

— Dar, sire, sunteţi un aliat credincios?

— Vei vedea, doamnă.

— Şi din ce zi va începe această alianţă?

— De astăzi.

— Voi întocmi eu tratatul?

— Foarte bine!

— Şi maiestatea voastră îl va semna?

— Orbeşte.

— Oh, atunci, sire, vă făgăduiesc minuni; sunteţi astrul curţii şi când veţi apărea în faţa mea...

Ei bine?

— Totul va străluci.

— Oh, doamnă, doamnă — zise Ludovic al XIV-lea — ştii foarte bine că întreaga lumină vine de la dumneata şi că dacă eu am ales soarele ca deviză, asta e numai o emblemă.

— Sire, vă măguliţi prea mult aliata; asta înseamnă că vreţi s-o amăgiţi — zise *Doamna* ameninţându-l pe rege cu degetul ei, mustrător.

— Cum, crezi că vreau să te amăgesc atunci când te încredinţez de întreaga mea afecţiune?

— Da.

— Şi ce te face să te îndoieşti?

— Un lucru.

— Unul singur?

— Da.

— Care? Aş fi tare nefericit dacă m-aş vedea învins de un singur lucru.

— Acest lucru nu stă în puterea voastră, sire şi nici chiar în puterea lui Dumnezeu.

— Şi care e acest lucru?

— Trecutul.

— Doamnă, nu înţeleg — zise regele, care înţelesese totuşi foarte bine.

Prinţesa îi luă mâna.

— Sire — spuse ea — am avut nenorocirea de a va displace vreme atât de îndelungată, încât am aproape dreptul să mă întreb astăzi cum de aţi putut îngădui să vă fiu cumnată.

— Să-mi displaci? Mi-ai displăcut, dumneata?

— Haide, nu tăgăduiţi.

— Dă-mi voie…

— Nu, nu, mi-aduc aminte bine.

— Alianţa noastră începe de astăzi — rosti regele cu o însufleţire ce nu era prefăcută. Nu-ţi mai aduce aminte, deci, de trecut, aşa cum nu-mi mai amintesc nici eu; mă gândesc numai la prezent. Îl am sub ochi, iată-l, priveşte!

Şi o trase pe Prinţesă în faţa unei oglinzi, în care ea se văzu îmbujorată şi frumoasă, atât de frumoasă că ar fi fost în stare să sucească şi minţile unui sfânt.

— Asta n-are importanţă — zise ea — asta nu poate fi chezăşia unei alianţe trainice.

— E nevoie să jur? întrebă regele, ameţit de întorsătura plină de vrajă pe care o luase această convorbire.

— Oh, nu refuz niciodată un jurământ sincer! zise *Doamna*. E un temei pentru a avea încredere.

Regele îngenunche pe un covoraş şi luă mâna *Doamnei*. Ea, cu un surâs pe care un pictor nu l-ar putea niciodată reda, iar un poet nu l-ar putea decât imagina, îi dădu amândouă mâinile, în care el îşi ascunse fruntea înfierbântată. Nici unul, nici altul nu putură găsi un cuvânt.

Regele simţi că *Doamna* îşi retrage palmele, atingându-i uşor obrajii. Se ridică numaidecât şi ieşi din apartament. Curtenii îi observă roşeaţa din obraji şi deduseră că scena fusese furtunoasă. Dar cavalerul de Lorraine se grăbi să spună:

— Oh, nu, domnilor, fiţi pe pace! Când maiestatea sa e furios, se îngălbeneşte.

Capitolul XXXVIII

Sfătuitorii

Regele o părăsi pe *Doamna* într-o stare de mare tulburare, pe care abia el însuşi şi-o putea explica.

Este cu neputinţă, într-adevăr, să se explice jocul tainic al acestor simpatii ciudate, care se aprind dintr-o dată şi fără vreun motiv întemeiat, după mulţi ani petrecuţi în cea mai netulburată linişte, în cea mai desăvârşită nepăsare a două inimi sortite să se iubească. De ce Ludovic al XIV-lea o dispreţuise, aproape o urâse altădată pe *Doamna*? De ce acum o găsea, pe aceeaşi femeie, atât de frumoasă, atât de ispititoare şi pentru ce, nu numai că se gândea la ea, dar era obsedat de dânsa? Pentru ce, la rândul ei, *Doamna*, ai cărei ochi şi al cărei spirit erau atrase în altă parte, arăta, de opt zile, faţă de rege, un fel de favoare ce te ducea cu gândul la cele mai strânse intimităţi?

Nu trebuie să se creadă că Ludovic îşi făurise vreun plan de seducere: legătura care o unea pe *Doamna* cu fratele său era, sau cel puţin i se părea, o barieră de netrecut; era chiar încă prea departe de această barieră ca să-şi dea seama că ea există. Dar pe panta pasiunilor ce cuprind inima şi spre care tinereţea ne împinge totdeauna cu putere, nimeni nu poate spune unde se va opri, nici măcar acela care a cântărit bine, dinainte, toţi sorţii de izbândă sau de înfrângere. Cât despre *Doamna*, înclinarea ei către rege poate fi explicată uşor: era tânără, cochetă şi dornică să stârnească admiraţia. Era una din acele naturi cu porniri nestăvilite care, la un teatru, ar fi în stare să sară peste cărbuni aprinşi numai pentru a smulge

spectatorilor un ropot de aplauze. Nu era deci surprinzător că, odată pornită pe treptele acestui urcuş, după ce fusese adorată de Buckingham, trecuse la de Guiche, care îi era superior lui Buckingham, fie numai şi prin acest merit care se bucură de multă trecere în ochii femeilor, noutatea; nu era deci de mirare, spunem, ca Prinţesa să-şi fi înălţat ambiţia până la a fi admirată de rege, care era nu numai cel dintâi din regat, dar şi unul dintre bărbaţii cei mai frumoşi şi mai spirituali. Cât despre subita pasiune a lui Ludovic pentru cumnata lui, fiziologia nu ne-ar putea da decât nişte explicaţii banale, iar natura ne-ar duce la unele din afinităţile ei misterioase. *Doamna* avea cei mai frumoşi ochi negri, Ludovic cei mai frumoşi ochi albaştri din lume. *Doamna* era veselă şi zburdalnică, Ludovic melancolic şi potolit. Menite să se întâlnească pentru întâia oară pe terenul unui interes şi al unei curiozităţi comune, aceste două naturi opuse între ele se aprinseseră prin atingerea asperităţilor lor reciproce. Ludovic, întorcându-se la el, îşi dădu seama că *Doamna* era femeia cea mai seducătoare de la curte. *Doamna*, rămânând singură, se gândea, cu plăcere, că produsese asupra regelui o impresie puternică. Dar acest sentiment, la ea trebuia să fie pasiv, în timp ce la rege nu putea fi împiedicat de a izbucni cu toată puterea firească spiritului unui tânăr bărbat, mai ales al unui tânăr care nu are decât să voiască pentru a-şi vedea împlinite toate dorinţele.

Regele îl anunţă mai întâi pe *Domnul* că lucrurile s-au împăcat, că *Doamna* avea pentru el cel mai mare respect, cea mai sinceră afecţiune, dar că era o fire mândră, temătoare chiar şi ale cărei susceptibilităţi trebuiau trecute cu vederea. *Domnul* replică, pe tonul acela dulce-acru pe care-l folosea de obicei faţă de fratele său, că el nu putea înţelege susceptibilităţile unei femei ale cărei purtări meritau, după părerea lui, să fie supuse unei anumite cenzuri şi că, dacă cineva are dreptul să se considere rănit, acela este el, *Domnul*, căruia nu i se poate contesta acest drept. Dar atunci regele îi răspunse pe un ton destul de viu şi care dovedea interesul ce i-l purta cumnatei sale:

— *Doamna* e mai presus de orice cenzură, crede-mă!

— A altora, da, sunt de acord — zise Prinţul — dar nu şi de a mea, aşa presupun.

— Ei bine — ripostă regele — ţin să-ţi spun, frate, că purtările *Doamnei* nu merită cenzura ta. Da, e fără îndoială o

femeie tânără, foarte distrată şi foarte ciudată, dar care dă dovadă de cele mai bune sentimente. Caracterul englez nu e totdeauna bine înţeles în Franţa, dragă frate şi libertatea moravurilor engleze îi uimeşte uneori pe cei care nu ştiu că această libertate e întemeiată chiar pe inocenţă.

— Ah — zise *Domnul* din ce în ce mai nemulţumit — de vreme ce maiestatea ta ia apărarea soţiei mele, pe care eu o acuz, înseamnă că ea e nevinovată şi atunci nu mai am nimic de spus.

— Frate — se grăbi să reia regele, căruia glasul conştiinţei îi şoptea în adâncul inimii că *Domnul* avea întrucâtva dreptate — frate, tot ceea ce spun şi mai ales tot ceea ce fac e numai pentru fericirea ta. Am aflat că te-ai plâns de lipsă de încredere sau de lipsă de respect din partea *Doamnei* şi nu vreau de loc ca neliniştile tale să se prelungească prea mult. Intra în datoriile mele să veghez asupra căminului tău, ca şi asupra căminului celui mai umil dintre supuşii mei. Şi am văzut, cu cea mai mare plăcere, că temerile tale n-au nici un fundament.

— Dar — stărui *Domnul* pe un ton interogativ şi aţintindu-şi ochii asupra fratelui său — ceea ce maiestatea ta a constatat referitor la *Doamna* şi mă închin în faţa înţelepciunii tale regale, a verificat oare şi în cazul celor ce-au pricinuit scandalul de care mă plâng?

— Ai dreptate, frate — zise regele — voi cerceta.

Aceste cuvinte cuprindeau un ordin, în acelaşi timp cu o consolare. Prinţul înţelese asta şi se retrase. Ludovic se duse însă la mama lui; simţea că avea nevoie de o iertare mai deplină decât aceea pe care o smulsese de la fratele său.

Ana de Austria n-avea faţă de domnul de Guiche aceleaşi motive de a fi îngăduitoare ca faţă de Buckingham. Observă, de la cele dintâi cuvinte, că Ludovic nu era dispus să fie aspru; ea însă fu. Era unul din vicleşugurile obişnuite ale bătânei regine de a ajunge să cunoască adevărul. Dar şi Ludovic trecuse de vârsta uceniciei: aproape de un an era rege. În acest an avusese destul timp să înveţe să se prefacă. Ascultând-o pe Ana de Austria şi lăsând-o să-şi dezvăluie toate gândurile, făcând doar câte un semn de încuviinţare cu privirea sau cu mâna, se convinse, după anumite jocuri ale ochilor, după anumite aluzii uşoare, că regina, atât de pricepută în materie de galanterii, ghicise, sau cel puţin bănuise slăbiciunea lui pentru *Doamna*. Dintre toţi sfetnicii săi, Ana de Austria trebuia să fie cel mai

însemnat; dintre toţi rivalii lui, Ana de Austria putea să fie cel mai periculos. Ludovic schimbă deci tactica. O învinovăţi pe *Doamna*, îl căină pe *Domnul*, ascultă ceea ce mama lui spunea despre de Guiche, aşa cum ascultase ceea ce spusese despre Buckingham. Apoi, când simţi că ea se încredinţase că repurtase asupra lui o victorie deplină, o părăsi.

Toată curtea, adică toţi favoriţii şi toţi intimii şi erau mulţi, întrucât se aflau acolo cinci stăpâni, se reuniră seara pentru repetiţia de balet.

În acest răstimp, bietul de Guiche îşi mai alină necazurile prin cele câteva vizite pe care le primi. Dintre acestea, era una de care se temea, dar de care îşi lega şi nădejdea aproape în aceeaşi măsură. Era vizita cavalerului de Lorraine. Pe la ceasurile trei după-amiază, cavalerul intră la conte. Chipul lui era dintre cele mai liniştitoare. *Domnul*, îi spuse el lui de Guiche, devenise foarte voios şi nimeni n-ar fi putut spune că vreun nor cât de mic ar fi întunecat vreodată cerul conjugal. De altminteri, *Domnul* nu purta niciodată pică nimănui!

De multă vreme la curte, cavalerul de Lorraine stabilise ca, dintre cei doi fii ai lui Ludovic al XIII-lea, *Domnul* era cel care moştenise firea părintească, o fire schimbătoare, nehotărâtă , bună în aparenţă, rea în fond, dar cu siguranţă nulă pentru prietenii lui. Îi dădu mai ales multe speranţe lui de Guiche demonstrându-i că *Doamna* va ajunge în curând să-l ducă de nas pe soţul ei şi că, prin urmare, acela îl va conduce pe *Domnul*, care va izbuti să o conducă pe *Doamna*. La care de Guiche, neîncrezător şi cu prezenţă de spirit, răspunse:

— Da, cavalere, numai că eu o socot pe *Doamna* foarte periculoasă.

— În ce sens?

— În sensul că a băgat de seamă că *Domnul* nu e un bărbat care se pasionează după femei.

— Asta e adevărat — zise cavalerul de Lorraine râzând.

— Şi atunci...

— Ei bine?

— *Doamna* alege pe primul venit, făcând din el obiectul preferinţelor sale şi atrăgându-l pe soţ prin gelozie.

— Adânc! Adânc! exclamă cavalerul.

— Adevărat! răspunse de Guiche.

Dar nici unul, nici altul nu-şi mărturisiră gândurile până la capăt. De Guiche, în timp ce învinuia astfel caracterul *Doamnei*,

în sinea lui îi cerca iertare din adâncul inimii. Cavalerul, admirând profunzimea de gândire a lui de Guiche, îl îndruma cu ochii închişi spre prăpastie. De Guiche îl descusu atunci mai îndeaproape asupra efectului produs de scena de dimineaţă şi asupra efectului, mai grav încă, produs de scena din timpul mesei.

— Dar ţi-am mai spus că i-a făcut pe toţi să râdă, în frunte cu *Domnul*! răspunse cavalerul de Lorraine.

— Totuşi — mai aruncă de Guiche o întrebare — mi s-a vorbit de o vizită a regelui la *Doamna*!

— Ei bine, e adevărat; *Doamna* era singura care nu râdea şi regele s-a dus la ea spre a o face să râdă.

— Astfel că?...

— Astfel că nimic nu s-a schimbat în programul zilei.

— Şi baletul se repetă?

— De bună seamă.

— Eşti sigur?

— Foarte sigur.

La acest punct al convorbirii celor doi tineri, pe uşa intră Raoul, cu fruntea îngândurată. Zărindu-l, cavalerul, care avea pentru el, ca pentru orice caracter nobil, o ură ascunsă, se ridică în picioare.

— Atunci, ma sfătuieşti să...? îl întrebă de Guiche pe cavaler.

— Te sfătuiesc să dormi liniştit, dragul meu conte.

— Eu însă, de Guiche — zise Raoul — îţi dau un sfat cu totul deosebit.

— Care, prietene?

— Acela de a încăleca pe cal şi de a pleca la una dm proprietăţile dumitale; acolo, dacă ţii să urmezi sfatul cavalerului, poţi să dormi liniştit şi nestingherit de nimeni, oricât îţi va face plăcere.

— Cum, să plece? strigă cavalerul făcând pe surprinsul. Şi pentru ce-ar pleca de Guiche?

— Pentru că şi dumneata nu se poate să nu ştii asta, mai ales dumneata, pentru că toată lumea a început să vorbească despre o scenă care s-ar fi petrecut aici între *Domnul* şi de Guiche.

De Guiche păli.

— Nu-i adevărat — răspunse cavalerul — nu-i adevărat; iar dumneata ai fost rău informat, domnule de Bragelonne.

— Am fost, dimpotrivă, foarte bine informat, domnule — i-o întoarse Raoul — şi sfatul pe care i-l dau lui de Guiche e un sfat prietenesc.

În timpul acestui schimb de cuvinte, de Guiche, puţin uluit, se uita pe rând când la unul, când la celălalt dintre cei doi sfătuitori ai lui. Simţea în sinea sa că în momentul acela se dădea o luptă de care avea să atârne tot restul vieţii lui de aici încolo.

— Nu-i aşa — zise cavalerul adresindu-i-se contelui — nu-i aşa, de Guiche, că scena n-a fost atât de furtunoasă precum pare să creadă domnul viconte de Bragelonne, care, de altfel, nici nu era de faţă?

— Domnule — stărui Raoul — furtunoasă ori nu, eu nu vorbesc acum de scena în sine, ci de urmările pe care le poate avea. Ştiu că *Domnul* a ameninţat. Ştiu că *Doamna* a plâns.

— *Doamna* a plâns? strigă de Guiche fără voia lui şi împreunându-şi mâinile.

— Ah, ca să vezi! zise cavalerul râz.ând. Iată un amănunt pe care nu-l ştiam. Hotărât, eşti mai bine informat decât mine, domnule de Bragelonne.

— Şi tocmai fiindcă sunt mai bine informat decât dumneata, cavalere, tocmai de aceea insist ca de Guiche să plece cât mai departe.

— Dar nu şi încă o dată nu! Îmi pare rău că te contrazic, domnule viconte, dar această plecare n-are nici un rost.

— E grabnică.

— Şi pentru ce-ar trebui să plece? Ia să vedem.

— Dar regele? Regele?

— Regele? exclamă de Guiche.

— Ei da, îţi spun, regele se interesează de această afacere.

— Ei şi? zise cavalerul. Regele ţine la de Guiche şi mai ales la tatăl său; gândeşte-te că, dacă ar pleca, contele ar însemna să mărturisească singur că a săvârşit o faptă urâtă.

— Cum asta?

— Fără îndoială, când cineva fuge, dovedeşte că e vinovat sau că se teme.

— Sau că este necăjit ca un om învinuit pe nedrept — zise Bragelonne. Să dăm plecării sale caracterul necazului, nimic nu e mai uşor; vom spune că am făcut amândoi tot ce ne-a stat în putinţă ca să-l oprim şi dumneata cel puţin nu vei minţi. Haide,

haide, de Guiche, eşti nevinovat; scena de astăzi trebuie să te fi rănit, dragul meu; pleacă, pleacă, de Guiche.

— Ei nu, de Guiche, rămâi — zise cavalerul — rămâi tocmai fiindcă, aşa cum spunea domnul de Bragelonne, eşti nevinovat. Iartă-mă încă o dată, viconte, dar nu sunt de aceeaşi părere cu dumneata.

— Crede ce vrei, domnule, dar observă, te rog, că exilul pe care de Guiche şi-l va impune singur va fi de scurtă durată. Îi va pune capăt oricând va voi şi, întorcându-se dintr-un exil voluntar, va regăsi zâmbetul pe toate buzele; pe câtă vreme, dimpotrivă, o proastă dispoziţie a regelui poate stârni o furtună ale cărei urmări nimeni nu va îndrăzni să le prevadă.

Cavalerul surâse.

— La dracu, e tocmai ceea ce doresc! murmură el încet, numai pentru sine.

Şi în acelaşi timp înalţă din umeri. Această mişcare nu-i scăpă contelui; el se temea că, dacă va pleca de la curte, ar putea să dea impresia că o face de frică.

— Nu, nu — strigă el — s-a hotărât! Rămân, Bragelonne!

— Profet sunt — zise cu tristeţe Raoul. Nenorocire ţie, de Guiche, nenorocire!

— Şi eu sunt profet, dar nu pentru a prooroci nenorocirea; dimpotrivă, conte şi îţi spun rămâi, rămâi!

— Repetiţia de balet va avea totuşi loc, eşti sigur? îl întrebă de Guiche.

— Absolut sigur.

— Ei bine, vezi, Raoul? reluă de Guiche silindu-se să zâmbească. Vezi, o curte unde se dansează cu atâta poftă nu este o curte posomorâtă, pregătită pentru lupte lăuntrice. Hai, mărturiseşte că am dreptate, Raoul!

Raoul dădu din cap.

— Nu mai am nimic de spus — răspunse el.

— În sfârşit — întrebă cavalerul, curios de a şti din ce izvor căpătase Raoul veştile a căror exactitate se vedea silit să o recunoască în sinea lui — dumneata zici că eşti bine informat, domnule viconte; dar cum ai putea fi informat mai bine decât mine, care sunt unul din prietenii cei mai apropiaţi ai *Domnului*?

— Domnule — răspunse Raoul — în faţa unei asemenea declaraţii, mă plec. Da, dumneata trebuie să fii mai bine informat, recunosc asta, şi, întrucât un om de onoare nu poate

să spună altceva decât ceea ce ştie, să vorbească altfel decât cum gândeşte, tac, mă socotesc învins şi îţi las câmpul de bătaie.

Şi, într-adevăr, Raoul, ca unul ce părea a nu dori decât odihna, se trânti într-un fotoliu larg, în timp ce contele îşi chema oamenii ca să-l îmbrace. Cavalerul simţea că timpul e înaintat şi-ar fi vrut să plece, dar se temea ca Raoul, rămânând singur cu de Guiche, să nu-l îndemne să ia altă hotărâre. Aruncă deci în joc ultima lui armă.

— *Doamna* va fi strălucitoare — zise el — încearcă astăzi costumul ei de Pomonă.

— Ah, aşa-i! exclamă contele.

— Da, da — continuă cavalerul — a dat toate ordinele necesare în această privinţă. Ştii, domnule de Bragelonne, că regele va întruchipa primăvara?

— Va fi minunat — zise de Guiche — şi iată un motiv mai bun decât toate celelalte pe care mi le-ai dat până acum de a rămâne: întrucât eu joc rolul lui Vertumniu şi voi dansa în pas cu *Doamna*, nu mai pot pleca fără un ordin al regelui, deoarece absenţa mea ar dezorganiza baletul.

— Iar eu — zise cavalerul — voi avea un simplu rol de satir şchiop; e drept că sunt un dansator prost şi nu am piciorul făcut pentru aşa ceva. Domnilor, la revedere! Nu uita coşul cu fructe pe care trebuie să i-l oferi Pomonei, conte!

— Oh, nu voi uita nimic, fii liniştit — zise de Guiche, foarte fericit.

"Acum sunt sigur că nu va mai pleca" — îşi spuse cavalerul de Lorraine, ieşind pe uşă.

Raoul, după plecarea cavalerului, nu încercă să-şi mai convingă prietenul; îşi dădea seama că s-ar fi ostenit degeaba.

— Conte — îi spuse el totuşi, cu vocea lui tristă şi melodioasă — conte, te arunci într-o pasiune cumplită. Te cunosc, eşti o fire nepotolită; aceea pe care o iubeşti e la fel... Ei bine, admit pentru o clipă că ea te-ar putea iubi...

— Oh, niciodată! strigă de Guiche.

— De ce spui niciodată?

— Fiindcă ar fi o mare nenorocire pentru amândoi.

— Atunci, dragă prietene, în loc de a te privi ca pe un nechibzuit, dă-mi voie să te privesc ca pe un nebun.

— Pentru ce?

— Eşti pe deplin încredinţat, hai, răspunde-mi cu toată sinceritatea, că nu-i vei cere nimic aceleia pe care o iubeşti?

— Oh, da, sunt foarte sigur de asta!

— Atunci, iubeşte-o de departe.

— Cum, de departe?

— Fără îndoială; ce-ţi pasă că e sau nu e de faţă, de vreme ce nu doreşti nimic de la ea? Iubeşte un portret, iubeşte o amintire.

— Raoul!

— Iubeşte o umbră, o iluzie, o himeră, iubeşte dragostea, dând un nume idealului tău. Ah, întorci capul! Intră valeţii, nu mai spun nimic. În împrejurări fericite sau nefericite, bizuie-te pe mine, de Guiche.

— La naiba, mă şi bizui!

— Ei bine, iată tot ce-aveam să-ţi spun. Fă-te frumos, de Guiche, fă-te cât mai frumos. Cu bine!

— Nu vii la repetiţia baletului, viconte?

— Nu, am de făcut o vizită în oraş. Îmbrăţişează-mă, de Guiche. Cu bine!

Reuniunea avea loc la rege. Reginele mai întâi, apoi *Doamna*, câteva doamne de onoare alese şi un mare număr de curteni, de asemenea aleşi, precedau exerciţiile de dans prin conversaţii pline de spirit, cum ştiau să facă oamenii pe vremea aceea. Nici una dintre doamnele invitate nu îmbrăcase costumul de serbare, aşa cum prevăzuse cavalerul de Lorraine; dar se vorbea mult despre bogatele şi ingenioasele desene făcute de diferiţi pictori pentru *baletul semizeilor*. Astfel erau numiţi regii şi reginele al căror Panthéon avea să fie Fontainebleau.

Domnul intră ţinând în mână desenul ce înfăţişa personajul pe care avea să-l joace el; avea încă fruntea puţin întunecată. Reverenţa pe care o făcu în faţa tinerei regine şi a mamei sale fu plină de curtoazie şi afecţiune. O salută apoi aproape cavalereşte pe *Doamna* şi se răsuci pe călcâie. Acest gest şi această răceală fură remarcate.

Domnul de Guiche o despăgubi însă pe Prinţesă printr-o privire învăpăiată şi *Doamna*, trebuie să o spunem, ridicându-şi pleoapele, îl răsplăti cu o înflăcărare însutită. Trebuie să o spunem, de asemeni, că niciodată de Guiche nu fusese atât de frumos, iar privirea *Doamnei* iluminase parcă şi mai mult chipul fiului mareşalului de Grammont. Cumnata regelui simţea o

furtună bubuind deasupra capului ei; mai simţea apoi că în cursul acestei zile, atât de bogată în prevestirea unor întâmplări viitoare, săvârşise, faţă de cel care o iubea cu atâta aprindere şi pasiune, o nedreptate, dacă nu o gravă trădare. Acum i se părea că sosise momentul când trebuia să dea socoteală, în faţa bietului sacrificat de această nedreptate din timpul dimineţii. Inima *Doamnei* bătea tare şi bătea pentru de Guiche. Contele era deplâns cu toată sinceritatea, contele o preocupa mai mult decât oricine. Nu mai era vorba de *Domnul*, de rege, de milordul Buckingham. De Guiche singur îi stăpânea acum toate gândurile şi toate simţămintele.

Totuşi, *Domnul* era şi el un bărbat destul de frumos; dar nu putea fi asemuit contelui. Căci, se ştie şi toate femeile o spun, e totdeauna o mare deosebire între frumuseţea amantului şi aceea a soţului. Or, în situaţia de faţă, după retragerea *Domnului*, după acea reverenţă plină de curtoazie şi afecţiune făcuta tinerei regine şi reginei-mame, după acel salul rece şi cavaleresc adresat *Doamnei* şi care fusese remarcat de toţi curtenii, după toate acestea, spunem, în reuniunea de la rege, amantul câştigă mult faţă de soţ. *Domnul* însă era prea mare senior ca să ţină seama de acest amănunt. Nimic nu produce mai mult efect decât o idee bine fixată despre superioritate, când e vorba să arăţi inferioritatea unui om care are această părere despre el însuşi.

Regele se ivi. Toată asistenţa urmărea desfăşurarea evenimentelor în privirea ce începea să dea tonul, întocmai ca sprânceana lui Iupiter Fulgerătorul.

Ludovic n-avea nimic din tristeţea fratelui său; el era strălucitor. Cercetând o parte din desenele ce i se arătau din toate părţile, îşi exprimă părerile sau criticile, făcând fericiţi sau nefericiţi cu un singur cuvânt. Deodată, privirea lui, care aluneca pieziş către *Doamna*, observă muta corespondenţă statornicită între Prinţesa şi conte. Buzele regale se încleştară şi când se redeschiseră o făcură pentru a da glas unor fraze banale.

— Doamnelor — zise regele, înaintând spre regine — am primit ştirea că totul e pregătit la Fontainebleau, aşa după cum am dispus.

Un murmur de încântare se stârni în grupuri. Regele citi pe feţele tuturor dorinţa vie de a primi o imitaţie pentru serbare.

— Voi pleca mâine — adaugă el.

Tăcere adâncă în sânul adunării.

— Şi invit — termină regele — persoanele care mă înconjoară să se pregătească pentru a mă însoţi.

Zâmbetul însenină toate feţele. Numai aceea a *Domnului* îşi păstra caracterul de proastă dispoziţie. Atunci începură să se perinde prin faţa regelui şi a doamnelor seniorii care se grăbeau să-i mulţumească maiestăţii sale pentru marea cinste a invitaţiei. Când îi veni rândul lui de Guiche, regele îi spuse:

— Ah, domnule, nu te văzusem aici!

Contele făcu o plecăciune. *Doamna* păli. De Guiche dădu să deschidă gura pentru a-şi exprima şi el mulţumirea.

— Conte — zise regele — iată vremea când se fac ultimele însămânţări. Sunt sigur că agricultorii dumitale din Normandia vor fi fericiţi să te vadă la proprietăţile domniei tale.

Şi, după acest atac brutal, regele îi întoarse spatele nenorocitului conte. Fu rândul lui de Guiche să pălească; făcu doi paşi spre rege, uitând că nu se cade a i se vorbi maiestăţii sale fără a fi întrebat.

— Poate că n-am înţeles bine? bolborosi el.

Regele întoarse uşor capul şi, cu acea privire rece şi neclintită ce cade ca o spadă nemiloasă în inima celor dizgraţiaţi, el repetă rar, pronunţând cuvintele unul câte unul:

— Am spus proprietăţile domniei tale!

O sudoare de gheaţă năpădi fruntea contelui, iar mâinile i se deschiseră, lăsând să-i cadă pălăria pe care o ţinea între degetele-i tremurătoare. Ludovic căută privirea mamei sale, ca pentru a-i arăta că se purtase ca un adevărat stăpân. Apoi căută privirea triumfătoare a fratelui său, ca pentru a-l întreba dacă răzbunarea îi era pe plac. În sfârşit, îşi îndreptă ochii asupra *Doamnei*. Prinţesa zâmbea şi vorbea cu doamna de Noailles. Ea nu auzise nimic, sau mai curând se prefăcea că nu auzise nimic. Cavalerul de Lorraine privea de asemeni cu una din acele stăruinţe duşmănoase ce par a da căutăturii unui om puterea pârghiei care smulge, ridică şi aruncă departe un obstacol.

Domnul de Guiche rămase singur în cabinetul regelui; toată lumea dispăruse. Prin faţa ochilor săi, de om nenorocit, dansau doar nişte umbre. Deodată se smulse din cruda deznădejde ce pusese stăpânire pe el şi alergă cu răsuflarea tăiată să se închidă în apartamentul său, unde Raoul, credincios sumbrelor lui presimţiri, îl aştepta însă.

— Ei bine? murmură acesta văzându-şi prietenul intrând cu capul gol, cu privirea rătăcită, cu mersul împleticit.

— Da, da, e adevărat, da...

De Guiche nu putu spune mai mult; căzu istovit pe perne.

— Şi ea?... Întrebă Raoul.

— Èa! strigă nefericitul conte ridicând spre cer un pumn încleştat de furie. Ea!...

— Ea ce spune?

— Spune că rochia îi vine bine.

— Şi ce face?

— Râde.

Un hohot zănatic de râs zgudui toţi nervii bietului surghiunit. Apoi el căzu pe spate — era zdrobit.

Capitolul XXXIX

Fontainebleau

De patru zile, toate încântările reunite în minunatele grădini de la Fontainebleau făceau din această reşedinţă un cuib de desfătări.

Domnul Colbert se întrecea pe sine însuşi... Dimineaţa, socoteala cheltuielilor de peste noapte; ziua programe, probe, angajări, plăţi. Strânsese patru milioane şi le folosea cu o chibzuială savantă. Se îngrozea cât de mult bănet înghiţeau scenele mitologice. Un silvan, o driadă nu costa mai puţin de o sută de livre pe zi. Costumul fiecăruia se ridica la trei sute de livre. Pulberea şi pucioasa care se ardeau în focurila de artificii atingeau în fiecare noapte o sută de mii de livre. Mai erau apoi iluminaţiile pe marginea ochiurilor de apă, ce consumau şi ele treizeci de mii de livre pe seară.

Serbările păreau însă falnice. Colbert nu-şi mai încăpea în piele de bucurie. Îi vedea în orice clipă pe *Doamna* şi pe rege ieşind la vânătoare sau pentru recepţia personajelor fantastice, solemnităţi ce se repetau de cincisprezece zile în continuu şi făceau să strălucească tot mai mult spiritul *Doamnei* şi dărnicia regelui. Căci *Doamna*, eroina serbării, asculta oraţiile

reprezentanţilor unor popoare necunoscute, garamanţi, sciţi, hiperboreeni, caucazieni şi patagoni, ce păreau că ies din măruntaiele pământului pentru a veni să-i facă urări, iar regele dăruia fiecărui ales al acestor noroade câte un diamant sau câte un alt obiect de preţ. Şi atunci, solii aceştia îi asemuiau, în versuri mai mult sau mai puţin groteşti, pe rege cu Soarele, pe *Doamna* cu Febe, sora lui, fără a pomeni nimic de regina sau de *Domnul*, ca şi cum regele ar fi fost însurat cu doamna Henriette a Angliei şi nu cu infanta Maria-Tereza.

Fericita pereche, ţinându-se de mâini, strângându-şi abia simţit degetele, sorbea cu înghiţituri mari băutura aceasta atât de dulce a măgulirii, pe care o aţâţa tinereţea, frumuseţea, puterea şi iubirea.

Fiecare personaj de la Fontainebleau se mira de marea înrâurire pe care *Doamna* o căpătase asupra regelui. Fiecare îşi spunea în şoaptă că *Doamna* era adevărata regină. Şi, într-adevăr, regele întărea aceste ciudate presupuneri prin fiecare gând al lui, prin fiecare cuvânt, prin fiecare privire. Îşi lega toate dorinţele, îşi căuta inspiraţiile în ochii *Doamnei* şi când Prinţesa binevoia să zâmbească, el se îmbăta de bucuria sa. Dar *Doamna*, la rândul ei, se îmbăta oare în aceeaşi măsură de puterea ei, văzând că toată lumea îi cade la picioare? N-ar fi putut s-o spună nici ea singură; dar ceea ce ştia bine era ca nu avea nici o dorinţă, că se simţea nespus de fericită.

Din toate aceste schimbări, al căror izvor se afla în voinţa regală, rezulta că *Domnul*, în loc să fie al doilea personaj al regatului, devenise în realitate al treilea. Era mai rău decât pe vremea când de Guiche îşi suna chitarele sale în apartamentul *Doamnei*. Atunci *Domnul* avea cel puţin satisfacţia de a-l pune la respect pe cel care-l stingherea. Acum însă, după plecarea rivalului, izgonit de fratele său regele, *Domnul* purta pe umeri un jug cu mult mai greu decât înainte.

În fiecare seară, *Doamna* se reîntorcea la dânsa istovită. Călăria, băile în Sena, spectacolele, mesele întinse sub frunzare, balurile pe marginea marelui canal, concertele ar fi fost de ajuns ca să omoare nu o femeie firavă şi plăpândă, dar chiar şi pe cel mai robust elveţian de la castel. E adevărat că atunci când e vorba de dansuri, de concerte, de plimbări, o femeie e cu mult mai rezistentă decât cel mai voinic fiu al celor treisprezece cantoane. Dar, oricât de întinse ar fi puterile unei

femei, ele au un capăt şi nu pot ţine mult timp piept unui asemenea trai.

Cât despre *Domnul*, el nu avea nici măcar mulţumirea de a o vedea pe *Doamna* abdicând de la regalitatea ei seara. Căci, noaptea, *Doamna* locuia în pavilionul regal, împreună cu regina cea tânără şi cu regina-mamă.

E de la sine înţeles că domnul cavaler de Lorraine nu-l părăsea nici o clipă pe *Domnul* şi se grăbea să toarne o picătură de fiere peste fiecare rană primită de acesta. Aşa se face că *Domnul*, care la început, după plecarea lui de Guiche, se simţise vesel şi întinerit parcă, recăzu în melancolic la trei zile după instalarea curţii la Fontainebleau.

Dar iată că într-o zi, pe la ceasurile doua, *Domnul*, care se sculase târziu şi pusese mai multă grijă ca de obicei în ţinuta sa, iată că *Domnul*, care nu auzise vorbindu-se încă nimic despre programul din ziua aceea, făcu planul să-şi strângă curtea sa în jurul lui, pentru a se duce cu *Doamna*, să supeze la Moret, unde avea o frumoasă casă de ţară. Se îndreptă, deci, spre pavilionul reginelor şi intră, foarte nedumerit că nu întâlneşte în cale nici un om din serviciul regal. Pătrunse singur în apartament. O uşă se deschidea la stânga, spre dormitorul *Doamnei*, una la dreapta, spre dormitorul tinerei regine. În camera soţiei lui, *Domnul* află, din gura unei subrete care îşi vedea acolo de treaba ei, că toată lumea plecase la ceasurile unsprezece să se îmbăieze în Sena, ca plecarea se făcuse cu mare alai, că toate acestea se întâmplaseră de mai bine de un ceas. "Bun! îşi zise *Domnul*. Ideea e fericită. E o căldură înăbuşitoare, deci mă voi scălda bucuros şi eu." Şi îşi strigă oamenii... Nimeni nu se ivi. Chemă pe cineva de la *Doamna*; toţi erau plecaţi. Coborî la grajduri. Un rândaş îi spuse că nu se mai găsea nici o trăsură, nici o caleaşcă. Atunci ceru să fie înşeuaţi doi cai, unul pentru el, unul pentru valetul său de cameră. Rândaşul îi răspunse foarte respectuos că nu mai avea nici un cal. *Domnul*, galben de mânie, se urcă din nou în apartamentul reginelor. Se duse până la camera de rugăciune a Anei de Austria. De acolo, prin draperia desfăcută, o zări pe tânăra lui cumnată îngenuncheată în faţa reginei-mame; se părea că avea ochii plini de lacrimi. Nu fusese nici văzut, nici auzit. Se apropie tiptil de draperie şi trase cu urechea: spectacolul acestei dureri îi stârni curiozita-tea. Regina cea tânără nu numai că plângea, dar se plângea.

— Da — spunea ea — regele mă tratează cu nepăsare, regele nu mai ştie decât de petreceri şi petreceri la care eu nu iau parte niciodată.

— Răbdare, răbdare, fiica mea — răspunse Ana de Austria în spaniolă.

Apoi, tot în limba spaniolă, ea adăugă câteva sfaturi pe care *Domnul* nu le înţelese. Regina cea tânără răspundea prin învinuiri amestecate cu lacrimi şi suspine, printre care *Domnul* desluşea adesea cuvântul *bãnos* pe care Maria-Tereza îl rostea cu furie şi dispreţ. "Băile — îşi spuse *Domnul* — băile. S-ar părea că are ce are cu băile." Şi se străduia să lege între ele frânturile de fraze pe care izbutea să le înţeleagă. Ajunse astfel să vadă că regina plângea amarnic şi că, dacă Ana de Austria n-o putea mângâia, încerca cel puţin să o mângâie.

Domnul se temea să nu fie surprins ascultând la uşă, de aceea tuşi uşor. Cele două regine întoarseră capetele, amândouă deodată. *Domnul* intră. Când îl văzu pe Prinţ, tânăra regină se ridică repede şi-şi şterse ochii. *Domnul* ştia prea bine ce se petrece acolo pentru a nu întreba nimic, ştia prea bine să fie politicos pentru a rămâne mut, deci salută numai. Regina-mamă îi zâmbi cu drăgălăşenie.

— Ce vrei, fiul meu? întrebă ea.

— Eu?... Nimic... — se bâlbâi *Domnul*. Căutam...

— Pe cine?

— Mamă, o căutam pe *Doamna*.

— *Doamna* e la scăldătoare.

— Dar regele? zise *Domnul* pe un ton care o făcu pe regină să se cutremure.

— Şi regele, dimpreună cu toată curtea — răspunse Ana de Austria.

— Atunci, dumneata, doamnă? făcu *Domnul*.

— Oh, eu — murmură tânăra regină — eu sunt spaima tuturor celor care se distrează.

— Şi eu de asemeni, după cât se pare — adăugă *Domnul*.

Ana de Austria îi făcu un semn din ochi nurorii sale, care se retrase izbucnind în lacrimi. *Domnul* îşi încruntă sprâncenele.

— Tristă casă regală — zise el. Ce părere ai, mamă?

— Dar... nu... nu... toată lumea aici caută să petreacă.

— La naiba, tocmai asta îi întristează pe cei cărora aceste petreceri nu le priesc.

— Cu ce ton spui asta, dragul meu Filip!

— Ah, mamă, o spun aşa cum o gândesc.

— Explică-te: ce s-a întâmplat?

— Întreabă pe cumnata mea, care îţi vorbea adineauri de necazurile ei.

— Necazurile ei... care?...

— Da, am ascultat fără să vreau, dar, mărturisesc, am ascultat... Ei bine, am auzit cum sora mea se plângea de faimoasele bai ale *Doamnei*.

— Oh, nebunie...

— Nu, nu, nu; când plângi, nu eşti totdeauna nebun... *Bãnos* spunea regina; asta nu înseamnă *băi*?

— Îţi repet, fiul meu — zise Ana de Austria — că sărmana ta cumnată e de o gelozie copilărească.

— În acest caz, doamnă — răspunse Prinţul — mă învinuiesc cu toată umilinţa că am acelaşi cusur cu ea.

— Şi tu, fiul meu?

— De bună seamă.

— Şi tu şi tu eşti gelos pe băile acelea?

— Cred şi eu!

— Oh!

— Cum, regele se duce să se scalde cu soţia mea şi n-o ia pe regină? Cum, *Doamna* se duce să se scalde cu regele şi nu-mi face măcar cinstea de a mă preveni? Şi vrei ca biata mea cumnată să fie mulţumită? Vrei ca eu să fiu mulţumit?

— Dar, dragul meu Filip — zise Ana de Austria — eşti din cale-afară de exagerat! După ce-ai făcut să fie izgonit domnul de Buckingham, după ce-ai făcut să fie surghiunit domnul de Guiche, vrei acum să-l goneşti pe rege de la Fontainebleau?

— Oh, nu pot avea o astfel de pretenţie, doamnă! zise cu acreală Prinţul. Dar pot foarte bine să mă retrag eu şi mă voi retrage.

— Gelos pe rege! Gelos pe fratele tău!

— Gelos pe fratele meu, pe rege, da, doamnă, gelos, gelos, gelos!

— Vai de mine, domnule! strigă Ana de Austria, prefăcându-se mâniată şi indignată. Încep să te cred nebun şi duşmanul înverşunat al liniştii mele, de aceea te las în plata Domnului, neputându-mă apăra împotriva unor asemenea născociri.

Şi, spunând acestea, părăsi încăperea, lăsându-l pe Prinţ pradă celei mai cumplite furii. *Domnul* rămase o clipă buimăcit; apoi, revenindu-şi în fire, pentru a-şi aduna toate puterile, coborî din nou la grajd, îl chemă pe rândaş şi îi ceru o trăsură, apoi un cal; iar la dublul răspuns al acestuia că nu avea nici cal, nici trăsură, *Domnul* smulse o biciuşcă din mâinile unui îngrijitor şi începu să-l gonească pe bietul nevinovat de-a lungul curţii, plesnindu-l cu biciul, fără să ţină seama de văicărelile şi cererile lui de iertare; apoi, obosit, cu răsuflarea tăiată, plin de năduşeală, tremurând din toate mădularele, urcă iarăşi în apartamentul său, prefăcu în ţăndări cele mai frumoase porţelanuri, după care se trânti pe pat, îmbrăcat şi încălţat, strigând:

— Ajutor! Ajutor!

Capitolul XL

Baia

La Valvins, sub bolţile de nepătruns ale răchitelor înflorite şi ale sălciilor care îşi plecau ramurile verzi până atingeau cu vârfurile crengilor unda albastră, o plută, lungă şi lată, cu trepte acoperite de perdele albăstrii, slujea de refugiu Dianelor ce se scăldau în râu şi pe care le pândeau cu ochi pătimaşi, la ieşirea din apă, douăzeci de Acteoni împodobiţi cu pene, ce galopau pe malul îmbrăcat în muşchi şi învăluit în miresme, de la marginea pădurii. Dar Diana însăşi, chiar o Diană pudică, înfăşurată într-o hlamidă lungă, ar fi fost mai puţin castă, mai puţin ferită de privirile străine decât era *Doamna*, tânără şi frumoasă ca însăşi această zeiţa. Căci, în pofida veşmântului ei subţire, vânătoriţei tot i se mai vedea un genunchi alb şi rotund; în pofida tolbei de săgeţi pe care o purta pe grumaz, i se mai zăreau totuşi umerii arşi de soare; pe când un văl lung, înfăşurat de o sută de ori, o acoperea pe *Doamna*, atunci când se furişa în braţele femeilor ei şi o făcea să rămână ascunsă celor mai pofticioase şi celor mai învăpăiate priviri.

În clipa când ea păşi pe trepte, poeţii care se aflau acolo şi toţi erau poeţi când era vorba de *Doamna*, cei douăzeci de poeţi care galopau la ţărm se opriră şi strigară într-un glas că nu picături de apă erau acelea ce se scurgeau de pe trupul *Doamnei*, ci perle care cădeau şi se pierdeau în şuvoiul prea fericit al râului. Regele, care se afla în centrul acestor poezii şi al acestor omagii, le impuse tăcere guralivilor, a căror vervă n-ar mai fi secat niciodată şi trase de frâu, întorcând calul, de teamă să nu jignească, chiar sub perdelele de mătase, modestia femeii şi demnitatea principesei. Se făcu deci un mare gol în scenă şi o mare tăcere pe plută. După mişcări, după jocul cutelor, după ondularea perdelelor, se ghicea graba femeilor de a-şi sluji stăpâna.

Regele asculta zâmbind frazele gentilomilor săi, dar se putea vedea, privindu-l, că atenţia nu-i era câtuşi de puţin la cele ce spuneau ei. Într-adevăr, de îndată ce zornăitul inelelor alunecând pe vergelele de fier dădu de veste că *Doamna* se îmbrăcase şi că zeiţa avea să apară, regele se întoarse numaidecât, alergă spre ţărm şi dădu semnalul tuturor acelora pe care serviciul sau buna lor plăcere îi chema în preajma *Doamnei*. Pajii se grăbiră să vină, aducând caii de căpestre; caleştile, trase la umbră sub frunzişuri, se apropiară de cort, dimpreună cu puzderia de valeţi, de hamali şi de femei, care, în timp ce stăpânii se scăldaseră, se retrăseseră deoparte, împărtăşindu-şi părerile, criticile şi interesele lor, aidoma unui jurnal fugar al acestei epoci, jurnal de care nimeni nu-şi mai aminteşte astăzi, nici chiar valurile, aceste oglinzi ale personajelor, aceste ecouri ale discuţiilor, valurile, acei martori pe care Dumnezeu i-a prăvălit în imensitate, după cum pe actorii scenei de acolo i-a aruncat în eternitate.

Toată această lume îngrămădită pe malurile râului, fără a mai ţine seama de mulţimea de ţărani atraşi de dorinţa de a vedea pe rege şi pe principesă, toată această lume fu, timp de opt sau zece minute, cel mai învălmăşit, cel mai plăcut talmeş-balmeş din câte se pot închipui.

Regele descălecă şi înaintă câţiva paşi pe jos; toţi curtenii făcură la fel; el îi oferi braţul *Doamnei*, al cărei costum de călărie arăta o talie elegantă, ce se ghicea sub veşmântul de lână fină, cusut cu argint. Părul, ud încă şi mai întunecat decât abanosul, îi umezea gâtul atât de alb şi atât de curat. Sănătatea şi bucuria scânteiau în ochii ei frumoşi; era odihnită şi plină de

neastâmpăr, sorbea aerul în răsuflări prelungi, sub umbrela brodată pe care i-o ţinea un paj. Nimic mai tandru, mai graţios şi mai poetic decât aceste două chipuri îngemănate sub pălăria trandafirie a umbrelei: regele, ai cărui dinţi albi sclipeau într-un zâmbet neîntrerupt, *Doamna*, ai cărei ochi negri străluceau ca două nestemate în reflexele mişcătoare ale mătăsurilor.

Când *Doamna* ajunse la calul ei, un minunat buiestraş andaluz, de un alb fără pată, puţin cam greoi poate, dar cu un cap inteligent şi plin de vioiciune, în care se regăsea amestecul de sânge arab atât de fericit îmbinat cu sângele spaniol şi cu o coadă lungă ce mătura pământul şi când Prinţesa, cu mişcări lenevoase, se prefăcea că nu poate să vâre piciorul în scară, regele o prinse în braţe, în aşa fel încât un braţ al *Doamnei* înconjură ca un arc de foc gâtul monarhului. Ludovic, retrăgându-se, atinse fără să vrea cu buzele acest braţ ce nu voia să se îndepărteze. Apoi, Prinţesa mulţumindu-i regelui scutier, toată lumea fu, într-o clipă, în şa.

Regele şi *Doamna* se abătură din drum, lăsând să treacă înainte trăsurile, hăitaşii, gonacii. Un mare număr de călăreţi, scăpaţi de jugul etichetei, dădură pinteni cailor şi porniră după trăsurile în care se aflau doamnele de onoare, fragede ca nişte nimfe în jurul Dianei şi echipajele îşi luară zborul în zumzetul de râsete, de şuşotiri şi de fâşâituri mătăsoase.

Regele şi *Doamna* îşi ţineau caii la pas. În urma maiestăţii sale şi a Prinţesei, cumnata lui, dar la o depărtare destul de respectuoasă, curtenii gravi sau dornici să fie la îndemâna şi sub ochii regelui călăreau încet, strunindu-şi caii neastâmpăraţi, potrivindu-şi pasul după acela al armăsarilor regelui şi *Doamnei* şi gustau tot ceea ce poate oferi mai plăcut şi mai pasionat schimbul de păreri între nişte oameni de spirit care aruncă într-un chip foarte elegant mii de glume şi de răutăţi pe seama aproapelui lor. În hohotele lor înăbuşite, în pufniturile râsului lor sardonic, *Domnul*, acest nefericit absent, nu era, fireşte, cruţat. În schimb, se arătau îndureraţi, ba unii oftau chiar când se gândeau la soarta lui de Guiche şi, trebuie să o mărturisim, compătimirea îşi avea rostul ei acolo.

Totuşi, regele şi *Doamna*, îndemnându-şi caii şi repetând de o sută de ori ceea ce le puneau pe buze curtenii care-i făceau sa vorbească, porniră în galop de vânătoare şi atunci cărările adânci ale pădurii prinseră să răsune sub tropotul acestei cavalcade. După convorbirile în şoaptă, după dialogurile

cu caracter de confidenţă, după frazele schimbate cu un fel de mister urmară izbucnirile cele mai zgomotoase: de la hăitaşi până la prinţi, voioşia îi cuprinse deodată pe toţi. Întreaga ceată începu să râdă şi să strige. Gaiţele şi coţofenele se refugiau cu ţipete speriate în coroanele stufoase ale stejarilor, cucul îşi întrerupse vaierul lui monoton în inima codrului, piţigoii şi cintezoii zburau în stoluri, în timp ce căprioarele, cerbii şi ciutele săreau, îngrozite, prin tufişuri. Această ceată, răspândind în calea ei, ca o dâră, veselia, zgomotul şi lumina, fu precedată la castel, ca să spunem astfel, de propria ei zarvă.

Regele şi *Doamna* intrară în oraş, salutaţi laolaltă de aclamaţiile generale ale mulţimii. *Doamna* se grăbi să-l caute pe *Domnul*. Instinctul îi spunea că-l făcuse să stea prea mult în afara acestei veselii. Regele se duse să le întâlnească pe regine. Ştia că trebuie să le despăgubească, pe una mai ales, pentru îndelungata lui absenţă. Dar *Doamna* nu fu lăsată să intre la *Domnul*. I se răspunse că Prinţul dormea. Regele, în loc s-o întâlnească pe Maria-Tereza zâmbind ca întotdeauna, o găsi în galerie pe Ana de Austria, care, pândind sosirea lui, îi ieşi înainte, îl apucă de mână şi-l trase la dânsa. Ceea ce-şi spuseră sau, mai degrabă, ceea ce-i spuse regina-mamă lui Ludovic al XIV-lea, nimeni n-a putut să ştie vreodată; dar se putea bănui, desigur, după chipul răscolit pe care-l avea regele când ieşi de la această întrevedere. Noi însă, având menirea de a interpreta, îm-părtăşind totodată cititorului interpretările noastre, ar însemna să nu ne facem datoria lăsându-l în necunoştinţă de cauză asupra rezultatului acestei întrevederi. Îl va găsi îndeajuns de dezvoltat, aşa sperăm cel puţin, în capitolul următor.

Capitolul XLI

Vânătoarea de fluturi

Regele, intrând în apartamentul său pentru a da unele dispoziţii şi pentru a-şi potoli năvala gândurilor, găsi pe masa

de toaletă un bileţel al cărui scris părea prefăcut. Îl deschise şi citi:

"Veniţi repede, am o mie de lucruri să vă spun."

Nu trecuse chiar atât de mult de când regele şi *Doamna* se despărţiseră, pentru ca aceste o mie de lucruri să fie o continuare a celorlalte trei mii pe care şi le spuseseră pe drumul ce desparte Valvins de Fontainebleau. De aceea, cuprinsul bileţelului şi graba lui îi dădură mult de gândit regelui.

Îşi potrivi puţin toaleta şi plecă să-i facă o vizita *Doamnei*.

Prinţesa, care nu voia să se vadă că-l aşteaptă, coborâse în parc împreună cu toate doamnele de onoare. Când regele afla ca *Doamna* îşi părăsise apartamentele pentru a se duce la plimbare, strânse în grabă toţi gentilomii pe care-i putu găsi la îndemână şi-i pofti să-l urmeze în parc.

Doamna ieşise să prindă fluturi pe o mare pajişte mărginită de tufe de mirt şi de grozamă. Privea cum cele mai tinere şi mai harnice dintre domnişoarele ei de onoare alergau prin parc şi, cu spatele întors către pâlcul de carpeni, aştepta foarte neliniştită sosirea regelui, căruia îi dăduse întâlnire aici. Scârţâitul unor paşi pe nisipul aleii o făcu să întoarcă faţa. Ludovic al XIV-lea era în capul gol; el doborâse cu bastonul un fluture coadă de păun, pe care domnul de Saint-Aignan îl culese aproape amorţit din iarbă.

— Vezi, doamnă — zise regele — că şi eu prind fluturi pentru dumneata? Şi se apropie de dânsa. Domnilor — se adresă apoi către gentilomii care îi alcătuiau suita — prindeţi fiecare câte un fluture, împreună cu aceste doamne.

Însemna că toată lumea trebuia să plece. Se putu vedea atunci un spectacol destul de curios: bătrânii curteni, curtenii graşi alergară după fluturi, pierzându-şi pălăriile prin tufe şi războindu-se cu mirtul şi cu grozama ca şi cum s-ar fi luptat cu spaniolii.

Regele îi oferi *Doamnei* braţul şi alese împreună cu ea, drept centru de observaţie, o bancă aşezată sub o streaşină de muşchi verde, un fel de colibă înfiripată de mintea sfioasă a vreunui grădinar care introdusese pitorescul şi fantezia în stilul sever al grădinăriei de pe atunci. Această streaşină, pe care creşteau păpădii şi trandafiri urcători, adăpostea o bancă fără

spătar, în aşa fel încât cei care stăteau acolo, izolaţi în mijlocul pajiştei, vedeau şi erau văzuţi din toate părţile, dar nu puteau să fie auziţi fără ca ei înşişi să nu-i vadă pe cei ce s-ar fi apropiat ca să-i asculte. Din acest loc, unde se aşezară cei doi confidenţi, Ludovic le făcu un semn de încuviinţare vânătorilor; apoi, ca şi cum ar fi discutat cu *Doamna* despre fluturele înfipt într-un ac de aur şi prins la pălăria ei, o întrebă:

— Crezi că e bine ca să stăm de vorbă aici?

— Da, sire, căci am nevoie să fiu auzită numai de maiestatea voastră, dar văzută de toată lumea.

— Şi eu de asemeni — zise regele.

— Biletul meu v-a surprins?

— M-a îngrozit! Dar ceea ce am să-ţi spun eu e mult mai important.

— Oh, nu! Ştiţi că *Domnul* mi-a închis uşa?

— Dumitale? Şi pentru ce?

— Nu bănuiţi?

— Ah, doamnă, dar atunci avem să ne spunem amândoi acelaşi lucru!

— Ce vi s-a întâmplat oare?

— Vrei să încep eu?

— Da. Eu am spus tot ce aveam de spus.

— Atunci e rândul meu. Află că, la întoarcere, am găsit-o pe mama care mă aştepta şi m-a tras la dânsa.

— Oh, regina-mamă! E grav — rosti *Doamna* cu nelinişte.

— Aşa cred şi eu. Iată ce mi-a spus... Dar, mai întâi, îngăduie-mi un preambul.

— Vorbiţi, sire.

— *Domnul* ţi-a vorbit vreodată despre mine?

— Adesea.

— Şi a pomenit vreodată de gelozia lui?

— Oh, de mai multe ori chiar!

— În legătură cu mine?

— Nu, dar în legătură cu...

— Da, ştiu, cu Buckingham, cu de Guiche.

— Exact.

— Ei bine, doamnă, iată că *Domnul* se arată acum gelos pe mine.

— Ce spuneţi? replică Prinţesa cu un zâmbet răutăcios.

— Dar, după cum mi se pare, noi doi n-am dat niciodată loc la...

— Niciodată! Eu cel puţin... Dar cum aţi aflat de gelozia *Domnului*?

— Mama mi-a adus la cunoştinţă că *Domnul* a intrat la dânsa ca un furios, că i s-a plâns de... Iartă-mă.

— Spuneţi, spuneţi!

— I-a vorbit despre cochetăria dumitale. Se pare că *Domnul* este nedrept.

— Sunteţi prea bun, sire.

— Mama l-a potolit; dar el a pretins că e potolit prea de multe ori şi că nu vrea să mai fie.

— N-ar fi făcut mai bine să nu se fi amestecat de loc?

— Asta am spus şi eu.

— Mărturisiţi, sire, că lumea se gândeşte numai la răutăţi. Cum, un frate, o soră nu pot vorbi împreună, nu se pot bucura să stea alături în societate, fără a da loc la comentarii, la bănuieli? Căci, la urma urmei, sire, noi nu facem nici un rău, n-avem nici un chef să facem rău.

Şi-i aruncă regelui acea privire mândră şi aţâţătoare care aprinde flacăra dorinţei chiar şi în omul cel mai rece sau cel mai cuminte.

— Nu, aşa e — suspina Ludovic.

— Înţelegeţi, sire, că dacă povestea asta mai continuă, voi fi silită să izbucnesc într-o bună zi? Poftim, judecaţi purtarea noastră: este sau nu este ea cuviincioasă?

— Oh, fireşte, e cuviincioasă.

— Singuri adesea, căci ne plac la amândoi aceleaşi lucruri, am putea să alunecăm spre cele rele; am făcut-o oare vreodată?... Pentru mine sunteţi un frate, nimic mai mult.

Regele îşi încruntă sprâncenele. Ea continuă:

— Mâna voastră, care o întâlneşte adeseori pe-a mea, nu-mi stârneşte acele tresăriri, acea tulburare pe care amanţii, bunăoară...

— Oh, destul, destul, te conjur! rosti regele pradă chinurilor. Eşti neîndurătoare şi-ai să mă faci să mor.

— Doamne, de ce?

— În sfârşit... spui limpede că nu simţi nimic alături de mine.

— Oh, sire... nu spun asta!... Afecţiunea mea...

— Henriette, destul!... Ţi-o cer încă o dată... Dacă mă crezi de marmură, ca pe dumneata, schimbă-ţi părerea.

— Nu vă înţeleg.

— Aşa e — oftă regele, lăsându-şi ochii în jos. Prin urmare, întâlnirile noastre... strângerile noastre de mâini... privirile schimbate între noi... Iartă-mă, iartă-mă... Da, ai dreptate, acum ştiu ce vrei să spui.

Îşi îngropă faţa în palme.

— Luaţi seama, sire — rosti iute *Doamna* — iată că domnul de Saint-Aignan vă priveşte.

— Ăsta-i adevărul! exclamă regele furios. Nici o brumă de libertate, nici un fel de sinceritate în relaţiile cu alţii!... Crezi c-ai găsit un prieten, şi-ai dat de-o iscoadă... o prietenă şi n-ai decât o... soră.

Doamna tăcu, plecându-şi privirea.

— *Domnul*, e gelos! murmură ea cu un accent al cărui farmec şi dulceaţă nimeni nu le-ar putea reda.

— Oh — oftă adânc regele — ai dreptate.

— Vedeţi dar — murmura ea învăluindu-l cu o privire ce-i ardea inima — sunteţi liber; nu sunteţi bănuit, nu vi se învenineză fericirea casnică.

— Vai, dumneata nu ştii încă nimic! Nu ştii că regina e geloasă!

— Maria-Tereza?

— Până la nebunie. Gelozia *Domnului* a pornit de la a ei; a plâns, i s-a tânguit mamei mele, ne-a învinuit pentru aceste bai la râu, care mie îmi fac atâta plăcere.

"Şi mie!" adăugă *Doamna* din priviri.

— Deodată, *Domnul*, care trăgea cu urechea, a auzit cuvântul *bãnos*, pe care-l rostea regina cu amărăciune; asta l-a lămurit. A intrat furios, s-a amestecat în convorbire şi a dojenit-o pe mama cu atâta asprime, încât ea a trebuit să-l părăsească pe loc. Asta înseamnă că dumneata ai de-a face cu un soţ gelos, iar eu văd ridicându-se în faţa mea necontenit, fără îndurare, spectrul geloziei, cu ochii umflaţi, cu obrajii supţi, cu gura strâmbată sinistru.

— Biet rege! murmură *Doamna*, lăsându-şi mâna s-o atingă uşor pe cea a lui Ludovic.

El reţinu această mână şi, pentru a o strânge fără să dea de bănuit spectatorilor care nu se îngrijeau atâta de fluturi cât căutau sa afle câte ceva şi să înţeleagă vreuna din tainele legăturii dintre rege şi *Doamna*, Ludovic apropie de cumnata lui fluturele neînsufleţit şi amândoi se aplecară ca şi cum ar fi vrut să numere miile de ochişori de pe aripile sale sau firişoarele ce

le acopereau cu o pulbere de aur. Nici unul, nici altul nu scoteau o vorbă; părul li se atingea, răsuflările li se îngreunau, mâinile le ardeau strânse una într-alta. Se scurseră astfel cinci minute.

Capitolul XLII

Ce se poate prinde alergând după fluturi

Cei doi tineri rămaseră o clipă cu frunţile înclinate sub povara acestui dublu simţământ de dragoste înmugurită care face să crească atâtea flori în imaginaţiile celor de douăzeci de ani. Doamna Henriette îl privea pe Ludovic pe furiş. Era una din acele firi bine întocmite, care ştie să privească în ele însele, dar în acelaşi timp şi în alţii. Ea vedea dragostea în adâncul inimii lui Ludovic, aşa cum un înotător priceput vede o perlă în adâncul mării. Înţelese că Ludovic căzuse pradă şovăielii, dacă nu chiar îndoielii şi că trebuie să îmboldească această inimă vlăguită ori poate prea sfioasă.

— Aşadar?... rosti ea, întrebând şi totodată rupând tăcerea.

— Ce vrei să spui? întrebă la rândul său Ludovic, după ce stătuse o clipă pe gânduri.

— Vreau să spun că va trebui să mă reîntorc la hotărârea pe care o luasem.

— Ce hotărâre?

— Aceea pe care am spus-o maiestăţii voastre.

— Când?

— În ziua când încercam să ne explicăm geloziile *Domnului*.

— Şi ce mi-ai spus în ziua aceea? întrebă Ludovic cu nelinişte.

— Nu vă mai reamintiţi, sire?

— Ah, dacă e vorba iarăşi de ceva rău, mai bine să-mi amintesc cât mai târziu.

— Oh, nu e rău decât pentru mine, sire — răspunse doamna Henriette — dar un rău necesar.

— Ei, Doamne!

— Şi pe care-l voi îndura.

— În sfârşit, spune, care este acest rău?

— Plecarea!

— Oh, iarăşi această crudă hotărâre?

— Sire, credeţi-mă că n-am făcut-o fără a mă lupta din răsputeri cu mine însămi... Sire, trebuie, credeţi-mă, să mă întorc în Anglia.

— Oh, niciodată, niciodată! Nu voi îngădui să părăseşti Franţa! strigă regele.

— Şi totuşi — spuse *Doamna*, căutând să pară de o dulce şi tristă neclintire — totuşi, sire, nimic nu poate fi mai grabnic; şi, ceva mai mult, sunt încredinţată că asta este şi voinţa mamei voastre.

— Voinţa! rosti regele. Oh, oh, scumpă soră, ai pronunţat în faţa mea un cuvânt neobişnuit.

— Dar — răspunse surâzând doamna Henriette — nu vă simţiţi fericit să împliniţi voinţa unei mame atât de bune?

— Destul, te implor; dumneata îmi sfâşii inima.

— Eu?

— Dar cine altul? Îmi vorbeşti de această plecare cu o linişte...

— Nu sunt făcută să fiu fericită, sire — răspunse Prinţesa cu o voce melancolică — şi m-am obişnuit de tânără, să-mi văd răsturnate cele mai scumpe gânduri.

— Vorbeşti adevărat? Şi această plecare ţi-ar răsturna un gând care îţi este scump?

— Dacă aş răspunde da, nu-i aşa, sire că durerea voastră s-ar transforma în răbdare?

— Crudo!

— Luaţi seama, sire, se apropie cineva.

Regele privi în jurul lui.

— Nu — zise el. Apoi, reîntorcându-se către *Doamna*: Ascultă, Henriette, în loc de a încerca să învingi gelozia *Domnului* printr-o plecare ce m-ar ucide...

Henriette înălţă uşor din umeri, ca o femeie care se îndoieşte.

— Da, care m-ar ucide — repetă Ludovic. Ia să vedem, în loc de a te opri la această plecare, oare imaginaţia dumitale... sau mai degrabă inima dumitale nu te sfătuieşte şi altfel?

— Dar cum aţi vrea să mă sfătuiască inima mea, Doamne?

— În sfârşit, ia spune, cum i se dovedeşte cuiva că se înşală stăruind în gelozia sa?

— Mai întâi, sire, nedându-i nici un motiv să fie gelos, adică iubindu-l numai pe el.

— Oh, mă aşteptam la ceva mai bun!

— La ce vă aşteptaţi?

— Să-mi răspunzi foarte simplu, că geloşii pot fi potoliţi ascunzându-li-se dragostea ce se îndreaptă către obiectul geloziei lor.

— E greu de ascuns aşa ceva, sire.

— Totuşi, numai învingând greutăţile poţi ajunge la fericire. În ceea ce mă priveşte, îţi jur că-i voi dezminţi pe geloşii mei, dacă va fi nevoie, prefăcându-mă că mă port faţă de dumneata ca faţă de toate celelalte femei.

— Rău mijloc, slab mijloc — zise tânăra Prinţesă clătinând din capul ei fermecător.

— Dumneata toate le găseşti rele, scumpă Henriette — zise Ludovic nemulţumit. Distrugi tot ceea ce propun eu. Pune cel puţin altceva în loc, caută. Eu mă încred mult în inventivitatea femeilor; inventează şi dumneata ceva.

— Ei bine, am găsit. Mă ascultaţi, sire?

— Mă mai întrebi? Vorbeşti de viaţa mea şi de moartea mea şi mă mai întrebi dacă ascult!

— Ei bine, judec lucrurile prin mine însămi. Dacă ar fi vorba să fiu pusă la încercare asupra intenţiilor soţului meu cu privire la altă femeie, un lucru m-ar linişti mai mult ca orice.

— Care?

— Acela de a vedea, mai întâi, că nu mă interesează de acea femeie.

— Ei bine, iată tocmai ceea ce-ţi spuneam eu adineauri.

— Fie, dar eu aş vrea, pentru a fi pe deplin liniştită, să-l văd că se interesează de alta.

— Ah, te înţeleg — răspunse Ludovic zâmbind. Dar, spune-mi, scumpă Henriette...

— Ce?

— Dacă mijlocul este ingenios, el nu e de loc caritabil.

— Pentru ce?

— Vindecând rana în spiritul gelosului, îi faci altă rană în inimă. El n-o să se mai teamă, e adevărat, dar o să sufere, ceea ce mi se pare a fi mai rău.

— De acord; dar cel puţin nu-l mai surprinde, nu-l mai bănuieşte pe rivalul său, nu mai pune la îndoială dragostea, îşi concentrează toate forţele într-o direcţie unde forţele sale nu vor face nici un rău nimănui. Într-un cuvânt, sire, sistemul meu, pe care, mărturisesc, mă miră să văd că-l combateţi, le face rău geloşilor, e adevărat, dar le face bine îndrăgostiţilor. Or, vă întreb, sire, cine, în afară de maiestatea voastră poate, s-a gândit vreodată să-i plângă pe geloşi? Nu sunt ei oare nişte proşti, nişte proşti melancolici, totdeauna nefericiţi, fie ca au sau nu motive? Înlăturaţi motivul, nu veţi distruge răul. Această boală îşi are rădăcinile în închipuire şi, ca toate bolile închipuite, e nevindecabilă. Uite, îmi amintesc de o vorbă, scumpul meu sire, de un aforism al bunului meu medic Dawley, un doctor savant şi spiritual, pe care, dacă n-ar fi fratele meu, care nu se poate lipsi de el, l-aş avea acum lângă mine: "Când suferi de două rele — îmi spunea el — alege-l pe cel care te supără mai puţin, pe acela ţi-l voi lăsa; căci, Dumnezeul meu — adăuga el — acela îmi este absolut necesar ca să te pot lecui de celălalt".

— Bine spus, bine gândit, dragă Henriette — zise regele galeş.

— Oh, noi avem mulţi oameni pricepuţi la Londra, sire.

— Şi aceşti oameni pricepuţi au elevi adorabili; acest Daley, Darley... cum i-ai spus?

— Dawley.

— Ei bine, îi voi face de mâine o pensie pentru aforismul lui; iar dumneata, Henriette, începe, te rog, prin a alege pe cea mai mică dintre durerile dumitale. Nu-mi răspunzi, zâmbeşti! Am ghicit, cea mai mică dintre durerile dumitale este, nu-i aşa, şederea în Franţa. Ţi-o voi lăsa pe aceasta şi, pentru a porni lupta împotriva celeilalte, vreau să caut chiar de astăzi un subiect de trăncăneală pentru geloşii de orice sex care ne persecută.

— Sst! De astă dată chiar vine cineva — zise *Doamna*.

Şi se aplecă să culeagă un brebenel din iarba deasă.

Într-adevăr, venea cineva, căci, pe neaşteptate, o mulţime de tinere femei dădură buzna peste creasta dâmbului, umate de cavaleri; pricina acestei năpustiri era un magnific sfinx cu aripile din faţa asemenea penelor unei cucuvele, iar cu cele din spate catifelate ca nişte petale de trandafir. Aceasta pradă de neasemuit căzuse în plasa domnişoarei de Tonnay-Charente,

care o arăta cu mândrie rivalelor ei, mai puţin pricepute decât ea în a prinde fluturi. Regina prinzătorilor de fluturi se opri la douăzeci de paşi de banca pe care şedeau Ludovic cu doamna Henriette, se rezemă cu spatele de trunchiul unui uriaş stejar, încolăcit cu iederă şi înfipse fluturele în vârful prăjinii sale lungi.

Domnişoara de Tonnay-Charente era foarte frumoasă; de aceea, bărbaţii le părăsiseră pe celelalte femei, pentru a veni sub pretextul de a-i face complimente pentru dibăcia ei, să se strângă în preajma sa. Regele şi Prinţesa priveau pe sub sprâncene această scenă, aşa cum oamenii în vârstă se uită de sus la jocurile copiilor.

— Ştiu că se distrează! glăsui regele.

— Mult, sire; am observat întotdeauna că se petrece din plin acolo unde se întâlnesc tinereţea şi frumuseţea.

— Ce zici de domnişoara de Tonnay-Charente, Henriette? întrebă regele.

— Spun că e puţin prea blondă — răspunse *Doamna*, legându-se de la început de singurul cusur ce i se putea găsi frumuseţii aproape desăvârşite a viitoarei doamne de Montespan.

— Puţin prea blondă, fie; dar frumoasă, cu toate acestea, aşa mi se pare.

— E părerea voastră, sire?

— Ei da.

— Prea bine, atunci e şi a mea.

— Şi e căutată, vezi?

— Oh, în această privinţă, da; îndrăgostiţii roiesc în jurul ei. Dacă am căuta să prindem îndrăgostiţi în loc să prindem fluturi, pe ce frumoasă pradă am pune mâna acolo!

— Spune, Henriette, ce s-ar zice dacă regele s-ar amesteca printre toţi aceşti îndrăgostiţi, lăsându-şi ochii să-i fugă în partea aceea? Ar mai putea cineva să fie gelos şi atunci?

— Oh, sire, domnişoara de Tonnay-Charente e un leac foarte bun — răspunse *Doamna* cu un suspin uşor. Ea l-ar vindeca pe gelos, e adevărat, dar ar putea să facă o geloasă.

— Henriette! Henriette! strigă regele. Îmi umpli inima de bucurie! Da, da, ai dreptate, domnişoara de Tonnay-Charente e prea frumoasă spre a servi de mantie.

— De mantie regală — zise doamna Henriette zâmbind. Mantia regelui trebuie să fie frumoasă.

— Mă sfătuieşti, deci? întrebă Ludovic.

— Oh, eu ce v-aş putea spune, sire, decât că, dând un astfel de sfat, ar însemna să dau arme împotriva mea însămi. Ar fi o nebunie sau trufie să fiţi sfătuit a lua drept eroină a unei false iubiri o femeie mai frumoasă decât aceea pentru care pretindeţi că simţiţi o iubire adevărată.

Regele căută cu mâna mâna *Doamnei*, cu ochii ochii ei, apoi îngână câteva cuvinte atât de drăgăstoase, dar în acelaşi timp rostite atât de încet, încât istoricul, care e dator să audă totul, nu le putu auzi. Pe urmă zise cu glas tare:

— Ei bine, atunci alege-o dumneata pe aceea care va trebui să-i tămăduiască pe geloşii noştri. Către aceea îmi voi îndrepta toate gândurile, toate atenţiile, tot timpul pe care-l voi smulge treburilor mele; aceleia, Henriette, îi voi oferi floarea pe care o voi culege pentru dumneata, simţământele de dragoste pe care le vei trezi în mine; aceleia îi voi acorda privirea pe care nu voi îndrăzni să ţi-o mai adresez şi care ar trebui să te smulgă din nepăsarea dumitale. Dar alege-o bine, cu teama că voind să mă gândesc la ea, cu teama că dăruindu-i roza culeasă de propriile mele degete, să nu mă pomenesc cucerit de dumneata şi ochiul, mâna, buzele să nu se reîntoarcă pe neaşteptate la dumneata, chiar dacă întregul univers ar fi să-mi cunoască taina.

În timp ce aceste cuvinte se revărsau din gura regelui, ca un şuvoi de iubire, *Doamna* se înroşea şi palpita, fericită, mândră, îmbătată; nu găsea nimic să răspundă, orgoliul şi setea ei de măguliri erau satisfăcute.

— Voi da greş — zise ea ridicându-şi ochii frumoşi spre dânsul — dar nu în sensul în care mă rugaţi, căci toată această tămâie pe care vreţi s-o ardeţi pe altarul unei alte zeiţe, ah, sire, mă va face geloasă de asemeni; şi vreau ca tămâia să fie numai pentru mine şi nu vreau să se rătăcească pe drum nici o singură părticică din ea. Deci, sire, o voi alege, cu regala voastră îngăduinţă, pe aceea care mi se va părea cea mai puţin în stare să vă subjuge şi care va lăsa ca imaginea mea să rămână neştirbită în sufletul vostru.

— Am noroc — spuse regele — că inima dumitale nu-i atât de rea, astfel m-ar îngrozi ameninţarea pe care mi-o faci; ne-am luat însă în această privinţă măsurile de apărare şi în jurul dumitale, ca şi în jurul meu, va fi greu să întâlnim o fiinţă neplăcută.

Pe când regele vorbea astfel, *Doamna* se ridicase în picioare, străbătuse cu privirea toată pajiştea şi, după o cercetare amănunţită şi mută, zise, chemându-l pe rege la dânsa:

— Uite, sire, vedeţi colo, pe povârnişul colinei, lângă tufişul acela de călini, o frumoasă întârziată, care merge singură, cu faţa plecată, cu braţele legănându-se pe lângă trup, căutând parcă ceva printre florile pe care le calcă în picioare, ca toţi cei ce umblă cu gândurile rătăcite?

— Domnişoara de La Vallière? tresări regele.

— Da.

— Oh!

— Nu vă convine, sire?

— Dar priveşte-o, biata copilă e slabă, aproape un schelet.

— Ei, dar oare eu sunt grasă?

— Şi e tristă să te facă să mori!

— Va fi altfel decât mine, care sunt învinuită că-s prea veselă.

— Dar e şchioapă!

— Credeţi?

— Fără îndoială. Priveşte, a lăsat toată lumea să-i treacă înainte, de teamă să nu i se observe meteahna.

— Ei bine, va alerga mai încet decât Dafne şi nu va putea fugi de Apolo.

— Henriette, Henriette — murmură regele cu posomoreală — ai ales-o înadins pe cea mai pocită dintre domnişoarele dumitale de onoare.

— Da, dar e una dintre domnişoarele mele de onoare, notaţi asta.

— E adevărat. Şi ce vrei să spui cu aceste vorbe?

— Vreau să spun că, pentru a vizita această nouă divinitate, nu vă veţi putea lipsi de a veni la mine şi ca, bunacuviinţă neîngăduind flăcării voastre să se închine de-a dreptul zeiţei, veţi fi constrâns s-o vedeţi numai în cercul meu şi deci de a-mi vorbi mie, vorbindu-i ei. Vreau să spun, în sfârşit, că geloşii nu vor mai avea de ce să creadă că veniţi la mine pentru mine, deoarece veţi veni pentru domnişoara de La Vallière.

— Care şchiopătează.

— Puţin de tot.

— Care nu deschide niciodată gura.

— Dar care, când şi-o deschide, arată nişte dinţi foarte frumoşi.

— Care le poate servi de model osteologiştilor.

— Favoarea voastră o va îngraşă.

— Henriette!

— Dar nu mi-aţi dat oare dreptul să aleg?

— Vai, da!

— Ei bine, asta e alegerea mea. V-o impun. Primiţi-o.

— Oh, aş primi şi o Furie, dacă mi-ai impune-o dumneata!

— La Vallière e blândă ca o mieluşea; să nu vă temeţi că vi se va împotrivi vreodată când îi veţi spune că o iubiţi.

Şi *Doamna* începu să râdă.

— Oh, nu ţi-e teamă că am să-i spun aşa ceva prea des, nu-i aşa?

— E dreptul meu.

— Fie.

— Tratatul e deci făcut?

— Semnat.

— Îmi veţi păstra o prietenie de frate, o curtenie frăţească, o galanterie de rege, nu-i aşa?

— Îţi voi păstra o inima care s-a obişnuit să bată numai la porunca dumitale.

— Ei bine, credeţi că viitorul ne va fi pus la adăpost în felul acesta?

— Aşa sper.

— Mama voastră va înceta de a mă mai privi ca o duşmancă?

— Da.

— Maria-Tereza va înceta de a mai vorbi în spaniolă faţă de *Domnul*, căruia îi displac convorbirile în limbi străine deoarece crede totdeauna ca e ponegrit?

— Vai şi se înşală oare? murmură regele cu tandreţe.

— Şi ca să închei — adăugă Prinţesa — regele va mai fi învinuit că se gândeşte la iubiri neîngăduite, când adevărul este că nu simţim nimic unul pentru altul, decât o prietenie ferită şi de cea mai mică pată?

— Da, da — îngână regele. În schimb se va spune altceva.

— Ce se va spune, sire? Într-adevăr, nu vom fi oare niciodată liniştiţi?

— Se va spune — continuă regele — că am gusturi proaste; dar ce mai înseamnă amorul meu propriu, când e vorba de liniştea dumitale?

— De onoarea mea, sire şi de aceea a familiei noastre, vreţi să spuneţi. De altfel, credeţi-mă, nu vă grăbiţi s-o desconsideraţi astfel pe La Vallière; şchioapătă puţin, e adevărat, dar nu e lipsită de un anumit bun simţ. Şi, pe urmă, tot ce atinge regele se preface în aur.

— În sfârşit, doamnă, fii încredinţată de un lucru, că îţi rămân totuşi recunoscător; m-ai putea face să plătesc şi mai scump şederea dumitale în Franţa.

— Sire, se apropie cineva.

— Nu-i bine?

— Un ultim cuvânt.

— Care?

— Sunteţi prevăzător şi înţelept, sire, dar de astă dată va trebui să chemaţi în ajutor toată prudenţa şi toată înţelepciunea voastră.

— Oh! exclamă regele râzând. Voi începe chiar de astă-seară să-mi joc rolul şi vei vedea dacă am înzestrarea să înfăţişez cum se cuvine un păstor. După gustare vom face o mare plimbare prin pădure, apoi vom avea supeu şi balet la ceasurile zece.

— Ştiu asta.

— Or, flacăra mea va ţâşni astă-seară mai sus decât focurile de artificii, va lumina mai limpede decât lampioanele amicului nostru Colbert; ea va străluci aşa de tare, încât reginele şi *Domnul* îşi vor simţi ochii orbiţi.

— Luaţi seama, sire, luaţi seama!

— Ei, Doamne, dar ce-am făcut oare?

— Iată că sunt gata să-mi retrag complimentele de adineauri... Sunteţi prevăzător, sunteţi înţelept am spus... dar începeţi printr-o nebunie îngrozitoare! Credeţi că o pasiune se aprinde astfel, într-o clipă, ca o torţă? Credeţi că un rege ca voi poate cădea, fără nici o pregătire, la picioarele unei fete ca La Vallière?

— Oh, Henriette! Henriette! Henriette! Te-am prins... Nici n-am început asaltul şi mă jefuieşti!

— Nu, dar vreau să vă aduc la gânduri mai bune. Lăsaţi flacăra să se aprindă încetul cu încetul, n-o faceţi să ţâşnească dintr-o dată. Iupiter tună şi luminează cu fulgere înainte de a da

foc cerului. Orice lucru îşi are un pre-ludiu. Dacă o să vă înfierbântaţi astfel, nimeni nu vă va crede îndrăgostit şi toată lumea vă va socoti nebun. Afară numai dacă nu se va ghici totul. Oamenii sunt uneori mai puţin proşti decât lasă să se pară.

Regele se văzu silit să admită că *Doamna* era un înger de înţelepciune şi un diavol de şiretenie. Se înclină.

— Ei bine, fie — zise el — voi medita asupra planului meu de atac; generalii, vărul meu de Condé, bunăoară, asudă deasupra hărţilor lor strategice înainte de a pune în mişcare unul singur din acei pioni care se numesc corpuri de armată; eu voi întocmi un întreg plan de atac. Ştii foarte bine că dragostea e subdivizată în tot felul de circumscripţii. Ei bine, mă voi opri în satul Micilor-Precauţii, în cătunul Biletelor-Dulci, înainte de a apuca drumul spre Iubirea-Vădită; poteca e bătătorită, ştii asta şi biata domnişoară de Scudéry nu-mi va ierta de loc că am mers de-a dreptul la ţintă.

— Iată-ne ajunşi pe calea cea bună, sire. Şi-acum, îngăduiţi să ne despărţim?

— Din păcate, trebuie, căci, iată, ne despart ei.

— Ah — zise doamna Henriette — într-adevăr, iată-i că ne aduc sfinxul domnişoarei de Tonnay-Charente în sunete de trâmbiţe, aşa cum se cinstesc marii vânători.

— Prin urmare, ne-am înţeles: astă-seară, în timpul plimbării, mă voi furişa în pădure şi, găsind-o pe La Vallière fără dumneata...

— O voi face să nu fie lângă mine. De asta mă îngrijesc eu.

— Foarte bine. Mă voi duce la ea, în mijlocul prietenelor sale şi voi arunca prima săgeată.

— Fiţi bun ochitor — zise *Doamna* râzând — şi loviţi drept în inimă.

Şi Prinţesa se despărţi de rege pentru a ieşi înaintea grupului vesel ce se apropia cu falsă ceremonie, în ropotul strigătelor ce ieşeau din toate gurile prefăcute în surle de vânătoare.

Capitolul XLIII

Baletul anotimpurilor

După gustare, care avu loc spre ceasurile cinci, regele intră în cabinetul său, unde îl aşteptau croitorii. Era vorba să încerce, în sfârşit, acel faimos costum al Primăverii, pentru care se cheltuise atâta imaginaţie, atâtea eforturi de gândire din partea desenatorilor şi a ornamentiştilor curţii.

Cât despre balet, toată lumea îşi ştia rolul şi cum şi-l va juca. Ludovic se hotărâse totuşi să facă din acesta obiectul unei surprize. Ca atare, de cum termină convorbirea şi se întoarse în apartamentul lui, îi chemă pe cei doi maeştri de ceremonii, Villeroy şi Saint-Aignan. Amândoi răspunseră că nu se aştepta decât ordinul său şi că totul era pregătit pentru începere; dar pentru ca acest ordin să fie dat, era nevoie de un timp frumos şi de o noapte prielnică.

Regele deschise fereastra; pulberea de aur a înserării se cernea la orizont prin luminişurile pădurii, albă ca ninsoarea de zăpadă, iar luna îşi făcuse apariţia pe cer. Nici o cută pe suprafaţa apelor verzi; lebedele însele, odihnindu-se pe aripile lor strânse, ca nişte corăbii ancorate, păreau că sunt pătrunse de căldura acrului, de răcoarea apei şi de liniştea unei minunate seri. Regele, văzând toate acestea, contemplând acest tablou măreţ, dădu ordinul pe care-l cereau domnii de Villeroy şi de Saint-Aignan. Pentru ca acest ordin să fie însă îndeplinit regeşte, mai era necesară o ultimă întrebare; Ludovic al XIV-lea o puse acestor doi gentilomi. Întrebarea se compunea din două cuvinte:

— Aveţi bani?

— Sire — răspunse de Saint-Aignan — ne-am înţeles cu domnul Colbert.

— A, foarte bine.

— Da, sire şi domnul Colbert a spus că va fi la maiestatea voastră îndată ce maiestatea voastră îşi va arăta intenţia de a da urmare serbărilor al căror program l-aţi alcătuit.

— Atunci, să vină.

Ca şi cum Colbert ar fi ascultat la uşă pentru a fi la curent cu cele ce se vorbeau înăuntru, el intra de cum auzi că regele îi rostise numele în faţa celor doi curteni.

— Ah, foarte bine, domnule Colbert — zise maiestatea sa. Aşadar, la posturile dumneavoastră, domnilor!

De Saint-Aignan şi Villeroy ieşiră. Regele se aşeză într-un fotoliu, lângă fereastră.

— Astă-seară se va juca baletul, domnule Colbert — zise el.

— Atunci, sire, mâine voi plăti notele.

— Cum adică?

— Le-am făgăduit furnizorilor că le voi achita cheltuielile a doua zi după ce baletul va avea loc.

— Fie, domnule Colbert; dacă ai făgăduit, plăteşte.

— Foarte bine, sire; dar, pentru a plăti, trebuie bani, cum spunea domnul de Lesdiguières.

— Cum, cele patru milioane făgăduite de domnul Fouquet n-au fost încă vărsate? Am uitat să-ţi cer socoteala.

— Sire, au fost în mâinile maiestăţii voastre la ora hotărâtă.

— Ei bine?

— Ei bine, sire, sticlele colorate, tocurile de artificii, lăutele şi bucătarii au mâncat patru milioane în opt zile.

— În întregime?

— Până la ultima centimă. De câte ori maiestatea voastră a ordonat să fie iluminate marginile marelui canal, pentru asta s-a ars atâta ulei câtă apă e în bazine.

— Bine, bine, domnule Colbert. În sfârşit, deci nu mai ai bani, nu-i aşa?

— Eu nu mai am, dar are domnul Fouquet.

Şi chipul lui Colbert se lumină de o bucurie sinistră.

— Ce vrei să spui? întrebă Ludovic.

— Sire, noi l-am făcut pe domnul Fouquet să dea şase milioane. El ni le-a dat cu prea multă bunăvoinţă pentru a nu mai da şi altele dacă va fi nevoie. Şi astăzi avem nevoie; trebuie, deci, să se execute.

Regele încruntă sprânceana.

— Domnule Colbert — zise el accentuând numele financiarului — eu nu înţeleg aşa lucrurile; nu vreau să se folosească faţa de unul din slujitorii mei mijloace de constrângere care l-ar stânjeni şi l-ar încurca în serviciul lui. Domnul Fouquet a dat şase milioane în opt zile, asta e o sumă.

Colbert păli.

— Totuşi — spuse el — maiestatea voastră nu vorbea astfel acum câtva timp; bunăoară, atunci când fuseseră primite veştile de la Belle-Isle.

— Ai dreptate, domnule Colbert.

— Şi nimic nu s-a schimbat de atunci; ba dimpotrivă.

— În gândurile mele, domnule, totul s-a schimbat.

— Cum, sire, maiestatea voastră nu mai crede în comploturi?

— Afacerile mele mă privesc, domnule intendent şi ţi-am mai spus că mă îngrijesc eu singur de ele.

— Atunci — zise Colbert tremurând de mânie şi de spaimă — văd că am nefericirea de a cădea în dizgraţia maiestăţii voastre.

— Câtuşi de puţin; îmi eşti, dimpotrivă, foarte agreabil.

— Eh, sire — rosti ministrul cu acea repezeală prefăcută şi bine plasată când era vorba să măgulească amorul propriu al regelui — la ce bun să fiu agreabil maiestăţii voastre, dacă nu-i mai sunt util?

— Îmi rezerv serviciile dumitale pentru un prilej mai bun şi, crede-mă, ele îmi vor fi de mai mult folos.

— Deci, planul maiestăţii voastre în privinţa serbării?...

— Ai nevoie de bani, domnule Colbert?

— De şapte sute de mii de livre, sire.

— Le vei lua din vistieria mea particulară.

Colbert făcu o plecăciune.

— Şi — adăugă Ludovic — întrucât mi se pare greu ca, în ciuda cumpătării dumitale, să poţi face faţă cu o sumă atât de mică cheltuielilor ce nu vreau să fie cruţate, am să-ţi semnez un bon de trei milioane.

Regele luă o pană şi semnă numaidecât. Apoi, dându-i hârtia lui Colbert, zise:

— Fii liniştit, planul pe care l-am adoptat e un plan regesc, domnule Colbert.

Şi cu aceste cuvinte, rostite cu toată maiestatea pe care tânărul rege ştia s-o ia în asemenea împrejurări, îl concedie pe Colbert pentru a-i primi pe croitori.

Ordinul dat de rege fu cunoscut de întregul Fontainebleau; se ştia că monarhul îşi probează costumul şi că baletul va avea loc în seara aceea. Această veste se răspândi cu iuţeala fulgerului şi în goana ei aprinse toate cochetăriile, toate dorinţele, toate ambiţiile nebuneşti. Într-o clipă, ca prin farmec, oricine ştia să ţină în mână un ac, oricine ştia să deosebească un pantalon de salon de nişte nădragi de vânătoare, cum spune Molière, fu chemat să fie la dispoziţia eleganţilor şi a doamnelor.

Regele îşi sfârşi toaleta la ceasurile nouă; apăru apoi în trăsura sa deschisă, împodobită cu ramuri şi flori. Reginele luaseră loc pe o splendidă estradă aşezată lângă malul heleşteului, în faţa unei scene de o încântătoare eleganţă.

În cinci ceasuri, meşterii tâmplari înjghebaseră toate părţile componente ale acestei scene; tapiţerii întinseseră draperiile, aşezaseră scaunele, şi, ca la semnul unei baghete magice, o mie de braţe, ajutându-se unele pe altele, fără să se încurce între ele, construiseră edificiul în sunetele muzicilor, în timp ce artificierii iluminau teatrul şi marginile lacului cu un număr incalculabil de făclii. Fiindcă cerul era înstelat şi nu avea nici un nor, fiindcă nu se auzea nici un foşnet de vânt prin pădurea întinsă, ca şi cum natura însăşi se supusese fanteziei regelui, fundul acestei scene fusese lăsat deschis. În aşa fel că, în spatele primelor planuri ale decorului, se zărea ca fundal acel minunat cer spuzit de stele, acea suprafaţă netedă a apei în-conjurată de lumini ce se reflectau în ea şi umbrele albăstrii ale copacilor uriaşi, cu coroanele lor rotunde.

Când apăru regele, sala era plină şi prezenta o îngrămădire sclipitoare de pietre preţioase şi de aur, în care, la prima aruncătură de ochi, nu puteai distinge nici o fizionomie. Încetul cu încetul, pe măsură ce văzul se obişnuia cu atâta strălucire, cele mai rare frumuseţi prindeau a se înfiripa una câte una, ca stelele pe cer pentru cel care a închis o clipă ochii, apoi i-a deschis iarăşi.

Scena înfăţişa o dumbravă; câţiva fauni, ridicându-şi picioarele cu copite, săreau ici şi colo; se ivi o driadă, care îi ispitea s-o urmărească; altele se strânseră în jurul ei, ca s-o apere şi începură să se hârjonească astfel, dansând. Deodată îşi făcu apariţia, pentru a restabili ordinea şi pacea, zeul Primăverii cu întreaga sa curte. Elementele, puterile subordonate lui, din mitologie, cu toate atributele lor, se repezeau pe urmele stăpânului atât de fermecător şi atât de graţios. Anotimpurile, alăturându-se Primăverii, se înşirau în juru-i, formând un cadril care, pe rişte cuvinte mai mult sau mai puţin măgulitoare, încropeau dansul. Muzica — oboaie, flaute, alăute — zugrăvea plăcerile campestre.

De la început, regele fu întâmpinat cu un ropot de aplauze. Era îmbrăcat într-o tunică de flori, care-i scotea în evidenţă, în loc s-o îngroaşe, talia zveltă şi bine legată. Piciorul, unul dintre cele mai elegante de la curte, căpăta şi mai multă graţie într-un

ciorap de mătase de culoarea pielii, o mătase atât de fină şi atât de străvezie, încât ai fi putut spune că este pielea însăşi. Cel mai încântător pantof de catifea de culoarea liliacului deschis, cu funduliţe de flori şi de frunze, îi strângea piciorul mic şi subţire. Bustul era în armonie cu această parte de jos a trupului; un păr bogat, în bucle ondulate, un aer de prospeţime exprimat de strălucirea frumoşilor ochi albaştri, ce răscoleau cu dulceaţa lor inimile, o gură cu buzele ispititoare ce abia se deschideau pentru câte un zâmbet scurt — aşa se înfăţişa craiul anului, care putea fi socotit şi pe drept cuvânt, în seara aceea, regele tuturor Iubirilor. În mersul lui era ceva din suava măreţie a unui zeu. Nu dansa, plutea prin aer.

Această intrare produse deci un efect strălucitor. Deodată, după cum am spus, fu zărit contele de Saint-Aignan, care căuta să se apropie de rege sau de *Doamna*. Prinţesa, îmbrăcată într-o rochie lungă, diafană şi uşoară cum sunt cele mai fine mătăsuri ce ies din mâna neîntrecutelor ţesătoare din Malinois, cu genunchiul conturat adesea sub cutele veşmântului, cu piciorul mic în pantoful de satin, înaintă plină de voioşie în fruntea cortegiului de bacante şi se opri în locul ce-i fusese ales pentru dans. Aplauzele ţinură atât de mult, încât contele avu destul timp pentru a se apropia de rege, care se oprise pe vârful unui picior.

— Ce este, Saint-Aignan? întrebă Primăvara.

— Doamne, sire — răspunse curteanul galben la faţă — maiestatea voastră nu s-a gândit la dansul Fructelor.

— Ba da; l-am suprimat.

— Nu, sire, maiestatea voastră n-a dat acest ordin şi muzica îl va cânta.

— Asta e supărător! murmură regele. Dansul nu poate fi executat, din pricină că lipseşte de Guiche. Va trebui suprimat.

— Oh, sire, un sfert de ceas de muzică fără dansuri înseamănă să dea peste cap tot baletul.

— Atunci, conte…

— Oh, sire, nenorocirea cea mare nu e asta, căci, la urma urmei, orchestra va putea încă să taie, de bine de rău, partea aceea, dacă va fi nevoie, dar…

— Dar ce?

— Domnul de Guiche e aici.

— Aici? replică regele încruntându-şi sprinceana. Aici?… Eşti sigur?…

— Îmbrăcat pentru balet, sire.

Regele simţi că i se înroşesc obrajii.

— Poate că te înşeli — zise el.

— Atât de puţin, sire, încât maiestatea voastră n-are decât să privească la dreapta. Contele aşteaptă.

Ludovic întoarse repede faţa în partea aceea; şi, într-adevăr, la dreapta sa, strălucind de frumuseţe în costumul de Vertumniu, de Guiche aştepta ca regele să-l privească, spre a-i adresa cuvântul. A descrie uimirea regelui, pe a *Domnului*, care se frământa în loja lui, a descrie şuşotelile, mişcările capetelor în sală, a descrie ciudata tresărire a *Doamnei*, când îl văzu pe partenerul ei, e o sarcină pe care noi o lăsăm altora mai pricepuţi. Regele rămăsese cu gura căscată şi îl privea întruna pe conte... Acesta se apropie respectuos, cu fruntea înclinat.

— Sire — zise el — cel mai umil slujitor al maiestăţii voastre vine să vă servească astăzi, aşa cum a făcut-o şi în zilele de bătălii. Regele, fără dansul Fructelor, ar pierde cea mai frumoasă scenă din balet. N-am vrut ca un astfel de neajuns, pricinuit de mine, să ştirbească armonia, graţia şi iscusinţa regelui; mi-am părăsit deci agricultorii, pentru a veni în sprijinul suveranului meu.

Fiecare din aceste cuvinte cădea măsurat, armonios, convingător în urechea lui Ludovic al XIV-lea. Măgulirea îi plăcu, tot aşa cum curajul îl uimi. Se mulţumi să răspundă:

— Nu ţi-am spus să te întorci, conte.

— Aveţi dreptate, sire, dar maiestatea voastră nu mi-a spus nici să rămân acolo.

Regele simţi că timpul trece. Scena aceasta, prelungindu-se, putea să încurce totul. O singură umbră la acest tablou şi l-ar strica pentru totdeauna. De altfel, regele era însufleţit de gânduri bune; el regăsi în ochii atât de grăitori ai *Doamnei* o inspiraţie nouă. Privirea Henriettei îi spunea parcă: "Fiindcă ai stârnit gelozia în alţii, împarte în două bănuielile; cine se teme de doi rivali, nu se teme de nici unul". *Doamna*, prin această diversiune abilă, îl scoase din impas. Regele îi surâse lui de Guiche.

De Guiche nu înţelese o iotă din limbajul mut al *Doamnei*. Văzu doar că ea se prefăcea a nu-l băga în seamă. Odată iertarea dobândită, o atribui inimii Prinţesei. Regele făcu pe placul tuturor. Singur *Domnul* nu pricepu nimic.

Baletul reîncepu; el fu încântător. Când lăutele, prin însufleţirea lor, îi prinseră în iureşul dansului pe aceşti iluştri actori, când pantomima naivă a epocii, poate şi mai naivă încă prin jocul foarte mediocru al auguştilor histrioni, atinse punctul culminant al triumfului, sala era gata să se năruie din pricina aplauzelor puternice.

De Guiche strălucea ca un soare, dar ca un soare de la curte, ce se resemnează să rămână pe planul al doilea. Dispreţuind acest succes, pentru care *Doamna* nu-i mărturisea nici un fel de recunoştinţă, el nu se gândea decât să recucerească fără şovăială favorul vădit al Prinţesei. Ea nu-i acordă însă nici măcar o singură privire. Încetul cu încetul, toată bucuria lui, toată strălucirea lui se înecară în nelinişte şi amărăciune, aşa fel că picioarele i se înmuiară, braţele i se îngreuiară, capul i se înceţoşă. Din acel moment, regele rămase pe drept cuvânt cel mai bun dansator al cadrilului. Îi aruncă o privire piezişă rivalului înfrânt. De Guiche nu mai era nici măcar curtean; dansa prost, nu mai ştia să măgulească; peste puţin, nici nu mai dansă. Regele şi *Doamna* triumfară.

Capitolul XLIV

Nimfele din parcul de la Fontainebleau

Regele se opri o clipă pentru a se bucura de triumful său, care, am spus, era atât de deplin pe cât putea să fie cu putinţă. Apoi se întoarse către *Doamna*, spre a o admira puţin şi pe ea.

Tinerii iubesc poate cu mai multă forţă, cu mai multă înflăcărare, cu mai multă pasiune decât oamenii de vârstă înaintată; dar ei au în acelaşi timp toate celelalte sentimente dezvoltate în proporţie cu tinereţea şi avântul lor; în aşa fel că amorul propriu fiind aproape totdeauna, la ei, echivalentul iubirii, acest din urmă sentiment, combătut de legile ponderaţiunii, nu atinge niciodată acea treaptă a desăvârşirii pe care el o capătă la bărbaţii şi la femeile între treizeci şi treizeci şi cinci de ani. Ludovic se gândea, deci, la *Doamna*, dar numai după ce se gândise mai întâi la el însuşi, iar *Doamna* se gândea

mult la sine, poate fără a se gândi câtuşi de puţin la rege. Însă victima, în mijlocul acestor amoruri şi amoruri proprii regele, era de Guiche. Astfel, toată lumea putu remarca, în acelaşi timp, frământarea şi pleoştirea bietului gentilom, iar această pleoştire, mai ales, era cu atât mai uşor de observat, cu cât nimeni nu-l văzuse până atunci cu braţele căzute, cu capul îngreuiat, cu ochii lipsiţi de strălucirea lor obişnuită.

Or, cineva nu se întristează chiar într-atâta când e vorba numai de o chestiune de gust sau de eleganţă. Astfel, starea aceasta a lui de Guiche fu pusă, de către cei mai mulţi, pe seama artei lui de curtean. Alţii însă, căci ochi pătrunzători se găsesc destui la curte, alţii însă observă toată paliditatea şi amorţeala lui, paliditate şi amorţeală pe care nu putea să le prefacă, dar nici să le ascundă şi se trase concluzia, pe bună dreptate, că de Guiche nu juca rolul unui linguşitor. Aceste suferinţe, aceste succese, aceste comentarii fură învăluite, amestecate, pierdute în vuietul aplauzelor. Dar, după ce reginele îşi exprimară mulţumirea lor, iar spectatorii entuziasmul, după ce regele se duse la loja lui spre a-şi schimba costumul, în timp ce *Domnul*, îmbrăcat ca femeie, după obiceiul său, intră la rândul lui în dans, de Guiche, reculegându-se, se apropie de *Doamna*, care, aşezată în fundul scenei, aştepta să intre a doua oară în joc şi căutase singurătatea în mijlocul mulţimii ca spre a-şi pregăti dinainte efectele sale coregrafice. Se înţelege că, adâncită în această meditare gravă, ea nu văzu, sau se prefăcu a nu vedea nimic din ceea ce se petrecea în juru-i. De Guiche, găsind-o deci singură lângă o pânză pe care era zugrăvit un tufiş, se apropie de dânsa. Două dintre domnişoarele de onoare, costumate în hamadriade, văzând că de Guiche se apropie de *Doamna*, se retraseră cu respect. De Guiche înaintă până în mijlocul cercului şi o salută pe alteţa sa regală. Dar alteţa sa regală, fie că observase sau nu salutul, nici nu întoarse capul. Un fior îl străbătu pe sărmanul nenorocit: nu se aştepta la o nepăsare atât de mare, el care nu văzuse nimic, nu aflase nimic şi, prin urmare, nu putea să ghicească nimic. Deci, constatând că salutul lui nu primea nici un răspuns, mai făcu un pas şi, cu o voce pe care se străduia, dar în zadar, să şi-o stăpânească, zise:

— Am onoarea de a prezenta umilele mele respecte *Doamnei*.

De astă dată, alteţa sa regală catadicsi să-şi îndrepte ochii visători spre conte.

— Ah, domnul conte de Guiche — rosti ea — dumneata eşti. Bună seara!

Şi-şi întoarse iarăşi privirea de la el. Contele simţi că-şi pierde cumpătul.

— Alteţa sa regală a dansat minunat adineauri — zise el.

— Găseşti? rosti într-o doară *Doamna*.

— Da, personajul e întru totul potrivit cu firea alteţei voastre regale.

Doamna se răsuci pe scaun şi, aruncându-i lui de Guiche o privire pătrunzătoare, îl întrebă:

— Cum asta?

— De bună seamă.

— Explică-te!

— Reprezentaţi o divinitate frumoasă, dispreţuitoare, nepăsătoare — răspunse el.

— Vrei să vorbeşti de Pomona, nu, domnule conte?

— Vorbesc de zeiţa pe care o reprezintă alteţa voastră regală.

Doamna rămase o clipă cu buzele crispate.

— Dar şi dumneata, domnule — vorbi ea — eşti un dansator desăvârşit!

— Oh, eu, doamnă, sunt dintre aceia neluaţi în seamă, sau care sunt repede daţi uitării dacă, din întâmplare, au fost remarcaţi.

Şi cu aceste cuvinte, însoţite de unul din acele suspine adânci, care fac să tresară până şi ultimele fibre ale fiinţei, cu inima plină de deznădejde şi durere, cu fruntea învăpăiată, cu privirea tulbure, făcu o plecăciune, clătinându-se şi se retrase în dosul tufişului de pe pânză. *Doamna*, drept orice răspuns, dădu uşor din umeri. Şi fiindcă domnişoarele ei de onoare se retrăseseră, după cum am spus, din discreţie, în timpul cât durase această convorbire, Prinţesa le chemă cu o privire. Acestea erau domnişoarele de Tonnay-Charente şi de Montalais. Amândouă, la semnul *Doamnei*, se apropiară în grabă.

— Aţi auzit, domnişoarelor? întrebă Prinţesa.

— Ce, doamnă?

— Ce-a spus contele de Guiche.

— Nu.

— Într-adevăr, se vede cât de colo — continuă Prinţesa cu un accent de compătimire — că exilul a obosit spiritul acestui biet domn de Guiche. Apoi, mai tare, ca nu cumva nenorocitului să-i scape vreun cuvânt, adăugă: Mai întâi, a dansat prost, pe urmă, n-a spus decât nişte nimicuri.

Şi se ridică, fredonând aria după care avea să danseze.

De Guiche auzise totul. Cuţitul i se înfipse în adâncul immii şi i-o zdrobi. Atunci, cu riscul de a tulbura toată armonia serbării prin amărăciunea lui, fugi, sfâşiindu-şi în bucăţi frumosul său costum de Vertumniu şi aruncând în cale frunzele de viţă, rugii de mure, ramurile de migdal şi toate micile atribuie artificiale ale divinităţii pe care o întruchipa. După un sfert de ceas era înapoi, în teatru. Dar se putea lesne înţelege că numai un efort puternic al raţiunii asupra nebuniei îl întorsese din drum, sau poate aşa e făcută inima omului, să nu-l lase să rămână prea multă vreme departe de aceea care i-a zdrobit-o.

Doamna îşi încheia dansul. Îl văzu, dar nu-i acordă nici o privire. El, la rândul său, îmbufnat, furios, îi întoarse spatele când ea trecu prin faţa lui, însoţită de nimfele sale şi de o suită de linguşitori.

În acest timp, în partea cealaltă a teatrului, lângă lac, o femeie stătea pe o bancă, cu ochii aţintiţi la una din ferestruile de lângă scenă. Pe această ferestruie se revărsau dâre lungi de lumină. Era ferestruia de la loja regală. De Guiche părăsind teatrul, de Guiche ducându-se să caute aerul de care avea atât de mare nevoie, De Guiche trecu pe lângă această femeie şi o salută. Ea, la rându-i, zărindu-l pe tânăr, se ridică în grabă, ca o femeie surprinsă în prada gândurilor pe care ar fi vrut să le ascundă până şi ei înseşi. De Guiche o recunoscu. Se opri.

— Bună seara, domnişoară! rosti el cu însufleţire.

— Bună seara, domnule conte!

— Ah, domnişoară de La Vallière — continuă de Guiche — cât de fericit sunt să vă întâlnesc!

— Şi eu de asemeni, domnule conte, sunt fericită de această întâmplare — răspunse tânăra fată făcând o mişcare să se retragă.

— Oh, nu, nu! Nu mă părăsiţi — zise de Guiche întinzând mâna spre ea — căci ar însemna să dezminţiţi bunele cuvinte pe care le-aţi rostit. Rămâneţi, vă rog; e seara cea mai frumoasă de pe lume. Dumneavoastră fugiţi de zgomot! Vă place să fiţi

singură! Ei bine, da, înţeleg asta; toate femeile care au inimă sunt astfel. Niciodată n-ai să vezi pe vreuna plictisindu-se departe de vârtejul acestor plăceri zgomotoase. Of, domnişoară, domnişoară!

— Dar ce aveţi, domnule conte? întrebă La Vallière cu oarecare spaimă. Păreţi frământat.

— Eu? Nu, nici vorbă.

— Atunci, domnule de Guiche, îngăduiţi-mi să vă aduc acum mulţumirile pe care aveam de gând să vi le aduc cu primul prilej ce s-ar fi ivit. Datorită bunăvoinţei dumneavoastră, ştiu asta, am avut norocul să fiu primită printre domnişoarele de onoare ale *Doamnei*.

— Ah, da, într-adevăr, mi-aduc aminte şi mă felicit că am făcut-o, domnişoară. Dumneavoastră sunteţi îndrăgostită de cineva?

— Eu?

— Oh, iertaţi-mă, nu mai ştiu ce vorbesc; vă cer de o mie de ori iertare! *Doamna* avea dreptate, multă dreptate: exilul acesta brutal mi-a zdruncinat cu totul mintea.

— Dar regele v-a primit bine, aşa mi se pare, domnule conte.

— Găsiţi?... M-a primit bine... poate... da.

— Fără îndoială, v-a primit bine; căci, în definitiv, v-aţi întors fără îngăduinţa lui, nu-i aşa?

— E adevărat, cred că aveţi dreptate, domnişoară. Dar nu l-aţi văzut cumva pe aici pe domnul viconte de Bragelonne?

La Vallière tresări la acest nume.

— De ce această întrebare? murmură ea.

— Oh, Doamne, v-am rănit iarăşi? răspunse de Guiche. În acest caz sunt un adevărat nenorocit, demn de plâns!

— Da, foarte nenorocit şi demn de plâns, domnule de Guiche, căci se pare că suferiţi îngrozitor.

— Oh, domnişoară, de ce n-am şi eu o soră devotată, o prietenă sinceră!

— Aveţi prieteni, domnule de Guiche şi domnul viconte de Bragelonne, de care întrebaţi adineauri, este, dacă nu mă înşel, unul din aceşti buni prieteni.

— Da, da, într-adevăr, e unul din bunii mei prieteni. Adio, domnişoară, adio! Primiţi omagiile mele!

Şi dispăru ca un nebun spre marginea lacului. Umbra lui neagră se strecura, crescând şi descrescând, printre

lampioanele aprinse şi ochiurile mari, strălucitoare, de apă. La Vallière îl urmări câtva timp cu privirea, compătimitor.

— Oh, da, da — murmură ea — suferă şi încep să înţeleg pentru ce.

Abia încheie, când prietenele sale, domnişoarele de Montalais şi de Tonnay-Gharente, alergară spre ea. Îşi terminaseră rolurile, îşi dezbrăcaseră costumele de nimfe şi, încântate de această noapte fermecătoare, de succesele serii, veneau s-o reîntâlnească pe prietena lor.

— Cum, ai şi sosit? îi spuseră ele. Noi credeam că o să fim primele la întâlnire.

— Sunt aici de un sfert de ceas — răspunse La Vallière.

— Oare dansul nu ţi-a plăcut?

— Nu.

— Şi nici spectacolul?

— Nici. Dacă e vorba de spectacol, îmi place mai mult acela al copacilor aceştia negri, printre care se zăreşte câte o lumină scânteind ca un ochi roşu, aci deschizându-se, aci închizându-se.

— E poetă această La Vallière — zise Tonnay-Charente.

— Adică nesuferită — adăugă Montalais. Ori de câte ori e vorba să râdem puţin sau să facem haz de ceva, La Vallière plânge; ori de câte ori e vorba să plângem, noi, femeile, pentru o zorzoană pierdută, pentru amorul propriu jignit, pentru o găteală care nu ne place, La Vallière râde.

— Oh, în ceea ce mă priveşte, eu nu pot să fiu astfel — zise domnişoara de Tonnay-Charente. Sunt femeie, dar femeie cum nu sunt multe; cine mă iubeşte, mă încântă, cine mă în-cântă, îmi place prin măgulirile sale şi cine mă place...

— Ei bine, termină odată! o îmboldi Montalais.

— Nu-i chiar aşa de uşor — răspunse domnişoara de Tonnay-Charente râzând cu hohote. Termină tu în locul meu, tu care ai atâta spirit.

— Dar tu, Louise — întrebă Montalais — pe tine te place cineva?

— Asta nu priveşte pe nimeni — răspunse tânăra fată ridicându-se de pe banca acoperită cu muşchi pe care şezuse tot timpul cât ţinuse baletul. Acum, domnişoarelor, ne făcusem planul să petrecem noaptea asta fără supravegheri şi fără însoţitori. Suntem trei, ne simţim bine laolaltă, vremea e minunată; priviţi în partea aceea, iată luna care urcă încet pe

boltă, argin-tând crestele castanilor şi ale stejarilor. Oh, frumoasă plimbare! Dulce libertate! Dragă iarbă a pădurii! Minunată bucurie pe care mi-o face prietenia voastră! Să ne luăm de braţ şi să pornim printre copaci! Toţi ceilalţi, în clipa aceasta, sunt ocupaţi să se pregătească pentru o plimbare făcută cu toată pompa; se pun şeile pe cai, se aduc trăsurile, cu cei patru catâri ai reginei şi cele patru iepe albe al *Doamnei*. Noi să ne căutăm repede un colţişor, unde să nu ne găsească nici un ochi, unde să nu ne urmărească nici un pas. Îţi aminteşti, Montalais, pădurile de la Cheverny şi din Chambord, sau aleile nesfârşite de plopi de la Blois? Câte visuri n-am depănat îm-preună acolo!

— Şi câte taine nu ne-am împărtăşit!

— Aşa e.

— Şi eu — zise domnişoara de Tonnay-Charente — visez mult, numai că…

— Nouă nu ne spune nimic — o întrerupse Montalais — astfel că tot ce visează domnişoara de Tonnay-Charente, singură Athénaïs ştie…

— Linişte! strigă domnişoara de La Vallière. Aud paşi venind din partea aceea.

— Haide repede, repede, în tufiş — le grăbi Montalais. Apleacă-te, Athénaïs, eşti o lungană!

Domnişoara de Tonnay-Charente se aplecă fără a crâcni. Aproape în aceeaşi clipă se zăriră, într-adevăr, doi gentilomi, cu capetele înclinate, ţinându-se de braţ, păşind încet pe nisipul mărunt al aleii ce înainta pe lângă malul lacului. Fetele se făcură mici, spre a nu fi văzute.

— E domnul de Guiche — şopti Montalais la urechea domnişoarei de Tonnay-Charente.

— E domnul de Bragelonne — şopti aceasta la urechea domnişoarei de La Vallière.

Cei doi tineri continuau să se apropie, vorbind cu însufleţire.

— Pe aici am întâlnit-o mai adineauri — spunea contele. Dacă m-aş fi mulţumit s-o văd numai, aş spune că mi s-a părut; dar am vorbit cu ea.

— Aşa! Eşti sigur?

— Da, dar poate că am speriat-o.

— Cum asta?

— Ei, Doamne! Eram încă înnebunit de ceea ce ţi-am povestit, astfel că ea nu va fi priceput nimic din cuvintele mele şi se va fi speriat.

— Oh — zise Bragelonne — nu te nelinişti, prietene. Ea e bună, te va ierta; e înţeleaptă, va înţelege.

— Da, dar dacă a înţeles, dacă a înţeles totul?

— Ei şi?

— Şi dacă vorbeşte?

— Oh, n-o cunoşti pe Louise, conte! zise Raoul. Louise are toate virtuţile şi nici un singur cusur.

Şi tinerii trecură mai departe, astfel încât, îndepărtându-se, glasurile li se pierdură încetul cu încetul.

— Ai auzit, La Vallière? zise domnişoara de Tonnay-Charente. Domnul viconte de Bragelonne a spus Louise vorbind de tine! Cum vine asta?

— Am fost crescuţi împreună — răspunse domnişoara de La Vallière — ne cunoaştem de când eram copii.

— Şi apoi domnul de Bragelonne e logodnicul tău, oricine ştie asta.

— Oh, eu nu ştiam! E adevărat, domnişoară?

— Adică — răspunse Louise înroşindu-se — domnul de Bragelonne mi-a făcut cinstea să-mi ceară mâna... Însă...

— Însă ce?

— Se pare că regele...

— Ei bine?

— Ca regele nu vrea să consimtă la această căsătorie.

— Ei, dar pentru ce regele! Ce amestec are regele! strigă Aure cu aprindere. Regele are oare dreptul de a se vârî în astfel de lucruri. Doamne sfinte!... "Politica e politică, ma amore e amore" — cum spunea domnul de Mazarin. Aşa că dacă-l iubeşti pe domnul de Bragelonne şi te iubeşte şi el, căsătoriţi-vă. Vă dau eu consimţământul.

Athénaïs începu să râdă.

— Oh, vorbesc foarte serios — îi spuse Montalais — şi părerea mea, în împrejurarea asta, face mai mult decât părerea regelui, presupun. Nu-i aşa, Louise?

— Haide, haide, domnii aceia s-au dus — zise La Vallière. Să ne folosim de singurătate şi să străbatem pajiştea pentru a intra în pădure.

— Cu atât mai mult — zise Athénaïs — cu cât văd lumini pornind de la castel şi de la teatru, ceea ce mi se pare că vesteşte plecarea ilustrului alai.

— Să fugim! ziseră toate trei deodată.

Şi, ridicându-şi cu graţie cutele lungi ale rochiilor de mătase, străbătură în grabă spaţiul ce se întindea între malul lacului şi marginea cea mai întunecată a parcului. Montalais, sprintenă ca o căprioară, Athénaïs, încordată ca o lupoaică tânără, săreau prin iarba moale şi un Acteon cutezător ar fi zărit din când în când picioarele lor, iuţi şi subţiri, ivindu-se de sub poala grea a rochiilor de mătase. La Vallière, mai firavă şi mai pudică, îşi fâlfâia rochiile în urmă; neputând să alerge din pricina piciorului ei, nu întârzie să strige după celelalte. Şi, rămasă în urmă, le sili pe celelalte două prietene s-o aştepte. În acea clipă, un bărbat ascuns într-un şanţ presărat cu mâţişori de salcie sări deodată pe marginea acelui şanţ şi începu să alerge în direcţia castelului. Cele trei femei, la rândul lor, ajunseră la marginea parcului ale cărui poteci le erau prea bine cunoscute. Largi alei înflorite se întindeau de-a lungul şanţurilor; gărduleţe de verdeaţă apărau în această parte, pe cei ce se plimbau, de năvala cailor sau a trăsurilor. Într-adevăr, în depărtare se auzeau huruind, pe pământul uscat al drumului, trăsurile reginelor şi cea a *Doamnei*. Mai mulţi călăreţi le urmau în cadenţa atât de bine imitată de versurile regulate ale lui Virgiliu. Sunetul unei muzici depărtate se strecura prin tropotul acesta, iar când instrumentele încetau, privighetoarea, cântăreaţa stăpânită de un mare orgoliu, trimitea alaiului pe care-l simţea înaintând pe sub coroanele copacilor cele mai complicate, mai suave şi mai savante triluri. În jurul cântăreţei scânteiau, în întunecimea pădurii, ochii vreunei bufniţe ce se bucura de această armonie. Astfel, serbarea întregii curţi era şi serbarea oaspeţilor tainici ai pădurii; căci, fără îndoială, căprioara asculta în tufişul ei, fazanul pe creanga lui, vulpea furişată în viziunea sa. Se ghicea existenţa acestor vietăţi nocturne şi invizibile în mişcarea bruscă a unei ramuri, în foşnetul grăbit al frunzelor, care le făceau pe nimfele refugiate în pădure să scoată câte un ţipăt scurt, apoi, liniştindu-se numaidecât, să râdă şi să pornească mai departe. Astfel ajunseră la stejarul regal, venerabilă umbră a unui stejar care, în tinereţea lui, auzise suspinele lui Henric al II-lea pentru frumoasa Diana din Poitiers, iar ceva mai târziu pe ale lui

Henric al IV-lea pentru tot atât de frumoasa Gabrielle d'Estrées. Sub acest stejar falnic, grădinarii strângeau totdeauna muşchiul verde şi iarba moale, în aşa fel că nicăieri şi niciodată picioarele obosite ale unui rege nu se simţeau mai bine ca în acest culcuş. Trunchiul arborelui forma un spătar cam tare, dar destul de larg ca să poată sta alături patru persoane. Iar sub crengile ce se plecau spre trunchi, glasurile se ridicau printre ramuri, pierzându-se în frunzişul lor bogat.

Capitolul XLV

Ce se vorbea sub stejarul regal

Era în dulceaţa aerului, în liniştea frunzişului o mută chemare ce le îndemna pe cele trei tinere fete să schimbe râsetele lor glumeţe într-o convorbire potolită şi serioasă. Însăşi aceea dintre ele care era cea mai zburdalnică, Montalais, de exemplu, dădu tonul. Începu printr-un oftat.

— Ce fericire — zise ea — să ne aflăm aici, libere, singure, putând să fim acum sincere, mai ales faţă de noi înşine!

— Da — răspunse domnişoara de Tonnay-Charente — căci curtea, oricât de strălucitoare ar fi ea, ascunde totdeauna o minciună sub faldurile de catifea sau sub sclipirea diamantelor.

— Eu — adăugă La Vallière — eu nu mint niciodată; când nu pot să spun adevărul, tac.

— Tu nu te vei bucura multă vreme de favoare, draga mea — zise Montalais. Aici nu e ca la Blois, unde-i spuneam bătrânei DOAMNE de-acolo toate necazurile şi toate dorinţele noastre. *Doamna* îşi avea zilele ei când îşi amintea că fusese şi ea tânără cândva. În acele zile, oricine vorbea cu *Doamna* găsea în dânsa o prietenă sinceră. *Doamna* ne povestea despre dragostea ei cu *Domnul*, iar noi îi povesteam despre iubirile ei cu alţii, sau cel puţin despre zvonurile care umblau în legătură cu galanteriile sale. Biata femeie! Era atât de curată la suflet! Râdea de tot ceea ce-i spuneam, iar noi de asemenea. Unde o fi ea acum?

— Ah, Montalais, veselă Montalais — strigă La Vallière — iată că te vad suspinând; pădurea te inspiră şi astă-seară eşti aproape înţeleaptă.

— Domnişoarelor — zise Athénaïs — nu trebuie să vă pară rău după curtea de la Blois, atâta vreme ce vă simţiţi fericite la noi, aici. O curte e locul unde se strâng bărbaţii şi femeile pentru a vorbi despre lucrurile pe care mamele şi tutorii pe care duhovnicii, mai ales, le interzic cu asprime. La curte se vorbeşte despre aceste lucruri sub egida regelui şi a reginelor; nu e plăcut?

— Oh, Athénaïs! murmură Louise înroşindu-se.

— Athénaïs e sinceră astă-seară — zise Montalais- să ne folosim de prilej.

— Da, să ne folosim, căci sunt în stare să dezvălui astă-seară cele mai intime dintre tainele inimii mele.

— Ah, dacă domnul de Montespan ar fi aici! exclamă Montalais.

— Credeţi că-l iubesc pe domnul de Montespan? murmură frumoasa domnişoară.

— E chipeş, presupun!

— Da şi asta nu e cea mai neînsemnată însuşire pe care o are în ochii mei.

— Se înţelege.

— Aş spune mai mult: este, dintre toţi bărbaţii care pot fi văzuţi aici, cel mai chipeş şi cel mai...

— Ce se aude acolo? tresări La Vallière, răsucindu-se deodată pe banca de muşchi...

— Vreun cerb care fuge printre ramuri.

— Mie nu mi-e teamă decât de bărbaţi — zise Athénaïs.

— Când nu seamănă cu domnul de Montespan!

— Sfârşeşte cu răutăţile... Domnul de Montespan e îndrăgostit de mine, dar asta nu înseamnă nimic. Nu-l avem oare aici pe domnul de Guiche care e îndrăgostit de *Doamna*?

— Bietul, bietul băiat! rosti La Vallière.

— De ce bietul?... *Doamna* e destul de frumoasă şi destul de nobilă, presupun.

La Vallière dădu cu tristeţe din cap.

— Când iubeşti — zise ea — nu e vorba nici de frumuseţe, nici de nobleţe; dragele mele, când iubeşti nu te gândeşti decât la inima şi la ochii aceluia sau aceleia de care eşti îndrăgostit.

Montalais începu să râdă zgomotos.

— Inimă, ochi, oh, dulcegării! zise ea.

— Vorbesc în ce mă priveşte — răspunse La Vallière.

— Simţăminte mari, însă reci — adăugă Athénaïs cu un aer protector.

— Nu le ai, domnişoară? întrebă Louise.

— Ba da, domnişoară; dar altceva vreau să spun. Cum poate fi plâns un bărbat care e îndrăgostit de o femeie ca *Doamna*? Dacă e vreo disproporţie în asta, ea e în dauna contelui.

— Oh, nu, nu — protestă La Vallière — e în dauna *Doamnei*!

— Explică-te.

— Mă explic. *Doamna* nici nu vrea să ştie măcar ce este aceea dragoste. Ea se joacă cu acest simţământ ca un copil cu artificiile a căror scânteie poate aprinde un palat. Strălucire, iată tot ce-i trebuie ei. Bucurie şi dragoste este ţesătura din care vrea să-i fie croită întreaga viaţă. Domnul de Guiche o va iubi pe această femeie ilustră; ea însă nu-l va iubi.

Athénaïs izbucni într-un hohot de râs dispreţuitor.

— Asta înseamnă a iubi? zise ea. Unde sunt nobilele tale sentimente de-adineauri? Virtutea unei femei nu stă oare în refuzul curajos al oricărei intrigi cu urmări? O femeie chibzuită şi înzestrată cu o inimă generoasă trebuie să-i privească pe bărbaţi fără a-i face s-o iubească, s-o adore chiar şi să spună o dară mai mult în viaţă: "Iată, mi se pare că dacă n-aş fi fost ceea ce sunt, l-aş fi dispreţuit mai puţin pe acesta decât pe ceilalţi".

— Atunci — i se adresă La Vallière, împreunându-şi mâinile — asta i-o făgăduieşti tu domnului de Montespan?

— Ei da, lui ca şi tuturor celorlalţi. Ce! Ţi-am spus că-i recunosc o anumită superioritate, asta nu-i de ajuns? Draga mea, suntem femei, adică regine, atâta timp cât natura ne dă prilejul să deţinem această regalitate — de la cincisprezece la treizeci şi cinci de ani. N-ai decât să ai inimă după aceea, când nu-ţi va mai rămâne decât atât.

— Oh, oh! murmură La Vallière.

— Foarte bine! strigă Montalais. Iată o adevărată femeie! Athénaïs, vei ajunge departe!

— Nu eşti de aceeaşi părere?

— Oh, din creştet până-n tălpi! zise răutăcioasa.

— Glumeşti, nu-i aşa, Montalais? o întrebă Louise.

— Nu, nu, aprob tot ce-a spus Athénaïs; numai că...

— Numai că?

— Ei bine, nu pot să le traduc în faptă. Am cele mai desăvârşite principii, iau hotărâri faţă de care planurile stathiderului şi cele ale regelui Spaniei sunt jocuri de copii, apoi, în ziua când să le aduc la îndeplinire, nimic.

— Te pierzi cu firea? întrebă, nu fără dispreţ, Athénaïs.

— Într-un chip nevrednic.

— Nefericită făptură — adăugă Athénaïs. Dar cel puţin alegi?

— Doamne... Doamne, nu! Soarta mi se pare totdeauna împotrivă: visez împăraţi şi dau peste...

— Aure! Aure! strigă La Vallière. Fie-ţi milă, nu jertfi, din plăcerea de a spune un cuvânt, pe cei care te iubesc cu o dragoste atât de sinceră!

— Oh, în privinţa asta mă descurc binişor: cei care mă iubesc sunt fericiţi că nu-i alung, draga mea. Cu atât mai rău pentru mine, dacă am vreo slăbiciune; dar cu atât mai rău pentru ei, dacă m-aş răzbuna pe dumnealor. Şi, zău, am să mă răzbun!

— Aure!

— Bine faci — zise Athénaïs — şi poate că vei ajunge la acelaşi rezultat. Asta se numeşte a fi cochetă, înţelegeţi, domnişoarelor? Bărbaţii, care sunt nişte proşti în multe privinţe, sunt mai ales în aceea că ei confundă sub acest cuvânt de cochetărie mândria unei femei şi firea ei schimbătoare. Eu sunt mândră, adică de necucerit; îi reped pe pretendenţi, dar fără nici un fel de gând de a-i atrage. Bărbaţii spun că sunt cochetă, fiindcă au amorul propriu de a crede că-i doresc. Alte femei, Montalais, de exemplu, s-au lăsat ademenite de măguliri; ele ar fi pierdut fără binecuvântatul resort al instinctului, care le îndeamnă să se schimbe dintr-o dată şi să-i urască pe aceia ale căror măguliri le primeau altădată.

— Savantă disertaţie! zise Montalais cu tonul unui degustător care se desfată.

— Odioasă! murmură Louise.

— Datorită acestei cochetării, căci iată adevărata cochetărie — continuă domnişoara de Tonnay-Charente — amantul ce nu-şi mai încăpea în piele de orgoliu acum un ceas, se dezumflă într-o clipă de toată îngâmfarea amorului său propriu. Îşi lua aere de învingător, iar acum dă înapoi; voia să pară că ocroteşte, iar acum cade din nou în genunchi. De aici

rezultă că, în loc de un soţ gelos, nesuferit, cum sunt toţi, ai de-a face cu un amant totdeauna tremurând, totdeauna doritor, totdeauna supus, din această singură pricină că are în faţă o amantă totdeauna nouă. Iată şi fiţi încredinţate de asta, domnişoarelor, ce înseamnă cochetăria. Prin aceasta poţi fi regină între femei, când n-ai primit de la Dumnezeu harul atât de preţios de a-ţi ţine în frâu inima şi mintea.

— Oh, cât eşti de isteaţă — zise Montalais — şi cât de bine înţelegi menirea femeilor!

— Îmi pregătesc o fericire a mea proprie — spuse Athénaïs cu modestie. Mă apăr, ca toţi îndrăgostiţii slabi, împotriva asupririi celor mai tari.

— La Vallière văd că nu spune nimic.

— Oare fiindcă nu e de părerea noastră?

— Eu nu înţeleg nimic — răspunse Louise. Vorbiţi ca nişte fiinţe ce n-ar fi sortite să trăiască pe această lume.

— Frumoasă lume! zise Montalais.

— O lume — adăugă Athénaïs — în care bărbatul o tămâiază pe femeie până o face să cadă ameţită, ca apoi s-o batjocorească după ce a căzut.

— Cine îţi vorbeşte de cădere? zise Louise.

— Ah, iată o teorie nouă, draga mea; arată-mi, te rog, mijlocul de a nu fi învinsă, o dată ce te-ai lăsat târâtă de dragoste.

— Oh — strigă tânăra fată, ridicându-şi spre cerul întunecat frumoşii ei ochi umezi — oh, dacă aţi şti ce înseamnă să ai o inimă, v-aş explica şi v-aş convinge; o inimă care iubeşte e mai tare decât toată cochetăria şi decât toată mândria de care vorbiţi voi. Niciodată o femeie nu e iubită, aşa cred eu şi Dumnezeu mă aude, niciodată un bărbat nu iubeşte ca un idolatru decât atunci când se simte iubit. Lasă-i pe bătrânii din comedii să se creadă adoraţi de cochete. Tânărul se cunoaşte pe sine însuşi, el nu se pierde cu firea; dacă are pentru cochetă o dorinţă, o înflăcărare, o furie — vedeţi că vă las gândirii câmp liber şi cât vreţi de larg — într-un cuvânt, dacă o cochetă poate să-i sucească minţile, niciodată nu va face din el un îndrăgostit. Iubirea, vedeţi voi, aşa cum o înţeleg eu, e un sacrificiu necontenit, absolut, întreg; dar nu sacrificiul numai uneia din cele doua părţi. Este abnegaţia deplină a două suflete care vor să se topească într-unul singur. Dacă voi iubi vreodată, îl voi ruga pe iubitul meu să mă lase liberă şi curată; îi voi spune şi el

va înţelege, că sufletul mi-e sfâşiat de acest refuz, iar el, el care mă va iubi, simţind dureroasa măreţie a sacrificiului meu, la rându-i se va jertfi ca şi mine, mă va respecta, nu va caută niciodată să mă facă să cad, pentru a mă batjocori după ce-am căzut, aşa cum spuneai adineauri aruncând cu pietre în iubirea pe care eu aşa o înţeleg. Iată ce înseamnă pentru mine dragostea. Şi-acum îmi veţi spune că iubitul meu mă va dispreţui; nu cred asta, afara doar dacă el va fi cel mai ticălos dintre oameni, dar inima mea mi-e chezaşă că nu voi alege niciodată astfel de oameni. Privirea mea îl va răsplăti pentru jertfele sale sau îi va impune virtuţi pe care n-ar fi crezut niciodată că le are.

— Dar, Louise — strigă Montalais — tu ne vorbeşti despre toate acestea, fără a le pune în practică!

— Ce vrei să spui?

— Eşti adorată de Raoul de Bragelonne, iubită în genunchi. Bietul băiat e victima virtuţii talc, aşa cum ar fi, sau chiar mai mult decât ar fi a cochetăriei mele sau a mândriei domnişoarei Athénaïs.

— Asta e pur şi simplu o altă treaptă a cochetăriei — zise Athénaïs — şi La Vallière, după câte văd, o foloseşte fără nici un fel de şovăială.

— Oh! făcu Louise.

— Da, aceasta se numeşte instinct: sensibilitate desăvârşită, căutare atentă a sentimentelor, revărsare continuă de porniri pasionate, care nu ajung niciodată până la capăt. Oh, e o mare dibăcie asta şi e foarte eficace! Acum, când stau şi mă gândesc, aş prefera şi eu această tactică de a lupta împotriva bărbaţilor, în locul mândriei mele, deoarece ea îţi oferă avantajul de a-i face să creadă uneori în simpla încercare de convingere; oricum, de aici încolo, fără a mă condamna în totul pe mine, o declar superioară simplei cochetării în care crede Montalais.

Cele două fete începură să râdă. Numai La Vallière tăcea şi clătina din cap, îngândurată. Apoi, după o clipă, zise:

— Dacă mi-ai spune de faţă cu un bărbat numai un sfert din cele ce mi-ai spus acum sau dacă aş fi încredinţată doar că ai gândi aşa ceva, aş muri de durere şi de ruşine chiar în acest loc.

— Ei bine, mori, drăguţa mea — răspunse domnişoara de Tonnay-Charente — căci, dacă nu e nici un bărbat aici, sunt în

schimb două femei, prietenele tale, care îţi spun deschis şi fără ocol că eşti o cochetă din instinct, o cochetă naivă, adică cea mai primejdioasă specie de cochete din câte există pe lume.

— Oh, domnişoarelor! suspină La Vallière înroşindu-se şi aproape podidită de lacrimi.

Cele două însoţitoare ale ei izbucniră pentru a doua oară în râs.

— Ei bine, îi voi cere lămuriri lui Bragelonne.

— Lui Bragelonne? se miră Athénaïs.

— Ei da, acestui flăcău curajos ca Cezar, fin şi spiritual ca domnul Fouquet, acestui biet tânăr care te cunoaşte de doisprezece ani, te iubeşte şi care, totuşi, daca ar fi să te credem, nu ţi-a sărutat, până acum, nici măcar vârful degetelor.

— Explică-ne această cruzime, tu, femeia cu inimă! zise Athénaïs către La Vallière.

— O voi explica printr-un singur cuvânt: virtutea. Nu cumva negi virtutea?

— Haide, Louise, nu minţi — zise Montalais apucând-o de mână.

— Dar ce vreţi să vă spun? strigă La Vallière.

— Ce vrei. Dar orice-ai spune, eu rămân la părerea mea despre tine: cochetă din instinct, cochetă naivă, adică, am spus-o şi o mai spun, cea mai primejdioasă dintre toate cochetele.

— Oh, nu, nu, te rog, nu crede una ca asta!

— Cum, doisprezece ani de neclintire absolută?

— Oh, acum doisprezece ani eu nu aveam decât cinci. Nevinovăţia unei copile nu poate fi trecută în seama unei fete mari.

— Ei, bine, acum ai şaptesprezece ani: să zicem trei ani, în loc de doisprezece. Timp de trei ani ai fost mereu şi în întregime crudă. Şi aveai împotrivă-ţi colţurile tainice de la Blois, întâlnirile sub cerul înstelat, întârzierile nocturne pe sub platani, cei douăzeci de ani ai lui vorbind celor paisprezece ani ai tăi, văpaia din ochii lui îndreptaţi numai către tine.

— Fie, fie; dar asta a fost totul!

— Cu neputinţă!

— Dar, Doamne, de ce e cu neputinţă?

— Spune-ne lucruri vrednice de crezare, draga mea şi te vom crede.

— Dar, în sfârşit, presupuneţi un lucru.

— Care? Să vedem.

— Spune repede, altfel vom presupune mai mult decât ai vrea.

— Să presupunem, deci, că aş fi crezut că-l iubesc, fără a iubi de loc.

— Cum, n-ai iubit de loc?

— Ce vreţi, dacă am fost altfel decât sunt toate celelalte atunci când iubesc, înseamnă că n-am iubit; că nu mi-a sosit încă vremea.

— Louise! Louise! zise Montalais. Ia seama, am să-ţi dovedesc că n-ai dreptul să vorbeşti astfel. Raoul nu e aici, nu-l amărî în lipsa lui, fii milostivă şi dacă, privind lucrurile mai de aproape, crezi că nu-l iubeşti, spune-i-o. Bietul băiat!

Şi începu să râdă.

— Domnişoara îl deplângea adineauri pe domnul de Guiche — interveni Athénaïs. Nu s-ar putea găsi oare explicaţia acestei nepăsări faţă de unul în compătimirea faţă de celălalt?

— Loviţi-mă, domnişoarelor — murmură La Vallière cu tristeţe — loviţi-mă, deoarece nu mă puteţi înţelege.

— Oh, oh — răspunse Montalais — amărăciune, durere, lacrimi! Dar noi râdem, Louise şi nu suntem, te asigur, monştrii pe care-i crezi. Uită-te la Athénaïs cea mândră, cum i se spune: ea nu-l iubeşte pe domnul de Montespan, e adevărat, dar ar fi nenorocită dacă domnul de Montespan n-ar iubi-o... Uită-te la mine! râd de domnul Malicorne, dar acest biet Malicorne de care râd ştie prea bine când poate să ducă mâna mea la buzele lui. Şi apoi, cea mai în vârstă dintre noi n-are încă douăzeci de ani... ce viitor!

— Nebune! Nebune ce sunteţi! murmură Louise.

— Ai dreptate — rosti Montalais — şi numai tu ai spus aici cuvinte înţelepte.

— De bună seamă!

— De acord — răspunse Athénaïs. Aşadar, hotărât, nu-l iubeşti pe acest biet domn de Bragelonne?

— Poate! zise Montalais. Nu e încă sigură. Dar, în orice caz, ascultă, Athénaïs: dacă domnul de Bragelonne devine liber, îţi dau un sfat, ca prietenă.

— Ce sfat?

— Să te uiţi bine la el, înainte de a te decide pentru domnul de Montespan.

— Oh, dacă iei lucrurile aşa, draga mea, domnul de Bragelonne nu e singurul la care te poţi uita cu plăcere. Nici domnul de Guiche, de exemplu, nu e de lepădat.

— N-a strălucit astă-seară — zise Montalais — şi ştiu din izvor sigur că *Doamna* l-a găsit nesuferit.

— Domnul de Saint-Aignan, în schimb, a strălucit destul şi pot să spun că multe dintre cele ce l-au văzut dansând nu-l vor uita atât de repede. Nu-i aşa, La Vallière?

— Pentru ce-mi pui mie această întrebare? Nici nu l-am văzut dansând, nici nu-l cunosc.

— Nu l-ai văzut pe domnul do Saint-Aignan? Nu-l cunoşti?

— Nu.

— Haide, haide, nu te preface că ai o virtute mai grozavă decât mândria noastră! Doar ai ochi, nu-i aşa?

— Foarte buni.

— Atunci i-ai văzut pe toţi dansatorii din astă-seară?

— Da, aproape pe toţi.

— Iată un *aproape pe toţi* destul de nepoliticos pentru ei.

— Îţi spun ceea ce este.

— Ei bine, dintre toţi aceşti gentilomi pe care *aproape i-ai văzut*, la care ţi s-au oprit ochii?

— Da — adăugă Montalais — da, dintre domnul da Saint-Aignan, domnul de Guiche, domnul...

— Nu prefer pe nici unul, domnişoarelor, îi găsesc pe toţi deopotrivă de bine.

— Atunci, în această strălucită adunare, în mijlocul acestei curţi, cea dintâi din lume, nu ţi-a plăcut nimeni?

— Nu spun asta.

— Atunci vorbeşte. Hai, împărtăşeşte-ne şi nouă idealul tău.

— Nu e vorba de un ideal.

— Prin urmare, cineva există totuşi?

— Zău, domnişoarelor — izbucni La Vallière, pierzându-şi răbdarea — nu vă mai înţeleg de loc! Cum, aveţi ca şi mine o inimă, aveţi ca şi mine ochi şi vorbiţi de domnul de Guiche, de domnul de Saint-Aignan, de domnul... — mai ştiu eu cine? — când regele se afla în mijlocul lor?

Aceste cuvinte, aruncate la repezeală de un glas tulburat, nestăpânit, făcură să răsune în aceeaşi clipă de o parte şi de alta a tinerei fete câte o exclamaţie care aproape o speriară.

— Regele! strigară deodată Montalais şi Athénaïs.

La Vallière îşi lăsa fruntea să-i cadă în palme.

— Oh, da, regele, regele! murmură ea. Aţi văzut vreodată pe cineva care să se asemene cu regele?

— Aveai dreptate adineauri când spuneai că ai ochi foarte buni, domnişoară, căci vezi departe, foarte departe. Din păcate, regele nu face parte din rândul acelora asupra cărora au dreptul să se oprească nişte bieţi ochi ca ai noştri.

— Oh, e adevărat, e adevărat! strigă La Vallière. Nu le e dat tuturor ochilor să privească în faţă soarele. Eu însă îl voi privi, chiar de-ar fi să orbesc!

În acel moment şi ca şi cum ar fi fost stârnite de cuvintele ce ieşiseră din gura domnişoarei de La Vallière, un foşnet de frunze şi un fâşâit de mătase se auziră în dosul tufişului alăturat. Fetele tresăriră îngrozite. Ele vedeau bine frunzele care se mişcau, fără să vadă însă obiectul care le mişca.

— Oh, un lup sau un mistreţ! strigă Montalais. Să fugim, domnişoarelor, să fugim!

Şi cele trei tinere fete se ridicară în prada unei spaime de nedescris, o luară la fugă pe prima alee ce le ieşi în cale şi nu se mai opriră decât la marginea pădurii. Acolo, cu răsuflările tăiate, înghesuindu-se una într-alta, simţind fiecare cum bate inima în pieptul celeilalte, încercară să-şi recapete liniştea, dar nu izbutiră decât după câtva timp. În cele din urmă, văzând luminile ce scânteiau înspre castel, se hotărâră să pornească spre acele lumini.

La Vallière era moartă de oboseală. Aure şi Athénaïs o sprijineau de braţe.

— Oh, am scăpat ca prin urechile acului! zise Montalais.

— Domnişoarelor, domnişoarelor — spuse La Vallière — eu mă tem să nu fi fost ceva mai rău decât un lup. În ceea ce mă priveşte şi spun ceea ce gândesc, aş prefera să fiu sfâşiată de vie de o fiară sălbatică, decât să fi fost auzită de cineva. Oh, nebună, nebună ce sunt! Cum am putut să gândesc, cum am putut să rostesc asemenea lucruri!

Şi, cu acestea, capul i se înclină ca un spic de trestie; apoi îşi simţi picioarele înmuindu-se, toate puterile o părăsiră şi alunecă, aproape neînsufleţită, din braţele prietenelor ei, căzând pe iarba aleii.

Capitolul XLVI

Neliniştea Regelui

S-o lăsăm pe biata La Vallière, pe jumătate leşinată între prietenele sale şi să ne reîntoarcem în preajma stejarului regal. Cele trei fete nu făcuseră nici douăzeci de paşi în fuga lor, când foşnetul care le îngrozise atât de tare spori şi mai mult în frunziş. O formă omenească, care pe măsură ce dădea la o parte ramurile tufişului se distingea mai bine, apăru sub coroana stejarului şi, văzând locul liber, izbucni într-un hohot de râs. E de prisos să mai spunem că această formă omenească era a unui tânăr şi elegant gentilom, care îi făcea semne, nerăbdător, aceluia ce apăru numaidecât în urma lui.

— Ei bine, sire — zise a doua formă înaintând cu sfiala — oare maiestatea voastră să le fi gonit pe tinerele noastre îndrăgostite?

— Ei, Doamne, da! răspunse regele. Te poţi arăta fără nici o grijă, Saint-Aignan!

— Dar, sire, luaţi seama, veţi fi recunoscut.

— Ţi-am spus doar că au fugit!

— Iată o întâlnire fericită, sire, şi, dacă aş îndrăzni să dau un sfat maiestăţii voastre, aş spune să le urmărim.

— Dar cred că sunt departe.

— Eh, se vor lăsa ajunse, mai ales dacă vor afla cine sunt cei care le urmăresc.

— Cum aşa, domnule încrezut?

— Doamne! Una dintre ele m-a găsit pe gustul ei, iar alta v-a asemuit cu soarele.

— Motiv în plus să rămânem ascunşi, Saint-Aignan. Soarele nu se arată noaptea.

— Pe legea mea, sire, maiestatea voastră nu e curioasă? În locul vostru, eu aş vrea să ştiu cine sunt cele două nimfe, cele două driade, cele două hamadriade care au păreri atât de bune despre noi.

— O, le voi recunoaşte uşor, fără să alerg după ele, te încredinţez.

— Cum, sire?

— La naiba, după glas! Sunt de la curte şi aceea care vorbea despre mine avea o voce fermecătoare.

— Ah, iată că maiestatea voastră se lasă înrâurit de măguliri.

— Nu s-ar putea spune că e un mijloc pe care-l foloseşti şi tu.

— Oh, iertare, sire, sunt un neghiob.

— Bine, haide să căutăm unde ţi-am spus.

— Şi pasiunea aceea despre care mi-aţi vorbit în taină, sire, să fie oare dată uitării atât de repede?

— Oh, nu, nu! Cum vrei să uiţi nişte ochi ca aceia ai domnişoarei de La Vallière?

— Oh, dar cealaltă are o voce atât de fermecătoare!

— Care?

— Aceea care iubeşte soarele.

— Domnule de Saint-Aignan!

— Iertare, sire!

— De altminteri, nu mă supăr dacă tu crezi că-mi plac atât de mult vocile drăgălaşe şi ochii frumoşi. Te cunosc, eşti un flecar îngrozitor şi mâine voi avea de plătit pentru încrederea pe care ţi-am arătat-o.

— Cum asta?

— Spun că mâine toată lumea va şti că m-am uitat la această mică La Vallière; dar, ia seama, Saint-Aignan, numai tu cunoşti această taină a mea şi dacă o singură persoană îmi va vorbi despre ea, voi şti cine mi-a trădat secretul!

— Oh, ce căldură, sire!

— Înţelegi, nu vreau de loc ca această biată fată să fie compromisă!

— Sire, n-aveţi nici o grijă!

— Îmi făgăduieşti?

— Sire, vă dau cuvântul meu!

"Bun — îşi zise regele, râzând, în sinea lui — mâine toată lumea va şti ca am alergat în noaptea asta după La Vallière." Apoi, încereând să se orienteze, zise:

— Ei asta-i, dar ne-am rătăcit!

— Ah, nu e nici o primejdie.

— Unde se ajunge prin această poartă?

— La Rond-Point, sire.

— Unde ne duceam când am auzit glasurile acelea de femei?

— Da, sire şi acel sfârşit de convorbire în care am avut onoarea de a auzi numele meu rostit alături de al maiestăţii voastre.

— Te întorci cam des la asta, Saint-Aignan!

— Maiestatea voastră mă va ierta, dar sunt încântat să aflu că o femeie se gândeşte la mine, fără ca eu să fi ştiut şi fără să fi făcut nimic în această privinţă. Maiestatea voastră nu poate înţelege o astfel de mulţumire, ea al cărui rang şi ale cărei merite atrag atenţia şi stârnesc iubirea pretutindeni.

— Ei bine, da, Saint-Aignan — zise regele, sprijinindu-se prieteneşte de braţul gentilomului şi pornind pe cărarea ce socotea că trebuie să ducă spre castel — mă vei crede sau nu, dar această naivă mărturisire, această preferinţă dezinteresată a unei femei care nu-mi va atrage poate niciodată privirea... Într-un cuvânt, misterul acestei aventuri mă tulbură şi, într-adevăr, dacă n-aş fi atât de preocupat de La Vallière...

— Oh, asta să nu vă neliniştească, maiestatea voastră are destul timp.

— Ce vrei să spui?

— Se zice că La Vallière e foarte cinstită.

— Tu mă aţâţi, Saint-Aignan, sunt nerăbdător s-o văd. Haide, haide!

Regele minţea, nu era câtuşi de puţin nerăbdător; dimpotrivă, avea alt rol de jucat. Şi porni cu un pas iute. Saint-Aignan îl urma, păstrând însă o anumită distanţă. Deodată, regele oprindu-se, curteanul făcu acelaşi lucru.

— Saint-Aignan — întrebă el — nu auzi nişte suspine?

— Eu?

— Da, ascultă.

— Într-adevăr, ba şi ţipete mi se pare.

— Vin din partea asta — zise regele arătând cu mâna.

— S-ar zice că sunt suspinele, gemetele unei femei — spuse domnul de Saint-Aignan.

— Hai repede!

Şi regele, împreună cu favoritul, apucând pe o cărare piezişă, începură să alerge prin iarbă. Pe măsură ce înaintau, strigătele se auzeau tot mai bine.

— Ajutor! Ajutor! chemau două voci.

Cei doi tineri alergară şi mai tare. Cu cât se apropiau mai mult, cu atât strigătele deveneau ţipete.

— Ajutor! Ajutor! se auzea mereu.

Iar aceste ţipete sporeau goana regelui şi a însoţitorului său. Deodată, la marginea unui şanţ, sub nişte sălcii cu ramurile plecate, ei zăriră o femeie în genunchi, ţinând o altă femeie leşinată. La câţiva paşi de acolo, o a treia striga după ajutor, în mijlocul potecii. Când îi văzu pe cei doi gentilomi, despre care nu-şi dădea seama cine sunt, ţipetele femeii care striga după ajutor se înteţiră. Regele o luă înaintea însoţitorului său, sări şanţul şi ajunse în apropierea grupului în momentul când, din cealaltă parte a aleii ce ducea spre castel, apărură vreo zece persoane, atrase de aceleaşi ţipete care-i atrăseseră pe rege şi pe domnul de Saint-Aignan.

— Ce s-a întâmplat aici, domnişoarelor? întrebă Ludovic.

— Regele! strigă domnişoara de Montalais, scăpând din mână, în uluirea ei, capul bietei La Vallière, care căzu astfel întinsă în întregime pe iarbă.

— Da, regele. Dar ăsta nu-i un motiv s-o laşi aşa pe prietena dumitale. Cine e dânsa?

— E domnişoara de La Vallière, sire.

— Domnişoara de La Vallière?

— Care a leşinat...

— Ah, Doamne — exclamă regele — biata copilă! Repede, repede, un medic!

Dar, în zelul cu care rostise aceste cuvinte, regele nu se mai îngrijise ca, atât exclamaţia cât şi gesturile care o însoţeau, să nu-i pară cam prea puţin însufleţite domnului de Saint-Aignan, care tocmai auzise din gura sa mărturisirea acestei mari iubiri ce-i atinsese inima.

— Saint-Aignan — adăugă suveranul — ai grijă, te rog, de domnişoara de La Vallière. Cheamă un medic. Eu mă duc s-o previn pe *Doamna* despre accidentul care i s-a întâmplat domnişoarei sale de onoare.

Într-adevăr, în timp ce domnul de Saint-Aignan se îngrijea ca domnişoara de La Vallière să fie dusă la castel, regele alergă înainte, bucuros ca avea prilejul de a se apropia încă o dată de *Doamna* şi de a-i vorbi sub un pretext oarecare.

Din fericire, tocmai trecea o trăsură; îi făcu semn vizitiului să oprească şi persoanele dinăuntru, aflând de accident, se grăbiră să-i cedeze locul domnişoarei de La Vallière. Curentul de aer produs de iuţeala cu care mergea trăsura o readuse pe bolnavă la viaţă. Ajunsa la castel, ea putu, cu toate ca era foarte slăbită, să coboare din trăsură şi, cu ajutorul domnişoarelor

Montalais şi Athénaïs, pătrunse în interiorul apartamentelor. Fu aşezată într-o cameră ce ţinea de saloanele de la parter. Apoi, ca şi cum această întâmplare n-ar fi produs prea mare efect asupra celor ce se plimbau, promenada fu reluată.

Între timp, regele o întâlni pe *Doamna* într-un boschet, se aşeză alături de dânsa şi piciorul lui îl căută încet pe al Prinţesei sub scaunul acesteia.

— Luaţi seama sire, — îi şopti Henriette — nu păreţi a fi un bărbat nepăsător.

— Vai — răspunse Ludovic al XIV-lea la acelaşi diapazon — mi-e teamă să nu fi încheiat o convenţie mai presus de puterile noastre. Apoi, cu glas tare, întrebă: Ai aflat de accident?

— Ce accident?

— Oh, Dumnezeule, de bucurie că te revăd, am şi uitat că venisem anume să-ţi vorbesc despre el. Sunt totuşi foarte îndurerat de această întâmplare: una dintre domnişoarele dumitale de onoare, biata La Vallière, şi-a pierdut cunoştinţa.

— Ah, sărmana copilă — zise fără a se tulbura Prinţesa — şi ce-a păţit? Apoi, încet: Dar nu vă gândiţi, sire? Vreţi să se creadă că aveţi o mare pasiune pentru această fată şi staţi aici, când ea dă să moară dincolo!

— Ah, doamnă, doamnă — zise regele suspinând — cât de bine te pricepi să-ţi joci rolul şi cum te gândeşti la toate — şi se ridică. Doamnă — spuse apoi destul de tare pentru ca toată lumea să-l audă — îngăduieşte-mi să te părăsesc; neliniştea mea e mare şi vreau să mă încredinţez eu însumi dacă au fost date toate îngrijirile cuvenite.

Şi regele se retrase pentru a se duce din nou lângă La Vallière, în timp ce asistenţa începu să comenteze aceste cuvinte ale lui: "Neliniştea mea e mare".

Capitolul XLVII

Taina Regelui

Pe drum, regele îl întâlni pe contele de Saint-Aignan.

— Ei bine, Saint-Aignan — întrebă el cu prefăcută nelinişte — cum se simte bolnava?

— Dar, sire — se bâlbâi de Saint-Aignan — mărturisesc, spre ruşinea mea, că nu mai ştiu nimic.

— Cum nu mai ştii? vorbi regele, străduindu-se să dea a înţelege că ia în serios această lipsă de atenţie pentru obiectul predilecţiei sale.

— Sire, iertaţi-mă, dar m-am întâlnit cu una din cele trei fete care vorbeau sub copac şi mărturisesc că asta mi-a făcut mare plăcere.

— Ah, ai şi găsit-o? spuse numaidecât regele.

— Pe aceea care vorbea atât de frumos despre mine, şi, găsind-o pe a mea, mă duceam s-o caut pe a voastră, sire, când am avut fericirea de a întâlni pe maiestatea voastră.

— Prea bine; dar înainte de toate, domnişoara de La Vallière! vorbi regele, credincios rolului său.

— Oh, iată o frumuseţe demnă de luat în seamă — zise Saint-Aignan — şi leşinul ei face mare vâlvă, întrucât maiestatea voastră se interesa de ea înainte de această întâmplare.

— Dar numele frumoasei dumitale, Saint-Aignan, e secret?

— Sire, ar trebui să fie un secret, ba chiar unul foarte mare; dar pentru maiestatea voastră, ştiţi foarte bine, nu pot exista secrete.

— Numele ei, atunci?

— Domnişoara de Tonnay-Charente.

— E frumoasă?

— Mai presus de orice, da, sire. I-am recunoscut glasul care rostea cu atâta drăgălăşenie, numele meu şi m-am dus lângă ea, i-am pus întrebări, atât cât mi-a fost cu putinţă să o fac în mijlocul mulţimii, iar ea mi-a spus, fără să bănuiască nimic, că se afla, cu puţin mai înainte, după stejarul cel mare, cu două prietene, când apariţia unui lup sau a unui hoţ le-a speriat şi le-a pus pe fugă.

— Dar — întrebă regele cu nerăbdare — numele celor două prietene?

— Sire — se bâlbâi Saint-Aignan — maiestatea voastră mă poate închide la Bastilia.

— Pentru ce?

— Pentru că sunt un egoist şi un prost. Surprinderea mea a fost atât de mare făcând o asemenea cucerire şi o atât de

fericită descoperire, încât m-am oprit aici. De altminteri, n-aş fi putut crede că maiestatea voastră, preocupată cum o ştiam de domnişoara de La Vallière, ar mai fi dat vreo în-semnătate celor auzite acolo; pe urmă domnişoara de Tonnay-Charente m-a părăsit în grabă, pentru a se duce lângă domnişoara de La Vallière.

— Bine, să sperăm că voi avea şi eu norocul tău. Vino, Saint-Aignan.

— Regele meu are ambiţie, precum văd şi nu îngăduie să-i scape nici o cucerire. Ei bine, îi făgăduiesc că voi căuta până la capăt şi de altfel, printr-una din cele trei graţii, vom afla numele celorlalte, iar o dată cu numele şi taina.

— Oh şi eu voi face la fel — zise regele. Nu am nevoie decât să-i aud glasul pentru a o recunoaşte. Dar să ne oprim aici deocamdată şi, hai, condu-mă la această biată La Vallière.

"Ei — îşi spuse Saint-Aignan — iată, într-adevăr, o pasiune ce se înfiripă pentru această fetiţă. E nemaipomenit! Aşa ceva n-aş fi putut crede niciodată!" Şi cum, în timp ce gândea acestea, îi arătase regelui sala în care fusese dusă La Vallière, regele intră acolo. Saint-Aignan îl urmă.

Într-o sală scundă, lângă o fereastră mare ce dădea spre grădină, La Vallière, aşezată într-un fotoliu larg, aspira cu răsuflări adânci aerul înmiresmat al nopţii. De la pieptu-i desfăcut, dantelele cădeau răvăşite printre buclele frumosului ei păr blond, împrăştiat peste umerii albi. Cu privirea obosită, străbătută de văpăi aproape stinse şi înecată în şuvoaie mari de lacrimi, ea nu mai trăia decât ca una din acele minunate vedenii din visurile noastre ce se perindă atât de firave şi atât de poetice prin faţa ochilor închişi ai celui care doarme, desfăcându-şi aripile fără să le mişte şi deschizându-şi buzele fără să scoată nici un sunet.

Această paloare de sidef a tinerei La Vallière avea un farmec pe care nimic nu l-ar putea reda; suferinţa trupească şi sufletească înfăşurase această dulce înfăţişare cu o armonie de nobilă durere; nemişcarea totală a braţelor şi bustului ei o făcea să semene mai mult cu o moartă decât cu o făptură vie; părea că nu aude nici şoaptele prietenelor sale, nici larma depărtată ce se ridica din împrejurimi. Se întreţinea cu ea însăşi, iar frumoasele ei mâini, lungi şi delicate, tresăreau din timp în timp, ca sub fiorul unor atingeri nevăzute.

Regele intră fără ca ea să fi observat sosirea lui, într-atât de cufundată era în reveria sa. El văzu însă de departe acel chip adorabil peste care luna învăpăiată îşi revărsa lumina liniştită a lămpii sale de argint.

— Dumnezeule — strigă regele cu o nestăpânită groază — e moartă!

— Nu, nu, sire — rosti încet Montalais — dimpotrivă, îi e mai bine. Nu-i aşa, Louise, ca te simţi mai bine?

La Vallière nu răspunse nimic.

— Louise — adăuga Montalais — e regele, care binevoieşte să întrebe de sănătatea ta.

— Regele! exclamă Louise, ridicând cu tresărire capul, ca şi cum un izvor de viaţă i-ar fi reînsufleţit deodată inima. Regele întreabă de sănătatea mea?

— Da — răspunse Montalais.

— Regele e, aşadar, aici? zise La Vallière, fără a îndrăzni să privească în jurul ei.

— Asta e vocea! Asta e vocea aceea! şopti Ludovic cu învolburare la urechea lui Saint-Aignan.

— Ei da — răspunse Saint-Aignan — maiestatea voastră are dreptate, e îndrăgostită de soare.

— Sst! făcu regele. Apoi, apropiindu-se de La Vallière: Nu te simţi bine, domnişoară? Adineauri, în parc, te-am văzut leşinată chiar. Ce ţi s-a întâmplat?

— Sire — bâigui biata copilă tremurând şi fără pic de culoare în obraji — credeţi-mă, nici eu nu ştiu ce să spun.

— Ai umblat prea mult — zise regele — şi poate oboseala...

— Nu, sire — se grăbi să răspundă Montalais pentru prietena sa — nu poate să fie oboseala, căci ne-am petrecut o parte din seară aşezate sub stejarul regal.

— Sub stejarul regal! repetă regele, tresărind. Deci nu m-am înşelat, ea este.

Şi-i adresă contelui o ocheadă plină de înţeles.

— Ah, da — zise Saint-Aignan — sub stejarul regal, cu domnişoara de Tonnay-Charente.

— De unde ştiţi asta? întrebă Montalais.

— Dar am aflat într-un chip foarte simplu: domnişoara de Tonnay-Charente mi-a spus.

— Atunci poate v-a spus şi pricina pentru care a leşinat La Vallière?

— Doamne, mi-a vorbit de un lup sau de un hoţ, nu mai ştiu bine.

La Vallière asculta cu ochii pironiţi, cu pieptul zbătându-i-se, ca şi cum ar fi înţeles, printr-o încordare a spiritului, o parte a adevărului. Ludovic luă această atitudine şi acest zbucium drept continuarea unei spaime de care nu scăpase încă.

— Nu-ţi fie teamă, domnişoară — spuse el cu un început de tulburare pe care nu şi-o putea ascunde — lupul care te-a speriat atât de tare era un lup cu două picioare.

— Era un om! Era un om! strigă Louise. Un om care a auzit totul!

— Ei bine, domnişoară, dar ce rău vezi dumneata în faptul că cineva ar fi stat şi ar fi ascultat? Socoţi oare că aţi spus cuvinte care nu puteau fi auzite?

La Vallière îşi lovi mâinile una de alta şi le duse repede la fruntea a cărei roşeaţă încerca să şi-o ascundă.

— Oh — întrebă ea — în numele cerului, cine s-a furişat acolo? Cine a auzit cele ce am spus?

Regele făcu un pas şi-i luă o mână.

— Eu eram, domnişoară — zise el înclinându-se cu un blând respect. Te sperie asta cumva?

La Vallière scoase un ţipăt; pentru a doua oară, puterile o părăsiră şi, rece, gemând deznădăjduită, recăzu nemişcată în fotoliul ei. Regele avu timpul să întindă un braţ, astfel că fata se pomeni pe jumătate susţinută de el.

La doi paşi de rege şi de la Vallière, domnişoarele de Tonnay-Charente şi Montalais, amuţite şi parcă împietrite, amintindu-şi convorbirea pe care o avuseseră cu La Vallière, nici nu se mai gândeau să-i vină în ajutor, zăpăcite cum erau de prezenţa regelui, care, cu un genunchi la pământ, o ţinea pe La Vallière de mijloc.

— Maiestatea voastră a auzit totul, sire? murmură Athénaïs.

Dar regele nu răspunse; el avea privirea îndreptată către ochii pe jumătate închişi ai domnişoarei de La Vallière şi ţinea în mână braţul ei lipsit de putere.

— La naiba — zise Saint-Aignan, care spera, la rându-i, s-o vadă pe domnişoara de Tonnay-Charente leşinată şi se grăbea s-o sprijine cu braţele deschise — dar nu ne-a scăpat un cuvânt din tot ce s-a spus acolo!

Însă mândra Athénaïs nu era femeia care să leşine aşa de uşor; îi aruncă o privire cumplită lui Saint-Aignan şi fugi. Montalais, mai curajoasă, veni repede lângă Louise şi o primi din mâinile regelui, care era pe cale să-şi piardă capul simţindu-şi faţa atinsă de părul înmiresmat al bolnavei.

— Să fie într-un ceas bun! murmură Saint-Aignan. Iată o întâmplare grozavă, şi, dacă nu voi fi primul care să o povestesc, va fi vai de mine.

Regele se apropie de el şi, cu glas tremurând, cu o mină furioasă, scrâşni:

— Conte, nici un cuvânt!

Bietul rege uitase că, numai cu un ceas mai înainte, îi făcuse aceluiaşi om aceeaşi recomandaţie, dar dorind cu totul altceva şi anume ca acest om să fie cât mai indiscret. Drept care şi recomandaţia de acum părea să fie tot atât de zadarnică precum fusese şi cea dintâi.

Peste o jumătate de ceas, întregul Fontainebleau ştia că domnişoara de La Vallière avusese sub stejarul regal o convorbire cu Montalais şi Tonnay-Charente şi că în această convorbire ca îşi mărturisise dragostea pentru rege. Se ştia, de asemeni, că regele, după ce-şi arătase îngrijorarea pe care i-o stârnise starea domnişoarei de La Vallière, devenise palid şi fusese cuprins de tremur primind-o în braţele sale pe frumoasa leşinată, astfel încât fu pe deplin stabilit, în mintea tuturor curtenilor, că cel mai mare eveniment al vremii se produsese, în sfârşit: anume, că maiestatea sa o iubea pe domnişoara de La Vallière şi că, prin urmare, *Domnul* putea să doarmă de aici încolo fără nici o grijă. Ceea ce, de altfel, regina-mamă, tot atât de surprinsă ca şi ceilalţi de această bruscă schimbare, se grăbi să împărtăşească tinerei regine şi lui Filip de Orléans. Numai că făcu aceasta într-un chip diferit faţă de fiecare. Nurorii sale:

— Vezi, Tereza — îi spuse ea — că ai săvârşit o mare greşeală învinuindu-l pe rege? Poftim, astăzi i se dă o nouă amantă; de ce aceea de astăzi ar fi mai adevărată decât aceea de ieri şi aceea de ieri decât aceea de azi?

Iar *Domnului*, povestindu-i întâmplarea de la stejarul regal:

— Te mai încăpăţânezi în geloziile tale absurde, dragul meu Filip? Iată, s-a dovedit că regele şi-a pierdut capul pentru această mică La Vallière. Nu-i spune nimic nevestei tale: regina ar afla fără întârziere.

Această din urmă confidenţă avu un efect imediat. *Domnul*, înseninat, triumfător, o căută pe soţia lui şi, întrucât nu era încă miezul nopţii, iar serbarea trebuia să ţină până la ceasurile două dimineaţa, îi oferi braţul pentru o mică plimbare. Dar, după câţiva paşi numai, cel dintâi lucru pe care-l făcu fu să calce sfatul pe care i-l dăduse mama lui.

— Să nu-i spui nimic reginei, auzi, despre cele ce se povestesc pe socoteala regelui — zise el pe un ton misterios.

— Dar ce se povesteşte? întrebă *Doamna*.

— Că fratele meu a căzut pradă, pe neaşteptate, unei pasiuni ciudate.

— Pentru cine?

— Pentru tinerica aceea de La Vallière.

Era întuneric, aşa ca *Doamna* putu să zâmbească în voie.

— Ah — făcu ea — şi de când ţine asta?

— De câteva zile, după câte se pare. Dar până acum nu era decât fum şi flacăra s-a aprins abia astă-seară.

— Regele are gust — zise *Doamna*. După părerea mea, micuţa e încântătoare.

— Ai aerul că-ţi baţi joc de mine, scumpa mea.

— Eu? Ce te îndeamnă să crezi?

— Oricum, această pasiune va face fericită cel puţin o persoană, fie ea şi La Vallière.

— Dar — adăugă Prinţesa — într-adevăr, domnule, vorbeşti ca şi cum ai fi citit în adâncul inimii domnişoarei mele de onoare. Cine îţi spune că ea va consimţi să răspundă la pasiunea regelui?

— Şi cine-ţi spune că nu va răspunde?

— Îl iubeşte pe vicontele de Bragelonne.

— Ah, crezi?

— E chiar logodnica lui.

— A fost.

— Cum asta?

— Da; când i s-a cerut regelui încuviinţarea pentru această căsătorie, el a refuzat să o dea.

— A refuzat?

— Da şi faţă de contele de La Fère însuşi, căruia regele îi păstrează, ştii asta, o mare stimă pentru rolul pe care l-a jucat în restaurarea fratelui dumitale, precum şi în alte câteva evenimente petrecute mai demult.

— Ei bine, bieţii îndrăgostiţi vor trebui să aştepte până când regele va binevoi să-şi schimbe părerea; sunt tineri, au destul timp.

— Ah, draga mea — zise Filip zâmbind la rândul lui — văd că nu cunoşti partea cea mai nostimă a acestei întâmplări.

— Nu, n-o cunosc.

— Aceea care l-a mişcat adânc pe rege.

— Regele a fost mişcat adânc?

— Până în străfundul inimii.

— Dar despre ce este vorba? Spune-mi repede, te rog!

— De o aventură cum nu se poate mai romantică.

— Ştii bine cât de mult îmi plac astfel de aventuri şi totuşi mă faci să aştept — zise Prinţesa cu nerăbdare.

— Ei bine, iată...

Şi *Domnul* făcu o pauză.

— Ascult.

— Sub stejarul regal... Ştii unde e stejarul regal?

— N-are importanţă... Sub stejarul regal, aşadar?

— Ei bine, domnişoara de La Vallière, crezându-se singură cu două prietene, le-a făcut mărturisiri despre dragostea ei pentru rege.

— Ah! exclamă *Doamna* cu un început de nelinişte. Despre dragostea ei pentru rege?

— Da.

— Şi când asta?

— Acum un ceas.

Doamna tresări.

— Şi nimeni nu cunoştea această dragoste?

— Nimeni.

— Nici chiar maiestatea sa?

— Nici chiar maiestatea sa. Mica persoană îşi păstra taina închisa în străfundul inimii, până când, deodată, taina fiind mai puternică decât ea, a ieşit la iveală.

— Şi de la cine ai aflat această absurditate?

— Dar toata lumea o ştie!

— Şi de unde o ştie toată lumea, spune!

— De la însăşi La Vallière, care şi-a mărturisit această iubire faţă de Montalais şi Tonnay-Charente, prietenele ei.

Doamna se opri din mers şi, cu o mişcare bruscă, îşi trase mâna de la braţul soţului ei.

— Acum un ceas zici că a făcut această mărturisire? întrebă dânsa.

— Aproape.

— Şi regele a aflat?

— Tocmai asta e partea cea mai romantică a întâmplării, că regele se găsea cu Saint-Aignan în dosul stejarului regal şi a auzit toată acea interesantă convorbire, fără a-i scăpa un singur cuvânt.

Doamna simţi o împunsătura în inimă.

— Dar l-am văzut pe rege puţin după aceea — zise ea fără să se controleze — şi nu mi-a spus nimic.

— Cum era să-ţi spună! rosti *Domnul*, naiv ca un soţ care triumfă. Se ferea să-ţi vorbească despre asta tocmai el care dăduse dispoziţii la toată lumea să nu-ţi spună o vorbă despre cele petrecute.

— Ce-ai spus? strigă *Doamna* furioasă.

— Spun că voia să-ţi ascundă întâmplarea.

— Şi pentru ce s-ar feri de mine?

— De teamă ca prietenia dumitale cu tânăra regină să nu te îndemne să-i dezvălui ceva acesteia, iată totul.

Doamna îşi lăsă capul în jos; se simţea rănită de moarte. Din clipa aceea nu mai putea avea odihnă până când nu avea să-l întâlnească pe rege.

Cum un rege este, în chip firesc, ultimul din regatul său care află ce se vorbeşte despre el şi cum un îndrăgostit este singurul care nu ştie ce se spune despre iubita lui, când regele o zări pe *Doamna*, care-l căuta, se îndreptă spre ea puţin tulburat, dar, ca totdeauna, bucuros şi plin de graţie. *Doamna* aştepta ca el să deschidă vorba despre La Vallière. Apoi, fiindcă Ludovic nu spunea nimic, îl întrebă:

— Şi micuţa aceea?

— Care micuţă? se miră regele.

— La Vallière... Nu mi-aţi spus, sire, că-şi pierduse cunoştinţa?

— Nici acum nu se simte mai bine — zise regele prefăcându-se că nici nu-i pasă.

— Dar asta va dăuna zvonului pe care maiestatea voastră ar trebui să-l facă să se răspândească, sire.

— Care zvon?

— Că vă interesaţi de ea.

— Oh, sper că zvonul se va răspândi totuşi — zise regele cu un aer distrat.

Doamna aştepta încă; ea voia să vadă dacă regele îi va vorbi ceva despre aventura de la stejarul regal. Dar regele nu scoase o vorbă. *Doamna*, la rândul ei, nu deschise gura despre această întâmplare, astfel că regele se despărţi de ea fără să-i fi făcut nici cea îmi mică mărturisire. Abia îl văzu însă pe rege plecat şi *Doamna* se duse să-l caute pe Saint-Aignan. Acesta era uşor de găsit, căci se asemăna cu acele bastimente însoţitoare ce se ţin totdeauna alături de vasele cele mari.

Saint-Aignan era tocmai omul care-i trebuia *Doamnei*, în starea de spirit în care se găsea ea acum. El nu căuta decât o ureche ceva mai nobilă decât celelalte, pentru a-i povesti întâmplarea în toate amănuntele ei. Astfel, nu-i ascunse *Doamnei* nici măcar un singur cuvânt. După ce sfârşi, *Doamna* îi spuse:

— Mărturiseşte că e o poveste cât se poate de frumoasă.

— Poveste, nu; întâmplare, da.

— Mărturiseşte că, poveste sau întâmplare, mi-ai spus-o aşa cum ai auzit-o şi dumneata de la alţii, dar că n-ai fost de faţă.

— Doamnă, pe onoarea mea, am fost acolo!

— Şi crezi că declaraţiile acelea i-au făcut vreo impresie regelui?

— Aşa cum mi-au făcut mie cele ale domnişoarei de Tonnay-Charente — răspunse Saint-Aignan. Ascultaţi-mă, doamnă, domnişoara de La Vallière l-a comparat pe rege cu soarele: ce poate fi mai măgulitor?

— Regele nu se lasă ameţit de asemenea măguliri.

— Doamnă, regele e oricum mai mult om decât soare şi asta am văzut adineauri, când La Vallière i-a căzut în braţe.

— La Vallière i-a căzut în braţe regelui?

— Oh, era un tablou dintre cele mai plăcute! Închipuiţi-vă că La Vallière stătea întinsă şi că…

— Ei bine, ce-ai văzut? Spune, vorbeşte!

— Am văzut ceea ce alte zece persoane au văzut în acelaşi timp cu mine şi anume am văzut că, atunci când La Vallière căzuse în braţele sale, regele era să leşine.

Doamna scoase un mic ţipăt, singurul semn al furiei sale surde.

— Mulţumesc — zise ea râzând nervos — eşti un povestitor neîntrecut, domnule de Saint-Aignan.

Şi o luă la fugă, singură şi gâfâind, spre castel.

Capitolul XLVIII

Curse de noapte

Domnul o părăsise pe Prinţesă în cea mai bună dispoziţie din lume şi cum se obosise mult în cursul acelei zile, se retrase în apartamentul lui, lăsându-i pe fiecare din ai săi să-şi sfârşească noaptea aşa cum avea să le facă plăcere. Întorcându-se la dânsul, Prinţul se ocupă de toaleta sa de noapte cu un tabiet mai pronunţat ca de obicei, dată fiind starea de deplină mulţumire ce-l stăpânea. Astfel, în timp ce valeţii de cameră îi pregăteau cele necesare, el fredona principalele arii ale baletului pe care-l cântaseră alăutele şi pe care regele îl dansase. Apoi chemă croitorii, ceru să i se arate costumele de a doua zi şi, deoarece era foarte mulţumit de ei, le împărţi câteva gratificaţii. În sfârşit, întrucât cavalerul de Lorraine, văzându-l intrând, intră şi el la rândul său, *Domnul* îl copleşi cu amabilităţi. Acesta, după ce-l salută pe Prinţ, rămase o clipă tăcut, ca un şef de trăgători care studia terenul pentru a şti în ce punct anume să-şi îndrepte focul; apoi, părând a se decide, zise:

— Aţi observat un lucru cu totul neobişnuit, monseniore?

— Nu, care?

— Proasta primire pe care maiestatea sa a făcut-o în aparenţă contelui de Guiche.

— În aparenţă?

— Da, fără îndoială, fiindcă, în realitate, i-a arătat favoarea sa.

— Dar eu n-am băgat de seamă — zise Prinţul.

— Cum, n-aţi băgat de seamă că în loc să-l trimită înapoi în exilul său, aşa cum era firesc, regele l-a autorizat în ciudata lui rezistenţă şi i-a îngăduit să-şi reia locul în balet?

— Şi socoţi că regele a făcut rău, cavalere? întrebă *Domnul*.

— Nu sunteţi de părerea mea, Prinţe?

— Nu prea, dragul meu cavaler şi eu îl încuviinţez pe rege că nu şi-a arătat mânia faţă de un nenorocit, mai degrabă nebun decât rău intenţionat.

— Pe cinstea mea — zise cavalerul — în ce mă priveşte, mărturisesc că această mărinimie mă uimeşte peste măsură.

— Şi pentru ce te uimeşte? întrebă Filip.

— Pentru că l-aş fi crezut pe rege mai gelos — răspunse cu răutate cavalerul.

De câteva clipe, *Domnul* simţea că în cuvintele cavalerului se ascundea ceva iritant; ultima frază a acestuia puse foc la cazan.

— Gelos! strigă Prinţul. Gelos! Ce înseamnă cuvântul ăsta? Gelos pentru ce, dacă eşti bun, sau din cauza cui?

Cavalerul îşi dădu seama că lăsase să-i scape una din răutăţile sale, aşa cum făcea adesea. Încercă deci să îndrepte greşeala, atât cât îi mai stătea în putinţă s-o facă.

— Gelos pentru autoritatea sa — zise el cu o naivitate prefăcută — de ce altceva vreţi ca regele să fie gelos?

— Ah — făcu monseniorul — foarte bine!

— Oare — continuă cavalerul — alteţa voastră regală ar fi cerut iertarea acestui simpatic conte de Guiche?

— Vai, nu! răspunse *Domnul*. Guiche e un băiat de spirit şi de curaj, dar a fost cam uşuratic faţă de *Doamna*, astfel că nu-i vreau nici răul, nici binele.

Cavalerul îl aţâţa împotriva lui de Guiche, aşa cum încercase să-l aţâţe împotriva regelui; dar crezu a înţelege că momentul înclina spre iertare şi chiar către cea mai deplină nepăsare, astfel că, pentru a lămuri lucrurile, se vedea nevoit să vâre lumina chiar sub nasul soţului. Cu un asemenea joc însă poţi frige uneori pe alţii, dar mai adesea te frigi pe tine însuţi. "Prea bine, prea bine — îşi spuse în sinea lui cavalerul — îl voi aştepta de pe Wardes; el va face într-o zi mai mult decât mine într-o lună, deoarece cred, Dumnezeu să mă ierte, sau, mai degrabă, Dumnezeu să-l ierte, că el e şi mai gelos decât sunt eu. Şi apoi, nu de Wardes îmi e de trebuinţă, ci o întâmplare, pe care n-o văd ivindu-se altfel. Că de Guiche s-a întors după ce fusese izgonit, fireşte, lucrul e grav; dar toată gravitatea dispare când te gândeşti că de Guiche a revenit în momentul

când *Doamna* nu se mai ocupă de el. Într-adevăr, *Doamna* se ocupă de rege, asta e limpede. Dar, cu toate că dinţii mei nu-l pot muşca şi nici n-au voie să-l muşte pe rege, sigur este că *Doamna* nu se va mai putea ocupa prea multă vreme de rege, dacă, după cum se, spune, regele nu se mai ocupă de dânsa. De aici rezultă că trebuie să stăm liniştiţi şi să aşteptăm naşterea unui nou capriciu, care va pune vârf la toate." Cu acestea, cavalerul se întinse cu resemnare în fotoliul pe care *Domnul* îi îngăduise să se aşeze în prezenţa sa şi, nemaiavând nici o răutate de spus, iată că isteţul cavaler de Lorraine nu mai avea nici spirit. Din fericire, *Domnul* avea o mare provizie de voioşie, aşa cum am spus, din care se înfruptară amândoi până în momentul când, concediindu-şi valeţii şi ofiţerii, Prinţul trecu în camera sa de culcare. Retrăgându-se, îl însărcină pe cavaler să-i transmită *Doamnei* complimentele sale şi să-i spună că, noaptea fiind rece, *Domnul*, care se temea de dureri de dinţi, n-avea să mai coboare în parc până la ziuă.

Cavalerul ajunse la Prinţesă tocmai în clipa când şi ea se întorcea la dânsa. Ca un mesager credincios, se achită de însărcinarea primită şi observă mai întâi nepăsarea, ba chiar tulburarea cu care *Doamna* primi cele transmise de soţul ei. În asta i se păru că vede ceva oarecum nou. Dacă *Doamna* ar fi ieşit din casă cu acest aer ciudat, el ar fi urmărit-o. Dar *Doamna* se întorcea, deci nu era nimic de făcut. Se răsuci pe călcâie ca un bâtlan care nu ştie încotro s-o apuce, interogă acrul, pământul, apa, înălţă capul şi se hotărî deodată, pornind cu un gest maşinal spre aleile parcului. Dar nu făcu nici o sută de paşi şi întâlni doi tineri care mergeau la braţ, cu capetele plecate, lovind cu vârful piciorului pietricelele pe care le găseau în cale — vagă distracţie ce părea să le însoţească gândurile. Erau domnii de Guiche şi de Bragelonne. Văzându-i, cavalerul de Lorraine avu, ca întotdeauna, un simţământ de repulsie. Le făcu totuşi un salut adânc, la care i se răspunse cu aceeaşi măsură. Apoi, observând că parcul se golea, că iluminaţiile începeau sa se stingă, că adierea dimineţii prindea să se simtă, o luă la stânga şi intră în castel prin curtea cea mică. Ceilalţi doi o apucară la dreapta şi-şi continuara drumul spre marele parc.

În momentul când cavalerul urca mica scară ce ducea la intrarea ascunsă, el zări o femeie, urmată de o alta, ivindu-se sub arcada ce făcea legătura între curtea mică şi curtea cea mare. Aceste două femei îşi iuţeau paşii, pe care foşnetul

rochiilor lor de mătase îi trădau în noaptea destul de întunecoasă. Croiala mănţăluţelor lor, talia elegantă, mersul misterios şi mândru totodată prin care se distingeau cele două femei şi mai ales aceea care păşea înainte, îl izbiră pe cavaler. "Iată două femei pe care le cunosc, desigur" — îşi spuse el, oprindu-se pe ultima treaptă a peronului. Apoi, în clipa când, cu instinctul lui de copoi, se pregătea să le urmărească, unul din lacheii săi, care alerga după el de câtva timp, îl opri:

— Domnule — îi spuse acesta — a sosit curierul.

— Bine, bine! răspunse cavalerul. Avem timp mâine.

— Dar sunt două scrisori grabnice, pe care domnul cavaler va fi poate bucuros să le citească.

— Ah! făcu acum cavalerul. Şi de unde vin ele?

— Una vine din Anglia, cealaltă din Calais; aceasta din urmă a sosii prin ştafetă şi pare să fie foarte importantă.

— Din Calais? Dar cine dracu-mi scrie din Calais?

— Cred că am recunoscut slova prietenului dumneavoastră, contele de Wardes.

— Oh, dacă-i aşa, urc numaidecât — zise cavalerul, uitând în aceeaşi clipă planul său de iscodire.

Şi urcă, într-adevăr, pe când cele două femei ce-i rămaseră necunoscute dispărură la capătul arcadei, în partea opusă aceleia prin care intraseră. Noi le vom urmări însă pe ele, lăsându-l pe cavaler să-şi vadă de corespondenţa sa.

Ajungând la careul de arbori, aceea care mergea înainte se opri puţin, obosită, şi, ridicând cu grijă gluga, întrebă:

— Mai e mult până la copacul acela?

— Oh, da, doamnă, mai bine de cinci sute de paşi; dar doamna să se oprească o clipa, n-o să poată merge mereu aşa.

— Ai dreptate.

Şi Prinţesa, căci ea era, se rezemă de un arbore.

— Ascultă, domnişoară — adăugă ea după ce răsuflă o clipă — să nu-mi ascunzi nimic, să-mi spui adevărul.

— Oh, doamnă, iată că aţi şi devenit severă — zise tânăra fată cu glas tulburat.

— Nu, draga mea Athénaïs, fii liniştită, căci nu-ţi vreau câtuşi de puţin răul. De altminteri, toate astea nu mă privesc pe mine. Eşti îngrijorată din pricina celor ce-aţi vorbit sub stejarul acela, te temi să nu-l fi rănit cumva pe rege şi eu vreau să te liniştesc căutând să mă încredinţez cu ochii mei dacă aţi putut fi auzite.

— Oh, da, doamnă, regele era atât de aproape de noi!

— Dar, în sfârşit, nu vorbeaţi, cred, atât de tare încât să se audă toate cuvintele, nu-i aşa?

— Doamnă, noi ne credeam absolut singure.

— Şi eraţi trei?

— Da, La Vallière, Montalais şi eu.

— Astfel că dumneata, dumneata personal, ai spus ceva necuviincios la adresa regelui?

— Mi-e teamă că da. Dar, în acest caz, alteţa voastră va avea bunătatea să mă împace cu maiestatea sa, nu-i aşa, doamnă?

— Dacă va fi nevoie, îţi făgăduiesc. Totuşi, după cum ţi-am spus, e mai bine să n-o iei înaintea răului şi să te asiguri mai întâi dacă răul a fost cu adevărat săvârşit. Noaptea e întunecoasă, iar întunericul e şi mai mare sub aceşti copaci stufoşi. Poate că n-ai fost recunoscută de rege. Prevenindu-l, vorbindu-i dumneata cea dintâi, înseamnă că te dai de gol singură.

— Oh, doamnă, doamnă! Dacă a recunoscut-o pe domnişoara de La Vallière, mă va fi recunoscut şi pe mine. De altfel, domnul de Saint-Aignan nu mi-a lăsat nici o îndoială în această privinţă.

— Dar, în sfârşit, ai spus ceva care să-l supere pe rege?

— Nimic, doamnă, nimic. Alta a spus însă lucruri prea măgulitoare şi atunci poate că vorbele mele să fi contrastat cu ale ei.

— Această Montalais e atât de nebună! zise *Doamna*.

— Oh, nu e Montalais! Ea n-a spus nimic. E La Vallière.

Doamna tresări ca şi cum n-ar fi ştiut totul mai dinainte.

— Oh, nu, nu — vorbi ea — regele poate că n-a auzit. De altminteri, vom face proba pentru care am venit aici. Arată-mi stejarul — şi *Doamna* îşi reluă mersul. Ştii unde este? întrebă ea.

— Vai, da, doamnă!

— Şi-ai să-l regăseşti?

— L-aş regăsi cu ochii închişi.

— Atunci e foarte bine. Dumneata te vei aşeza pe banca pe care aţi stat, pe banca unde se afla La Vallière şi ai să vorbeşti cu acelaşi ton şi în acelaşi chip; eu mă voi ascunde în tufiş şi, dacă voi auzi, îţi voi spune.

— Da, doamnă.

— Înseamnă că dacă ai vorbit cu adevărat atât de tare încât regele să te fi auzit, ei bine…

Athénaïs părea că aşteaptă cu nelinişte sfârşitul acestei fraze.

— Ei bine — continuă *Doamna* cu o voce înecată, fără îndoială din pricina mersului prea repede — ei bine, te voi apăra…

Şi îşi iuţi şi mai tare pasul. Deodată se opri.

— Mi-a venit o idee — zise ea.

— Oh, o idee bună, desigur! răspunse domnişoara de Tonnay-Charente.

— Montalais trebuie să fie tot atât de încurcată ca şi voi două!

— Mai puţin, fiindcă ea e mai puţin compromisă, spunând mai puţine vorbe.

— Nu importă, te va putea ajuta printr-o mică minciună.

— Oh, mai ales dacă va şti că *Doamna* vrea să mă apere!

— Bine! Am găsit, cred, ceea ce ne trebuie, copila mea.

— Ce fericire!

— Vei spune că ştiaţi, toate trei, de prezenţa regelui în dosul acestui copac, sau în dosul tufişului, o să vedem noi, tot aşa cum ştiaţi că se afla acolo şi domnul de Saint-Aignan.

— Da, doamnă.

— Căci, nu trebuie să ţi-o ascund, Athénaïs, Saint-Aignan bate toba despre cele câteva cuvinte foarte măgulitoare pentru el pe care le vei fi rostit acolo.

— Vedeţi, doamnă, vedeţi că a auzit totul, de vreme ce domnul de Saint-Aignan a auzit! exclamă Athénaïs.

Doamna vorbise fără să se gândească prea mult la cele ce spusese, de aceea îşi muşcă buzele.

— Oh, ştii cum e Saint-Aignan! zise ea. Favoarea regelui îl ameţeşte şi atunci dă drumul la tot ce-i vine pe buze; de multe ori născoceşte. Dar nu despre asta e vorba. Regele a auzit sau nu a auzit? Iată problema.

— Ei bine, da, doamnă, a auzit! zise Athénaïs cu deznădejde.

— Atunci faceţi ceea ce spun eu: susţineţi cu tărie că ştiaţi, toate trei, mă înţelegi, toate trei, căci dacă se vor îndoi de una, se vor îndoi şi de celelalte; susţineţi, deci, că ştiaţi toate trei de prezenţa regelui şi a domnului de Saint-Aignan şi că aţi vrut să vă distraţi pe socoteala celor ce ascultau în tufiş.

— Ah, doamnă, pe socoteala regelui! Niciodată nu vom îndrăzni să spunem una ca asta!

— Dar nu e decât o glumă, o simplă glumă; o răutate nevinovată şi cu totul îngăduită unor femei pe care bărbaţii vor să le surprindă. În felul acesta, totul se explică. Ceea ce Montalais a spus despre Malicorne, o glumă; ceea ce dumneata ai spus despre domnul de Saint-Aignan, tot o glumă; ceea ce La Vallière a putut să spună...

— Şi pe care tare ar mai vrea să le retracteze.

— Eşti sigură?

— Oh, da, răspund de asta!

— Ei bine, cu atât mai mult, tot glumă şi asta. Domnul Malicorne n-o să se supere niciodată. Domnul de Saint-Aignan o să rămână încremenit şi se va râde de el în loc să se râdă de voi. În sfârşit, regele va fi pedepsit pentru curiozitatea lui, nedemnă de rangul său. Să se râdă puţin de rege într-o împrejurare ca asta şi nu cred că o să se plângă.

— Ah, doamnă, sunteţi, într-adevăr, un înger de bunătate şi de înţelepciune!

— E în interesul meu.

— Cum asta?

— Mă întrebi cum de e în interesul meu să le apăr pe domnişoarele mele de onoare de clevetiri, de jigniri, de calomnii poate? Vai, ştii prea bine, copila mea, curtea nu iartă niciodată pe cei asupra cărora se abat astfel de năpaste! Dar mi se pare că am mers foarte mult; n-am ajuns oare la locul cu pricina?

— Încă cincizeci sau şaizeci de paşi. Să apucăm la stânga, doamnă, dacă vreţi.

— Aşadar, ai încredere în Montalais? întrebă *Doamna*.

— Oh, da!

— Va face tot ce vei vrea dumneata?

— Tot! Va fi chiar încântată!

— Dar în La Vallière?..., încercă să afle Prinţesa.

— Oh, cu ea va fi mai greu, doamnă; ea nu îngăduie minciuna.

— Totuşi, când va vedea că e în interesul ei...

— Mă tem că asta n-o va abate de la ideile sale.

— Da, da — zise *Doamna* — am şi fost prevenită în acest sens; e o persoană foarte pretenţioasă, una din acele mofturoase care-l pun pe Dumnezeu înainte, pentru a se

ascunde în dosul lui. Dar, dacă nu vrea să mintă, parcă o văd că se va expune la batjocura întregii curţi, parcă o văd că-l va întărâta pe rege printr-o mărturisire pe cât de ridicolă, pe atât de necuviincioasă şi atunci domnişoara de La Baume Le Blanc de La Vallière nu va avea de ce să se mire că am trimis-o înapoi la porumbeii ei, pentru ca acolo, în Touraine, în Blaisois, sau nu mai ştiu unde, să poată face cât îi place pe cinstita şi pe neprihănita.

Aceste cuvinte fură rostite cu o tărie şi chiar cu o asprime care o înspăimântară pe domnişoara de Tonnay-Charente. Drept care, ea îşi făgădui în sine, în ceea ce-o privea, să mintă atât cât va fi nevoie să o facă.

Într-o astfel de bună înţelegere ajunseră *Doamna* şi însoţitoarea ei până aproape de stejarul regal.

— Acesta este — zise Tonnay-Charente.

— Vom vedea îndată dacă se aude — răspunse *Doamna*.

— Sst! făcu tânăra fată reţinând-o pe *Doamna* cu un gest brusc, în care uitase de orice etichetă.

Doamna se opri.

— Vedeţi că se aude? zise Athénaïs.

— Ce se aude?

— Ascultaţi!

Doamna îşi opri răsuflarea şi atunci se auziră, într-adevăr, aceste cuvinte rostite de o voce suavă şi tristă, plutind prin văzduh:

— Oh, îţi spun, viconte, îţi spun că o iubesc ca un nebun; îţi spun că o iubesc atât de mult, încât sunt în stare să mor pentru ea.

Auzind această voce, *Doamna* tresări şi, sub glugă, o rază de voioşie îi lumină faţa. O opri la rândul ei pe însoţitoarea sa şi, cu un mers uşor, o întoarse vreo douăzeci de paşi înapoi, adică până acolo de unde vocea aceea nu se mai auzea:

— Stai aici, draga mea Athénaïs — îi spuse ea — şi ai grijă să nu ne surprindă nimeni. Mi se pare că e vorba de dumneata în această convorbire.

— De mine, doamnă?

— De dumneata, de... sau mai degrabă de aventura voastră. Am să ascult eu; amândouă am fi descoperite. Du-te şi caut-o pe Montalais şi aşteaptă-mă cu ea la marginea pădurii. Apoi, fiindcă Athénaïs şovăia, Prinţesa îi spuse pe un ton ce nu îngăduia cumpănire: Du-te!

Fata îşi strânse faldurile foşnitoare ale rochiei şi, pe o cărare ce tăia de-a curmezişul pădurea, ajunse la aleile din parc.

Cât despre *Doamna*, ea se pitulă în tufiş, cu spatele rezemat de un castan uriaş, care avea o creangă tăiată la câteva palme de pământ, încât ţinea loc de scaun. Şi acolo, plină de nelinişte şi teamă, îşi spuse: "Acum, fiindcă se aude aşa de bine de aici, să ascultăm ce-i va spune despre mine domnului de Bragelonne acest alt nebun îndrăgostit care se numeşte contele de Guiche".

Capitolul XLIX

Unde prinţesa capătă dovada că, ascultând, poţi auzi ce se vorbeşte

Urmă o clipă de tăcere, ca şi cum toate şoaptele misterioase ale nopţii ar fi amuţit deodată, pentru a asculta împreună cu *Doamna* această tinerească mărturisire de dragoste.

Era rândul lui Raoul să vorbească. El se rezemă, alene de trunchiul bătrânului stejar şi răspunse cu vocea lui blânda şi armonioasă:

— Vai, dragul meu de Guiche, asta e o mare nenorocire!

— Oh, da — oftă acesta — mare, ştiu!

— Nu mă asculţi, de Guiche; sau, mai degrabă, nu mă înţelegi. Îţi spun că e o mare nenorocire pentru tine nu fiindcă iubeşti, ci fiindcă nu-ţi poţi ascunde iubirea.

— Cum asta? întrebă de Guiche.

— Da, tu nu-ţi dai seama de un lucru şi anume că acum, aici, nu numai singurului tău prieten, adică unui om care mai curând s-ar omorî decât să-ţi dezvăluie taina, nu-ţi dai seama, zic, că nu numai singurului tău prieten îi împărtăşeşti dragostea ta, ci primului venit care îţi iese în cale.

— Primului venit! repetă de Guiche. Eşti nebun, Bragelonne, de-mi spui asemenea lucruri?

— Dar aşa este!

— Cu neputinţă! Cum e posibil şi în ce chip aş fi devenit oare atât de indiscret?

— Vreau să spun, prietene, că ochii, gesturile, suspinele tale vorbesc fără voia ta; că orice pasiune fără frâu îl face pe om să-şi iasă din el însuşi. Atunci acest om nu se mai poate stăpâni; e în prada unei nebunii care-l îndeamnă să-şi povestească necazul copacilor, cailor, văzduhului, dacă n-are nici o fiinţă cu judecată în faţa căreia să-şi descarce sufletul. Or, bietul meu prieten, nu uita un lucru: că rareori se întâmplă să nu fie prin preajmă cineva care să asculte tocmai ceea ce nu trebuie să fie auzit.

De Guiche scoase un oftat adânc.

— Uite — continuă Bragelonne — din seara asta începi să mă îngrijorezi; de când te-ai reîntors aici, ţi-ai povestit de o sută de ori şi în o sută de chipuri dragostea ce i-o porţi; şi chiar daca n-ai fi spus nimic, însăşi revenirea ta este o indiscreţie teribilă. Vreau să ajung la următoarea concluzie: dacă nu te vei controla mai bine decât o faci, într-o zi sau alta se va produce o explozie. Cine te va salva atunci? Spune, răspunde-mi! Cine o va salva pe ea însăşi? Căci, oricât de nevinovată ar fi de dragostea ta, această dragoste va fi în mâinile duşmanilor ei o acuzaţie împotriva sa.

— Ah, Dumnezeule! exclamă de Guiche.

Şi un alt oftat adânc îi însoţi această exclamaţie.

— Asta nu înseamnă că-mi răspunzi, de Guiche.

— Ba da.

— Ei bine, ia să vedem, ce-mi răspunzi?

— Îţi răspund, dragă prietene, că în ziua aceea nu voi fi mai mort decât mă simt astăzi.

— Nu înţeleg.

— Da; atâtea zbuciumau m-au răpus. Astăzi nu mai sunt o fiinţă care gândeşte, care face ceva; astăzi nu mă mai socot un om, oricât de nevolnic ar fi el; de aceea, vezi tu, astăzi ultimele mele puteri s-au scurs, ultimele mele hotărâri s-au sleit şi renunţ să mă mai lupt. Când eşti pe câmpul de bătălie, aşa cum am fost de multe ori împreună şi porneşti de unul singur la încăierare, adesea te întâlneşti cu un grup de cinci sau şase rivali şi, cu toate că tu eşti singur, te aperi; mai apar alţi şase şi atunci te înfierbânţi şi te îndârjeşti; dar dacă se mai ivesc încă şase, opt sau zece în jurul tău, dai pinteni calului, dacă mai ai un cal, sau te laşi să fii ucis, ca să nu fugi. Ei bine, aici am ajuns

cu: mai întâi m-am luptat cu mine însumi; pe urmă cu Buckingham. Acum a apărut regele; nu voi lupta împotriva regelui, nici chiar, mă grăbesc sa ţi-o spun, dacă regele s-ar retrage; nu voi lupta nici chiar împotriva firii acestei femei. Oh, nu-mi fac nici o iluzie: intrat în mrejele acestei iubiri, ştiu că sunt sortit morţii.

— Nu pe ea trebuie s-o învinuieşti pentru asta — răspunse Raoul — ci pe tine.

— Cum adică?

— Ei bine, o ştii pe Prinţesă puţin zvăpăiată, dornică totdeauna de ceva nou, setoasă de măguliri, chiar dacă măgulirile ar veni din partea unui orb sau a unui copil şi încă te mai aprinzi în asemenea măsură încât să te mistui cu totul? Uită-te la femeie, iubeşte-o, căci oricine nu are inima stapânită de altă iubire nu poate s-o vadă fără s-o iubească. Dar, iubind-o, respectă în dânsa, mai întâi, rangul soţului ei, apoi pe el însuşi, apoi, în sfârşit, gândeşte-te la propria ta apărare.

— Îţi mulţumesc, Raoul.

— Pentru ce?

— Pentru că, văzând cât sufăr pentru această femeie, tu mă mângâi, pentru că îmi spui despre ea tot binele pe care-l gândeşti şi poate chiar pe acela pe care nu-l gândeşti.

— Oh — făcu Raoul — te înşeli, de Guiche; nu tot ceea ce gândesc spun şi atunci nu vorbesc de loc; dar când vorbesc, nu ştiu nici să mă prefac, nici să amăgesc şi cine mă ascultă poate să mă creadă.

În acest timp, *Doamna*, cu gâtul întins, cu urechea aţintită, cu ochiul mărit şi căutând să vadă în întuneric, sorbea cu lăcomie până şi cea mai mică şoaptă ce fremăta printre ramuri.

— Oh, atunci eu o cunosc mai bine decât tine! strigă de Guiche. Nu e zvăpăiată, ci uşuratică; nu e dornică de ceva nou, ci n-are nici memorie, nici credinţă; nu e pur şi simplu atrasă de măguliri, ci e cochetă cu rafinament şi cruzime. O cochetă în stare să te ucidă, oh, da, ştiu asta! Iată, crede-mă, Bragelonne, îndur toate chinurile iadului; netemător, iubind cu patimă primejdia, mă lovesc acum de o primejdie mai mare decât puterile şi curajul meu. Dar, ascultă-mă, Raoul, îmi pregătesc o izbândă care o va costa multe lacrimi.

Raoul îşi privi prietenul cu stăruinţă şi cum acesta, aproape înăbuşit de emoţie, îşi lăsă capul pe spate, sprijinindu-l de trunchiul stejarului, îl întrebă:

— O izbândă? Şi care?

— Care?

— Da.

— Într-o zi mă voi opri în faţa ei; într-o zi îi voi spune: "Eram tânăr, iubeam ca un nebun; aveam totuşi destul respect pentru a cădea la picioarele tale şi a rămâne aşa, cu fruntea în ţărână, dacă privirile tale nu m-ar fi ridicat până la mâna ta. Am crezut că-ţi înţeleg privirea, m-am ridicat şi atunci, fără să-ţi fi făcut nimic altceva, decât că te iubeam şi mai mult, dacă s-ar putea închipui aşa ceva, atunci, tresăltând de fericire în sinea ta, m-ai zdrobit printr-un capriciu, femeie fără inimă, femeie fără credinţă, femeie lipsită de dragoste! Nu eşti vrednică de iubirea unui om cinstit, oricât ţi-ar curge prin vine sânge regal; şi mă pedepsesc cu moartea pentru a te fi iubit prea mult şi mor blestemându-te".

— Oh — strigă Raoul înspăimântat de accentul de adânc de adevăr ce străbătea cuvintele tânărului conte — oh, ţi-am spus, de Guiche, că eşti nebun de-a binelea!

— Da, da — zise de Guiche urmându-şi gândul — şi pentru că aici nu mai avem război, mă voi duce acolo, la miazănoapte, voi cere să intru în slujba Imperiului şi se va găsi el vreun ungur, vreun croat sau vreun turc care se va milostivi să-mi trimită un glonte în cap.

De Guiche nu sfârşi bine, sau mai degrabă în timp ce sfârşea, un foşnet îl făcu să tresară o dată cu Raoul, care sări în picioare. Dar contele, adâncit în gândurile lui, rămase nemişcat, cu tâmplele îngropate între cele două palme. Tufişul se desfăcu şi în faţa celor doi tineri apăru o femeie, palidă, răvăşită. Cu o mână dădea la o parte ramurile ce i-ar fi lovit obrajii, iar cu cealaltă îşi ridica gluga mantiei ce-i acoperea umerii. În privirea aceea umezită şi scânteietoare, în mersul acela regesc, în înălţimea gestului acela suveran şi, mai mult decât în toate acestea, după bătăile inimii sale, de Guiche o recunoscu pe *Doamna* şi, scoţând un strigăt înăbuşit, îşi trase palmele de la tâmple şi-şi acoperi cu ele ochii. Raoul, tremurând, peste măsură de uluit, îşi răsucea pălăria în mână, bolborosind câteva cuvinte vagi de respect.

— Domnule de Bragelonne — zise Prinţesa — fii bun, te rog şi vezi dacă femeile mele nu sunt pe undeva, pe alei sau prin boschete. Iar dumneata, domnule conte, rămâi, sunt obosită şi-mi vei da braţul dumitale.

Un trăsnet dacă ar fi căzut la picioarele nefericitului tânăr l-ar fi îngrozit mai puţin decât aceste cuvinte reci şi rostite pe un ton sever. Totuşi, întrucât, după cum o spusese mai adineauri, nu-i mai păsa de nimic şi întrucât, în adâncul inimii sale, luase hotărâri de neclintit, de Guiche se ridică şi, văzând şovăirea lui Bragelonne, îi adresă o privire plină de resemnare şi de supremă mulţumire. În loc să-i răspundă numaidecât *Doamnei*, făcu un pas spre viconte şi întinzându-i mâna pe care i-o ceruse Prinţesa, strânse mâna leală a prietenului sau, lăsând să-i scape un suspin, prin care părea să dăruiască prieteniei ultimele tresăriri de viaţă pe care le mai simţea în adâncul inimii lui.

Doamna aşteptă, ea cea atât de mândră, ea care nu ştia să aştepte, *Doamna* aşteptă până când această convorbire mută luă sfârşit. Mâna ei, regala sa mână, rămăsese întinsă în aer şi, după ce Raoul plecă, recăzu fără mânie, dar nu şi fără emoţie, în a lui de Guiche. Erau singuri în mijlocul pădurii întunecate şi mute şi nu se mai auzeau decât paşii lui Raoul îndepărtându-se în grabă pe aleile învăluite în beznă. Deasupra capetelor lor se întindea bolta deasă şi înmiresmată a frunzişului, prin deschizăturile căreia se vedeau licărind ici şi colo câteva stele pe cer.

Doamna îl trase încet pe de Guiche la vreo sută de paşi de copacul acesta indiscret, care auzise şi lăsase să se audă atâtea lucruri în seara aceasta, şi, oprindu-se la un luminiş învecinat, de unde se putea vedea până la o anumită depărtare de jur împrejur, vorbi, fremătând:

— Te-am adus aici, deoarece acolo unde ne aflam fiecare vorbă poate fi auzită.

— Fiecare vorbă poate fi auzită — aşa aţi spus, doamnă? repetă aproape maşinal tânărul.

— Da.

— Ceea ce înseamnă că?... murmură de Guiche.

— Ceea ce înseamnă ca am auzit tot ce-ai spus.

— Oh, Doamne, Doamne, asta îmi mai lipsea! bâigui tânărul.

Şi îşi lăsă capul moale, cum face un înotător obosit sub valul care se prăvale peste el.

— Prin urmare — zise ea — mă judeci aşa cum ai vorbit?

De Guiche păli, întoarse capul şi nu răspunse nimic: simţea că era pe cale să leşine.

— Foarte bine — continuă Prinţesa cu o voce plină de blândeţe. Prefer această sinceritate care mă poate răni, decât o măgulire ce m-ar înşela. Fie! Deci, după părerea dumitale, domnule de Guiche, sunt cochetă şi josnică.

— Josnică? strigă tânărul. Josnică, dumneavoastră? Oh, dar eu n-am spus, nu puteam să spun că ceea ce preţuiesc mai mult decât orice pe lume ar fi ceva josnic! Nu, nu, n-am spus aşa ceva!

— O femeie care vede cum un bărbat e mistuit de focul aprins de ea însăşi şi nu caută să stingă acest foc este, după părerea mea, o femeie josnică.

— Oh, ce vă pasă de cele ce-am spus eu? zise tânărul. Ce sunt eu, Doamne, alături de alteţa voastră şi de ce să vă neliniştiţi dacă mai sunt sau nu mai sunt pe această lume?

— Domnule de Guiche, dumneata eşti bărbat, aşa cum eu sunt femeie şi cunoscându-te atât cât te cunosc, nu vreau să te arunc în braţele morţii; îmi schimb faţă de dumneata şi firea şi purtările. Voi fi nu sinceră, căci aşa sunt întotdeauna, ci adevărată. Te rog deci, domnule conte, să nu mă mai iubeşti şi să uiţi că ţi-am adresat vreodată un cuvânt sau o privire.

De Guiche ridică faţa, învăluind-o pe *Doamna* cu o privire plină de patimă.

— Dumneavoastră — zise el — vă cereţi iertare? Dumneavoastră mă rugaţi pe mine?

— Da, fără îndoială; pentru că am săvârşit răul, trebuie să îndrept acest rău. Aşadar, domnule conte, iată ce-am hotărât. Dumneata îmi vei ierta uşurătatea, cochetăria. Nu mă întrerupe. Eu îţi voi ierta faptul de a fi spus că sunt uşuratică şi cochetă, ba poate ceva şi mai rău încă; şi vei renunţa la gândul morţii, păstrând familiei dumitale, regelui şi doamnelor un cavaler pe care toată lumea îl stimează şi mulţi îl iubesc.

Doamna rosti acest ultim cuvânt cu un accent atât de sincer şi chiar atât de drăgăstos, încât inima tânărului era gata să-i sară din piept.

— Oh, doamnă, doamnă!... murmură el.

— Ascultă-mă încă — adăugă ea. După ce vei fi renunţat la mine, de nevoie mai întâi, apoi pentru a-mi îndeplini rugămintea, atunci mă vei judeca altfel şi, sunt sigură, vei înlocui această dragoste, iertată fie această nebunie, cu o prietenie sinceră, pe care mi-o vei oferi din toată inima şi care, îţi jur, va fi primită cu toată căldura.

De Guiche, cu fruntea plină de sudoare, cu inima zdrobită, cu toate fibrele tremurându-i, îşi muşca buzele, bătea din picior, îşi devora, într-un cuvânt, cumplita lui durere.

— Doamnă — zise el — ceea ce-mi propuneţi acum e cu neputinţă şi nu voi primi niciodată un asemenea târg.

— Cum — se miră *Doamna* — refuzi prietenia mea?...

— Nu, nu! Fără prietenie, doamnă. Vreau mai bine să mor din dragoste, decât să trăiesc cu prietenia.

— Domnule conte!

— Oh, doamnă — izbucni de Guiche — am ajuns la clipa supremă când nu mai poate fi vorba de altă consideraţie, de alt respect decât consideraţia şi respectul unui bărbat cinstit faţă de o femeie adorată. Alungaţi-mă, blestemaţi-mă, condamnaţi-mă, veţi avea dreptul să o faceţi. M-am plâns de dumneavoastră, dar nu m-am plâns atât de amar decât fiindcă vă iubesc; v-am spus că voi muri şi voi muri; viu, mă veţi uita; mort, nu mă veţi uita niciodată, sunt sigur de asta!

De data asta ea, care stătea dreaptă şi gânditoare şi care era la fel de tulburată ca şi tânărul, întoarse o clipă capul aşa cum îl întorsese puţin mai înainte el. Apoi, după o scurtă tăcere, îl întrebă:

— Mă iubeşti, aşadar?

— Oh, ca un nebun! Şi gata să mor, aşa precum spuneaţi. Gata să mor, fie că mă veţi alunga, fie că mă veţi asculta.

— Atunci e un rău fără nădejde — spuse ea cu un aer glumeţ. Un rău ce trebuie tratat prin alintări. Hai, dă-mi mâna... E rece ca gheaţa!

De Guiche îngenunche, lipindu-şi buzele nu pe una, ci pe amândouă mâinile fierbinţi ale *Doamnei*.

— Prea bine, iubeşte-mă dar — zise Prinţesa — dacă altfel nu se poate.

Şi-i strânse degetele aproape pe nesimţite, ridicându-l astfel de jos, pe jumătate ca o regină, pe jumătate ca o iubită. De Guiche se înfioră din tot trupul. *Doamna* simţi fiorul trecând prin vinele tânărului şi înţelese că acesta iubea cu adevărat.

— Braţul dumitale, conte — zise ea — şi să ne întoarcem la castel.

— Ah, doamnă! îi răspunse contele uluit, împleticindu-se, cu ochii învăpăiaţi de un nor de flăcări. Ah, aţi găsit un al treilea mijloc de a mă ucide!

— Noroc că e cel mai lung, nu-i aşa? zise ea.

Şi îl trase spre terasa castelului.

Capitolul L

Scrisorile lui Aramis

Pe când treburile lui de Guiche, îmbunătăţite astfel dintr-o dată, fără ca el să poată ghici cauza acestor schimbări în bine, luau întorsătura nesperată pe care am văzut-o, Raoul, înţelegând invitaţia *Doamnei*, se depărtase, pentru a nu stânjeni o explicaţie ale cărei rezultate nu le bănuia câtuşi de puţin şi se amestecă printre domnişoarele de onoare împrăştiate prin parc.

În acest timp, cavalerul de Lorraine, retras în camera lui, citea cu surprindere scrisoarea lui de Wardes, în care acesta îi povestea, sau, mai degrabă, pusese să-i fie povestite, prin mâna valetului său de cameră, lovitura de spadă primită la Calais şi toate amănuntele acelei aventuri, rugându-l să-i comunice lui de Guiche sau *Domnului* tot ceea ce ar putea să displacă unuia sau alteia dintre ei în această întâmplare. De Wardes ţinea mai ales să-i demonstreze cavalerului violenţa iubirii lui Buckingham pentru *Doamna* şi încheia scrisoarea vestindu-l că el socotea că i se răspunde acestei pasiuni.

Citind acest ultim paragraf, cavalerul înălţă din umeri; într-adevăr, de Wardes rămăsese mult în urma evenimentelor, după cum se putea vedea. El rămăsese de-abia la Buckingham. Cavalerul aruncă hârtia, peste umăr, pe o masă alăturată şi, pe un ton dispreţuitor, zise:

— Orice s-ar spune, e de necrezut; acest sărman de Wardes e totuşi un băiat cu spirit; dar, într-adevăr, nu pare atât de repede, te mucezeşti în provincie. Să-l ia naiba pe acest nătăfleţ, care ar trebui să-mi scrie lucruri importante şi-mi scrie asemenea nerozii! În locul acestui răvaş nesărat, ce nu spune nimic, aş fi găsit acolo afară, în boschete, o intrigă tocmai bună pentru a compromite o femeie, poate chiar pentru a-l vârî într-un duel pe un bărbat şi a-l face pe *Domnul* să se bucure trei zile în şir. Se uită la ceas. Acum — continuă el — e prea târziu. Sunt ceasurile unu dinspre ziuă: toata lumea trebuie să se fi dus la

rege, unde se încheie noaptea; păcat, un prilej pierdut, afară dacă nu cumva vreo şansă nemaipomenită...

Şi rostind aceste cuvinte, ca şi cum şi-ar fi invocat steaua proteguitoare, cavalerul se apropie înciudat de fereastra de unde se vedea o parte singuratică a grădinii. Deodată, de parcă un geniu rău i-ar fi ascultat obida, zări, revenind spre castel în tovărăşia unui bărbat, o mantie de mătase de culoare închisă şi recunoscu aceeaşi siluetă care-i atrăsese luarea-aminte cu o jumătate de ceas mai înainte. "Ei, Doamne! gândi el pocnind din palme. Dumnezeu să mă bată, cum spune prietenul nostru Buckingham, iată misterul care îmi trebuie!" Şi se repezi numaidecât pe scări, în speranţa de a ajunge la timp în curte pentru a recunoaşte femeia cu glugă şi pe însoţitorul ei. Dar, la uşa care dădea în curtea cea mică, aproape că se lovi faţă în faţă cu *Doamna*, al cărei chip radios se ivea plin de o voioşie încântătoare de sub gluga ce-l înfăşura fără să-l ascundă. Din nefericire însă, *Doamna* era singură.

Cavalerul îşi făcu socoteala că, de vreme ce o văzuse, acum cinci minute, cu un gentilom, acest gentilom nu putea să fie prea departe. În consecinţă, abia o salută în grabă pe Prinţesă, lipindu-se de perete spre a-i lăsa loc să treacă, apoi, în timp ce ea se îndepărta cu repeziciunea unei femei ce se teme să nu fie recunoscută şi băgând de seamă că era foarte preocupată de ea însăşi pentru a se mai nelinişti din pricina lui, cavalerul porni în fugă spre grădină, rotindu-şi ochii, cu nerăbdare, în toate părţile şi îmbrăţişând cu privirea un câmp cât mai larg cu putinţă. Ajunsese la timp: gentilomul care o însoţise pe *Doamna* nu dispăruse încă; atât numai că se îndrepta cu paşi iuţi spre o aripă a castelului, unde avea să-l scape din ochi. Nu era nici o clipă de pierdut; cavalerul se luă în fugă după el, spunându-şi că va trebui să-şi încetinească pasul numai când se va apropia de necunoscut; dar, cu toate măsurile sale, necunoscutul dădu colţul înaintea lui. Cum era însă limpede că acela pe care-l urmărea mergea încet, gânditor, cu capul înclinat sub povara tristeţii sau a fericirii, cavalerul îşi spunea că tot îl va ajunge din urmă, dacă nu cumva, după ce va da colţul, nu se va furişa pe vreo uşă oarecare. Ceea ce s-ar fi întâmplat de bună seamă dacă, în clipa când el însuşi trecea pe lângă colţ, cavalerul nu s-ar fi lovit de două persoane ce veneau tocmai atunci din partea opusă. Era cât pe-aci să le arunce câteva cuvinte de ocara acestor doi încurcă-lume, când, ridicând ochii, îl recunoscu pe

domnul intendent superior. Fouquet era însoţit de o persoană pe care cavalerul o vedea pentru întâia oară. Această persoană era sfinţia sa episcopul de Vannes.

Oprit în loc din pricina importanţei personajului întâlnit şi silit de legile bunei-cuviinţe să ceară scuze acolo unde se aştepta să i se ceară lui scuze, cavalerul se retrase un pas din cale şi cum domnul Fouquet se bucura, dacă nu de prietenia, cel puţin de respectul tuturor, cum regele însuşi, cu toate că era mai curând duşmanul decât prietenul său, îl trata pe domnul Fouquet ca pe un om vrednic de stimă, cavalerul făcu ceea ce-ar fi făcut şi regele: îl salută pe domnul Fouquet, care-l salută la rândul lui cu o politeţe binevoitoare, văzând că acest gentilom se lovise de el din întâmplare şi nu cu o intenţie rea. Apoi, aproape numaidecât, recunoscând pe cavalerul de Lorraine, ministrul îi adresă câteva complimente, la care cavalerul se simţi dator să răspundă.

Oricât de scurtă fu această convorbire, cavalerul de Lorraine vedea, cu o ciudă ucigătoare, cum necunoscutul lui se făcea din ce în ce mai mic şi se pierdea în întuneric. De aceea se resemnă şi, odată resemnat, rămase pe de-a întregul al domnului Fouquet.

— Ah, domnule — zise el — aţi sosit cam târziu. S-a vorbit mult aici de lipsa dumneavoastră şi l-am auzit pe *Domnul* mirându-se că, fiind invitat de rege, n-aţi venit totuşi.

— Mi-a fost cu neputinţă s-o fac, domnule, dar, odată liber, iată că sosesc.

— Parisul e liniştit?

— Pe deplin. Capitala a primit cu bunăvoinţă ultima sa chemare la tribut.

— Ah, înţeleg, aţi vrut să vă încredinţaţi de această bunăvoinţă, înainte de a veni să luaţi parte la serbările noastre.

— Totuşi, de sosit am sosit, puţin cam târziu însă. Mă voi adresa deci dumitale, domnule, pentru a te întreba dacă regele e în parc sau în castel, dacă aş putea să-l văd astă-seară sau va trebui să aştept până mâine.

— L-am pierdut din vedere pe rege de aproape o jumătate de ceas — răspunse cavalerul.

— Se află poate la *Doamna*? întrebă Fouquet.

— La *Doamna* nu cred, căci am văzut-o chiar acum intrând pe scara cea mică; dacă, bineînţeles, gentilomul pe care l-aţi întâlnit adineauri nu va fi fost cumva regele însuşi...

Şi cavalerul aşteptă, cu speranţa că va auzi numele celui pe care-l urmărise. Dar Fouquet, fie că-l recunoscuse sau nu pe de Guiche, se mulţumi să răspundă:

— Nu, domnule, nu era monarhul.

Cavalerul, dezamăgit, salută; dar, în timp ce saluta, aruncând o ultimă privire în jurul său şi zărindu-l pe domnul Colbert în mijlocul unui grup, îi spuse intendentului superior:

— Iată, domnule, colo, sub copacii aceia, e cineva care v-ar putea lămuri mai bine decât mine.

— Cine? întrebă Fouquet, a cărui vedere slabă nu putea pătrunde întunericul.

— Domnul Colbert — răspunse cavalerul.

— Ah, foarte bine! Persoana aceea care le vorbeşte oamenilor de colo, ce duc torţele, e domnul Colbert?

— El însuşi. Dă ordine pentru mâine celor însărcinaţi cu luminile.

— Mulţumesc, domnule.

Şi Fouquet făcu din cap o mişcare ce arăta că aflase tot ceea ce voia să ştie. La rândul lui, cavalerul, care nu aflase nimic, se retrase cu un salut adânc.

Abia se depărta acesta, că Fouquet, încreţindu-şi sprâncenele, căzu într-o scurtă reverie. Aramis îl privi o clipă cu un fel de compătimire plină de tristeţe.

— Ei bine — îi spuse el — iată-te îngândurat numai la rostirea numelui acestui om. Cum, triumfător şi vesel adineauri, iată că te posomorăşti deodată la vederea acestei nevolnice fantome? Ascultă-mă, domnule: crezi în norocul dumitale?

— Nu — răspunse cu glas stins Fouquet.

— Şi pentru ce?

— Fiindcă sunt prea fericit în acest moment — răspunse el cu o voce tremurătoare. Ah, scumpul meu d'Herblay, dumneata, care eşti atât de învăţat, trebuie să cunoşti povestea unui oarecare tiran din Samos. Eu ce-aş putea să-i dau mării, pentru a înlătura primejdia ce mă ameninţă? Oh, ţi-o repet, prietene, sunt prea fericit, atât de fericit, încât nu mai doresc nimic în afară de ceea ce am... M-am urcat atât de sus... Cunoşti deviza mea: *Quo non ascendet (Unde nu va ajunge oare?)*. M-am urcat atât de sus, încât acuma nu-mi rămâne decât să cobor. Îmi este deci cu neputinţă să cred în sporirea unui noroc care şi aşa, e mai presus de tot ce poate să râvnească un om.

Aramis zâmbi, îndreptându-şi spre Fouquet privirea lui atât de mângâietoare şi atât de pătrunzătoare.

— Dacă ţi-aş cunoaşte fericirea — zise el — m-aş teme poate să nu-mi atrag dizgraţia domniei tale; dar mă socoteşti un adevărat prieten, adică mă găseşti bun la necazuri, iată totul. Asta e mult şi de mare preţ, ştiu. Totuşi, în adevăr, am dreptul de a-ţi cere să-mi încredinţezi din când în când lucrurile fericite care ţi se întâmplă şi la care eu voi lua parte, o ştii prea bine, cu aceeaşi bucurie ca şi când ar fi vorba de mine însumi.

— Dragul meu prelat — zise Fouquet râzând — tainele mele sunt prea profane spre a le încredinţa unui episcop, oricât ar fi el om de lume.

— Hm, om de lume când e vorba de spovedanie?

— Ah, aş roşi peste măsură dacă ai fi duhovnicul meu.

Şi Fouquet începu să ofteze. Aramis continua să-l privească, fără vreo altă manifestare a gândurilor lui, decât un zâmbet mut.

— Bine — zise el — discreţia e o mare virtute.

— Tăcere! rosti Fouquet. Iată această veninoasă fiară care m-a recunoscut şi se apropie de noi.

— Colbert?

— Da; îndepărtează-te, dragul meu d'Herblay; nu vreau ca ticălosul ăsta să te vadă alături de mine; ar începe să te duşmănească.

Aramis îi strânse mâna.

— Ce nevoie am eu de prietenia lui? zise el. Nu te am pe domnia ta?

— Da, însă s-ar putea ca eu să nu fiu totdeauna — răspunse cu tristeţe Fouquet.

— În ziua aceea, dacă o zi ca aceea se va ivi vreodată — spuse foarte liniştit Aramis — vom chibzui dacă vom lua în seamă prietenia domnului Colbert sau vom înfrunta duşmănia lui. Dar, spune-mi, scumpe domnule Fouquet, în loc să stai de vorbă cu acest ticălos, cum i-ai făcut cinstea de a-l numi, convorbire căreia eu nu-i văd nici un rost, de ce nu te duci, dacă nu la rege, cel puţin la Prinţesă?

— La Prinţesă? tresări ministrul, pradă amintirilor sale. Da, fără îndoială, la Prinţesă.

— Nu uita — continuă Aramis — că am auzit vorbindu-se de marea favoare de care se bucură *Doamna* de două sau trei zile încoace. Este, cred, în vederea politicii domniei tale şi a

planurilor noastre să faci curte, cu stăruinţă, prietenilor maiestăţii sale. E un mijloc de a clătina autoritatea născândă a domnului Colbert. Du-te, deci, cât mai repede cu putinţă la *Doamna* şi pune-te bine cu această aliată.

— Dar — zise Fouquet — eşti sigur că regele îşi are cu adevărat ochii îndreptaţi, în momentul acesta, asupra ei?

— Dacă acul s-ar fi întors, asta nu s-ar fi putut întâmpla decât de azi-dimineaţă. Ştii că eu am iscoadele mele.

— Bine, mă voi duce la ea; şi, pentru orice piedică, am mijlocul meu de a ajunge la dânsa: o minunată pereche de camee antice, încrustate cu diamante.

— Am văzut-o: nimic mai bogat şi mai regesc.

Fură întrerupţi în clipa aceea de un lacheu ce conducea un curier.

— Pentru domnul ministru de finanţe — spuse cu glas tare curierul, întinzându-i lui Fouquet o scrisoare.

— Pentru monseniorul episcop — spuse încet lacheul, dându-i o scrisoare lui Aramis.

Şi întrucât lacheul avea în mână o torţă, se aplecă între ministru şi episcop, aşa fel ca amândoi să poată citi în acelaşi timp.

La vederea scrisului subţire şi strâns de pe plic, Fouquet tresări de bucurie; numai aceia care iubesc sau care au iubit vreodată pot înţelege tulburarea sa, mai întâi, apoi fericirea lui. Desfăcu repede scrisoarea, care nu cuprindea decât aceste cuvinte:

"E un ceas de când te-am părăsit, e un veac de când nu ţi-am spus te iubesc."

Asta era totul.

Doamna de Bellière îl părăsise, într-adevăr, pe Fouquet de un ceas, după ce petrecuse cu el două zile; şi de teamă ca amintirea ei să nu se şteargă prea repede din inima pe care o regreta, îi trimitea curierul să-i înmâneze această importantă misivă. Fouquet sărută scrisoarea şi-l răsplăti pe aducător cu un pumn de aur.

În acest timp, Aramis citea, cum am arătat, la rândul său, dar cu mai multă răceală şi cumpănire, răvaşul următor:

"Regele a fost lovit astă-seară de un fapt ciudat: o femeie îl iubeşte. A aflat asta din întâmplare, ascultând convorbirea tinerei fete cu prietenele sale. Regele este acum prins cu totul de acest nou capriciu. Femeia se numeşte domnişoara de La Valliere şi e de o frumuseţe destul de mediocră pentru ca acest capriciu să devină o mare pasiune.

Atenţie la domnişoara de La Vallière."

Nici o vorbă despre *Doamna*. Aramis îndoi încet biletul şi-l vârî în buzunar. Cât despre Fouquet, el sorbea încă parfumul scrisorii sale.

— Monseniore! zise Aramis atingându-i uşor braţul.

— Ce este? întrebă Fouquet.

— Mi-a venit o idee. Cunoşti o fată cu numele La Vallière?

— Doamne, nu!

— Gândeşte-te bine!

— Ah, cred că da, e una dintre domnişoarele de onoare ale *Doamnei*.

— Asta trebuie să fie.

— Ei şi?

— Ei bine, monseniore, acestei fete trebuie să-i faci o vizită astă-seară.

— Hm, cum aşa?

— Mai mult chiar, acestei fete va trebui să-i dai cameele domniei tale.

— Hai dade!

— Ştii, monseniore, că eu dau numai sfaturi bune.

— Dar acest neprevăzut...

— Asta e treaba mea... Repede, o curte în regulă tinerei La Vallière, monseniore. Voi depune mărturie la doamna de Bellière că nu e decât o curte politică.

— Ce tot spui acolo, prietene? strigă nemulţumit Fouquet. Ce nume ai rostit acum?

— Un nume care ar trebui să-ţi dovedească, domnule intendent superior, că, bine informat asupra domniei tale, eu pot să fiu tot atât de bine informat şi cu privire la alte persoane. Fă-i deci curte junei La Vallière.

— Voi face curte oricui vei voi — răspunse Fouquet cu paraclisul în inima.

— Încet, încet, să coborâm pe pământ, călătorule din al şaptelea cer — zise Aramis — se apropie domnul Colbert. Oh,

dar grupul din jurul lui a crescut cât timp ne-am citit bileţelele noastre; e înconjurat, măgulit, slăvit; hotărât, e o putere!

Într-adevăr, Colbert păşea însoţit de toţi curtenii ce se mai aflau în parc şi fiecare îi aducea, referitor la felul cum se deslăşurase serbarea, lauda care îi mergea la inimă.

— Dacă La Fontaine ar fi aici — zise Fouquet cu un surâs — ce frumos prilej ar avea să recite fabula *Broasca ce vrea s-ajungă la fel de mare ca boul!*

Colbert se apropia învăluit de un cerc strălucitor de lumină; Fouquet îl aştepta nemişcat, cu un zâmbet uşor dispreţuitor. Colbert îi zâmbea în acelaşi fel; îl văzuse pe rivalul său de mai bine de un sfert de ceas şi venea spre el în silă. În zâmbetul lui Colbert se citea chiar o anumită duşmănie.

— Oh, oh — îi şopti Aramis ministrului — nemernicul vine să-ţi mai ceară niscaiva milioane pentru a plăti artificiile sale şi cioburile de sticlă colorată.

Colbert salută cel dintâi, cu un aer prin care se străduia să pară cât mai respectuos; Fouquet răspunse cu o uşoară mişcare din cap.

— Ei bine, monseniore — întrebă Colbert — ce vă spun ochii? Am avut oare gust?

— Un gust desăvârşit — răspunse Fouquet, fără ca cineva să fi putut observa în aceste cuvinte cea mai mică luare în derâdere.

— Oh — zise Colbert pe un ton răutăcios — sunteţi prea îngăduitor... Noi, oamenii regelui, suntem săraci, iar Fontainebleau nu e o reşedinţă ce s-ar putea asemui cu Vaux.

— Asta e adevărat — răspunse flegmatic Fouquet, care stăpânea cu privirea pe toţi actorii acestei scene.

— Ce vreţi, monseniore — continuă Colbert — am făcut şi noi atât cât ne-au îngăduit mijloacele.

Fouquet făcu un gest de încuviinţare.

— Dar — urmă Colbert — ar fi vrednic de bogăţia voastră, monseniore, să-i oferiţi maiestăţii sale o serbare în minunatele voastre grădini... În acele grădini care v-au costat şaizeci de milioane.

— Şaptezeci şi două — murmură Fouquet.

— Cu atât mai mult — adăugă Colbert. Iată ceva ce-ar fi cu adevărat măreţ.

— Dar crezi, domnule — zise Fouquet — că maiestatea sa va binevoi să primească invitaţia mea?

— Oh, nu mă îndoiesc de asta — se grăbi să răspundă Colbert — şi mă fac chezaş că aşa va fi.

— E foarte drăguţ din partea dumitale — zise Fouquet. Pot deci să mă bizui pe domnia ta?

— Da, monseniore, da, fără îndoială.

— Atunci, voi chibzui — zise Fouquet.

— Primeşte, primeşte — îi şopti în grabă la ureche Aramis.

— Veţi chibzui? repetă Colbert.

— Da — răspunse Fouquet — pentru a vedea în ce zi aş putea face invitaţia mea regelui.

— Oh, chiar şi astă-seară, monseniore, chiar şi astă seară!

— De acord — răspunse intendentul superior. Domnilor, aş vrea să vă invit şi pe dumneavoastră, dar ştiţi că oriunde se duce regele, pretutindeni e la el acasă; ca atare, se cuvine să fiţi invitaţi de maiestatea sa.

Un murmur de mulţumire străbătu grupul. Fouquet salută şi plecă.

"Orgolios nenorocit! îşi zise în sinea lui Colbert. Primeşti, deşi ştii că asta are sa te coste zece milioane."

— M-ai ruinat — îi spuse Fouquet în şoaptă lui Aramis.

— Te-am salvat — răspunse acesta, în timp ce Fouquet urca treptele peronului şi trimitea să fie întrebat regele dacă mai putea să fie văzut în asta-seară.

Capitolul LI

Slujbaşul ordonat

Regele, nerăbdător să rămână singur cu el însuşi pentru a studia cele ce se petreceau în propria lui inima, se retrăsese în apartamentele sale, unde domnul de Saint-Aignan venise să-l caute după convorbirea avută cu *Doamna*. Despre această convorbire am vorbit mai înainte.

Favoritul, mândru de dubla lui importanţă şi simţind că, de două ceasuri, devenise confidentul regelui, începea, oricât ar fi fost el de respectuos, să trateze oarecum de sus treburile curţii şi, de pe poziţia unde se afla, sau, mai degrabă, unde norocul îl

aruncase, nu vedea în jurul lui decât amoruri şi ghirlande. Dragostea regelui pentru *Doamna*, a *Domnului* pentru rege, a lui de Guiche pentru *Doamna*, a domnişoarei de La Vallière pentru rege, a lui Malicorne pentru Montalais, a domnişoarei de Tonnay-Charente pentru el, Saint-Aignan, nu erau oare destule, într-adevăr, pentru a face pe un curtean să se zăpăcească de tot? Căci Saint-Aignan întruchipa modelul curteanului din trecut, prezent şi viitor.

De altfel, el se arăta un atât de bun povestitor şi un observator atât de priceput, încât regele îl ascultă cu mult interes, mai ales când îi vorbi despre atenţia deosebită prin care *Doamna* căutase să-l descoasă în legătură cu tot ceea ce i se întâmplase domnişoarei de La Vallière.

Acum, când regele nu mai simţea pentru doamna Henriette nimic din ceea ce încercase până atunci, această curiozitate arzătoare a *Doamnei* de a căpăta cât mai multe lămuriri oferea o satisfacţie amorului său propriu, care nu putea să-i scape. El avu deci această mulţumire, dar numai atât şi inima lui nu se îngrijoră nici o clipă de ceea ce putea să gândească sau să nu gândească *Doamna* despre toată acea aventură. Totuşi, după ce Saint-Aignan sfârşi, regele, pregătindu-se pentru toaleta de noapte, întrebă:

— Acum, Saint-Aignan, cred că ştii cine este domnişoara de La Vallière, nu-i aşa?

— Nu numai cine este, dar şi cine va fi.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că este ceea ce orice femeie doreşte să poată ajunge, adică să fie iubită de maiestatea voastră; vreau să spun că va fi tot ceea ce maiestatea voastră va voi să fie.

— Nu asta te-am întrebat... Nu vreau să ştiu ce este ea astăzi şi nici ce va fi mâine: ai spus-o tu singur şi asta mă priveşte pe mine; dar vreau să ştiu ce era ieri. Spune-mi deci ce se vorbeşte despre ea.

— Se zice că e foarte cuminte.

— Oh — făcu regele zâmbind — e numai un zvon.

— Destul de rar la curte, sire, ca să fie crezut când se răspândeşte.

— Poate că ai dreptate, dragul meu... De familie bună?

— Excelentă: copila marchizului de La Vallière şi fiica vitregă a vrednicului domn de Saint-Rémy.

— Ah, da, majordomul mătuşii mele... Îmi aduc aminte, da, acum îmi amintesc: am văzut-o când am trecut pe la Blois. Ne-a fost prezentată de *Doamna*, mătuşa mea. Trebuie chiar să-mi reproşez că atunci nu i-am dat toată atenţia pe care o merita.

— Oh, sire, maiestatea voastră are prilejul acum să recâştige timpul pierdut.

— Şi se zvoneşte, spui, că domnişoara de La Vallière n-ar avea nici un amant?

— Oricum, nu cred că maiestatea voastră s-ar teme prea mult de o rivalitate.

— Stai puţin! exclamă deodată regele cu un accent cât se poate de serios.

— Ce-aţi spus, sire?

— Îmi aduc aminte de ceva.

— Ah!

— Dacă n-are amant, are un logodnic.

— Un logodnic?

— Cum, nu ştiai asta, conte?

— Nu.

— Tu, omul atotştiutor!

— Cer iertare maiestăţii voastre. Şi regele îl cunoaşte pe acest logodnic?

— La naiba, tatăl lui a venit să-mi ceară să-i semnez contractul! Este...

Regele era gata, fără îndoială, să rostească numele vicontelui de Bragelonne, când se opri deodată, încruntându-şi sprâncencle.

— Este?... repetă Saint-Aignan.

— Nu-mi mai amintesc — răspunse Ludovic al XlV-lea încercând să-şi ascundă o tulburare pe care numai cu greu ţi-o stăpânea.

— Pot să vin în ajutorul maiestăţii voastre? întreba contele de Saint-Aignan.

— Nu, deoarece nici nu mai ştiu de cine voiam să vorbesc, crede-mă; mi-aduc aminte vag că una din domnişoarele de onoare trebuia să se mărite... dar i-am uitat numele.

— Era cumva domnişoara de Tonnay-Charente cea care trebuia să se mărite? întrebă Saint-Aignan.

— Poate că da — răspunse regele.

— Atunci mirele era domnul de Montespan; dar domnişoara de Tonnay-Charente n-a vorbit, mi se pare, niciodată despre, asta în aşa fel încât să-i sperie pe pretendenţi.

— În sfârşit — zise regele — nu ştiu nimic, sau aproape nimic, despre domnişoara de La Vallière. Saint-Aignan, te însărcinez să capeţi informaţii despre ea.

— Da, sire şi când voi avea cinstea să revăd pe maiestatea voastră spre a i le da?

— Când le vei avea.

— Le voi căpăta repede, dacă informaţiile vor ţine pasul cu dorinţa mea de a-l revedea pe rege.

— Bine spus! Dar ascultă, *Doamna* a arătat în vreun fel că ar avea ceva cu această fată?

— Nu, sire.

— *Doamna* nu s-a supărat de loc?

— Nu ştiu asta; atât doar că râdea mereu.

— Foarte bine. Ah, aud zgomot în anticamere, aşa mi se pare; pesemne că vor să-mi anunţe vreun curier.

— Într-adevăr, sire.

— Ia vezi ce este, Saint-Aignan.

Contele se duse la uşă şi schimbă câteva cuvinte cu valetul de la intrare.

— Sire — zise el întorcându-se — e domnul de Fouquet, care a sosit chiar acum, la un ordin al regelui, după cum spune. S-a prezentat la castel, dar ora fiind înaintată, nu mai stăruie să fie primit în audienţă astă-seară; se mulţumeşte să-şi anunţe prezenţa.

— Domnul Fouquet! I-am scris la ceasurile trei, invitându-l să fie la Fontainebleau mâine dimineaţă; a sosit la Fontainebleau la ceasurile două, ăsta da zel! strigă regele, fericit de a se vedea ascultat cu atâta sârguinţă. Ei bine, dimpotrivă, domnul Fouquet va fi binevenit în audienţa sa. L-am chemat, îl voi primi. Să fie introdus. Iar tu, conte, aleargă după informaţii, şi, pe mâine!

Regele îşi duse un deget la buze şi Saint-Aignan ieşi cu inima tresăltând de bucurie, poruncindu-i uşierului să-l introducă pe domnul Fouquet. Ministrul îşi făcu astfel intrarea în camera regelui. Ludovic al XIV-lea se ridică spre a-l primi.

— Bună seara, domnule Fouquet — zise el cu un surâs binevoitor. Te felicit pentru punctualitate; mesajul meu trebuie să-ţi fi sosit, totuşi, destul de târziu.

— La nouă ceasuri seara, sire.

— Ai lucrat mult zilele acestea, domnule Fouquet, căci mi s-a spus ca n-ai mai ieşit din cabinetul de la Saint-Mandé de trei sau patru zile.

— Într-adevăr, am stat închis acolo trei zile, sire — răspunse Fouquet înclinându-se.

— Ştii, domnule Fouquet, că aveam multe să-ţi spun? continuă regele cu aerul său cel mai graţios.

— Maiestatea voastră mă copleşeşte şi, întrucât se arată atât de binevoitoare cu mine, îmi îngăduie să-i amintesc făgăduiala unei audienţe ce-mi fusese făcută?

— Ah, da, un om al bisericii, care se crede dator să-mi mulţumească, nu-i aşa?

— Întocmai, sire. Ora este poate rău aleasă, dar timpul aceluia pe care l-am adus e foarte drămuit şi cum Fontainebleau se află pe drumul spre dioceza lui..

— Dar cine e?

— Cei din urmă episcop de Vannes pe care maiestatea voastră, la recomandarea mea, a binevoit să-i învestească acum trei luni.

— Se poate — zise regele, care semnase fără să citească. Şi e aici?

— Da, sire. Vannes e o dioceză însemnată; enoriaşii acestui pastor au nevoie de cuvântul său divin , sunt nişte sălbatici care trebuiesc mereu instruiţi şi lămuriţi, iar domnul d'Herblay e neîntrecut în astfel de misiuni.

— Domnul d'Herblay! rosti regele, răscolindu-şi amintirile, ca şi cum acest nume, auzit de demult, nu i-ar fi fost totuşi necunoscut.

— Oh — făcu numaidecât Fouquet — maiestatea voastră nu cunoaşte acest nume obscur al unuia dintre cei mai credincioşi şi mai preţioşi slujitori ai săi?

— Nu, mărturisesc... Şi vrea să plece înapoi?

— A primit astăzi nişte scrisori în urma cărora ar trebui poate să plece; astfel că, înainte de a porni la drum spre ţinutul îndepărtat care se numeşte Bretania, ar dori să prezinte omagiile sale maiestăţii voastre.

— Şi aşteaptă?

— E aici, sire.

— Atunci, să intre.

Fouquet făcu un semn uşierului, care stătea în dosul tapiseriei. Uşa se deschise şi Aramis intră. Regele îl lăsă să-şi rostească omagiile sale, învăluind cu o privire lungă această fizionomie pe care nimeni n-o mai putea uita după ce a văzut-o o dată.

— Vannes! zise el. Dumneata eşti episcop la Vannes, domnule?

— Da, sire.

— Vannes e în Bretania?

Aramis făcu o plecăciune.

— Aproape de mare?

Aramis se înclină din nou.

— La câteva leghe de Belle-Isle?

— Da, sire — răspunse Aramis — la şase leghe, aşa cred.

— Şase leghe, adică la doi paşi — zise Ludovic al XIV-lea.

— Nu pentru noi, bieţii bretoni, sire — zise Aramis. Şase leghe, dimpotrivă, e o distanţă, dacă socotiţi pe uscat; dacă aceste şase leghe sunt socotite pe mare, atunci e o imensitate. Or, am avut cinstea de a-i spune regelui că şase leghe sunt numărate pe mare, de la ţărm până la Belle-Isle.

— Se spune că domnul Fouquet are acolo o casă foarte frumoasă! vorbi regele.

— Da, aşa se spune — răspunse Aramis, privindu-l în linişte pe Fouquet.

— Cum aşa se spune? strigă regele.

— Da, sire.

— Într-adevăr, domnule Fouquet, mă miră un lucru, mărturisesc.

— Care, sire?

— Ai în fruntea parohiilor dumitale un bărbat ca domnul d'Herblay şi nu i-ai arătat încă Belle-Isle! Cum se face una ca asta?

— Oh, sire — răspunse episcopul, fără a-i lăsa timp lui Fouquet să deschidă gura — noi, prelaţii bretoni, stăm mai mult lângă altarele noastre.

— Domnule de Vannes — zise regele — îl voi pedepsi pe domnul Fouquet pentru lipsa lui de grijă.

— În ce fel, sire?

— Te voi muta de acolo.

Fouquet îşi muşcă buzele; Aramis zâmbi.

— Cât aduce Vannes? întrebă regele.

— Şase mii de livre, sire — răspunse Aramis.

— Ah, Doamne, atât de puţin?! Atunci înseamnă că ai alte venituri, domnule de Vannes!

— Nu am nimic, sire; atât doar că domnul Fouquet îmi mai numără o mie două sute de livre pe an pentru banca epitropilor.

— Bine, bine, domnule d'Herblay, eu îţi făgăduiesc mai mult.

— Sire...

— Mă voi gândi la dumneata.

Aramis se înclină. La rândul lui, regele îl salută aproape cu respect, aşa cum avea, de altminteri, obiceiul să facă faţă de femei şi de oamenii bisericii. Aramis înţelese că audienţa lui se sfârşise; se retrase rostind o frază dintre cele mai simple, o frază de adevărat preot de ţară şi ieşi.

— Iată o figură demnă de luat în seamă — zise regele, urrnărindu-l cu privirea atât timp cât putu să-l vadă, ba oarecum chiar şi după ce nu-l mai văzu.

— Sire — răspunse Fouquct — dacă acest episcop ar avea mai multă şcoală, nici un prelat din regat nu i-ar putea sta alături în a merita cele mai mari distincţiuni.

— Nu e învăţat?

— A schimbat spada pe sutană şi destul de târziu. Dar asta n-are a face, dacă maiestatea voastră îmi va îngădui să-i reamintesc de domnul de Vannes la timpul şi locul...

— Te rog chiar. Dar mai înainte de a vorbi despre el, să vorbim despre dumneata, domnule Fouquet.

— Despre mine, sire?

— Da, am o mie de complimente să-ţi fac.

— Nu voi şti, într-adevăr, cum să exprim în faţa maiestăţii voastre bucuria de care mă simt copleşit.

— Da, domnule Fouquet, înţeleg. Da, am avut cândva alte păreri despre dumneata.

— Şi eram nenorocit atunci, sire.

— Dar ele au trecut. Nu ţi-ai dat seama de asta?

— Ba da, sire. Aşteptam însă cu resemnare ziua adevărului. Se pare că această zi a venit, în sfârşit.

— Ah, ştiai că eşti în dizgraţia mea?

— Vai, sire, da!

— Şi ştii pentru ce?

— Foarte limpede: regele credea că fur banii statului.

— O, nu!

— Sau, mai bine zis, că sunt un administrator nepriceput. În sfârşit, maiestatea voastră credea că dacă poporul n-are bani, nu va avea nici regele.

— Da, am crezut asta; dar am văzut că mă înşelam.

Fouquet se înclină.

— Nu mai avem răzvrătiri, jalbe?

— Şi avem încă bani — adăugă Fouquet.

— Adevărul e că în luna din urmă mi-ai dat atât cât am cerut.

— Şi mai am încă, nu numai pentru toate nevoile, dar şi pentru toate capriciile maiestăţii voastre.

— Slavă Domnului, domnule Fouquet — răspunse regele cu seriozitate — nu te voi pune la încercare. Până în două luni, vreau să nu-ţi mai cer nimic.

— Mă voi folosi de asta pentru a-i strânge regelui cinci sau şase milioane spre a-i sluji ca prime fonduri în caz de război.

— Cinci sau şase milioane?

— Numai pentru casa regală, bineînţeles.

— Te aştepţi deci la un război, domnule Fouquet?

— Cred că dacă Dumnezeu i-a dat vulturului un cioc şi gheare, a făcut-o pentru ca prin ele să-şi arate regalitatea.

Regele se îmbujoră de plăcere.

— Am cheltuit cam mult cu serbările acestea, domnule Fouquet; n-ai să mă certi?

— Sire, maiestatea voastră are încă douăzeci de ani de tinereţe şi un miliard de risipit în aceşti douăzeci de ani.

— Un miliard? E cam mult, domnule Fouquet — zise regele.

— Voi face economii, sire... De altminteri, maiestatea voastră are în domnul Colbert şi în mine doi oameni de ispravă. Unul vă va face să cheltuiţi banii şi acela voi fi eu, dacă slujirea mea va fi totdeauna pe placul maiestăţii sale; celălalt vi-i va economisi şi acela va fi domnul Colbert.

— Domnul Colbert? repetă regele uimit.

— De bună seamă, sire; domnul Colbert se pricepe ca nimeni altul să ţină socotelile.

La această laudă adusă rivalului de către rival însuşi, regele se simţi cuprins de încredere şi admiraţie. Căci, într-adevăr, nici în glasul, nici în privirea lui Fouquet nu era nimic care să dezmintă vreo silabă din cuvintele rostite de el; se vedea bine că nu aducea o laudă pentru a-şi crea dreptul de a

face două mustrări. Regele înţelese şi, depunând armele în faţa unei atari mărinimii şi înţelepciuni, zise:

— Îl lauzi pe domnul Colbert?

— Da, sire, îl laud, căci, pe lângă că e un bărbat de merit, îl socot foarte devotat intereselor maiestăţii voastre.

— Şi asta fiindcă adesea s-a împotrivit vederilor dumitale? întrebă regele surâzând.

— Tocmai de aceea, sire.

— Lămureşte-mă, te rog.

— E foarte simplu: eu sunt omul care trebuie pentru a face să intre banii; el, omul care trebuie pentru a-i împiedica să iasă.

— Haide, haide, domnule intendent superior, ce naiba, nu poţi să-mi spui şi altceva care să înlocuiască această părere atât de bună?

— Din punct de vedere administrativ, sire?

— Da.

— Absolut nimic, sire.

— Adevărat?

— Pe cuvânt de onoare, nu cunosc în Franţa un slujbaş mai bun decât domnul Colbert.

Acest cuvânt, *slujbaş,* nu avea în 1661 înţelesul oarecum de subaltern care i se dă astăzi; dar în gura domnului Fouquet, căruia regele i se adresase cu domnule intendent superior, el căpătă o nuanţă de ceva umilitor şi mărunt, care-l punea în chip admirabil pe domnul Fouquet la locul lui şi pe domnul Colbert la al său.

— Ei bine — zise Ludovic al XIV-lea — totuşi el este acela care, oricât de econom ar fi, a pregătit serbările mele de la Fontainebleau; şi te asigur, domnule Fouquet, că n-a împiedicat; câtuşi de puţin banii să iasă din vistieria mea.

Fouquet se înclină, dar fără să răspundă.

— Nu este şi părerea dumitale? întreba regele.

— Găsesc, sire — răspunse ministrul — că domnul Colbert a făcut totul cu foarte multă ordine şi merită, sub acest raport, toate laudele maiestăţii voastre.

Acest cuvânt, *ordine*, se lega foarte bine de cuvântul *slujbaş*. Nici o fire nu avea, mai mult decât a regelui, acea sensibilitate vie, acea fineţe de tact care întrevede şi surprinde ordinea senzaţiilor înaintea senzaţiilor înseşi. Ludovic al XIV-lea înţelese deci că slujbaşul făcuse totul, după părerea lui Fouquet, cu prea multă ordine, adică serbările atât de

splendide de la Fontainebleau ar fi putut să fie şi mai splendide încă. Regele simţi, în consecinţă, că cineva ar putea să găsească unele cusururi acestor distracţii ale lui; încercă deci un fel de dezamăgire, ca provincialul care, îmbrăcat în cel mai frumos costum din garderoba sa, vine la Paris, unde omul cu adevărat elegant se uită la el prea mult, sau nu se uită de loc

Această parte a convorbirii, atât de cumpănită şi atât de isteaţă, în ceea ce-l priveşte pe domnul Fouquet, îl făcu pe rege să-l stimeze şi mai mult pentru caracterul omului şi pentru destoinicia ministrului.

Fouquet ieşi de la rege la ceasurile două dinspre ziuă, iar suveranul se întinse în pat puţin neliniştit, puţin abătut de lecţia voalată pe care o primise; şi două bune sferturi de ceas fură jertfite de el căutând să-şi aducă aminte cum arătau broderiile, tapiseriile, listele de gustări, arhitectura arcurilor de triumf, instalaţiile de iluminări şi artificii imaginate de *ordinea slujbaşului* Colbert. Rezultatul fu că, gândindu-se bine la tot ce se petrecuse aici timp de opt zile, regele găsi că serbările sale nu fuseseră tocmai la înălţime.

Dar Fouquet reuşise, prin politeţea, prin graţia, prin mărinimia lui, să-l ponegrească pe Colbert mai mult decât reuşise acesta, prin viclenia, prin răutatea şi prin ura lui stăruitoare, să-l ponegrească pe Fouquet.

Capitolul LII

Fontainebleau la ceasurile două dinspre ziuă

După cum am văzut, de Saint-Aignan ieşise din camera regelui în clipa când intendentul superior tocmai intra. Fusese însărcinat cu o misiune grabnică; asta însemna că avea să facă tot ce-i stătea în putinţă pentru a-şi întrebuinţa timpul cât mai cu folos.

Era un om rar acest de Saint-Aignan, pe care noi l-am prezentat ca fiind prieten al regelui: unul din acei curteni preţioşi, al cărui spirit săritor şi plin de intenţii bune punea în

umbră, în acea vreme, orice favorit trecut sau viitor, clătinând prin exactitate până şi servilismul lui Dangeau. De aceea, Dangeau nu mai era un favorit, era un îngăduit al regelui.

De Saint-Aignan îşi făcu deci planul de bătaie. El se gândi că primele informaţii pe care trebuia să le capete nu puteau să-i vină decât de la de Guiche. Se duse deci să-l vadă pe de Guiche.

De Guiche, pe care l-am văzut dispărând după un colţ al castelului şi care lăsa a se crede că se îndrepta spre camera lui, nu se întorsese încă acasă. De Saint-Aignan porni în căutarea lui. După ce se învârti, se roti, cercetă şi întrebă peste tot, de Saint-Aignan dădu cu ochii de ceva ce semăna cu o formă omenească rezemată de un copac. Această formă stătea nemişcată ca o statuie şi parcă foarte adâncită în contemplarea unei ferestre, cu toate ca perdelele acelei ferestre fuseseră bine închise. Cum acea fereastră era tocmai fereastra *Doamnei*, de Saint-Aignan îşi spuse că pomenita formă omenească, nu putea să fie decât de Guiche. Se apropie încet de el şi văzu că nu se înşelase.

De Guiche rămăsese, după întrevederea cu *Doamna*, pătruns de o atât de mare fericire, încât întreaga lui forţă sufletească abia dacă putea să o suporte.

În ceea ce-l priveşte pe de Saint-Aignan, el ştia că de Guiche avusese un oarecare merit în introducerea domnişoarei de La Vallière în serviciul *Doamnei* — un curtean ştie orice şi-şi aminteşte de orice. Un singur lucru nu ştia de Saint-Aignan: anume, sub ce titlu şi în ce condiţii acordase de Guiche protecţia lui domnişoarei de La Vallière. Dar cum, întrebând şi descusând, rareori se întâmplă să nu afli câte ceva, de Saint-Aignan trăgea nădejdea să afle câte ceva, sau chiar tot, trăgându-l de limbă pe de Guiche, pe ocolite, bineînţeles, dar în aceiaşi timp cu toată stăruinţa de care era în stare. Planul lui Saint-Aignan era acesta: dacă informaţiile căpătate aveau să fie bune, se va grăbi să-i comunice regelui că pusese mâna pe o perlă, cerând privilegiul de a încrusta această perlă la coroana regală. Dacă informaţiile aveau să fie rele, ceea ce se putea, la urma urmei, va trebui să vadă în ce măsură regele ţinea la de La Vallière şi să potrivească apoi lucrurile în aşa fel încât fata să fie expulzată, el făcându-şi din această îndepărtare un merit faţă de toate femeile care puteau să aibă pretenţii asupra inimii regelui, începând cu *Doamna* şi sfârşind cu regina. În cazul când regele se va arăta că nu e dispus să renunţe la pasiunea

lui, îi va ascunde notele sale; în acest caz, îi va face cunoscut domnişoarei de La Vallière că asemenea note rele se află închise într-un sertar tainic al memoriei lui şi că numai el le cunoaşte; astfel, se va arăta mărinimos în ochii nenorocitei fete şi o va ţine mereu suspendată între recunoştinţă şi teamă, făcându-şi din ea o prietenă la curte, adică o complice, care, urmărind propriile sale interese, urmăreşte totodată interesele complicelui ei. Iar dacă într-o zi bomba trecutului va exploda, presupunând că această bombă va exploda cândva, de Saint-Aignan îşi făgădui să ia toate măsurile de precauţie, făcând pe ignorantul în faţa regelui. Faţă de La Vallière va juca, chiar şi în ziua aceea, un rol de neştirbită mărinimie.

Înarmat cu toate aceste gânduri, făurite într-o jumătate de ceas, în focul setei sale de izbândă, Saint-Aignan, cel mai bun fiu al lumii, cum ar fi spus La Fontaine, porni cu intenţia bine determinată de a-l face pe de Guiche să vorbească, adică de a-l tulbura în fericirea lui, fericire despre care Saint-Aignan nu ştia, de altfel, nimic.

Era ceasul unu dinspre ziua când Saint-Aignan îl zări pe de Guiche stând în picioare, nemişcat, sprijinit de trunchiul unui copac şi cu ochii pironiţi la fereastra aceea luminoasă. Unu dinspre ziuă: adică ora cea mai dulce a nopţii, aceea pe care pictorii o încununează cu mirt şi maci înfloriţi, ora când ochii sunt obosiţi, când inima bate mai greu, când capul cade în jos, ora ce aruncă spre ziua care s-a dus o privire de regret şi adresează zilei ce se pregăteşte să vină un salut drăgăstos.

Pentru de Guiche era aurora unei fericiri de nedescris — ar fi dat o comoară cerşetorului ce i-ar fi ieşit în cale, numai să nu-l tulbure în depănarea visurilor sale. Şi iată ca tocmai la această ora, Saint-Aignan, prost inspirat, căci egoismul e totdeauna un rău sfătuitor, se apropie şi-l bătu pe umăr, chiar în clipa când contele murmura un cuvânt sau mai degrabă un nume.

— Ah — rosti el cu sfială — te căutam.

— Pe mine? făcu de Guiche, tresărind.

— Da şi te găsesc visând la lună. Eşti cumva atins de meteahna poeziei, scumpul meu conte şi te-ai apucat să faci versuri?

Tânărul conte îşi sili faţa să exprime un zâmbet, în timp ce în adâncul inimii sale mii şi mii de sentimente contrarii zâmbetului se ridicau împotriva lui Saint-Aignan.

— Tot ce se poate — rosti el. Dar prin ce fericită împrejurare aici?

— Ah, iată ceea ce-mi dovedeşte că nu m-ai auzit bine.

— Cum aşa?

— Da, fiindcă am început prin a-ţi spune că te căutam.

— Mă căutai, dumneata?

— Da şi te-am prins.

— Cu ce m-ai prins, dacă nu te superi?

— Cântând-o pe Philis.

— E adevărat, nu tăgăduiesc — zise de Guiche râzând. Da, dragul meu conte, o cânt pe Philis.

— Dumitale ţi-e îngăduit s-o faci.

— Mie?

— Fără îndoială, dumitale. Dumitale, vajnicul ocrotitor al oricărei femei frumoase şi spirituale.

— Ce naiba îmi îndrugi acolo?

— Adevăruri recunoscute, o ştiu bine. Dar, ascultă, sunt îndrăgostit.

— Dumneata?

— Da.

— Cu atât mai bine, dragă conte. Vino şi povesteşte-mi şi mie.

Şi de Guiche, temându-se, poate cam târziu, ca Saint-Aignan să nu observe fereastra luminată, îl luă de braţ pe conte şi încercă să-l tragă în altă parte.

— Oh — făcu acesta, împotrivindu-se — nu mă duce spre pădurea aceea întunecată, e prea multă umezeală acolo. Să rămânem la lumina lunei, vrei?

Şi, lăsându-se oarecum târât de braţul lui de Guiche, se opri pe o alee din preajma castelului.

— Haide — zise de Guiche, resemnat — du-mă unde îţi va face plăcere şi întreabă-mă tot ce-ţi pofteşte inima.

— Ce drăguţ din partea dumitale! Apoi, după o clipă de tăcere, Saint-Aignan adăugă: Dragă conte, aş dori să-mi spui două cuvinte despre o anumită persoană pe care ai protejat-o dumneata.

— Şi pe care o iubeşti?

— Nu spun nici da, nici nu, dragul meu... Înţelegi că nu-ţi dai inima aşa, cu una cu două şi că trebuie să iei mai înainte măsuri de siguranţă.

— Ai dreptate — zise de Guiche cu un oftat — e lucru preţios o inimă.

— A mea, mai ales, e tandră şi ţi-o arăt aşa cum e.

— O, eşti cunoscut, conte! Mai departe?

— Iată. E vorba, pe scurt, de domnişoara de Tonnay-Charente.

— Aşa!... scumpul meu Saint-Aignan, ai înnebunit pesemne!

— Pentru ce spui asta?

— Eu n-am protejat-o niciodată pe domnişoara de Tonnay-Charente!

— Nu se poate!

— Niciodată!

— Dar nu dumneata ai ajutat-o pe domnişoara de Tonnay-Charcnte să intre în serviciul *Doamnei*?

— Domnişoara de Tonnay-Charente şi dumneata trebuie să ştii asta mai bine ca oricine, dragul meu conte, se trage dintr-o familie destul de bună ca să fie dorită şi cu atât mai mult ca să fie primită.

— Îţi baţi joc de mine.

— Nu, pe cuvânt de onoare şi zău dacă ştiu ce vrei să spui!

— Prin urmare, nu i-ai înlesnit cu nimic primirea?

— Cu nimic.

— Nici n-o cunoşti?

— Am văzut-o pentru întâia oară în ziua când s-a prezentat la *Doamna*. Aşa că, neprotejând-o, necunoscând-o, n-aş putea să-ţi dau despre ea, draga conte, lămuririle pe care le doreşti.

Şi de Guiche făcu o mişcare pentru a se despărţi de interlocutorul său.

— Stai, stai o clipă, dragă conte — zise Saint-Aignan. N-ai să-mi scapi atât de uşor.

— Iartă-mă, dar mi se pare că e timpul să ne ducem la culcare.

— Totuşi nu te duceai la culcare atunci când, nu spun că te-am întâlnit, ci te-am găsit.

— Atunci, dragă conte, dacă mai ai să mă întrebi ceva, îţi stau la dispoziţie.

— Şi faci bine, zău aşa! O jumătate de oră mai mult sau mai puţin, dantelele dumitale nu vor fi nici mai mult, nici mai puţin mototolite. Jură-mi că n-ai să-mi spui nimic rău despre ea

şi că, dacă ai fi avut să-mi spui ceva rău, nu asta este pricina tăcerii dumitale.

— Oh, biata copilă, o cred curată cum e cristalul!

— Mă umpli de bucurie. Totuşi n-aş vrea să am în faţa dumitale aerul unui om atât de rău informat precum par. Se ştie că dumneata ai căutat şi ai adus pentru casa Prinţesei o parte din domnişoarele ei de onoare. S-a făcut chiar şi un cântec despre asta.

— Dumneata ştii, dragă prietene, că se fac cântece despre orice.

— Îl cunoşti?

— Nu; dar cântă-mi-l, îi voi face cunoştinţă.

— N-aş putea să-ţi spun cum începe, dar mi-aduc aminte cum se sfârşeşte.

— Bine; e şi asta ceva.

— Mereu de Guiche e-n căutare
De domnişoare de onoare.

— Ideea e slabă, iar rima săracă.

— Ah, ce vrei, dragul meu, stihurile nu sunt făcute nici de Racine, nici de Molière, ci de La Leuillade şi un mare senior nu poate să rimeze ca un te miri ce coate goale.

— Îmi pare rău, într-adevăr, că nu-ţi aminteşti decât sfârşitul.

— Aşteaptă, aşteaptă, iată că-mi amintesc începutul celui de-al doilea cuplet.

— Ascult.

— El le-a găsit, nu-i un mister,
Pe Montalais şi...

— Şi *La Vallière*! Ei drăcie! strigă de Guiche scos din sărite, dar mai ales pentru că nu ştia unde voia să ajungă Saint-Aignan.

— Da, da, aşa e, La Vallière. Ai găsit dumneata singur rima, dragul meu.

— Frumoasă descoperire, n-am ce zice!

— Montalais şi La Vallière, ele sunt cele două fete pe care le-ai protejat.

Şi Saint-Aignan începu să râdă.

— Prin urmare, în cântec nu e vorba şi de domnişoara de Tonnay-Charente? întrebă de Guiche.

— Nu, zău că nu!

— Atunci, eşti mulţumit?

— Fără îndoială; în schimb, e vorba de Montalais — zise Saint-Aignan, continuând să râdă.

— Oh, pe ea o găseşti pretutindeni! E o domnişoară tare zglobie.

— O cunoşti?

— Prin altcineva. Era protejată de un oarecare Malicorne, pe care-l protejează Manicamp; Manicamp m-a rugat să cer un loc de domnişoară de onoare, pentru Montalais, în casa *Doamnei* şi un post de ofiţer, pentru Malicorne, în casa *Domnului*. Le-am cerut; ştii bine că am o slăbiciune pentru caraghiosul ăsta de Manicamp.

— Şi le-ai obţinut?

— Pentru Montalais, da; pentru Malicorne, da şi nu, căci nu e încă decât tolerat. Asta e tot ce voiai să afli?

— Rămâne rima.

— Ce rimă?

— Rima pe care ai găsit-o dumneata.

— La Vallière?

— Da.

Şi Saint-Aignan îşi reluă râsul care începea sa-l enerveze pe de Guiche.

— Ei bine — zise acesta din urmă — am băgat-o şi pe ea la *Doamna*, e adevărat.

— Ha! Ha! Ha! făcu de Saint-Aignan.

— Dar — continuă de Guiche cu aerul său cel mai rece — m-ai face nespus de fericit, dragă conte, dacă n-ai mai râde pe seama acestui nume. Domnişoara de La Baume Le Blanc de La Vallière e o persoană foarte cuminte.

— Foarte cuminte?

— Da.

— Nu ştii, aşadar, zvonul cel nou? strigă de Saint-Aignan.

— Nu şi mi-ai face un mare bine, dragă conte, dacă l-ai păstra pentru dumneata şi pentru cei ce-l trâmbiţează.

— Ei, na! S-ar zice că iei lucrurile astea în serios!

— Le iau, da; domnişoara de La Vallière e iubită de unul din bunii mei prieteni.

Saint-Aignan tresări.

— Oh, oh! făcu el.

— Da, conte — adăugă de Guiche. Prin urmare, înţelegi, dumneata, omul cel mai bine crescut din Franţa, înţelegi că nu pot îngădui ca prietenul meu să fie pus într-o situaţie ridicolă.

— Oh, minunat!

Şi Saint-Aignan începu să-şi roadă unghiile, jumătate înciudat, jumătate dezamăgit în curiozitatea lui. De Guiche îi făcu un salut de despărţire.

— Mă alungi? zise Saint-Aignan, care murea de dorinţa să cunoască numele prietenului.

— Nu te alung de loc, drăguţule!... Vreau să-mi termin versurile către Philis.

— Ce fel de versuri?

— Un catren. Pricepi, nu-i aşa? Un catren e lucru sfânt.

— Vai de mine, da!

— Şi cum, din patru versuri ce-l compun în mod firesc, mai am de făcut trei versuri şi un emistih, am nevoie de toată liniştea minţii mele.

— Asta se înţelege. Cu bine, conte!

— Cu bine!

— Ascultă-mă...

— Ce?

— Ai uşurinţă la compus?

— Foarte multă.

— Crezi că vei sfârşi cele trei versuri şi jumătate până mâine dimineaţă?

— Sper.

— Ei bine, atunci pe mâine.

— Pe mâine; adio!

Saint-Aignan se văzu silit să se despartă; se despărţi şi dispăru în dosul aleii de carpeni.

În timpul acestei convorbiri, de Guiche şi Saint-Aignan ajunseseră destul de departe de castel. Orice matematician, orice poet şi orice visător are momentele lui de distracţie; Saint-Aignan se trezi deci, când îl părăsi pe de Guiche, la capătul boschetelor, în locul unde încep dependinţele şi unde, în dosul unor pâlcuri de salcâmi şi de castani ce-şi împreunau ramurile prin vrejuri de clematită şi de viţă sălbatică, se ridică zidul despărţitor dintre parc şi curtea dependinţelor. Saint-Aignan, rămas singur, porni către aceste clădiri; de Guiche o

apucă în partea cealaltă. Unul, prin urmare, se întorcea la terase, pe când celalalt se îndrepta spre ziduri.

Saint-Aignan mergea pe sub o boltă adâncă de sorb, liliac şi păducel, păşind prin nisipul moale, învăluit în umbră, fără să facă nici un zgomot pe covorul de muşchi verde pe care călca. Rumega o răzbunare, ce i se părea însă greu de atins, simţindu-se despotcovit, cum ar fi spus Tallemant des Réaux, din pricină că nu aflase mai multe lucruri despre La Vallière, cu toată tactica savantă pe care o folosise ca să aducă vorba despre ea. Deodată, un zgomot de glasuri omeneşti îi lovi auzul. Era parcă un amestec de şuşotiri, de tânguiri femeieşti şi de exclamaţii întrebătoare; erau apoi râsete înfundate, suspine, ţipete înăbuşite de surprindere; dar, pe deasupra tuturor, stăruia glasul acela femeiesc. Saint-Aignan se opri pentru a-şi da seama ce se întâmplă; constată atunci cu o mare uimire că şoaptele nu veneau de pe pământ, ci coborau din frunzişul copacilor. Îşi ridică faţa, strecurându-se pe sub bolta de verdeaţă şi zări pe coama zidului o femeie căţărată pe o scară, în mare zor de a vorbi, prin gesturi şi cuvinte, cu un bărbat agăţat într-un copac, de unde nu i se vedea decât capul, deoarece restul trupului i se pierdea în rămurişul unui castan. Femeia era dincoace de zid, bărbatul, dincolo.

Capitolul LIII

Labirintul

De Saint-Aignan umbla numai după nişte informaţii şi iată că dădea peste o aventură. Era un adevărat noroc. Curios să afle pentru ce şi mai cu seamă despre ce vorbeau bărbatul şi femeia aceea, la o oră atât de târzie şi într-o situaţie atât de neobişnuită, de Saint-Aignan se făcu mititel de tot şi se târî până aproape de picioarele scării. Acolo, căutând să se aşeze cât mai bine cu putinţă, se rezemă cu spatele de un arbore şi ascultă. Auzi dialogul următor. Vorbea femeia.

— Într-adevăr, domnule Manicamp — spunea ea cu un glas care, în ciuda tonului mustrător, păstra un ciudat accent de

cochetărie — într-adevăr, dumneata eşti de o indiscreţie nemaipomenită şi, pe deasupra, foarte primejdioasă. Nu puteam sta mult de vorbă astfel, fără să nu fim surprinşi.

— Asta se prea poate — o întrerupse bărbatul la rândul lui, pe un ton flegmatic şi nepăsător.

— Ei bine, gândeşte-te ce s-ar spune. Oh, dacă m-ar vedea cineva aici, îţi mărturisesc c-aş muri de ruşine!

— Oh, ar fi o mare copilărie; noroc însă că nu te cred în stare s-o faci.

— Măcar de-ar fi ceva între noi; dar să te alegi cu ponosul pe degeaba, zău dacă nu sunt o proastă! Adio, domnule Manicamp!

"Bun, ştiu cine e bărbatul; să vedem acum cine e femeia" — îşi zise Saint-Aignan, cercetând la capătul scării cele două picioare încălţate în pantofi de satin albastru ca cerul şi cu ciorapi de culoarea pielii.

— Ei, stai, stai! strigă Manicamp. Te rog, domnişoară Montalais, nu fugi, ce naiba, am încă să-ţi spun lucruri de cea mai mare importanţă!

La această chemare a interlocutorului ei, Montalais se opri la mijlocul scării. "Montalais — îşi zise în sinea lui de Saint-Aignan — una din cele trei guralive. Fiecare îşi are, aşadar, aventura ei; numai că, după câte înţelesesem, aventura acesteia se numea Malicorne, iar nu Manicamp". În aceeaşi clipă, nenorocitul de Manicamp se mută pe o cracă mai sus în castan, fie pentru a găsi o poziţie mai bună de stat, fie pentru a schimba locul şi a putea vorbi mai în voie cu fata.

— Stai puţin şi ascultă-mă — zise el — ştii bine, doar, că n-am venit cu nici un gând rău aici.

— Fără îndoială... Dar, atunci, ce înseamnă scrisoarea pe care mi-ai trimis-o, amintindu-mi de o anumită recunoştinţă? Ce înseamnă întâlnirea asta pe care mi-ai cerut-o la o astfel de oră şi într-un astfel de loc?

— Ţi-am adus aminte de recunoştinţă, spunându-ţi că eu sunt acela care te-am ajutat să intri în serviciul *Doamnei*, deoarece, dorind foarte mult să ajung la această întâlnire pe care ai avut bunăvoinţa să mi-o acorzi, am folosit, ca s-o obţin, mijlocul ce mi s-a părut cel sigur. De ce te-am chemat la o astfel de oră şi într-un astfel de loc? Fiindcă ora mi s-a părut tainică, iar locul ferit de ochii lumii. Or, aveam de gând să te întreb

anumite lucruri şi pentru asta trebuie să fim undeva unde să nu ne audă şi să nu ne vadă nimeni.

— Domnule de Manicamp!

— Al dumitale cu cele mai bune gânduri, scumpă domnişoară.

— Domnule de Manicamp, cred că ar fi mai bine să mă retrag.

— Ascultă-mă, sau, altfel, sar din cuibul meu într-al dumitale; şi fereşte-te să mă mai superi, căci şi aşa, craca asta de castan, pe care stau, mă chinuie la culme. Nu face ca ea şi ascultă-mă.

— Te ascult, n-am încotro; dar fii scurt, căci, dacă dumneata ai o cracă ce te supără, pe mine mă supără muchia de la stinghia scării, care mi-a intrat în tălpi. Am să rămân fără pantofi, te previn.

— Fă-mi plăcerea şi întinde-mi mâna, domnişoară.

— Pentru ce?

— Întinde-mi-o, hai!

— Poftim; dar ce vrei să faci?

— Vreau sa te trag mai aproape de mine.

— În ce scop? Sper că n-ai de gând sa mă faci să mă urc în copacul dumitale?

— Nu; dar vreau să te aşezi pe coama zidului; acolo, unde, locul e mai larg şi mai bun şi aş da oricât dacă mi-ai îngadui să mă aşez şi eu alături de dumneata.

— Asta nu! Stai bine acolo unde stai; are să ne vadă cineva.

— Crezi? întrebă Manicamp pe un ton ademenitor.

— Sunt sigură.

— Fie. Rămân în castanul meu, cu toate că stau foarte prost.

— Domnule Manicamp, domnule Manicamp, ne depărtăm de subiect!

— Aşa e, ai dreptate.

— Mi-ai scris, da?

— Foarte adevărat.

— Dar pentru ce mi-ai scris?

— Închipuieşte-ţi că astăzi, la ceasurile două, de Guicha a plecat.

— Ei şi?

— Văzându-l că pleacă, l-am urmărit, aşa cum am obiceiul să fac adesea.

— Îmi dau seama, de vreme ce eşti aici.

— Aşteaptă puţin... Ştii că bietul de Guiche era înfundat până la gât în dizgraţie, nu-i aşa?

— Vai, da!

— A săvârşit, deci, cea mai mare nesocotinţă venind să întâlnească la Fontainebleau pe aceia care l-au exilat de la Paris şi mai ales pe aceia din preajma cărora era alungat.

— Judeci ca răposatul Pitagora, domnule Manicamp.

— Or, de Guiche e încăpăţânat ca un îndrăgostit: n-a ţinut seama de nici una din mustrările mele. L-am rugat, l-am implorat, dar n-a vrut să asculte de nimic... Ah, drace!

— Ce-ai păţit?

— Iartă-mă, domnişoară, dar blestemata de cracă despre care am avut cinstea să-ţi vorbesc mi-a sfâşiat pantalonii.

— Noroc ca e noapte — răspunse Montalais râzând. Spune mai departe, domnule Manicamp.

— De Guiche a plecat, aşadar, în trapul calului, iar eu m-am ţinut după el, însă la pas. Îţi dai seama, să sări în apă o dată cu un prieten ce pare atât de grăbit înseamnă să fii ori un prost, ori un nebun. L-am lăsat deci pe de Guiche s-o ia înainte şi cu veneam încet pe urma lui, ca un înţelept, încre-dinţat cum eram că nenorocitul nu va fi primit sau, dacă va fi, va face calentoarsă la primul cuvânt usturător, astfel că-l voi vedea revenind încă şi mai repede decât plecase, fără ca eu să fi ajuns mai departe de Ris sau Melun, ceea ce e destul, gândeşte-te, să faci unsprezece leghe la dus şi tot atâtea la întors.

Montalais dădu din umeri.

— Ai chef de râs, domnişoară; dar dacă, în loc să stai comod, pe coama unui zid, ca dumneata, ai fi călare pe o craca de copac, ca mine, te-ai simţi cum e mai prost şi ai avea o mare poftă să cobori.

— Încă puţină răbdare, dragă domnule Manicamp şi vei scăpa îndată. Spuneai, deci, că trecuseşi dincolo de Ris şi Melun.

— Da, trecusem dincolo de Ris şi Melun şi-mi continuam drumul, mirându-mă că nu-l văd întorcându-se. În sfârşit, iată-mă la Fontainebleau şi, intrat, îl caut pretutindeni pe de Guiche, dar nimeni nu l-a văzut, nimeni nu i-a vorbit în oraş; a sosit în goana calului, a intrat în castel şi a dispărut. De la ceasurile opt, de-aseară, mă aflu la Fontainebleau, căutându-l pe de Guiche în toate părţile, dar nici urmă de de Guiche. Să

mor de îngrijorare! Pricepi că n-aveam de gând să mă arunc în gura lupului, intrând şi eu în castel, aşa cum a făcut nesocotitul meu prieten; am venit doar până la dependinţe, de unde ţi-am trimis o scrisoare. Acum, domnişoară, în numele cerului, scapă-mă de îngrijorarea ce-a pus stăpânire pe mine!

— Nimic mai uşor, dragă domnule Manicamp: prietenul dumitale de Guiche a fost foarte bine primit.

— Cum?

— Regele l-a primit sărbătoreşte.

— Regele, care-l surghiunise?

— *Doamna* i-a zâmbit; *Domnul* părea că-l iubeşte mai mult decât înainte.

— Ah, ah! făcu Manicamp. Dacă-i aşa, îmi explic de ce şi cum de a rămas. Şi n-a pomenit nimic despre mine?

— Nici un cuvânt.

— Urât din partea lui. Şi-acum ce face?

— După toate probabilităţile, doarme, sau, dacă nu doarme, visează.

— Şi ce s-a făcut aici toată seara?

— S-a dansat.

— Faimosul balet. Cum a fost de Guiche?

— Minunat.

— Drăguţul de el! Acum, iartă-mă, domnişoară, dar nu-mi rămâne decât să trec de aici la dumneata.

— Cum adică?

— Înţelege, nu-mi închipui că au să-mi deschidă poarta castelului la ora asta şi, ca să mă culc agăţat de craca pe care mă aflu, aş face-o bucuros, însă declar că lucrul este cu neputinţă pentru or ce fiinţă vie, în afara de un papagal.

— Dar eu, domnule Manicamp, nu pot să introduc un bărbat în castel făcându-l să sară peste zid!

— Ba doi, domnişoară — se auzi o a doua voce, dar cu un accent atât de sfios, încât se vedea limpede că proprietarul ei îşi dădea seama de necuviinţa unei asemenea cereri.

— Doamne sfinte! exclamă Montalais încercând să-şi arunce privirea spre rădăcina castanului. Cine îmi vorbeşte de acolo?

— Eu, domnişoară.

— Cine eşti dumneata?

— Malicorne, preasupusul dumitale servitor.

Şi, spunând acestea, Malicorne se întinse de la pământ până la primele crengi şi de la primele crengi pâna la înălţimea zidului.

— Domnul Malicorne!... Sfântă Fecioară, dar sunteţi amândoi nebuni!

— Cum te simţi, domnişoară? întreba Malicorne, silindu-se să pară cât mai politicos.

— Dumneata mai lipseai! rosti Montalais deznădăjduită.

— Oh, domnişoară — murmură Malicorne — nu fi rea, te rog.

— În sfârşit, domnişoară — zise Manicamp — suntem prietenii dumitale şi nimeni nu doreşte moartea prietenilor săi. Or, a ne lăsa să petrecem noaptea aici unde suntem înseamnă să ne osândeşti la moarte.

— Oh — răspunse Montalais — domnul Malicorne e voinic şi n-are să se prăpădească dacă va petrece o noapte sub cerul înstelat.

— Domnişoară!

— Asta va fi pedeapsa ce i se cuvine pentru escapada lui.

— Fie. Malicorne n-are decât să se târguiască cu dumneata; eu însă trec dincolo — zise Manicamp.

Şi, îndoind faimoasa cracă împotriva căreia se plânsese cu atâta amărăciune, sfârşi, ajutându-se cu mâinile şi cu picioarele, prin a se aşeza alături de Montalais. Fata încercă să-l îmbrâncească pe Manicamp, dar acesta se propti mai bine în zid. Această harţuială, care ţinu câteva secunde, îşi avu partea ei hazlie, parte pe care ochiul domnului de Saint-Aignan, fără nici o îndoială, n-o lăsă să-i scape. Dar Manicamp învinse. Stăpân acum pe scară, îşi puse piciorul pe o treaptă, apoi îi oferi mâna, cu galanterie, rivalei lui. În acest timp, Malicorne luă, în castan, locul pe care-l ocupase Manicamp, pregătindu-se, la rândul lui, să treacă mai departe, pe coama zidului.

Manicamp şi Montalais coborâră câteva trepte ale scării. Manicamp stăruind, Montalais râzând şi apărându-se. Se auzi atunci glasul lui Malicorne, care se tânguia.

— Domnişoară — spunea el — nu mă părăsi aici, te rog din suflet! Sunt într-o poziţie foarte proastă şi nu pot să ajung singur dincolo de zid, fără să păţesc ceva. Că Manicamp şi-a rupt pantalonii, îl priveşte — îi are pe ai domnului de Guiche; eu însă nu-i voi avea nici măcar pe-ai lui Manicamp, pentru bunul motiv că sunt rupţi.

— Sunt de părere — zise Manicamp, fără să ţină seamă de lamentările lui Malicorne — sunt de părere că lucrul cel mai bun e să mă duc chiar acum să-l caut pe de Guiche. Mai târziu mă tem că n-am să mai pot pătrunde la el.

— Asta e şi părerea mea — răspunse Montalais. Du-te, da, domnule Manicamp.

— Mii de mulţumiri! La revedere, domnişoară! rosti Manicamp sărind la pământ. Nu există persoană mai binevoitoare ca dumneata.

— Domnule Manicamp, sluga dumitale. Şi-acum să mă scap şi de Malicorne.

Malicorne scoase un oftat.

— Haide, haide — îl îndemna Montalais.

Manicamp făcuse câţiva paşi; dar, reîntorcându-se la scară, întrebă:

— Spune-mi, domnişoară, pe unde se ajunge la domnul de Guiche?

— Ah, aşa-i... Nimic mai simplu: o iei pe lângă şirul de carpeni...

— Oh, foarte bine!

— Ajungi la răspântia din poieniţa verde.

— Bun!

— Acolo vei da de patru alei...

— Minunat!

— O vei apuca pe una din ele...

— Pe care?

— Cea din dreapta.

— Cea din dreapta?

— Nu, cea din stânga.

— Ei, drace!

— Nu, nu... aşteaptă...

— Mi se pare că nu eşti prea sigură. Aminteşte-ţi bine, te rog, domnişoară.

— Cea din mijloc.

— Zici că sunt patru.

— E adevărat. Tot ce ştiu este că, din acestea patru, una duce drept la *Doamna*; numai pe aceea o cunosc eu.

— Dar domnul de Guiche cred că nu se află la *Doamna*, nu-i aşa?

— Slavă Domnului, nu.

— Aceea care duce la *Doamna* mi-e deci de prisos, şi-aş dori s-o schimb cu aceea care duce la domnul de Guiche,

— Da, fireşte, o cunosc şi pe aceea: dar, ca să ţi-o arăt de aici, mi-ar fi cu neputinţă.

— Dar, în sfârşit, domnişoară, să presupunem că aş fi găsit această preafericită alee.

— Atunci, ai şi ajuns.

— Bine.

— Da şi nu-ţi va mai rămâne decât să străbaţi labirintul.

— Numai atât? Drace, mai e şi un labirint?

— Destul de încâlcit, da; chiar şi ziua te rătăceşti uneori, căci are o mulţime de ocoluri şi întortocheri. Trebuie să faci mai întâi trei ocoluri la dreapta, apoi două la stânga, pe urmă unul... stai, unul sau două? Aşteaptă puţin... În sfârşit, după ce-ai ieşit din labirint, vei ajunge într-o alee de sicomori şi această alee de sicomori te duce drept la pavilionul unde e găzduit domnul de Guiche.

— Domnişoară — zise Manicamp — iată o îndrumare cum nu se poate mai bună şi nu mă îndoiesc că, urmând-o întocmai, n-am să mă rătăcesc. De aceea, vreau să-ţi cer un mic serviciu.

— Care?

— Să-mi dai braţul şi să mă conduci dumneata însăţi, ca o altă... ca o altă... Cunosc totuşi mitologia, domnişoară, dar gravitatea evenimentelor m-a făcut să uit totul. Vino deci cu mine, te rog.

— Şi eu? strigă Malicome. Şi eu? Mă lăsaţi în părăsire?

— Ei, domnule, cu neputinţă! îi răspunse Montalais lui Manicamp. S-ar putea să fiu văzută cu dumneata la ora asta şi dă-ţi seama ce s-ar spune!

— Vei avea de partea dumitale conştiinţa, domnişoară — zise Manicamp pe un ton sentenţios.

— Cu neputinţă, domnule, cu neputinţă!

— Atunci, lasă-mă să-l ajut pe Malicorne să coboare: e un băiat deştept şi care ştie să se descurce cu uşurinţă; mă va călăuzi el, şi, dacă ne vom rătăci, ne vom rătăci doi deodată şi ne vom regăsi unul pe altul. În doi, dacă ne vom întâlni cu cineva, vom avea aerul a ceva; pe când singur, voi avea aerul unui amant sau al unui hoţ. Vino, Malicorne, iată scara!

— Domnule Malicorne — strigă Montalais — îţi interzic să-ţi părăseşti copacul, altfel îţi vei atrage toată mânia mea!

Malicorne îşi şi întinsese un picior spre marginea zidului, dar şi-l retrase cu întristare.

— Sst! făcu încet Manicamp.

— Ce este? întrebă Montalais.

— Aud paşi.

— Oh, Dumnezeule!

Într-adevăr, paşii bănuiţi deveniseră un zgomot desluşit, frunzişul se dădu la o parte şi de Saint-Aignan apăru deodată, cu privirea voioasă şi cu mâna întinsă, surprinzându-l pe fiecare în poziţia în care se afla: adică pe Malicorne în copac, cu gâtul întins, pe Montalais pe scară şi lipită de ea, pe Manicamp jos, cu un picior ridicat, gata să pornească la drum.

— Ei, bună seara, Manicamp — zise contele — fii binevenit, dragă prietene! Ne-ai lipsit astă-noapte si toată lumea a întrebat de tine. Domnişoară de Montalais, preaplecata dumitale slugă!

Montalais se înroşi ca focul.

— Ah, Doamne! gângăvi ea, ascunzându-şi faţa în palme.

— Domnişoară — zise de Saint-Aignan — linişteşte-te, cunosc toată nevinovăţia dumitale şi voi depune mărturie de asta. Manicamp, urmează-mă. Carpeni, răspântie, labirint, toate mă cunosc — voi fi Ariadna dumitale. Ce zici, iată numele mitologic pe care-l uitaseşi!

— Acesta este, ai dreptate, conte, îţi mulţumesc!

— Dar, cu acelaşi prilej, conte — zise Montalais — ia-l şi pe domnul Malicorne.

— Nu, nu! se împotrivi Malicorne. Domnul Manicamp a vorbit destule cu dumneata, domnişoară; acum e rândul meu, dacă îmi îngădui; am şi eu să-ţi spun o mulţime de lucruri în legătură cu viitorul nostru.

— Ai auzit? zise contele râzând. Rămâi cu el, domnişoară. Nu ştii că noaptea asta e noaptea tainelor?

Şi, luând braţul lui Manicamp, contele îl conduse cu un pas repede în direcţia aleii pe care Montalais o cunoştea atât de bine, dar o arăta atât de rău. Montalais îi urmări din ochi până când nu se mai văzură.

Capitolul LIV

Cum a fost izgonit Malicorne de la hanul "Frumosul Păun"

În vreme ce Montalais îi urmărea cu privirea pe conte şi pe Manicamp, Malicorne se folosi de neatenţia fetei pentru a se aşeza într-o poziţie mai bună. Când ea îşi reîntoarse faţa,

deosebirea intervenită în poziţia lui Malicorne îi sări numaidecât în ochi: Malicorne era aşezat într-un chip ce amintea de o maimuţă, cu dosul pe zid şi cu picioarele pe prima stinghie a scării. Viţa sălbatică şi caprifoiul îi acopereau capul ca unui faun, iar joardele răsucite de iederă îi dădeau parcă picioare de ţap. Cât despre Montalais, nimic nu-i lipsea ca să fie luată drept o driadă desăvârşită.

— Aşa — rosti ea, urcându-se cu o treaptă mai sus pe scară — ai de gând să mă nenoroceşti de tot, vrei să mă asupreşti într-una, tiran ce eşti?

— Eu — făcu Malicorne — eu, tiran?

— Da, mă compromiţi fără întrerupere, domnule Malicorne! Eşti un monstru de răutate!

— Eu?

— Ce cauţi la Fontainebleau? Spune! Nu locuieşti la Orléans?

— Ce caut aici, mă întrebi? Dar trebuia să te văd.

— Ah, mare nevoie!

— Pentru dumneata, domnişoară, poate că nu e, dar pentru mine este. Cât despre locuinţa mea, ştii prea bine că am părăsit-o şi că de aici înainte nu am altă locuinţă decât aceea pe care o ai şi dumneata. Deci, locuinţa dumitale fiind deocamdată la Fontainebleau, la Fontainebleau am venit şi eu.

Montalais dădu din umeri.

— Voiai să mă vezi, nu-i aşa?

— Fără îndoială.

— Ei bine, m-ai văzut, eşti mulţumit, pleacă!

— O, nu! făcu Malicorne.

— Cum, o, nu?

— N-am venit numai să te văd; am venit să vorbesc cu dumneata.

— Prea bine, vom vorbi mai târziu şi în altă parte.

— Mai târziu! Dumnezeu ştie dacă te voi mai întâlni mai târziu în altă parte. Nicăieri nu vom găsi un colţişor mai prielnic decât acesta de aici.

— Dar nu pot astă-seară, nu pot în acest moment!

— Pentru ce?

— Pentru că în noaptea asta s-au întâmplat o mie de lucruri.

— Ei bine, al meu va fi al o mie unulea.

— Nu, nu; domnişoara de Tonnay-Charente mă aşteaptă în camera noastră pentru a-mi face o comunicare de cea mai mare însemnătate.

— De când te aşteaptă?

— De cel puţin un ceas.

— Atunci — zise bucuros Malicorne — n-o să moară dacă va mai aştepta câteva minute.

— Domnule Malicorne — i-o întoarse Montalais — uiţi unde te afli!

— Adică dumneata uiţi de mine, domnişoară, în timp ce eu mă chinuiesc să joc rolul pe care mi-l impui, zău aşa! Domnişoara, de opt zile nu fac decât să dau târcoale pe aici, fără ca dumneata să fi binevoit măcar o singură dată să observi că sunt prin apropiere.

— Dai târcoale pe aici, de opt zile?

— Ca un vârcolac; pârlit colo de focurile de artificii care mi-au ars două peruci, pătruns dincolo, în răchite, de umezeala serii sau de stropii de apă ai fântânilor ţâşnitoare, mereu flămând, mereu încovrigat, cu teama de a fi luat la goană şi gata de a sări peste un zid. La naiba, domnişoară, asta nu e o soartă pentru o făptură care nu e nici iepure, nici salamandră, nici vidră! Dar dacă dumneata duci neomenia până acolo încât să mă faci să calc în picioare condiţia mea de om, o îndur şi p-asta. Ce dracu! Om sunt şi om voi rămâne, doar dacă nu se va hotărî altceva acolo sus!

— Ei bine, spune, ce doreşti, ce-mi ceri? Ce vrei de la mine? întrebă Montalais, oarecum înduplecată.

— Era sau nu să-mi răspunzi că nu ştiai că mă aflam la Fontainebleau?

— Eu...

— Fii sinceră.

— Bănuiam.

— Ei bine, de opt zile n-ai fi putut să mă vezi măcar o dată pe zi?

— Totdeauna am fost împiedicată de ceva, domnule Malicorne.

— Mofturi!

— Întreabă-le pe celelalte domnişoare, dacă pe mine nu mă crezi.

— Eu nu întreb niciodată pe altul pentru a mă lămuri asupra unor lucruri pe care le cunosc mai bine decât oricine.

— Potoleşte-te, domnule Malicorne, au să se schimbe toate.

— Chiar şi trebuie!

— Ştii că, de eşti sau de nu eşti văzut, cineva se gândeşte mereu la dumneata — zise Montalais cu zâmbetul ei dezmierdător.

— Oh, cineva se gândeşte la mine...

— Pe cuvânt de onoare.

— Şi nimic altceva?

— În ce privinţă?

— În legătură cu primirea mea în suita *Domnului*.

— Ah, dragă domnule Malicorne, zilele acestea nu s-a putut sta de vorbă cu alteţa sa regală.

— Dar acum?

— Acum e altceva; de ieri nu mai e gelos.

— Hm! Şi cum i-a trecut gelozia?

— S-a întâmplat ceva.

— Povesteşte-mi şi mie ce s-a întâmplat.

— S-a răspândit zvonul că regele şi-ar ii aţintit ochii asupra altei femei şi *Domnul* s-a domolit deodată.

— Şi cine a răspândit acest zvon?

Montalais coborî vocea.

— Între noi fie vorba — zise ea — cred că *Doamna* şi cu regele sunt înţeleşi în această privinţă.

— Ah, ah! făcu Malicorne. Era singurul mijloc. Dar domnul de Guiche, nenorocitul de el?

— Oh, de Guiche este pur şi simplu ignorat!

— Şi-au scris?

— Doamne, nu! N-am văzut pe nimeni ţinând o pană în mână de opt zile încoace.

— În ce raporturi eşti cu *Doamna*?

— Dintre cele mai bune.

— Dar cu regele?

— Regele îmi zâmbeşte de câte ori mă vede.

— Bun. Şi-acum, spune-mi, asupra cărei femei s-au oprit cei doi amanţi pentru a le servi de paravan?

— Asupra bunei mele La Vallière.

— Oh, oh, biata fată! Dar ar trebui să se împiedice una ca asta, draga mea!

— Pentru ce?

— Pentru că domnul Raoul de Bragelonne o va ucide sau se va ucide, dacă ar avea vreo bănuială.

— Raoul! Acest atât de cumsecade Raoul! Crezi?

— Femeile au pretenţia că se pricep în materie de pasiuni — răspunse Malicorne — dar ele nu ştiu să citească nici măcar în propriile lor inimi sau în propriii lor ochi. Ei bine, îţi spun eu că domnul de Bragelonne o iubeşte pe La Vallière atât de mult, încât, dacă ea îi va da a înţelege că-l înşală, se va ucide sau o va ucide.

— Regele e aici ca s-o apere — zise Montalais.

— Regele! rosti Malicorne.

— Fără îndoială.

— Eh, Raoul îl va ucide pe rege ca pe-un soldăţoi.

— Doamne sfinte! exclamă Montalais. Dar ai înnebunit de tot, domnule Malicorne!

— Nici un pic. Tot ceea ce-ţi spun acum, draga mea, e dimpotrivă, foarte serios; în ceea ce mă priveşte, ştiu un lucru.

— Care?

— Că-l voi preveni pe Raoul, cu binişorul, despre această glumă.

— Taci, nesăbuitule! rosti Montalais urcând încă o treaptă pe scară, pentru a veni mai aproape de Malicorne. Să nu-i sufli o vorbă lui Bragelonne!

— Şi de ce, mă rog?

— Fiindcă tu nu ştii încă nimic.

— Dar ce mai e?

— E că astă-seară... Nu ne-ascultă nimeni?

— Nimeni.

— E că astă-seară, sub stejarul regal, La Vallière a spus, cu glas tare şi cu toată nevinovăţia, aceste cuvinte: "Nu pot să cred că, după ce l-ai văzut pe rege, ai mai putea să iubeşti alt bărbat".

Malicorne făcu o săritură pe creasta zidului.

— Ah, Doamne! exclamă el. A spus ea asta?

— Cuvânt cu cuvânt.

— Şi chiar gândeşte aşa?

— La Vallière nu spune decât ceea ce gândeşte.

— Dar aşa ceva cere răzbunare! zise Malicorne. Ah, femeile sunt nişte vipere!

— Potoleşte-te, dragul meu Malicorne, potoleşte-te!

— Ba nu! Dimpotrivă, să tăiem râul de la rădăcină! Să-i prevenim pe Bragelonne; mai e încă timp.

— Neghiobule, află că nu mai e nici un timp — răspunsa Montalais.

— Ce vrei să spui?

— Cuvintele rostite de La Vallière...

— Ei da!

— Cuvintele acestea la adresa regelui...

— Ei bine?

— Ei bine, ele au ajuns la adresă.

— Regele a aflat? I-a spus cineva regelui?

— Regele a auzit cu urechile lui.

— *Obimé*, cum striga domnul cardinal!

— Regele era ascuns în tufişul de lângă stejarul regal.

— Asta înseamnă — zise Malicorne — că de aici înainte pianul regelui şi al *Doamnei* va merge ca pe roate, trecând peste trupul bietului Bragelonne.

— După cum ai spus-o.

— E îngrozitor!

— Asta este.

— Pe legea mea — zise Malicorne după un minut de tăcere, în care se gândi adânc — să nu ne punem umilele noastră fiinţe între un stejar bătrân şi un mare rege, căci vom fi striviţi, draga mea.

— Asta voiam să-ţi spun şi eu.

— Să ne gândim la noi.

— Aşa socot şi eu.

— Deschide-ţi, deci, frumoşii ochişori.

— Iar dumneata urechile acelea mari.

— Apropie-ţi guriţa pentru un sărut dulce şi prelung.

— Iată — zise Montalais, care-i plăti numaidecât cu o pupătură scurtă şi zgomotoasă.

— Acum, ia să vedem! Aşadar, domnul de Guiche o iubeşte pe *Doamna*; La Vallière îl iubeşte pe rege; regele o iubeşte pe *Doamna*, dar şi pe La Vallière; iar *Domnul*, dânsul nu iubeşte pe

nimeni în afară de sine însuşi. Între toate aceste amoruri, până şi un prost ar putea să-şi facă o situaţie, cu atât mai mult nişte persoane deştepte ca noi.

— Tot cu visurile dumitale!

— Adică tot cu realităţile mele. Lasă-te condusă de mine, draga mea, căci nici până acum n-ai nimerit-o rău, nu-i aşa?

— Nu.

— Ei bine, viitorul n-o să fie mai prejos de trecut. Atât însă că, de vreme ce toţi se gândesc la ei, să ne gândim şi noi la ale noastre.

— E foarte adevărat.

— Dar numai la ale noastre!

— Fie!

— Alianţă ofensivă şi defensivă!

— Sunt gata să jur pentru ea.

— Ridică mâna şi spune: Totul pentru Malicorne!

— Totul pentru Malicorne!

— Totul pentru Montalais! răspunse Malicorne, ridicând la rându-i mâna.

— Şi-acum, ce trebuie să facem?

— Să fim mereu cu ochii deschişi, cu urechile aţintite, să strângem arme împotriva altora şi să nu le lăsăm să ne atingă pe cele ce-ar putea fi îndreptate împotriva noastră.

— Ne-am înţeles!

— S-a făcut!

— Am jurat! Şi acum, că pactul e încheiat, adio!

— Cum adio?

— Fără îndoială! Întoarce-te la hanul dumitale.

— La hanul meu?

— Da! N-ai tras la hanul "Frumosul Păun"?

— Montalais, Montalais! Prin urmare ştiai că mă aflu la Fontainebleau!

— Şi ce dovedeşte asta? Că ţi se dă mai multă atenţie decât meriţi, ingratule!

— Văleu!

— Întoarce-te, deci, la "Frumosul Păun".

— Ei bine, tocmai asta e.

— Ce?

— Că nu mai e cu putinţă.

— Dar n-aveai o odaie acolo?

— Da, însă n-o mai am.

— N-o mai ai? Şi cine ţi-a luat-o?

— Aşteaptă să vezi... După ce-am alergat să te caut, m-am întors istovit la han, când am zărit o targă pe care patru ţărani aduceau un călugăr bolnav.

— Un călugăr?

— Da, un franciscan bătrân, cu barba căruntă. În timp ce priveam acest călugăr bolnav, au intrat cu el în han. Şi fiindcă au început să urce scara, urcam şi eu în urma lor, dar când am ajuns în capul scării, am văzut că l-au băgat în camera mea.

— În camera dumitale?

— Da, chiar în camera mea. Am crezut că e o greşeală şi m-am dus de l-am întrebat pe hangiu; hangiul mi-a spus că odaia închiriată de mine pentru opt zile a fost închiriată franciscanului pentru a noua zi.

— Oh, oh!

— Tot aşa am strigat şi cu: "Oh, oh!" Am făcut chiar mai mult decât atât, am vrut să mă supăr. M-am urcat din nou sus. M-am adresat franciscanului în persoană. Voiam să-l dojenesc pentru procedeul lui necuviincios. Dar acest călugăr, cu toate că părea să fie pe moarte, se ridică într-un cot, mă sfredeli cu nişte ochi învăpăiaţi şi, cu un glas ce-ar fi fost în stare să comande o şarjă de cavalerie, strigă: "Aruncaţi-l pe uşă pe caraghiosul ăsta!" Ceea ce şi făcură numaidecât hangiul şi cei patru ţărani, care mă trimiseră pe scară în jos ceva mai repede decât s-ar fi cuvenit. Iată cum se face, draga mea, că nu mai am locuinţă.

— Dar cine e acest franciscan? întrebă Montalais. E cumva vreun general?

— Chiar aşa; acesta este, mi se pare, titlul pe care i-l dădea unul dintre ţărani, vorbind cu el în şoaptă.

— Astfel că...? făcu Montalais.

— Astfel că nu mai am odaie, nu mai am han, nu mai am adăpost şi sunt hotărât, aşa cum era adineauri şi prietenul meu Manicamp, să nu dorm sub cerul liber.

— Şi ce vrei să faci? tresări Montalais.

— Aici e toată problema! rosti Malicorne.

— Dar nimic mai simplu — se auzi un al treilea glas. Montalais şi Malicorne scoaseră, amândoi deodată, un strigăt scurt. Era de Saint-Aignan.

— Dragă domnule Malicorne — spuse acesta — o fericită întâmplare mă readuce aici pentru a te scoate din încurcătură.

Vino, îţi ofer o cameră la mine şi pe aceasta, ţi-o jur, nici un franciscan nu ţi-o va mai lua. Cât despre dumneata, scumpa domnişoară, fii liniştită: cunoşteam taina domnişoarei de La Vallière, ca şi pe a domnişoarei de Tonnay-Charente; acum ai avut bunătatea de a mi-o încredinţa şi pe a dumitale, mulţumesc. Le voi păstra tot atât de bine pe toate trei, ca pe una singură.

Montalais şi Malicorne se priviră ca doi şcolari prinşi cu şoalda; dar cum, la urma urmei, Malicorne vedea un mare câştig în propunerea ce i se făcuse, îi aruncă o privire plină de resemnare lui Montalais, la care aceasta răspunse în acelaşi fel. Apoi Malicorne coborî scara treaptă cu treaptă, gândindu-se la fiecare pas cum ar putea face să-i smulgă lui Saint-Aignan, bucăţică cu bucăţică, tot ceea ce ştia acesta în legătură cu taina de care pomenise adineauri.

Montalais plecase înaintea lor, dispărând ca o căprioară şi nici o răspântie, nici un labirint nu fură în stare să-i încurce paşii. Cât despre Saint-Aignan, acesta îl duse, într-adevăr, pe Malicorne la el, primindu-l cu întreaga bunăvoinţă de care era în stare, încântat că-i avea în mână pe cei doi tineri care, presupunând că de Guiche ar rămâne mut, puteau să-i dea toate informaţiile de care avea nevoie despre cele trei domnişoare de onoare.

Capitolul LV

Ce se petrecuse în realitate la hanul "Frumosul Păun"

Mai întâi, le vom da cititorilor câteva amănunte despre hanul "Frumosul Păun"; apoi vom trece la descrierea călătorilor care trăseseră acolo.

Hanul "Frumosul Păun", ca orice han, îşi datora numele unei firme. Această firmă înfăţişa un păun care se umfla în pene. Numai că, după pilda anumitor zugravi care au dat şarpelui ce-o ispitea pe Eva chipul unui flăcău ademenitor, zugravul acestei firme dăduse frumosului păun un chip de

femeie. Acest han, epigramă vie la adresa acelei jumătăţi a speţei omeneşti care face farmecul vieţii, cum zice domnul Legouvé, se ridica la Fontainebleau pe cea dintâi stradă laterală de pe partea stângă, cum veneai de la Paris şi care tăia marea arteră ce forma, ea singura, întregul oraş Fontainebleau. Strada laterală se numea pe atunci strada Lyonului, fără îndoială din pricină că, geograficeşte, era îndreptată în direcţia celei de a doua capitale a regatului. Ea se compunea din două case locuite de burghezi, case despărţite una de alta prin două mari grădini împrejmuite cu lese de garduri vii. La prima vedere, se părea însă că erau trei case pe strada aceea mică; să explicăm cum, în ciuda acestei aparenţe, nu erau totuşi decât două.

Hanul "Frumosul Păun" îşi avea faţada principală pe strada cea mare; dar în dos, pe strada Lyonului, doua corpuri de clădiri, despărţite de două ogrăzi, cuprindeau nişte încăperi mari, unde puteau să poposească oricât de mulţi drumeţi, fie pe jos, fie călări, fie chiar în trăsură, oferind nu numai masă şi adăpost, dar şi plimbare sau singurătate celor mai bogaţi curteni, dacă, după vreo înfrângere la palat, doreau să se retragă în ei înşişi pentru a-şi rumega în linişte căderea sau pentru a urzi planuri de răzbunare. De la ferestrele din dos ale acestui corp de clădiri, călătorii vedeau, mai înainte de toate, strada, cu iarba ce creştea printre pietrele caldarâmului, pe care colţii ei le desfăceau încetul cu încetul. Apoi, frumoasele tufe de soc şi de păducel care înlanţuiau, ca între nişte braţe verzi şi înflorite, casele burgheze despre care am vorbit. După aceea, prin despărţiturile dintre aceste case, alcătuind un fundal de tablou şi desenându-se ca un orizont de netrecut, un şir de arbori mari şi stufoşi — cei dintâi paznici ai pădurii adânci ce porneşte încă de la intrarea în Fontainebleau. Aveai putinţa deci, dacă închiriai un apartament pe colţul străzii celei mari, a Parisului, să priveşti şi să asculţi trecătorii şi toată larma lor, precum şi serbările din oraş, iar în partea cealaltă, pe strada Lyonului, să-ţi odihneşti ochii cu priveliştea largă şi potolită a naturii. Fără a mai pune la socoteală că, la caz de nevoie, dacă cineva ar fi bătut în poarta cea mare din strada Parisului, puteai să fugi prin porţile din strada Lyonului şi, străbătând grădinile dintre casele burgheze, să te faci nevăzut în desişul pădurii.

Malicorne, care, ne amintim, a adus vorba cel dintâi despre acest han al "Frumosului Păun", povestind cum a fost izgonit de acolo, Malicorne, gândindu-se la ale lui, era departe de a-i fi spus lui Montalais tot ceea ce ar fi putut să-i spună despre acest curios han. Ne vom strădui să umplem noi acest regretabil gol lăsat de Malicorne.

Malicorne uitase să spună, bunăoară, cum ajunsese el să locuiască la hanul "Frumosul Păun". De asemeni, în afară de franciscanul despre care a spus câteva cuvinte, n-a dat nici un amănunt despre ceilalţi muşterii ai hanului. Totuşi, felul în care pătrunseseră acolo, modul cum trăiau, greutatea de care se lovea orice alt călător, dacă nu era o persoană de vază, ca să pătrundă în han fără un cuvânt de ordine şi să stea acolo fără anumite măsuri de prevedere trebuiau să izbească de bună seamă pe oricine şi, îndrăznim să o spunem, trebuie că-l izbiseră chiar şi pe Malicorne însuşi. Dar, după cum am spus, el avea anumite preocupări personale care-l împiedicau să observe multe din cele ce se petreceau în jurul lui.

Într-adevăr, toate încăperile hanului "Frumosul Păun" erau reţinute şi ocupate de străini care locuiau acolo şi duceau o viaţă foarte potolită — oameni cu feţe binevoitoare, dintre care Malicorne nu cunoştea pe nici unul. Toţi aceşti călători sosiseră la han în acelaşi timp cu el şi fiecare intrase acolo cu un fel de cuvânt de ordine, care la început îl nedumerise pe Malicorne; dar, informându-se personal, aflase că hangiul îşi motiva acest soi de măsuri de prevedere prin faptul că oraşul, plin cum era de seniori bogaţi, putea să fie tot atât de bine înţesat de cei mai dibaci şi mai nărăviţi pungaşi. Era în joc, deci, reputaţia unei case ca aceea de la "Frumosul Păun" de a nu-şi lăsa oaspeţii jefuiţi între zidurile ei. De aceea, Malicorne se întreba uneori, când rămânea singur şi se gândea la poziţia lui de la "Frumosul Păun", cum de a fost lăsat să pătrundă în acest han, mai ales că, după venirea lui, a văzut cu ochii săi cum atâtor altora li se închidea uşa în nas. Ceea ce-l mira şi mai mult era faptul că Manicamp, care, după părerea lui, trebuia să fie privit ca un senior respectat de toată lumea, vrând să-şi bage calul în grajdul de la "Frumosul Păun", fusese trimis la plimbare — cal şi călăreţ — chiar de la sosire, cu *un nescio vos* cât se poate de răspicat. Era deci o problemă pe care, ocupat cum era cu urmărirea planurilor lui de dragoste şi ambiţie, Malicorne nu-şi dăduse osteneala s-o aprofundeze.

Ce-i drept, chiar dacă ar fi voit s-o facă, nu vom cuteza să spunem că ar fi reuşit, cu toată înţelepciunea pe care noi i-am atribuit-o.

Câteva minute îi vor dovedi cititorului că era nevoie să fie Oedip în persoană pentru a dezlega o astfel de enigmă. De opt zile locuiau în acel han şapte călători, veniţi toţi a doua zi după fericita seară în care Malicorne pusese ochii pe "Frumosul Păun". Aceste şapte personaje, sosite fără mare vâlvă, erau:

Mai întâi, un comandant al armatei germane, cu secretarul său, cu doctorul, cu trei lachei şi cu şapte cai. Acest comandant se numea contele de Wostpur.

Un cardinal spaniol, cu doi nepoţi, doi secretari, un ofiţer al casei lui şi doisprezece cai. Acest cardinal se numea monseniorul Herrebia.

Un bogat neguţător din Bremen, cu lacheul lui şi cu doi cai. Acest neguţător se numea meinheer Bonstett.

Un senator veneţian, cu soţia şi cu fiica lui, amândouă de o rară frumuseţe. Senatorul se numea signor Marini.

Un proprietar din Scoţia, însoţit de şapte munteni din neamul său, toţi pe jos. Proprietarul se numea Mac Cumnor.

Un austriac din Viena, fără titlu şi fără blazon, venit cu trăsura; semăna mai mult cu un preot, dar aducea puţin şi cu un soldat. I se spunea Consilierul.

În sfârşit, o doamnă flamandă, cu un lacheu, o femeie de serviciu şi o domnişoară de companie. Alai, ţinută, cai frumoşi. I se spunea Doamna flamandă.

Toţi aceşti călători sosiseră în aceeaşi zi, după cum am spus, şi, cu toate acestea, descinderea lor nu stârnise nici o zarvă în han, nici o forfotă pe stradă, apartamentul fiecăruia fiind pregătit mai dinainte, la cererea curierilor sau a secretarilor lor, veniţi în ajun sau chiar în dimineaţa aceea.

Malicorne apăruse cu o zi înaintea lor şi, călătorind pe un cal slab, împovărat cu un cufăr nu prea mare, se anunţase la hanul "Frumosul Păun" ca prieten al unui senior curios să vadă serbările şi care, la rândul lui, urma să sosească peste puţin. Hangiul, la aceste cuvinte, zâmbise, ca şi cum l-ar fi cunoscut fie pe Malicorne, fie pe prietenul lui, seniorul, şi-i spusese doar atât:

— Alegeţi-vă, domnule, apartamentul care vă va fi pe plac, dat fiind că aţi venit cel dintâi.

Şi asta cu acea plecăciune atât de obişnuită la hangii, de parcă ar fi vrut să spună: "Fiţi liniştit, domnule, ştim cu cine avem de-a face şi veţi fi slujit cum se cuvine".

Aceste cuvinte şi gestul care le însoţise i se păruseră lui Malicorne binevoitoare, dar cam în doi peri. Or, cum el nu voia să facă cheltuieli prea mari, iar dacă ar fi cerut o cameră mică ar fi fost fără îndoială refuzat, din pricină că nu i s-ar mai fi dat aceeaşi importanţă, se grăbi să asculte de cuvintele hangiului şi să-l păcălească prin propria lui şiretenie. Astfel, zâmbind ca un om obişnuit să i se ofere totdeauna ceea ce i se cuvine, răspunse:

— Scumpă gazdă, voi lua apartamentul cel mai bun şi mai vesel.

— Cu grajd?

— De bună seamă.

— Pentru care zi?

— Chiar de-acum, dacă se poate.

— Foarte bine.

— Numai că — se grăbi să adauge Malicorne — nu voi ocupa de îndată apartamentul cel mare.

— Bun! făcu hangiul cu aerul că înţelege.

— Anumite pricini, pe care le vei înţelege mai târziu, mă silesc să nu închiriez deocamdată decât această odăiţă.

— Da, da, da — zise hangiul.

— Prietenul meu, când va veni, va lua apartamentul cel mare şi, fireşte, cum apartamentul va fi al lui, îţi va plăti el chiria.

— Foarte bine, foarte bine! rosti hangiul. Asta era înţelegerea.

— Asta era înţelegerea?

— Cuvânt cu cuvânt.

— Nemaipomenit! murmură Malicorne. Prin urmare, pricepi despre ce este vorba?

— Da.

— Atunci e în regulă. Şi fiindcă ai priceput... căci dumneata văd că pricepi repede, nu-i aşa?

— Fără nici o greşeală.

— Ei bine, haide şi-mi arată camera mea.

Stăpânul "Frumosului Păun" porni înaintea lui Malicorne, cu boneta în mână.

Malicorne se instala în odaia lui şi rămase acolo, foarte surprins să-l vadă pe hangiu, de câte ori urca sau cobora, făcându-i cu ochiul mici semne ce arătau că între ei s-ar fi stabilit cea mai deplină înţelegere. "Mi se pare că e o neînţelegere la mijloc — îşi spunea Malicorne — dar, aşteptând ca lucrurile să se lămurească, eu mă aleg cu folosul şi asta e partea cea mai bună din toată această afacere." Şi din odaia lui se repezea ca un câine de vânătoare pe urmele noutăţilor şi curiozităţilor de la curte, lăsând-se pârpălit ici, udat leoarcă dincolo, după cum îi spusese el însuşi domnişoarei de Montalais.

A doua zi după instalarea sa văzuse ivindu-se pe rând cei şapte călători, ce umplură dintr-o data tot hanul. Faţă de atâta lume, de atâtea echipaje, de asemenea alaiuri, Malicorne îşi freca bucuros mâinile, gândindu-se că, de-ar mai fi zăbovit o zi, n-ar mai fi găsit un pat unde să se poată odihni după explorările sale.

După ce toţi aceşti străini fură cazaţi, hangiul intră în odăiţa lui şi, cu bunăvoinţa sa obişnuita, i se adresă:

— Scumpul meu domn, dumneavoastră vă rămâne apartamentul cel mare dintr-al doilea corp de clădire: ştiţi asta?

— Fără îndoială, ştiu.

— E un adevărat plocon pe care vi-l fac.

— Mulţumesc!

— Astfel că, atunci când are să vă vină prietenul...

— Ei bine?

— Ei bine, va fi mulţumit de mine, iar dacă nu, înseamnă că e un om prea pretenţios.

— Iartă-mă, îmi îngădui să-ţi spun câteva cuvinte în legătură cu prietenul meu?

— Spuneţi, pentru Dumnezeu! Sunteţi doar stăpânul.

— Trebuia să vină, după cum ştii.

— Şi după cum va şi veni.

— Dar s-ar putea să-şi fi schimbat planul.

— Asta nu.

— Eşti sigur?

— Sunt sigur.

— Oricum, dacă vei avea cumva vreo îndoială...

— Ei?

— Eu îţi spun: nu răspund că are să vină.

— Dar v-a spus totuşi că...

— Fireşte, mi-a spus; dar dumneata ştii: omul propune şi Dumnezeu dispune, *verba volant, scrtpta marient*.

— Adică?

— Adică vorbele zboară, scrisul rămâne: şi cum el nu mi-a scris nimic, ci s-a mulţumit numai să-mi spună din gură, îţi dau dezlegare, fără să te îndemn numaidecât la asta... ah, înţelegi, îmi vine foarte greu să-ţi explic...

— Pentru ce anume îmi dai dezlegare?

— Doamne, să închiriezi apartamentul lui, dacă ţi se iveşte un preţ bun.

— Eu?

— Da, dumneata.

— Niciodată, domnule, niciodată nu voi face una ca asta. Dacă dumneavoastră nu v-a scris...

— Nu.

— Mi-a scrie mie.

— Ah!

— Da.

— Şi în ce fel? Să vedem daca scrisoarea se potriveşte cu vorbele lui.

— Iată cam ce mi-a sens:

"Domnule proprietar al hotelului "Frumosul Păun",

Cred că ai fost înştiinţat despre întâlnirea pe care şi-au dat-o la hotelul dumitale câteva personaje de vază; eu fac parte din societatea care se reuneşte la Fontainebleau. Opreşte deci o cămăruţă pentru un prieten care va veni înaintea mea sau după mine..."

Dumneavoastră sunteţi acest prieten, nu-i aşa? întrebă hangiul de la "Frumosul Păun", întrerupându-se o clipă.

Malicorne se înclină cu modestie. Hangiul reluă:

— Şi un apartament mare pentru mine. Apartamentul cel mare mă priveşte pe mine; doresc însă ca preţul cămăruţei să fie cât mai mic, ea fiind destinată unui om mai sărman.

— Dumneavoastră sunteţi acela, nu-i aşa? întrebăhangiul.

— Da, eu — zise Malicorne.

— Atunci suntem înţeleşi: prietenul dumneavoastră va plăti pentru apartamentul cel mare, iar dumneavoastră pentru cămăruţă.

"Să fiu ars de viu — îşi zise Malicorne în sinea lui — dacă pricep ceva din toate astea." Apoi, cu glas tare:

— Şi, spune-mi, ai fost mulţumit de nume?

— De ce nume?

— De numele care încheia scrisoarea. Prezenta destulă încredere?

— Dar tocmai asta vreau să vă întreb şi eu — zise hangiul.

— Cum, scrisoarea nu era semnată?

— Nu — făcu hangiul, căscându-şi ochii năpădiţi de mister şi curiozitate.

— Atunci — răspunse Malicorne, imitând gestul şi făcând pe misteriosul — dacă nu şi-a dat numele...

— Ei bine?

— Trebuie să înţelegi că are motivele lui ca să n-o facă.

— Fără îndoială.

— Şi că nu voi fi tocmai eu, prietenul lui, omul lui de încredere, acela care să-i dau în vileag numele.

— Aşa e, domnule — răspunse hangiul — de aceea nici nu stăruiesc.

— Preţuiesc această bunătate. În ceea ce mă priveşte, după cum a spus prietenul meu, odăiţa intrând în sarcina mea, să ne înţelegem asupra preţului.

— Domnule, suntem înţeleşi.

— Ştiu, dar socoteala bună face prieteni buni. Să ne socotim deci.

— Nu e nici o grabă.

— Să ne socotim totuşi. Cameră, mâncare pentru mine, loc la grajd şi hrană pentru cal: cât pe zi?

— Patru livre, domnule.

— Asta înseamnă douăsprezece livre pentru cele trei zile care au trecut?

— Da, domnule, douăsprezece livre.

— Poftim douăsprezece livre ce ţi se cuvin.

— Ei, domnule, dar de ce să-mi plătiţi numaidecât?

— Pentru că — zise Malicorne coborând vocea şi făcând pe misteriosul, deoarece vedea că misterul prinde bine — pentru că, dacă va fi nevoie să plec pe neaşteptate, ceea ce s-ar putea

întâmpla dintr-un moment într-altul, e mai cinstit ca socoteala să fie făcută.

— Domnule, aveţi dreptate.

— Deci, pot sta liniştit în camera mea?

— Ca la dumneavoastră acasă.

— Atunci, cu bine. La revedere!

Hangiul se retrase. Rămas singur, Malicorne stătu şi se gândi în felul următor: "Numai domnul de Guiche sau Manicamp au putut să-i scrie hangiului meu; domnul de Guiche, fiindcă vrea să aibă o locuinţă în afara curţii, pentru cazul că va izbândi sau nu va izbândi; Manicamp, fiindcă va fi fost însărcinat de domnul de Guiche în această misiune. Iată ce trebuie să-şi fi spus domnul de Guiche sau Manicamp: apartamentul cel mare, pentru a primi în el, în chip cât mai plăcut, vreo doamnă acoperită în văluri grele, ca să nu fie recunoscută şi pentru ca pomenita doamnă să poată ieşi pe a doua uşă, din dos, ce dă în strada aproape pustie şi care duce spre pădure. Cămăruţa, pentru a-l adăposti până una alta fie pe Manicamp, confidentul domnului de Guiche şi paznic grijuliu al intrării, fie pe domnul de Guiche însuşi, jucând în acelaşi timp, pentru mai multă siguranţă şi rolul stăpânului şi pe acela al confidentului. Dar acea reuniune care trebuie să aibă loc şi care are cu adevărat loc la han? Sunt, fără îndoială, oameni ce urmează să fie prezentaţi regelui. Dar acest om sărman, pentru care a fost oprită cămăruţa? Un vicleşug, desigur, pentru a-l acoperi mai bine pe de Guiche sau pe Manicamp. Dacă e aşa şi aşa se pare că este, atunci răul e numai pe jumătate rău: iar de la Manicamp la Malicorne nu mai e vorba decât de pungă". După ce se gândi astfel, Malicorne se culcă şi dormi fără nici o grijă, lăsând pe cei şapte străini să ocupe şi să străbată în toate sensurile cele şapte apartamente ale hanului "Frumosul Păun".

De câte ori se lăsa păgubaş de a mai da târcoale pe la curte, de câte ori se întorcea istovit de alergături şi iscodiri, sătul de a mai scrie bilete pe care nu avea niciodată prilejul să le trimită la adresa lor, atunci se închidea în prealiniştita lui odăiţă şi, cu coatele rezemate pe balconul împodobit cu călţunaşi şi garofiţe, trăgea cu ochiul la călătorii aceia ciudaţi, pentru care se părea că Fontainebleau nu strălucea nici prin iluminaţii, nici prin petreceri, nici prin serbări. Asta ţinu până în ziua a şaptea, zi pe care noi am descris-o în amănunţime, împreună cu noaptea sa, în capitolele precedente.

În noaptea aceea, Malicorne stătea la fereastra, sorbind aerul curat, când, pe la ceasurile unu dinspre ziuă, apăru Manicamp, călare, cu nasul în vânt, cu o înfăţişare îngrijorată şi foarte plictisită. "Bun — îşi zise Malicorne recunoscându-l de la prima privire — iată omul meu, care vine să-şi ia în primire apartamentul, adică odăiţa în care stau eu." Şi îl strigă pe Manicamp. Manicamp ridică faţa şi-l recunoscu, la rându-i, pe Mahcorne.

— Ei drace! strigă el descreţindu-şi fruntea. Fii bine găsit, Malicorne! Mă învârtesc prin Fontainebleau căutând trei lucruri de care nu pot să dau nicăieri: pe de Guiche, o cameră şi un grajd.

— În privinţa domnului de Guiche nu pot să-ţi dau nici o veste, nici bună, nici rea, fiindcă nu l-am văzut de loc; cât despre cameră şi grajd, asta-i cu totul altceva.

— Ah!

— Da; au fost reţinute chiar aici.

— Reţinute? Şi de cine?

— De dumneata, mi se pare.

— De mine?

— N-ai reţinut o locuinţă aici?

— Nici pomeneală de aşa ceva!

În acea clipă, hangiul apăru în prag.

— Ai o cameră? îl întrebă Manicamp.

— Aţi reţinut-o, domnule?

— Nu.

— Atunci n-am.

— Dacă-i aşa, află că am reţinut o cameră.

— O cameră sau un apartament.

— Ce vrei dumneata.

— Prin scrisoare? întrebă hangiul.

Malicorne îi făcu un semn din cap lui Manicamp să spună că da.

— Ei, fireşte, prin scrisoare — zise Manicamp. N-ai primit o scrisoare de la mine?

— Trimisă în ce zi? întrebă hangiul, căruia şovăielile lui Manicamp îi cam dădeau de bănuit.

Manicamp îşi frecă urechea şi se uită spre fereastra iui Malicorne; dar Malicorne plecase de la fereastră şi cobora scara spre a veni în ajutorul prietenului său.

Chiar în acel moment, un călător înfăşurat într-o pelerină spaniolă apăru în poarta hanului, astfel că putu să audă bine cele ce se vorbeau acolo.

— Vă întreb în ce zi mi-aţi trimis scrisoarea aceea pentru a reţine un apartament la mine? întrebă a doua oară hangiul, stăruind.

— Miercurea trecută — zise cu o voce blândă şi prietenoasă misteriosul străin, care atinse cu mâna umărul hangiului.

Manicamp se dădu un pas înapoi, iar Malicorne, care păşea pragul, îşi frecă la rândul lui o ureche. Hangiul îl salută pe noul venit ca pe omul în care recunoştea pe adevăratul său oaspe.

— Domnule — îi spuse el cu multă cuviinţă — apartamentul dumneavoastră vă aşteaptă, întocmai ca şi grajdul. Numai că... Şi privi de jur împrejur. Caii dumneavoastră? întrebă apoi.

— Caii mei vor sosi sau nu vor sosi. Dar ce-ţi pasă, de vreme ce ţi se plăteşte pentru ceea ce s-a reţinut?

Hangiul făcu o plecăciune şi mai adâncă.

— Mi-ai păstrat — continuă călătorul necunoscut — cămăruţa pe care ţi-am cerut-o?

— Hait! făcu Malicorne, căutând să se ascundă într-un colţ.

— Domnule, prietenul dumneavoastră stă în ea de opt zile — răspunse hangiul arătând spre Malicorne, care încerca să se facă tot mai mititel în colţul său.

Călătorul, desfăcându-şi pelerina până în dreptul nasului, îi aruncă o privire scurtă lui Malicorne.

— Domnul nu e prieten cu mine — zise el.

Hangiul sări în sus.

— Nu-l cunosc pe domnul — adăugă călătorul.

— Cum! strigă hangiul, adresându-se lui Malicorne. Cum, nu sunteţi prietenul domnului?

— Ce-ţi pasă, de vreme ce ţi se plăteşte? zise Malicorne, parodiindu-l cu mult sânge rece pe străin.

— Îmi pasă aşa de mult — răspunse hangiul, care începea să-şi dea seama că era vorba de o substituire de persoană — încât te rog, domnule, să liberezi numaidecât camerele reţinute înaintea dumitale de altcineva.

— Dar, mă rog — stărui Malicorne — domnul n-are nevoie chiar acum de o cameră la primul şi de un apartament la al doilea... Dacă domnul ia camera, voi lua eu apartamentul; dacă domnul alege apartamentul, atunci eu voi păstra camera.

— Îmi pare rău, domnule — răspunse călătorul cu vocea lui blândă — dar îmi trebuiesc de îndată şi apartamentul şi camera.

— Şi pentru ce, mă rog? întreă Malicorne.

— Apartamentul pentru mine.

— Fie. Şi camera?

— Priviţi — răspunse călătorul arătând cu mâna spre un fel de cortegiu care se apropia.

Malicorne îşi întoarse privirea în direcţia arătată de străin şi văzu o targă pe care se afla acel franciscan despre a cărui instalare în camera sa îi vorbise lui Montalais, punând câteva înfloriturі de la el şi pe care încercase în zadar să-l aducă la simţăminte mai bune.

Rezultatul sosirii călătorului necunoscut şi a franciscanului bolnav fu izgonirea lui Malicorne, care se pomeni dat afară pe uşă de către hangiul de la "Frumosul Păun" şi de cei patru ţărani care purtau targa călugărului. Cititorul cunoaşte îndeajuns urmările acestei izgoniri, precum şi convorbirea lui Manicamp cu Montalais, pe care Manicamp, mai îndemânatic decât Malicorne, o găsise înaintea lui, cerându-i să-i dea veşti despre de Guiche; de asemeni şi convorbirea care a urmat, dintre Montalais şi Malicorne; în fine şi felul cum contele de Saint-Aignan le-a găsit câte un culcuş, atât lui Manicamp, cât şi lui Malicorne. Ne rămâne să le arătăm cititorilor cine erau călătorul cu pelerină, adevăratul chiriaş al apartamentului şi al cămăruţei pe care o ocupase Malicorne şi franciscanul acela, tot atât de misterios, a cărui sosire, combinată cu aceea a călătorului cu pelerină, avusese darul de a încurca planurile celor doi prieteni.

Capitolul LVI

Un iezuit în anul al unsprezecelea

Şi mai întâi, pentru a nu-l face pe cititor să aştepte, ne vom grăbi să răspundem la prima întrebare.

Călătorul cu pelerina trasă peste faţă era Aramis. Acesta, după ce se despărţise de Fouquet şi scosese dintr-o ladă

deschisă de lacheul său un costum de călăreţ, ieşise din castel şi venise la hanul "Frumosul Păun", unde, cu şapte zile mai înainte, reţinuse, prin scrisoare, aşa cum arătase hangiul, o cameră şi un apartament.

Îndată după izgonirea lui Malicorne şi Manicamp, Aramis se apropie de franciscan şi-l întrebă ce alege, apartamentul sau camera. Franciscanul întrebă unde se află unul şi unde cealaltă. I se răspunse că apartamentul era în al doilea şi camera în primul corp de clădiri.

— Atunci camera — zise el.

Aramis nu mai adaugă nimic şi, cu o deplină supunere, îi spuse hangiului:

— Camera.

Şi, salutând cu tot respectul, se retrase în apartament. Franciscanul fu dus numaidecât în cameră.

Acum, nu vi se pare surprinzător acest respect al unui prelat faţă de un simplu călugăr şi încă un călugăr dintr-un ordin cerşetoresc, căruia i se dădea, fără ca el să fi cerut-o mai dinainte, o cameră la care râvneau atâţia călători? Cum se poate explica apoi sosirea neaşteptată a lui Aramis la hanul "Frumosul Păun", el care, după ce intrase cu domnul Fouquet la castel, putea să fie găzduit acolo împreună cu ministrul?

Franciscanul îndură urcuşul pe scară fără să scoată un icnet, cu toate că se vedea bine cât de mare îi era suferinţa şi că la fiecare lovire a tărgii de perete sau de marginea scării simţea în tot trupul o zdruncinătură puternică. În sfârşit, când ajunse în odaia lui, le spuse purtătorilor:

— Ajutaţi-mă să trec în jilţul acela.

Aceştia lăsară targa pe podea şi, ridicându-l pe bolnav cu cea mai mare grijă de care erau în stare, îl mutară în fotoliul pe care-l arătase el şi care se afla la capătul patului.

— Acum — adăugă bolnavul cu o voce şi cu gesturi cât se poate de blajine — chemaţi-l aici pe hangiu.

Oamenii se supuseră. Peste cinci minute, hangiul de la "Frumosul Păun" apăru în pragul uşii.

— Prietene — îi spuse franciscanul — da-le drumul, te rog, acestor oameni cumsecade; sunt vasali ai vicontelui de Melun. M-au găsit leşinat pe drum, din pricina căldurii, şi, fără să se gândească dacă osteneala le va fi sau nu răsplătită, au vrut să mă ducă acasă la ei. Dar eu ştiu cât îi costă pe cei săraci

găzduirea pe care o dau unui bolnav şi am preferat să fiu adus la han, unde, de altfel, eram aşteptat.

Hangiul îl privi pe franciscan cu nedumerire. Călugărul făcu semnul crucii pe piept, cu vârful degetelor şi într-un anumit fel. Hangiul răspunse făcând acelaşi semn pe umărul stâng.

— Da, e adevărat — zise el — eraţi aşteptat, părinte; însă nădăjduiam că veţi veni la noi într-o stare mai bună.

Şi, întrucât ţăranii se uitau cu uimire la acest hangiu atât de mândru, devenit dintr-o dată respectuos în faţa unui biet călugăr, franciscanul scoase din buzunarul adânc al sutanei sale vreo două-trei monede de aur, pe care le arătă celorlalţi.

— Iată, prieteni — zise el — cu ce va fi plătită îngrijirea ce mi se va da. Aşa că fiţi liniştiţi şi nu vă temeţi să mă lăsaţi aici. Metocul meu, pentru care bat drumurile, nu vrea să cerşesc nimic. Dar cum bunăvoinţa pe care mi-aţi arătat-o merită o răsplată, luaţi aceşti doi ludovici şi duceţi-vă în pace.

Ţăranii se codeau să primească; hangiul luă cei doi ludovici din mâna călugărului şi-i puse în palma unuia dintre ţărani. Cei patru purtători se retraseră, căscând ochii mai mari ca niciodată.

După ce uşa se închise şi în timp ce hangiul stătea în picioare, foarte respectuos, cu spatele lipit de ea, franciscanul se reculese o clipă. Apoi îşi trecu peste fruntea îngălbenită o mână slăbită de febră şi, cu degetele ţepene, îşi netezi, tremurând, firele cărunte ale bărbii. Ochii lui mari, adânciţi în fundul capului din pricina bolii şi a oboselii, păreau că urmăresc în gol un gând, fix şi dureros.

— Ce doctori aveţi la Fontainebleau? întrebă el în cele din urmă.

— Avem trei, părinte.

— Cum se numesc?

— Luiniguet, mai întâi.

— Şi apoi?

— Apoi un frate carmelit, pe nume fratele Hubert.

— Şi celălalt?

— Celălalt e un mirean, anume Grisart.

— A, Grisart! murmură călugărul. Cheamă-l iute pe domnul Grisart.

Hangiul făcu o mişcare de supuşenie grăbită.

— Şi încă ceva: ce preoţi aveţi pe aici?

— Ce preoţi?

— Da, din ce ordine?

— Sunt iezuiţi, augustini si cordelieri. Dar, părinte, iezuiţii sunt cei mai aproape; voi chema un duhovnic iezuit, nu-i aşa?

— Da, du-te.

Hangiul ieşi.

S-a ghicit, de bună seamă, că la semnul crucii schimbat între ei, hangiul şi bolnavul se recunoscuseră ca doi adepţi ai temutei Companii a lui Isus.

Rămas singur, franciscanul scoase din buzunar un maldăr de hârtii, aruncându-şi ochii cu o atenţie sporită asupra unora dintre ele. Dar boala de care suferea îi înfrânse tăria: ochii i se dădură peste cap, fruntea îi fu năpădită de o sudoare rece şi el căzu aproape leşinat, întins pe spate, cu braţele atârnându-i de o parte şi de alta a jilţului. Stătea aşa de mai bine de cinci minute, fără să mai facă vreo mişcare, când hangiul se întoarse şi intră în odaie, împreună cu doctorul, căruia abia îi lăsase răgaz să se îmbrace. Zgomotul sosirii lor, năvala de aer rece stârnită de deschiderea uşii îl treziră pe bolnav din amorţeală. Strânse la repezeală hârtiile împrăştiate şi, cu mâna-i lungă şi descărnată, le ascunse sub perna fotoliului. Hangiul ieşi, lăsându-i împreună pe bolnav şi pe doctor.

— Haide — rosti franciscanul către doctor — haide, domnule Grisart, apropie-te, căci nu e vreme de pierdut; pipăie, pune urechea, judecă şi dă sentinţa.

— Gazda noastră — răspunse doctorul — îmi spusese că voi avea cinstea de a îngriji un adept al Companiei lui Isus.

— Un adept, da — glăsui franciscanul. Spune-mi deci adevărul; mă simt foarte rău; mi se pare că voi muri.

Doctorul apucă mâna călugărului şi-i pipăi pulsul.

— Oh, oh — făcu el — febră primejdioasă!

— Ce înţelegi prin febră primejdioasă? întrebă bolnavul cu o privire poruncitoare.

— Unui adept din primul sau din al doilea an — răspunse doctorul, iscodindu-l pe călugăr din ochi — i-aş spune o boală ce se poate lecui.

— Dar mic? întrebă franciscanul.

Doctorul şovăi.

— Uită-te la părul meu alb şi la fruntea încreţită de gânduri — vorbi călugărul — uită-te la zbârciturile prin care îmi număr

încercările; sunt un iezuit în al unsprezecelea an, domnule Grisart.

Doctorul tresări. Într-adevăr, un iezuit în al unsprezecelea an era unul din acei oameni iniţiaţi în toate tainele ordinului, unul din acei oameni pentru care ştiinţa nu mai are secrete, societatea nu mai are stavile, supunerea temporală nu mai e legată de nimic.

— Atunci — zise Grisart, salutându-l cu respect — mă găsesc în faţa unui maestru?

— Da şi ca atare fă ceea ce trebuie.

— Adică vreţi să ştiţi...?

— Starea mea adevărată.

— Ei bine — spuse medicul — e o febră a creierului, altfel spus, o meningită acută, ajunsă la cel mai înalt grad de intensitate.

— Prin urmare, nu mai sunt speranţe, nu-i aşa? întrebă franciscanul pe un ton ferm.

— Nu spun asta — răspunse doctorul. Totuşi, dată fiind moleşeala creierului, respiraţia scurtă, pulsul mărit, tăria febrei cumplite care vă mistuie...

— Şi care m-a trântit la pământ de trei ori, de azi-dimineaţă — adăugă fratele.

— De aceea îi şi spun cumplită. Dar cum de n-aţi rămas undeva, pe drum?

— Eram aşteptat aici, trebuia să vin cu orice preţ.

— Chiar cu preţul vieţii?

— Chiar şi atunci.

— Ei bine, date fiind toate aceste simptome, trebuie să vă spun că situaţia e aproape deznădăjduită.

Franciscanul zâmbi într-un chip ciudat.

— Ceea ce-mi spui dumneata poate fi de ajuns pentru un adept, chiar din al unsprezecelea an, dar pentru mine e prea puţin, meştere Grisart şi eu am dreptul să cer mai mult. Haide, să-i spunem adevărului pe nume, să nu ne mai ascundem, să vorbim ca şi cum ne-am adresa lui Dumnezeu. De altminteri, am şi trimis după un duhovnic.

— Oh, eu mai nădăjduiesc totuşi — bâigui doctorul.

— Răspunde! zise bolnavul, arătând cu un gest plin de demnitate un inel de aur a cărei montură fusese până atunci întoarsă înăuntru şi pe care era gravat semnul distinctiv al ordinului iezuiţilor.

Grisart scoase o exclamaţie.

— Generalul! strigă el.

— Tăcere! făcu franciscanul. Pricepi, deci, că trebuie să spunem adevărul.

— Seniore, seniore, chemaţi duhovnicul — murmură Grisart — căci în două ceasuri, la prima înrăutăţire, veţi cădea în delir şi veţi intra în criză.

— Tot e bine — spuse bolnavul, ale cărui sprâncene se încruntară o clipă. Mai am, aşadar, două ceasuri?

— Da, mai ales dacă luaţi băutura pe care am să v-o trimit eu.

— Ea îmi va mai da două ceasuri?

— Două ceasuri.

— O voi lua, de-ar fi chiar şi otravă, căci aceste două ceasuri îmi sunt necesare nu numai mie, dar şi gloriei ordinului.

— Oh, ce pierdere! murmură doctorul. Ce nenorocire pentru noi!

— E pierderea unui om, atâta tot — răspunse franciscanul — şi Dumnezeu va avea grijă ca sărmanul călugăr care vă părăseşte să găsească un vrednic înlocuitor. Adio, domnule Grisart; e o îngăduinţă a lui Dumnezeu că te-am întâlnit. Un doctor care n-ar fi fost adeptul sfintei noastre congregaţii nu m-ar fi făcut să cunosc adevărata mea stare ori, crezând că voi mai avea multe zile de trăit, n-aş mai fi putut să iau măsurile de trebuinţă. Dumneata eşti om învăţat, domnule Grisart, asta ne face cinste la toţi: mi-ar fi părut rău să văd un nepriceput în meseria lui, chiar de-ar fi fost de-al nostru. Adio, meştere Grisart, adio şi trimite-mi repede leacul dumitale!

— Binecuvântaţi-mă cel puţin, monseniore!

— Cu duhul, da... du-te... cu spiritul, îţi spun... *Animo*, meştere Grisart... *viribus impossiblle.*

Şi se prăbuşi iarăşi în jilţul său, aproape leşinat din nou. Meşterul Grisart şovăi între a-i da un ajutor imediat sau a alerga să-i pregătească leacul făgăduit. De bună seamă că se hotărî în favoarea leacului, deoarece ieşi ca vârtejul din cameră şi dispăru în josul scării.

Capitolul LVII

Secretul de stat

La câteva momente după plecarea doctorului Grisart sosi duhovnicul. Abia trecu pragul uşii, că franciscanul îl măsură de sus până jos cu privirea lui adâncă. Apoi, clătinându-şi capul palid, murmură:

— Iată un spirit nevolnic şi sper că Dumnezeu mă va ierta că mor fără ajutorul acestui suflet schilod.

Duhovnicul, la rândul său, se uita cu uimire, aproape cu spaima la muribund. Nu mai văzuse ochi atât de aprinşi în clipa când să se închidă, privire atât de cumplită în momentul când să se stingă.

Franciscanul făcu un semn scurt şi poruncitor cu mâna.

— Aşază-te aici, părinte — spuse el — şi ascultă-mă.

Duhovnicul iezuit, bun preot de altfel, dar simplu şi prea puţin iniţiat, care, dintre toate misterele ordinului, nu cunoscuse decât iniţierea, se plecă în faţa superiorităţii muribundului.

— Sunt în acest han mai multe persoane — continua franciscanul.

— Dar — întrebă iezuitul — credeam că am venit pentru o spovedanie. Asta vă e spovedania?

— De ce-mi pui această întrebare?

— Pentru a şti dacă trebuie să păstrez taina cuvintelor ce-mi veţi spune.

— Cuvintele mele sunt litere de spovedanie; le încredinţez datoriei dumitale de duhovnic.

— Foarte bine — zise preotul, aşezându-se în jilţul din care se ridicase cu multă caznă franciscanul, pentru a se duce să se întindă în pat.

Franciscanul continuă.

— Sunt, îţi spuneam, mai multe persoane în acest han.

— Am auzit asta.

— Aceste persoane trebuie să fie în număr de opt.

Iezuitul făcu un semn pe care celălalt îl înţelese.

— Prima căreia vreau să-i vorbesc — zise muribundul — este un german din Viena şi se numeşte baronul de Wostpur. Îmi vei face plăcerea de a te duce să-l cauţi şi să-i spui că acela pe care-l aşteaptă a sosit.

Duhovnicul îşi privi uimit penitentul: spovedania aceasta i se părea cu totul neobişnuită.

— Supune-te! spuse franciscanul cu tonul poruncitor al unui comandant.

Bunul iezuit, foarte supus, se ridică şi ieşi din cameră. După ieşirea lui, franciscanul reluă hârtiile pe care un acces al bolii îl silise să le pună deoparte prima dată.

— Baronul de Wostpur. Da! zise el. Ambiţios, prost, îngust.

Îndoi hârtiile şi le vârî din nou sub pernă. Nişte paşi repezi se auziră la capătul coridorului. Duhovnicul intră, urmat de baronul de Wostpur, care mergea cu capul înălţat ca şi cum ar fi vrut să spargă tavanul cu penajul lui. Şi, văzându-l pe franciscanul acesta cu privirea întunecată, precum şi simplitatea odăii lui, neamţul întrebă:

— Cine mă cheamă?

— Eu! rosti franciscanul. Apoi, întorcându-se către duhovnic, îi spuse: Părinte, lasă-ne o clipă singuri; când domnul va ieşi, vei reintra dumneata.

Iezuitul ieşi şi, fără îndoială, se folosi de această alungare momentană din camera muribundului său pentru a-i cere hangiului câteva lămuriri în legătură cu acest ciudat penitent, care îşi tratează duhovnicul aşa cum e tratat un valet de cameră.

Baronul se apropie de pat şi vru să spună ceva, dar franciscanul, ridicând mâna, îi impuse tăcere.

— Clipele sunt preţioase — spuse acesta din urmă cu grabă. Aţi venit aici pentru concurs, nu-i aşa?

— Da, părinte.

— Speraţi să fiţi ales general al iezuiţilor?

— Sper, da.

— Ştiţi în ce condiţiuni se poate ajunge la acest înalt grad, care face dintr-un om un stăpân al regilor şi un egal al papilor?

— Cine eşti dumneata — întreba baronul — ca să mă supui acestui interogatoriu?

— Sunt cel pe care-l aşteptaţi.

— Alegătorul general?

— Sunt alesul.

— Sunteţi...?

Franciscanul nu-i dădu timp să termine: întinse mâna-i slăbită spre el — la un deget sclipea inelul generalatului.

Baronul se trase înapoi uluit; apoi, numaidecât, înclinându-se cu profund respect, strigă:

— Cum! Dumneavoastră aici, monseniore? În camera asta sărăcăcioasă, în patul acesta mizer, căutând şi alegând pe viitorul general, adică pe urmaşul vostru?

— Nu te nelinişti din pricina asta, domnule. Ci mai bine gândeşte-te să îndeplineşti condiţia principală, care este aceea de a furniza ordinului un secret de-o asemenea importanţă, încât una dintre cele mai mari curţi ale Europei să fie înfeudată pentru totdeauna ordinului, prin mijlocirea dumitale. Ei bine, ai acest secret, aşa cum ai făgăduit că-l vei avea, atunci când ai adresat marelui consiliu cererea dumitale?

— Monseniore...

— Dar, să procedăm în bună rânduială... Dumneata eşti baronul de Wostpur?

— Da, monseniore.

— Această scrisoare este a dumitale?

Generalul iezuiţilor trase o hârtie din grămadă şi o puse sub ochii baronului. Acesta îşi aruncă ochii asupra ei şi, cu uu semn afirmativ, răspunse:

— Da, monseniore, scrisoarea e a mea.

— Şi poţi să-mi arăţi răspunsul trimis de secretarul marelui consiliu?

— Iată-l, monseniore.

Baronul întinse franciscanului o scrisoare având această simplă adresă:

"Excelenţei sale baronului de Wostpur."

Şi cuprinzând această singură frază:

"De la 15 la 22 mai, Fontainebleau, hanul "Frumosul Păun".

A.M.D.G."

— Bun! făcu franciscanul. Iată-ne faţă în faţă. Vorbeşte!

— Am un corp de trupe format din cincizeci de mii de oameni; toţi ofiţerii sunt câştigaţi. Mi-am instalat tabăra pe Dunăre. Pot să-l răstorn în patru zile pe împărat, care se opune, după cum ştiţi, progresului ordinului nostru şi să-l înlocuiesc

prin acela dintre principii familiei sale pe care-l va desemna ordinul.

Franciscanul ascultă fără să dea semne că mai trăieşte.

— Asta-i tot? întrebă el.

— Planul meu prevede şi o revoluţie europeană — zise baronul.

— Prea bine, domnule de Wostpur, ai sa primeşti răspunsul. Întoarce-te în apartamentul dumitale, iar peste un sfert de ceas să fii plecat din Fontainebleau.

Baronul ieşi retrăgându-se de-a-ndaratelea şi cu atâtea plecăciuni, de parcă s-ar fi aflat în faţa împăratului pe care voia să-l trădeze.

— Asta nu e un secret, e un complot — murmură franciscanul... De altminteri — adăugă el după o clipă de gândire — viitorul Europei nu se mai află astăzi în mâinile casei de Austria. Şi, cu un creion roşu pe care-l ţinea între degete, tăie de pe listă numele baronului de Wostpur. Să trecem la cardinal acum — zise el. Din partea Spaniei trebuie să avem ceva mai acătării. Ridicându-şi ochii, îl zări pe duhovnicul care aştepta ordinele sale, supus ca un şcolar cuminte. Ah, ah! făcu el, observând această supuşenie. I-ai vorbit hangiului?

— Da, monseniore, si doctorului.

— Lui Grisart?

— Da.

— S-a întors?

— Aşteaptă aici, cu băutura făgăduită.

— Prea bine; dacă va fi nevoie, îl voi chema. Acum înţelegi toată însemnătatea spovedaniei mele, nu-i aşa?

— Da, monseniore.

— Atunci du-te şi adu-l pe cardinalul spaniol Herrebia. Grăbeşte-te. De data asta însă, întrucât ştii despre ce e vorba, vei rămâne lângă mine, căci simt că mă lasă puterile.

— Să-l chem pe doctor?

— Nu încă, nu încă... Deocamdată, cardinalul spaniol... Du-te!

După cinci minute, cardinalul intra, palid şi neliniştit, în camera cea mică.

— Am auzit, monseniore că... — bolborosi cardinalul.

— La fapt — spuse franciscanul cu voce stinsă. Şi-i arătă cardinalului o scrisoare trimisă de acesta marelui consiliu. E scrisul dumitale? întrebă el.

— Da; însă...

— Şi convocarea dumitale?

Cardinalul şovăia să răspundă. Purpura lui se răzvrătea împotriva sutanei sărăcăcioase a franciscanului. Muribundul întinse mâna şi arătă inelul. Inelul îşi făcu efectul, mai mare încă pe măsură ce personajul asupra căruia franciscanul îşi impunea puterea sa era mai suspus.

— Secretul, secretul, repede! vorbi bolnavul, sprijinindu-se de duhovnicul sau.

— *Coram isti*? întrebă la rândul lui cardinalul neliniştit.

— Vorbeşte în spaniolă — zise franciscanul, pregătindu-se să asculte cu cea mai deplină atenţie.

— Ştiţi, monseniore — zise cardinalul, continuând convorbirea în castiliană — că una din condiţiile căsătoriei Infantei cu regele Franţei este renunţarea absolută, din partea Infantei, cât şi din partea regelui Ludovic, la orice favoare în ce priveşte coroana Spaniei!

Franciscanul făcu un semn afirmativ.

— Din asta rezultă — urmă cardinalul — că pacea şi înţelegerea între cele două regate depind de respectarea acestei clauze a contractului.

Acelaşi semn al franciscanului.

— Nu numai Franţa şi Spania — adăugă cardinalul — ci şi întreaga Europă ar fi zguduită de încălcarea uneia dintre părţi.

Alt semn din cap al bolnavului.

— Înseamnă deci — spuse mai departe vorbitorul — că acela care ar putea să prevadă evenimentele şi să dea ca sigur ceea ce apare totdeauna învăluit într-un nor în mintea omului, adică ideea binelui sau a răului ce va să vie de aici încolo, ar feri lumea de o mare nenorocire şi ar întoarce spre folosul ordinului evenimentul bănuit în însuşi creierul aceluia ce-l pregăteşte.

— *Pronto! Pronto!* murmură franciscanul, care păli şi se rezemă de preot.

Cardinalul se apropie de urechea muribundului.

— Ei bine, monseniore — zise el — ştiu că regele Franţei a hotărât ca, la cel dintâi pretext, o moarte de pildă, fie aceea a regelui Spaniei, fie aceea a unui frate al Infantei, Franţa să ridice pretenţii şi să ceară, cu arma în mână, moştenirea şi eu deţin planul politic întocmit de Ludovic al XIV-lea pentru această împrejurare.

— Unde-i acest plan? întrebă franciscanul.

— Iată-l — răspunse cardinalul.

— De a cui mână e scris?

— De a mea.

— Nu mai ai nimic de spus?

— Cred că am spus destul, monseniore — răspunse cardinalul.

— Ai dreptate, ai adus un mare serviciu ordinului. Dar cum ai căpătat amănuntele cu ajutorul cărora ai alcătuit acest plan?

— Am în solda mea slugile regelui Franţei şi primesc de la ele toate hârtiile care nu au fost aruncate în foc.

— Bună metodă — murmură franciscanul silindu-se să zâmbească. Domnule cardinal, vei pleca din acest han în decurs de un sfert de ceas; răspunsul îţi va fi trimis; du-te.

Cardinalul se retrase.

— Cheamă-l pe Grisart şi du-te de-l caută pe veneţianul Marini — spuse bolnavul.

În timp ce duhovnicul îndeplinea ordinul, franciscanul, în loc să şteargă numele cardinalului, aşa cum făcuse cu al baronului, făcu o cruce în dreptul acestui nume. Apoi, istovit de această sforţare, căzu în pat, strigând numele doctorului Grisart. Când îşi reveni în fire, băuse jumătate dintr-o licoare ce i se dăduse într-un pahar şi era sprijinit de doctor, în timp ce veneţianul şi duhovnicul stăteau retraşi lângă uşă.

Veneţianul trecu prin aceleaşi formalităţi ca şi ceilalţi doi concurenţi, şovăi ca şi ei la vederea celor doi străini, apoi, primind şi el încredinţarea că se afla în faţa generalului, dezvălui că papa, înspăimântat de puterea ordinului, urzea un plan de expulzare generală a iezuiţilor şi căuta să intre în legătură cu toate curţile Europei, spre a obţine sprijinul lor. Spuse numele auxiliarilor pontifului, mijloacele sale de acţiune, arătă locul din Arhipelag unde, la un semn al său, doi cardinali adepţi în anul unsprezece şi prin ur-mare şefi superiori, aveau să fie deportaţi, împreună cu alţi treizeci şi doi dintre principalii adepţi din Roma.

Franciscanul îi mulţumi lui signor Marini. Nu era, într-adevăr, un serviciu fără însemnătate pe care-l aducea congregaţiei denunţarea acestui plan pontifical. După care, veneţianul primi ordinul de a pleca într-un sfert de ceas şi ieşi bucuros, ca şi cum ar fi şi căpătat inelul, însemnul

comandamentului congregaţiei. Dar, în timp ce el se depărta, franciscanul murmura în patul său:

— Toţi aceşti oameni sunt iscoade sau zbiri, nici unul nu e general; toţi au descoperit câte un complot, nici unul nu are un secret. Iar Compania lui Isus nu trebuie să stăpânească prin ruină, prin război sau prin forţă, ci prin înrâurirea misterioasă pe care o dă superioritatea morală. Nu, omul nu e găsit şi, culme a nenorocirii, Dumnezeu mă loveşte, căci am să mor. Oh, trebuie oare ca ordinul să se prăbuşească o dată cu mine, din lipsă de conducător? Trebuie oare ca moartea care mă pândeşte să spulbere şi viitorul congregaţiei? Acest viitor pe care încă zece ani din viaţa mea l-ar fi eternizat, căci părea a se deschide luminos şi strălucitor, o dată cu domnia noului rege!

Aceste cuvinte, gândite pe jumătate, rostite pe jumătate, fură ascultate de bunul iezuit cu groază, aşa cum ai asculta verbele unui bolnav ce începe să aiureze, în timp ce Grisart, spirit mai înalt, le sorbea ca pe nişte revelaţii ale unei lumi necunoscute pe care ochii lui o vedeau, dar mâinile nu puteau s-o atingă.

Deodată, franciscanul se ridică pe pernă.

— Să sfârşim — zise el — moartea pune stăpânire pe mine. Oh, adineauri muream liniştit, nădăjduind... Acum cad deznădăjduit, afară doar dacă printre cei ce rămân... Grisart, Grisart, fă-mă să mai trăiesc încă un ceas!

Grisart se apropie de muribund şi-i dădu să înghită câteva picături, nu din băutura ce se afla în pahar, ci dintr-o sticluţă pe care o avea în buzunar.

— Chemaţi-l pe scoţian! strigă franciscanul. Chemaţi-l pe neguţătorul din Bremen! Chemaţi-i! Chemaţi-i! Oh, Isuse! Mor! Isuse! Mă înăbuş!

Duhovnicul alergă să caute ajutoare, ca şi cum s-ar găsi undeva o putere omenească în stare să înlăture degetul morţii ce apăsa pe bolnav; dar în pragul uşii se întâlni cu Aramis care, cu mâna la gură, ca o statuie a lui Harpocrate, zeul tăcerii, îl împinse cu privirea spre fundul odăii. Doctorul şi duhovnicul făcură totuşi o mişcare, după ce se sfătuiră din ochi, pentru a-l îndepărta pe Aramis. Acesta însă, cu două cruci făcute pe pieptul său, fiecare în alt fel, îi ţintui locului pe amândoi.

— Un şef! murmurară amândoi deodată.

Aramis pătrunse încet în camera unde muribundul se lupta cu cele dintâi atingeri ale agoniei. Cât despre franciscan, fie ca

leacul îşi făcuse efectul, fie că această apariţie a lui Aramis îi dădea puteri, se zvârcoli pe pat şi, cu ochii aprinşi, cu gura întredeschisă, cu părul năclăit de sudoare, se ridică într-un cot.

Aramis simţi că aerul din cameră era înăbuşitor: toate ferestrele erau închise, locul ardea în vatră, doua lumânări de ceară galbenă se topeau pe masă în sfeşnicele de aramă şi încălzeau şi mai mult atmosfera cu fumul lor gros. Aramis deschise o fereastră şi, aruncându-i bolnavului o privire plină de înţelegere şi respect, îi spuse:

— Monseniore, vă cer iertare c-am venit fără să fi fost chemat, dar starea voastră mă îngrijorează şi m-am temut să nu muriţi înainte de a mă fi văzut, căci eu sunt abia al şaselea pe lista voastră.

Muribundul tresări şi cercetă lista.

— Dumneata eşti dar acela care pe vremuri se numea Aramis, iar mai apoi d'Herblay? Dumneata eşti episcopul de Vannes?

— Da, monseniore.

— Te cunosc, te-am văzut.

— La ultimul jubileu, am fost împreună la Sfântul Părinte.

— Ah, da, e adevărat, mi-aduc aminte. Şi vrei să fii trecut în rând cu ceilalţi?

— Monseniore, am auzit spunându-se că ordinul are nevoie de un mare secret de stat şi, ştiind că din modestie v-aţi hotărât să renunţaţi la sarcinile voastre şi să le încredinţaţi aceluia care va aduce acest secret, am scris că sunt gata să iau parte la concurs, întrucât deţin un secret pe care-l socot de mare însemnătate.

— Vorbeşte — zise franciscanul — sunt gata să te ascult şi să judec însemnătatea acestui secret.

— Monseniore, un secret ca acela pe care voi avea cinstea de a vi-l încredinţa nu se poate rosti prin cuvinte. Orice idee care s-a desprins odată din văzduhul gândirii şi s-a manifestat într-un chip oarecare nu mai aparţine nici măcar aceluia care a zămislit-o. Cuvântul poate fi surprins de o ureche vrăjmaşă căreia nu-i scapă nimic; nu trebuie, deci, să-l aruncăm la întâmplare, căci atunci secretul nu mai e secret.

— Şi cum socoţi dumneata c-ai putea să împărtăşeşti acest secret? întrebă muribundul.

Aramis le făcu semn, cu o mână, doctorului şi duhovnicului să se îndepărteze, iar cu cealaltă îi întinse franciscanului o hârtie închisă în două plicuri.

— Oare scrisul — întrebă franciscanul — nu e şi mai primejdios încă decât cuvântul? Spune!

— Nu, monseniore — răspunse Aramis — fiindcă veţi găsi în acest plic un scris cu un caracter pe care numai dumneavoastră şi cu mine îl putem înţelege.

Franciscanul se uita la Aramis cu o uimire din ce în ce mai mare.

— Este — continuă acesta — cifrul pe care-l aveaţi în 1655 şi pe care singur secretarul vostru, Juan Jujan, acum răposat, l-ar putea dezlega dacă s-ar mai întoarce pe această lume.

— Aşadar, dumneata cunoşteai acest cifru?

— Eu i l-am dat.

Şi Aramis făcu o plecăciune plină de graţie şi respect, apoi se îndrepta spre uşă, ca şi cum ar fi vrut să plece. Dar un gest al franciscanului, însoţit de un strigăt de chemare, îl opri.

— Isuse! exclamă el. *Ecce homo!* Pe urmă, după ce mai citi o dată hârtia din mână, zise: Vino repede, vino!

Aramis se apropie de franciscan cu aceeaşi înfăţişare potolită şi cu acelaşi aer respectuos. Franciscanul, cu braţul întins, ardea la flacăra lumânării hârtia pe care i-o dăduse Aramis. După aceea, luând mâna lui Aramis şi trăgând-o spre el:

— Cum şi prin cine ai putut să afli un asemenea secret? întrebă el.

— Prin doamna de Chevreuse, prietena intimă, confidenta reginei.

— Şi doamna de Chevreuse?

— E moartă acum.

— Dar altcineva, altcineva mai cunoaşte acest secret?

— Numai un bărbat şi o femeie din popor.

— Cine sunt aceştia?

— Cei care l-au crescut.

— Şi ce s-a întâmplat cu ei?

— Au murit de asemenea… Acest secret arde ca focul.

— Totuşi dumneata ai supravieţuit.

— Nimeni nu ştie că eu îl cunosc.

— De când deţii dumneata acest secret?

— De cincisprezece ani.

— Şi nu l-ai dezvăluit nimănui?

— Voiam să trăiesc, monseniore.

— Şi-l încredinţezi ordinului, fără ambiţie, fără gând ascuns?

— Îl încredinţez ordinului cu o anumită ambiţie şi cu un anumit gând — răspunse Aramis — căci, dacă veţi mai trăi, monseniore, veţi face din mine, acum când mă cunoaşteţi, ceea ce pot, ceea ce trebuie să fiu.

— Şi fiindcă eu mor — strigă franciscanul — fac din tine urmaşul meu... Iată!

Şi, smulgându-şi inelul, îl trecu în degetul lui Aramis. Apoi, întorcându-se către cei doi spectatori ai acestei scene, le spuse:

— Fiţi martori şi întăriţi în orice împrejurare că, bolnav trupeşte, dar sănătos la minte, am dăruit, din proprie voinţă şi în deplină libertate, acest inel, semn al atotputerniciei, monseniorului d'Herblay, episcop de Vannes, pe care-l numesc urmaşul meu şi în faţa căruia, eu, umilul păcătos ce se pregăteşte să se înfăţişeze înaintea lui Dumnezeu, mă închin cel dintâi, ca să dau pildă tuturora.

Şi franciscanul se plecă, într-adevăr, în timp ce doctorul şi iezuitul căzură în genunchi. Aramis, mai palid decât însuşi muribundul, îşi îndrepta privirea rând pe rând la toţi actorii acestei scene. Ambiţia satisfăcută îi năvălea o dată cu sângele spre inimă.

— Să ne grăbim — zise franciscanul. Ceea ce aveam de făcut aici mă zoreşte, nu-mi dă pace! Mi-e teamă că nu voi mai apuca să termin.

— Voi face eu restul — adăugă Aramis.

— Foarte bine — rosti franciscanul. Apoi, adresându-se medicului şi iezuitului, le spuse: Lăsaţi-ne singuri.

Amândoi se supuseră.

— Prin acest inel — vorbi călugărul — eşti omul care trebuie pentru a clătina lumea întreagă; prin acest inel vei răsturna totul; prin acest inel vei clădi din nou: *In hoc signo vinces!* Încuie uşa — îi spuse franciscanul.

Aramis trase zăvorul şi se apropie de bolnav.

— Papa a conspirat împotriva ordinului — zise franciscanul — papa trebuie să moară.

— Va muri — răspunse cu tot calmul Aramis.

— Îi datorăm şapte sute de mii de livre unui neguţător din Bremen, pe nume Bonstett, care a venit aici să ceară garanţia semnăturii mele.

— Va fi plătit — zise Aramis.

— Şase cavaleri de Malta, ale căror nume sunt scrise aici, au descoperit, prin indiscreţia unui adept din anul al unsprezecelea, al treilea mister; va trebui să afli ce-au făcut aceşti oameni cu secretul, să pui mâna pe el şi să-l distrugi.

— Aşa voi face.

— Trei adepţi periculoşi trebuiesc trimişi în Tibet, ca să piară acolo — sunt osândiţi. Aici sunt numele lor.

— Am să execut sentinţa.

— În sfârşit, mai e o doamnă din Anvers, nepoată a lui Ravaillac; ea deţine anumite hârtii care defăimează ordinul. Familia ei primeşte, de cincizeci şi unu de ani, un subsidiu de cincizeci de mii de livre. Subsidiul e greu; ordinul nu e prea bogat... Răscumpără hârtiile pentru o sumă de bani plătită odată pentru totdeauna, sau, în caz de refuz, taie subsidiul... fără risc.

— Voi chibzui — zise Aramis.

— O corabie venind dinspre Lima trebuia să intre săptămâna trecută în portul Lisabona; am răspândit zvonul că e încărcată cu ciocolată; în realitate e plină cu aur. Fiecare lingou e ascuns sub un strat de ciocolată. Această corabie e a ordinului; aduce şaptesprezece milioane de livre, pe care le vei lua în primire: iată scrisorile de împuternicire.

— În ce port să-i spun să vină?

— La Bayonne.

— Dacă vântul nu va fi potrivnic, până în trei săptămâni va fi acolo. Asta e tot?

Franciscanul făcu un semn afirmativ din cap, căci nu mai putea să vorbească: sângele îi năvălea în gât şi la tâmple, îi ţâşnea pe gură, prin nări, prin ochi. Nenorocitul nu mai avu timp decât să-i strângă mâna lui Aramis şi se prăbuşi, înţepenit, din pat pe duşumea. Aramis puse mâna în dreptul inimii lui; inima îi încetase să mai bată. În timp ce se aplecă, Aramis văzu că o bucăţică din hârtia pe care i-o dăduse franciscanului nu fusese mistuită de flăcări. O ridică şi o arse până la cel din urmă atom. Apoi, chemându-i pe doctor şi pe duhovnic, îi spuse acestuia din urmă:

— Penitentul dumitale e acum în faţa lui Dumnezeu; nu mai are nevoie decât de rugăciuni şi de o groapă de mort. Du-te şi pregăteşte o înmormântare cât mai simplă, aşa cum i se potriveşte unui biet călugăr... Du-te.

Iezuitul ieşi. Atunci, întorcându-se către doctor şi zărindu-i chipul palid şi îngrijorat, Aramis îi spuse încet:

— Domnule Grisart, goleşte acest pahar şi curăţă-l; a rămas prea mult din ceea ce marele consiliu ţi-a poruncit să pui în el.

Grisart, uluit, zdrobit, trăsnit, era să cadă pe spate. Aramis înalţă din umeri în semn de milă, luă paharul şi vărsă conţinutul în cenuşa din vatră. Apoi ieşi ducând cu sine hârtiile mortului.

Capitolul LVIII

Misiune

A doua zi, sau, mai bine zis, în aceeaşi zi — căci întâmplările pe care le-am povestit se încheiaseră abia la ceasurile trei dimineaţa — înainte de prânz, în timp ce regele pleca la liturghie împreună cu cele două regine, în timp ce *Domnul*, împreună cu cavalerul de Lorraine şi alţi câţiva intimi încălecau pe cai pentru a se duce la râu, unde aveau de gând să facă una din acele bai după care doamnele se înnebuneau şi întrucât la castel nu mai rămăsese decât *Doamna*, care, sub pretext de indispoziţie, nu voise să iasă, se zări, sau mai degrabă nu se zări, Montalais furişându-se din camera domnişoarelor de onoare şi trăgând-o după ea pe La Vallière, care se ascun-dea cât mai mult cu putinţă; amândouă, strecurându-se prin grădini şi uitându-se mereu în urma lor, ajunseră până la aleea de carpeni.

Vremea era noroasă; un vânt fierbinte îndoia tulpinile florilor şi ale tutelor; praful încins, spulberat de pe drumuri, se urca în vârtejuri până la înălţimea copacilor.

Montalais care, în fuga lor, îndeplinise sarcina de călăuză pricepută, mai făcu vreo câţiva paşi, apoi, întorcându-se să vadă dacă nimeni nu le asculta sau nu le urmărea, zise:

— Haide, slavă Domnului, suntem singure. De ieri, toată lumea ne iscodeşte şi s-a format în jurul nostru un cerc, de parcă am fi cu adevărat ciumate.

La Vallière lăsa capul în jos şi scoase un suspin uşor.

— În sfârşit, e de necrezut — continua Montalais. De la domnul Malicorne până la domnul de Saint-Aignan, toată lumea are ce are cu taina noastră. Haide, Louise, să ne înţelegem puţin, ca să ştiu ce-mi rămâne de făcut.

La Vallière ridică spre prietena sa ochii ei frumoşi, limpezi şi adânci ca azurul unui cer de primăvară.

— Iar eu — zise ea — te-aş întreba pentru ce am fost chemate la *Doamna*; de ce ne-am culcat la dânsa, în loc să ne culcăm ca de obicei în camera noastră; de ce te-ai întors atât de târziu azi-noapte şi de unde pornesc măsurile de supraveghere care au fost luate azi-dimineaţă cu privire la noi?

— Scumpa mea Louise, tu răspunzi la întrebarea mea printr-o altă întrebare, sau mai curând prin zece alte întrebări, ceea ce nu înseamnă deloc că-mi dai un răspuns. Îţi voi explica toate astea mai târziu şi fiindcă sunt lucruri de o însemnătate mai mică, poţi să mai aştepţi. Ceea ce vreau să-mi spui, căci totul va atârna de asta, e să mărturiseşti dacă este sau nu este vorba de o taină.

— Nu ştiu dacă e vreo taină — răspunse La Vallière — dar ceea ce ştiu, în ce mă priveşte cel puţin, este că am săvârşit o mare nesocotinţă prin vorbele mele prosteşti de azi-noapte şi prin leşinul acela şi mai prostesc; fiecare trăncăneşte azi pe seama noastră.

— Vorbeşte în numele tău, draga mea — zise Montalais râzând — în numele tău şi al lui Tonnay-Charente, căci amândouă aţi făcut ieri declaraţii norilor, declaraţii care, din nefericire, au fost auzite.

La Vallière îşi plecă din nou capul.

— În adevăr — murmură ea — tu mă faci să sufăr şi mai mult.

— Eu?

— Da, aceste glume mă jignesc de moarte.

— Ascultă, ascultă, Louise. Nu sunt glume şi, dimpotrivă, nimic nu e mai serios. Nu te-am smuls din castel, n-am renunţat la liturghie, nu m-am prefăcut că am migrenă ca *Doamna*, migrena pe care *Doamna* n-o are tot aşa cum n-o am nici eu, în sfârşit, n-am desfăşurat de zece ori mai multă diplomaţie decât

a putut să moştenească domnul Colbert de la domnul de Mazarin pentru a o folosi faţă de domnul Fouquet, decât cu gândul de a izbuti să-ţi încredinţez cele patru dureri ale mele, cu singurul scop ca, fiind singure, undeva unde să nu ne asculte nimeni, să cădem amândouă de acord. Nu, nu, crede-mă, dacă te întreb, n-o fac numai din curiozitate, ci pentru că situaţia e într-adevăr critică. Se ştie ce-ai spus tu azi-noapte, se şuşotesc tot felul de lucruri despre asta. Fiecare brodează cum poate, cu florile fanteziei lui. Ai avut cinstea astă-noapte şi o ai încă şi în această dimineaţă de a fi subiectul de discuţie al curţii, draga mea şi numărul gesturilor drăgălaşe şi spirituale ce ţi se atribuie ar face-o să crape de ciudă pe domnişoara de Scudéry şi pe fratele ei, dacă li s-ar povesti toate aşa cum s-au întâmplat.

— Ah, buna mea Montalais — zise sărmana copilă — tu ştii mai bine ca oricine ceea ce-am spus, fiindcă am vorbit doar de faţă cu tine.

— Da, ştiu. Dar, Doamne, nu asta este partea cea mai gravă. N-am uitat nici o singură vorbă din tot ce-ai spus tu, dar te gândeai, oare, atunci, la ceea ce spuneai?

Louise se tulbură.

— Iar întrebări? strigă ea. Ah, Doamne, de ce oare, în vreme ce eu aş da o lume întreagă ca să uit ceea ce am spus... alţii se înţeleg parcă anume ca să mă facă să-mi reamintesc? Oh, iată ceva groaznic, într-adevăr!

— Ce e groaznic? Spune!

— Să ai o prietenă de la care ai aştepta o cruţare, un sfat, un sprijin, dar care mă chinuie şi mă ucide!

— Hopa! făcu Montalais. După ce nu voiai să vorbeşti deloc, acum ai început să spui prea multe. Nimeni nu se gândeşte să te ucidă, nici măcar să-ţi fure ceva, fie chiar şi taina ta; aş vrea să mi-o împărtăşeşti de bună voie şi nu altfel, căci nu e vorba numai de treburile tale, ci şi de ale noastre; Tonnay-Charente ţi-ar spune acelaşi lucru ca şi mine dacă ar fi aici. Ei bine, află că, aseară, ea îmi ceruse o întrevedere în camera noastră, unde m-am şi dus, după disputele mele manicampiene şi malicorniene, dar unde am ajuns cam târziu, e adevărat, după ce *Doamna* sechestrase toate dom-nişoarele de onoare, silindu-ne să dormim la ea, în loc să dormim la noi. Or, *Doamna* a sechestrat domnişoarele de onoare pentru ca ele să nu aibă timp să se înţeleagă între dânsele, iar azi-dimineaţă

dumneaei s-a închis cu Tonnay-Charente în acelaşi scop. Spune-mi deci, dragă prietenă, ce trebuie să declarăm, Athénaïs şi cu mine, despre tine, iar noi îţi vom spune ce-ai putea tu să declari despre noi.

— Nu înţeleg prea bine întrebarea pe care mi-o pui — şopti Louise foarte tulburată.

— Hm! îmi faci impresia, dimpotrivă, că înţelegi foarte bine. Dar vreau să precizez întrebarea, ca să nu-ţi dau prilejul de a ocoli răspunsul. Ascultă deci: *îl iubeşti pe domnul de Bragelonne?* E limpede aşa, ce zici?

La această întrebare, care căzu ca prima bombă a unei armate atacatoare într-o cetate atacată, Louise făcu o mişcare de surprindere.

— Dacă-l iubesc pe Raoul! exclamă ea. Prietenul meu din copilărie, fratele meu!

— Ei, nu, nu, nu! Iată că iar îmi scapi, sau mai bine zis încerci să-mi scapi. Nu te întreb dacă-l iubeşti pe Raoul, fratele şi prietenul tău din copilărie; te întreb dacă-l iubeşti pe vicontele de Bragelonne, logodnicul tău!

— O, Doamne, draga mea, câtă asprime în glasul tău! zise Louise.

— Fără înconjur; nu sunt nici mai aspră, nici mai blajină ca de obicei. Îţi pun o întrebare; răspunde la această întrebare.

— Hotărât lucru — rosti Louise cu o voce înăbuşită — tu nu-mi vorbeşti ca prietenă, în schimb eu îţi voi răspunde ca o prietenă sinceră.

— Răspunde.

— Ei bine, am o inimă plină de scrupule şi de o mândria ridicolă când e vorba de ceea ce o femeie e datoare să păstreze ca o taină şi nimeni n-a citit până acum sub acest raport, în sufletul meu.

— Asta o ştiu. Dacă aş fi putut să citesc, nu te-aş mai sâcâi cu întrebările; ţi-aş spune numai atât: "Buna mea Louise, ai fericirea de a-l cunoaşte pe domnul de Bragelonne, care e un băiat cumsecade şi o partidă frumoasă pentru o fată fără zestre. Domnul de La Fère îi va lăsa fiului său o rentă de cincisprezece mii de livre. Tu vei avea deci într-o bună zi o rentă de cincisprezece mii de livre, ca soţie a acestui fiu; e foarte bine. Nu te mai uita dar nici în dreapta, nici în stânga, du-te drept către domnul de Bragelonne, adică la altarul unde te va conduce el. Pe urmă? Ei bine, pe urmă, ţinând seama de firea

lui, vei fi sau emancipată sau sclavă, adică vei avea dreptul să faci toate nebuniile pe care le fac oamenii prea liberi sau prea înrobiţi". Iată, scumpa mea Louise, ceea ce ţi-aş spună mai înainte de toate, dacă ţi-aş fi citit în adâncul inimii.

— Iar eu ţi-aş mulţumi — bâigui Louise — cu toate că sfatul nu mi se pare întru totul bun.

— Aşteaptă, aşteaptă... Căci, îndată ce ţi l-aş fi dat, aş fi adăugat: "Louise, e primejdios să-ţi petreci zile întregi cu capul aplecat în piept, cu mâinile nemişcate, cu privirea pierdută în gol; e primejdios să cauţi aleile întunecoase şi să ocoleşti distracţiile ce înfloresc înaintea tuturor fetelor; e primejdios, Louise, să scrii cu vârful pantofului pe nisip, cum faci tu, litere pe care oricât le-ai şterge pe urmă cu talpa, tot se mai zăresc, mai ales când aceste litere seamănă mai mult cu L decât cu B; e primejdios, în sfârşit, să-ţi vâri în cap mii de închipuiri bizare, roadele singurătăţii şi ale migrenei; aceste închipuiri sapă obrajii unei biete copile, în acelaşi timp în care sapă şi creierul, în aşa fel încât, nu rareori se întâmplă, în asemenea împrejurări, să vezi cum cea mai plăcută făptură din lume devine cea mai posacă şi cum cea mai spirituală devine cea mai neroadă".

— Mulţumesc, scumpa mea Aure — răspunse La Vallière cu blândeţe. E în firea ta să-mi vorbeşti astfel, şi-ţi mulţumesc că-mi vorbeşti după cum ţi-e firea.

— Şi nu vorbesc decât pentru cei cu capul în nori; nu lua deci din vorbele mele decât pe acelea pe care le vei crede că merită să le reţii. Iată, îmi vine în minte nu mai ştiu ce poveste despre o fată melancolică sau visătoare, căci mai zilele trecute domnul Dangeau îmi demonstra că melancolia ar trebui să se scrie, gramatical, *melancholia*, cu un *h*, dat fiind că acest cuvânt francez e format din două cuvinte greceşti, unul însemnând *negru* şi celălalt *fiere*. Mă gândeam, aşadar, la acea tânără persoană care a murit de *fiere neagră*, deoarece îşi închipuia că prinţul, regele sau împăratul... dar, zău, n-are importanţă care, se îndrăgostise de ea; în timp ce prinţul, regele sau împăratul, care vrei tu, se vedea cât de colo că iubea pe altcineva şi, lucru ciudat, lucru de care ea nu-şi dădea seama, deşi pentru toată lumea din jurul ei era limpede, ea slujea ca paravan al iubirii lor. Râzi, ca şi mine, de această fată prostuţă, nu-i aşa, La Vallière?

— Râd — murmură Louise palidă ca o moartă — da, de bună seamă, râd.

— Şi ai dreptate, căci întâmplarea e hazlie. Faptul sau povestea, spune-i cum vrei, mi-a plăcut; iată de ce am reţinut-o şi de ce ţi-o împărtăşesc şi ţie. Îţi închipui, buna mea Louise, ce prăpăd ar face în creierul tău, de pildă, o melancolie de felul acesta, cu *h*? În ce mă priveşte, m-am hotărât să-ţi spun povestea, căci dacă aşa ceva i s-ar întâmpla vreuneia din noi, e bine să fim pătrunse de acest adevăr: astăzi aşa ceva e o momeală; mâine va fi un prilej de batjocură; poimâine va fi moartea.

La Vallière tresări şi se îngălbeni încă şi mai mult.

— Când un rege se interesează de noi — continuă Montalais — el ne face să vedem asta şi dacă noi suntem bunul pe care-l râvneşte, ştie să-şi păstreze bunul. Vezi dar, Louise, că, în asemenea împrejurări, fetele expuse unor astfel de primejdii e bine să-şi facă mărturisiri între ele, în aşa fel ca inimile ne-melancolice să vegheze asupra celor care ar putea să devină.

— Tăcere, tăcere! şopti La Vallière. Se aude cineva.

— Se aude, într-adevăr — zise Montalais — dar cine poate să fie? Toată lumea e la liturghie cu regele, sau la vânătoare, cu *Domnul*.

La capătul aleii, tinerele fete zăriră în aceeaşi clipă, sub bolta de verdeaţă, mersul graţios şi statura impunătoare a unui bărbat tânăr, care, cu spada sub braţ şi cu o mantie pe umeri, cu pintenii zornăind la cizme, le saluta de departe cu un zâmbet blând şi plăcut.

— Raoul! exclamă Montalais.

— Domnul de Bragelonne! murmură Louise.

— Iată un judecător care vine să ne împace pe amândouă — zise Montalais.

— Oh, Montalais, Montalais, fie-ţi milă! suspină La Vallière. După ce-ai fost crudă cu mine, nu te arăta şi neîndurătoare!

Aceste cuvinte, rostite cu toată ardoarea unei rugăciuni, şterseră de pe faţă, dacă nu şi din inima lui Montalais, orice urmă de ironie.

— Oh, iată-te frumos ca un Amadis, domnule de Bragelonne şi tot ca el de înarmat şi împintenat! i se adresă ea lui Raoul.

— Mii de respecte, domnişoarelor — răspunse Bragelonne înclinându-se.

— Dar, ia spune, pentru ce această ţinută? întrebă Montalais, în timp ce La Vallière, deşi îl privea pe Raoul cu aceeaşi surprindere ca şi prietena ei, păstra totuşi tăcerea.

— Pentru ce? făcu Raoul.

— Da — îndrăzni la rândul ei La Vallière.

— Pentru că mă pregătesc de drum — răspunse Raoul privind la Louise.

Tânăra fată se simţi lovită de o teamă superstiţioasă şi se clătină.

— Pleci, Raoul? tresări ea. Şi unde te duci?

— Draga mea Louise — spuse tânărul cu calmul lui firesc — mă duc în Anglia.

— Şi ce vei face în Anglia?

— Regele mă trimite acolo.

— Regele! exclamară în acelaşi timp Louise şi Aure, care schimbară fără să vrea o privire între ele, amintindu-şi şi una şi alta de convorbirea pe care abia o întrerupseseră.

Raoul observă privirea lor, dar nu putu înţelege ce însemna ea. O atribui, foarte firesc, interesului pe care i-l arătau lui cele două fete.

— Maiestatea sa — zise el — a binevoit să-şi aducă aminte că domnul conte de La Fère este bine văzut de regele Carol a II-lea. Azi-dimineaţă deci, pe când pleca la liturghie, regele, întâlnindu-mă în cale, mi-a făcut un semn din cap. Şi eu m-am apropiat. "Domnule de Bragelonne — mi-a spus — vei trece pe la domnul Fouquet, care a primit de la mine nişte scrisori pentru regele Marii Britanii; aceste scrisori le vei duce dumneata." Am făcut o plecăciune. "Ah, înainte de a pleca — adăugă el — fii bun şi treci pe la *Doamna*, să primeşti comisioanele pentru regele fratele ei."

— Doamne! murmură Louise, foarte neliniştită şi foarte îngândurată în acelaşi timp.

— Atât de grabnic? Ţi s-a spus să pleci atât de grabnic? zise Montalais, înmărmurită de această întâmplare neaşteptată.

— Pentru a te supune acelora pe care-i respecţi — răspunse Raoul — trebuie să-i asculţi fără zăbavă. În zece minute, după ce am primit ordinul, eram gata. *Doamna*, prevenită, aşterne pe hârtie scrisoarea pe care a binevoit să-mi facă onoarea de a mi-o încredinţa. Între timp, aflând de la

domnişoara de Tonnay-Charente că trebuie să fiţi prin partea aleii de carpeni, am venit încoace şi iată că v-am întâlnit pe amândouă.

— Şi amândouă deopotrivă de întristate, după cum vezi — spuse Montalais spre a veni în ajutorul Louisei, a cărei fizionomie se întuneca văzând cu ochii.

— Întristate? repetă Raoul, strângând cu o drăgăstoasă curiozitate mâna Louisei de La Vallière. Oh, într-adevăr, ai mâna rece!

— Nu e nimic.

— Răceala aceasta n-ajunge până la inimă, nu-i aşa, Louise? întrebă tânărul cu un surâs plin de blândeţe.

Louise ridică numaidecât capul, ca şi cum această întrebare ar fi pornit dintr-o bănuială şi-ar fi răscolit o remuşcare.

— Oh, ştii bine — murmură ea cu un efort — că niciodată inima mea nu se va răci faţă de un prieten ca dumneata, domnule de Bragelonne.

— Mulţumesc, Louise. Îţi cunosc şi inima şi sufletul şi nu după o atingere de mână se judecă o simţire ca a dumitale, ştiu asta. Louise, ştii cât de mult te iubesc şi cu ce încredere şi bucurie ţi-am oferit viaţa mea; mă vei ierta, prin urmare, nu-i aşa, că-ţi vorbesc puţin ca un copil?

— Vorbeşte, domnule Raoul — zise Louise tremurând — te ascult.

— Nu pot pleca departe de dumneata, ducând cu mine o frământare, fără sens, ştiu, dar care mă sfâşie.

— Pleci pentru multă vreme? întreba La Vallièrc cu o voce sugrumată, în timp ce Montalais întorcea capul în altă parte.

— Nu, probabil că nu voi lipsi mai mult de cincisprezece zile.

La Vallière îşi duse o mână la inima pe care şi-o simţea zdrobită.

— Ce ciudat! urmă Raoul privind cu tristeţe spre tânăra fată. De multe ori te-am părăsit pentru a lua parte la încăierări primejdioase şi plecam totdeauna vesel, cu inima deschisă, cu gândul însufleţit de bucuria reîntoarcerii, de speranţele viitorului, cu toate că atunci mă duceam să înfrunt gloanţele spaniolilor sau halebardele necruţătoare ale valonilor. Astăzi plec fără nici o primejdie, fără nici o teamă, pentru a culege, pe cel mai uşor drum din lume, o răsplătire pe care mi-o

făgăduieşte această favoare a regelui; plec pentru a te cuceri poate; căci ce altă favoare mai preţioasă ca dumneata mi-ar putea acorda regele? Ei bine, Louise, nu ştiu, într-adevăr, cum se face, dar toată această bucurie, tot acest viitor fuge din faţa ochilor mei, se destramă ca o trâmbă de fum, ca un vis înşelător şi simt aici, aici, în adâncul inimii, o mare tristeţe, o apăsare greu de exprimat prin cuvinte, ceva încruntat, nemişcat şi neînsufleţit, ca un cadavru. Oh, ştiu foarte bine pentru ce, Louise: pentru că nu te-am iubit niciodată ca în clipa asta. Oh, Doamne! Doamne!

La această ultimă exclamaţie, pornită dintr-o inimă zdrobită, Louise izbucni în lacrimi şi căzu în braţele lui Montalais. Aceasta, care nu era totuşi o fire dintre cele mai duioase, îşi simţi ochii umezindu-i-se, iar inima strângându-i-se ca într-un cerc de fier.

Raoul îşi vedea logodnica plângând. Privirea lui nu pătrundea, se ferea să pătrundă dincolo de acest plâns. Îşi îndoi un genunchi în faţa ei şi-i sărută mâna cu buzele fierbinţi. În această sărutare îşi punea toată inima lui.

— Ridică-te, ridică-te — îi spuse Montalais aproape să plângă ea însăşi — căci iat-o pe Athénaïs venind încoace.

Raoul îşi şterse genunchiul cu dosul mânecii, îi mai zâmbi o dată Louisei, care nu-l mai privea, şi, după ce strânse cu înflăcărare mâna lui Montalais, se întoarse pentru a o saluta pe domnişoara de Tonnay-Charente, a cărei rochie de mătase începea să se audă foşnind pe nisipul mărunt al aleii.

— *Doamna* a sfârşit scrisoarea? o întrebă el, când fata ajunse la câţiva paşi de dânsul.

— Da, domnule viconte, scrisoarea e gata, pecetluită şi alteţa sa regală te aşteaptă.

Raoul, la aceste cuvinte, abia îşi mai îngădui răgazul să o salute pe Athénaïs, îi aruncă o ultimă privire Louisei, făcu un ultim semn spre Montalais şi porni grăbit spre castel. Dar, pe măsură ce se îndepărta, întorcea capul şi privea necontenit în urma. Până când, la cotitura aleii celei mari, întorcând încă o dată faţa, nu mai văzu nimic. La rândul lor, cele trei fete se uitară după el, urmărindu-l, cu gânduri diferite, cum se îndepărtează.

— În sfârşit — zise Athénaïs rupând cea dintâi tăcerea — în sfârşit, iată-ne singure, putând să vorbim în voie despre întâmplarea de azi-noapte şi să ne înţelegem asupra celor ce

vom avea de făcut de aici înainte. Or, dacă vreţi să mă ascultaţi — continuă ea rotindu-şi ochii în toate părţile — am să vă explic, cât mai pe scurt cu putinţă, mai întâi datoria noastră, aşa cum o văd eu, apoi, dacă nu mă veţi înţelege din câteva vorbe şi voinţa *Doamnei*.

Şi domnişoara de Tonnay-Charente apăsă pe aceste ultime cuvinte, în aşa fel încât să nu lase nici o îndoiala prietenelor ei asupra însărcinării oficiale cu care fusese învestită.

— Voinţa *Doamnei*!? strigară în acelaşi timp Montalais şi La Vallière.

— Ultimatum! răspunse cu un aer diplomatic domnişoara de Tonnay-Charente.

— Dar, pentru Dumnezeu, domnişoară — murmură La Vallière — *Doamna* ştie oare...?

— *Doamna* ştie mai mult chiar decât am vorbit noi — spuse răspicat Athénaïs. De aceea, domnişoarelor, să fim bine înţelese.

— Oh! oh! făcu Montalais. Sunt numai urechi; vorbeşte, Athénaïs.

— Doamne! Doamne! murmură Louise tremurând toată. Voi mai putea oare trăi după cele întâmplate în noaptea aceasta?

— Oh, nu te pierde cu firea astfel — o încurajă Athénaïs — căci avem noi o scăpare.

Şi aşezându-se între cele două prietene ale ei, luând câte o mână a fiecăreia şi strângându-le între-ale sale, începu să vorbească. La şuşotirea primelor sale cuvinte se putu auzi tropotul unui cal ce galopa pe pavajul drumului mare, dincolo de grilajul castelului.

Capitolul LIX

Fericit ca un prinţ

În clipa când pătrundea în castel, Bragelonne se întâlni cu de Guiche. Dar, înainte de a se întâlni cu Raoul, de Guiche se

întâlnise cu Manicamp, care se întâlnise la rândul său cu Malicorne. Cum îl întâlnise Malicorne pe Manicamp? Foarte simplu: îl aşteptase să se întoarcă de la liturghie, unde se dusese împreună cu domnul de Saint-Aignan. Revăzându-se, ei se bucurară că avuseseră acest noroc şi Manicamp se folosi de această împrejurare pentru a-l întreba pe prietenul său dacă nu-i mai rămăseseră cumva câţiva scuzi prin fundul buzunarului. Malicorne, fără să se mire de aceasta întrebare, la care pesemne că se aştepta, răspunse că orice buzunar din care scoţi mereu fără să mai pui nimic în loc se aseamănă cu acele puţuri care dau apă multă chiar şi iarna, dar pe care grădinarii sfârşesc prin a le seca vara; că buzunarul său, al lui Malicorne, era fără îndoială adânc şi-ţi făcea o mare plăcere să bagi mâna în el pe vreme de belşug, dar că, din păcate, prea numeroasele cheltuieli îl goliseră acum cu totul. La care Manicamp răspunse cu un aer visător:

— E drept.

— Ar fi deci timpul să-l umplem din nou — adaugă Malicorne.

— Fără îndoială; dar cum?

— Nimic mai uşor, scumpe domnule Manicamp.

— Bine, spune.

— O slujbă pe lângă *Domnul* şi buzunarul va fi plin.

— Această slujbă n-o ai?

— Am numai titlul.

— Ei bine?

— Titlul fără slujbă e o pungă fără bani.

— E drept — răspunse încă o dată Manicamp.

— Să vânăm deci slujba — stărui titularul.

— Scumpul, preascumpul meu — oftă Manicamp — o slujbă pe lângă *Domnul*, iată una din marile greutăţi ala situaţiei noastre.

— Oh! Oh!

— Fără îndoială; în clipa de faţă nu-i putem cere nimic *Domnului*.

— Şi pentru ce asta?

— Pentru că nu suntem bine cu el.

— Absurd — rosti scurt Malicorne.

— Hm! Dar dacă i-am face curte *Doamnei* — zise Manicamp — crezi, ce zici, că am intra în graţiile *Domnului*?

— Nici vorbă; dacă i-am face curte *Doamnei* şi ne-am dovedi destoinici, nu se poate să nu fim adoraţi de către *Domnul*.

— Mda!

— Sau, altfel, suntem nişte proşti! Grăbeşte-te deci, domnule Manicamp, dumneata care eşti un mare om politic, să-l împaci pe domnul de Guiche cu alteţa sa regală.

— Ia spune, dumitale, Malicorne, ce ţi-a dezvăluit domnul de Saint-Aignan?

— Mie? Nimic! Mi-a pus câteva întrebări şi atâta tot.

— Ei bine, cu mine a fost mai puţin discret.

— Ţi-a dezvăluit ceva?...

— Că regele e îndrăgostit nebun de domnişoara de La Vallière.

— Asta o ştiam, la dracu! răspunse Malicorne ironic. Şi fiecare o spune cu glas tare, încât toată lumea a aflat noutatea. Dar, până una alta, fă, te rog, aşa cum te sfătuiesc eu: du-te la

domnul de Guiche şi încearcă să-i convingi să pună o vorbă bună pe lângă *Domnul*. Ce naiba, atâta trecere are el la alteţa sa regală!

— Pentru asta însă trebuie să-l găsim pe de Guiche.

— Mi se pare că ăsta nu e un lucru prea greu. Fă, ca să-l vezi, ceea ce am făcut eu ca să te văd pe dumneata; aşteaptă-l undeva, ştii doar că e un om căruia îi place să se plimbe.

— Da, însă pe unde se plimbă?

— Frumoasă întrebare, pe legea mea! E îndrăgostit de *Doamna*, e adevărat?

— Aşa se spune.

— Ei bine, se plimbă prin faţa apartamentelor *Doamnei*.

— Ah, uite, dragul meu Malicorne, nu te-ai înşelat de loc, iată-l că vine.

— Şi pentru ce ai voi să mă înşel? Ai constatat cumva că e în obiceiul meu? Spune... Priveşte, nu pare în toane bune. Ei, ai nevoie de bani?

— Ah! făcu Manicamp cu jale.

— Eu am nevoie de slujbă. De îndată ce Malicorne va avea slujbă, Malicorne va avea şi bani. Nimic nu-i mai uşor decât asta.

— Ei bine, atunci fii liniştit. Voi face tot ce-mi stă în putinţă.

— Să te vedem.

De Guiche se apropia; Malicorne se retrase la o parte; Manicamp îl atacă pe de Guiche. Contele era posomorât şi îngândurat.

— Spune-mi ce rimă cauţi, scumpul meu conte — zise Manicamp. Am una care se potriveşte foarte bine cu a dumitale, mai ales dacă a dumitale se termină cu *vis*.

De Guiche ridică faţa şi, recunoscând un prieten, îl luă de braţ.

— Nu, dragă Manicamp — răspunse el — caut altceva, nu o rimă.

— Spune-mi şi mie ce cauţi.

— Iar dumneata ai să mă ajuţi să găsesc ceea ce caut — adăugă contele — dumneata care eşti un leneş, adică un spirit de ingeniozitate.

— Să-mi pun la încercare ingeniozitatea, dragă conte.

— Iată faptul: vreau să mă apropii de o casă unde am treabă.

— N-ai decât să te îndrepţi spre casa aceea — zise Manicamp.

— Ştiu. Însă acea casă e locuită de un soţ gelos.

— E mai gelos decât dulăul Cerber?

— Nu mai mult, dar tot atât.

— Are trei guri, ca acel înspăimântător paznic al Infernului? Oh, nu ridica din umeri, dragă conte; îmi fac această întrebare cu un scop precis, întrucât poeţii pretind că, pentru a-l îmblânzi pe Cerber al meu, e destul să-i aduci o prăjitură. Or, eu care văd lucrurile prin prizma prozei, adică a realităţii, zic: o singură prăjitură e prea puţin pentru trei guri. Dacă gelosul dumitale are trei guri, conte, atunci du-i trei prăjituri.

— Manicamp, astfel de sfaturi i-aş putea cere domnului Beautru.

— Pentru a căpăta altele mai bune, domnule conte — i-o întoarse Manicamp cu un aer de seriozitate comică — invocă, dacă nu te superi, un motiv mai acătării decât acela pe care mi l-ai arătat.

— Ah, dacă Raoul ar fi aici — zise de Ghiche — el m-ar înţelege.

— Cred şi eu, mai ales dacă i-ai spune: aş vrea tare mult s-o văd pe *Doamna* mai de aproape, dar mă tem de *Domnul*, care e gelos.

— Manicamp! strigă contele înfuriat şi încercând să-l strivească pe zeflemist sub privirea lui de plumb.

Dar zeflemistul nu păru să fie câtuşi de puţin tulburat.

— Aşadar, despre ce e vorba, dragul meu conte? întrebă Manicamp.

— Cum, iei în derâdere numele cele mai sacre? strigă de Guiche.

— Ce nume; dragul meu?

— *Domnul*! *Doamna*! Cele dintâi nume ale regatului.

— Dragul meu conte, te înşeli într-un chip ciudat şi eu ţi-am pomenit de cele dintâi nume ale regatului. Ţi-am răspuns în legătură cu un soţ gelos al cărui nume nu mi l-ai spus, dar care, se înţelege de la sine, trebuie să aibă o soţie; ţi-am răspuns aşa: ca s-o vezi pe *Doamna*, apropie-te de *Domnul*.

— Şoitar netrebnic — zise contele surâzând — oare asta ai spus?

— Nimic altceva.

— Atunci, bine.

— Şi — reluă Manicamp — dacă vrei să aduci vorba despre doamna ducesă de... şi domnul duce de... fie, îţi voi spune: "Să ne apropiem de această casă, oricare ar fi ea; e o tactică de pe urma căreia, în nici un caz, iubirea dumitale nu va avea de pierdut".

— Ah, Manicamp, un pretext, un pretext bun, găseşte-mi-l!

— Un pretext, la naiba! O sută de pretexte, o mie de pretexte! Dacă Malicorne ar fi aici, el ţi-ar fi găsit până acum cincizeci de mii de pretexte foarte bune!

— Cine e acest Malicorne? întrebă de Guiche, clipind din ochi ca un om care caută să-şi aducă aminte. Mi se pare că numele acesta mi-e cunoscut...

— Dacă ţi-e cunoscut! Cred şi eu: îi datorezi treizeci de mii de scuzi părintelui său.

— Ah, da; e băiatul acela cumsecade din Orléans...

— Căruia i-ai făgăduit o slujbă pe lângă *Domnul*; nu soţul gelos, celălalt.

— Ei bine, dacă prietenul tău Malicorne are atâta spirit, să-mi găsească atunci un mijloc prin care să fiu adorat de *Domnul*, să-mi găsească un pretext pentru a mă împăca din nou cu el.

— Fie, am să-i vorbesc.

— Dar cine vine de-acolo?

— E vicontele de Bragelonne.

— Raoul! Da, într-adevăr.

Şi de Guiche se duse repede în întâmpinarea tânărului viconte.

— Tu eşti, dragul meu Raoul? i se adresă de Guiche.

— Da, te căutam pentru a-mi lua rămas bun, dragă prietene — răspunse Raoul strângând mâna contelui. Bună ziua, domnule Manicamp.

— Cum, pleci, viconte?

— Da, plec… O misiune din partea regelui.

— Unde te duci?

— La Londra. Acum mă duc la *Doamna*; trebuie să-mi dea o scrisoare pentru maiestatea sa regele Carol al II-lea.

— Ai s-o găseşti singură, căci *Domnul* a ieşit.

— Încotro?…

— Să facă o baie în râu.

— Atunci, dragă prietene, tu care faci parte dintre gentilomii *Domnului*, ia-ţi sarcina şi cere-i scuze în numele meu. L-aş fi aşteptat să primesc ordinele sale, dacă dorinţa de a pleca fără întârziere nu mi-ar fi fost transmisă de domnul Fouquet, din partea maiestăţii sale.

Manicamp îi făcu semn lui de Guiche cu cotul:

— Iată pretextul — zise el.

— Care?

— Scuzele domnului de Bragelonne.

— Slab pretext — rosti de Guiche.

— Excelent, dacă *Domnul* nu-ţi poartă pică; zadarnic, ca oricare altul, dacă *Domnul* te urăşte.

— Ai dreptate, Manicamp; un pretext, oricare ar fi, iată ceea ce-mi trebuie. Aşadar, călătorie bună, dragă Raoul!

Şi, cu acestea, cei doi prieteni se îmbrăţişară.

Cinci minute mai târziu, Raoul intra la *Doamna*, aşa după cum îl invitase domnişoara de Tonnay-Charente. *Doamna* se afla încă la masa unde abia sfârşise scrisoarea. În faţa ei ardea lumânarea de ceară roşie cu care o pecetluise. Numai că, în preocuparea sa, deoarece *Doamna* părea foarte preocupată, uitase să sufle în această lumânare.

Bragelonne era aşteptat; fu anunţat de îndată ce sosi. Vicontele era eleganţa însăşi; era cu neputinţă să-l vezi o dată, fără să nu ţi-l reaminteşti mereu; şi *Doamna* nu numai că-l văzuse o dată, dar şi-l reamintea foarte bine, fiind unul dintre cei pe care-i avusese prima dată înaintea ei şi care o însoţise de

la Le Havre la Paris. *Doamna* păstra deci o foarte plăcută amintire despre Bragelonne.

— Ah — îi spuse ea — iată-te, domnule; te vei duce să-l vezi pe fratele meu, care va fi bucuros să-l răsplătească pe fiu cu o parte din recunoştinţa pe care i-o datorează părintelui.

— Contele de La Fère, doamnă, a fost răsplătit din plin, pentru puţinul pe care a avut fericirea să-l facă pentru rege, prin bunătatea pe care regele i-a arătat-o, iar eu mă duc acum să prezint regelui respectul, devotamentul şi recunoştinţa tatălui şi fiului.

— Îl cunoşti pe fratele meu, domnule viconte?

— Nu, alteţă; e pentru prima dată când voi avea fericirea de a vedea pe maiestatea sa.

— Dumneata n-ai nevoie să-i fii recomandat. Totuşi, dacă te îndoieşti cumva de valoarea dumitale personală, vorbeşte-i fără nici o sfială în numele meu, n-am să te dezmint.

— Oh, alteţa voastră e prea bună!

— Nu, domnule de Bragelonne. Mi-aduc aminte că am făcut drumul împreună şi am putut să-mi dau seama de înţelepciunea dumitale, în mijlocul nesăbuitelor nebunii la care se dedau, în stânga şi în dreapta dumitale, doi dintre cei mai smintiţi de pe lumea aceasta, domnii de Guiche şi de Buckingham. Dar să nu mai vorbim despre ei; să vorbim despre dumneata. Te duci în Anglia spre a te stabili acolo pentru mai multă vreme? Iartă-mi întrebarea: o fac nu din curiozitate, ci pentru că aşa îmi dictează dorinţa de a-ţi fi de folos cu ceva.

— Nu, doamnă: mă duc în Anglia pentru a îndeplini o misiune pe care a binevoit să mi-o încredinţeze maiestatea sa, atâta tot.

— Şi ai de gând să te reîntorci în Franţa?

— De îndată ce această misiune va fi îndeplinită, afară doar dacă maiestatea sa Carol al II-lea nu-mi va da alte ordine.

— Îţi va face, în orice caz, sunt sigură de asta, rugămintea de a rămâne cât mai mult în preajma lui.

— Atunci, întrucât nu voi putea să refuz, am să rog mai dinainte pe alteţa voastră regală să binevoiască a-i aminti regelui Franţei că are departe de sine pe unul dintre cei mai credincioşi slujitori.

— Ia seama că, atunci când te va rechema, să nu priveşti ordinul său ca un abuz de putere.

— Nu vă înţeleg, doamnă.

— Curtea Franţei e neasemuită, ştii asta; dar avem şi noi, la curtea Angliei, câteva femei frumoase.

Raoul zâmbi.

— Oh — făcu *Doamna* — iată un zâmbet care nu prevesteşte nimic bun pentru compatrioţii mei. E ca şi cum le-ai spune, domnule de Bragelonne: "Am venit la voi, dar mi-am lăsat inima dincolo de strâmtoare". Oare nu asta înseamnă zâmbetul dumitale?

— Alteţa voastră are darul de a citi până în adâncul sufletului: acum veţi înţelege dar pentru ce orice şedere prelungită la curtea Angliei va fi pentru mine o durere.

— Şi îmi este îngăduit să întreb dacă un atât de brav cavaler va fi răsplătit la întoarcere?

— Doamnă, am fost crescut împreună cu aceea pe care o iubesc şi cred că ea are pentru mine aceleaşi simţăminte pe care le am eu pentru dânsa.

— Ei bine, pleacă atunci cât mai repede, domnule de Bragelonne, revino repede şi, la întoarcere, vom putea vedea doi oameni fericiţi, deoarece sper că nici o piedică nu stă în calea fericirii dumneavoastră.

— Este totuşi una, doamnă; una mare.

— Ce spui! Care?

— Voinţa regelui.

— Voinţa regelui!... Regele se împotriveşte la căsătoria dumitale?

— Sau cel puţin caută s-o întârzie. I-am cerut regelui consimţământul prin contele de La Fère, dar, fără a-l refuza cu tot dinadinsul, i-a spus deschis că trebuie să mai aştepte.

— Persoana pe care o iubeşti e oare nevrednică de dumneata?

— Ea merită şi dragostea unui rege, doamnă.

— Vreau să spun că poate nobleţea ei nu este de acelaşi rang cu a dumitale.

— Aparţine unei familii foarte bune.

— E tânără, frumoasă?

— Are şaptesprezece ani şi pentru mine e de o frumuseţe neîntrecută.

— E în provincie sau la Paris?

— Acum se află la Fontainebleau, doamnă.

— La curte?

— Da.

— O cunosc?

— Are cinstea de a face parte din casa alteţei voastre regale.

— Numele ei? întrebă Prinţesa tulburată, dar în aceiaşi timp reculegându-se repede şi adăugând: Bineînţeles, dacă numele ei nu e o taină.

— Nu, doamnă. Dragostea mea e prea curată ca să fac din ea o taină faţă de cineva şi cu atât mai puţin în ochii alteţei voastre, care e atât de bună cu mine. Se numeşte domnişoara Louise de La Vallière.

Doamna nu-şi putu stăpâni un strigăt, care era mai mult decât o uimire.

— Ah! făcu ea, La Vallière... Aceea care ieri... Şi se întrerupse. Dar adăugă: Aceea care ieri seară a avut o indispoziţie, aşa cred.

— Da, doamnă, am aflat despre această întâmplare abia azi-dimineaţă.

— Şi ai văzut-o înainte de a veni aici?

— Am avut plăcerea să-mi iau rămas bun de la dânsa.

— Şi zici că regele — întrebă *Doamna*, făcând un efort spre a se stăpâni — zici că regele a... amânat căsătoria dumitale cu această copilă?

— Da, doamnă, a amânat-o.

— Şi a invocat vreun motiv pentru această amânare?

— Nici unul.

— E mult de când contele de La Fère i-a cerut încuviinţarea?

— Mai mult de o lună, doamnă.

— Ciudat! murmură Prinţesa şi ceva ca un nor îi învălui privirea. O lună? repetă ea.

— Cam atât.

— Ai dreptate, domnule viconte — spuse Prinţesa cu un surâs în care Bragelonne ar fi putut să vadă o anumită nemulţumire — ai dreptate, nu trebuie ca fratele meu să te reţină prea mult acolo; du-te, deci, cât mai repede şi, în prima scrisoare pe care o voi trimite în Anglia, am să te rechem în numele regelui.

Apoi *Doamna* se ridică pentru a-i înmâna lui Bragelonne scrisoarea pe care o pregătise. Raoul înţelese că audienţa lui se sfârşise; luă scrisoarea, se înclină în faţa Prinţesei şi ieşi.

— O lună! murmură Prinţesa. Să fi fost oare orbită eu până într-atât şi el s-o iubească de o lună?

Şi cum *Doamna* nu avea altceva de făcut, începu să întocmească o scrisoare către fratele ei, în al cărei *post-scriptum* trebuia să-l recheme pe Bragelonne.

Contele de Guiche cedase, după cum am văzut, stăruinţelor lui Manicamp şi se lăsă târât de el până la grajduri, unde cerură să li se pună şeile pe cai; apoi, pe mica alee a cărei descriere am facut-o mai înainte, porniră în întâmpinarea *Domnului*, care, ieşind din baie, se întorcea înviorat spre castel, având pe cap un voal de femeie, pentru ca soarele, destul de fierbinte, să nu-i pârlească faţa.

Domnul se afla într-una din acele bune dispoziţii care îi inspirau adesea admiraţie pentru propria lui frumuseţe. În apă, avusese prilejul să compare albeaţa trupului său cu aceea a trupurilor curtenilor săi şi graţie îngrijirilor de care alteţa sa regală nu uita niciodată, nimeni nu putuse, nici chiar cavalerul de Lorraine, să se asemene cu el. În afară de asta, *Domnul* înotase cu oarecare succes şi toţi nervii lui, destinşi cu măsură prin această binefăcătoare afundare în apa rece, îi ţineau trupul şi spiritul într-un fericit echilibru.

Iată de ce, văzându-l pe de Guiche care venea spre el în trapul unui admirabil cal alb, Prinţul nu-şi putu stăpâni o exclamaţie de bucurie.

— Mi se pare c-am nimerit-o bine — spuse Manicamp, care crezu a citi această voioşie pe chipul alteţei sale regale.

— A, bună ziua, Guiche, bună ziua, bietul meu Guiche! strigă Prinţul.

— Salut monseniorului! răspunse de Guiche, încurajat de acest ton al vocii lui Filip. Sănătate, bucurie, fericire şi prosperitate alteţei voastre!

— Fii bine venit, Guiche şi treci în dreapta mea, dar ţine-ţi calul în frâu, căci vreau să merg la pas pe sub bolţile acestea răcoroase.

— La ordinele voastre, monseniore.

Şi de Guiche îşi trase calul în dreapta Prinţului, aşa cum fusese invitat.

— Hai, scumpul meu de Guiche — zise Prinţul — hai, vorbeşte-mi despre acel de Guiche pe care l-am cunoscut cândva şi care îi făcea curte soţiei mele.

De Guiche se înroşi până în albul ochilor, în timp ce *Domnul* izbucni în râs, ca şi cum ar fi făcut cea mai spirituală glumă din lume. Cei câţiva privilegiaţi care-l înconjurau pe *Domnul* crezură de datoria lor să-l imite, cu toate că nu auziseră ce spusese şi se pomeniră cuprinşi de un hohot de râs care pornea de la cel din frunte, trecea de-a lungul cortegiului şi se stingea la cel din urmă. De Guiche, roşu ca para cum era, îşi păstra totuşi cumpătul: Manicamp nu-l slăbea din ochi.

— Ah, monseniore — răspunse de Gutch — fiţi îndurător cu un nenorocit; nu mă băgaţi în gura domnului cavaler de Lorraine!

— Ce vrei să spui?

— Dacă vă va auzi glumind pe socoteala mea, va folosi prilejul şi va cleveti fără măsură.

— În legătură cu dragostea ta pentru Prinţesă?

— Oh, monseniore, fie-va milă!

— Haide, haide, de Guiche, mărturiseşte că i-ai făcut ochi dulci *Doamnei*.

— Niciodată nu voi mărturisi aşa ceva, monseniore.

— Din respect pentru mine? Ei bine, te scutesc de respect, de Guiche. Mărturiseşte, ca şi cum ar fi vorba de domnişoara de Chalais, sau de domnişoara de La Vallière. Apoi, după o scurtă întrerupere, reluă, începând să râdă: Na-ţi-o bună! Iată că mă joc cu o spadă cu două tăişuri. Lovesc în tine, dar lovesc şi în fratele meu; Chalais şi La Vallière, cea dintâi logodnica ta, cea de a doua viitoarea lui amantă.

— Într-adevăr, monseniore — răspunse contele — sunteţi astăzi de o dispoziţie încântătoare.

— Nu neg, aşa e. Mă simt bine şi pe urmă mi-a făcut mare plăcere că te-am văzut.

— Mulţumesc, monseniore.

— Erai supărat pe mine?

— Eu, monseniore?

— Da.

— Şi pentru ce, Doamne?

— Fiindcă am curmat sarabandele şi spaniolismele tale.

— Oh, alteţă!

— Haide, nu tăgădui. Ai ieşit în ziua aceea de la Prinţesa cu o privire înfuriată; asta ţi-a adus ghinion, dragul meu şi ai dansat baletul de aseară într-un chip vrednic de plâns. Nu te încrunta, de Guiche; când te burzuluieşti aşa, parcă ai fi un urs.

Dacă Prinţesa se va fi uitat la tine aseară, sunt sigur de un lucru...

— Care, monseniore? Alteţa voastră mă înspăimântă.

— Că se va fi lecuit de tine.

Şi Prinţul râse cu o poftă şi mai mare.

"Hotărât — gândi Manicamp — rangul nu înseamnă nimic; toţi sunt la fel."

Prinţul continuă:

— În sfârşit, iată-te întors; să sperăm că o dată cu asta va deveni şi cavalerul mai drăguţ.

— Cum aşa, monseniore, prin ce minune pot avea eu vreo înrâurire asupra cavalerului de Lorraine?

— Foarte simplu, e gelos pe tine.

— Ei, asta-i! Adevărat?

— E aşa cum îţi spun.

— Îmi face prea multă cinste.

— Înţelegi, când eşti tu aici, mă mângâie; când eşti plecat, mă martirizează. Trec necontenit de la una la alta... Şi apoi, nu ştii ce idee mi-a trăsnit în cap!

— Nu pot să-mi dau seama, monseniore.

— Ei bine, când te aflai în surghiun, căci ai fost surghiunit, dragul meu Guiche...

— La naiba, monseniore, din a cui vină? rosti de Guiche, luând un aer bosumflat.

— Oh, fii sigur că nu din a mea, dragă conte! răspunse alteţa sa regală. Eu nu i-am cerut regelui să te surghiunească, pe cinstea mea de Prinţ!

— Nu alteţa voastră, monseniore, ştiu asta, ci...

— Ci *Doamna*? Oh, cât despre asta, nu spun nu. Dar ce dracu i-ai făcut *Doamnei*, ia spune?

— Într-adevăr, monseniore...

— Femeile se răzbună în felul lor, ştii prea bine şi soţia mea nu face excepţie de la regulă. Dar, dacă ea te-a surghiunit, eu n-am nimic cu tine, să ştii.

— În cazul acesta, monseniore — se bucură de Guiche — nu mai sunt decât pe jumătate nenorocit.

Manicamp, care venea în urma lui de Guiche şi căruia nu-i scăpa un cuvânt din cele ce spunea Prinţul, se plecă în şa până aproape de coama calului pentru a-şi ascunde râsul pe care nu şi-l mai putea stăpâni.

— De altfel, surghiunul tău a făcut să-mi răsară în cap un plan.

— Bun!

— Când cavalerul, nemaivăzându-te aici şi fiind sigur că acum va domni numai el, îmi făcea sânge rău şi în timp ce o priveam, prin comparaţie cu acest om răutăcios, pe soţia mea atât de bună şi atât de drăgălaşă cu mine, pe care o nesocoteam totuşi, mi-a dat în minte să devin un soţ model, o raritate, o curiozitate la curte: mi-a dat în minte să-mi iubesc nevasta.

De Guiche se uită la Prinţ cu un aer de înmărmurire, fără să fie câtuşi de puţin prefăcut.

— Oh, monseniore — se bâigui el, tremurând — nu cumva aţi luat această hotărâre în chip serios?

— Pe legea mea, da! Eu am averea pe care fratele meu mi-a dăruit-o la căsătorie; ea are bani şi încă mulţi, deoarece capătă în acelaşi timp şi de la fratele ei şi de la cumnatul ei, adică şi din Anglia şi din Franţa. Ei bine, am putea părăsi curtea. M-aş putea retrage la castelul de la Villers-Cotterets, care e trecut pe numele meu, în mijlocul unei minunate păduri, unde am putea cunoaşte adevărata dragoste, în aceleaşi locuri în care a trăit bunicul meu Henric al IV-lea cu frumoasa Gabrielle... Ce zici de acest plan, de Guiche?

— Spun că te face să te înfiori, monseniore — răspunse de Guiche, care se înfiorase cu adevărat.

— Ah, văd că n-ai mai vrea să fii surghiunit a doua oară.

— Eu, monseniore?

— Lasă, n-am de gând să te iau cu noi, aşa cum mă hotărâsem la început.

— Cum, cu noi, monseniore?

— Da, dacă, din întâmplare, mi s-ar năzări să mă supăr pe curte.

— Oh, monseniore, orice ar fi, voi urma pe alteţa voastră până la capătul lumii.

— Neghiob ce eşti! scrâşni Manicamp, împingându-şi calul în de Guiche cu scopul de a-l opri să mai spună şi alte prostii. Apoi, trecând pe lângă el, ca şi cum nu şi-ar mai putea struni calul, îi şopti iute: Dar gândeşte-te la ceea ce spui!

— Atunci — zise Prinţul — ne-am înţeles; dacă îmi eşti atât de devotat, te iau cu mine.

— Oriunde, monseniore, oriunde — răspunse înveselit de Guiche — oriunde şi chiar din clipa aceasta. Sunteţi gata?

Şi de Guiche îşi împintenă râzând calul, care făcu două sărituri înainte.

— O clipă, o clipă — strigă Prinţul — să trecem mai întâi pe la castel.

— Pentru ce?

— Pentru a o lua pe soţia mea, ce naiba!

— Cum? întrebă de Guiche.

— Fără îndoială, întrucât ţi-am spus ca e un plan de dragoste conjugală, trebuie deci să-mi iau nevasta.

— Atunci, monseniore — răspunse contele — sunt deznădăjduit, dar de Guiche nu vă mai poate urma.

— Cum?

— Da. Pentru ce să o luaţi şi pe *Doamna*?

— Poftim! Fiindcă îmi dau seama c-o iubesc.

De Guiche păli uşor, încercând totuşi să-şi păstreze aparenta voioşie.

— Dacă o iubiţi pe *Doamna*, monseniore — spuse el — aceasta dragoste vă poate fi de ajuns şi nu mai aveţi nevoie de alţi prieteni.

— Nu e rău, nu e rău — murmură Manicamp.

— Hei, văd că iar începe să-ţi fie teamă de *Doamna* — replică Prinţul.

— Ascultaţi-mă, monseniore, mi s-a plătit destul în privinţa asta; o femeie care a cerut să fiu surghiunit...

— Oh, Doamne, urât caracter mai ai, de Guiche; cum te stăpâneşte pizma, prietene!

— Aş vrea să vă văd în locul meu, monseniore.

— De bună seamă, din pricina asta ai dansat atât de prost aseară: voiai să te răzbuni, făcând-o pe *Doamna* să greşească pasul. Ah, de Guiche, asta nu e cinstit şi am să i-o spun *Doamnei*.

— Oh, puteţi să-i spuneţi orice veţi voi, monseniore. Alteţa sa nu mă va urî mai mult decât o face acum.

— Ei, ei! Exagerezi, prietene, pentru cele cincisprezece zile de şedere forţată la ţară, pe care ţi le-a impus ea.

— Monseniore, cincisprezece zile sunt cincisprezece zile, dar când le petreci plictisindu-te de moarte, cincisprezece zile sunt o veşnicie.

— Aşa că n-ai de gând s-o ierţi?

— Niciodată.

— Haide, haide, de Guiche, fii băiat mai cumsecade, vreau să te împac din nou cu ea; vei recunoaşte, când vei sta mai mult de vorbă cu ea, că nu e deloc rea şi că are mult spirit.

— Monseniore...

— Vei vedea că ştie să primească oaspeţii ca o prinţesă şi să râdă ca o burgheză; vei vedea că, atunci când vrea, ştie să facă ceasurile să treacă repede ca minutele. De Guiche, prietene, trebuie să-ţi schimbi părerea despre soţia mea.

"Hotărât — îşi spuse Manicamp — iată un soţ căruia numele soţiei lui îi va aduce nenorocire şi răposatul rege Gandaule era un adevărat tigru pe lângă monseniorul."

— În sfârşit — adaugă Prinţul — îţi vei schimba părerea despre soţia mea, de Guiche, ţi-o garantez eu. Numai că trebuie să-ţi arăt calea. Ea nu e ca oricare alta şi nu oricine poate să ajungă la inima sa.

— Monseniore...

— Fără împotrivire, de Guiche, sau ne certam! i-o tăie Prinţul.

— Dar dacă el vrea — şopti Manicamp la urechea lui de Guiche — fă-i pe plac.

— Monseniore — zise contele — mă voi supune.

— Şi pentru început — reluă monseniorul — astă-seară se face muzică la *Doamna*; vei lua masa cu mine şi te voi conduce la ea.

— Oh, în privinţa asta, monseniore — obiectă de Guiche — îngaduiţi-mi să mă împotrivesc.

— Încă! Dar asta e curată răzvrătire!

— *Doamna* m-a primit prea urât aseară, de faţă cu toată lumea.

— Adevărat! zise Prinţul râzând.

— În aşa fel, încât nici nu mi-a răspuns când i-am vorbit; poate că e bine să n-ai amor propriu, dar când e prea puţin, e prea puţin, cum se spune.

— Conte, după-masă te vei duce la tine să te îmbraci, apoi vei veni să mă iei; te voi aştepta.

— Pentru că alteţa voastră îmi porunceşte cu orice chip...

— Cu orice chip!

"Nu va renunţa nici în ruptul capului — îşi spuse iarăşi Manicamp — şi acest soi de lucruri se înfig cu toată dârzenia în

mintea soţilor. Ah, de ce nu l-a putut auzi domnul Molière pe acesta? L-ar fi pus în versuri."

Prinţul şi curtea sa, vorbind şi glumind astfel, intrară în cel mai răcoros apartament al castelului.

— Să nu uit — zise de Guiche în pragul uşii — am o însărcinare pentru alteţa voastră regală.

— Du-o la îndeplinire.

— Domnul de Bragelonne a plecat la Londra, din ordinul regelui şi m-a rugat să transmit monseniorului respectele sale.

— Mulţumesc! Călătorie bună vicontelui, la care ţin rnult. Şi acum du-te să-ţi schimbi costumul, de Guiche şi revino la noi. Iar dacă nu vei reveni...

— Ce se va întâmpla, monseniore?

— Se va întâmpla că voi pune să fii aruncat în Bastilia.

— Atunci, hotărât lucru — zise de Guiche râzând — alteţa sa regală *Domnul* e contrariul alteţei sale regale *Doamna*. *Doamna* pune să fiu trimis în surghiun fiindcă nu mă iubeşte de loc, *Domnul* pune să fiu în-temniţat fiindcă mă iubeşte prea mult. Mulţumesc, *Domnule!* Mulţumesc, *Doamnă*!

— Haide, haide — îi spuse Prinţul — eşti un prieten încântator şi ştii bine că nu mă pot lipsi de tine. Întoarce-te repede.

— Fie, dar, la rândul meu, îmi place să cochetez puţin, monseniore.

— Adică?

— Nu mă întorc la alteţa voastră decât cu o condiţie.

— Care?

— Am o rugăminte pentru prietenul unuia din prietenii mei.

— Pe nume?

— Malicorne.

— Vulgar nume!

— Purtat însă cu demnitate, monseniore.

— Fie. Ei bine?

— Ei bine, îi datorez domnului Malicorne un loc la curtea voastră, monseniore.

— Ce fel de loc?

— Un loc oarecare; de supraveghetor, bunăoară.

— La naiba, asemenea loc se găseşte; ieri l-am concediat pe intendentul apartamentelor mele.

— E bine şi intendent al apartamentelor, monseniore. Ce are de făcut?

— Nimic, decât să privească şi să dea raport.

— Poliţie de interior?

— Exact.

— Oh, ce bine i se potriveşte asta lui Malicorne! îndrăzni să spună Manicamp.

— Îl cunoşti pe cel despre care e vorba, domnule Manicamp? întrebă Prinţul.

— Foarte îndeaproape, monseniore. E prietenul meu.

— Şi părerea dumitale?

— Este că monseniorul nu va avea niciodată un intendent al apartamentelor mai bun ca acesta. Cum e plătit un asemenea post? îl întrebă contele pe Prinţ.

— Nu ştiu; dar mi s-a spus totdeauna că nu este destul de bine plătit, când omul îşi vede de treabă.

— Ce înţelegeţi prin a-şi vedea de treabă, Prinţe?

— Adică atunci când slujbaşul e om de spirit.

— În cazul acesta cred că monseniorul va fi mulţumit, deoarece Malicorne e plin de spirit ca un diavol.

— Bun. Dacă-i aşa, postul o să mă coste mult — răspunse Prinţul râzând. Îmi faci un adevărat dar, conte.

— Aşa cred şi eu, monseniore.

— Ei bine, du-te şi dă-i de veste lui Mélicorne al tău...

— Malicorne, monseniore.

— N-am să mă deprind niciodată cu numele ăsta!

— Şi totuşi îl rostiţi bine pe al lui Manicamp, monseniore.

— Oh, îl voi rosti foarte bine şi pe al lui Manicorne. Obişnuinţa mă va ajuta.

— Spuneţi-i oricum, monseniore, vă făgăduiesc că inspectorul apartamentelor voastre nu se va supăra de loc; e cea mai înţelegătoare fire din câte se pot întâlni.

— Ei bine, atunci, dragul meu de Guiche, comunică-i numirea sa... Dar, stai...

— Ce e, monseniore?

— Vreau să-l văd mai înainte. Dacă e tot atât de urât pe cât îi e numele, mă răzgândesc.

— Monseniorul îl cunoaşte.

— Eu?

— Fără îndoială. Monseniorul a avut prilejul să-l vadă o dată la Palatul Regal; cred că chiar eu vi l-am prezentat.

— Ah, foarte bine, îmi reamintesc... Drace, e un băiat tare drăguţ!

— Ştiam că monseniorul trebuie să-l fi remarcat.

— Da, da, da! Vezi tu, de Guiche, vreau ca, nici eu, nici soţia mea, să nu avem urâţenii în faţa ochilor. Soţia mea va lua totdeauna ca domnişoare de onoare numai fete frumoase; eu voi lua, la rândul meu, numai gentilomi chipeşi. În felul acesta, vezi tu, de Guiche, dacă eu voi avea copii, vor fi de bună inspiraţie şi dacă soţia mea va face copii, se va fi uitat la modele frumoase.

— Judecata e bine întocmită, monseniore — zise Manicamp, aprobând în acelaşi timp din ochi şi din gură.

Cât despre de Guiche, se pare că el nu găsi judecata tot atât de bine întocmită, căci îşi dădu părerea numai printr-un gest, dar şi acest gest făcut cu multă nehotărâre.

Manicamp alergă să-i împărtăşească lui Malicorne fericita veste pe care o aflase. De Guiche se duse să-şi pună, cam fără tragere de inimă, costumul de salon. *Domnul*, cântând, râzând şi privindu-se în oglindă, aştepta ora mesei într-o dispoziţie ce-ar fi îndreptăţit din plin acest proverb: "Fericit ca un prinţ".

Capitolul LX

Povestea unei naiade şi a unei driade

Toată lumea luase gustarea la castel şi după gustare se pregăti pentru ţinuta de salon.

Gustarea avea loc de obicei la ceasurile cinci. Să punem un ceas pentru mâncare şi două ceasuri pentru schimbarea costumelor. Fiecare era deci gata către ceasurile opt seara. Aşa că, pe la ceasurile opt seara începură prezentările la *Doamna*. Căci, după cum am spus, în seara aceea era rândul *Doamnei* să primească. Şi de la seratele *Doamnei* nu se gândea nimeni să lipsească, deoarece serile petrecute la ea aveau tot farmecul pe care regina, această cuminte şi minunată prinţesă, nu izbutise niciodată să-l dea reuniunilor sale. Căci unul din meritele bunătăţii este, din nefericire, să creeze mai puţină voioşie decât

ar putea-o face un spirit răutăcios. Cu toate acestea, să ne grăbim a o spune, spirit răutăcios nu este nicidecum epitetul ce i s-ar putea atribui *Doamnei*. Această fire de elită închidea în ea prea multă adevărată mărinimie, prea multe elanuri nobile şi gânduri înalte, pentru a putea fi numita o fire răutăcioasă. Dar *Doamna* avea acea virtute de a nu se lăsa călcată în picioare, virtute adesea atât de fatală pentru cel care-o deţine, întrucât duce la zdrobire acolo unde altă însuşire ar impune o plecăciune; de aici rezultă că loviturile nu se înmuiau câtuşi de puţin când ajungeau la ea, aşa cum se întâmpla cu acest suflet înfăşat în vată care era Maria-Tereza. Inima ei tresărea la fiecare atac şi, întocmai ca în acele încrâncenări de la jocurile cu inele, *Doamna*, dacă nu era lovită în aşa fel încât să fie scoasă din luptă, întorcea loviturile cu vârf şi îndesat nesocotitului, oricine ar fi fost el, care i se punea împotrivă. Este oare aceasta răutate? Este oare doar asprime? Noi socotim că naturile puternice şi bogate sunt acelea care, asemenea arborelui ştiinţei, produc în acelaşi timp şi binele şi răul, creangă îngemănată şi pururi înfloritǎ, pururi roditoare, al cărei fruct bun ştiu să-l vadă numai cei cărora le e foame de el şi al cărui fruct rău îl mănâncă cei de prisos şi cei netrebnici, care şi mor din această pricină, ceea ce, la urma urmei, nu este o nenorocire.

Deci *Doamna*, care îşi făurise bine în minte planul ei de a doua regină, sau chiar de primă regină, *Doamna*, spunem, făcea ca în jurul ei lumea să se simtă totdeauna încântată prin conversaţie, prin întâlniri, prin libertatea neştirbită pe care o lăsa fiecăruia de a-şi rosti cuvântul său, cu condiţia, bineînţeles, ca acest cuvânt să fie frumos sau folositor. Şi, de necrezut, din această pricină, la *Doamna* se vorbea poate mai puţin ca în alte părţi. *Doamna* îi dispreţuia pe flecari şi se răzbuna crud pe ei: îi lăsa să vorbească. Ea dispreţuia de asemeni înfumurarea şi nu-i ierta nici chiar regelui acest cusur. *Domnul* suferea de această boală şi Prinţesa îşi luase nemaipomenita sarcina de a-l lecui de ea. Încolo, poeţi, oameni de duh, femei frumoase, ea îi primea pe toţi ca o stăpână mai presus de sclavii ei. Îndeajuns de visătoare în mijlocul tuturor acestor zburdălnicii pentru a-i face să viseze pe poeţi, îndeajuns de stăpână pe farmecele sale pentru a străluci chiar şi în mijlocul celor mai recunoscute frumuseţi, îndeajuns de spirituală pentru ca şi cei mai neîntrecuţi s-o asculte cu plăcere. Se poate lesne bănui cine

anume era atras de reuniuni ca acelea care se ţineau la *Doamna*: tineretul dădea navală. Când regele e tânăr, totul e tânăr la curte. De aceea, bătrânele doamne, capete tari de pe vremea Regenţei sau a ultimei domnii, rămâneau ursuze; dar la ursuzenia lor se răspundea râzând de aceste venerabile persoane care duseseră spiritul de dominaţie până la a comanda trupe de soldaţi în războiul Frondei, pentru ca, spunea *Doamna*, să nu-şi piardă cu totul înrâurirea asupra bărbaţilor.

Când bătură ceasurile opt, alteţa sa regală intră în marele salon, însoţită de doamnele de onoare şi găsi aici câţiva curteni care aşteptau de mai bine de zece minute. Printre aceşti sosiţi mai devreme, ea îl căuta pe acela care credea că trebuia să fi venit acolo înaintea tuturor. Dar nu-l zări. Aproape în aceeaşi clipă în care Prinţesa îşi sfârşea investigaţia sa, fu anunţat *Domnul*.

Prinţul era strălucitor la înfăţişare. Toate nestematele cardinalului Mazarin, acelea, se înţelege, pe care ministrul nu avusese încotro şi trebuise să le lase, toate nestematele reginei-mame, ba chiar şi unele ale soţiei sale, le avea pe el *Domnul* în ziua aceea. Nu-i de mirare, deci, că stralucea ca un soare. În urma lui, cu pas domol şi cu un aer de pocăinţă admirabil jucat, venea de Guiche, îmbrăcat într-un costum de catifea de culoarea mărgăritarului cenuşiu, brodat cu argint şi cu panglicuţe albastre. De Guiche purta, de asemeni, dantele care erau tot atât de frumoase în telul lor ca şi pietrele preţioase ale *Domnului*. Pana de la pălărie îi era roşie.

Doamna avea mai multe culori. Ei îi plăcea roşul în tapete, griul în veşminte, albastrul la flori.

Domnul de Guiche, astfel îmbrăcat, era de o frumuseţe pe care toata lumea putea s-o remarce. O anumită paliditate atrăgătoare, o anumită visare în priviri, mâini de o albeaţă de crin sub dantelele mari, gura cu o trăsătură melancolică — era destul, într-adevar, să-l vezi pe domnul de Guiche, pentru a mărturisi că puţini bărbaţi la curtea Franţei se puteau asemui cu el. Din aceasta rezultă că *Domnul*, care avea pretenţia să eclipseze o stea, dacă o stea s-ar fi luat la întrecere cu el, fu, dimpotrivă, eclipsat cu desăvârşire în toate imaginaţiile, care sunt judecători foarte tăcuţi, desigur, dar şi foarte necruţători în judecăţile lor.

Doamna îi aruncase o privire în treacăt lui de Guiche; dar oricât de fugară fusese această privire, ea îi aşternu pe frunte o

împurpurare încântătoare. *Doamna* îl găsise pe de Guiche, cu adevărat, atât de frumos şi atât de elegant, încât era aproape să nu mai regrete cucerirea regală pe care simţea că o pierde din mână. Îşi lăsă deci inima, fără voia ei, să-i împingă tot sângele până în mijlocul obrajilor.

Domnul, luând aerul său trufaş, se apropie de ea. El nu observase roşeaţa Prinţesei, sau, dacă o observase, era departe de a o atribui adevăratei cauze.

— Doamnă — zise el, sărutând mâna soţiei — e aici un dizgraţiat, un nenorocit surghiunit, pe care îmi iau sarcina de a ţi-l prezenta. Ţine seamă, te rog, că e unul dintre cei mai buni prieteni ai mei şi că primirea pe care i-o vei face va fi o măgulire pentru mine.

— Ce surghiunit? Ce dizgraţiat? întrebă *Doamna* rotindu-şi ochii în jurul ei, dar fără a şi-i opri la conte mai mult decât la alţii.

Era momentul să fie împins în scenă protejatul. Prinţul se dădu la o parte şi-i lăsă loc lui de Guiche, care, cu un aer destul de posomorât, se apropie de *Doamna* şi-i făcu o reverenţă.

— Dar cum — întrebă *Doamna*, ca şi când ar fi încercat cea mai vie uimire — domnul conte de Guiche este dizgraţiatul, surghiunitul?

— Da, el — murmură ducele.

— Aşa e — zise *Doamna*. Nu se vede decât el aici.

— Ah, doamnă, eşti nedreaptă — rosti Prinţul.

— Eu?

— Fără îndoială. Dar fie. Haide, iartă-l pe bietul băiat.

— Să-l iert, pentru ce? Ce-aş putea oare să-i iert eu domnului de Guiche?

— La drept vorbind, explică-te, de Guiche. Ce vrei să ţi se ierte? întrebă Prinţul.

— Vai, alteţa sa regală ştie foarte bine — răspunse contele cu prefăcătorie.

— Haide, haide, dă-i mâna, doamnă — zise Filip.

— Dacă asta îţi face plăcere, domnule...

Şi, cu o indescriptibilă mişcare a ochilor şi a umerilor, *Doamna* întinse frumoasa ei mână parfumată în faţa tânărului, care o atinse cu buzele. E de crezut că această atingere ţinu prea mult şi că *Doamna* nu-şi retrase prea repede mâna, căci ducele adăugă:

— De Guiche nu e rău, doamnă şi n-are să te muşte, desigur.

Cei din jur luară ca pretext aceste cuvinte, cum nu se poate prea glumeţe, pentru a râde cu hohote. Într-adevăr, situaţia era vrednică de băgat în seamă şi câteva spirite binevoitoare făcură totul ca ea să nu treacă neobservată.

Domnul se bucura încă de efectul vorbelor sale, când fu anunţat regele.

În acest moment, aspectul salonului era acesta pe care vom încerca să-l zugrăvim. În mijloc, în faţa căminului încărcat de flori, sta *Doamna*, cu domnişoarele sale de onoare, ce formau două aripi, în jurul cărora zburdau fluturii de la curte. Alte grupuri erau strânse în dreptul firidelor de la ferestre, cum fac în rondurile lor prestabilite Străjile unei garnizoane, şi, din locurile respective, prindeau din zbor cuvintele pornite din grupul principal. Din unul din aceste grupuri, cel mai apropiat de cămin, Malicorne, numit, cât ai bate din palme, de către Manicamp şi de Guiche, intendent al apartamentelor, Malicorne, a cărui uniformă de ofiţer era gata de mai bine de două luni, sclipea în podoabele sale şi îşi arunca spre Montalais, extrema stângă a *Doamnei*, tot focul ochilor lui şi toate scânteierile veşmintelor sale de catifea.

Doamna vorbea cu domnişoara de Châtillon şi cu domnişoara de Créqui, cele mai apropiate de ea şi arunca din când în când câte un cuvânt şi *Domnului*, care plecă de lângă dânsa de îndată ce valetul de la intrare strigă:

— Regele!

Domnişoara de La Vallière era, ca şi Montalais, în stânga *Doamnei*, adică penultima din rând; la dreapta ei fusese aşezată domnişoara de Tonnay-Charente. Se afla deci în poziţia acelor corpuri de trupă a căror slăbiciune e bănuită şi tocmai de aceea sunt puse între două forţe încercate. Flancată astfel de cele două prietene ale sale de aventuri, La Vallière, fie că era mâhnită din pricina plecării lui Raoul, fie că era încă tulburată de întâmplările petrecute de curând şi care începuseră să-i facă numele cunoscut în lumea curtenilor, La Vallière, spunem, îşi ascundea în dosul evantaiului ochii puţin înroşiţi şi părea să dea o mare atenţie cuvintelor pe care Montalais şi Athénaïs i le strecurau pe rând, când într-o ureche, când în cealaltă.

În clipa când numele regelui fu rostit, un freamăt mare se produse în tot salonul. *Doamna*, în calitate de gazdă, se ridică

spre a-l primi pe regescul oaspete; dar, ridicându-se, oricât ar fi fost de preocupată, aruncă o privire la stânga sa şi această privire, pe care încrezutul de Guiche o interpretă ca fiind adresată lui, se opri, după ce alunecă de-a lungul cercului, asupra domnişoarei de La Vallière, la care văzu o vie roşeaţă în obraji şi o adâncă tulburare.

Regele păşi în mijlocul grupului, devenit acum unul singur printr-o mişcare ce se făcu, în chip firesc, de la margini spre centru. Toate frunţile se plecau în faţa maiestăţii sale, toate femeile se îndoiau ca nişte crini măreţi şi mlădioşi în faţa regelui Aquilo.

Maiestatea sa nu avea nimic solemn, am putea spune nimic regal în seara aceea, bineînţeles în afară de tinereţea şi de frumuseţea lui. Un anumit aer de voioşie reală şi de bună dispoziţie trezi dintr-o dată toate spiritele; şi iată că fiecare îşi făgădui o seară minunată, chiar dacă n-ai vedea decât marea dorinţă pe care o avea maiestatea sa de a petrece la *Doamna*.

Dacă cineva putea, prin bucuria şi prin voioşia lui, să-l egaleze pe rege, acesta era domnul de Saint-Aignan, roz la faţă, la haine şi la panglici, cu idei roze mai ales — şi, în seara aceea, domnul de Saint-Aignan era plin de idei. Ceea ce dăduse o înflorire nouă tuturor acestor idei care germinau în spiritul lui voios era faptul că o văzuse pe domnişoara de Tonnay-Charente îmbrăcată, ca şi el, în roz. N-am vrea totuşi să spunem că şiretul curtean nu ştiuse mai dinainte că frumoasa Athénaïs avea să se îmbrace în această culoare: se pricepea atât de bine în arta de a face să flecărească un croitor sau o cameristă asupra planurilor stăpânei sale! Îi trimise, deci, tot atâtea ocheade asasine domnişoarei Athénaïs câte noduri de panglici avea la pantofi şi la haină, adică făcu o adevărată risipă.

Regele adresându-i complimentele sale *Doamnei* şi *Doamna* fiind aproape rugată să se aşeze, cercul se alcătui îndată. Ludovic îi ceru *Domnului* să-i spună cum a fost la scăldătoare; el însuşi povesti, trăgând cu ochiul spre doamne, că poeţii se întrec în a pune în versuri această galantă distracţie a băilor de la Valvins şi că unul din ei mai ales, domnul Loret, pare a fi primit destăinuirile vreunei nimfe a apelor, atât de multe adevăruri a putut să spună în versurile sale.

Multe doamne se simţiră datoare să roşească. Regele profită de acest prilej pentru a trage cu ochiul mai în voie;

singură Montalais nu se roşise şi nu-şi coborâse ochii de la rege, astfel că-l văzu sorbind-o cu privirea pe domnişoara de La Vallière. Această îndrăzneaţă domnişoară de onoare, care se numea Montalais, făcu să se plece în jos privirea regelui, scăpând-o astfel pe Louise de La Vallière de sub o văpaie arzătoare ce i-ar fi fost probabil transmisă de acea privire.

Ludovic era acum prins de *Doamna*, care-l copleşea cu întrebările şi nimeni pe lume nu se pricepea să pună întrebările ca ea! El însă încerca să dea convorbirii un caracter general şi, spre a izbuti, trebui să-şi sporească spiritul şi galanteria.

Doamna ţinea foarte mult la măguliri; se hotărî deci să le smulgă cu orice preţ, şi, adresându-se regelui. Îi zise:

— Sire, maiestatea voastră, care ştie tot ce se întâmplă în regatul său, trebuie să fi cunoscut mai dinainte versurile ce i-au fost povestite domnului Loret de acea nimfă; maiestatea voastră vrea să ni le împărtăşească şi nouă?

— Doamnă — răspunse regele cu o graţie neîntrecută — nu am această cutezanţă... Nu poate fi îndoială că, dumneata personal, te-ai simţi oarecum încurcată să asculţi anumite detalii... Dar de Saint-Aignan povesteşte frumos şi reţine foarte bine versurile; iar dacă nu le reţine, le improvizează. Ţi-l înfăţişez ca poet desăvârşit.

De Saint-Aignan, adus în scenă, fu nevoit să se producă, dar cât mai puţin necuviincios cu putinţă. Din nefericire însă pentru Doamna, el nu se gândea decât la treburile lui, adică în loc să-i aducă *Doamnei* măgulirile pe care ea şi le dorea, se apucă să tragă spuza pe turta lui puţin mai mult decât îi era îngăduit. Aruncându-şi deci, pentru a suta oară, privirea către frumoasa Athénaïs, care punea în practică fără abatere teoria sa din ajun, adică nu catadicsea să-şi privească adoratorul, Saint-Aignan începu prin a spune:

— Sire, maiestatea voastră mă va ierta fără îndoială ca am reţinut prea puţin versurile pe care nimfa i le-a dictat lui Loret; dar acolo unde regele n-a reţinut nimic, ce-aş putea face eu, un biet spirit mult mai slab?

Doamna nu fu încântată de această ploconire de curtean.

— Ah, doamnă — continuă de Saint-Aignan — astăzi nu se mai vorbeşte despre ceea ce spun nimfele de apă dulce. Într-adevăr, am fi ispitiţi să credem că nu se mai întâmplă nimic interesant în regatele lichide. Numai pe uscat, doamnă, se

petrec marile evenimente. Ah, pe uscat, doamnă, atâtea poveşti pline de...

— Bine! făcu *Doamna*. Şi ce se petrece pe uscat?

— Asta ar trebui să le întrebăm pe driade — răspunse contele — căci driadele trăiesc în păduri, după cum alteţa voastră o ştie.

— Ştiu chiar că sunt prin firea lor vorbăreţe, domnule de Saint-Aignan.

— E adevărat, doamnă; dar atunci când nu dezvălui decât lucruri frumoase, ar fi nedrept să le învinuim de vorbărie goală.

— Aşadar, ele dezvăluie lucruri frumoase? întrebă cu un aer şăgalnic Prinţesa. În adevăr, domnule de Saint-Aignan, îmi aţâţi curiozitatea şi, dacă aş fi regele, ţi-aş porunci numaidecât să ne povesteşti acele lucruri frumoase pe care le spun doamnele driade, întrucât numai dumneata singur, aici, pari să pricepi limba lor.

— Oh, pentru aşa ceva, doamna, eu sunt la ordinele maiestăţii sale — răspunse cu glas tare contele.

— Pricepe limba driadelor? zise *Domnul*. Fericit om acest Saint-Aignan.

— Ca însăşi limba franceză, monseniore.

— Atunci povesteşte — ceru *Doamna*.

Regele se simţi încurcat; fără îndoială că omul lui avea să-l vâre în vreo afacere pârdalnică. Simţea bine asta, datorită atenţiei generale stârnită de primele cuvinte ale lui de Saint-Aignan, stârnită de asemeni şi de atitudinea neobişnuită a *Doamnei*. Cei mai discreţi păreau gata să soarbă fiecare cuvânt pe care avea să-l rostească contele. Se tuşea, se apropiau unu de alţii, se trăgea cu coada ochiului spre anumite doamne, care, ele însele, spre a înfrunta cu mai multă decenţă, sau cu mai multă hotărâre, aceste priviri inchizitoriale şi atât de apăsătoare, îşi pregăteau evantaiele şi luau înfăţişări de dueliste gata să răspundă la atacul adversarilor lor.

Pe vremea aceea era atât de îndătinat obiceiul conversaţiilor ce ieşeau dm comun şi al povestirilor spinoase, încât acolo unde un întreg salon din zilele noastre ar bănui scandal, răzbunare, tragedie şi s-ar împrăştia cu groază, în salonul *Doamnei* fiecare se pregătea să se aşeze cât mai bine pe scaunul lui, astlel încât să nu piardă nici un cuvânt, nici un gest din comedia compusă spre folosul său de domnul de Saint-Aignan şi a cărei încheiere, oricare ar fi fost stilul şi intriga,

trebuia să fie cu necesitate perfectă în privinţa calmului şi a observaţiei.

Contele era cunoscut ca un om bine crescut şi ca un admirabil povestitor. Începu deci, cu tot curajul, în mijlocul unei tăceri adânci, care l-ar fi putut fâstâci pe oricare altul, în afară de el.

— Doamnă, regele îmi îngăduie să mă adresez mai întâi alteţei voastre regale, întrucât se arată a fi cea mai curioasă din cercul ei; voi avea deci onoarea de a spune alteţei voastre regale că driada locuieşte de preferinţă în scorburile stejarilor şi cum driadele sunt nişte minunate făpturi mitologice, ele îşi aleg de obicei arborii cei mai frumoşi, adică aceia cu trunchiurile cele mai groase.

La această introducere, care, sub un văl străveziu, reamintea faimoasa întâmplare de la stejarul regal, care jucase un rol atât de mare în seara precedentă, multe inimi începură să bată de bucurie sau de nelinişte, încât, dacă de Saint-Aignan n-ar fi avut un glas aşa de puternic şi de sonor, aceste bătăi ale inimi s-ar fi auzit pe deasupra glasului său.

— Trebuie să fie driade şi la Fontainbleau — spuse *Doamna* pe un ton cât se poate de calm — căci niciodată în viaţa mea n-am văzut stejari mai frumoşi ca aceia din parcul regal de aici.

Şi, spunând aceste cuvinte, îşi întoarse în direcţia lui de Guiche o privire de care acesta nu se mai putea plânge ca de aceea de mai înainte, care, după cum am spus, avea o anumită nuanţă de ceva fugar, nuanţă destul de dureroasă pentru o inimă atât de iubitoare.

— Într-adevăr, doamnă, chiar de Fontainebleau voiam să vorbesc alteţei voastre regale — răspunse de Saint-Aignan — deoarece driada a cărei poveste o urmărim locuieşte în parcul castelului maiestăţii sale.

Se intrase în subiect; acţiunea începuse; auditori şi narator, nimeni nu mai putea să dea înapoi.

— Să ascultăm — zise *Doamna* — căci povestirea mi se pare a avea nu numai farmecul unei poveşti populare, dar şi al unei cronici foarte apropiate de noi.

— Se cuvine să încep cu începutul — reluă contele. Aşadar, la Fontainebleau, într-o colibă cu o frumoasă înfăţişare, locuiesc nişte păstori. Unul e păstorul Tircis, care stăpâneşte cele mai bogate păşuni, moştenite de la părinţii lui. Tircis e tânăr şi frumos şi însuşirile sale îl fac să fie primul dintre păstorii de

prin aceste părţi. Se poate deci spune cu toată îndrăzneala că e regele acelor locuri.

Un uşor murmur de aprobare îl însufleţi pe povestitor, care continuă:

— Curajul lui e deopotrivă cu puterea lui; nimeni nu-l întrece în dibăcie la vânătoarea de fiare sălbatice, nimeni nu dă sfaturi mai înţelepte ca el. Când îşi mâiia calul prin frumoasele câmpii ale ţinuturilor sale, când, în întrecerile pentru dovedirea îndemânării şi-a isteţimii, e în fruntea celorlalţi păstori care i se supun cu credinţă, ai zice că e zeul Marte învârtindu-şi lancea pe câmpiile Traciei, sau şi mai bine încă, Apolo, zeul luminii, învăluind pământul cu săgeţile lui încinse de flăcări.

Fiecare îşi spunea că acest portret alegoric al regelui nu era începutul cel mai rău pe care povestitorul l-ar fi putut alege. De aceea îşi făcu efectul şi asupra asistenţei, care, atât din datorie cât şi plăcere, aplaudă cu însufleţire şi asupra regelui însuşi, căruia îi plăceau foarte mult laudele, atunci când erau la locul lor, ba nu-i displăceau nici chiar atunci când erau puţin exagerate. Domnul de Saint-Aignan continuă.

— Şi nu numai datorită capriciilor gloriei, doamnele, şi-a căpătat păstorul Tircis un renume care a făcut din el regele păstorilor.

— Al păstorilor de la Fontainebleau — zise regele zâmbind către Doamna.

— Oh — strigă *Doamna* — Fontainebleu e luat doar la întâmplare de către poet; eu aş spune: al păstorilor din întreaga lume.

Regele îşi uită rolul de ascultător pasiv şi se înclină.

— Dar mai ales — urmă de Saint-Aignan în mijlocul unui murmur măgulitor — mai ales în preajma femeilor frumoase se desfăşoară pe deplin meritele acestui rege al păstorilor. E un păstor al cărui spirit e pe atât de fin pe cât de curată îi e inima; ştie să spună un compliment cu o graţie care cucereşte, ştie să iubească cu o discreţie care făgăduieşte plăcutelor şi fericitelor lui cuceriri soarta cea mai vrednică de invidiat. Niciodată nu se înfurie, niciodată nu uită. Cine l-a văzut pe Tircis şi l-a auzit, trebuie să-l iubească; cine îl iubeşte şi e iubit de el, a întâlnit fericirea.

De Saint-Aignan făcu aici o pauză — gusta voluptatea laudelor — şi acest portret, oricât de grotesc ar fi fost umflat, găsise încuviinţarea mai ales în anumite urechi pentru care

meritele păstorului nu păreau sa fi fost prea exagerate. *Doamna* îl îndemnă pe orator să continue.

— Tircis — reluă contele — avea un prieten credincios, au mai degrabă un slujitor devotat, care se numea... Amyntas.

— Ah, să auzim portretul lui Amyntas! rosti cu şiretenie *Doamna*. Eşti un pictor atât de bun, domnule de Saint-Aignan!

— Doamnă...

— Oh, conte de Saint-Aignan, să nu-l jertfeşti, te rog, pe acest biet Amyntas! Nu ţi-aş ierta-o niciodată!

— Doamnă, Amyntas e de o condiţie prea inferioară, mai ales faţă de Tircis, pentru ca persoana lui să poată avea onoarea de a se face vreo asemănare. În antichitate erau anumiţi prieteni din aceştia şi anumiţi servitori care se lăsau să fie îngropaţi de vii la picioarele stăpânilor lor. La picioarele lui Tircis, acolo este locul lui Amyntas; el nici nu cere altul şi dacă vreodată ilustrul erou...

— Ilustrul păstor, vrei să spui — rosti *Doamna* prefăcându-se că-l corectează pe de Saint-Aignan.

— Alteţa voastră regală are dreptate, m-am înşelat — reluă curteanul. Dacă păstorul Tircis, zic, binevoieşte uneori să-l numească pe Amyntas prietenul său şi să-şi deschidă inima în faţa lui, aceasta e o favoare fără pereche, de care cel din urmă se bucură ca de cea mai însemnată fericire.

— Toate acestea — îl întrerupse *Doamna* — arată devotamentul absolut al lui Amyntas pentru Tircis, dar nu ne dau portretul lui Amyntas. Conte, nu-l înfrumuseţa dacă nu-ţi place, dar zugrăveşte-ni-l aşa cum e; vreau să cunosc portretul lui Amyntas.

De Saint-Aignan se supuse, după ce făcu o plecăciune adâncă în faţa cumnatei maiestăţii sale.

— Amyntas — zise el — e ceva mai în vârstă decât Tircis; nu e un păstor cu totul defavorizat de natură; se poate chiar spune că Muzele au binevoit să zâmbească la naşterea lui, aşa cum Hebe zâmbeşte tinereţii. Nu are ambiţia să strălucească; o are pe aceea de a fi iubit şi poate că s-ar învrednici de asta, dacă ar fi cunoscut mai îndeaproape.

Acest din urmă paragraf fu întărit de o ocheadă ucigătoare trimisă de-a dreptul către domnişoara de Tonnay-Charente, care înfruntă lovitura fără a se clătina. Dar modestia şi dibăcia aluziei avuseseră un mare efect: Amyntas culese rodul dorit,

prin aplauze; capul lui Tircis însuşi dădu semnalul pnntr-o încuviinţare plină le bunăvoinţă.

— Şi iată că — continuă de Saint-Aignan — Tircis şi Amyntas se plimbau într-o seară prin pădure vorbind despre amărăciunile lor în dragoste. Notaţi că aici începe povestirea driadei, doamnelor; altminteri, cum am fi putut noi afla ce-şi spuneau Tircis şi Amyntas, care erau cei mai discreţi păstori de pe pământ? Ei aleseră deci colţul cel mai stufos din pădure, pentru a se ascunde de ceilalţi şi a-şi împărtăşi nestânjeniţi necazurile lor, când deodată auzul le fu lovit de murmurul unor glasuri

— Ah, ah! făcu cineva în preajma povestitorului. Iată că totul devine nespus de interesant!

Aci, *Doamna*, asemenea generalului ager care îşi inspectează armata, le străpunse cu o privire pe Montalais şi pe Tonnay-Charente, care începeau să facă feţe-feţe.

— Aceste glasuri melodioase — urma de Saint-Aignan — erau ale câtorva păstoriţe care voiseră şi ele să se bucure de răcoarea codrului şi care, ştiind că acel colţ era mai retras, aproape neumblat, se strânseseră acolo pentru a-şi împărtăşi unele păreri cu privire la viaţa păstorească.

Un imens hohot de râs, stârnit de ultima frază a lui Saint-Aignan, un foarte fin zâmbet al regelui privind către Tonnay-Charente, acestea fură rezultatele ţintirii.

— Driada ne asigură — vorbi mai departe Saint-Aignan — că păstoriţele erau trei şi că toate trei erau tinere şi frumoase.

— Numele lor? întrebă *Doamna* cu un glas liniştit.

— Numele lor? făcu de Saint-Aignan care se zburli împotriva acestei indiscreţii.

— Fără îndoială. I-ai numit pe păstori Tircis şi Amyntas; numeşte-le şi pe păstoriţe într-un fel oarecare.

— Oh, doamnă, eu nu sunt un născocitor, un truver, cum se spunea odinioară; eu povestesc ceea ce a spus driada.

— Şi cum le numea driada dumitale pe acele păstoriţe? Într-adevăr, iată o memorie răuvoitoare. Sau această driadă era certată cu zeiţa Mnemosyna?

— Doamnă, aceste păstoriţe... Dar ţineţi seama că a da în vileag nume de femei e un adevărat sacrilegiu.

— De care o femeie te iartă, conte, cu condiţia să ne spui numele păstoriţelor.

— Ele se numeau Philis, Amaryllis şi Galateea.

— Minunat! N-am pierdut nimic aşteptând — zise *Doamna* — şi iată trei nume încântătoare. Acum, portretele lor!

De Saint-Aignan făcu o nouă mişcare de împotrivire.

— Oh, să procedăm în ordine, te rog, conte — stărui *Doamna*. Nu-i aşa, sire, că trebuie să ni se zugrăvească portretele păstoriţelor?

Regele, care se aştepta la această stăruinţă şi care începea să simtă o anumită nelinişte, nu crezu de cuviinţă să se pună rău cu o atât de primejdioasă interogatoare. Se gândea apoi că de Saint-Aignan, în portretele sale, va găsi mijlocul de a strecura câteva trăsături delicate ce vor bucura urechile pe care maiestatea sa avea interesul să le încânte. Cu această speranţă, dar şi cu această teamă, Ludovic încuviinţă ca de Saint-Aignan să facă portretele păstoriţelor Philis, Amaryllis şi Galateea.

— Ei bine, atunci fie! zise de Saint-Aignan, ca un om care îşi ia inima în dinţi.

Şi începu.

Capitolul LXI

Sfârşitul poveştii naiadei şi driadei

— Philis — zise de Saint-Aignan aruncând o privire provocatoare spre Montalais, cam în felul cum un spadasin încercat îşi îndeamnă, într-un asalt, rivalul demn de el sa se pună în gardă — Philis nu e nici brună nici blondă, nici înaltă nici scundă, nici rece nici aprinsă; e, oricât ar fi ea de păstoriţă, spirituală ca o prinţesa şi neastâmpărată ca un demon. Are o privire căreia nimic nu-i scapă. Şi tot ceea ce vede cu ochii doreşte cu inima. E o pasăre care, ciripind necontenit, aci atinge iarba în zbor, aci se ridică în aer după un fluture, aci se opreşte pe ramura cea mai înaltă a unui copac şi de acolo le face în ciudă păsărarilor, să vină s-o prindă sau s-o agaţe în plasele lor.

Portretul era atât de asemănător, încât toate privirile se întoarseră spre Montalais care, cu ochii larg deschişi, cu nasul

în sus, îl asculta pe de Saint-Aignan ca şi cum ar fi fost vorba de o persoană ce n-ar fi avut nici o legătură cu ea.

— Asta e tot, domnule de Saint-Aignan? întrebă Prinţesa.

— Oh, alteţa voastră regală, portretul e doar schiţat şi ar mai fi încă multe de spus. Dar mi-e teamă să nu obosesc răbdarea alteţei voastre, sau să nu rănesc modestia păstoriţei, astfel că trec la prietena ci Amaryllis.

— Prea bine, domnule de Saint-Aignan — zise *Doamna* — treci la Amaryllis; noi te urmărim.

— Amaryllis e cea mai în vârstă dintre cele trei; totuşi — se grăbi să adauge de Saint-Aignan — această vârsta înaintată nu atinge nici douăzeci de ani.

Sprâncenele domnişoarei de Tonnay-Charente, care se încruntaseră la începutul povestirii, se descreţiră acum cu un zâmbet uşor.

— Ea e înaltă la trup şi are un păr lung pe care şi-l împleteşte după modelul statuilor greceşti; mersul îi e maiestuos şi gesturile pline de mândrie, astfel încât pare mai degrabă o zeiţă decât o simplă muritoare, iar printre zeiţe, aceea care îi seamănă cel mai mult este Diana vânătoriţa; cu singura deosebire că această cruda păstoriţă, şterpelindu-i într-o zi tolba cu săgeţi lui Amor, pe când bietul Cupidon dormea într-un tufiş de trandafiri, în loc să-şi îndrepte arcul înspre oaspeţii pădurii, ea şi-l descarcă fără mila în păstorii care trec pe acolo şi pe care-i poate vedea şi ochi cu săgeţile sale.

— Oh, urâcioasă păstoriţă! vorbi *Doamna*. N-o să se aleagă şi ea până la urmă cu una din acele săgeţi pe care le aruncă fără milă în dreapta şi în stânga?

— Asta e şi speranţa tuturor păstorilor noştri — zise de Saint-Aignan.

— Şi mai ales a lui Amyntas, nu-i aşa? adăugă *Doamna*.

— Păstorul Amyntas e atât de timid — spuse de Saint-Aignan cu aerul cel mai modest pe care-l putea lua — încât, dacă speră şi el asta, nimeni n-a putut afla ceva, căci el îşi ascunde speranţa în cel mai adânc ungher al inimii.

Un murmur dintre cele mai măgulitoare întâmpină această profesiune de credinţă a povestitorului în legătură cu păstorul Amyntas.

— Şi Galateea? întreba *Doamna*. Sunt nerăbdătoare să văd o mână dibace reluând portretul ei de unde l-a lăsat Virgiliu şi terminându-l sub ochii noştri.

— Doamnă — răspunse de Saint-Aignan — faţă de marele Virgiliu Maro, umilul vostru servitor nu e decât un poetastru; totuşi, încurajat de ordinul vostru, voi face tot ce-mi stă în putinţă.

— Te ascultăm — zise *Doamna*.

De Saint-Aignan îşi întinse un picior, un braţ şi îşi ţuguie amândouă buzele.

— Albă ca spuma laptelui — începu el — aurie ca spicul de grâu, ea răspândeşte în văzduh miresmele parului ei bălai. Încât te întrebi dacă nu este cumva însăşi acea frumoasă Europa care a trezit iubirea în inima lui Iupiter, pe când se juca împreună cu prietenele sale pe pajiştea înfloritâ. Din ochii ei, albaştri ca azurul cerului în cele mai minunate zile de vară, coboară o lumină dulce şi mângâietoare; reveria o hrăneşte, amorul o îmbogăţeşte. Iar când îşi încruntă sprânceana sau când îşi apleacă fruntea spre pământ, soarele se întunecă în văzduh în semn de doliu. Dimpotrivă, când râde, întreaga fire îşi recapătă voioşia şi păsările, care amuţiseră o clipă, îşi reîncep cântecele lor în frunzişul copacilor. Această păstoriţă îndeosebi — zise de Saint-Aignan ca să încheie — această păstoriţă e vrednică de adoraţia tuturor; şi dacă vreodată inima ei se va dărui cuiva, ferice de muritorul pe care dragostea sa feciorelnică îl va înălţa la treapta unui zeu!

Doamna, ascultând zugrăvirea acestui portret, aşa cum făceau toţi ceilalţi, se mulţumi să-şi arate încântarea subliniind părţile cele mai poetice prin câteva clătinări din cap; dar era cu neputinţă de spus dacă aceste semne de încântare se refereau la talentul povestitorului sau la asemănarea portretului. Rezultă că, *Doamna* neaplaudând făţiş, nimeni nu-şi îngădui să aplaude, nici chiar *Domnul* însuşi, care găsea în sinea sa că de Saint-Aignan se oprise prea mult asupra portretelor păstoriţelor, după ce trecuse oarecum cam repede peste portretele păstorilor. Adunarea părea deci de gheaţă.

De Saint-Aignan, care îşi sleise şi retorica şi penele în nuanţarea portretului Galateei şi care se aştepta, după primirea favorabilă făcută celorlalte părţi, să audă un ropot de aplauze pentru aceasta din urmă, fu şi mai îngheţat decât regele şi întreaga reuniune.

Urmă o clipă de tăcere, ruptă, în sfârşit, de *Doamna*:

— Ei bine, sire — întrebă ea — ce spune maiestatea voastră despre aceste trei portrete?

Regele voia să vină în ajutorul lui de Saint-Aignan, cu gândul de a se pune pe sine la adăpost.

— Găsesc că Amaryllis e frumoasă, după părerea mea — zise el.

— Mie îmi place mai mult Philis — adăugă *Domnul*. E o fată straşnică, sau mai bine zis un straşnic băieţoi de nimfă.

Ceilalţi avură dreptul să râdă.

De data aceasta, privirile fură atât de directe, încât Montalais simţi cum roşeaţa i se urcă în obraji într-un şuvoi de flăcări violete.

— Prin urmare — reluă *Doamna* — aceste păstoriţe îşi spuneau?...

Dar de Saint-Aignan, rănit în amorul propriu, nu se mai simţea în stare să înfrunte atacul unor forţe proaspete şi odihnite.

— Doamnă — zise el — aceste păstoriţe îşi împărtăşeau una alteia micile lor înclinări.

— Haide, haide, domnule de Saint-Aignan, dumneata eşti un fluviu de poezie pastorală — îl îndemnă *Doamna* cu un surâs drăgălaş ce-l reînvioră puţin pe narator.

— Îşi spuneau că dragostea e o primejdie, dar că lipsa dragostei e moartea inimii.

— Şi concluzia lor?... Întrebă *Doamna*.

— Concluzia lor e că trebuie să iubeşti.

— Foarte bine. Şi puneau pentru asta anumite condiţiuni?

— Condiţiunea de a alege — răspunse de Saint-Aignan. Trebuie să adaug chiar, şi, vă reamintesc, driada este aceea care vorbeşte, că una dintre păstoriţe, Amaryllis, cred, se împotrivea cu atâta îndârjire dragostei, fără ca totuşi să se apere prea mult atunci când inima i-a fost cucerită de imaginea unui anumit păstor.

— Amyntas sau Tircis?

— Amyntas, doamnă — răspunse cu modestie de Saint-Aignan. Dar numaidecât Galateea, dulcea Galateea cu ochii albaştri, spuse că nici Amyntas, nici Alphesibeu, nici Tityr, nici alt păstor dintre cei mai chipeşi de prin partea locului nu putea să se asemene lui Tircis, că Tircis îi umbrea pe toţi ceilalţi bărbaţi, aşa cum stejarul întrece prin măreţie toţi ceilalţi copaci şi crinul prin splendoare toate celelalte flori. Ea îi făcu chiar lui Tircis un portret atât de frumos, că Tircis, care o asculta, a trebuit să fie cu adevărat măgulit, în ciuda măririi sale. Şi iată

că aşa se dovedi că Tircis şt Amyntas erau preţuiţi de Amaryllis şi Galateea. Şi tot astfel, taina acestor două inimi fu dezvăluită în întunecimea nopţii şi în liniştea adâncă a pădurii. Iată, doamnă, ce mi-a povestit driada, ea care ştie tot ce se petrece în scorburile stejarilor şi tufişurile din jurul lor, ea care cunoaşte aleanul pasărilor şi înţelege cântecele lor de dragoste, în sfârşit, ea care desluşeşte freamătul vântului printre ramuri şi zumzetul gâzelor de aur sau de smarald în corolele florilor sălbatice; ea mi-a spus toată această poveste, eu n-am făcut decât s-o repet.

— Şi acum ai terminat, nu-i aşa, domnule de Saint-Aignan? întrebă *Doamna* cu un surâs care-l făcu pe rege să se cutremure.

— Am terminat, da, doamnă — răspunse de Saint-Aignan — şi sunt fericit dacă am putut să ofer alteţei voastre câteva clipe de voioşie.

— Clipe prea scurte — zise Prinţesa — căci n-ai povestit decât ceea ce ştiai; dar, scumpe domnule de Saint-Aignan, dumneata ai avut nenorocul să asculţi numai ceea ce a spus o singură driadă, nu-i aşa?

— Da, doamnă, una singură, mărturisesc.

— Atunci înseamnă ca ai trecut pe lângă o mică naiadă ce nu te atrăgea prin nimic, dar care ştia mai multe decât driada dumitale, dragul meu conte.

— O naiadă? repetară câteva glasuri ce începeau să prevadă că povestea va avea şi o urmare.

— Fără îndoială! Alături de acel stejar de care vorbeşti şi care se numeşte stejarul regal, după cât cred cel puţin, nu-i aşa, domnule de Saint-Aignan...?

Saint-Aignan şi regele schimbară câte o privire.

— Da, doamnă — răspunse de Saint-Aignan.

— Ei bine, e acolo un mic izvor care susură printre pietricele şi se strecoară pe sub flori de miozotis şi printre pilcuri de părăluţe.

— Cred că *Doamna* are dreptate — zise regele neliniştit, cu inima suspendată la frazele cumnatei sale.

— Oh, este unul, da, răspund eu în locul dânsului — continuă *Doamna* — iar dovada cea mai bună este că naiada care îşi are sălaşul în acel izvor m-a oprit din drum pe mine, cea care vă vorbesc aici.

— Hm! făcu de Saint-Aignan.

— Da, da — adăugă Prinţesa — m-a oprit pentru a-mi spune o mulţime de lucruri pe care domnul de Saint-Aignan nu le-a pus în povestirea sa.

— Hai, povesteşte acum dumneata — zise *Domnul* — căci povesteşti cu mult farmec.

La complimentul conjugal, Prinţesa răspunse printr-o înclinare plină de graţie.

— Eu n-o să am poezia contelui şi nici talentul lui pentru a depăna toate amănuntele.

— Asta nu înseamnă că vei fi ascultată cu mai puţin interes — zise regele, care simţea de pe-acum ceva îndreptat împotriva lui în povestirea cumnatei sale.

— Vorbesc, de altminteri — continuă Prinţesa — în numele acelei mici naiade, care este totuşi cea mai fermecătoare semizeiţă pe care am întâlnit-o vreodată. Ea râdea cu atâta poftă în timp ce-mi povestea, încât m-a făcut ca, în virtutea axiomei medicale: "Râsul e molipsitor", să vă cer îngăduinţa de a râde şi eu acum, pe măsură ce-mi voi aminti cuvintele ei.

Regele şi Saint-Aignan, care văzură înflorind pe multe feţe un început de veselie aidoma aceleia pe care o anunţa *Doamna*, sfârşiră prin a se privi între ei şi a se întreba din ochi dacă în toate acestea nu se ascunde cumva vreo conspiraţie oarecare.

Dar *Doamna* era hotărâtă să sucească şi să răsucească fără milă cuţitul în rană; de aceea reluă cu un aer de naivă candoare, adică aerul cel mai primejdios cu putinţă.

— Prin urmare, treceam pe-acolo — spuse ea — şi cum paşii mei întâlneau în cale o mulţime de flori proaspete, abia deschise, m-am încredinţat că Philis, Amaryllis, Galateea şi toate celelalte păstoriţe ale dumitale nu se abătuseră încă pe acel drum, înainte de a veni eu.

Regele îşi muşcă buzele. Povestirea se arăta din ce în ce mai ameninţătoare.

— Mica mea naiadă — urmă *Doamna* — îşi îngâna cântecelul ei în pătucul din unda râuşorului; când am văzut că mă chema, atingându-mi marginea rochiei, m-am gândit să nu-i fac o primire răuvoitoare şi asta cu atât mai mult cu cât, la urma urmei, o divinitate, fie ca şi de ordinul al doilea, preţuieşte totdeauna mai mult decât o prinţesă muritoare. Deci, m-am apropiat de naiadă şi iată ce mi-a spus ea, izbucnind în hohote de râs: "Închipuieşte-ţi, prinţesă"... Reţineţi, sire, naiada e aceea care vorbeşte!

Regele făcu un semn de încuviinţare; *Doamna* reluă firul povestirii:

— "Închipuieşte-ţi, prinţesă, că malurile miletului meu au fost martorele unei întâmplări dintre cele mai hazlii. Doi păstori curioşi, curioşi până la indiscreţie, s-au lăsat păcăliţi, într-un chip care te-ar face să mori de râs, de către trei nimfe, sau trei păstoriţe..." Vă cer iertare, dar nu-mi mai aduc aminte dacă naiada a spus nimfe sau păstoriţe. Dar asta n-are importanţă, nu-i aşa? Să trecem mai departe.

La acest preambul, regele se înroşi vizibil, iar de Saint-Aignan, pierzându-şi cumpătul, începu să caşte cei mai neliniştiţi ochi din lume.

— "Cei doi păstori, urmă mica mea naiadă râzând întruna, se luară după cele trei domnişoare"... Ah, nu, vreau să spun cele trei nimfe... Iertare, iar mă înşel: cele trei păstoriţe. Oricum, asemenea faptă nu e frumoasă, ea ar putea să le supere pe cele ce sunt urmărite în felul acesta. De m-aş adresa tuturor doamnelor de aici, sunt sigură, nici una nu mă va dezminţi.

Regele, foarte tulburat de ceea ce avea să urmeze, îşi dădu părerea printr-un gest.

— "Dar, îmi spuse mai departe naiada, păstoriţele îi văzuseră pe Tircis şi Amyntas strecurându-se în pădure; şi cu ajutorul lunii, ele îi recunoscuseră venind pe alee..." Ah, râdeţi — se întrerupse *Doamna*. Aşteptaţi, aşteptaţi, nu suntem încă la capăt!

Regele păli; de Saint-Aignan îşi ştergea fruntea năpădită de sudoare. În grupurile femeilor se auzeau mici râsete înăbuşite sau frânturi de şoapte aruncate în grabă.

— Păstoriţele, spuneam, văzând indiscreţia celor doi ciobani, se duseră şi se aşezară la poalele stejarului regal, iar când simţiră că indiscreţii lor urmăritori se apropiaseră atât de mult încât puteau să audă tot ceea ce aveau să spună ele, începură să le facă în chip nevinovat, în chipul cel mai nevinovat din lume, nişte declaraţii de dragoste atât de înfocate, încât amorul propriu, firesc la orice bărbat şi chiar la păstorii cei mai sentimentali, făcu ca acele vorbe să li se pară celor doi ascultători mai dulci decât nişte picături de miere.

Regele, la aceste cuvinte pe care adunarea nu le putea asculta fără să pufnească în râs, lăsă să-i ţâşnească un fulger din priviri. Cât despre Saint-Aignan, el îşi înfipse bărbia în piept

şi, sub potopul râsului din jurul său, simţea cuprinzându-l o ciudă amară şi adâncă împotriva tuturor.

— Oh — zise regele, săltându-se în fotoliul său — iată, n-am ce zice, o glumă foarte frumoasă, desigur şi pe care ai povestit-o, doamnă, într-un chip nu mai puţin frumos; însă, ai înţeles, ai înţeles dumneata cu adevărat limba naiadelor acelora?

— Dar contele pretinde că a înţeles-o pe aceea a driadelor! ripostă înţepată *Doamna*.

— Fără îndoială — zise regele. Însă, precum ştii, contele are slăbiciunea de a năzui să ajungă la Academie şi în acest scop el a învăţat tot felul de lucruri pe care, din fericire, dumneata nu le cunoşti şi s-ar putea ca limba nimfei de apă dulce să se numere tocmai printre aceste lucruri pe care nu le-ai studiat.

— Înţelegeţi, sire — răspunse *Doamna* — că pentru astfel de fapte nu te poţi încrede numai în tine însuţi; urechea unei femei nu e ceva care să nu poată să greşească, a spus sfântul Augustin; de aceea, am ţinut să am şi alte păreri în afara de a mea şi cum naiada mea, în calitatea ei de divinitate, este poliglotă... astfel se spune, nu-i aşa, domnule de Saint-Aignan?

— Da, doamnă — zise de Saint-Aignan, cu totul zăpăcit.

— Deci — continuă Prinţesa — cum naiada mea, în calitatea ei de divinitate, este poliglotă şi cum mi-a vorbit mai întâi în engleză, m-am temut, precum aţi spus, să nu fi înţeles greşit şi atunci le-am chemat pe domnişoarele Montalais, de Tonnay-Charente şi La Vallière, rugând-o pe naiadă să-mi mai spună o dată în limba franceză povestirea pe care mi-o spusese în engleză.

— Şi a făcut-o? întrebă regele.

— Oh, e cea mai binevoitoare divinitate din câte există. Da, sire, mi-a spus-o a doua oară. Aşa că nu mai poate fi nici o îndoială asupra exactităţii. E adevărat, domnişoarelor — zise Prinţesa întorcându-se spre stânga trupei sale — e adevărat că naiada a vorbit exact aşa cum am povestit eu şi că n-am ştirbit cu nimic adevărul?... Philis... Iertare, m-am încurcat!... Domnişoară Aure de Montalais, e adevărat?

— Oh, întru totul, doamnă — rosti limpede domnişoara de Montalais.

— E adevărat, domnişoară de Tonnay-Charente?

— Curatul adevăr — răspunse Athénaïs cu o voce nu mai puţin hotărâtă, dar ceva mai greu de auzit.

— Şi dumneata, La Vallière? întrebă *Doamna*.

Biata copilă simţea privirea arzătoare a regelui îndreptată asupra ei; nu îndrăznea să nege, nu îndrăznea să mintă; îşi lăsă capul în jos în semn de încuviinţare. Şi rămase aşa, fără să-şi mai ridice faţa, pe jumătate îngheţată de un fior mai dureros decât acela al morţii.

Această întreită mărturie îl strivi pe rege. Cât despre Saint-Aignan, el nici nu mai încerca să-şi ascundă deznădejdea şi, fără să mai ştie ce spune, bolborosi:

— Frumoasă glumă! Bine jucată, doamnelor păstoriţe!

— Dreaptă pedeapsa pentru păcatul curiozităţii! decretă regele cu un glas răguşit. Oh, cine va mai îndrăzni, după osânda primită de Tircis şi Amyntas, cine va mai îndrăzni să caute să afle ce se petrece în inima păstoriţelor? Eu, unul, nu, mărturisesc... Dar dumneavoastră, domnilor?

— Nici eu! Nici eu! repetă în cor grupul curtenilor.

Doamna triumfă de această amărăciune a regelui; ea se bucura, crezând că povestirea sa era, sau avea să fie, deznodământul tuturor celor întâmplate. Cât despre *Domnul*, care râsese cu poftă ascultând ambele povestiri, fără să înţeleagă nimic, el se întoarse către de Guiche şi-i zise:

— Ei, conte, tu nu spui nimic? Nu găseşti nimic de spus? Nu cumva le plângi de milă domnilor Tircis şi Amyntas?

— Îi plâng din tot sufletul meu, da — răspunse de Guiche — căci, într-adevăr, iubirea e o himeră atât de dulce, încât pierzând-o, oricât ar fi ea de himeră, înseamnă a pierde mai mult decât viaţa. Deci, dacă aceşti doi păstori au crezut că sunt iubiţi şi dacă s-au simţit fericiţi, iar dacă, apoi, în locul acestei fericiri întâlnesc nu numai vidul, care e la fel ca moartea, dar şi o batjocură a iubirii, ceea ce e mai rău decât o sută de mii de morţi... ei bine, spun că Tircis şi Amyntas sunt oamenii cei mai nenorociţi pe care-i cunosc.

— Şi ai dreptate, domnule de Guiche — zise regele — căci, oricum, moartea e o pedeapsă prea aspră pentru un pic de curiozitate.

— Atunci s-ar părea că povestirea naiadei mele i-a displăcut regelui? întrebă cu nevinovăţie *Doamna*.

— Oh, doamnă, nu te amăgi — răspunse Ludovic aţingând mâna Prinţesei. Naiada dumitale mi-a plăcut cu atât mai mult cu cât a spus numai adevărul şi cu cât povestirea ei, trebuie să o recunosc, e sprijinită pe mărturii neîndoielnice.

Şi aceste cuvinte căzură cu toată greutatea lor peste La Vallière, însoţită de o privire pe care nimeni, de la Socrate până la Montaigne, n-ar fi putut-o defini aşa precum ar merita. Această privire şi aceste cuvinte sfârşiră prin a o zdrobi pe nefericita fată, care, sprijinită de umărul domni-şoarei de Montalais, părea că-şi pierduse cunoştinţa.

Regele se ridică fără să fi observat acest incident, căruia, de altfel, nimeni nu-i dădu importanţă; şi, împotriva obiceiului său, căci de regulă rămânea până târziu la *Doamna*, îşi ceru iertare şi se retrase în apartamentele sale. De Saint-Aignan îl urmă numaidecât, pe atât de nenorocit la plecare, pe cât de fericit se arătase la venire.

Domnişoara de Tonnay-Charente, mai puţin sensibilă la tulburări decât La Vallière, nu se sperie de nimic şi nu leşină de loc. Totuşi, ultima privire în care o învăluise de Saint-Aignan avusese parcă o altfel de măreţie decât ultima uitătură a regelui.

Sfârşitul volumului II

* * *

[1] Este vorba de trei sute de livre, adică vreo sută cincizeci de kilograme.
[2] În antichitate, plebeii aflaţi sub patronajul unui patrician purtau denumirea de clienţi.
[3] Numele Bretaniei, pe vremea galilor.
[4] Personaj mitologic, fiul lui Tamal — regele Lydiei — omorât de tatăl său şi oferit zeilor cu prilejul unui ospăţ pe care Tantal l-a dat în palatul său. Iupiter, impresionat, i-a redat viaţa.
[5] Măsurători pentru construirea de forturi.
[6] Fiica lui Icarios, regele Aticei, care, disperată de pierderea tatălui său — omorât de locuitori ca pedeapsă pentru faptul de a-i fi îmbătat — s-a spânzurat pe mormântul lui.
[7] Zeu marin, care primise de la tatăl său, Neptun, darul profeţiei. Dar cum refuza adesea de a vorbi şi cum cei din jur îl sileau prea mult să le răspundă la întrebări, Proteu, ca să scape de ei, îşi schimba adese înfăţişarea. De aici, înţelesul general de om care îşi schimbă mereu părerile, comportarea etc.
[8] Joc de cuvinte: *mauvaisecorne* şi *malicorne* însemnând amândouă acelaşi lucru = corn rău.
[9] Henri de Talleyrand, marchiz de Chalais, a fost unul din favoriţii lui Ludovic al XIII-lea. Acuzat de a fi conspirat împotriva lui Richelieu, a fost arestat la Nantes şi decapitat (1599-1626).
[10] François-Auguste de Thou a fost decapitat împreună cu prietenul său, marchizul de Cinq-Mars – favorit al lui Ludovic al XIII-lea – întrucât a tăinuit complotul organizat de acesta din urmă împotriva lui Richelieu (1607-1642).